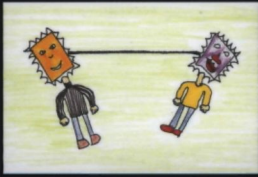

de MENS

D

Dr. A.H.G. Schaars

Staring Instituut

Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten

WALD

*A'j 'n bepaold woord neet vinden könt,
a'j fouten vindt of a'j bepaolde wensen aover 't WALD hebt,*

*- schrief dan an:
Staring Instituut
Grutstraat 31
7001 BW DOETINCHEM*

- bel op: 0314-332831

- fax: 0314-363387

- of: e-mail: info@staringinstituut.nl

Veur dee metwarking bu'w heel arg dankboor

WOORDENBOEK
VAN DE ACHTERHOEKSE EN LIEMERSE DIALECTEN

WALD

DE MENS - D

Financiële steun van
VSBfonds, Utrecht
Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven
Stichting Het Plantenfonds
hef ter too bie-edragen dat disse uitgave tut stand kommen kon

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Woordenboek

Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse dialecten :
WALD / onder auspiciën van de WALD-commissie: Jo Daan
... [et al.]. - Doetinchem : Stichting Staring Instituut/
Mr. H.J. Steenbergenstichting. - Ill.
4: De mens - D / A.H.G. Schaars.
Met reg.
ISBN 90-73667-63-1
NUGI 941
Trefw.: Gelderse dialecten ; woordenboeken.

Druk: Drukkerij Zeegers B.V., Doesburg
Lay-out: W. van Keulen
Tekstverwerking: G.J. Agelink
Correctie: B. Bloch - van Rhijn
Kaartjes: Th.A. Strijker

WOORDENBOEK
VAN DE ACHTERHOEKSE EN LIEMERSE DIALECTEN

WALD

DE MENS - D

Dr A.H.G. Schaars

't WALD kump uut onder toezicht van de WALD-commissie;
doorin zit:
dr J.B. Berns, mw dr Jo Daan, drs S. Grit, W. van Keulen,
H.G. Lettink, G.M. Rabeling, G. Roelofs, dr A.H.G. Schaars

Utgave:
Stichting Staring Instituut / Mr. H.J. Steenbergenstichting
Doetinchem 2004

Eerder uut-ekommen:

Schaars, A.H.G. JL De mens en zien huus
Doetinchem - Staring Instituut - 1984

Schaars, A.H.G. JK De mens en de weerld - A
Doetinchem - Staring Instituut - 1987

Schaars, A.H.G. JK De mens en de weerld - B
Doetinchem - Staring Instituut - 1989

Schaars, A.H.G. 1f De mens - A
Doetinchem - Staring Instituut - 1993

Schaars, A.H.G. 1f De mens - B
Doetinchem - Staring Instituut - 1996

Schaars, A.H.G. 1f De mens - C
Doetinchem - Staring Instituut - 2001

INLEIDING

Anders as de veurege dree delen van 't hoofddeel "De mens" gif dit deel neet de woordenschat dee verband höldt met lichameleke aspecten van den mens, maor met de geesteleke eigenschappen. Doorbie komt de volgende onderwarpen an de orde: verstand, gevoel, wil, good en kwaod. In 't Begrippensysteem van Hallig en Von Wartburg -woornao 't WALD zich in grote trekken richt- is dat Hoofdstuk 2.2. Ziel en verstand.

De opzet en inrichting van dit deel slut weer himmaol an bie de veurege delen. De uitgebreide Nederlandstalege verantwoording steet in De mens en zien huus (blz. VII - XVI); de uitgebreide verantwoording in streektaal steet in De mens en de weerld-A (blz. V - XI). Korte aanvullingen doorop bunt te vinden in De mens en de weerld-B (blz. V) en in De mens-A (blz. V), De mens-B (blz. V) en De mens-C (blz. V).

Anders as in de veurege delen van De mens is in dit deel behalve 'n register van dialectwoorden (blz. 1056 - 1098) 'n alfabetisch register van Nederlandse woorden (blz. 1099 - 1108) op-enommen. Dat gif de meugelijkheid um vanuut 'n Standaardnederlands woord wat met "Ziel en verstand" te maken hef, de streektaalwoorden te vinden. Zo steet b.v. in dat register 't Standaardnederlands woord boos; via de verwiezing blz. 858 (achter boos) kom ie terechte bie de 44 benamingen veur kwaod, dee staot in Hoofdstuk 6.1. Gevoelens.

Zo is 't meugelek um via Standaardnederlandse woorden (minder bekende) dialectwoorden te vinden. A'j b.v. kiekt in 't Standaardnederlandse register bie woorden as labiel, nerveus, tolerant of betweterig dan kom ie streektaalwoorden op 't spoor dee'j anders neet zo gauw ontdekken zult.

Dee standaardnederlandse woorden bunt in 'n ander lettertype (Times italic) op-enommen; op dee menere is der onderscheid tussen 't dialectmateriaal (Helvetica) en dee standaardnederlandse woorden.

Völle mensen hebt an dit deel met-ewarkt. Dr Jan Berns hef 't manuscript critisch deur-elaezen. De tekeningen bunt emaaft deur leerlingen van vier basisscholen: de Tragellijn in Lobith (onder leiding van Yvonne Willemsen), de Branink in Laren (onder leiding van Dieneke Odink-Hietbrink), 't Kempken in Meddo (onder leiding van Inge van der Graaf) en de Klimop in Didam (onder leiding van Henk Bulsink). De coördinatie van dit onderdeel was in handen van streektaalconsulent Geert Roelofs. 't Kleuren van de tekeningetjes op 't omslag is weer edaone deur Cora Schaars-Kolk. Zo as ok bie de andere delen van 't WALD hef Bertje Bloch-van Rhijn weer de correctie edaone; Gert Agelink hef weer 't manuscript in den computer in-ebracht. Theo Strijker hef weer alle kaartjes op de computer etekend en Wim van Keulen hef veur de lay-out ezorgd. 'n Woord van dank hierveur is op zien plaatse. Dat geldt natuurlek ok weer veur de metwarkers dee tussen 2001 en 2004 vraogenliesten in-evuld hebt en woorvan de namen hiernao volgt.

Deutekem, september 2004

A.H.G.Schaars

VANAF 2001 WARKT MET/HEBT MET-EWARKT AN 'T
 WOORDENBOEK VAN DE ACHTERHOEKSE EN LIEMERSE
 DIALECTEN WALD EN DOORNAO VANAF 2002 AN DE
 GRAMMATICA VAN DE ACHTERHOEKSE EN LIEMERSE
 DIALECTEN GRALD

AALTEN
 Beest, mw. H. ter
 Geesink, J.W.
 Geesink-Wisselink, D.W.
 Linde-Duenk, J. ter
 Paske, R. te
 Paske-Neerhof, B.W. te
 Huls, J.G.H.

ALMEN
 Boschloo, R.
 Kroeze-Boschloo, E.W.

ANGERLO
 Heyting, H.
 Heyting-Jansen, M.
 Pennekamp, C.J.

BAAK
 Schooltink, F.J.
 Schooltink-Janssen, W.M.M.

BARCHEM
 Flierman, A.
 Flierman-Voskamp, H.
 Voskamp-Bannink, B.

BELTRUM
 Bomers, J.G.M.
 Vogt, J. te

BORCULO
 Drooge-Stoffel, S.O. van
 Kloosters-Rhebergen, R.
 Schaars, A.H.G.

BREDEVOORT
 Beckers, mw. F.A.B.
 Beckers, mw. M.A.P.

DIDAM
 Elfrink, W.J.
 Elfrink-Sanders, M.A.
 Horsting, J.A.F.
 Horsting-Baars, M.H.W.

DINXPERLO
 Jansen, mw. L.
 Maandag-Wensink, A.

DOESBURG
 Katen, J.C. ten

DOETINCHEM
 Eskes, B.W.
 Roenhorst, D.J.
 Roenhorst-Jansen, G.

DREMPT
 Hendriksen, G.B.
 Hendriksen, G.J.
 Hendriksen-Lenselink, H.J.
 Hendriksen-Luimes, L.

EEFDE
 Ebbink-Pardijs, J.
 Heyenk, J.
 Jansen op de Haar, H.J.
 Klein Hulze, A.
 Nijenhuis, J.
 Regelink, J.
 Weenk, R.H.

EIBERGEN
 Harbers, H.W.J.
 Harbers-Gunnewijk, A.W.A.
 Langelaar, J.W.
 Langelaar-Berenpas, T.
 Luttikhuis, B.J.A.
 Luttikhuis-Kotte, A.C.
 Stam-Bartelink, T.
 Weeink, B.G.A.

GAANDEREN
 Dijk-Berendsen, A. van

GEESTEREN
 Florijn-Lutke Willink, H.E.
 Hiddink-Evenhuis, A.
 Harkink-Baan, M.
 Krooshof-Bannink, H.

GELSELAAR
 Voortman, J.H.H.
 Voortman-Voortman, G.H.
 Voortman, H.

GENDRINGEN
 Brus, J.F.
 Tekaat, H.

GORSEL
 Boschloo, J.G.
 Boschloo-Boschloo, D.
 Hoetink-Braakhekke, A.
 Kleinwolt, H.
 Makkink, W.H.
 Makkink-Stenvert, J.G.
 Ruiter-Woertman, E. de
 Stormink, E.
 Wiltink, W.T.

GROESSEN
 Vermeulen-Bloemberg, A.

GROENLO
 Lansink, W.
 Papen, G.J.A.
 Roerdink, J.H.

HAARLO
 Teunissen, E.
 Teunissen-Veldink, F.H.

HARFSEN
 Pasman, J.

'S-HEERENBERG
 Mensing, B.

HENGELO
 Luesink, W.H.
 Luesink-Dimmendaal, G.
 Smeitink, J.W.
 Smeitink-Walgemoet, D.
 Teunissen Lammers, G.

HERWEN Pouwels, H.	PANNERDEN Bekker-Kummeling, T. Leenders-Hendriks, M. Loef-Hendriks, R. Roelofs, G. Willemsen, J.	VORDEN Bargeman, B.
KEPPEL Greven-Wesselink, W. Vrieze, G.P. Vrieze-Kets, H. Vels-Wesselink, L. Zadelhoff, H. van Zadelhoff-Rekswinkel, A. van	REKKEN Bergen, J. ten Kerkemeijer, A. Mellink, A. Nijenhuis, G.J.J. te	WEHL Freriks, J.A. Freriks-Meijnen, K. Vonk, Th. G. Vonk-Koenders, J.
LAREN Bielderman, A.J. Greutink-Bielderman, M. Overmeer-Holmer, G. Tuitert-Hijink, W.	RUURLO Arfman-Bannink, J. Bannink, H.J. Bruigom-Breman, W.J. Daan, mw. J. Dijkman-Bluemink, H. Kamperman, H.J. Kamperman-Hulshof, C. Kok-Bannink, B. Teunissen-Klein Geltink, T.A.	WESTERVOORT Boerboom, J. Gogherman, B. Jansen, W. Kemperman, H. Koenen, T. Krechting, H. Peeters, A. Peters, W. Rutten, W.
LATHUM Hupkes, H.W. Hupkes-Nusselder, W.G.	SILVOLDE Alofs, F. Colenbrander, Th.G. Haank, G.Th. Reusen, H.J.	WICHMOND Berenpas, H. Dimmendaal-Denkers, M. Lamers, J. Memelink, T. Pellenberg-Krijt, M. Wullink, H. Zeevalkink, mw. R.
LICHTENVOORDE Arink, F.H.A. Bonnes, F. Hulshof, A. Krabbenborg, H. Lageschaar, Fr. Mosselaar J. van der Schilderink, B. Vos-Lueb, M. Wiegers, H.	STOKKUM Harmsen, H.	WINTERSWIJK Beskers, mw. H.B. Harmelink-Boers, W. Hietbrink, L.H. te Krosenbrink, G.J.H. Krosenbrink-Naves, H.A. Nijman, G. Prooije-Nijenhuis, J. van Wilterdink, D.W.
LOBITH Jong-Goris, T. de Vermaeten, B. Vermaeten-Hetterscheidt, A. Weijer-Stoll, J. van de	TOLDIJK Bouwman-Walgemoet, J.H.	ZEDDAM Lukkezen, mw. A. Lukkezen, J.J. Lukkezen-Ratering, A.
LOCHEM Altena, B.J. Berg, A. van den Eskes-Lueks, S. Hiddink-Dijkman, D. Lubberdink, H.J. Puijman, C. Wissink-Lueks, J.	ULFT Aken, J. van Bresser, N. Erinkveld, mw. H.M. Keurentjes, J. Losen, W. Otten-Seinhorst, R. Rouwhorst, B.	ZELHEM Duitshof-Berendsen, G.J. Eelderink-Nijenhuis, H.G. Masselink, M. Regelink-Lebbink, J.H.G.
NEEDE Gakink, J.G. Kornegoor, G.J. Morssink, H. Varenhorst-Haarman, J.G. Voordouw-Stokkers, W.J.	VARSEVELD Boomkamp, mw. L. Boomkamp, mw. M. Hofs, D.J. Kleinnibbelink, A.A. Meinen, J.	ZEVENAAR Goossen, Th.J.G. Wellink-Cramwinckel, E.F.M. Wenting, mw. H.E.M. Wenting, H.G.Th.
	VOORST Lieftink, H.J.	

ZUTPHEN Bierhof, G.J. Bierhof-Jebbink, J.H. Heuvel, G.J. Nekkers, G. Nekkers, J. Terink, G.J.	Ander wark is nog edaone deur: Agelink, G.J. Bloch-van Rhijn, B. Keulen, W. van Roelofs, G. Schaars-Kolk, C.F. Strijker, Th. A.	Aafke ten Dolle Roy ten Dolle Anne Elsinghorst Nicole Elsinghorst Frank Esselink Kevin de Jong Anouk Koldewey Kim Lenferink Lennart Overkamp Marleen Schurink Lieselot Scholten Kees Tiggeloven
ZWIEP Dinkelman, D.J. Wegman-Reudink, G.	De tekeningen bunt emaaft deur leerlingen van:	
BUTENGEBIED		
BATHMEN Nikkels, T. Stegink-Nikkels, R. Viswart,-Höften, M. Volkers, F.	Openbare Dalton Basisschool De Branink in Laren, groep 7 o.l.v. D. Odink-Hietbrink	Basisschool De Tragellijn in Lobith, groep 7 o.l.v. mw. Y. Willemsen
Anholt Onstein, E.	Roderick van den Berg Daniëlle Bosch Danny v.d. Bos Annemieke Cornelissen Jesse van Dam Tristan Fleerkate Danique Hekkelman Aniek Holmer Lars Koeslag Silke Lueks Bjorn Meyer Lara van Renssen Myanne Roekevisch Kiki Zomer	Jose Mulder Bianca Peelen Mauri Prösch Linda Steltjes Suut Wah Tang Seher Ujan Malu Winnubst Kim van Woestik
Borken Weddeling, H.		
Gescher Wiemolt, W.		Basisschool De Klimop in Didam, groep 7 o.l.v. H. Bulsink
Raesfeld Friedrich, A. Böckenhoff-Budde, J.		Daniël Koster Justin Stinissen Mursal Badakhshi Shirley Hageman Mathijs Peters Tristan Schmidt Joyce Veenbrink
Stadtlohn Demes, H.		
Vreden Elling, W.	Interconfessionele Samenw. School 't Kempken in Meddo, groep 7b en 8 o.l.v. mw. I. van der Graaf	

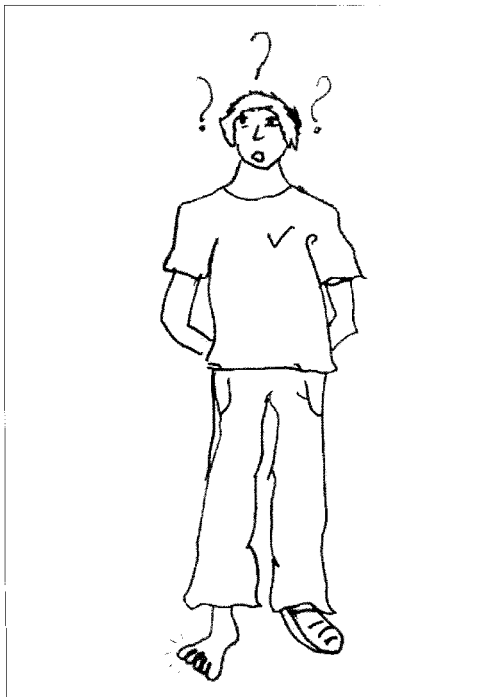
VERSTAND, GEVEUL, WIL, GOOD EN KWAOD

HOOFDSTUK 1 VERSTAND

VERSTAND

verstand, rede, denkvermogen, begrip, benul, beseft

- 01 VE(R)STAND: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 380] || Bat, Hei, Raes, Anh, Emm, Elt.
02 VERSTAAND: Pan, Lob || Mar, Haak.
03 BENUL: Bel / No Acht 1835 [Telge 4, 17], N Acht ca 1860 [Telge 4, 38], sHe 1901 [Telge 4, 89], Aal 1966 [Rots 2, 1], Vars 1985 [Telge 6, 46].
04 VE(R)NUL: Bor, Eib, Bel / Win 1971 [Deunk 1, 260], Eib 1980 [Telge 1, 90], Vars 1985 [Telge 6, 377].
05 VERNUNFT: / Win 1968 [Moespot 61, 6].
06 VERNUF, VERNUNNEF: / Gen 1999 [Telge 12, 167].
07 VERSTEESMIEN: / sHe 1993 [Telge 3, 207].

Nog meer verstand in zienen kleinen tee as in de kop.

Lob: 't Verstaand kump met de jaore.

Vars: Dén keerl hef nog meer verstand in zienen kleinen tee as i-j in de kop.

Bor: 'k Heb 't vernul op nul staon.

Eib: Laot oew vernul 's warken.

Win: 1971: He'j dan gin vernul, koeze [Deunk 1, 260].

Vars 1985: Dat köj 'm met gin meugelekheid an 't vernul/benul brengen [Telge 6, 377/46].

Eib veur 1973: 'n Lood geluk is better as 'n pond verstand "met een beetje geluk komt men vaak verder dan met veel verstand" [H. Odink 3, 152].

Kot 1925: Braomink was neet zo heel jonk meer, korter bi-j de veerteg as bi-j de darteg, maor hee dorf zich toch nog gerös laoten zeen. Zien hele postuur en zien gezichte, ziene heldere ogen en zien klook verstand; wee wol daor anmarkingen op maken [Meinen 3, 107].

Gels 1888: Ik was wal 'n armen duvel, Maor ik had 'n slomp verstand; Hie bie mie 'n helen brunnes, Maor neet biester biedehand [GV-alm 175].

Win 1968: De vraede van God, dee alle vernunft te bovven geet, beware owwe harten en gedachten in Christus Jezus. Amen [Moespot 61, 6].

● "Verstand hebben van":

01 BESCHEED WETTEN AOEVER: / Lich 1991 [Telge 8, 20].

02 VERSTEESMIEN HEMME VAN: / sHe 1993 [Telge 3, 207].

Acht-Tw 1948: Door heb ik gen VERSTAO-MIEJ van "schertsend gezegd voor: daar heb ik geen verstand van".

Umg Doet 1816: Daor he'k geen verstand af "daar heb ik geen verstand van" [Staring 1, r. 78].

● De zegswieze "geen verstand hebben van" wordt vake umschreven as:

- 01 GIN BENUL HEBBEN VAN: Acht, Liem / Acht 1882 [Telge 2, 11], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 73], Win 1971 [Deunk 1, 20] || Bat.
- 02 GIN VERNUL HEBBEN VAN: Vor, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Voo, Zel, Doet, Gaa, Hen / Lich 1991 [Telge 8, 133].
- 03 GIN SJOEGE HEBBEN VAN: Zut, Aal, Wesv, Sto, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 133], Pan 1988 [Telge 7, 124].
- 04 GIN SJOEGEM HEBBEN VAN: Eib.
- 05 GIN SJOEGER HEMMEN VAN: Meg.
- 06 GIN SJOEGEL HEMME VAN: Gies.
- 07 GIN ANING HEMME(N) VAN: Sto / Gen 1999 [Telge 12, 15].
- 08 GIN ANOENG HEMMEN VAN: / Gen 1999 [Telge 12, 16].
- 09 GIN VERMORRIE HEBBEN VAN: Win.
- 10 GIN BETOTE HEMME VAN: / Groes 1991 [Driepas 8, 29].
- 11 GIN KAES GEGAETEN HEMMEN VAN: / Gen 1999 [Telge 12, 84].

Aal: Benul en vernul bunt beide bekend, maar benul wordt meer gebruikt.

Wich: Marietjen hef gin verstand van niejmoedse apperaten.

Wehl: Marietje het niks gin verstand van technische dingen.

Eef: Marietjen hef geen benul van niejmoodse dinge.

Bre: Marietjen hef niks geen benul van dat ni-erwetse technische grei.

Wesv: Marietje is niet technisch aangeleid; ze het gin benul van technische dinge.

Lich: "Wat mot dat kosten?". "Door he'k niks gin benul van".

Win: Marietjen hef van technisch grei ga gin vermorrie.

Bel: Marietjen hef gin venul van dat ni-jmoodse technische grei; dat geet eur bovven de körve.

Wesv 1996: An de wieg könne zien of 't kind mot pisse "doen of men overal verstand van heeft" [Telge 11, 73]. [WIEG; KIND; PISSE].

VERSTANDEG

verstandig, slim, pienter, schrander, wijs

- 01 VERSTANDEG: Harf, Alm, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gels, Haa, Eib, Bel, Meg, Sin,

Zel, Doet, Hen || Emm.

- 02 VERSTANDEG: Lob || Haak.

- 03 WIES: Gor, Eib, Hen, Gies / Acht 1882 [Telge 2, 151], Vars 1985 [Telge 6, 406] || Bat, Mar.

- 04 DEGER: / Acht 1895 [Telge 2, 23].

- 05 KLOOK: / Aal 1966 [Rots 2, 9], Eib 1980 [Telge 1, 40] || Boch.

- 06 NEET LINKS: / Kot 1925 [Meinen 3, 3].

Zel: At 't kold is, is 't verstandeg um 'n dikke jas an te trekken.

Haa: As 't kold is, doo'j der verstandeg an a'j 'n dikken jas andoot.

Gies: As 't kold is, is 't wies um 'n dikke jas aan te trekken.

Eib: At 't kold is, doo'j wies en trekt ow 'n dikken jas an.

Hen: At 't kold is, doe'j der wies an um wat warms an te doen.

Kot 1925: Maor Jan-Baernd –ok neet links– leep wat e kon den wal waer langs. Lopen! At e maor hard genug lopen kon [Meinen 3, 3].

● *In nog al wat plaatsen is op-egeven dat der 'n algemener woord gebruikt wordt:*

- 01 GOED: Voo, Meg, Sil, Wesd, Wehl, Kep, Hen, Does, Zev, sHe, Zed || Eit.

- 02 GOOD: Gor, Ruu, Loch, Nee, Groen, Lich, Aal || Raes.

- 03 BAETER: Gor, Eef, War, Aal, Bre, Din || Vre.

- 04 BETTER: Ruu || Bat.

- 05 BESTE: Lar, Lat, Zed.

Wesd: At 't kold is, doe i-j der goed an um 'n dikken jas an te trekken.

Eef: As't kold is, kö'j baeter 'n dikke jas andoon.

Ruu: As 't kold is, kö'j maor better ne dikken jas an doon.

Lar: As 't kold is, is 't beste um 'n dikn jas an te trekken.

● *In nogal wat plaatsen is ok op-egeven da'j veurgaonde meugelekheden himmaol neet gebruikt:*

- 01 Gor, Zut, Gees, Nee, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Gen, Vars, Wehl, Dre, Baa, Tol, Ang, Wesv, Dui, Did, Pan || Ram.

Pan: As 't kold is, mo'j ow eige goed onkleje.

Zut: As 't kold is, mo'j oe goed antrekken/ anklejen.

Win: At 't kold is, mo'j ow good wat antrekken.

Rek: At 't kold is, mo'j ne dikken jas antrekn.

Ang: At 't kold is, doe dan maor goed wat an.

Win 1991: Wieze leu wacht töt as den gek de praot oet hef [Grabo 27 april 1991].

Win 1971: Der bunt gin wieze dinge met 'm te doone "er is niets verstandigs met hem te doen" [Deunk 1, 277].

Vars 1985: Och, laot 'm toch lopen; hie het de laeftied (= hie 's old en wies genog um zelf zien zaken te regelen) [Telge 6, 204].

● *"Iemand tot rede brengen":*

01 IEMAND BEWÖNNEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75].

02 IEMAND BEWÖNNEREN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

03 IEMAND DALE PRAOTEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 46].

Vars 1985: Zien zwaoger het 'm 's goed de woorheid ezeg en door wier e weer genaem van. GENAEM WORDEN "voor rede vatbaar worden" [Telge 6, 118].

Acht-Tw 1954: 'n Rezzenabel persoon "iemand met wie te praten is" [Wanink 2].

● *"Onverstandig":*

01 ONWIES: / Acht ca 1830 [Telge 4, 8], Win 1971 [Deunk 1, 164].

02 ONVERNULLEG: / Win 1971 [Deunk 1, 164].

Win 1971: Wat 'n onwieze leu "wat een onverstandige mensen". Wat deut e dat weer ONVERNULLEG "onverstandig" [Deunk 1, 164].

Win 1971: En gin onwiezeri-je oethalen, jonges! ONWIEZERI-JE "onverstandige dingen" [Deunk 1, 164].

● *"Zwakzinnig":*

achterlijk, zwakbegaafd

Acht 1882: Niet goed bie trooste "niet goed bij zijn verstand" [Telge 2, 135]. [TROOSTE].

Win 1971: Hee is neet te degge "hij is niet al

te goed bij" [Deunk 1, 40]. [DEGGE].

Gen 1999: PIETERIG VAN VERSTAND ZUN "beperkte verstandelijke capaciteiten hebben" [Telge 12, 124].

Pan 1988: Hi-j is al derteg jaor en toch vrug die rustig 'n gulde vur 'n ijsco on de klaante ien de petatkraom; 't is zon drieklezoer. DRIEKLEZOER "niet volledig verstandelijk be-gaafd persoon" [Telge 7, 31].

● *"Krankzinnigheid":*

Win 1971: Raozend is 't begin van gek "zeer gejaagd doen is het begin van krankzinnigheid" [Deunk 1, 69].

Acht-Tw 1954: NE BIEJZINNEGEN "een krankzinnige" [Wanink 2].

Win 1971: Dat is ne zövvenmaonder "die is niet helemaal normaal". Hee löp met vraoge-beukskes "hij heeft zonderlinge gedachten, vooral op godsdienstig gebied" [Deunk 1, 288/270].

● *"Label, onevenwichtig":*

Eib 2003: Overtuigender was de oude boer die vertelde dat de Ter Braaks "licht in 't heufd" waren. Zelfmoord zat in de familie [NRC Handelsblad 15 mei]. [LICHT IN 'T HEUFD "label"].

Vars 1985: Hie is zwak in 't heuf "hij heeft gauw last van zijn zenuwgestel; hij is gauw overspannen" [Telge 6, 142]. [ZWAK IN 'T HEUFD].

Vars 1985: Liepen en lachen in één deuntjen "onevenwichtig zijn" [Telge 6, 82]. [DEUNTJEN].

Win 1971: Met 't kommen en 't vallen van de bla bunt de gekken op zien gekst "voor- en najaar zijn voor geestelijk labiele mensen moeilijke perioden" [Deunk 1, 69].

● *"Evenwichtig":*

Vars 1917: A'j in ow jachteregeheid van vandage nog 'n paar aovende könt vinnen um 't rösteg nao te laezen; da's goed veur de zeenwen, dan blief i-j in 't lood [Döker 1, 6]. [IN 'T LOOD BLIEVEN "evenwichtig blijven"; ZEENWEN "zenuwen"].

N Acht 1908: Wat hef moeder 'n goeie vlage "wat is moeder in een goede geestelijke toestand" [Heuvel XI, 15]. [VLAGE].

- "Zenuwachtig, nerveus":

- 01 JACHTEREG: Win
- 02 JIEPEREG: Bel.
- 03 ONRÖSTEG: Ruu.
- 04 ZEMMELEG: / Vars 1917 [Döker 1, 11].
- 05 ZEMMELACHTEG: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 102].

Bel: As Annie 's aovends toneel mot spöllen, is ze 's meddags al jiepereg.

Vars 1917: Moeder Hiltink bedrievegt zemmeleg in 't rondte [Döker 1, 11].

Gor 1901: Harm zag hoe de olde vrouwe zemmelachteg met de lippen trok en too begon te lachen en te grienen, alles tegeliek, van bliedschop [Keetelaar 1, 102].

Vars 1985: Hie kreeg 't op de zemfels toe'k 'm 's effen de woorheid zei. 'T OP DE ZEMMELS KRIEGEN "nerveus worden" [Telge 6, 417].

Win 1971: Hee krig 't op de zemmele. 'T OP DE ZEMMELE KRIEGEN [Deunk 1, 282].

Win 1971: DE RIT IN 'T LIEF HEBBEN "zenuwachtig zijn" [Deunk 1, 192].

Eib veur 1973: lej könt bie'j 'm wal een ei in 't gat gaar kokken "hij maakt zich erg zenuwachtig" [H. Odink 3, 62]. [EI; GAT; GAAR; KOKKEN].

BEGRIEPEN

begrijpen, snappen

- 01 BEGRIEPE(N): Acht, Liem / Wesv 1996 [Telge 11, 22] || Vre, Raes, Emm.
- 02 SNAPPEN: Gor, Harf, Zut, War, Wich, Gels, Haa, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Meg, Vars, Sin, Doet, Wehl, Hen, Does, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Zed || Haak.
- 03 VERSTAON: / sHe 1982 [Telge 3, 162] || Stlo, Bork, Ram, Boch, Anh, Eit.
- 04 BEVATTE: Wesv.
- 05 VATTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 370].
- 06 WIES KÖNNEN WORDEN UUT: / Win 1969 [Schriewied 103].
- 07 KLOEG KÖNNEN WORDEN UUT: / Gen 1999 [Telge 12, 90].

08 BENUL KRIEGEN: / Kot 1911 [Meinen 2, 62].

09 ZICH KÖNNE(N) BEGRIEPE(N): Ruu, Loch, Bor, Lob / Lich 1991 [Telge 8, 21] || Bat.

10 ZICH KÖNNEN VEURSTELLEN: Ruu, Baa.

11 ZICH KÖNNE INDENKE: Did.

Ruu: Vief gulden veur 'n stoete; door begriep ik niks van.

Wesv: Dah kan'k nie bevatte.

Aal: Vief gulden veur ne stoete? Door snap ik gin hazzel van.

Baa: Vief gulden veur 'n brood? Door begriep ik niks van.

Lob: Vijf gulde veur 'n brood? Dat kan'k mien niet begriepe.

Ruu: Ik kan 't mie begriepen, dat e gifteg wordt a'j 'm uutscheldt.

Loch: Ze kon zich neet begriepen dat pielendjes al zo good zwemmen konden.

Did: Ik kan mien goed indenke dat e lillek wördt a'j 'm uutscheldt.

Umg Zut 1859: Disse geliekenisse zee Jezus eur, maor zie verstinnen 'm niet wat 't was dat hie töt eurluu sprak [v. Heeckeren 1, 10, 6].

Vars 1985: 't Is hos niet te vatten [Telge 6, 370].

Zut: Däör snap ik geen biet/pest van. [BIET; PEST].

Win 1969: Met zinne en verstand kik de Oeelvlocht zich dat gedootte van dee getelingen an. Of 't 'n spöllen met mekare is of avergunstegheid, daor kan e neet oet wies worden [Schriewied 103].

Pan 1988: "'n Vet vaereke kan niet wete dat 'n magere honger het", wurdt der gezeid as iemand gin begrip op kan brenge vur de situatie van 'n ander [Telge 7, 144].

Gaa veur 1974: Marie kan zich dat niet begriepen. Dén Gerrit van Kleef. Altied zo effen en netjes en now zo vremd op-ens [Van Velzen 11, 40].

Vars 1985: Now a'j mi-j dat zo uutlekt, kan'k der inkommen dat ze 't zo edaon hebt [Telge 6, 156]. [ARGENS IN KÖNNEN KOMMEN "iets kunnen begrijpen"].

Eib veur 1973: Too gonk mij de karke an "toen ging mij een licht op" [H. Odink 3, 115].

sHe 1982: Kump e deur of mo'k 't ow effe uutlegge? "begrijp je mijn opmerking of moet ik haar even uitleggen? [Telge 3, 30]. [DEUR-KOMMEN].

- "Het is begrijpelijk":

- 01 'T IS BEGRIEPELEK: Acht, Liem.
- 02 'T IS TE BEGRIEPE(N): Gor, Alm, Eef, Loch, Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Voo, Hen, Tol, Does, Wesv, Zev, sHe, Zed, Sto.
- 03 'T IS NOGAL WIEDES: Harf, Eef, Zut.
- 04 'T IS NOGAL GLAD: / Acht 1882 [Telge 2, 42].
- 05 'T LÖT ZICH DENKEN: Win.
- 06 'T VERSTEET ZICH: Win.
- 07 'T VERSTIET ZIK: / Acht 1882 [Telge 2, 140].

Gen: 't Is te begriepen dat hi-j gifteg wördt a'j 'm uutscheldt.

- "Het is makkelijk te begrijpen":

- 01 DAT IS ZO GLAD AS WIEDES: Vor.
- 02 DAT IS ZO GLAD AS WAT: Eib.

- Kiek ok bie de paragrafen: eenvoudeg, makkelek.

- "Dat kan ik niet begrijpen, dat snap ik niet":

- 01 DOOR KAN IK MET DE KOP NEET BIE: Eef, Zut, War, Vor, Ruu, Zwi, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Gen, Voo, Wehl, Kep, Hen, Baa, Gies, Wesv, Dui, sHe, Zed, Pan, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 84].
- 02 DOOR KAN IK MET MIEN KOP NIET BIE: Gor, Sil, Zed.
- 03 DOOR KAN IK MET MIEN KÖPKE NIET BI-J: Zed.
- 04 DOOR KAN IK MET MIEN VERSTAND NEET BIE: Gor, Harf, Alm, Gels, Nee, Eib, Bel, Win, Din, Meg, Zel, Doet, Hen, Does, Lat, Zev, Zed || Bat, Mar, Haak.
- 05 DOOR KAN IK MET DE PET(TE) NEET BIE: Zut, Wich, Ruu, Loch, Lar, Bor, Nee, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Wesd, Dre, Hen, Tol, Sto || Bat.
- 06 DAT GEET MIEJ BAOVE(N) DE PET (TE): Gor, Eef, Loch, Sin, Sil, Tol, Ang,

Dui, Did, sHe, Zed, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 262].

- 07 DAT GEET MIEJ BAOVEN DE PET (TE): Harf, Eef, Vor, Gees, Rek, Groen, Bel, Aal, Win, Vars, Dre, Wesv, sHe || Bat.
- 08 DAT GEET MIEN VERSTAND TE BAOVEN: Rek, Sin, Tol.
- 09 DAT GEET MI-J BOVVEN 'T VERSTAND: Bre.
- 10 DAT GEET BAOVEN MIEN VERSTAND: Haa, Meg.
- 11 DAT GEET MIEN BAOVEN 'T BENUL: Eef.
- 12 DAT GEET MIE BOVVEN DE KÖRVE: Bel.
- 13 DOOR STEET MI-J 'T VERSTAND BI-J STILLE: Bor, Aal.
- 14 DOOR GEET MI-J 'T GEDIJNTJEN BI-J DICHT: Aal.
- 15 DAT KAN'K NIET BEGAPEN: / Vars 1985 [Telge 6, 40].
- 16 NOO BRÖK MI-J DEN KLOMP: Bel.
- 17 NOW BRIK MIEN DE KLOMP: Kep.

Door kan'k met de pette neet bie.

- 18 NOW GEET MI-J DE LAMPE UUT: / Vars 1985 [Telge 6, 205].
- 19 DAOR KAN IK NIET AOVER UUT: / sHe 1982 [Telge 3, 155], Pan 1988 [Telge 7, 143].
- 20 'K HEBBE DER GEN HEUGTE VAN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110].
|| dat geet mi-j ovver 't verstand: Hei, Raes.
|| dat geet äöver miene(n) verstand: Anh, Emm, Elt.

Hen: A'j wat doms edaon hebt, kan 'n ander zeggen: "Ik kan der met de kop niet bi-j da'j dat edaon hebt". As 't ow te muujlek is wat 'n ander zeg, dan kö'j zeggen: "Door kan'k met mien verstand niet bi-j". Vake wodt dan de naodruk op 't woordje "mien" eleg.

Zed: Door kan ik met de/mien kop niet bi-j is 'n bietje onbenulleg zegge.

Vars 1883: Ze zek dat in Scheveningen de dames en heren zo maor in de zee gaot, daor begriep ik net zo völle van as de katte van de Zeuvensteerne, mien dunkt: daor kö'j toch lelek verzupen [Loman, 2, 6]. [KATTE; ZEUVENSTEERNE].

No Acht 1883: 't HEF GEEN SLOT OF VAL "het is niet te begrijpen; er is geen touw aan vast te knopen" [Telge 4, 75; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 215)].

Lar 1958: "Door kan'k met de kop neet bie'j", zei de keerl en hee had de pette in de proemenboom hangen [Langeler in: Archief 1958, 81].

● *Uutdrukkingen veur "(iemand) begrijpen, doorgronden":*

- 01 IN 'T MOTJEN HEBBEN: Bor / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 81].
- 02 (IEMAND) IN DEN MOT HEBBEN: / No Acht 1835 [Telge 4, 19].

Vars 1985: I-j wet nooit wa'j an dén keerl hebt: i-j könt 'm nog met gin vieftandse grepe deurgronden [Telge 6, 386]. [VIEFTANDS; GREPE; DEURGRONDEN].

sHe 1982: Gi-j kunt 'm wel veur de kop kieke maor niet der in "je kunt hem niet echt doorgronden". Andermans buuk bun duuster te laeze "men kan anderen vaak moeilijk doorgronden". Dén keerl, dén is niet te bekieke "die man is niet te doorgronden" [Telge 3,

84/37/14]. [KOP; KIEKE; BOEK; LAEZE; BEKIEKE].

Eib veur 1973: Andermans breve bunt duuster te laezen "het is moeilijk om de gedachten van iemand anders te doorgronden" [H. Odink 3, 39].

Acht 1882: 'n Diepzinneg boek. DIEPZINNEG "ingewikkeld, moeilijk te begrijpen" [Telge 2, 24].

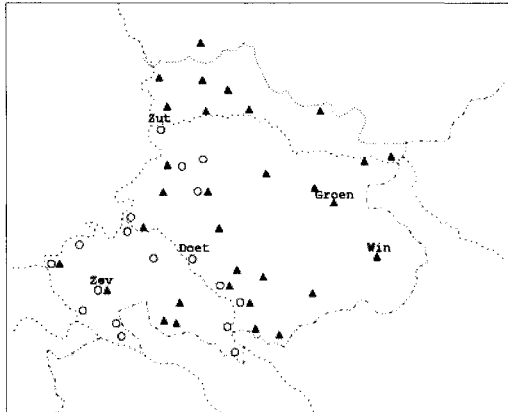
IN DE GATEN HEBBEN

in de gaten hebben, merken

- 01 IN DE GATE(N) HEBBE(N): Acht, Liem || Bat.
- 02 IEN DE GAOTE HEMME: Lob.
- 03 MARKE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Ruu, Loch, Lar, Gels, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel, Gaa, Dre, Hen, Baa, Tol, Wesv, Zev, sHe, Zed, Sto || Bat.
- 04 MERKE(N): Zut, Wich, Vor, Meg, Ulf, Sil, Doet, Gaa, Wehl, Hen, Does, Ang, Lat, Wesv, Zev, Her, Pan, Lob.
- 05 VERNEMMEN: Gor, Alm, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Haa, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Voo, Ulf, Zel, Doet, Hen, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 161], Vars 1985 [Telge 6, 377] || Bat.
- 06 ARG HEBBE(N) IN: Harf, Bor, Gees, Lich, Zut / Acht 1895 [Telge 2, 6].
- 07 AERG HEMME IEN: / Pan 1988 [Telge 7, 9].
- 08 OP 'N AERG HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 9].
- 09 DEUR HEBBE(N): Zut, Aal, Gies, Zev.
- 10 IN DE SMIEZE(N) HEBBEN: Zut, Eib / sHe 1982 [Telge 3, 136], Vars 1985 [Telge 6, 320].
- 11 IN DE LOER HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 136].
- 12 IN 'T SNUUTJE HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 138].
- 13 IN 'T SNÖTJE HEMME(N): / sHe 1982 [Telge 3, 138], Gen 1999 [Telge 12, 148].

Voo: Tonia vernam helemaol niet dat Toon eur veur de gek hiel.

▲ marke(n) 03   ○ merke(n) 04

Bie de verdeling a - e in merken/merken is de invloed van 't Standaardnederlands dudelek: de dialecten in 't westen van Acht en Liem zegt vake -net as in 't Nederlands- merken. 't Völt op dat ok langs den Rien en den Olden lesselt merken nogal 's op-egeven is. Veural in 't noordoosten van den Acht is merken in gebruik. Verg. ok de kaartjes op blz. 959 (warken/werken) en blz.935 (stark/sterk).

Harf: Tonia had der niks gin arg in dat Toon eur veur de gek heel.

Zev: Tonia had niet deur dat Toon eur veur de gek hield.

● *In de gevolgen gevallen betröf 't meer: "bemerken, gewaarworden, vaststellen":*

Hen: Vernemen gebruke wi-j allene a'j iets (lichamelek) vulen könt.

Kep: 't Mes was vliemscharp; ik had niet ens in de gaten da'k mien in de vinger jassen.

Rek: Ik vernomme nens da'k miej in den vinger snee.

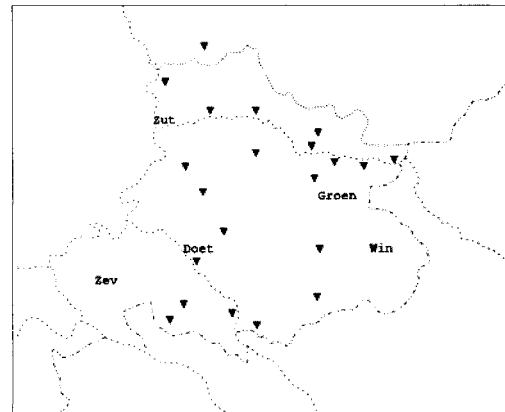
Wehl: Ha'j niet gemerk dat de uitlaat van ow auto kapot was?

Doet: Ha'j niet vernommen dat de uitlaat van de auto kapot was?

Bor: 'k Hebbe der niks van vernommen dat ze mie de portemonnee uut de zak van de bokse ehaald hebt.

Vars 1947: Ze laot zich de eigengebakken stoete goed smaken. Dat wegens bakken dat hef Äöltjen vaker edaon, dat kö'j wel vernemen [Archief 3, 187].

Ruu: Hee had völs te völle edronken en dat ko'j good wetten. [IETS GOOD KÖNNEN

▼ vernemen 05

Behalve merken/merken is vernemen in de betekenis "doorgronden, begrijpen" heel gewoon in veural den Acht.

WETTEN "iets goed kunnen merken".

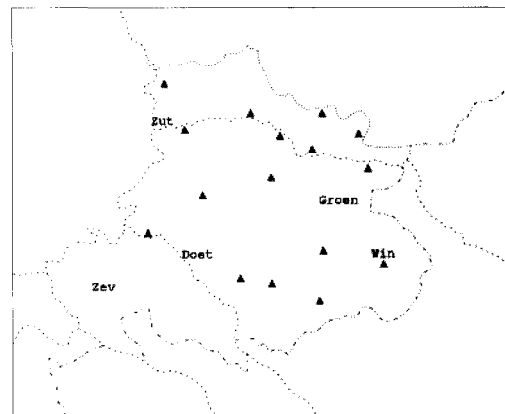
Vars 1985: Wie 't 't eerste vernemt, is 't dichtste bi-j 't hemd [Telge 6, 377].

Win 1971: Neet meer van tikken of mikken heuren "(ergens) hoegenaamd niet veel meer van merken" [Deunk 1, 240]. [TIKKEN; MIKKEN].

DRAO VAN BEGRIP

traag van begrip

01 DRAO (VAN BEGRIP): Gor, War, Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Lich, Aal, Win, Vars, Wesd, Dre, Hen.

▲ drao (van begrip) 01-02

Drao in de betekenis "traag" is 'n woord wat allene veur den Acht op-egeven is.

- 02 DRAO IN 'T BEGRIEPEN: Zwi.
- 03 TRAOG VAN BEGRIP: Meg, Sil, Gies, Zev, Zed, Sto.
- 04 TRAOG VAN BEGRIEP: Pan.
- 05 TRAAG VAN BEGRIP: Din, Zel, Doet.
- 06 LANGZAAM VAN BENUL: Vor.
- 07 DOEZELEG: Voo.
- 08 DUMMELEG: Lich.
- 09 DÖPPEREG: Voo.

Vars: 't Warkt door maor drao bij 'm booven-in, a'j 'm wat vertelt.

Gor: A'j drao van begrip bunt, he'j 'n kleine snappert; dan bu'j 'n draojen. [SNAPPERT; DRAOJEN].

Lich: Van ene dén drao van begrip is, zeg ie: "Hee is fraoj dummeleg".

Alm: "Hee is niks te vlug", zeg ie as der ene niet zo vlot van annemmen is.

VLOT VAN ANNEMMEN

snel van begrip

- 01 VLOT VAN ANNEMMEN: Alm.
- 02 VLUIG VAN ANNEMMEN: Alm.
- 03 VLOT VAN BENUL: Vor.
- 04 VLOT VAN BEGRIP: / Vars 1985 [Telge 6, 41].
- 05 VIEF: Zev.
|| achter oen veurne beslaon: Boch

Zev: Hi-j is vief, zeg gi-j as iemand maor iets met krieg en dan al wet voor 't aover geet.

Zed: "Hi-j het 'm gauw deur", zeg i-j as iemand drek wet wa'j bedoelt. [DEURHEMME].

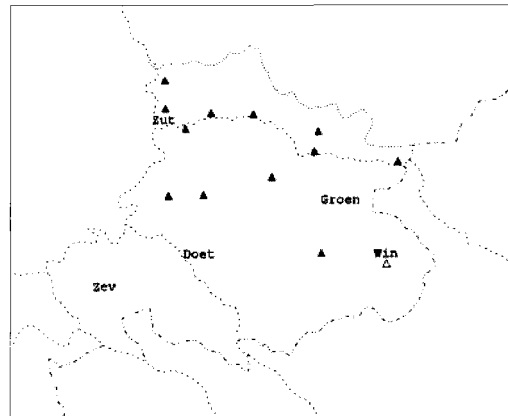
Sto: "Hi-j het 'n grote snappert", zeg ie as iemand meteen snapt, wa'j bedoelt. [SNAPPERT].

VERNEMSTEG

intelligent, pienter, schrande, scherpzinnig, slim, snugger

Wat weurde (b.v. 08 slim, 11 gehaaid, 13 voel, 15 leep, 24 slauw en 25 sloew) könt 'n negatieve klank hebben.

- 01 VERNEMSTEG: Gor, Alm, Eef, War, Ruu, Loch, Bor, Gees, Rek, Lich, Hen, Tol / No Acht 1839 [Telge 4, 34], Acht 1882 [Telge 2, 140], Eib 1980 [Telge 1, 90], Vars 1985 [Telge 6, 377], Lich 1991 [Telge 8, 133].
- 02 VERNIMSTEG: Win / Acht 1882 [Telge 2,

▲ vernemsteg 01   △ vernimsteg 02

Vernemsteg "schrande, intelligent" kump behalve in den Acht ok veur in andere Nederlandsische dialecten en in 't Middenlimburgs.

- 140], Ruu 1930 [Zwart 3, 239], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203], Win 1971 [Deunk 1, 260].
- 03 VERNUMSTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 260].
- 04 VERNUNFSTEG: / Aal 1964 [Rots 1, 50].
- 05 KLOOK: Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 123], Win 1971 [Deunk 1, 112], Lich 1991 [Telge 8, 64] || Mar, Vre, Ram, Boch.
- 06 KLOEK: Meg / Din 1981 [Dinxperlo 1, 127], sHe 1982 [Telge 3, 78].
- 07 KLOEG: / Din 1969 [Schriewied 87], sHe 1982 [Telge 3, 78], Gen 1999 [Telge 12, 90].
- 08 SLIM: Vor, Gels, Bel, Aal, Vars, Sil, Dre, Baa, Tol, Ang, Dui, Zed, Pan / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181], Vars 1985 [Telge 6, 315].
- 09 PIENTER: Gor, Vor, Ruu, Lar, Gels, Meg, Does, Wesv, Zev.
- 10 GLAD: Eef, Vor, Zwi, Gees, Gels, Rek, Zel, Hen || Bat.
- 11 GEHAAID: Gor, Lar, Bre, Meg, Sil, Ang, Wesv, sHe, Lob / Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 12 GOOCHEM: Zut, Groen, Aal, Vars.
- 13 VOEL: Vor, Ruu, Bor, Gees, Gels, Nee / No Acht 1835 [Telge 4, 22], No Acht 1839 [Telge 4, 34], Acht 1874 [Kobus 2, 556], Acht 1882 [Telge 2, 144], Ruu 1930 [Zwart 3, 239], Acht-Tw 1948 [Wanink 1,

- 206], Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 14 STRAOTVOEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 192].
- 15 LEEP: Alm, Zel, Dre, Wesv, Pan / Acht 1895 [Telge 2, 78].
- 16 SNUGGER: Gor, Zut, War, Bre, Hen, Tol, Wesv.
- 17 KNAAP: Wich, Haa, Lich, Doet, Hen, Zed.
- 18 SCHRANDE: Does.
- 19 SCHRAANDER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 176].
- 20 SNAPS: Nee.
- 21 HELDER: Wesd.
- 22 HELDER IN DE OGENE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 94].
- 23 KLAOR: / Win 1913 [Meinen 2a, 33].
- 24 SLAUW: Win, sHe, Sto / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182], Aal 1964 [Rots 1, 43], Win 1971 [Deunk 1, 215], sHe 1982 [Telge 3, 135], Vars 1985 [Telge 6, 313], Pan 1988 [Telge 7, 127], Gen 1999 [Telge 12, 144] || Vre, Stlo, Hei, Bork, Raes, Emm, Eit.
- 25 SLOEW: Vor.
- 26 KLEFFER: Ruu, Eib.
- 27 KIEN: Wesv.
- 28 GEWIKST: / Acht 1882 [Telge 2, 41], Win 1971 [Deunk 1, 74], Gen 1999 [Telge 12, 62].
- 29 WIKST: / Acht 1895 [Telge 2, 152].
- 30 LEEJ: / sHe 1982 [Telge 3, 91].
- 31 REZZENABEL: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 32 LINK: / sHe 1982 [Telge 3, 93].
- 33 UUTGEKAOKT: / sHe 1982 [Telge 3, 154].
- 34 LOEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
- 35 VLOT: / Vars 1985 [Telge 6, 389].
- 36 DUURGENAEJD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 91].
- || vernaemsteg: Mar.
- || kloog: Raes.
- || gesjeit: Vre.
- || kluffteg: Vre.
- || wakker: Vre.

Ok op-egeven: VERSTANDEG.

Tol: Vernemsteg zeg i-j veural van 'n klein kind dat snigger is.

Bor: Van ene dén vernemsteg is, zeg ie: "Hee kan good leren". [GOOD KÖNNEN LEREN].

Din 1981: Kloeke köppe, die völle in die olde paperassen zit te snuffelen, zölt ons oover die

vroggere tieden wel verhalen [Dinxperlo 1, 127].

Vars 1985: Hie is lange niet dom "hij is intelligent" [Telge 6, 222].

Vars 1985: Hie is zo slim as 'n vos [Telge 6, 313].

Gen 1999: Zo gehaaid as 'n foeks [Telge 12, 55]. [FOEKS].

sHe 1982: Link as 'n looie deur "erg slim" [Telge 3, 93].

● *Utdrukkingen veur: "vernemsteg waezen":*

01 'N GOOD STEL HA(R)SE(N)S: Eef, War, Ruu, Eib, Bre, Win, Sin, Kep, sHe, Zed.

02 'N GOED STEL HE(R)SE(N)S: Zut, Voo, Vars, Hen, sHe, Sto.

03 'N GOEIE KOP MET HE(R)SENS: Hen.

04 'N GOOD KÖPKE(N): Gor, Zev, Lob.

05 'N GOEIE(N) KOP: Zut, Vor, Kep.

06 'N HELDERE(N) KOP: Gor, Zwi, Aal, Win, Tol.

07 'N HAEVEGE KOP MET VERSTAND: Pan.

08 'N HELDER VERSTAND: Bel, Aal, Meg.

09 'N GOED BENUL: Vor.

10 'N GOOD VERMORRIE: Win / Aal 1964 [Deunk 1, 49].

11 ZE GOOD OP DE RIEGE: Wich, Aal, Win, Vars.

12 ZE GOED OP 'N RI-JKEN: Ang.

13 ZE ADEG OP 'N RI-JKEN: Tol.

14 ZE ALLE OP NE RIEGE: Bre.

15 ZE ALLE ZEUVEN OP 'N RI-JKE: Zed.

16 ZE GOOD B-J MEKARE: Bre.

17 NE KLAOREN KOP: Win.

18 NE KLOGEN KOP: Aal.

19 KOPPIE-KOPPIE: Vor.

20 GOOD OW WEETJEN: Bel.

21 ADEG WAT IN DE MARSE: / Vars 1985 [Telge 6, 222].

Bel: Van 'n kind zeg i-j: Hee hef good zien weetjen.

Lob: A'j oover iemand praot dén 'n goed köpke het, dan wies je met je wiesvinger op je slaop.

● *A'j vernemsteg bunt, dan bu'j:*

01 GOED BIEJ: Acht, Liem / sHe 1982 [Telge 3, 25], Vars 1985 [Telge 6, 123],

- Gen 1999 [Telge 12, 28].
- 02 VIES BI-J: Kep, Zed.
- 03 HAEVEG BI-J: Did, Pan.
- 04 *GOED BIEJ DE TIED*: Eef, Zut, War, Ruu, Loch, Zev, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 348] || Bat.
- 05 *GOED BI-J VERSTAND*: Bel, Ang.
- 06 *GOED BI-J DE PINKE(N)*: Gor, Ang, sHe.
- 07 *GOED VAN VERSTAND*: Sin.
- 08 *GOED BI-J BENUL*: Vars.
- 09 *GOED UUT-ESLAOPEN*: Gor.
- 10 *KÖPKE-KÖPKE*: Zed.
- 11 *LANGE NIET ACHTERLEK*: / Vars 1985 [Telge 6, 3].
- 12 *LANG NIET OHNE BUN*: / sHe 1993 [Telge 3, 200].
- 13 *NIET BI-J DEN OELE OET-EBROD*: / Acht 1882 [Telge 2, 92].
- 14 *NEET ONDER NE OELE OET-EBROD*: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 151].
- 15 *NEET ONDER DE OELEN OET-EBROD*: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 176].
- 16 *NEET ONDER 'N HENNE OET-EBROD*: / Eib 1969 [Schriewied 96].
- 17 *DEN DUVEL OP KLAORLECHTEN DAG ONTKROPPE*: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 59].
- 18 *DE DUVEL OP HELDERLICHTE DAG ONTKRAOPE*: / sHe 1982 [Telge 3, 37].

Zed: Jan is köpke-köpke.

Dui: Van één dén goed bi-j is, wördt nog wel gezeid: "Der zit 'n goeie kop op".

Vars: A'j goed bi-j benul bunt, zeg i-j: "Op ow zit 'n kop op; ow köj allene um 'n boodschap sturen".

Vars 1985: Wat zit i-jluu mekare toch de vliegen af te vangen: wat probiert i-jluu mekare te glad af te waezen "te slim af te zijn" [Telge 6, 388]. [VLIEGE; VANGEN; GLAD].

Gen 1999: IEMAND DE VLEUJ AFVANGEN "iemand te slim af zijn" [Telge 12, 12].

Eib veur 1973: IEMAND DE GATVLEGEN OFVANGEN "iemand te slim af zijn" [H. Odink 3, 73].

Bre: Van ene dén heel gehaaid is, zeg i-j: "Hee is den duvel uut den tannister espron-gene"; 'n tannister is 'n soort rugzak.

Gaa veur 1974: "Daor hej 't weer. 't Olde liedjen", dacht Geerte. Zi-j had edacht dat ze met eur lepegheid Aornt buten 't Eedle Hert hiel [Van Velzen 9, 124]. [LEPEGHEID].

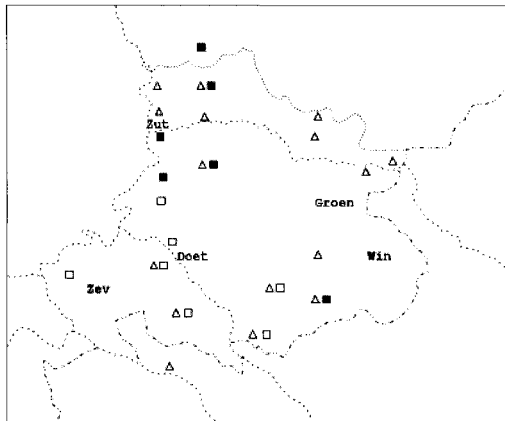
GLADJANUS

slimmerik

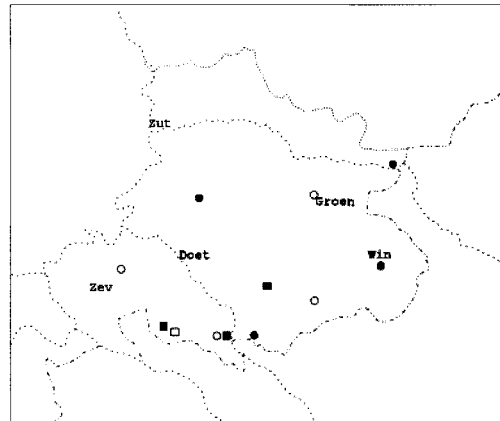
'n Gladjanus is 'n vernemstegen keerl; vake hebt de benamingen 'n negatieve klank.

Verg. ok: "iemand die listig is, slimmerik", onder: slim II.

- 01 GLADJANUS: Gor, Harf, Alm, Eef, Vor, Gees, Gels, Eib, Rek, Lich, Aal, Voo, Vars, Wehl, Zed / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 102], Aal 1966 [Rots 2, 5], Eib 1980 [Telge 1, 26], Vars 1985 [Telge 6, 122] || Emm.
- 02 GLADDEKKEL: Voo, Vars, Wehl, Kep, Tol, Dui, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 53], Vars 1985 [Telge 6, 122], Wesv 1996 [Telge 11, 42], Gen 1999 [Telge 12, 63].
- 03 GLADDEKKER: Harf, Zut, Vor, Aal, Baa || Bat.
- 04 GOOCHEMERD: Zut, Bor, Groen, Aal.
- 05 SLAUWBARGER: Gen, Vars, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 215], sHe 1982 [Telge 3, 135], Vars 1985 [Telge 6, 313], Gen 1999 [Telge 12, 144].
- 06 SLAUWBARG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182], Win 1971 [Deunk 1, 215], Eib 1980 [Telge 1, 75].
- 07 SLAUWERIK: sHe.
- 08 LINKMICHEL: Zut, Vars, Doet.
- 09 SMIESTERD: Gor, Alm, Nee.
- 10 GLOEPERD: Zut, Vor.
- 11 GAPERD: / Acht 1895 [Telge 2, 37].
- 12 LEPERD: Zut.
- 13 LEEP-OOG: / Pan 1988 [Telge 7, 80].
- 14 SMIECH: Sto.
- 15 BLIKSEM: Win.
- 16 DONDER: Win.
- 17 JÖDDE: Eib.
- 18 VOELEK: / No Acht 1839 [Telge 4, 34], Vars 1882 [Telge 4, 55].
- 19 VOELEKERD: / Vars 1882 [Telge 4, 55].
- 20 VOEL AOS: Ruu, Win / Acht 1882 [Telge 2, 144], Win 1971 [Deunk 1, 165].
- 21 VOELEN ULK: Bor.
- 22 VOEL BUIS: Nee / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 206].
- 23 VOELEN PRAKS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
- 24 DUVELSKEERL: / Vars 1985 [Telge 6, 96].
- 25 SMAKKERD: / Eib 1980 [Telge 1, 75].
- 26 MIETER: / sHe 1982 [Telge 3, 99].
- 27 UUTGEKAOKTE EIKEL: / Wesv 1996 [Telge 11, 90].

△ gladjanus 01   □ gladdekkel 02
 ■ gladdekker 03

■ slauwbarger 05   □ slauwerik 07
 ○ slauw 02   ● slauwen 02

In de verspreiding van de drie weurde gladjanus, gladdekkel en gladdekker zit wel samenhang. Allene de opgave gladdekker veur Aalten lig wat geïsoleerd ten opzichte van de andere opgaven.

- 28 GEHAAIDE KANIS: / Gen 1999 [Telge 12, 84].
 29 BLIKSEMSE KEERL: / Gen 1999 [Telge 12, 86].
 || fiffikoes: Vre.
 || filoe: Vre.

Nee: Smiesterd, maor wi-j zegt: smiestat.

Vars 1985: Da's 'n slimmen bliksem: 'n duvelskeerl. Mor, i-j könt altied op 'm op an [Telge 6, 96].

● *Veur wat plaatsen is op-egeven dat de volgende weurde in combinatie met de weurde hond, donder, vogel, vos, bliksem, 'n negatieve klank hebt.*

- 01 GEHAAID: Gels, Meg, Dre, Wesv, Lob.
 02 SLAUW: Bel, Aal, Gen, Did.
 03 SLUW: Zev.
 04 SLIM: Kep.
 05 VOEL: Bor.

Dre: 'n Gehaaiden donder.

Wesv: 'n Gehaaide vogel. [Ok: Lob].

Meg: 'n Gehaaide bliksem. [Ok: Gels].

Bel: Ne slauwen hond.

Win: 'n Slauwen vos. [Ok: Aal, Gen, Did].

sHe 1993: 'n Slauwe foeks [Telge 3, 195]. [FOEKS].

Op 't kaartjen is dudelek te zeen dat weurde met slauw veural in plaatsen veurkomt dee kort an de grenze met Duutsland ligt. Slauwbarger en slauwerik staot as nr. 05 en 07 onder gladjanus (blz. 698); slauw steet as nr. 02 onder gehaaid (blz. 699) en slauwen as nr. 02 onder slimmen (blz. 699). In wat plaatsen hef slauw 'n minder positieve betekenis. In Eib, Vars, Does, Sto is slauw "listig" (blz. 1036), in Gen "doortrapt" (blz. 1028) en in Aal "achterbaks" (blz. 1028). Bie dat laatste slut an slauwbarger "achterbaks persoon", op-egeven veur Vars (blz. 1028).

Zev: 'n Sluwe vos.

Ang: 'n Slimme vogel.

Kep: 'n Slimme vos.

Bor: 'n Voelen bliksem.

● *'n Andere meugelekheid um an te geven da'j iemand 'n vernemstegen keerl vindt, is 't zelfstandege gebruik van bievoegeleke naamweurde:*

- 01 'N SLIMMEN: Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Rek, Bel, Voo || Mar.
 02 'N SLAUWEN: Rek, Win, Voo, Hen.
 03 'N DEURGENAEJDE(N): Aal, Vars, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 83].
 04 'N DUURGENAEJDEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 91].
 05 'N GLADDEN: Gees, Rek, Hen.
 06 'N KLOKEN: Eib, Rek.
 07 'N VOELLEN: Bor, Gees.
 08 'N GEHAAIDEN: Gor.

- 09 'N VLOTTEN: Eib.
 10 'N SLOEWEN: Vor.
 11 'N UUL ONDER DE KRAEJEN: / Liem
 1844 [GV-alm 79].

● 'n *Positieve menere um an te geven da'j iemand 'n vernemstegen keerl vindt, is gebruek te maken van de benamingen veur 'n stommerik, in combinatie met "lang(e) gin": hee is lange gin stommerd, hee is lange gin domkop.*

Bor: Van 'n keerl dén voel is, wordt wel ezegd: 't is 'n voelen stekkerd op 'n dood varken. [STEKKERD; VARKEN].

● *Veur 'n vrouwe dee vernemsteg is, bunt maor twee benamingen op-egeven:*

- 01 NE SLIMME: Aal.
 02 'N SLIMME TANTE: Voo.

● 'n *Kind wat vernemsteg is, is 'n:*

- 01 AOS: / Eib 1980 [Telge 1, 5].

Eib 1980: Den kleinsten van ons da's toch zo'n äösken [Telge 1, 5].

sHe 1982: WAT EN HAWAT "gezegd van twee personen van wie de één intelligent (of groot) is en de ander dom (of klein)" [Telge 3, 58].

Ang: A'j ze goed op 'n ri-jken hebt, dan schemmert 't ow niet veur de ogen. [SCHEM-MEREN].

DOM, STOM

- 01 DOM, STOM: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 25/127] || Bat, Vre, Stlo, Hei, Anh, Emm, Kle.
 02 ONNEUZEL: Gor / sHe 1982 [Telge 3, 107], Vars 1985 [Telge 6, 249], Gen 1999 [Telge 12, 117] || Anh.
 03 UNNEUZEL: Groen.
 04 KLEIN VAN BEGRIP: Tol.
 05 DOLLIESACHTEG: Lar.
 06 'NOFFELEG: / Lich 1991 [Telge 8, 82].
 07 STUNTELEG: / Acht 1882 [Telge 2, 129].
 08 ONBENULLEG: / Vars 1985 [Telge 6, 246].
 09 ONWIES: / sHe 1982 [Telge 3, 108].

- 10 DAEMELIG: / Gen 1999 [Telge 12, 41].
 11 DEUZELIG: / Gen 1999 [Telge 12, 41].
 12 DOOR: / Eib 1980 [Telge 1, 16].
 13 OELEG: / Eib 1980 [Telge 1, 57].
 14 DÖPPEREG: / Gaa veur 1974 [Van Velzen 7, 94], Eib 1980 [Telge 1, 17].
 || doof: Anh.
 || demlek: Anh, Emm.
 || däözeg: Raes.
 || däöneg: Boch.

Tol: Van ene die-t dom is, zeg i-j: "Hie's klein van begrip".

Gor: Dom kuken! lej hebt zaagsel in de kop!

Rek: A'j dom bunt, bu'j gin gladden.

Harf: Van ene dén dom is, zeg ie: "'t Is nit ene van de vlotsten". [Ok: Nee].

Aal: Van ene dén dom is, zeg i-j: "Dén timmert neet hoge". [TIMMEREN].

Gels: Van ene dén-t dom is, zeg iej: "Zien begrip höldt neet aover". [AOVERHOLDEN].

Zed: Hi-j het 'n klein verstand", wördt der gezeid as iemand niet al te wies is. [Ok: Ang].

● *Uutdrukkingen veur "dom/stom zijn":*

Ang: "Hie het 't zwarte gaarn ok niet uutgevonden", zeg i-j a'j iemand dom vindt. [Ok: Kep, Pan / sHe 1982 (Telge 3, 47), Pan 1988 (Telge 7, 39), Wesv 1996 (Telge 11, 40)]. [GAARN].

Harf: Dén hef 't naeigoorn ok nit uut-evonden. [NAEJGOORN; UUTVINDEN].

Win 1971: Dén is neet onder den oele oetebrod "hij heeft het buskruit niet uitgevonden" [Deunk 1, 158].

Ruu 1959: lej zollen owzelf de naffel uut de boek schudden "gezegd als men dom geweest is" [Langeler in: Archief 1959, 176].

Win 1971: Hee wet van gin hot of haar "hij is een grote domoor" [Deunk 1, 97].

Lich 1991: Dén hebt ze evondene met loofharken "gezegd van iemand die niet al te snigger is" [Telge 8, 74].

sHe 1982: Dom gebore, suf gewieg en niks bi-jgeleerd "gezegd van een dom persoon" [Telge 3, 173].

Acht-Tw 1948: Hee pröt nao dat e klook is "hij praat naar hij verstand heeft, met de bijgedachte: en dat verstand is gering" [Wanink 1, 165].

Ruu: 't Was kold maor ik wol zonder jas 't huus uut gaon. Ton zei de vrouwe: "Waes

neet zo kinderachtig, doot noe wel 'n jas an. KINDERACHTEG "kortzichtig".

● *Um an te geven da'j iemand dom of stom vindt, kö'j ok gebruik maken van de woorden uut de veurege paragraaf in combinatie met "niks te" of: "niet al te": hee is niks te snugger, niks te gehaaid, niet al te goochem, niet al te slauw.*

● *Zo dom/stom as:*

- 01 'T ACHTEREND VAN 'N VARKEN: Acht, Liem / Lar 1924 [Langeler 1, 137], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 87], Vars 1985 [Telge 6, 3/338/368].
- 02 'N VARKEN: Eef, Bor, Nee, Eib, Lich, Aal, Gen, Dre / Acht 1895 [Telge 2, 25].
- 03 'N VAERKE: / Pan 1988 [Telge 7, 39].
- 04 'N EZEL: Wich, Lar, Haa, Nee, Rek, Groen, Lich, Hen, Tol.
- 05 NE EZZEL: Win.
- 06 'N EZELSKOP: Gor.
- 07 'N KUKEN: Eib, Rek, Win, Hum, Dre / Acht 1895 [Telge 2, 25], Eib 1973 [H. Odink 3, 140].
- 08 'N ENDEKUKEN: Alm, Bor, Eib, Groen, Hum / Lich 1991 [Telge 8, 37].
- 09 'N AENDEKUKEN: Gees, Nee, Eib.
- 10 'N UULSKUKEN: Gor, Vor, Zel, Ste.
- 11 'N GANZEKUKEN: Zel.
- 12 'N GANZE: / Acht 1895 [Telge 2, 25]
- 13 'N OELE: Eef, Loch, Dre, Hen / Acht 1895 [Telge 2, 25].
- 14 'N KOO: Bor, Eib, Bre, Win.
- 15 'N KOE: Zut, Voo, Does.
- 16 NE STOMME KOO: Bre.
- 17 NE OLDE KOO: Rek.
- 18 NE OSSE: Groen / Acht 1895 [Telge 2, 25].
- 19 'N SCHAOP: / Vars 1985 [Telge 6, 297].
- 20 'N ULK: / Acht 1895 [Telge 2, 25], Vor 1939, Lich 1939, Doet 1939 [Vr A'dam 7, 1].
- 21 BONESTRO: Eib, Bel, Groen, Win / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 37], Zed 1981 [Lukkezen 1, 3].
- 22 NE MELKBUSSE: Bel.
- 23 JAN NUT: Vars.
- 24 POGGEN-WILLEM VAN ZIEN LAEVEN EWEST IS: / Vars 1882 [Telge 4, 54].

Eib veur 1973: Hee is zo wies as 't driethoes van Braomen "hij is oerdom; misschien wordt

met 'braomen' braamstruiken bedoeld, dan is het 'driethoes van Braomen' de plaats waar men in de openlucht zijn behoefte doet" [H. Odink 3, 55]. [WIES; DRIETHOES; BRAOMEN]. (*Kiek veur disse uitdrukking ok onder: eigenwies*).

● *Uitdrukkingen veur "heel erg dom/stom":*

Vars 1985: Dén is nog te stom um veur de duvel te dansen [Telge 6, 96/338]. [DUVEL].

sHe 1982: Te dom um veur de duvel te danse [Telge 3, 37].

Eib veur 1973: Dom geboorne en niks bij-eleerd "erg dom" [H. Odink 3, 51].

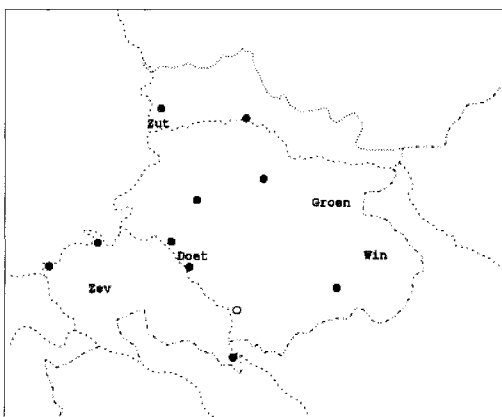
UULSKUKEN

domoor, sufferd, stommeling, uilskuiken, sukkel

Natuurlek bunt wat benamingen negatiever as andere. Dat betekenissen deur mekare loopt blik uut 't feit dat wat benamingen ok veurkomt in den paragraaf amparten.

- 01 UULSKUKE(N): Gor, Harf, Eef, Zut, Wich, Vor, Ruu, Lar, Groen, Aal, Bre, Din, Sin, Sil, Zel, Doet, Dre, Tol, Does, Ang, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 154], Vars 1985 [Telge 6, 361], Wesv 1996 [Telge 11, 89], Gen 1999 [Telge 12, 162].
- 02 OELSKUKEN: Gees, Gels, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Voo, Meg, Hen, Dre.
- 03 KUKEN(N): Gor, Eef, Zut, War, Bor, Nee, Bel, Groen, Aal, Win, Voo, Sil, Zel, Kep, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 125], Eib 1980 [Telge 1, 44], Vars 1985 [Telge 6, 200], Lich 1991 [Telge 8, 70], Wesv 1996 [Telge 11, 58] || Bat, Mar.
- 04 DOM KUKEN: Gor, Alm, Ruu, Gels, Nee, Lich, Win, Baa.
- 05 STOM KUKEN: Gor, Harf, Ruu, Dre.
- 06 GROOT KUKEN: Win / Vars 1985 [Telge 6, 338].
- 07 GOEZEKUKEN: / Acht 1895 [Telge 2, 43].
- 08 OOSKUKEN: / sHe 1901 [Telge 4, 105].
- 09 AOSKUKEN: / sHe 1982 [Telge 3, 8].
- 10 OEL(E): Vor, Ruu, Aal, Win, Meg, Wesd, Zel, Hen, sHe / Gen 1999 [Telge 12, 116].
- 11 (DOMMEN) OELE: Ruu / Eib 1980 [Telge 1, 57].

- 12 DOMMEN UUL: Lob.
 13 STOMME UUL: Wesv.
 14 STOMME SCHROET: / Pan 1988 [Telge 7, 123].
 15 ULK: Zel, Did / Eib 1939 [Vr A'dam 7, 1].
 16 DOMME(N) ULK: Gors, Bel / Nee 1939 [Vr A'dam 7, 1].
 17 STOMME ULK: Eef.
 18 STOMMEN EZEL: Dre, Ang.
 19 STOMMEN HOND: Nee, Groen / sHe 1982 [Telge 3, 144].
 20 STOM VAERKE: Pan, Lob.
 21 KEUJE: / Pan 1988 [Telge 7, 64].
 22 KOE: Zut.
 23 KOEI: Wesv.
 24 STOMME KOO: Bor.
 25 EEWINTER: Aal.
 26 DOMMEN OSSE: Bel.
 27 STOMME OS: Pan.
 28 OSSEKOP: Pan.
 29 OKSHEUF: / Wesv 1996 [Telge 11, 68].
 30 DOM SCHAOP: Gels.
 31 KENIEN: / Lich 1991 [Telge 8, 60].
 32 ENDEKUKU(N): Zed / Wesv 1996 [Telge 11, 37].
 33 EENDEKUKU(N): / Wesv 1996 [Telge 11, 36].
 34 WORM: / Lar 1924 [Langeler 1, 139].
 35 TUUT-El: Win.
 36 OELE(N)WAPPER: Eef, Ruu, Loch, Bre, Meg, Doet, Kep, Hen, Gies, Wesv / Eib 1980 [Telge 1, 57], Pan 1988 [Telge 7, 96], Lich 1991 [Telge 8, 84].
 37 OELEWAPPERT: Sil / Wesv 1996 [Telge

● *oele(n)wapper* 36 ○ *oelwappert* 37

Oele(n)wapper(t) is één van de 130 weurde dee op-egeven is veur "domoor".

- 11, 68].
 38 ULEWAPPERT: / Wesv 1996 [Telge 11, 89].
 39 OELEKERD: / Pan 1988 [Telge 7, 96].
 40 STOMMERIK: Gor, Bor, Eib, Lich, Win, Meg, Vars, Wehl, Hen, Tol, Does / Vars 1985 [Telge 6, 338].
 41 STOMMERD: Gor, Lat.
 42 SUFFERD: Gor, Harf, Gels, Groen, Gen, Sin, Hen, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 344] || Mar.
 43 DÖPPERD: Zut, Loch, Bor, Aal, Voo / Win 1971 [Deunk 1, 47], Eib 1980 [Telge 1, 17], Wesv 1996 [Telge 11, 34], Gen 1999 [Telge 12, 44] || Vre.
 44 DÖLPERD, 'DÖLLEPERD: Dui, Sto, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 29], Wesv 1996 [Telge 11, 33].
 45 'DÖLLEMES: / Pan 1988 [Telge 7, 29].
 46 SUKKEL: Vor, Ruu, Zwi, Hen, Baa.
 47 SÖKKEL: Wehl.
 48 DOMKOP: Harf, Bre || Vre, Emm, Elt.
 49 SULLEMAN: / Win 1971 [Deunk 1, 235].
 50 SUL: / Eib 1980 [Telge 1, 82].
 51 KOEZE: Gor, Wich, Bor, Gees, Aal, Bre, Win, Vars, Doet / Acht 1882 [Telge 2, 70], Vars 1882 [Telge 4, 52], Acht 1882 [Telge 2, 70], Win 1971 [Deunk 1, 118], Eib 1980 [Telge 1, 42], Lich 1991 [Telge 8, 65].
 52 DOMME KOEZE: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 344].
 53 DOL: Haa, Eib, Bel / Eib 1980 [Telge 1, 16].
 54 DRIEDOL: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57].
 55 DREEDOL: / Gels 1937 [Archief 2, 152], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 88].
 56 DOORN DOL: / Eib 1980 [Telge 1, 16].
 57 NAFFEL: Nee.
 58 NOFFEL: Lich / Lich 1991 [Telge 8, 82].
 59 DOMMEN NAFFEL: Gels.
 60 NAFFELKUKEN: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 149].
 61 AFFELKUKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 66].
 62 DÖZZEL: Aal, Win.
 63 DÄÖZEL: Net, sHe.
 64 DOEZEL: Meg / Gen 1999 [Telge 12, 43] || Vre.
 65 FOEZEL: Gen.

- 66 DOEDELKOP: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 87], Win 1971 [Deunk 1, 42].
- 67 DOEDELDOOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 87].
- 68 DOEZE(L)DOP: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 29], Wesv 1996 [Telge 11, 33].
- 69 DAEMEL: / Gen 1999 [Telge 12, 41] || Emm.
- 70 DEUZEL: / Gen 1999 [Telge 12, 41].
- 71 OZEWOLTER: Ruu, Win / Zel 1909 [Driem bl 1, 58], Vars 1985 [Telge 6, 256].
- 72 OEZEWOLTER: Kep.
- 73 OEZIK: Din.
- 74 SOEZE, ZOEZE: Gor.
- 75 ZOEZEMIKKE: Gor.
- 76 POTSOEZE: Loch.
- 77 STOFFEL: Bre || Vre.
- 78 STÖFFEL: / Gen 1999 [Telge 12, 153].
- 79 KLAOS: sHe.
- 80 ACHTERLEKEN KLAOS: Gels.
- 81 TINUS: Voo.
- 82 KLUNGEL: Kep, Lat.
- 83 KLUNS: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 113].
- 84 KNUL VAN NE KEERL: Win.
- 85 GROTE KNUL: Tol.
- 86 STOETHASPEL: Wesv / Lar 1924 [Langeler 1, 141].
- 87 STOMME STOEKERD: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 143], Pan 1988 [Telge 7, 134].
- 88 STOMME KLOOT: Vars.
- 89 DOMME KLOOT: / Pan 1988 [Telge 7, 67].
- 90 STOMME ZAK: Sto.
- 91 PIEMEL: Win.
- 92 DROL: Pan.
- 93 ZEIVERDROL: / Vars 1985 [Telge 6, 417].
- 94 KÖTTEL: / Eib 1980 [Telge 1, 43].
- 95 GOEZEKONTE: / Acht 1895 [Telge 2, 43].
- 96 OEN: Ang.
- 97 KOEKS: Wich / Aal 1882 [GV-alm 211].
- 98 BEDREUFDEN KOEKS VAN NE JONGE: / Lich 1991 [Telge 8, 65].
- 99 ONNEUZELE HALS: Eef.
- 100 SCHAOT: Gels.
- 101 DRIEKLEZOER: Zut.
- 102 SLAOPMUTS: Kep.
- 103 ZOK: Bor / Eib 1980 [Telge 1, 102].
- 104 (OLDE) ZOK: / sHe 1982 [Telge 3, 179].
- 105 KLOTSKOP: sHe.
- 106 SLOMEN: Bor.
- 107 GELPE: / sHe 1983 [Telge 3, 50].
- 108 KLOETE(N)TRAEJER: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 79].
- 109 PLAKKENMAEJER: Voo.
- 110 KOEJONGE: / Vars 1985 [Telge 6, 184].
- 111 KIENDSKOP: / Pan 1988 [Telge 8, 64].
- 112 DOMME STIEKE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
- 113 STOMMEN HÖFTER: / Vars 1985 [Telge 6, 147].
- 114 KIEK IN DE GRACHTE: / Lich 1991 [Telge 8, 62].
- 115 KIEK IN DE GRAFTE: / Lich 1991 [Telge 8, 62].
- 116 KIEKEBIESTER: / Eib 1980 [Weeink 1, 83].
- 117 DRAODNAEGEL: / Eib 1980 [Telge 1, 17].
- 118 DAOJE: / Acht 1895 [Telge 2, 22].].
- 119 LAKS: / Acht 1882 [Telge 2, 77].
- 120 HINNEMAN: / Eib 1980 [Telge 1, 33].
- 121 KWAKBOL: / Pan 1988 [Telge 7, 77].
- 122 ONVERNUL: / Win 1971 [Deunk 1, 164], Vars 1985 [Telge 6, 250].
- 123 ONWIES: / sHe 1982 [Telge 3, 108].
- 124 KAKKEDORIS: / sHe 1983 [Telge 3, 73], Gen 1999 [Telge 12, 84].
- 125 STA(R)THAKKE: / Win 1976 [Aessink 4, 53].
- 126 DRUMMEL: / Pan 1988 [Telge 7, 32].
- 127 (STOMME) BLAOSKOP: / Wesv 1996 [Telge 11, 25], Gen 1999 [Telge 12, 30].
- 128 KLORUS VAN NE KEERL: / Lich 1991 [Telge 8, 64].
- 129 NÖT: / sHe 1993 [Telge 3, 200].
- 130 HAMMEL: / Gen 1999 [Telge 12, 68].
- 131 GAPERD: / Eib 1980 [Telge 1, 24].
 || dommen hond: Raes.
 || schaopskop: Vre.
 || däöskop: Vre, Ram, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm.
 || dölz: Ram, Hei.
 || dölzkop: Ram.
 || dusseldier: Emm.
- Gels:** Sufferd, maor wiele zekt: suffat.
Bel: "Hee hef meer verstand um de kop as i-j der in", zeg i-j a'j emes stom vindt. En van stomme leu wordt wal ezeg: "Köppe as koone en hassens as ne henne".
Acht-Tw 1948: HÄÖBEL, ONHÄÖBEL "domme, lompe persoon" [Wanink 1, 111].
Eib 1981: DRALLIES "suffig, log iemand" [Weeink 1, 79].

Win 1971: BOEBA “onbehouwen en dom iemand, meestal een man” [Deunk 1, 29].

Acht-Tw 1954: SLAOPMOEKE “trage en domme persoon” [Wanink 2].

sHe 1982: KLOOT “waardeloze vent” [Telge 3, 79].

Gen 1999: 'N GROTE LUL “een waardeloze kerel” [Telge 12, 103].

Vars 1985: 'N KEERL VAN NIKS “een waardeloze vent” [Telge 6, 239].

Win 1971: I-j bunt mi-j ok NE KEERL VAN LEK-MI-J-'T-VESKEN “je bent me ook een vent van niks” [Deunk 1, 263].

Wesv 1996: Hi-j is nie weerd da'j 'm bedrijet “gezegd van iemand waar je niets aan hebt” [Telge 11, 22].

● “Vrouw die/meisje dat dom/stom doet”:

01 KOEZE (VAN 'N WIEF): Eef, Zut, Loch, Win.

02 DOMME KOEZE: / Vars 1985 [Telge 6, 185].

03 DOMME TOETE: Vars, Sin / Vars 1985 [Telge 6, 297/350].

04 DOMME TOETEBOS: / Vars 1985 [Telge 6, 350].

05 DOMME TRIENE: Gor / Vars 1985 [Telge 6, 86/354] || Vre.

06 STOMME GANZE: Lich.

07 SCHROET: Pan.

08 DOEZEL: Voo.

09 DOZE VAN 'N WIEF: / Vars 1985 [Telge 6, 86].

10 KUKENACHTEG: / Pan 1988 [Telge 7, 76].

11 DAAS: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 39].

12 TRUT: / Win 1971 [Deunk 1, 248].

13 DOZE: / Aal 1966 [Rots 2, 3].

Vars: 'n Domme toete; toete met 'n oe as in 't woord boer.

Gen 1999: SUFTRIEN “domme, vergeetachtige vrouw” [Telge 12, 155].

Acht-Tw 1948: Wat hef hee ne boeba van 'n wief oet-ezoch. BOEBA “lomp en dom vrouwspersoon”. [Wanink 1, 77].

Vars 1985: 'n TOMMELEMOTSE is 'n domme schommele van 'n wief [Telge 6, 351].

Win 1976: Lank haar, kort verstand “gezegd van een domme vrouw” [Aessink 4, 16].

Bee: 'n Jong dén niet vól wet, heit 'n AOT-

MOEL.

● “Domheid”:

01 ONVERNUL: / Win 1971 [Deunk 1, 164].

02 ONVERNULLEGHEID: / Win 1971 [Deunk 1, 164].

03 ONVERSTAAND: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Win 1971: Dat deut e neet pres, dat hef e oet overnul/overmulligheid edaone [Deunk 1, 164].

● *Veur “stomme streek” kiek onder: dom doen.*

ONNEUZEL

onnozel, naïef, groen

01 ONNEUZEL: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 94] || Bat.

02 ONNOZEL: Wesv, Zev.

03 ONNÖZZEL: Win.

04 ONNEUZELEG: Lich.

05 STOM: Zut, Ruu, Aal, Din, Vars, Baa, Lat, Wesv, Lob.

06 ACHTERLEK: Aal, Wehl, Does, Wesv, Lob.

07 DÄÖZELIG: sHe, Zed, Sto.

08 DÖZZELEG: Aal.

09 DOM: Eib, Aal.

10 KUKENACHTEG: Rek, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 132], Win 1971 [Deunk 1, 126], Vars 1985 [Telge 6, 200].

11 DÖLLEG: Eib.

12 DOLACHTEG: Rek.

13 OELDERIG: / sHe 1983 [Telge 3, 106].

14 ZUNDIG: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 121].

15 KOEZEG: / Win 1971 [Deunk 1, 118].

16 KOEZENACHTEG: / Acht 1868 [GV-alm 177].

Ulf: Doe niet zo onneuzel; i-j wet toch zeker wel hoevöl i-j Piet geleend heb.

Lat: Doe niet zo stom; gi-j weet toch wel hoeveul geld da'j aan Piet geleend heb.

Win: Van ene dén onnözzele/kukenachteg is, zeg i-j wal: “Hee is neet good terdegge”. [TERDEGGE].

Acht-Tw 1948: DOOR: “dromerig, onnozel”. AEWELD: “onnozel, sprakeloos” [Wanink 1, 88/93].

Win 1971: NOFFELACHTEG “wat onnozel”

[Deunk 1, 153].

● “Zich onnozel voordoen”:

- 01 ZICH VAN DEN DOMMEN HOLDEN: Loch, Gees, Groen, Aal, Voo.
- 02 ZICH VEUR DEN DOMME HOUWE: Zev.
- 03 ZICH DOM HOLDEN: Eef, Rek.
- 04 DOON OF IE NARGENS VAN AF WET: Harf, Kep.
- 05 DOON OF I-J VAN NIKS WEET: Zut, Aal.
- 06 DOEN OF GI-J VAN DE POT GETROKKE BUNT: Wesv.
- 07 ACHTERIN SLAOPEN: Zut.
- 08 VAN VEERTEN KOMMEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Zut: Hee dut of e van niks weet; wiej zeggen dan ook wel: hee slöp achterin.

ONNEUZELLEN HALS

onnozele hals

- 01 ONNEUZELLEN HALS: Eef, Win, Gels, Eib, Din, Gen, Ulf, Kep, Dre, Baa, sHe, Zed.
- 02 ONNEUZELLEN HANS: Zel.
- 03 ONNEUZELE TINUS: Wehl.
- 04 (ONNEUZEL) SKAOP: Groen.
- 05 (GROOT) KUKEN: Ruu, Nee, Win, Baa.
- 06 DÄÖZEL: sHe, Zed, Sto.
- 07 DOEZEL: Vars, Sil.
- 08 DOEZE: Vor, Vars.

- 09 KOEZE: Gor, Groen, Win.
- 10 KOEZEL: Doet.
- 11 DOL: Loch, Bor, Eib.
- 12 NOFFEL: Lich.
- 13 GODSDROP: Ulf.
- 14 SJIELKERD: Sto.

Vars: 'n Vrouw is 'n doeze; 'n keerl is 'n doezel.

Wehl: Ok van 'n vrouw zeg gi-j: “Wat 'n onneuzele Tinus”.

AMPART

eigenaardig, vreemd

- 01 A(M)PA(R)T: Gor, Harf, Vor, Ruu, Nee, Groen, Aal, Gen, Voo, Meg, Wehl, Hen, Dui, Groes, Zev, Sto, Lob / Wesv 1996 [Telge 11, 19] || Bat, Mar, Emm.

- 02 APERT: Zut.
- 03 BIEZUNDER, BEZUNDER: Gor, Zut, Ruu, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Bre, Din, Voo, Sil, Does, Lat.
- 04 EIGENAARDEG: Gor, Harf, Loch, Haa, Bel, Groen, Din, Zel, Doet, Hen, Ang, Lob || Mar.
- 05 AARDEG: / Aal 1882 [GV-alm 209], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 69], Eib 1980 [Telge 1, 1].
- 06 AREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 69], Lich 1991 [Telge 8, 15].

- 07 WONDER: Gor, Wich, Vor, Nee, Zel, Dre, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 280], Vars 1985 [Telge 6, 410], Lich 1991 [Telge 8, 146].
- 08 WONDERLEK: Aal.
- 09 VREMD: Gor, Alm, Vor, Lar, Vars, Doet, Zev, Zed / Acht 1895 [Telge 2, 145].
- 10 VREMP: Harf, Wich.
- 11 VRÖMD: Vor, Ruu, Bor, Gels, Eib, Groen, Aal / Eib 1980 [Telge 1, 94].
- 12 VRIMD: Pan.
- 13 POTSEG: Win || Boch.
- 14 NOKS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149], Win 1971 [Deunk 1, 153].
- 15 KROM: / Eib 1980 [Telge 1, 44].

Nee: Klaos hef altied van dee klere an; hee gedreg zich trouwens ait luk bezunder/ wonder/ampart.

Vor: Klaos hef altied van dee amparte klere an; hee is 'n amparten; der is mangs wel 's 'n dräödjén an lös.

Eib 1980: Mangs kan e toch zo adeg doon [Telge 1, 1].

Vars 1985: Hie kan soms zo wonder doen, dan is 't net of e der niet bi-j is met zien gedachten [Telge 6, 410].

● *In vriejer verband:*

- 01 GEK: Acht, Liem.
- 02 RAAR: Gor, Eef, Zut, Loch, Gees, Nee, Zel, Doet, Wehl, Dre, Baa, Tol, Ang, Lat, Wesv, Dui, Groes, Did, Zed || Bat, Mar, Vre.
- 03 RAER: Zut.
- 04 RA: / Eib 1980 [Telge 1, 68].

Dui: Klaos duut altied wat raar.

Harf: Klaas hef altied van die gekke/amparte klere an.

Zut: Klaas hef altied van dee rare/aperte kleren an.

Did: Klaos löp der weer raar bi-j; hi-j drig altied van die rare klere.

AMPARTEN

buitenbeentje, zonderling

- 01 A(M)PA(R)TE(N): Acht; Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 67], Win 1971 [Deunk 1, 7], sHe 1982 [Telge 3, 8], Vars 1985 [Telge 6, 15], Lich 1991 [Telge 8, 13] || Bat, Elt.
- 02 APPARTE: Wehl, Zev, Sto.
- 03 APPERTEN: Zut.
- 04 BIEZUNDEREN, BEZUNDEREN: Acht || Vre.
- 05 BUTENBEENTJE(N): Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Lar, Gees, Bre, Vars, Hen, Tol, Lat, Wesv, Groes, Zev || Bat.
- 06 EIGENAARDEGE(N): Aal, Win, Voo, Vars, Hen, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 100].
- 07 EIGENGEREIDE(N): Aal, Pan.
- 08 A(AR)DEGEN: War, Lich / Eib 1980 [Telge 1, 1].
- 09 AREGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 69].
- 10 WONDEREN: Nee, Aal, Win, Vars, Doet, Dre, Hen, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 280], Eib 1980 [Telge 1, 99], Lich 1991 [Telge 8, 146].
- 11 DWA(R)SLIGGER: Bor, Eib, Wesv, Zed.
- 12 DWERSLIGGER: Zut.
- 13 DWA(R)SDRIEVER: Lob || Stlo, Boch, Anh, Emm.
- 14 RAREN: Lich, Aal, Win / Eib 1980 [Telge 1, 68].
- 15 RAANN: / Lich 1991 [Telge 8, 96].
- 16 RAEREN: Zut.
- 17 RAAR PETRET: Gor, Olb, Sto.
- 18 RAREN KRUIER: Lich.
- 19 RAORE KRUIJER: / Pan 1988 [Telge 7, 75].
- 20 RAREN SNUITER: Eib.
- 21 RARE KWAS: Sto.
- 22 RAREN KWASJORUS: / Vars 1985 [Telge 6, 202].
- 23 KWASJORUS: Aal.
- 24 RARE TINUS: Did.
- 25 RARE PIEZEWIET: Zed / Pan 1988 [Telge 7, 105].
- 26 RAORE KNASTER: / Pan 1988 [Telge 7, 68].
- 27 RAREN POTJAKKER: / Win 1971 [Deunk 1, 181].
- 28 RAREN KWIBUS: Bre / Vars 1985 [Telge 6, 203].
- 29 RAORE KWIBUS: Pan.
- 30 KWIBUS: Dre, Voo, Zed.
- 31 SNORREWIETS: Gels, Lich, sHe.
- 32 RAREN SALLEMANDER: / Aal 1939 [Vr A'dam 7, 11].
- 33 VREMDEN: Zut, Zel, Tol.
- 34 VRÖMDEN: Aal.
- 35 VRÖMDEN SNOESHAAN: Gels.
- 36 VRÖMDEN VOGEL: Gels.
- 37 VREMDE VOGEL: Gor, Zed.
- 38 APARTE VOGEL: War.
- 39 RAREN VOGGEL: / Win 1971 [Deunk 1, 266].
- 40 BUTENBEENDER: Ang, Gies.
- 41 BOETENBEENTJE: Gels.
- 42 ZONDERLING: Haa, Lat.
- 43 ZUNDERLING: Does.
- 44 POTSEGEN: Aal, Win || Boch.
- 45 KOSKOPER: Eef, Wich.
- 46 VERDRAEJDEN: Eef, Bor.
- 47 SPRADDE: Bel / Lich 1979 [Reinders 1, 10].
- 48 APPARAAT: Zed.
- 49 OELEWAPPERT: Aal.
- 50 OZEWOLT: Hen.
- 51 KOEKELOERIES: Gels.
- 52 BLOOD: Ruu.
- 53 DWA(R)SEN: Win.
- 54 AVERECHTSEN: Loch.
- 55 TEGENDRAODSEN: Voo.
- 56 KOM'MOREGEN: Aal.
- 57 GEKKE KWAZZEL: Zed.
- 58 KWAZZEL: / sHe 1982 [Telge 3, 89], Gen 1999 [Telge 12, 99].
- 59 GEKKEN PI-JJAS: / Vars 1985 [Telge 6, 265].
- 60 WONDEREN KWIBUS: Hen.
- 61 WONDEREN KOBUS: Tol.
- 62 WONDER PERCEELTJEN: / Kot 1911 [Meinen 2, 66].
- 63 WONDEREN KRUIER: Lich, Sin.

- 64 APPARTEN KRUIER: Hen.
 65 BEZUNDEREN TINUS: Gees.
 66 STALSTREUJER: Gor.
 67 HEUJER: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 99].
 68 KLAOS: Gor.
 69 HALVEN WIEZEN: Hen.
 70 ONNEUZELLEN: Gor.
 71 ZUNDERBOREN: Aal.
 72 STUNTEL: Groen.
 73 MOOIE PRAENTE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
 74 SOEMAN: / Win 1971 [Deunk 1, 221].
 75 HUITENTUIT: / No Acht 1883 [Telge 4, 67].
 76 HUTENTUUT: / No Acht 1883 [Telge 4, 67].
 77 WIPSCHINKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 214].
 78 DRÖL: / Win 1971 [Deunk 1, 51].
 79 NOKSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149], Win 1971 [Deunk 1, 153].
 80 LAOBAAND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 137].
- 81 (RAREN) KUS-MIEJ-DE-KONTE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133], Eib 1973 [H. Odink 3, 132], Vars 1985 [Telge 6, 201].
 82 (RAAR) BESTEUR (VAN NE KEERL): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75], Win 1971 [Deunk 1, 23].
 83 (RAAR) POSTUUR (VAN NE KEERL): / Win 1971 [Deunk 1, 23].
- 84 DRAODNAEGEL: / Pan 1988 [Telge 7, 31].
 85 AMPARTE DRAODNAEGEL: / sHe 1982 [Telge 3, 34].
 86 PIEMEL: / Aal 1966 [Rots 2, 13].
 87 KNEWWEL: / Aal 1964 [Rots 1, 22].
 88 APPARAAT: / sHe 1982 [Telge 3, 9].
 89 SNUFFEL: / Vars 1985 [Telge 6, 323].
 90 KOPSTUK: / sHe 1982 [Telge 3, 85].
 91 KROMMEN: / Eib 1980 [Telge 1, 44].
 92 SIEPELENKRAEMER: / Aal 1964 [Rots 1, 39].
 93 NAEFKOOL: / Wesv 1996 [Telge 11, 66].
 94 BUUL VAN 'N KERL: / Pan 1988 [Telge 7, 25].
 || onwiezen: Boch, Anh.
 || troddel: Hei.
 || sössel: Anh.
 || deuze: Hei.
 || bonten voggel: Bork.

Nee: Ne wonderen, maor wieleu zegt: ne wondan. [Ok: / Lich 1991 (Telge 8, 146)].
Eef: 'n Dreeklazoer wördt neet helemaole veur vol an-ezeen; 't is 'n woord uut de bouwweerd want 'n dreeklazoer is 'n dreekwart baksteen.
Zed: 'n Rare piezewiet benimp zich vremder as 'n kwibus en 'n kwazzel.
Baa: Allemaole viert ze feest, allene Klaos löp weer in zien werkklere; 't is ok zon appartén.
Oib: iemand die uut de toon vult –zich wat anders gedrig as 'n ander– heit 'n raar petret.
Zed: Van iemand dën zich altied wat raar benimp, wördt gezegd: “Da's mien toch 'n apparaat”.

● “Vrouw die/meisje dat zich zonderling gedraagt”:

Aal: NE RARE FLOEPE “een zonderlinge vrouw”.

Lich 1991: NE DOLLE FLUTE VAN NE DEERNE “een meisje dat zich vreemd gedraagt” [Telge 8, 39].

Win 1971: NE NOKSE “een zonderlinge vrouw” [Deunk 1, 153].

Eib 1980: NE RARE PRENTE “een eigenaardige vrouw” [Telge 1, 66].

Win 1971: 't Is gin noksen maor hee hef ziene bezundereghede. BEZUNDEREGHEID “eigenaardigheid” [Deunk 1, 24].

sHe 1982: UUT DEN AA(R)D GESLAGE BUN “een buitenbeentje zijn binnen de familie” [Telge 3, 3].

Eib veur 1973: In de veldknöpkes groot-ebracht waezen “wereldvreemd zijn” [H. Odink 3, 236]. [VELDKNOP; GROOTBRENGEN].

KINDERACHTEG

kinderachtig, flauw

- 01 KINDERACHTEG, KINDERACHTIG: Acht, Liem || Bat, Anh, Elt.
 02 KIENDERACHTIG: Pan, Lob.
 03 KLEINZIELEG: Gor, War, Din, Does, Dui, Zed.
 04 FLAUW: Gor, Nee, Zev.
 05 PIENEKÖTTELEG: Sin, Kep.
 06 KWASTEREG: Lar, Bor, Haa.
 07 LULLEG: Zut, Hen.
 08 BLAGENACHTIG: Zed || Emm.
 09 PIEZELIEREG: Gies.

- 10 KLEIN: Rek.
 || kiends: Bork, Hei, Raes.
 || kiendiesj: Hei.
 || blageg: Vre, Bork.

Harf: Moder had veur de vesite 'n lekkere taarte ebakken. Iederene kreeg der 'n stuk van en was tevraene, allene ome Jan zei dat e 't kleinste stuk ekregen had. Wat was det kinderachteg van 'm.

Gor: Bij bange veur 'n moes? Waes niet zo kinderachteg.

Tol: Hie was kwaod omdat ze 'm niet ampat uut-eneugd hadden veur 't feest en doormme ging e der niet hen. Wat 'n kinderachtegen keer!

Rek: As ene 'n biezunder geluk ehad hef en 'n ander kan dat neet velen en pröt der negatief aover, dan zeg i-j tegen 'm: "Waes niet zo klein/kinderachteg", of: "I-j ok altied met ow kinderachtege praot".

Did: Gillie bun net blage; praot niet zo kinderachteg.

Ang: As der één zich kinderachteg gedrig, zeg i-j: "I-j liek wel 'n klein kind, die doen zo iets ok".

Acht 1895: KRENTEREG, KRINTEREG "kleingeestig" [Telge 2, 73].

Wesv 1996: Dah volk duut alles zo afge-maete. AFGEMAETE DOEN "pietluttig doen" [Telge 11, 18].

Pan 1988: Dén kerl duut toch zo maelig en dan meint die ok nog dat die leuk is. MAELIG "flauw" [Telge 7, 85; ok: / Wesv 1996 (Telge 11, 63)].

PIENEKÖTTEL

kinderachtige, flauwe kerel

- 01 PIENEKÖTTEL: Gor, War, Sin, Kep / Win 1971 [Deunk 1, 173].
 02 KWAS(T): Lar, Bor, Gees.
 03 KWASJORUS: Gees.
 04 KWASTEREGEN: Loch.
 05 KWIBUS: Ruu, Bre, Win.
 06 AANSTELLER: Gies, Lat, Wesv.
 07 ANSTELLER: Gor.
 08 KINDERACHTEGEN: Gor.
 09 KINDERACHTEGEN KLAOS: Win.
 10 KIEZEMAN: Bel, Sin / Aal 1964 [Rots 1, 22], Vars 1985 [Telge 6, 172].
 11 KLORUS VAN NE KEERL: Bre.

- 12 MIETJE: Harf.
 13 FLAUWE NÖTTE: Ruu.
 14 LAKS (VAN NEN KEERL): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 134], Win 1971 [Deunk 1, 129].
 15 KALF VAN 'N KEERL: / Vars 1985 [Telge 6, 163].
 || kiendskop: Hei, Rhe, Boch.
 || halfgebak: Vre.

Win: 'n Vrouwe wee-t zich kinderachteg gedreg, neume wi-j ne SÄÖSKEN of 'n NEUR-TJEN.

Acht 1895: PIENEKÖTTEL "kleingeestig, schriel mens" [Telge 2, 98].

NIET GOED WIES

gek, mal, krankzinnig, dol, dwaas

- 01 NIET GOED WIES: Gor, Wich, Gees, Nee, Eib, Bel, Lich, Aal, Voo, Ulf, Zel, Wehl, Hen, Wesv, Her.
 02 NIET GOED BIE ZIEN VERSTAND: Alm, Zut, Bor, Gels, Eib, Aal, Vars, Gaa, Tol, Wesv, Zed || Bat.
 03 NIET GOED BIE 'T/ZIEN HEUFD: Gor, Eef, Zut, Vor, Aal, Vars.
 04 NIET GOED BI-J: Did, Zed.
 05 NIET GOED SNIK: Gor, Harf, Zut, Din, Gen, Voo, Dre.
 06 NEET GOOD IN DE KOP: Eib.
 07 NIET GOED BIE TROOSTE: / Acht 1895 [Telge 2, 135].
 08 ACHTERLEK: Ruu, Gees, Haa, Lich.
 09 GETIKT: Zel, Kep, Wesv.
 10 KRANKJOREM: Zut, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 194].
 11 MESJOGGE: Wesv.
 12 MESJOKKE: Bel.
 13 BESJOGGERD: / Gen 1999 [Telge 12, 27].
 14 KIEREWIET: Aal.
 15 KORT VAN BEGRIP: Gels.
 16 WANEG: / Win 1971 [Deunk 1, 272], Vars 1985 [Telge 6, 398], Lich 1991 [Telge 8, 141].
 17 BESOKKERD: / Win 1982 [Deunk 2, 22].
 18 VAN NAATJEN BESOKKERD: / Win 1982 [Deunk 2, 22].
 19 VAN NAATJEN: / Win 1982 [Deunk 2, 22].
 20 BEZAOPEN: / Gen 1999 [Telge 12, 28].
 21 ONWIES: / Acht 1895 [Telge 2, 94], Win

- 1971 [Deunk 1, 164], Eib 1980 [Telge 1, 59],
Pan 1988 [Telge 7, 98], Lich 1991 [Telge
8, 86].
- 22 DOL: / Lich 1991 [Telge 8, 31].
- 23 DAATS: / sHe 1993 [Telge 3, 194].
- 24 GESCHIF(T): / Wesv 1996 [Telge 11, 42].
- 25 AOVERGESNAPT: / Gen 1999 [Telge
12, 19].

Eib: J. was gek, moor wie neumm 'm nooit
nen gek; 't was nen vromm jonge, moor hee
was neet good wies.

Vars 1985: Met hörten kan zich dén keerl zo
waneg anstellen; dan wet i-j niet wa'j an 'm
hebt [Telge 6, 398].

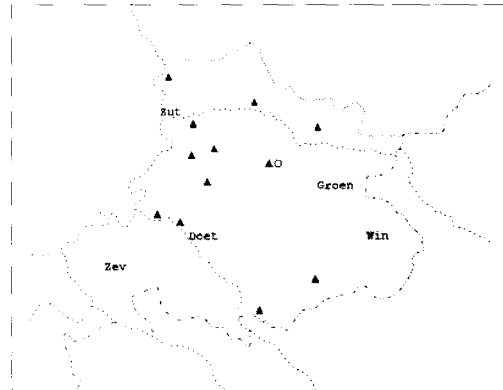
Pan 1988: Onwies doen [Telge 7, 98].

- *Veur den uitroop "ben je mal!" zie blz. 899.*

ZE NIET ALLEMAOLE OP DE RIEGE HEBBEN

niet goed wijs/snik zijn

- 01 ZE NIET ALLEMAOLE OP 'N/DE RIEGE
HEBBEN: Alm, Eef, Wich, Vor, Lar, Gels,
Nee, Rek, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din,
Sil, Zel, Hen || Haak.
- 02 ZE NIET ALLEMAOLE OP 'N RI-JKE
HEBBEN: Groen, Voo, Tol, Does, Gies,
Lat, Wesv, Zed, Lob.
- 03 ZE NIET ALLEMAOLE OP 'N RIEJTJEN
HEBBEN: Harf, Zut, Kep.
- 04 ZE NEET ALLEMAOLE IN DE RIEGE
HEBBEN: Ruu, Haa.
- 05 ZE NIET ALLE ZEUVE OP 'N RI-JKE
HEBBE: Zed, Sto.
- 06 ZE NIET ALLE ZEUVEN BI-J MEKAAR
HEBBEN: Meg.
- 07 ZE NEET ALLE HONDERD BIE MEKA-
RE HEBBEN: Bor.
- 08 ZE NIET ALLEMAOLE BIE MEKARE
HEBBEN: Gor, Harf, Zut, Loch, Gees,
Eib, Bel, Wesd, Doet, Ang, Gies, Did,
sHe, Lob || Elt.
- 09 ZE AN 'T HOLT SPROKKELE(N) HEB-
BEN: Nee / sHe 1982 [Telge 3, 65].
- 10 ZE OP DE LÖPPE HEBBEN: / Lich 1991
[Telge 8, 74].
- 11 ZE HEN LOOFHARKEN HEBBEN: Loch.
- 12 DER 'N PAAR HEN LOOFHARKEN
HEBBEN: Wich, Vor, Gees, Aal, Voo,
Kep, Dre / Eib veur 1973 [H. Odink 3,
152].
- 13 DER WAT HEN LOOFHARKEN HEB-

▲ loofharken 11-15 ○ bladharken 16

*Dat "niet goed wijs zijn" tut de verbeelding
sprök, is dudelek a'j zeet dat der meer as 50
zegswiezen veur in gebruik bunt. En dat
doorbie in den Acht loofharken ok 'n rolle
spölt, hef vaste te maken met 't feit da'j der
neet zo heel arg bie hoeft nao te denken.*

- BEN: Ruu, Aal.
- 14 DER ENE HEN LOOFHARKEN HEB-
BEN: War, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink
1, 138], Win 1971 [Deunk 1, 135], Vars
1985 [Telge 6, 215].
- 15 DER ENE AN 'T LOOFHARKEN HEB-
BEN: Gor.
- 16 DER ENE VAN DE ZEUVENE HEN
BLADHARKEN HEBBEN: Ruu.
- 17 DER ENE HEN GRESMEIEN HEBBEN: /
Vars 1985 [Telge 6, 215].
- 18 DER ENE OP DE LÖPPE HEBBEN: Eib,
Win, Meg / Vars 1985 [Telge 6, 215].
- 19 DER ENE OP DE LOOP HEBBEN: Eef.
- 20 DER ENE OP DE LEUP HEBBEN: Sin.
- 21 DER ÉÉN VAN DE ZEUVE OP DE LOOP
HEBBEN: Wesv.
- 22 DER 'N PAAR OP DE LÖPPE HEBBEN:
Ruu, Nee, Aal.
- 23 DER WAT OP DE LÖPPE HEBBEN: Bor,
Rek.
- 24 DER 'N PAAR OP DEN BOS HEMME
LOPE: / sHe 1982 [Telge 3, 21].
- 25 DER ENE HEN MOOS HALEN HEBBEN:
Eib, Bel.
- 26 ENE VAN DE VIEVE IS HEN MOOS HA-
LEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 165].
- 27 DER NE PAAR HEN TABAK HALEN
HEBBEN: Gees.
- 28 DER ENE HEN WATERDOSKEN HEB-

- BEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 210].
- 29 DER 'N BETJEN MET AN 'T DOEN WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 220].
- 30 DER MET AN 'T DOON WEZZEN: Bre / Win 1971 [Deunk 1, 45].
- 31 MALHEUR AN 'T BENUL HEBBEN: Win / Gen 1999 [Telge 12, 105].
- 32 SLIETAGE AN 'T BENUL HEBBEN: Wich, Aal.
- 33 GEBREK AN 'T VERNUL HEBBEN: / Gen 1999 [Telge 12, 167].
- 34 DE GOEDWIES KAPOT *HEBBEN*: Wich, Kep / sHe 1982 [Telge 3, 53], Pan 1988 [Telge 7, 43], Wesv 1996 [Telge 11, 43].
- 35 DEN KNIPS VOT HEMMEN: / Gen 1999 [Telge 12, 92].
- 36 'T BENUL KAPOT HEBBE: Zev.
- 37 'T NEET MEER GOOD IN OEW BAOVENKAMER HEBBEN: / Eib 1980 [Telge 1, 6].
- 38 'N RAEKEN LÖS HEBBEN ZITTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 167], Win 1971 [Deunk 1, 188].
- 39 'N RAEDJE LOS HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 112].
- 40 'N KLAP VAN DE WIKSBÖSSEL GEHAD HEMME: / sHe 1982: [Telge 3, 173].
- 41 'N KLAP MET DE MÖLLEWIEK GEHAD HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 101].
- 42 'N SPLIENN HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 140].
- 43 'N VAEG WEG HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 157].
- 44 APPART WAEZEN: Eef, Groen.
- 45 AN 'T MALEN WAEZEN: / Vars 1985 [Tel-ge 6, 220].
- 46 ON 'T MAOLÉ ZIEN: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 86].
- 47 AN 'T WATERDOSKEN WAEZEN: Nee.
- 48 NIET GOED BI-J 'T HEUF WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 142].
- 49 NIET GOED BI-J DE KOP BUN: / sHe 1982 [Telge 3, 84].
- 50 NIET DEGE WAEZEN: / Acht 1895: [Telge 2, 23].
- 51 VAN NAATJEN BESOKKERD WEZZEN: Win 1971 [Deunk 1, 22].
- 52 MET MÖLLEKES LOPE: Wesv.
 || der ene hen waterdosken hebben: Mar.
 || 't an 't waterdosken hebben: Stlo.
 || ze neet alle op de latte hebben: Boch.
- Sil:** Van één den zich vremd gedrig, zeg i-j: 't Löp 'm der deur. [DER DEURLOPEN; ok: Meg, Vars, Dui].
- Win 1971:** 't Löp 'm luk däör-ene "hij maalt een beetje". 't Löp der ow 'n betken däör "je bent wat aan het malen" [Deunk 1, 46]. [DÄÖR-ENELOPEN; DÄÖRLOPEN].
- Bel:** A'j ze neet allemaole meer bi-j mekare hebt, dan word i-j STUTJEREG.
- Groen:** A'j appart bunt, bu'j neet te gaar oet den aoven ekkommene [GAAR, AOVEN].
- Wesv 1996:** Kniep 't ow doorbaove? "ben je niet goed wijs?" [Telge 11, 55]. [KNIEPE].
- Lar 1879:** Gaot ze endlek vot, dan foertert ze: "Zien vieve bint op hol, Want nekke en kop is good gezond, Maor 't schelt 'm in de bol" [GV-alm 104]. [VIEVE].
- Nee:** Ene dén neet good wies is, neume wie wal ne WATERDOSKER.
- Lar 1924:** 't Is zo'n aardegen "het is iemand die niet al te snik is" [Langeler 1, 147]. [AARDEGEN].
- Acht 1895:** KRULLEN AN DE KOP HEBBEN "dwaasheid in het hoofd hebben" [Telge 2, 74].
- Vars 1985:** GEKKEMANSWARK "dwaasheid" [Telge 6, 116; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 60)].
- Gen 1999:** Zes supermarkten in één dorp; is dat gin bleutzin? BLEUTZIN "dwaasheid" [Telge 12, 30].
- *Veur den uitroop: "ben je mal" kiek op blz. 899.*
- BEZUNDEREN**
halve gare, idioot
- 01 BEZUNDERE(N): Bor, Gees, Gels.
 02 HALVE GARE(N): Wich, Bor, Dui / Vars 1985 [Telge 6, 110].
 03 HALVEN: Hen.
 04 HALFBAKKEN: Harf.
 05 HALFGEBAKKEN: Vor.
 06 HALVE ZAOL: / Wesv 1996 [Telge 11, 99].
 07 DRIEKLEZOER: Pan.
 08 DREEKLEZOER: Harf, Eef.
 09 DRIEKLEZOER: Zut.
 10 DRI-JKLAZOER: Kep.

- 11 DREEKLEZOOR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 89]
- 12 DOEZE: Vor.
- 13 DOLLE: Sto.
- 14 ONWIES: Wesv.
- 15 ONWIEZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 164].
- 16 NOFFEL: Win.
- 17 BLOOD: Rek.
- 18 STALSTREUJER: Vor.
- 19 KWIT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 134].
- 20 'SEDEKEN: / Acht 1882 [Telge 2, 116].

Gels: 'n Bezunderen, maor wiej zegt: 'n bezundan.

Tol: Vrogger zeien ze gewoon: dén gek; dat klinkt now arg row.

Win: Ne keerl is ne noffel; ne vrouwe ne noffe. [NOFFELE].

sHe 1982: GRESNEK "scheldwoord in de betekenis idioot". GRESKAEVER "minder onvriendelijk scheldwoord als gresnek". Maak toch da'j wegkomp, greskaever! KLOTSKOP "scheldwoord, gekscherend gezegd" [Telge 3, 54/79].

● *Veur 'n vrouwe bunt nog op-egeven:*

- 01 ZEPETRUTJEN: Eef.
- 02 ZEPENTRIENE: Gees.
- 03 DOMME GANZE: Zut.
- 04 GEKKE JANTJEN: Tol.
- 05 GEKKE MIENTJEN: Tol.
- 06 DEESKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 85].

● *"Gek worden (van)":*

- 01 RAPPEKOPS WORDEN (VAN): Aal.
- 02 RABBEKÖPS WORDEN (VAN): / Vars 1985 [Telge 6, 281].
- 03 RAMMELKÖPS WORDEN (VAN): / Win 1976 [Aessink 4, 11].
- 04 KRUUSDOL WORDEN (VAN): / Eib 1981 [Weeink 1, 84], Vars 1985 [Telge 6, 199].
- 05 DOLLIEREND WORDEN (VAN): / Pan 1988 [Telge 7, 29].
- 06 'T HEN EN WEER KRIEGE (VAN): / Pan 1988 [Telge 7, 51].

Vars 1985: Zet toch in vrede dén radio wat zachter; i-j wordt joh kruusdol van dén herrie [Telge 6, 199].

sHe 1982: Zet den platespöller niet zo hard,

ik krieg der wat van "ik word er dol/gek van" [Telge 3, 86]. [KRIEGE].

● *Zo gek as 'n:*

- 01 'N CENT: Acht, Liem / sHe 1982 [Telge 3, 49].
- 02 NE KROMMEN CENT: Nee.
- 03 'N KWARTJE: Wesv.
- 04 'N KARRAD: Din, Gen, Voo, Sil, Gaa, Wesv, Groes, Zev, Did, sHe, Zed / Zed 1981 [Lukkezen 1, 3], sHe 1982 [Telge 3, 49/74], Wesv 1996 [Telge 11, 41], Gen 1999 [Telge 12, 85].
- 05 'N RAD: Eef, Zut, Bor, Groen, Wehl, Hen, Ang / sHe 1982 [Telge 3, 122], Vars 1985 [Telge 6, 281].
- 06 'N RATTE: Loch, Din, Doet, Dre, Lob.
- 07 'N KRUIWAGEN: Zut.
- 08 WATER: Acht, Liem.
- 09 AS WATER DEPE IS: Bor, Eib.
- 10 DEUR(E): Gor, Alm, Ruu, Eib, Lich, Aal, Din, Doet, Hen, Zed, Lob.
- 11 'T PEERD VAN CHRISTUS: Gels, Nee, Groen, Lich, Did, Lob / Zed 1981 [Lukkezen 1, 3], sHe 1982 [Telge 3, 49/112], Wesv 1996 [Telge 11, 41], Gen 1999 [Telge 12, 60].
- 12 'T PERD VAN CHRISTUS EN DAH WAS 'N EZEL: / Pan 1988 [Telge 7, 40].
- 13 CHRISTUS ZIEN PEERD EN DAT WAS NE EZEL: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 45].
- 14 'T PEERD VAN SINTERKLAOS: Terb.
- 15 'N PEERD: Tol, Does, Zev.
- 16 NE BOLLE: Nee.
- 17 'N STIER: Gor.
- 18 'N KNIEN: Dre, Hen.
- 19 'N KWARTEL: Loch
- 20 'N MUSSE: Vor.
- 21 POGGE WILLEM: Wesd.
- 22 JAN POG: Win.
- 23 HOFSTAD: / Wesv 1996 [Telge 11, 41].
- 24 DUZEND MAN: Wich, Vor, Hen.
- 25 HONDERDDUZEND MAN: / sHe 1982 [Telge 3, 49], Gen 1999 [Telge 12, 60].
- 26 'N STUITER: Alm, Zut, Vor.
- 27 BONESTRO: Doet, Hum / Gen 1999 [Telge 12, 34].

- 28 'N BAAL STRO: Ruu.
 29 'N UI: Doet.
 30 'N BOS UIE: / sHe 1982 [Telge 3, 153].
 31 'N PEKSKEN BOTTER: / Lich 1991 [Telge 8, 31].
 32 DE BOTTER IN AUGUSTUS: Zel.
 33 'N DEUS: Wesv.
 34 'N MENDJE: Wesv.

35 AS WAT: Aal, Sil.

Lich 1991: Zo dol as 'n peksken botter [Telge 8, 31].

● “Stapelgek”:

- 01 RATSGEK: / sHe 1982 [Telge 3, 123], Pan 1988 [Telge 7, 113], Gen 1999 [Telge 12, 132].
 02 RAMGEK: / sHe 1982 [Telge 3, 122], Pan 1988 [Telge 7, 112], Gen 1999 [Telge 12, 131].
 03 KNETTERGEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 125], sHe 1982 [Telge 3, 80], Vars 1985 [Telge 6, 180].
 04 KNATERGEK: / Aal 1964 [Rots 1, 22], sHe 1982 [Telge 3, 80], Wesv 1996 [Telge 11, 55], Gen 1999 [Telge 12, 91].
 05 KNATSGEK: / Gen 1999 [Telge 12, 91].
 06 BLIENDGEK: / Pan 1988 [Telge 7, 20].
 07 STEERNEGEK: / sHe 1982 [Telge 3, 142], Gen 1999 [Telge 12, 152].
 08 RAEDJE-GEK: / sHe 1982 [Telge 3, 122].
 09 STAPELEREND GEK: / Win 1971 [Deunk 1, 225], Lich 1991 [Telge 8, 116].
 10 STAPELIEREND GEK: / Win 1971 [Deunk 1, 225], sHe 1982 [Telge 3, 49/142], Vars 1985 [Telge 6, 332], Gen 1999 [Telge 12, 151].
 11 STABELIEREND GEK: / Pan 1988 [Telge 7, 132].
 12 KRIOELEND GEK: / sHe 1982 [Telge 3, 87].

Vars 1985: Ze wet van GEKKEGHEID niet hoe ze met 't gat zal dreien [Telge 6, 115].

ZICH UUTSLAKKEREN

zich uitgelaten gedragen

- 01 ZICH UUTSLAKKERE(N): Aal, Dre, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 160], Vars 1985 [Telge 6, 364], Gen 1999 [Telge 12, 163].
 02 ZICH WEREN: Harf, Wich.

- 03 ZICH TIEREN: Din.
 04 ZICH DEURDOON: Loch.
 05 'T OP DE HUPPEN HEBBEN: Gor, Nee.
 06 'T AN DE RUGGE HEBBEN: Rek.
 07 DE KOP LÖS HEBBEN: Vor, Kep.
 08 DE BEGAOVES HEMME: / Wesv 1996 [Telge 11, 22].
 09 TE KLANKE GAON: Loch.
 10 GOED OP DREEF WAEZEN: Gor.
 11 GEDAON WAEZEN: Alm.
 12 TE PASSE WAEZEN: Groen, Hen / Kot 1911 [Meinen 2, 51].
 13 UTERTIED WEZZEN: Aal 1964 [Rots 1, 47].
 || brasken: Rhe.

Aal: Jan hef zich uut-eslakkerd op 't feest.

Harf: Jan hef zich nogal eweerd; hee kreeg ze allemaole op de bene.

Din: Jan hef zich op 't feesjen zo onmundeg etierd, 't is zon feestnummer.

Loch: Jan hef zich op de brulfte zowat deur-edaon; foj foj wat ging e te klanke.

Gor: Jan had 't aardeg op de huppen; hee had 't spul rap an de gang op 't feesjen.

Rek: Jan had 't op 't fees an de rugge, hee kon 't spul adeg gengs kriegen.

Kep: Jan had de kop weer lös, hi-j nam 't veurtouw.

Alm: Op 't fees was Jan arg gedaon; 't is dan ok 'n echten lolmaker.

Groen: Jan was op 't fees duftteg te passe; wat maken hee de boel an 't draejen.

sHe 1982: DE GLÄÖJENDE TIEN MINUTE KRIEGE “zich uitgelaten gedragen” [Telge 3, 53].

Gen 1999: Toen Hent geslaagd was, was hi-j van plezier uut rand-en-band. UUT RAND-EN-BAND ZUN “door het dolle heen zijn” [Telge 12, 131].

Vars1985; UUT-ELAOTEN/UUTGELAOTEN WAEZEN “uitgelaten zijn” [Telge 6, 363].

Acht 1882: ONBENDEG “uitbundig” [Telge 2, 93].

Acht-Tw 1948: ONBAENEG “uitbundig” [Wanink 1, 154].

No Acht 1835: ALIBANDEREG “uitgelaten”. ALIBANDERIEJE “uitgelatenheid”. [Telge 4, 17].

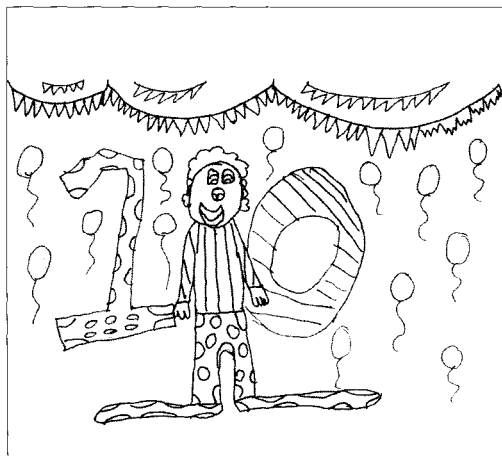
Vars 1882: AALBANTEREG “brooddronken”. AALBANT “brooddronken iemand” [Telge 4, 50].

Win 1971: ALLEBAND "brooddronken jongen" [Deunk 1, 6].

FEESTNUMMER I

feestnummer, lolbroek

- 01 FEES(T)NUMMER: Gor, Vor, Zwi, Gels, Din, Sil, Dre, Hen, Baa, Wesv.
- 02 KUNSTEMAKER: Ruu, Win, Kep || Vre.
- 03 KUNSTEMAKERT: Aal.
- 04 LOLBOKS(E): Bel, Wesv.
- 05 LOLBROEK: Bor, Gies.
- 06 LOLMAKER: Alm, Zut, Ang.
- 07 POTSENMAKER: Eef, Nee, Kep.
- 08 GRAPPE(N)MAKER: Meg, Lob.
- 09 VROLEKEN FRANS: Eef, Rek.
- 10 KOMIEK: Haa, Groen.
- 11 FRATSENMAKER: Ruu.
- 12 KWIBUS: Vars.
- 13 KWASJORUS: Vars.
- 14 BREKKERT: Ruu.
- 15 PIEREWAAIER: Loch.
- 16 DOLBOTTER: Meg / Gen 1999 [Telge 12, 43].
- 17 SCHALLAS: Lar.
- 18 DRUIF: Gels.
- 19 STROP: Vars.
- 20 VULEK: Bel.
- 21 RADDRAEJER: Sto.
- 22 PRÄÖTJESMAKER: Groen, Aal.
- 23 KULLEMAN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 24 DÖLS: / Win 1971 [Deunk 1, 44].
|| komeliemaeker: Vre.
|| brasker: Rhe.
|| dollen: Boch.

'n Feestnummer.

Bel: Jan is ne vulek; de hele buurte hef völle met 'm op.

Wehl: 'n GANGMAKER hilt bi-j ons gin streken uut, mor hi-j vertelt möpkes, die soms wel wat gruuun zun.

FRATSEN

dwaze streken

- 01 FRATSE(N): Zut, Ruu, Nee, Kep, Zev, Pan.
- 02 GEKKE FRATSEN: Ruu, Bor.
- 03 AMPARTE FRATSEN: Ang || Bat.
- 04 MALLE FRATSEN: Eef.
- 05 KUNSTE(N): Ruu, Loch, Gees, Win, Voo, Pan.
- 06 GEKKE KUNSTEN: Voo.
- 07 AMPARTE KUNSTEN: Ang.
- 08 STREKE: Rek, Bel, Lich, Zev || Vre, Bork, Emm.
- 09 GEINTJES: Zut, Did.
- 10 FUTEN: Gor.
- 11 GIEBELTJES: Wich.
- 12 POTSEN: Nee.
- 13 BAKEN: Rek.
- 14 SLAEG: Sto.
- 15 GEKKEGHEID: Gor.
- 16 ALIBANTERIEJE: Gor / Win 1971 [Deunk 1, 1].
- 17 DOLBOTTERI-J: Meg.
- 18 GETAUW: / Lar 1882 [Postel 1, 493].
|| dom tuug: Vre, Ram.

Wich: Jan hef op 't fees giebeltjes uut-ehaald en doormet hef e 't spul adeg an de gange ekragen.

Bel: Jan maakt babbelegoetjes; hee zit vol streke.

Eib: Wat bunt dee kindere toch an 't spoli-anten. SPOLIANTEN "dwaze streken uithalen".

Acht 1882: SCHROL "kuur, gril, dwaze inval" [Telge 2, 116].

Bor: "He'j 't of krie'j 't", zeg i-j as der ene gekke fratsen uthaalt. [Ok: / Wesv 1996 (Telge 11, 47)].

Eib veur 1973: Hee zit zo vol streken as 'n schaop vol köttels "hij zit vol streken" [H. Odink 3, 224]. [SCHAOP; KÖTTEL].

Pan 1988: Hi-j zit net zo vol kunste as 'n bok vol keutels [Telge 7, 21/92]. [BOK; KEUTEL].

● *Kiek veur "grillen, kuren, nukken" onder: rare kunsten, en veur "guitige streken" onder: gekke kunsten.*

GOEIEN SUL

sullige man

- 01 GOEIE(N) SUL: Gor, Alm, Eef, War, Ruu, Bor, Nee, Eib, Rek, Win, Din, Meg, Zel, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Ang, Zev, Zed || Bat, Mark.
- 02 SUL: Zut, Vor, Ruu, Gels, Nee, Bel, Groen, Win, Wehl, Hen, Does, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Sto, Pan, Lob || Bat.
- 03 SUL VAN 'N/NE KEERL: Harf, Bre.
- 04 GOEDZAK: Vor, Din, Sil, Zel, Doet, Ang, Lat.
- 05 GOODZAK: Loch, Groen.
- 06 GOEIEGERD: Voo, Vars.
- 07 VROMMEN SJOKS: Eib, Rek, Bel, Lich / Lich 1991 [Telge 8, 107].
- 08 GOEIE SJOKS: Loch.
- 09 GOONN SJOKS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 179].
- 10 DOL: Gels, Nee, Win.
- 11 GOEIEN DOL: Bor.
- 12 GROTEN DOL: Gees.
- 13 DUL: Win.
- 14 KOEZE: Eef, Bel, Din.
- 15 GOEIEN SLOEKERD: Aal, Sin.
- 16 VROMMEN SLOEKERD: Aal, Win / Lich 1991 [Telge 8, 109].
- 17 SÖKKEL: Aal.
- 18 SUKKEL: Zut.
- 19 GOEIE SUKKEL: Zed.
- 20 DROL: Wehl, Pan.
- 21 'N GOEIEN ZOK: Tol.
- 22 NE ZOK VAN NE KEERL: Bre.
- 23 LOBBES: Gen.
- 24 GOEIE LOBBES: Gor.
- 25 DÖPPERD: Zut.
- 26 KEUN: Wich.
- 27 JAN-TINUS: Voo.
- 28 JAN-DOEDEL: Zut.
- 29 FREDERIK-FLUWEEL: Doet.
- 30 SOEMAN: / Win 1971 [Deunk 1, 221].
- 31 SULLEMAN: / Win 1971 [Deunk 1, 235].
- 32 SAOLEM VAN NE KEERL: / Lich 1991 [Telge 8, 102].
- 33 DOTTEL: / Win 1971 [Deunk 1, 47].
- 34 'SODDEKEN: Win 1971 [Deunk 1, 221].

35 VROMMEN: / Win 1971 [Deunk 1, 44] || Vre.

36 BRAODZAK: / Win 1971 [Deunk 1, 36].
|| allemansgek: Ram, Rhe.
|| sulleman: Emm.

Hen: 'n Keerl dén van dommegheid aoever zich hen löt lopen, nume wi-j 'n KOEKS.

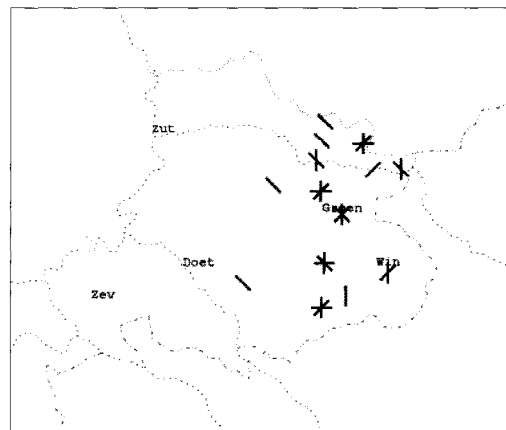
Lich 1991: Ne vrommen sjoks voelt 't spreij op en zien wief deelt de lakens uut [Telge 8, 107].

Gen 1999: ZICH 'N VRECHTPOST/ BONE-STAAK OP ZIEN KOP LAOTEN ANSPITSEN "gezegd van een sullig iemand" [Telge 12, 17/34].

Gen 1999: 'n Schaop is ook 'n goed dier "gezegd om aan te geven dat iemand die met zich laat sollen ook goede eigenschappen heeft" [Telge 12, 137]. [SCHAOP; DIER].

● *"Sullige vrouw":*

01 SLEUFKE(N): Gor, Eef, War, Ruu, Lar,

| vrom "sullig"
— vrom "zachtzinnig"
/ vrom "gedwee, gewillig"
\ vrom "deugdzaam"

Zoas op 't kaartjen dudelek te zeen is, is vrom 'n woord wat veural in 't oosten van den Acht veurkump. 't Kan door vier betekenissen hebben, dee wel wat met mekare te maken hebt: "sullig" (blz. 715), "zachtzinnig" (blz. 830, 11), "gedwee, gewillig" (blz. 920, 07) en deugdzaam (blz. 1018, 05).

- Win, Sil, Kep, Dre, Hen, Tol, Zev, Sto.
- 02 DEUSKE(N): Harf, Bor, Gels, Eib, Win /
Lar 1924 [Langeler 1, 143], Win 1971
[Deunk 1, 42].
- 03 GOEIE(N) SUL: Alm, Zut, Bor, Gees, Din.
- 04 SUL: Bor, Nee, Lob || Bat.
- 05 SULLEKE: Gor.
- 06 SÖKKEL: Loch.
- 07 DOETJE(N): Eef, Vor, Does, Ang || Bat.
- 08 KOEZE: Zut, Groen, Din.
- 09 VROMME KOEZE: Nee, Rek.
- 10 GOEIEN DOL: Wich, Bor.
- 11 DOL: Nee.
- 12 VROMMENS: Eib, Lich.
- 13 GOEDZAK: Gor, Din, Wehl.
- 14 TRIENTJEN: Voo.
- 15 SULLEGE TRIEN: Meg.
- 16 DOTSE: Hen.
- 17 DOEZE: Hen.
- 18 DÖLLEKEN: Gels.
- 19 DÖPPERD: Loch.
- 20 MIETJEN: Zut.
|| almansgek: Hei.
|| waslap: Emm.
- “Sullig”:
- 01 VROM: Bor, Nee, Rek, Bel, Groen, Lich,
Aal, Bre, Win.
- Win 1971:** KOEZEG “onnozel, sullig” [Deunk
1, 118].

HOOFDSTUK 2 GEHEUGEN

GEHEUGEN

geheugen

't Woord geheugen wordt deur de metwarkers vake eneumd; toch is 't gin oorspronkelek woord, want vrogger wodn der vaker umschrievingen gebruukt met ontholden.

- 01 GEHEUGE(N): Gor, Ruu, Loch, Lar, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sin, Sil, Zel, Doet, Hen, Tol, Dui, Zed.
 02 VERSTAND: Harf, Nee, Groen, Zev.
 03 VERSTAAND: Lob.
 04 ONTHOLD: Ruu, Lich, Aal.
 05 MEMORIE: Gor, Meg.
 06 BEMORRIE: / N Acht 1905 [Heuvel VI, 28].
 07 GEDECHTENIS: Meg || Hei, Anh.
 || vernul: Boch.

Bor: Vrogger praotten ze neet aover 't geheugen.

Ruu: Piet hef 'n good geheugen; hee hef ne good onthold want hee kan zich völle dinger veur den geest halen.

Gor: Piet hef 'n goeie memorie; hie hef 'n geheugen as 'n iezeren pot. [IEZER, POT; ok: Sto].

Zut: Piet hef 'n kop as 'n iezeren pot [KOP, IEZER, POT; ok: Kep].

Loch: As der ene alles good ontholden kan, zeg ie: "Hee hef 'n heuf as 'n wateremmer". [WATEREMMER].

Win 1976: Ne kop as ne zoerkoolsteen "een ijzeren geheugen" [Aessink 4, 10].

|| **Boch:** Hee hef ne vernul as 'n olifant.

● *A'j 'n good geheugen hebt, köj: "onthouden, niet vergeten":*

- 01 ONTHOLDE(N), ONTHOLLEN: Harf, Alm, Wich, Ruu, Zwi, Bor, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Sin, Sil, Zel, Wehl, Kep, Hen, Does, Did, Zed || Bat, Mar.
 || behollen: Vre.
 || beholde: Eit.

Did: Piet wet van alles; hi-j kan goed ontholde.

Alm: Piet kan goed onthollen.

● *Dan bu'j:*

- 01 GOOD VAN MEMORIE: Eib, Aal, Win, Ang, Pan.
 02 GOOD VAN ONTHOLDEN/ONTHOLDEN: Eef, Aal, Dre, Hen.
 03 GOOD VAN ONTHOLD: Aal, Win, Pan / Win 1971 [Deunk 1, 257].
 04 GOED VAN GEHEUGEN: Ang.
 05 VASTKÖPPEG: / Acht 1882 [Telge 2, 138].

Aal: Piet is good van onthollen; hee is good van onthold.

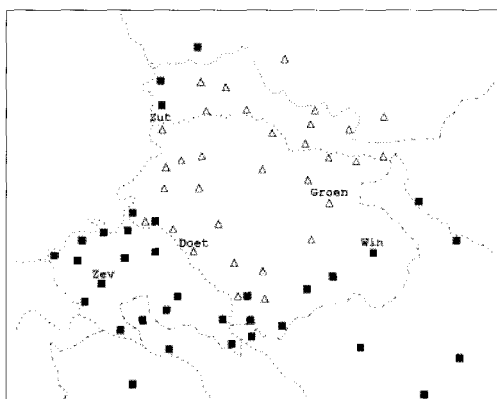
Hen: A'j goed van onthollen bunt, dan heugt ow völle.

Win 1971: Zee is good van onthold = zee is neet lich van vergaeten [Deunk 1, 257].

VERGETTEN

vergeten

- 01 VE(R)GETTEN: Harf, Alm, Zut, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Vars, Sin, Sil, Wesd, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol / Vars 1985 [Telge 6,

△ *ve(r)getten* 01   ■ *ve(r)gaete(n)* 02

De Liem pröt aover vergaeten, den Acht aover vergetten, al bunt der door ok plaatsen (in 't zuudoosten en rond Zutphen) dee vergaeten zegt. De wisseling e – ae is op andere kaartjes haoste 't zelfde: etten/aeten, pepper/paeper (in: De mens-B, blz. 267, 362) en stekken/staeken (in: De mens-C, blz 578).

374/184], Lich 1991 [Telge 8, 85] || Mar, Haak.

- 02 VE(R)GAETE(N): Gor, Eef, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Sil, Wehl, Dre, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob || Bat, Vre, Stlo, Hei, Raes, Rhe, Anh, Emm, Elt, Kle.

Doet: Opa verget allerlei; hie wördt vergeets.
Sil: Grootvader vergit völ; hie wordt vergaets.
Sto: A'j vergaets wordt, doe'j van alles vergaete.

● *Vergetten/vergaeten kan ok onpersoonlek gebruik word:*

- 01 DAT VERGET MI-J: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202], Win 1971 [Deunk 1, 257].

Win 1971: Dat verget uns nooit "dat vergeten we nooit". Dat was mi-j glad vergaeten [Deunk 1, 257].

Acht 1882: 't Is mi-j ONTDACHT "het is me ontschoten" [Telge 2, 94].

Acht-Tw 1948: 't Is mij ontdach "het is me ontschoten" [Wanink 1, 155].

Lich 1991: Argens gin onthold van emaaft hebben "iets vergeten zijn" [Telge 8, 85; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 164)].

Vars 1882: IN DE HAOZE ZAKKEN "vergeten worden" [Telge 4, 52; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 111), Win 1971 (Deunk 1, 98)].

Eib veur 1973: At e zien eers neet vaste had zitten, dan vergat e dén ok nog "spotgezegde over iemand die alles vergeet mee te nemen" [H. Odink 3, 61]. [EERS].

sHe 1982: Bun maor bli-j da'j de kont vas heb zitte, anders vergat ie dén ok nog "gezegd tegen iemand die erg vergeetachtig is". Wa'j in de kop niet heb, mo'j in de bene hemme "vergeetachtigheid straft zichzelf omdat men daardoor veel moet lopen" [Telge 3, 83/84].

Vars 1985: He'j 't weer vergetten? Loop maor weerumme: wa'j niet in de kop hebt, mo'j in de bene hebben [Telge 6, 190].

Vars 1985: Wat doe'j? Slao'j ow 'n knuppe in de zaddoek um 't niet te vergetten? Dan mo'j der nog twee bi-j in slaon um niet te vergetten wao'j die eerste knuppe der veur in-eslagen hebt! [Telge 6, 184].

VERGETS

vergeetachtig

A'j völle dingen neet meer ontholden könt, bu'j vergeets.

- 01 VE(R)GETS: Harf, Alm, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Vars, Sin, Wesd, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202], Eib 1980 [Telge 1, 89], Vars 1985 [Telge 6, 374], Lich 1991 [Telge 8, 132] || Bat, Mar.

- 02 VE(R)GAETS: Gor, Eef, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Meg, Sil, Dre, Ang, Did, Zed, Sto / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 83], Aal 1966 [Rots 2, 19], Win 1971 [Deunk 1, 257] || Vre, Bork, Ram, Hei, Rhe, Boch, Emm.

- 03 VE(R)GETACHTEG: Harf, Alm, Vor, Ruu, Bor, Haa, Rek, Bel, Groen, Vars, Zel, Kep, Hen, Zed / Eib 1980 [Telge 1, 89] Vars 1985 [Telge 6, 46] || Haak.

- 04 VERGETSACHTEG: Lar.

- 05 VERGAETACHTEG: Bre, Win, Meg, Sil, Wehl, Does, Ang, Lat, Wesv, Dui, Zev, Lob.

- 06 DUMMELEG: Gor, Zut, War.

- 07 DOMMELEG: Nee.

- 08 DOEZELEG: Aal, Din.

- 09 DÖZZELEG: Win.

- 10 KÖRT VAN MEMORIE: Voo, Wesv.

- 11 KORT VAN MEMORIE: Eef.

- 12 SLECHT VAN ONTHOLD: Pan.

- 13 SLOF: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].

- 14 SLOCHTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].

- 15 SLUCHTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182].

|| vergaetlek: Anh.

Loch: Grova wordt vergeets.

Sil: Grootvader vergit völ; hie wördt vergaets.

Did: Opa wördt vergaets; hi-j wet nooit niks.

Sto: Opa wördt vergaets; hi-j mag van geluk spraeke dat e de kont vas het zitte, anders vergat e dén ok nog. [Ok: Bel / Wesv 1996 (Telge 11, 56)].

Vor: lej könt wetten dat opa vergetachteg wordt, hee vrug te vake van achteran. [VAN ACHTERAN].

Eef: A'j vergaets wordt, krie'j slietage an 't benul. [Ok: Wich].

Zut: A'j dummeleg wordt, krie'j 'n kop as 'n

vergiét. [KOP; VERGIET].

● *Schertsende uitdrukkingen veur: "vergeetachtig zijn":*

- 01 LEKKAZIE AN 'T BENUL HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 73].
- 02 LEKKAGE AN 'T BENUL HEBBEN: Voo / Vars 1985 [Telge 6, 46].
- 03 'N GEHEUGEN AS 'N ZEVVE HEBBEN: Eib || Boch.
- 04 'N GEHEUGEN VAN TWAALF TÖT 'N MED-DAG HEBBEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 74].

● *Zo vergets as:*

- 01 NE HENNE DEE BOTTER VRET: Bel.

Win 1971: Lich van vergaeten wezzen "vergeetachtig zijn" [Deunk 1, 257].

Aal: Hendrika is zo old, ze kan niks meer onthollen, ze is der met an 't fimmeltuten. [DER MET AN 'T FIMMELTUTEN WEZZEN "vergeetachtig zijn".

VERGETTEBUUL

vergeetachtige persoon

- 01 VERGETTEBUUL: Bel.
- 02 VERGAETEBUUL: Aal.
- 03 VERGAETEBREUR: Aal.
- 04 VERGAETMUTS: Gies.
- 05 SLUCHTERDOL: Gels.
- 06 DOEZEL: Din.
- 07 DÖZZEL: Win.
- 08 SLOFHAKKE: Win.
- 09 SLOTVERLOORNE: Win.
- 10 SINTERKLAOS: Harf.
- 11 SLAOPERD: Eef.
|| döskop: Emm.

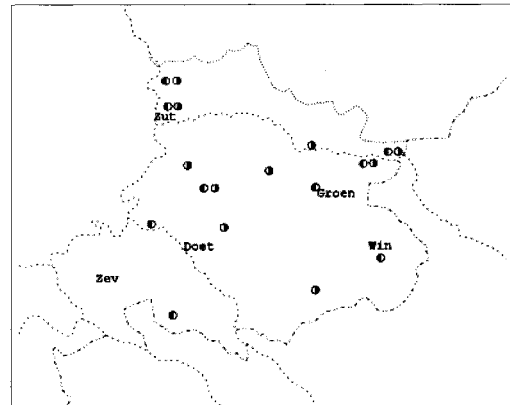
Gen 1999: SUFTRIEN "domme, vergeetachtige vrouw" [Telge 12, 155].

ZICH HERINNEREN

zich herinneren

In onderstaonde gevallen wordt vake 't biewoord "nog" gebruikt.

- 01 ZICH HERINNEREN: Gor, Alm, Zut, Loch, Lar, Nee, Din, Ulf, Wesd, Doet, Wehl, Tol, Ang, Lat, Zev, Zed, Sto, Her,

- *zich heugen 02*   ● *'t heugt mie dat 01*

Zich heugen veur "herinneren" is in den Acht nog tamelek völle op-egeven. De opgaven 't heugt mie dat bunt te vinden onder: "ik herinner me dat" op blz.719.

Lob.

- 02 ZICH HEUGEN: Gor, Eef, Eib, Rek, Bel, Win, Dre, Hen, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 142], Gen 1999 [Telge 12, 73].
- 03 WETEN VAN: Gor, Bel, Aal, Win, Gaa.
- 04 HEUGENIS HEMMEN VAN: / Vars 1985 [Telge 6, 142].
|| terugdenken: Hei.

Groen: Ik herinner mi-j de Tweeden Weerldoorlog nog heel good.

Gor: Ik herinner mie nog mooie dinge uut mien jeugd; ik wete nog mooie dinge uut mien jeugd.

Eef: De Tweede Weerldoorlog heugt mien nog as de dag van gisteren.

Gaa: Ik wet nog völ van de Tweede Weerldoorlog.

Eib veur 1973: 't Leste heugt 't beste "wat je het laatst overkomen is, blijft het best in het geheugen hangen" [H. Odink 3, 146].

● *"Zich kunnen herinneren":*

- 01 ZICH VEUR DE GEEST KÖNNEN HALLEN: Harf, Wich, Vor, Loch, Gels, Nee, Groen, Aal, Voo, Ulf, Kep, Hen, Ang, Zed || Bat.
- 02 ZICH IN DE GEEST KÖNNE HALE: Zev.
- 03 ZICH KÖNNE(N) VEURSTELLE(N): Zut, Ruu, Bor, Gees, Eib, Din, Vars, Sil, Zel,

Lob.
04 ZICH KÖNNEN DENKEN: / Acht 1895
[Telge 2, 23].

Kep: Ik kan mien den oorlog nog goed veur de geest halen.

Din: Ik kan mien den Tweeden Wereldoorlog nog goed veurstellen.

● *"Ik herinner me dat":*

01 'T HEUGT MIE DAT: Gor, Eef, Wich, Ruu, Bor, Eib, Rek, Aal, Zel, Hen / Eib 1980 [Telge 1, 32], Vars 1985 [Telge 6, 142].

02 'T STEET MIE VEUR DAT: Vor, Win, Sil, Doet, Hen, Ste.

03 'T STEET MIE BIE DAT: Gor, Gen, Tol, Sto / sHe 1982 [Telge 3,16], Pan 1988 [Telge 7, 18].

04 'T VILT MIEN BI-J DAT: / sHe 1982 [Telge 3, 16], Gen 1999 [Telge 12, 28].

05 IK GELEUVE/GELEUF DAT: Eef, Zut, Groen, Wehl, Dre, Does, Lat, Did, Her.

06 IK DENKE DAT: Haa, Eib, Gen.

07 IK DACHTE DAT: Ruu.

08 IK MENE DAT: Wesd.

09 IK MEIN DAT: Zed.

10 MI-J DECH DAT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 85], Win 1971 [Deunk 1, 140].

Eib: 't Heugt mie da'j dat al 's verteld hebt; ik denke da'j mie dat al 's vaker verteld hebt.

Sil: 't Steet mien veur dat i-j dat al 's vaker verteld heb.

Pan 1988: Dor stit mien nog wel iets van bi-j "daar herinner ik me nog wel iets van" [Telge 7, 18].

sHe 1982: Now ik ow ziet, vilt mien weer bi-j da'k nog geld van ow krieg [Telge 3, 16].

Groen: Ik gleuve da'j dat al 's verteld hebt.

Win 1971: Mi-j dech nog good dat guns ne groten eke ston; dech di-j dat ok nog? Kan ow dat ok nog denken? [Deunk 1, 40].

Acht-Tw 1948: Mi-j dech den oorlog van 70-71 nog (= de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871) [Wanink 1, 85].

Win 1971: In-ins sloog 't mi-j däör mi-j hen dat ... "plotseling herinnerde ik mij dat ..." [Deunk

1, 46]. [DÄÖRHENSLAON].

● *Ik herinner me plotseling dat":*

01 'T SCHÖT MIEJ IN 'T ZINNE DAT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 218].

02 'T SCHÖT MIEJ IN DAT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 116].

Acht-Tw 1948: Dao schöt miej in da'k de varken nog mot voren [Wanink 1, 116/218].

● *"(Iemand) herinneren aan (iets)":*

01 INDECHTEG MAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 100].

Win 1971: Ik wazze 't vergaeten maor mien eume hef 't mi-j indechteg emaaft [Deunk 1, 100].

HERINNERINGEN

herinneringen

01 HERINNERINGE(N): Gor, Alm, Zut, Ruu, Lar, Groen, Aal, Gen, Sil, Wesd, Doet, Kep, Zev, Zed, Sto, Her, Lob @ Bat.

02 HERINNERINGS: Voo.

03 GEDACHTEN: Harf, Ruu, Gees, Rek, Din, Gaa, Wehl.

04 NAOGEDACHTE(N): Zel, Ang, Did.

05 HEUGENISSEN: Eib.

Harf: 'k Hebbe mooie gedachten an mien jonge tied.

Did: Ik heb mooie naogedachte uut mien jonge tied.

Eib: 'k Hebbe mooie heugenissen an den tied da'k jonk wazze.

● *"Herinnering":*

01 GEDACHTENIS: Hen.

02 GEDACHTENISSE: Nee.

03 GEDECHNISSE: / Acht 1895 [Telge 2, 38].

04 HEUGENISSE: Eef.

05 HEUGE: / Acht 1895 [Telge 2, 53].

06 ANDENKEN: Eib.

07 GEDAENK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 99].

Nee: Ik hebbe mooie gedachtenisse an mien jonge joorn.

Eib: 'k Hebbe mooien andenken an den tied da'k jonk wazze.

Acht-Tw 1948: Nao mien gedaenk hef dat aait zo ewes [Wanink 1, 99].

Win 1971: Wi-j zölt der good onthold van maken. ONTHOLD MAKEN VAN "(iets) in de herinnering bewaren, onthouden" [Deunk 1, 164; ok / Vars 1985 (Telge 6, 250)].

Acht-Tw 1948: 'k Hebbe der gen onthold van emaaht "ik heb het niet onthouden". ONTHOOLD MAKEN VAN; INTHOLEN "onthouden" [Wanink 1, 155/116].

Win 1971: ONTHOLLENSWEERD "waard om onthouden te worden" [Deunk 1, 164].

HOOFDSTUK 3 FANTASIE

ZICH VERBEELEN

zich inbeelden

Zich verbeelden is een veurstelling maken (van iets), in 't bezunder op 'n menere dee neet aovereenstemt met de warkelékheid.

- 01 ZICH VERBEELEN(N): Acht, Liem.
- 02 ZICH VERBELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 372].
- 03 ZICH INBEELEN: Gor, Harf, Ruu, Gels, Zel, Doet, Wehl || Bat, Boch.
- 04 MENE(N): Zwi, Bor, Rek, Lich, Win, Baa, Lat, Zev, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 87].
- 05 MEINE(N): Did, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 87].
- 06 DENKE(N): Alm, Zut, Bor, Groen, Wesv, Dui.
- 07 ZICH IN DE KOP ZETTE: / sHe 1982 [Telge 3, 84].
- 08 ZICH MUSSENESTE IEN DE KOP HAOLE: / Pan 1988 [Telge 7, 92].
- 09 ZICH 'N HOOP MUSSENESTER IN DE KOP HALEN: / Gen 1999 [Telge 12, 111].

Does: Hi-j vuult altied aoveral pien en klaagt door dan eengaal aover; hi-j verbeeldt zich altied dat e ziek is.

Wehl: Dén vuult altied aoveral pien; hi-j beeldt zich in dat e ziek is.

Lat: Dén aansteller meent altied dat e ziek is.

Did: Hi-j meint altied dat ie ziek is.

Dui: Hi-j denk dat 'm van alles mankiert.

Alm: Dén kwaker deg altied dat e wat hef.

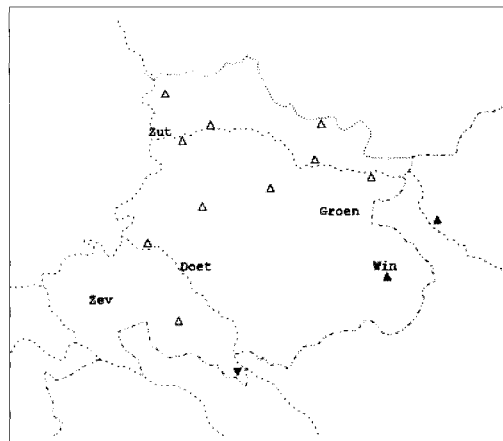
Pan 1988: As ze 'n keer pien in de buuk het, hilt ze zich meteen musseneste ien de kop [Telge 7, 92].

Gen 1999: Johan is 'n richtige spinner; hi-j fantaseert van alles bij mekaar. SPINNER "fantast" [Telge 12, 150].

UUTKIENEN

uitdenken, uitkienen, uitrekenen, bedenken, verzinnen

- 01 UUTKIENEN: Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Lar, Haa, Bel, Aal, Din, Meg, Zel, Doet, Hen, Baa, Does, Gies, Wesv, Dui, Zev || Haak.
- 02 BEKIEKE(N): Zut, Loch, Nee, Groen,

△ *zich uutvigelieren 04-05*

▼ *zich uutvikelieren 06*

▲ *zik oetvigelieren 07*

't Warkwoord (zich) uutvigelieren kump weinég veur in onze streek; 't höldt verband met 't Latijnse warkwoord vigilare "waken, waakzaam zijn".

- Bre, Voo, Sil, Doet, Tol, Lat, Did, Zed.
- 03 ZICH BEKIEKEN: Ruu, Eib, Aal, Bre, Meg.
  - 04 UUTVIGELIERE(N): Gor, Alm, War, Gels, Eib, Dre, Hen, Zed / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 205], Win 1971 [Deunk 1, 159], Eib 1980 [Telge 1, 58], Vars 1985 [Telge 6, 365], Pan 1988 [Telge 7, 143].
  - 05 ZICH UUTVIGELIEREN: Ruu, Bor / Gen 1999 [Telge 12, 163].
  - 06 ZICH UUTVIKELIEREN: Meg.
  - 07 ZIK OETVIGELEREN: Win || Vre.
  - 08 UUTPRAKKEZEREN: Vor, Zwi, Hen / Win 197 [Deunk 1, 159].
  - 09 ZICH UUTPRAKKEZEREN: Nee, Win / Vars 1985 [Telge 6, 72].
  - 10 ZICH UUTPRAKKEZIEREN: Meg.
  - 11 UUTRAEKENEN: Gor, Eef, Bre, Meg.
  - 12 UUTREKKENEN: Wesd.
  - 13 UUTDENKEN: Harf, Gels, Meg || Vre.
  - 14 ZICH UUTDENKEN: Bor.
  - 15 UUTPRAKKEDENKEN: Meg.
  - 16 OETBREUDEN: Gees, Eib, Bel || Raes.
  - 17 UUTBRUJE: Wesv.
  - 18 UUTDOKTEREN: Vor / Win 1971 [Deunk 1, 159].
  - 19 UUTKNOBBELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 363].

20 ZIK VERZINNEN: / Acht 1882 [Telge 2, 140].

|| uuttöffelen: Anh.

Meg: Zich bekijken; met 'n ie as in 't woord bier. [Ok: Voo, Sil, Doet, Tol, Lat, Did, Zed].

Did: Jan zei: "Ik gaoj 'n endje fietse". Toen hi-j naeve 't busstation kwam, traoj Marie krek uut de bus, dat had Jan haevig bekeke.

Zed: Jan had dat goed bekekke.

Ruu: Jan had zich dat good bekekken; dat had e zich mooi uut-evigeliert.

Bor: Dat had Jan zich good uut-edach.

- *In vriejer gebruik:*

01 AFPASSE(N): Vor, Aal, Sto.

02 OFPASSEN : Gees.

Gees: Jan had dat mooi of-epast.

Vars 1985: Wat doe'j, woor zit i-j op te bruden (= wat zit i-j ow uut te prakkezeren? [Telge 6, 72]. [BRUDEN].

Lob: Der wier van alles geprakkeziert um kermis te kunne holde; der ware verschillende minse die der eige der veur in de schuld zette. [PRAKKEZIERE(N)].

Win 1971: Wat zol e noo waer vigeleern? "wat zou hij nu weer (voor kwaads) bedenken?" [Deunk 1, 59]. [VIGELEREN].

Acht-Tw 1948: 'n Zittend gat prakkezeert aait wat "wie veel zit, bedenkt van allerlei (en meestal niet veel goeds)" [Wanink 1, 98]. [GAT].

sHe 1982: 'n Zittend gat bedich zich altied wat "wie veel stilzit, heeft tijd om te fantasieren" [Telge 3, 13; ok: / Lar 1927 [Heuvel 1, 59], Aal 1966 (Rots 2, 28)]. [BEDENKE(N)].

sHe 1982: Dat ha'j toch wel op de vinges nao könne gaon, dat dat niet goed zol gaon. IETS OP DE VINGERS NAO KÖNNE GAON "iets gemakkelijk kunnen bedenken" [Telge 3, 165].

Meg: 'n FIELAKS is iemand die veur hi-j beslist de dingen eiges geet onderzuken.

HOOFDSTUK 4 DENKEN

DENKEN

denken

01 DENKE(N): Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 23].

Zut: Wat motten wie däär noe weer van denken?

Lob: Wat motte wi-j daor now weer van denke?

Bor: Ik wette neet wat e der van deg.

Uif: Ik wet niet wat hi-j der van dig.

Wesv: Dat ha'k wel gedoch.

Pan: Ik doch dah gi-j komme zol.

Eib veur 1973: Iej kiekt ze wal vuur den kop maor neet in den kop "je weet nooit wat mensen denken" [H. Odink 3, 136].

Gaa veur 1974: "Ik verbele mien dat e tegen ons zwaait", zei Narre [Van Velzen 4, 15]. [ZICH VERBEELDEN "denken"].

● "Denken aan, rekening houden met":
voorbereid zijn op, bedacht zijn op:

Win 1971: Dao he'k helemaal gin gedachte in ehad "daar heb ik helemaal niet aan gedacht". GIN GEDACHTE HEBBEN IN [Deunk 1, 68].

sHe 1982: Tel der op dat ik ow in de gate hold, menneke. TELLE OP "rekenen op" [Telge 3, 148].

Acht 1895: 'k Heb 't wal in de raekninge dat der raegen kommen wil. IN DE RAEKNINGE HEBBEN [Telge 2, 104].

Acht-Tw 1948: Hee is op alles verdach "hij is op alles bedacht/voorbereid" [Wanink 1, 201; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 373)]. [VERDACH WAEZEN OP].

Kot 1911: Holterink was op dat alles neet vervat ewes en 'm vloog de liene gladweg uut de hande. "Hei!", reep e, "huu, Schimmel!" [Meinen 2, 36]. [VERVAT WEZZEN OP].

Gaa 1968: "Heb i-j nog gin verkering, Staeven? Of hol i-j niet van 'n deerntjen?". "Och, wat za'k ow zeggen". Staeven was op zon vraoge neet gevat. Hee wis neet goed wat e daor op mos zeggen [Van Velzen 3, 10]. [GEVAT WAEZEN OP].

Bel: GOODSMOODS "niet bedacht zijnde

op, niets vermoedend".

● "Overwegen, nadenken":

Ang: Gebruuk ow herses 's! "denk eens na!". [HE(R)SES].

Win 1971: Raeke ow 's an, zol dat de muite wal weerd wezzen. ZIK ANRAEKEN nadenken, overwegen" [Deunk 1, 10].

Vars 1985: Lao'k now eers mor 's kieken, dan kan'k altied nog 's zien (wa'k doe) [Telge 6, 419]. KIEKEN "nadenken".

Wesv 1996: Iets nog 's motte bekieke "ergens nog eens over moeten nadenken" [Telge 11, 22]. [BEKIEKE].

Gen 1999: Aover dat veurstel zö'w eerst nog 's rikraojen. RIKRAOJEN "nadenken" [Telge 12, 133].

Win 1971: Wat i-j daor verkundegt, is wal ne ovverneringe weerd. OVVERNERINGE "overweging" [Deunk 1, 170].

GEDACHTEN

gedachten

01 GEDACHTEN: Gor, Wich, Ruu, Lar, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Meg, Sin, Zel, Hen, Baa, Tol / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 99], Vars 1985 [Telge 6, 114].

02 PRAKKEZAOTIES: Gor, Alm, Gels, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].

03 PRAKKEZATIES: Ruu / Vars 1985 [Telge 6, 275].

04 IDEEËN: Gor, Harf, Doet, Does.

05 MENING: Sil, Zev.

06 MEINING: Did.

|| gedanken: Raes, Boch, Anh, Eit.

|| meinoenk: Vre.

Tol: Jan had gien zin um nao huus te kommen; wat mo'w daor now weer van denken? Ik heb der zo mien gedachten aover.

Aal: Ik hebbe der zo miene eigen gedachten ovver a'j neet thuus wilt kommen.

Gels: Ik heb der zo mien eigen prakkezao-ties aover.

Did: Jan wol niet naor huus komme; wat mo'w door now weer van zegge. Ik heb der zo mien eige meining aover.

Win 1971: Ik wazze in de prakkezaties "ik was in gedachten verzonken" [Deunk 1, 182].

Win 1971: Dee overnering van ow dög neet. OVVERNERING “gedachtengang” [Deunk 1, 170].

sHe 1982: Vrollujgedachte en winternachte bun verschiede “de gedachten van vrouwen en winterse nachten kunnen allebei erg variëren [Telge 3, 168]. [VROLLUJGEDACHTE].

Bor: 'k Hebbe der gin bemorries van. GIN BEMORRIES HEBBEN VAN “geen idee hebben van”.

Win 1971: Ik heb der gin gedachte van “ik heb er geen flauw idee van” [Deunk 1, 18].

Gaa 1967: Kiek daor ha'k now niks gin gedachten in da'k owlou hier zol treffen [Van Velzen 10, 61].

Acht-Tw 1948: Hee hef neet völle vergank in den kop “hij heeft weinig gedachten, hij is een leeghoofd” [Wanink 1, 201]. [VERGANK].

Vars 1985: 'k Kanne ga niet meer denken; 't is net as of ik zagemael in de kop hebbe [Telge 6, 414]. [ZAGEMAEL, ok: Gels 1947 (Archief 3, 160), sHe 1982 (Telge 3, 176)].

Eib veur 1973: De tied mo'j bie den toef pakken, neet bie de hakken “je moet met de tijd/gangbare denkwijze meegaan” [H. Odink 3, 229].

Wesv: Hoe krieg gi-j 't in ow hesses “hoe is het mogelijk dat dat in je gedachten opkomt; hoe verzin je het”. [HE(R)SES].

Gen 1999: Piet het duk van die gekke smarotsen in de kop. GEKKE SMAROTSEN “eigenaardige denkbeelden” [Telge 12, 146].

Gor 1901: 't Adee liekt mij nog zo kwaad neet [Keetelaar 1, 81]. [ADEE].

● *Um an te geven da'j argens 'n eigen mening aover hebt (of argens aover twiefelt) kö'j –anslutend bie de betekenissen 05-06– ok zeggen:*

als mening hebben

01 IK DENK(E) DER 'T MIENE VAN: Zut, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gees, Nee, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Gen, Voo, Vars, Wehl, Dre, Dui, Zed, Sto, Pan, Lob.

02 IK DENK(E) DER 'T MIENDE VAN: Harf, Eef || Bat.

03 IK DENK DER 'T MIENE AOVER: Zut.

Nee: Jan wol neet nao hoes hen; wat mo'w door van denken? Ik denke der 't miene van.

Harf: Jan wol nit nao huus kommen; wat mo'w door noe weer van denken. Ik denke der 't miende van.

Pan 1988: Ow dunk is mien dunk “wij hebben dezelfde mening” [Telge 7, 32].

Acht-Tw 1948: Oew maeneken is gen bäömken in “voor jouw mening bestaat geen grond; een woordspeling want ‘maeneken’ betekent ‘mandje’ en bäömken ‘bodempje’ [Wanink 1, 141]. [MAENDE; BAOM].

Ang: Honderd mensen honderd zinnen, honderd worsten honderd pinnen “zoveel hoofden zoveel zinnen”.

Win: Zovölle heure zovölle zinnen, zovölle worsten zovölle pinnen “zoveel hoofden zovölle zinnen”. [Ok: / Win 1976 (Aessink 4, 16)].

Pan 1988: Den één hilt van de moeder, den aander van de dochter “smaken verschillen” [Telge 7, 89].

Pan 1988: Vurda'j dén struuk der tussenuuthiel, ha'j den buurman ers ekkes de mond motte gunne; dah hah ow 'n hoop tram-me laant kunne schaele. IEMAND DE MOND GUNNE “iemand's mening vragen” [Telge 7, 90].

● “Wat mij betreft”; (volgens mij/mijn opinie):

01 VEUR MIEN POSJEN: / Vars 1985 [Telge 6, 273].

● *Utdrukkingen dee verband holdt met “van gedachten veranderen”:*

Win 1971: 't Hef der lange vääor ehollene, vääor e endeleks ummebollen. UMMEBOLLEN; NE UMMEZWONK MAKEN “van gedachten veranderen” [Deunk 1, 250/251].

Win 1976: Dén bedech zich zo vake as ne koo/hond den stat reurt “hij verandert heel vaak van gedachten; komt vaak op zijn mening terug” [Aessink 4, 55].

Gen 1999: Ik heb heel wat motten praoten veurdat hi-j op de teks kwam da'w baeter niet gaon konnen. OP DE TEKS KOMMEN “op de gedachte komen” [Telge 12, 157].

Win 1971: Zo met zinne an krig ze wal waer ne andern teks. NE ANDEREN TEKS KRIE-GEN "andere gedachten krijgen" [Deunk 1, 238].

Loch 1983: Buurman, 'k vertel oe wat dat oew wief op nen anderen teks zal brengen [Van Tuinen 1, 1].

Lar 1838: Wat ik ens begreppen heb, laot ik nie lös en gin tien pastoors kunnen der mie van aftuten [GV-alm 186]. [IEMAND ARGENS VAN AF KUNNEN TUTEN "iemand op andere gedachten kunnen brengen"].

Vars 1985: DREITOL "iemand die telkens van mening verandert". DREISCHUUT "vrouw die telkens van mening verandert" [Telge 6, 91].

NAODENKEN

nadenken

- 01 NAODENKE(N): Acht, Liem || Haak, Vre, Boch.
- 02 PRAKKEZERE(N) AOVER: Acht; Gies, Wesv, Did, Zed, Lob || Bat, Mar.
- 03 PRAKKEZIERE(N): Gen, Voo, Meg, Sin, Zel, Doet, Zev, Pan || Emm.
- 04 PRAKKEZEREN: Nee, Groen, Aal, || Vre.
- 05 PRAKKEDINKE: Pan.
- 06 NAOPRAKKEZERE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 104], Gen 1999 [Telge 12, 113].
- 07 NAOPRAKKEZIERE: / Pan 1988 [Telge 7, 93].
- 08 PRAKKEZAOTIES HEBBEN AOVER: Eef, Groen, Kep.
- 09 PRAKKEZATIES HEBBEN OVVER: Aal, Win.

Harf: Jan zien greuntewinkel geet neet zo bes; wat zal e dooraover lingn te prakkezeern.

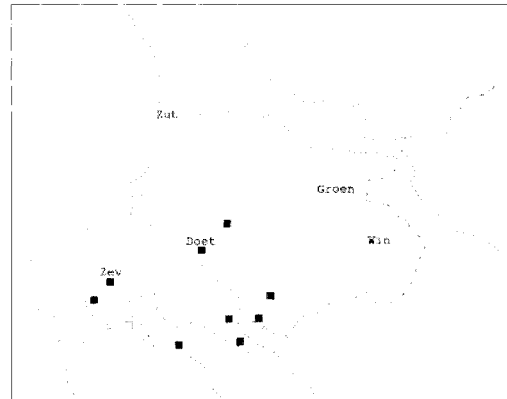
Zut: Jan hef 'n kont vol schuld; wat zal e däöraover zitten prakkezeern.

Nee: Hee kan 't neet meer berappen; wat zal hee prakkezee-an.

Kep: Hi-j zit goed in de schuld; wat zal e door völ prakkezaoties aover hemmen.

Bel: A'j argens ovver naodenkt/prakkezeert, krab i-j ow op ne hook woor 't ow neet jökt: achter 't oor.

Liem 1842: Krek. Zo as de Barghse boeren doen. Die dan in de wei 'n knoeps van een beest jaogen dat praktiziert of 't nog aeten wil

- prakkeziere(n) 03 "nadenken"
- prakkeziere "bedenken"

In onze streek is prakkeziere(n) veural nog bekend rond Doet en Zev. Verg. de kaartjes op blz. 918 en 962.

[GV-alm 162]. [PRAKTIZIERE].

Din 1870: Too e 't 's naoprakkezeerde, zae e: "Hoovölle knechts van mien vader hebt zat brood en ik vergao van honger" [Van Dijk 1, 338]. [NAOPRAKKEZEREN "overdenken"].

Lar 1924: IN DE ASSE ZITTEN KIEKEN "peinzen bij het vuur" [Langeler 1, 145].

Acht-Tw 1948: In de aske zitten kieken "mistroostig bij het vuur zitten peinzen" [Wanink 1, 69]. [ASKE].

- "Zonder nadenken": primair reagerend, impulsief

Win 1971: Hee is in zukke dinge te bluts en te dom. BLUTS "snel handelend zonder nadenken" [Deunk 1, 28].

Bor: Hee was maor an 't klagen an. Ton zei ik zo maor op-ens —want 't was der uut veur-da'k 't wisse—"Hol noe is op!". ZO MAOR OP-ENS "spontaan".

WIES

wijs, verstandig

A'j oew kennis good gebruikt en altied op 'n goeie menere tut goeie resultaoten komt, bu'j wies.

- 01 WIES: Acht, Liem || Mar, Haak.
- 02 VE(R)STANDEG: Acht, Liem || Bat.

- 03 VERSTAANDIG: Pan.
 04 LEEF EN VERSTANDEG : Harf.
 05 KLOOK: Bel, Win / Aal 1964 [Rots 1, 24] ||
 Vre, Stlo, Bork, Raes, Rhe, Boch, Anh.
 06 GELEERD: Ruu.
 07 GOOCHEM: Zut.
 || geschaite: Vre, Hei.
 || sjlau: Elt.
 || vernulleg: Boch.

Gees: Wies, met 'n korte ie as in 't woord Piet.
Sto: Wies met een ie as in bier beteikent: wies deur olderdom of ervaring; wies met een ie as in Piet zeg gi-j as 'n kind meer wet as andere kindere of ok van 'n hond of peerd.
Wehl: Wiezer, met 'n lange ie as in 't woord bier. [Ok: Bor].

Vor: In 't openbaar zo'j van konegin Juliana neet zo gauw zeggen: "t is een wies mense", maor onder mekare wel.

War: Konegin Juliana was 'n wies mense.

Did: Konegin Juliana was 'n wies mins.

Gels: Juliaantje was ne wieze vrouwe, ne verstandeg maense.

Harf: Konegin Juliana was 'n leve, verstandege vrouwe.

Zut: Konegin Juliana was 'n wieze vrouwe; 'n goochem wief.

Bel: Konegin Juliana was ne wieze vrouwe, 'n klook vrommes.

Zev: Konegin Juliana was 'n wieze vrouwe, 'n vrouwe met verstand. [VERSTAND].

Ang: Waes wiezer en doe 'n muts op de kop.

Win: Wezzet wiezer en doo ow ne mutse op.

- "Verstandeg waezen" kan ok op de volgende meneren omschreven worden:

01 OEW VE(R)STAND GEBRUIKE(N): War, Ruu, Meg, Kep, Tol, Does, Zev, Did.

02 OEW VERSTAND GEBROEKEN: Gels, Nee, Rek, Bel, Aal.

03 OW VERSTAAND GEBRUIKE: Pan.

War: Gebruuk oew verstand en zet 'n mutse op oew heuf.

Win 1971: Hee wil gin vernul annemmen "hij is niet voor rede vatbaar" [Deunk 1, 260]. [VERNUL].

- "Kundig, bekwaam":

Vars 1985: 'k Wette niet of dén jong wel

kompabel is um 't bedrijf van zien vader te leiden. COMPABEL "capabel, kundig" [Telge 6, 188; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 128), Lich 1991 (Telge 8, 66)].

Acht-Tw 1948: CAPABEL [Wanink 1, 118].

Win 1971: Mi-j doch da'k dat baeter kon as hee, maor in dee dele is e mi-j toch overhendeg. OVVERHENDEG WEZZEN "bekwaamer zijn, de baas zijn" [Deunk 1, 169; ok: / Kot 1913 (Meinen 2a, 55)].

Pan 1988: "Wah doch gi-j; zol ze dah kunne meistere?". "Die? Die redt dah wel; zi-j het al vur heitere vure gestaon". Iets kunne meistere "iets aankunnen, berekend zijn voor (een taak)" [Telge 7, 87].

Win 1971: Ik hebbe dat zwaore wark der an-egevvene; ik konne 't neet rungen [Deunk 1, 198]. [IETS (NEET) KÖNNEN RUNGEN "iets (niet) aankunnen"].

Gels 1937: Wat mo'j noe as weduvrouw alene op zo'n spil beginnen. Eers wis ik mien gin raad. Maor mien öldsten breur zeg: "Beerndiene", zeg e, "iej mot 'n knech nemmen. Allene ku'j 't neet begapen, dah ku'j neet" [Archief 3, 65]. [BEGAPEN].

- "Iemand die wijs/verstandig is":

Aal 1964: KLOEKSCHEISER, KLOEKSCHEITER "wijs iemand" [Rots 1, 23].

Aal 1966: DEEPDENKER "iemand die een wijs woord zegt" [Rots 2, 3].

Aal 1964: NE GELAERDEN FOKS "een geleerd persoon" [Rots 1, 59].

Gees 1921: PREFESTER "geleerde man" [Heuvel 2, 14].

Acht-Tw 1954: Ze wodden zik te wies of "de één wilde het nog beter weten dan de ander en daardoor ontstond er twist [Wanink 2].

Eib veur 1973: Van olderdom wordt iej gries en van vraogen wies [H. Odink 3, 179].

Acht-Tw 1948: 't Kuken wil mangs wiezer waenn as de henne "het kuiken wil soms wijzer zijn dan de kip" [Wanink 1, 132].

KLASSINEREN

redeneren

01 KLASSINERE(N): Harf, Ruu, Bor, Nee, Eib, Bel, Lich, Win, Doet, Wesv.

02 KLASJENEREN: Eef, Bel, Voo, Meg || Eib 1980 [Telge 1, 40].

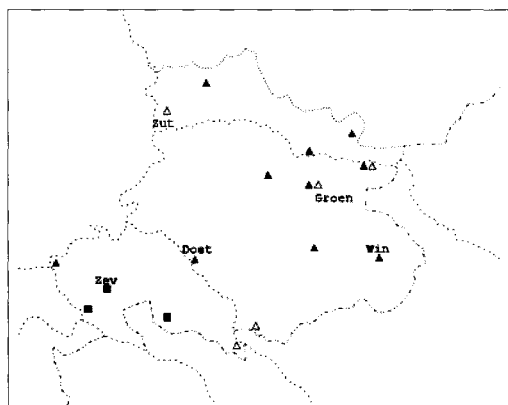

- 03 KLASSENIERE: Zev, Sto, Pan.
 04 RIDDENEREN: Gor, Alm, Haa, Groen, Aal, Din, Zel, Hen.
 05 REDDENEREN: Zel.
 06 RADENIEREN: / Liem 1842 [GV-alm 157].
 07 RENSENEREN: Lich.
 08 RENTENEREN: Gels / Gor 1901 [Kee-telaar 1, 50].
 09 SPREKKEN: Wich, Ruu, Vars, Wesd, Dre, Hen, Baa, Tol.
 10 SPRAEKEN: Gor.
 11 PRAEKE(N): Eef, Vor, Aal, Win, Din.
 12 PRAEKEDERKEN: Gor.

Nee: Jan was wier 's an 't woord; ik zae: "Keerl, wat kön iej klassineern; iej wet der toch ok alles of".

● *In vriejer gebruik:*

- 01 PRAOTE(N): Wehl, Din, Zed, Lob.
 02 KLETSE(N): Harf, Meg, Lat, Zed.
 03 TOETEN: Vor, Rek.
 04 LOLLLEN: Zut, Vor.
 05 LULLE: Zev.
 06 OUWEHOEREN: Zut.
 07 BRAADSKEN: Din.

- ▲ *klassinere(n) 01*   △ *klasjeneren 02*
 ■ *klassiniere 03*

't Warkwoord *klassinieren* is deur de met-warkers maor hier en door op-egeven en kump dus weinig veur. 't Geet terugge op 'n woord uut 't middeleeuws Latijn: *collatio*, wat aovendmaoltied betekent. Tiedens dat etten wodn der ton namelek in de kloosters veur-drachten eholden.

● *Ene dén good kan klassinieren, is 'n: goede redenaar*

- 01 SPREKKERD: Wich, Vor, Kep, Dre, Hen, Baa.
 02 SPRAEKERD: Gor.
 03 SPREKKEBOLTEN: Gels.
 04 SPREKKE-BARTELINK: Rek.
 05 BOEKSPREKKER: Vor, Lich.
 06 GROOTSPREKKER: Wesd.
 07 PRAEKEBUUL: Gor, Ruu, Nee, Eib, Aal, Win.
 08 PRAEKEMEISTER: Bel, Win.
 09 PRAEKEBREUR: Bel.
 10 PRAEKEDERK: Gor.
 11 PRAEKEBEERND: Bel.
 12 PRAEKER: Vor.
 13 PROKKEREUR: Gels, Nee.
 14 PRÄÖTJESMAKER: Gor, Alm.
 15 KLETSMAJOOR: Harf.
 16 WIEZEMOOR: Gees.

Kep: Jan is mi-j zon sprekkert, en hie kan 't wetten want hie laest de toet van Sachtlaeven.

Win 1971: Der dög niks van dee riddenaotie [Deunk 1, 190]. [RIDDENAOTIE "bewering"].

Vars 1985: 'n Riddenaotie van de kolde grond [Telge 6, 286]. [RIDDENATIE].

Gels 1936: Wie ons wat leren wil van pataansie mot de landstale praoten, vlug en vlot, met 'n Frans of Duuts woord der tussen hier en daar, want dat maakt de raedenaotie krachteg en klaor veur 'n wies geleerd mense as ik of i-j; 'n woord of wat Engels steet prachteg doarbi-j [Archief 2, 89]. [RAEDENAOTIE].

GELEUVEN

voor waar houden, geloven
Geleuven is veur woorheid holden.

- 01 GELEUVE(N): Acht, Liem / Pan 1988 [Telge 7, 43] || Bat, Mar, Vre, Stlo, Bork, Ram, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Eit.
 02 AANNEME: / Wesv 1996 [Telge 11, 16].

Lar: Ik geleuve der gin bal/gin snats van.

Wesd: Ik geleuf der gin harrel van.

Zev: Door geleuf ik gin sikkepit/niks van.

Eef: Wa'j door zekt, wil der bie j mien neet in.

sHe 1982: As dat waar is wat gi-j vertelt, dan

vraet ik 'n bessem "gezegd als men niet ge-
looft wat een ander zegt" [Telge 3, 15; ok: /
Gen 1999 (Telge 12, 27)]. [BESSEM].

As dat waar is, vraet ik 'n bessem.

Eib veur 1973: lej könt better gleuven as hen
kieken gaon "gezegd als men twijfelt aan de
waarheid van wat verteld wordt" [H. Odink 3,
79]. [KIEKEN].

Ruu 1833: J: "Wat geldt de hoenders in de
stad?". S: "'k Wet 't neet, maor hoe meen ie
dat?". J: "Ze zekt in Amsterdam een gulden".
S: "Dan leuve ik toch dat ze oe kulden" [J.A.G.
Wildrik 1, 2].

LOGISCH

logisch

- 01 WIEDES: Eef, Zut, Gees, Rek, Bel, Win,
Din, Gen, Ulf, Sil, Doet, Gaa, Baa, Tol,
Does, Wesv, Zev, Did, sHe, Zed, Her.
- 02 LOGISCH: Gor, Alm, Eef, Gees, Eib,
Groen, Ulf, Wesd, Zel, Tol, Lat, Zev, Zed
|| Bat.
- 03 GLAD: Zut, Gees, Nee, Eib, Win, Voo,
Hen, Lob.
- 04 KLOOR: Eef, Zed.
- 05 VAN EIGES: Sto.
- 06 NIKS GIN BEZUNDERS: Ruu, Loch, Bor.
- 07 NIKS BEZUNDERS: Aal.
- 08 GIN WONDER: Wich, Vars, Kep.
- 09 NIKS GIN WONDER: Dre.

Eef: "Jan was te late", zei Piet. "Da's nogal
kloor/wiedes/logisch, want Jan is nooit op
tied", zei Klaos.

Gels: "Jan was te late", zae Piet. "Dat steet

nogal vaste", zae Klaos, "want Jan is nooit op
tied".

Nee: Dat is nog wal glad; Jan is nooit op
tied.

Sto: Da's nogal van eiges; Jan is nooit op
tied.

IN DE WARRE

*in de war, van streek, overstuur, van de
wijs, van de kook, van de kaart, van zijn
stuk*

- 01 IN DE WAR(RE): Gor, Harf, Alm, War,
Vor, Loch, Lar, Zwi, Gels, Haa, Groen,
Bre, Win, Din, Gen, Sil, Zel, Doet, Dre,
Hen, Baa, Tol, Zed, Sto, Pan / Aal 1966
[Rots 2, 30], Vars 1985 [Telge 6, 399].
- 02 IN DE WER(RE): Zut, Does.
- 03 IN DE WIER(E): / sHe 1901 [Telge 4,
113], Vars 1985 [Telge 6, 406].
- 04 IN DE BIESTERBANE: Gor, Eef, Vor,
Ruu, Loch, Bor, Lich, Aal, Win, Din, Wesd
/ Lar 1924 [Langeler 1, 145], Acht-Tw
1949 [Wanink 1, 76], Aal 1964 [Rots 1,
57], Win 1971 [Deunk 1, 24], Vars 1985
[Telge 6, 55], Lich 1991 [Telge 8, 21].
- 05 IN DE BIESTERBAAN: Voo.
- 06 IN DEN BIESTEREN: / Acht-Tw 1954
[Wanink 2].
- 07 OP DE BIESTERBANE : Nee.
- 08 IN DEN HOND EJAG(D): Bel.
- 09 VAN DE WIEZE : Gor, Harf, Wich, Ruu,
Lar, Gees, Gels, Nee, Eib, Lich / Lich
1991 [Telge 8, 145] || Haak.
- 10 VAN DE WIES: sHe.
- 11 VAN DE KAA(R)T(E): Groen, sHe / sHe
1982 [Telge 3, 75].
- 12 VAN DE KOK: / Vars 1988 [Telge 6, 185].
- 13 VAN DE KAOK: / sHe 1982 [Telge 3, 74].
- 14 VAN 'T PERCEEL: Loch, Bor / Acht-Tw
1948 [Wanink 1, 59], Win 1971 [Deunk 1,
172], Eib 1980 [Telge 1, 62].
- 15 VAN PERCEEL: Hen / Vars 1985 [Telge
6, 262], Lich 1991 [Telge 8, 89], Gen
1999 [Telge 12, 122].
- 16 VAN 'T GRAOT: Loch.
- 17 VAN DEN DRAOD: / Lich 1991 [Telge 8,
32].
- 18 VAN 'T RIT: Ruu, Bor / Acht-Tw 1948
[Wanink 1, 169], Eib veur 1973 [H. Odink
3, 201], Eib 1980 [Telge 1, 80].
- 19 VAN STEUR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1,
188].

- 20 VAN STUUR: / Gels 1888 [GV-alm 169].
 21 VAN TRALAT: / Din 1969 [Schriewied 79].
 22 IN DE BONEN: Nee, Bel / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 37] || Bat.
 23 IN DE BRODDELE: Win.
 24 IN DE TOEZE: / Acht 1882 [Telge 2, 133], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 196].
 25 IN DE ROEZE: / Win 1971 [Deunk 1, 194].
 26 IN DE LORUM: / Aal 1966 [Rots 2, 23].
- 27 UUTDERTIED: Hen / Aal 1966 [Rots 2, 17], Vars 1985 [Telge 6, 361].
 28 OETDERTIED: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 152], Win 1971 [Deunk 1, 161].
 29 UUT DE TIED: / sHe 1982 [Telge 3, 148], Gen 1999 [Telge 12, 158].
 30 OET DE SCHRANGE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 176].
 31 UUT DE SCHRANGE: / Vars 1917 [Döcker 1, 86].
 32 UUT DE RIEGE: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Win 1971 [Deunk 1, 190], Lich 1991 [Telge 8, 98].
 33 VANUUT DE TIED: / Pan 1988 [Telge 7, 138].
 34 UUT DEN NAOD GESLAGE: / Pan 1988 [Telge 7, 93].
- 35 TEN-UNDERSTE-BAOVE: Dre / Pan 1988 [Telge 7, 142].
- 36 VERALTEREERD: Gor, Ruu, Bor, Gees, Aal, Win / Aal 1966 [Rots 2, 19], Win 1971 [Deunk 1, 255], Lich 1991 [Telge 8, 132].
 37 VERALDEREERD: Loch, Bel / Lich 1991 [Telge 8, 132].
 38 VERALTERIERD: / sHe 1982 [Telge 3, 159].
 39 VERRAOSD: / Win 1971 [Deunk 1, 260].
 40 VERWIIRD: / Kot 1911 [Meinen 2, 142].
- 41 AOVERSTUUR: Gor / N Acht ca 1860 [Telge 4, 38], sHe 1982 [Telge 3, 9], Pan 1988 [Telge 7, 13], Gen 1999 [Telge 12, 19].
- 42 DE KLUTS KWIET: Groen, Aal, Wesv, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 179].

Alm: Hee is hillemaol in de warre; ie könt der gin touw an vaste knuppen an wat e zeg.

Aal: Hee is helemaol in de biesterbane.

Hen: Hee is helemaol van perseel.

Gels: Alleman was glad van de wieze.

Bor: Deur 't auto-ongeluk was e kats veraltereerd.

Din 1969: Den mothoop was baar moestrunke en boeskoolblaeder. Zowat had de haze zien laevensdage nog niet eziene, daor had hie now zien hele laeven van edreumd en helemaol van tralat mos e efkes gaon zitten [Schriewied 79].

Win 1971: BETUTTELD "verdwaasd, verbouwereerd" [Deunk 1, 23].

Acht-Tw 1948: Dom en daf "in de war door oververmoeidheid" [Wanink 1, 84]. [DOM].

● *Uutdrukkingen veur "in de war zijn":*

01 GEN AENE OF BESCHEED WETTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 74].

02 UUT DE TIED ZIN: / Wesv 1996 [Telge 11, 87].

03 MET ZICHZELF IN DE KNUPPE ZITTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 184].

● *As iemand in de warre is, dan:*

01 LÖP/LUP 'T DER 'M DEUR: Eef, Bor, Eib, Din, Gies / sHe 1982 [Telge 3, 30], Lich 1991 [Telge 8, 30].

02 LÖP 'T DER 'M DUUR: Rek / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

03 LÖP 'T 'M IN DEN KRUL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 132].

04 LÖP 'T 'M UM DE SPILLE: / Wanink 1, 185].

05 IS E DE KLUTS KWIET: Groen, Aal, Wesv, Lob.

06 IS E DER MET IN DE BIESTERBANE: Ruu, Gees.

07 IS E DER MET AN DOON: / Win 1971 [Deunk 1, 45].

08 IS E AN 'T MIEREN: Vars.

09 IS E AN 'T MALE: / sHe 1982 [Telge 3, 96].

10 WET E NEET OF E DRIETEN OF MIEGEN MOT: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 55].

Win 1971: Ik verkomme der helemaols in "ik raak er helemaal door in de war" [Deunk 1,

258]. [VERKOMMEN].

Kot 1925: Heed-Hendrik kreeg zien elektrische zaklantaarnen uut de taske en leet 't schienen. Foj, daor zo'j haoste bi-j van owzelf kommen [Meinen 3, 139]. [ARGENS BI-J VAN OWZELF KOMMEN "ergens van in de war raken"].

Acht 1895: VERBIESTEREN "verbijsteren" [Telge 2, 139].

Vars 1988: Iemand op den heibei brengen "iemand in de war brengen" [Telge 6, 138]. [HEIBEI].

Wesv 1996: IEMAND AOVER DE ZEIK JAGE "iemand zó ophitsen, dat hij overstuur raakt" [Telge 11, 99].

Acht-Tw 1954: De repen recht holen "zich niet van de wijs laten brengen" [Wanink 2]. [REPE].

Wesv 1996: Ze staekte 'm 't knollegruun niet in brand "hij laat zich niet gauw van de wijs brengen" [Telge 11, 56]. [KNOLLEGRUUN; BRAND].

Pan 1988: MIEMELE "(gezegd van oude mensen) verward praten en denken" [Telge 7, 88].

Win 1971: RAPPELKOP "warhoofd, iemand die wartaal spreekt". RAPPELKÖPPEG, RAPPELKÖPS "warhoofdig, verward van geest" [Deunk 1, 186].

Win 1971: Hee leet van VERALTEREERDHEID de piepe oet den mond vallen. VERALTEREERDHEID "het van streek zijn" [Deunk 1, 255].

BEWEREN

beweren

De metwarkers geeft an dat 't warkwoord "beweren" haoste neet gebruikt wordt.

01 BEWEREN: Gor, Harf, Vor, Lar, Gels, Wesd, Doet.

● *In vriejer gebruik:*

01 ZEGGE(N): Alm, Zut, Wich, Vor, Lar, Bor, Haa, Eib, Groen, Din, Sil, Zel, Dre, Hen Tol, Does, Did, sHe, Sto || Haak.

02 VERTELLE(N): Vor, Bre, Vars, Hen, Zev,

Zed.

03 UUTKRAOMEN: Gor, Eef, Ruu.

Lar: le könt der gin touw an vastknuppen wat hee allemaole beweert/zeg.

Sto: Gi-j könt der gin touw aan vasknuppe wat hi-j allemaol zeit.

● *Veur "een bewering niet kunnen volgen" is algemeen in gebruik de uitdrukking: gin touw vast(e) können knuppen an [Ok: Vars 1985 (Telge 6, 352)].*

OORDELEN

De metwarkers geeft an dat 't warkwoord "oordelen" haoste neet gebruikt wordt.

01 OORDELE(N): Gor, Harf, Alm, Gels, Haa, Eib, Groen, Lich, Din, Ulf, Sil, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Baa, Tol, Does, Wesv, Zev, Zed, Her.

02 OORDEILE: Sto.

Gels: Oordeelt neet aover dinge dee-t oew neet angaot: stekt oew neuze neet in ander-mans zaken.

● *Vriejer gebruik veur "oordelen over":*

01 ZICH BEMEUJEN MET: Gor, Eef, Zut, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Nee, Rek, Bel, Aal || Bat.

02 ZICH BEMOEIE(N) MET: Ulf, Dre, Lat, Wesv, Zev, Did, Lob.

03 ZICH BEMUJEN MET: Wich, Voo, Vars, Doet, Hen.

04 NEET PRAOTEN AOVER: Eef, Zut, Vor, Eib, Aal, Win.

05 NIKS ZEGGE(N) AOVER: Din, Wesv.

Loch: Bemeujt oe neet met zaken dee oe neet angaot; holdt oe der maor buten.

Din: Zeg niks aover dinge wo'j niks met te maken hebt.

● *"Positief beoordelen" wordt omschreven as:*

01 TEVRAEDEN WAEZEN AOVER: Harf, Eef, Vor, Bor, Nee, Rek, Bel, Aal, Voo, Vars, Dre, Hen, Baa, Ang, Wesv, Zev || Mar.

02 (GOED) TE SPRAEKEN WAEZEN AOVER: Gor, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees,

- Haa, Nee, Bel, Groen, Bre, Win, Zed.
 03 **GOED VINDEN:** Alm, Zut, Bor, Gen, Sil, Zel, Lat, Groes.
 04 **HAEVIG VINDE:** Did.
 05 **(GOOD) TE PAS(SE) WAEZEN AOVER:** Eef, Lar || Bat.

Aal: Jan had den brief mooi etik; zienen leraar was der tevreene over.

Ruu: Jan had den brief keureg netjes uut-etikt; den meester was der good aover te spreken.

Lar: De meester was der good te passe aover.

- *“Negatief beoordelen” wordt op dezelfde menere omschreven, maor dan met niet/ neet der bie.*

Wesv: De meester was niet tevreaje aover 't wark van Jan.

Win 1971: Dat wi'k henlaoten “daar wil ik niet over oordelen” [Deunk 1, 91]. [HENLAOTEN].

Lich 1991: “Den één zien oele is den anderen zien nachtegaole”, zeg i-j um an te geven dat den één 'n ander oordeel hebben kan as den andern [Telge 8, 84 / ok: Eib veur 1973 (H. Odink 3, 175)]. [OELE; NACHTEGAOLE].

Din 1932: Hoe de mensen mekare taxiert. Daor bunt volgens de volksmond kraozen en äöze, vonken en vonkeboksen, sökkels en helze en wörme en sloekers. De ene is van kniephuzen en 'n andere smit 't in de grobbele, enz. [Archief 1, 239]. [MEKARE TAXIEREN “elkaar beoordelen, elkaar op waarde schatten”].

EIGENWIJS

koppig, halsstarrig, eigenzinnig

- 01 **KÖPPIG:** Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 190].
 02 **KÖPS:** / Lar 1927 [Heuvel 1, 157], Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 03 **EIGE(N)WIES:** Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 101] || Bat.
 04 **EGENWIES:** / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92], Win 1971 [Deunk 1, 56].
 05 **EIGE(N)GEREID:** Eib, Gen, Vars, Does, Wesv, Zev, Did, sHe, Zed / Acht 1895 [Telge 2, 31], Vars 1985 [Telge 6, 100].

- 06 **EIGEREID:** sHe / sHe 1982 [Telge 3, 40], Pan 1988 [Telge 7, 34].
 07 **DWA(R)S:** Ruu, Bor, Gees, sHe.
 08 **STRAMPHEUREG:** Nee, Eib, Groen / Eib 1943 [H. Odink 1, 57].
 09 **STRAMPHÄÖREG:** Win.
 10 **TEGEN DE DRAOD:** Zut.
 11 **TEGEN DE DRAOD IN:** Ulf.
 12 **STEEG:** / Pan 1988 [Telge 7, 133].
 13 **EMPEREG:** / Eib 1980 [Telge 1, 20], Lich 1991 [Telge 8, 37].
 14 **STAFRECHTEG:** / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 219], Win 1971 [Deunk 1, 226].
 15 **EEMPESSEG:** / Acht 1882 [Telge 2, 30].
 16 **EENPESTEG:** / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].
 17 **EENPESSELEK:** / Win 1972 [Deunk 1, 54].
 18 **INPESSELEK:** / Win 1972 [Deunk 1, 101].
 19 **IMPESTEG:** / Acht 1882 [Telge 2, 57].
 20 **STIEKEL:** / Acht 1895 [Telge 2, 126].
 21 **STIEMS:** / Acht 1895 [Telge 2, 127], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
 22 **STIEPEREG:** / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
 23 **NEUSTEREG:** / Win 1971 [Deunk 1, 150].
 24 **RAARVERDRAEJD:** / Win 1971 [Deunk 1, 186].
 25 **OBSTENAODS:** / sHe 1982 [Telge 3, 106].

Ruu: Eigenwies, met de klemtoon op de eerste lettergreep: 'eigenwies. [Ok: Bor].

Gees: Waes niet zo dwas, geef endeleks 's too da'j gin geliek hebt.

Lar: Waes neet zo gleujenteg eigenwies, geef mor too da'j gin geliek hebt.

Eib: As Hendrik köppig is, zeg iej wal 's: “Praot mie der neet van; op dén Hendrik zit nen kop op!”.

Eib 1943: Op de Wierwelle hadden ze ne kere dree Kozakken in hoes ekregene. 't Mot in de dage van Napoleon ewes waezen. Den enen was ne hune van ne keerl, ne strampheuregen maog. 't Beste was 'm nog neet good genug [H. Odink 1, 57].

Acht-Tw 1948: EIERHANEG “onhandelbaar, eigenzinnig”. ONNEBIEGE “onbuigzaam, hardnekkig” [Wanink 1, 94/154].

● *Zo eigenwies as:*

- 01 'N VARKE(N): Gor, Harf, Bor, Eib, Bel, Lich, Kep, Dre, Baa, Tol, Lat, Wesv, Zev, Her / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
 02 'T ACHTERENDE VAN 'N VARKEN: Loch, Bor, Gels, Rek, Vars || Bat.
 03 'N SIK: Hen, Voo / Lar 1924 [Langeler 1, 137].
 04 'N EZEL: Does.
 05 STRONT: Wehl, Sto.
 06 DIKKE STRONT IN 'N TRECHTER: Gor.
 07 'N STUK STRONT: Eib.
 08 KATTESTRONT: Did.
 09 BONESTROOL: Wesv.
 10 DOEZEND MAN: Rek.
 11 DE NACH(T): Wich, Ulf.
 12 DE BLIKSEM: Bor.
 13 DE GROND: Lar.
 14 DE NETE: Lob.
 15 DE STRAOTE NAOR BREMEN: Win.
 16 DE STRAOTE VAN BREMEN: / Win 1971 [Deunk 1, 56].
 17 'T RAODHOES VAN BRUMMEN: War / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
 18 E LANK/LANG IS: Wich, Loch, Lar, Gees, Gels, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Din, Voo, Vars.
 19 E GROOT IS: Eef, Eib, Doet, Gaa, Zed.

|| **Vre 1992:** Dee is zo ni-jsgierig as 't driet-huus/schiethuus van Bräömen "is zeer nieuwsgierig"; Bremen, Bräömen is 'n straote in Vreden [Elisabeth Piirainen, Wilhelm Elling Wörterbuch der westmünsterländischen Mundart, blz. 627].

● *"Heel arg eigenwies":*

- 01 STRONTEIGE(N)WIES: Zut, Groen, Win, Vars, Doet, Sto.

● *"Eigenwijs/koppig zijn":*

- 01 SPRADDEN: Bel.
 02 'N PLAAT VEUR DE KOP HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 116].
 03 ZIEN EIGEN NÄÖDJE NAEJEN: Meg, Wehl, Lob.
 04 ZIEN EIGE(N) NAOD NAEJE(N): / Bee 1947 [V. in: De Liemers 22], Vars 1985 [Telge 6, 235/237].
 05 ZIEN EIGEN NÄÖD NAEJEN: / Gen

1999 [Telge 12, 112].

- 06 KRINTE: / sHe 1982 [Telge 3, 87].
 07 STIEPEREN: / Acht 1895 [Telge 2, 126], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
 08 STIEPEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
 09 DWARSEN: / Eib 1980 [Telge 1, 19].

Bel: Zit neet zo te spradden, maor lustert naor wat der ezegd is.

sHe 1982: Hi-j trik zich nörges wat van aan, dén het zo'n dikke plaat veur de kop. Bah, lig toch niet heeltied zo te krinte [Telge 3, 116/87].

Aal 1966: Hoo stiever de köppe, hoo feller de zwöppe [Rots 2, 45].

Eib veur 1973: Ne olden bok hef harde heurne "oude mensen (vooral mannen) kunnen erg koppig zijn" [H. Odink 3, 35]. [BOK; HOORN].

Acht 1882: LOENS "nukkelig" [Telge 2, 81].

Ang: Van eigenwiegheid dut e alles verkeerd. EIGENWIEZEGHEID "eigenwijsheid".

STIEFKOP

eigenwijze kerel; eigenwijs persoon

Zoas an-egeven kan 't woord 'eigenwies' gebruikt worden.

- 01 STIEFKOP: Zut, Ruu, Loch, Rek, Groen, Doet, Gaa, Hen, Tol, Does / Win 1971 [Deunk 1, 247], Vars 1985 [Telge 6, 336].
 02 EIGENWIEZEN: Gor, Zut, Ruu, Bor, Eib, Din || Bat.
 03 EIGENWIEZE KOSTER: Bor, Nee.
 04 (EIGENWIEZEN) HORK: Gor, Wich, Eib, Rek, Lich, Din, Vars, Sil, Zel, Gaa, Dre, Hen, Tol, Zed, Sto / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57], Lich 1991 [Telge 8, 54].
 05 KÖPPEGEN HORK: / Vars 1985 [Telge 6, 190].
 06 EIGENWIEZE HÖRK: / Pan 1988 [Telge 7, 53].
 07 VERDRAEJDEN HORK: Vor.
 08 (EIGENWIEZE) PRADDE: Gor, Alm, Eef, Wich, Ruu, Bor, Gees, Lich, Hen / Lich 1991 [Telge 8, 94].
 09 (EIGENWIEZE(N)) PRAGGEL: Aal, Din, Vars, Wesd, Zel, Doet, Kep.
 10 (EIGENWIEZE(N)) PRENGEL: Eef, Bor,

- Kep / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164], Win 1971 [Deunk 1, 182].
- 11 (EIGENWIEZE(N)) SPRADDE: Eib, Bel, Groen.
- 12 (EIGENWIEZEN) PRAGGE: Aal, Win.
- 13 (EGENWIEZE) PRAKKE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
- 14 (EIGENWIEZE(N)) PREWEL: Vor, Baa.
- 15 (EIGENWIEZE(N)) PREWWEL: Voo, Kep / Lar 1924 [Langeler 1, 143], Lich 1991 [Telge 8, 94].
- 16 (EIGE(N)WIES) STUK VRAETE(N): Din, sHe.
- 17 (EIGENGEREID) STUK VRETTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 90].
- 18 EIGENWIEZEN DROL: Eib.
- 19 EIGENWIEZE PROEM: Gaa.
- 20 EIGENWIEZE PRUK: / Gen 1999 [Telge 12, 129].
- 21 EIGENWIEZE PURK: / Gen 1999 [Telge 12, 130].
- 22 EIGENWIES PETRET: Eef.
- 23 DRAODNAEGEL: Gor, Eef, Aal, Win, Ulf, Vars / Acht 1895 [Telge 2, 27], Win 1971 [Deunk 1, 51], Lich 1991 [Telge 8, 32], Vars 1985 [Telge 6, 90].
- 24 KÖPPEGE(N): Eib, Aal, Din, Dre, Lob.
- 25 KÖPPEGEN HOND: Gees, Rek.
- 26 BOK: Gor, Gels.
- 27 KOPSTUKKE: Bor / Win 1976 [Aessink 4, 7].
- 28 DWA(R)SEN: Eib.
- 29 DWA(R)SKOP: sHe / Win 1971 [Deunk 1, 247].
- 30 TROTSKOP: / Win 1971 [Deunk 1, 247].
- 31 HARDKONTE: Groen.
- 32 HEITEN: Vor.
- 33 STRAMPHEUREGEN: Eib.
- 34 PINNE: Harf.
- 35 PRANS: Dre.
- 36 STAAK: Wesv.
- 37 KNORF: Aal,
- 38 AOS: Vars.
- 39 STENGEL: / Gen 1999 [Telge 12, 152].
- 40 SCHROEVE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 177].
- 41 GEISTER: / Lich 1991 [Telge 8, 44].
- 42 STIEPERD: / Acht 1882 [Telge 2, 127].
- 43 DRIE-EGGE: / Acht 1882 [Telge 2, 27].
- 44 PRAME: / Eib 1980 [Telge 1, 66].
- 45 DRAOD: / Win 1971 [Deunk 1, 51].
- 46 STROTTE: / Eib 1980 [Telge 1, 82].
- 47 PIEZEWIET: / sHe 1982 [Telge 3, 115].
- 48 KRUIJER: / sHe 1982 [Telge 3, 87].
- 49 STIEFLEER: / Gen 1999 [Telge 12, 153].
- 50 WAERSTRUBBE: / Win 1976 [Aessink 4, 18].
- 51 ZWILOOR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 220].
- 52 (AKELIGE) KRINT: / Wesv 1996 [Telge 11, 58].
- 53 BIELSEN BOER: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 33].
- Bor:** Foj, wat is Jan 'n kopstukke!
- Alm:** Foj, wat bunt die man en vrouw eigenwiese pradden!
- Lich 1991:** Met zonnen geister wi'k geen doon hebben [Telge 8, 44].
- Eib veur 1973:** Ne Bielsen boer "de Biel is een buurtschap onder Borculo waar redelijk grote boeren woonden" [H. Odink 3, 33].
- *Van 'n stiefkop wordt wel ezegd:*
- 01 WAT E VEUR HEF, HEF E NEET ACHTER: Eef, Bor / Win 1976 [Aessink 4, 6].
- 02 WAT E IN DE KOP HEF, HEF E NEET IN 'T GAT: / Win 1976 [Aessink 4, 6].
- 03 HIE HEF 'N KÖPKEN WOOR-T E NOR LAEFT: Hen.
- 04 HEE IS OET NE BARKENSTOBBE E-HOUWEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 223].
- Ulf:** Van 'n draodnaegel zeg i-j wel: "Oe, wat 'n köppeg endje mens".
- *Veur "eigenwijze vrouw" bunt de volgende benamingen op-egeven (vake wordt 't woord 'eigenwies' gebruikt; b.v.: 'n eigenwies petret, 'n eigenwiese tante):*
- 01 PORTRET/PE'TRET: Nee, Rek.
- 02 TANTE: Gaa.
- 03 TRIENE: Gels.
- 04 EMPE: Lich / Lich 1991 [Telge 8, 37].
- 05 PRUK: Wesv.
- Gels:** Foj, wat is Johanna toch 'n eigenwiese triene!
- *"Eigenwijs kind":*
- 01 WEPSE: / Eib 1980 [Telge 1, 97].
- 02 VOELE STRUB: / sHe 1982 [Telge 3, 145].

- 03 EMPENSTA(R)T: / Lar 1939 [Langeler in Archief 2, 288].
 04 KRINT: / sHe 1982 [Telge 3, 87].

Win: 'n Eigenwies meiken is 'n STRONT-DINK.

Acht-Tw 1948: BÖSSEL "eigenwijze jongen". KRASBÖSSEL "onhandelbare jongen" [Wanink 1, 80/130].

Vars 1889: Sientje heeft niet te klagen over stilheid: een paar krasbörrels van jongens zetten af en toe het huis op stelten [Loman 4, 91].

AOVERTUGEN

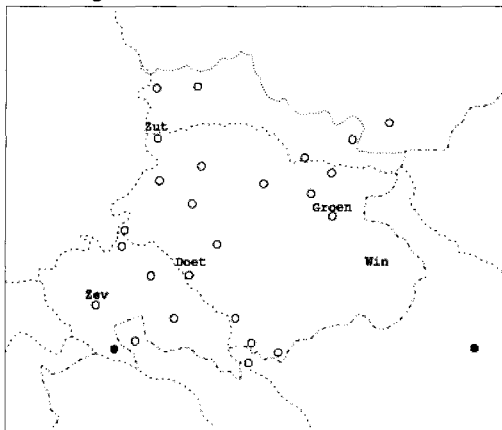
overtuigen

le aovertuugt 'n ander a'j met argumenten zeen könt laoten dat wa'j zegt, woor of in ieder geval an te nemmen is.

- 01 AOVE(R)TUGE(N): Gor, Harf, Zut, Vor, Ruu, Bor, Haa, Nee, Bel, Groen, Din, Voo, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Baa, Does, Ang, Zev, Zed / Lar 1838 [GV-alm 186] || Haak, Anh, Elt.
 02 OVERTUGE: Lob.
 || oovertugen: Raes.

Wehl: Hie is zón eigengereide; dén kö'j met de beste wil niet aovertugen.

Gor: Hee is zó eigenwies; hee is neet te aovertugen.

○ *aove(r)tuge(n)* 01 ● *overtuge* 02

Dudelek is te zeen dat veural in den Oosteleken Acht 't warkwoord aovertugen (nog) gin gebrukelek woord is.

Win 1971: ZIK STREPEN OP, ZIK STRIEPEN OP "zich toeleggen om (anderen) te overtuigen van wat men zelf als juist of waar beschouwt". Hee ment wal dat e 't bi-j 't rechte ende hef, hee streept der zik arg op" [Deunk 1, 232].

● *Uut de antwoorden van de metworkers blik dudelek dat vriejere vertalingen de veurkeur hebt. Op-egeven bunt:*

a) met de persoon as lijdend veurwarp:

- 01 IEMAND UM(ME)PRAOTE(N): Gels, Aal, Gen, sHe, Sto.
 02 IEMAND VAN ZIEN TEKST AFKRIE-GEN: Gor.
 03 IEMAND OP ANDERE GEDACHTEN BRENGEN: Alm.
 04 IEMAND OP 'N ANDERE TEKST BRENGEN: Harf.

b) met de persoon as onderwarp:

- 01 ZICH UMME LAOTEN PRAOTEN: Lich, Aal, Win.
 02 ZICH WAT AN LAOTEN PRAOTEN: Aal.
 03 ZICH WAT LAOTEN VERPRAOTEN: Eib.
 04 ZICH WAT LAOTEN ZEGGEN: Eib, Meg.

c) met de persoon as belanghebbend veurwarp:

- 01 IEMAND WAT AN 'T VERSTAND BRENGEN: Gor, Wich, Vor, Nee, Dre, Hen, Ang.

d) met vast veurzetsel:

- 01 MET IEMAND KÖNNEN PRAOTEN: Gees.
 02 TEGEN IEMAND KÖNNEN PRAOTEN: Ruu.

e) as onpersoonleke uitdrukking:

- 01 DOOR IS WAT AN TE PRAOTEN: Lar, Aal.
 02 DOOR KÖN I-J WAT AN PRAOTEN: Groen, Vars.

sHe: Hi-j is zó eigereid, gi-j kriegt 'm met gin geweld umgepraot.

Gen: Hi-j is zó eigenwies; dén köj toch niet umpraoten.

Lich: Hee is zó eigenwies; dén löt zich neet ummepraoten.

Eib: Zon eigenwiezen löt zich niks verpraoten.

Dre: Hie is zo eigenwies; iej kunt 'm niet wat an 't verstand brengen.

Gees: Hee is zo eigenwies dat e brök; i-j könt neet met 'm praoten.

Lar: Zon eigenwiezen keerl, door is nit wat an te praoten.

Vars: Hie is zo eigengereid; door köj niet wat an praoten.

Eef: Hee is zó eigenwies; a'j 'm in Zutphen in de lessel gooit, dan kump e in Dieren terechte (hee geet dus tegen de stroomdraod in!).

● *In 'n paar gevallen is ekaozen veur nog vriejere vertalingen:*

Bor: Hee is zó eigenwies; hee nemt niks van 'n ander an. [Ok: Zel, Zed].

Rek: Hee is zó eigenwies; ie könt praoten wa'j wilt, hee wet 't altied better.

Win: Hee is zó eigenwies; i-j könt zeggen wa'j wilt, hee trök der zich niks van an.

Did: Hi-j is zó eigengereid; met de beste wil köj der niks aan doen.

'T ENS WAEZEN

het eens zijn, akkoord gaan

01 'T ENS WAEZEN: Gor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Voo, Wesd, Doet, Gaa, Dre, Hen, Ang, Zev, Did, Zed.

02 'T EENS WAEZEN: Harf, Alm, Zut, Wich, Aal, Win, Din, Ulf, Vars, Sil, Zel, Wehl, Kep, Hen, Does, Lat, Wesv, Zev, Zed, Sto.

03 'T INS ZIEN: Her, Lob.

04 'T INS WEZZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 101].

05 'T AL'LENS WAEZEN: Eib, Doet / Lich 1991 [Telge 8, 12].

06 'T ENS WETEN: / Acht 1882 [Otto 1, 497].

07 'T GOED VINDEN: Zut, Haa, Bel, Groen, Kep, Dre, Does.

08 AKKOORD GAON: Gor, Alm, Aal, Din, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Hen, Tol, Zed, Her || Bat.

09 AKKOORD WEZZEN: Win.

10 INVERSTAON WAEZE(N): Gen, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 70].

11 IENVERSTAON ZIEN: / Pan 1988 [Telge 7, 56].

12 ZICH ENEG WEZZEN: Win.

Doet: Wie bunt 't allens da'w margen weggaot.

Eib: Wie bunt 't allens um weineg geld uut te geven.

Win: Wi-j bunt 't der met eens da'w morgen weggaot; wi-j bunt der met akkoord da'w morgen weggaot. Wi-j bunt uns eneg da'w morgen weggaot.

Gen: Wi-j bunt der niet met inverstaon da'w mot wachten.

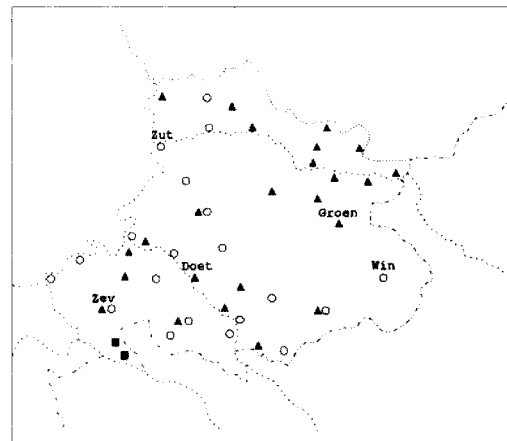
Sto: Ik bun der niet met inverstaon da'k mot wachte.

● *"Ik ben het er mee eens dat":*

01 'T AKKE'DEERT MI-J DAT: Nee, Eib, Bel, Win.

02 IK HEB 'T DER LIEKE MET: / Lich 1991 [Telge 8, 73].

Nee: 't Akkedeert mij neet da'k morre wachten.

▲ 't ens waezen 01   ○ 't eens waezen 02
■ 't ins zien 03

't Kaartjen löt zeen dat ens en eens in onze streek nogal deur mekare gebruikt wordt. Allene in den No Acht is ens 't gangbore woord. Veur 't Gelders Eiland is ins opgegeven.

Eib: 't Akkedeern 'm neet da'k zovölle geld spandeern.

Lich 1991: Ik heb 't der neet lieke met [Telge 8, 73].

Lich 1991: Door he'w ons "nu zijn we het eens" [Telge 8, 50].

Eib veur 1973: Op denzelfden spaon botter halen; piepen in enen zak; twee klompe oet ene wilge waezen "het roerend met elkaar eens zijn" [H. Odink 3, 215]. [SPAON; BOTTER; PIEPE; ZAK; KLOMP; WILGE].

- "Het eens worden":

Gels: Ze hebt gin ruzie meer; ze bunt op enen teks ekommen. OP ENEN TEKS KOMMEN.

Ne: Ze bunt op denzelfden teks ekommen. OP DENZELFDEN TEKS KOMMEN.

Vars 1985: 't Hef wel effen eduurd mor wi-j bunt 't eens eworden [Telge 6, 98].

Win 1971: Zee mot zik baeter riegen. ZIK RIEGEN "het eens worden met elkaar" [Deunk 1, 190].

Win 1971: I-j beide könt ow neet stäöreg strienn blieven; i-j mot endeleke 's töt-ene-kommen. TÖT-ENE-KOMMEN "het eens worden" [Deunk 1, 245].

Win 1971: Zee könt zik maor neet ennegem. ZIK ENNEGEN, ZIK VERENNEGEN, ZIK WAER ENNEG WORDEN, ZIK WAER GOOD WORDEN "het (weer) eens worden" [Deunk 1, 58].

Win 1971: Wi-j hadden luk disselderi-je met de naobers, maor wi-j hebt 't waer lieke emaaft; wi-j bunt waer lieke met aer. 'T LIEKE MAKEN MET ENE "met iemand de meningsverschillen bijleggen". LIEKE WEZZEN MET ENE; 'T MET ENE LIEKE HEBBEN "geen meningsverschillen met iemand hebben" [Deunk 1, 134; ok: Bre].

Gen 1999: 'n Goed schoer kloort de lucht "gezegd als na een meningsverschil de zaak weer in het reine is" [Telge 12, 139]. [SCHOER; LUCHT; KLOREN].

Win 1971: Zee könt neet good met mekare; zee bunt zik deelloos. ZIK DEELLOOS WEZZEN "onenig met elkaar zijn, niet eensgezind zijn" [Deunk 1, 40].

- Verg.: *bieleggen* blz.898

- "Afkeuren":

Win 1971: 'N GEDACHT/NE GEDACHTE VERSMIETEN "een gedachte verwerpen, afkeuren" [Deunk 1, 261].

- "Goedkeuren, billijken"

Vars 1985: As 't goed is, mo'j 't goed heiten. IETS GOED HEITEN "iets goedkeuren" [Telge 6, 123/138].

Doet: Ik kan 't niet goed heiten dat e mor dut wat e wil.

Win 1971: Ik kan 't toch neet estemeern wat e edaone hef. ESTEMEREN "goedkeuren" [Deunk 1, 58].

sHe 1982: Ik snap niet dat gi-j ow dat laot gevalle. ZICH IETS LAOTE GEVALLE "iets goedschiks ondergaan" [Telge 3,51].

Eib veur 1973: Wa'j 't wiede votsmied, haal ie'j 't eerste weer op "wat men in eerste instantie afwijst, blijkt later heel aantrekkelijk te zijn" [H. Odink 3, 261].

Acht-Tw 1948: Hee wil 't woord neet hebben dat e knieperig is. 'T WOORD NEET WILLEN HEBBEN DAT "niet willen hebben dat, niet verkiezen dat, niet wensen dat" [Wanink 1, 215].

PERMISSIE

toestemming, verlof

A'j iemand permissie geeft, vi'j good dat e wat e evraogd hef, geet doon.

01 PE(R)MISSIE: Zut, Vor, Haa, Eib, Meg, Hen, Does, Zev.

02 PREMESSIE: / Kot 1911 [Meinen 2, 50].

03 TOESTEMMING: Gor, Harf || Elt.

04 ONTHEIT: Hen / Gaa veur 1974 [Van Velzen 7, 145].

05 TOESTAND: / No Acht 1839 [Telge 4, 33].

|| verlof: Stlo, Hei.

Haa: Jantjen kreeg gin permissie van zien moo um naor 't zwembad te gaon.

Hen: Grootolders zollen zeggen: Jantjen wol hen zwemmen, maor hie kreeg gin ontheid.

Acht 1895: TOESLAON "toestemmen" [Telge 2, 133].

- "Geen toestemming geven voor (iets)":

- 01 *NEET WILLEN HEBBEN:* Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.
- 02 *NEET MEUGEN:* Zut, Ruu, Gels, Haa, Bre, Win, Din, Voo, Vars, Hen, Baa, Tol, Ang, Lat, Zed, Sto || Ram.
- 03 *NEET GOED VINDEN:* Vor, Lar, Gees, Lich, Zel.
- 04 *NEE VERKOPEN:* / Vars 1985 [Telge 6, 376].
- 05 *AFKA'VEREN:* / Lar 1924 [Langeler 1, 143].
|| neet toolaoten: Vre, Emm.

Rek: Jantje wol naor 't zwembad hen zwömmen, mor zien moo wol 't neet hemm.

Zed: Jantje wol naor 't zwembad, maor zien moeder wol 't niet hemme/hi-j moech niet van zien moeder.

Zut: Jantjen wol näör 't zwembad, mäör hee moech neet van zien moder.

Lich: Jantjen wol hen zwemmen, maor zien moder von 't neet good.

- *Gevallen van vriejer taalgebruuk:*

Eib: Zien moo wol der niks van wetten.

Ruu: Zien moder dee 'm de zinne neet.

Vor: Zien moder leet Jantjen neet gaon.

ANNEMMEN

aanvaarden, acceperen, zich schikken in, zich neerleggen bij, berusten in

- 01 *ANNEMME(N):* Acht, Liem.
- 02 *AONNAEME:* Lob.
- 03 *ZICH NEERLEGGE(N) BIE:* Gor, Eef, Wich, Loch, Rek, Groen, Aal, Gen, Ulf, Vars, Sil, Wesd, Doet, Dre, Hen, Lat, Her.
- 04 *OW EIGE NEERLEGGE BI-J:* Wesv.
- 05 *DER AN WILLEN:* Alm, Aal, Din, Voo, Kep.
- 06 *ZICH AFVINDE MET:* Sto / sHe 1982 [Telge 3, 6], Gen 1999 [Telge 12, 12].
- 07 *ZIK VLIJEN IN:* / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 205].
- 08 *ZIK LAOTEN WINNEN:* / Win 1971 [Deunk 1, 279].

Wehl: Woorum wij niet aannemen da'j niet

gekaozen bunt?

Ulf: Woorum wij der ow niet bi-j neerleggen da'j niet gekaozen bunt.

Wesv: Woorum leg gi-j ow eige der niet bi-j neer da'j niet gekaoze bin?

Alm: Weurum wil ie der niet an, da'j niet ekaozen bint?

Sto: Woorum wilt gi-j ow der niet met afvinde da'j niet gekaoze bunt?

sHe 1982: Gi-j mot ow der maor met afvinde dat ow man dood is. Acht-Tw 1948: Hee kan zich aoveral in vliejen [Wanink 1, 205].

Win 1971: Eerste wol ze der niks van weten, maor op 't leste leet ze zik toch winnen [Deunk 1, 279].

Eib 1980: Ie mot neet alles sloeken wat hee oe zeg. SLOEKEN "slikken, acceperen" [Telge 1, 75].

Win 1971: I-j komp in owwe ni-je betrekkinge wal völle later in hoes, maor dat mo'j toonemen. TOONEMMEN "acceperen" [Deunk 1, 243].

Win 1971: Dat geval kö'w niks an doon, wi-j mot 't maor gaon laoten. LAOTEN GAON "berusten in (iets)" [Deunk 1, 78].

sHe 1982: Ik kan der niet met gewarre da'k egaal zovöl belasting mot betale. ÖRGES MET KÖNNE GEWARRE "ergens in kunnen berusten" [Telge 3, 6/52].

Veur "argens in berösten" zie blz. 899.

- "(iets) (psychisch) niet kunnen verdragen"; niet kunnen dulden, niet kunnen tolereren":

- 01 (IETS) *NIET KÖNNEN UUTSTAON:* Acht, Liem || Hei, Rhe, Anh, Emm, Kle.
- 02 (IETS) *NIET KÖNNEN HEBBEN:* Eef, Ruu, Lar, Bor, Gees, Nee, Kep, Hen, Tol, Dui, Groes, Lob || Vre.
- 03 (IETS) *NIET KÖNNE(N) VAELE(N):* Dre, sHe, Sto || Vars 1985 [Telge 6, 104].
- 04 (IETS) *NEET KÖNNEN VELEN:* Gor, Bor.
- 05 (IETS) *NEET KÖNNEN LIEJEN:* Lar, Rek || Mar.
- 06 (IETS) *NEET KÖNNEN VERDRAGEN:* Loch.

Vars 1985: Hie kon 't eigelek niet vaelen dat zien bruur deurleren moech en hie niet. IETS (NIET) KÖNNEN VAELEN [Telge 6, 104].

Pan 1988: Dah mo'j geestelek kunne versieze want 't is heel wat a'j merk da'j zoiets het. VERSIEZE "(psychisch) verwerken" [Telge 7, 146].

Liem 1843: As Ciske de deur binnenkwem, was Willem altied den draod van 't verhaal kwiet of kost 't end niet vinden zo as 't de verliefde lui plegt te gaon. Ciske bleef 't meist op eur kamer maor dat kost Willem in het geheel niet vercijsen [GV-alm 180]. [VERCIJNSEN].

Kot 1925: De mölder en de jonges laefden heel verdraegelek met mekare hen. As de leu neet precies allins denkt en geleuft, hoeft ze joo nog neet met mekare te liggen disselne en stangelne [Meinen 3, 43]. [VERDRAEGELEK "verdraagzaam, tolerant"].

WOOR

waar, juist

As iets woor is, hoof ie der neet an te twiefelen want dan is 't warkelek zo.

- 01 WOOR, WAOR: Acht, Liem || Bat, Mar, Haak, Vre, Stlo, Elt.
- 02 WÄÖR: Zut.
- 03 GOED: Ang, Lat, Dui, Zev.
- 04 RICHTEG: Win || Bork, Hei, Raes, Anh, Emm.
- 05 ZEKER: Zut.
|| secuur: Boch.

Bel: Woor; maor wi-j zegt: woo-a. [Ok: Gels, Nee, Eib, Rek].

Loch: Twee plus twee is vere; da's woor.

Kep: 't Is zo woor as twee keer twee vier is.

Dui: Vijf en ach is twaalf; da's zowat goed. [Ok: || Bat].

- "Waar zijn":

sHe 1982: Van spoekeri-j daor kan wel wat van bi-j/aan bun [Telge 3, 25]. [VAN BI-J BUN; VAN AAN BUN].

- *As wat ezegd wordt, heel arg woor is, dan zeg ie:*

't Is

- 01 VASTE WOOR/WAOR: Harf, Vor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Rek, Win, Vars, Hen || Bat.

- 02 ZUVER WOOR/WAOR: Ruu, Bor, Eib, Groen, Lich, Bre, Win, Zev, Did.

- 03 WISSE WOOR/WAOR: Win.

- 04 EERLEK WOOR: Bor.

- 05 ALWAOR: / Acht 1895 [Telge 2, 3].

- 06 AL: / Acht 1882 [Telge 2, 2].

- 07 WIESHEID: / No Acht 1839 [Telge 4, 35].

- 08 WAARACHTEG WOOR: Lar.

- 09 ONGELAOGEN WOOR: Meg.

- 10 ZUNDEG WOOR: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 47].

- 11 ZO KLOOR/KLAOR AS 'N KLUNTJE(N): Wich, Ruu, Loch, Aal, Baa, Zed.

- 12 ZO WOOR AS 'N HUUS: Tol.

- 13 ZO WOOR A'K HIER ZITTE: / Vars 1985 [Telge 6, 411].

- 14 ZO VASTE AS GROL: Eef.

Gees: Twee en twee is vere; da's vaste woor.

Bre: Twee en twee is vere; da's zuver woor.

Aal: Twee en twee is vere; da's zo klaor as 'n kluntjen.

Eib 1980: Door he'j de bolle bie 't geer "daar sla je de spijker op z'n kop" [Telge 1, 25]. [BOLLE; GEER].

Liem 1842: "Nou baeter ongetrouwd as zo getrouwd, Teuntje". "Daor he'j den naegel op de kop geslagen" [GV-alm 1842]. [NAEGEL].

Pan 1988: Ien 'n kromme voor gräöjt 't miste "gezegd als iemand een onweerlegbaar feit uitspreekt" [Telge 7,75]. [KROM; VOOR; GRÄÖJE].

- "Dat kon wel eens waar zijn":

- 01 DAT KON BES ZON DINGE WAEZEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Doet: As 't stuf, is der meestal ok wel wind: as der wat verteld wordt, is der vaak wel iets van woor.

- "Er is niets van waar":

Der is

- 01 NIKS VAN AN: Wich, Bor, Nee, Lich, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 67], Vars 1985 [Telge 6, 367] || Mar.

- 02 NIKS VAN AAN: / sHe 1982 [Telge 3, 1].

- 03 NIKS VAN AON: / Wesv 1964 [Oelenwanne 24].

- 04 NIKS VAN ON: / Pan 1988 [Telge 7, 96].

Wich: As der ene wat zegt wat neet woor is, dan zeg ie: "Door is niks van an".

Bor: "Ie riedt völs te hard". "Door is niks van an". "Ik geleuve dat der wel wat van an is".

Win 1971: Dat is mi-j ne riddenering van lek-mi-j-'t-vesken "dat is een redenering van niets" [Deunk 1, 263].

WOORHEID

waarheid

't Zelfstandege naamwoord woorheid is minder vake op-egeven as 't bievoegeleke naamwoord woor.

01 WOORHEID, WAORHEID: Gor, Harf, Vor, Ruu, Bor, Gels, Haa, Nee, Bel, Groen, Lich, Din, Voo, Sil, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Ang, Wesv, Dui, Zed, Sto / Acht 1882 [Telge 2, 148], Vars 1985 [Telge 6, 411] || Bat, Haak, Vre, Ram, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm.

Gor: Twee plus twee is vier, da's de woorheid; da's woor.

Wesv: Twee plus twee is vier; da's de zuvere woorheid.

Vars 1985: 'k Kanne der de vingers niet veur opstekken "ik kan het niet voor volle waarheid verklaren" [Telge 6, 255]. [VINGER; OP-STEKKEN].

● *Veur "(iemand) de waarheid zeggen" bunt op-egeven:*

Iemand:

01 OP DE POT BEURE(N): Win / sHe 1982 [Telge 3, 15], Pan 1988 [Telge 7, 18], Gen 1999 [Telge 12, 128].

02 ONDER UUT DE KATTESCHÖTTEL GEVEN: Gor, Lar.

03 DE KLOMP LAOTEN VEULEN: Bor.

04 DE BOKSE OPBINDEN: Gor.

05 DE HAORE UUTKEIME: Lob.

06 DE NEUZE SNOEVEN: / Vars 1985 [Telge 6, 322].

07 DE OORNE UUTWASSEN: / Vars 1985 [Telge 6, 365].

08 DE PIS LAUW MAKE: / Pan 1988 [Telge 7, 106].

09 DE WACH AANKUNDIGE: / sHe 1982 [Telge 3, 170].

10 DE KACHEL ANMAKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 37].

11 DE KAS(T) UUTVAEGE: / Wesv 1996 [Telge 11, 90].

12 'T BUIS UUTVAEGEN: / Kot 1913 [Meinen 2a, 63].

13 'T PAK ANMETTEN: / Eib 1980 [Telge 1, 61].

14 'T KAF VAN DE OGE BLAOZE: / sHe 1982 [Telge 3, 73].

15 'T STOF UUT DE OGE BLAOZE: / Pan 1988 [Telge 7, 134].

16 'N BUKSKE AANMAETE: / Wesv 1996 [Telge 11, 15].

17 VEUR DREE STUVER GEVEN: Eib.

18 ACHTER UUT DEN HALS GEVEN: Din.

19 LIEKZETTE: / sHe 1993 [Telge 3, 199].

20 AFDREUGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 6].

Acht-Tw 1948: (IETS) VLAK VUUR DE KOP ZEGGEN "(iemand) zonder omwegen een harde waarheid zeggen" [Wanink 1, 129].

Vars 1985: Komt 's met 't water veur den dokter "vertel de waarheid" [Telge 6, 400]. [WATER; DOKTER].

Gen 1999: Kom der maor met har-uut want wi-j wetten allang wa'j gedaon hebt. ÖRGENS MET HAR-UUTKOMMEN "(met een bekentenis) voor den dag komen" [Telge 12, 70].

Kot veur 1934: Vannemeddag was Gerhard zienen overjas neet nao eurn zin ewest. Maor 't was neet neudeg dat Anna der ne helen tied over näölden. 't Was Gerhard endeleke beginnen te vervelene. Doo had e 't eur 's duffteg op de kneupe ezeg; misschien wal iets te duffteg [Meinen 6, 221]. [IEMAND IETS OP DE KNEUPE ZEGGEN "iemand de waarheid zeggen"].

Ruu: Ze zeien mekare ongezoltten de woorheid. [ONGEZOLTEN; ok: Eef. ONGEZALTEN: Win, Gen. ONGEZOUTE: Wesv].

Aal: Nolda zei Nol greun de woorheid. [GREUN].

Vars 1985: Iemand gezaltten de woorheid zeggen "iemand ongezouten de waarheid zeggen" [Telge 6, 121]. [GEZALTEN].

Lich 1991: Ene lieke de woorheid zeggen "iemand onomwonden de waarheid zeggen" [Telge 8, 73].

Win 1976: Ik wol dat den dokter maor 's zae wat mi-j mankeert, maor 't is net of e de

blaoze neet deur waoget te done. DE BLAOZE NEET DEUR WAOGEN TE DONE “de (pijnlijke) waarheid niet durven zeggen” [Aes-sink 4, 39].

Eib veur 1973: De wendezoele is ne man, dee geet rechtoo, recht-an “ironisch gezegd als iemand de waarheid niet durft te zeggen” [H. Odink 3, 258]. [WENDEZOELE].

GELIEK

gelijk

01 GELIEK: Acht, Liem || Bat, Haak.
|| rech(t): Vre, Ram, Raes, Rhe, Anh,
Emm.
|| riechtieg: Hei.

Baa: I-j heb geliek.

Gor: Ie hebt hillemaole geliek.

Dre: Iej hebt groot geliek.

Lich: I-j hebt geliek; door he’j geliek an.

● *Veur “gelijk hebben” bunt nog de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 ‘T GOED HEBBEN: Wich, Gees, Eib, Bre, Sil, Does, Lat, Zev, Pan || Mar.
- 02 ‘T BIE ‘T RECHTE ENDE HEBBEN: Eef, Ruu, Rek, Aal, Hen.
- 03 ‘T BIE ‘T GOEIE ENDE HEBBEN: Gor, Aal.
- 04 ‘T BI-J ‘T GOEIE EIND HEBBE: Lob.
- 05 RECH(T) HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 187].

Does: I-j hebt ‘t goed.

Ruu: Hee hef ‘t bie ‘t rechte ende.

Pan: “Hi-j dink dat ie de keutel bi-j ‘t schone eind het”, zeggi-j as iemand geliek wil hemme waar gin geliek te haole vilt.

Acht 1882: HEBBERECHTER “iemand die altijd gelijk wil hebben” [Telge 2, 50].

Vars 1985: Van achteren kö’j makkelek in de klomp kieken “achteraf heb je altijd gelijk” [Telge 6, 2].

Eib veur 1973: Naokaarten geet better as vuurkaarten “het is gemakkelijker achteraf kommentaar te geven dan zelf initiatieven te ontwikkelen” [Telge 10, 142].

Eib 1980: Wa’j daor zekt, mo’k oe toch wal ofstrienn. OFSTRIEDEN “de waarheid (van iemands woorden) betwisten” [Telge 1, 58].

Win 1971: Dat kaste mi-j neet afstribbelen “dat kun je niet ontkennen”. AFSTRIBBELEN, AFSTRIENN “de waarheid van iemands woorden betwisten” [Deunk 1, 16].

Vars 1985: ‘t Is ow schuld dat ‘t zo wied ekommen is: i-j bunt verplicht um ‘t weer in order te maken: dat wes ow gin water af (= “dat valt niet te ontkennen, dat is niet weg te redeneren”) [Telge 6, 399]. [AFWASSEN; WATER].

Acht 1895: LEUGNEN “loochenen” [Telge 2, 79].

Acht-Tw 1948: MISSAKEN “loochenen” [Wanink 1, 143].

MIS

mis, fout, verkeerd

- 01 MIS: Acht, Liem || Bat, Vre.
- 02 VE(R)KEERD: Wich, Ruu, Zwi, Nee, Aal, Wehl, Dui, Zev, Zed, Sto || Mar, Boch, Eit.
- 03 VERKIERD: Voo, Meg, Wehl, Did || Rhe, Anh.
- 04 FOUT: Vor, Vars, Zel, Hen, Ang, Zed, Pan, Lob / Lich 1991 [Telge 8, 62].

Voo: I-j hebt ‘t mis/verkiert.

Ang: I-j hebt ‘t fout/mis; i-j bunt knats mis/fout.

Vars: I-j bunt fout/dat is niet zo.

Lich 1991: Wat faelt der an? “wat is er fout; wat hapert er aan?” [Telge 8, 38]. [FAELEN].

Vars 1985: Now wet ik woor ‘m de mouwe knip: hie hef zien ni-jen auto motten verkopen umdat e gin geld meer had. Now wet ik woor ‘m de klomp drukt “nu weet ik waar het hapert, waar de schoen wringt” [Telge 6, 232/178]. [MOUWE; KNIEPEN; KLOMP; DRUKKEN].

● *Veur “het mis/fout hebben” bunt nog de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 DER NAOS(T) ZITTE(N): Lich, Aal, Tol, Does, Wesv.
- 02 DER NÄÖST ZITTEN: Vor, Ruu, Bor.
- 03 DER NAEVE ZITTE: Wesv, sHe, Pan.
- 04 ‘T DER NAEVE(N) HEMME(N): sHe / sHe 1985 [Telge 3, 103], Vars 1985 [Telge 6, 235].
- 05 ‘T BI-J ‘T VERKEERDE ENDE HEBBEN:

Bel, Win.

|| der naeven liggen: Boch.

Does: I-j zit der naost, dat is niet goed.

Win: I-j hebt 't bi-j 't verkeerde ende.

Win 1971: 'T IS DER (WIED) BI-JHEN "het is (volkomen) onjuist" [Deunk 1, 25].

sHe 1993: Now he'j 't der toch vies naeve gedaon, keertje. 'T DER NAEVE DOEN "het fout doen"; NAEVE 'T PÖTJE PISSE "iets fout doen" [Telge 3, 200/201].

Gen 1999: NAEVEN DE TES DRIETEN "iets doen wat niet mag" [Telge 12, 158].

Wesv 1996: Der mot eur gin pier an liepe "er moet bij haar niets verkeerd gaan" [Telge 11, 61]. [PIER; LIEPE].

ZICH VERGISSEN

zich vergissen

- 01 ZICH VE(R)GISSE(N): Acht, Liem.
- 02 ZICH IN DEN BOEK SNIEJEN: Ruu.
- 03 ZICH (VIES) IN DE BOEK BIETEN: / Vars 1985 [Telge 6, 139].
- 04 ZICH VERGALLOPIERE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 160], Vars 1985 [Telge 6, 374], Pan 1988 [Telge 7, 145].
- 05 ZICH VERGALLOPPERE: / sHe 1982 [Telge 3, 160], Wesv 1996 [Telge 11, 91].
- 06 ZIK VERABBEZEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201].
- 07 ZIK VERABBELEZEREN: / Eib 1971 [Odink 1, 151].
- 08 ZICH VERDOEN: / sHe 1982 [Telge 3, 160], Gen 1999 [Telge 12, 166].
- 09 ZIK VERDOON: / Eib 1980 [Telge 1, 88].
- 10 ZIK BEDREGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 16].
- 11 ZICH (LILLEK) HEBBEN: / Lich 1991 [Telge 8, 50].
- 12 ZICH (VIES) HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 139].
- 13 TWEEDS BUN: / sHe 1993 [Telge 3, 206].
|| zich verdäözen: Vre, Ram, Hei, Raes.
|| zich verdoen: Emm.

sHe 1993: A'j meent da'j mien veur de gek könt holde, dan bu'j tweeds [Telge 3, 206].

Win: Hee had zien snorre adeg ebrand. ZIEN SNORRE ADEG EBRAND HEBBEN "zich flink vergist hebben".

Eib 1971: Ik denk dat Hutten-Jesse ok eprofesiejd hef dat zien eigen hoes zol ofbranden, maor door hef e zik met verabbelezeerd want 't husken steet der nog [Odink 1, 151].

Vars 1985: 'k Dachte: dat kriege wi-j in 'n halve dag wel veur mekare mor door he'k mi-j vies an verkeken: 't kost nog meer as 'n helen dag. ZICH ARGENS AN VERKIEKEN "zich ergens in vergissen" [Telge 6, 375].

Eib veur 1973: 't Roken 'm lellek in de ogene "hij heeft zich flink vergist" [H. Odink 3, 179]. [ROKEN; OGE].

VERGISSING

vergissing, fout, abuis

- 01 VERGISSING: Acht, Liem || Bat.
- 02 FOUT: Gor, Eef, Vars, Ang.
- 03 FOUTE: Gees.
- 04 STOMMEGHEID: Harf.
- 05 FAELER: Win.

Groen: Kan ik dee vergissing nog good maken?

Gaa: Kan ik den vergissing nog goed maken?

● "Per vergissing, per abuis":

- 01 PER ONGELUK: Acht, Liem || Bat.
- 02 PER ONGELUKKE: Ruu, Nee.
- 03 BIE ONGELUK: Gor.
- 04 BIE VERGISSING: Zut, Ruu, Lar, Sil, Wesd, Zel, Gaa, Hen, Tol, Ang, Lat, sHe, Her.
- 05 BI-J VERGIS: Gels, Bel, Aal, Win, Doet.
- 06 OET VERGIS: / Win 1971 [Deunk 1, 257].
- 07 PER VERGIS: Eib, Groen.
- 08 PER VERGISSING: Harf.

Lob: Per ongeluk stapte ik 'n halte te vroeg uut.

Win 1971: Oet vergis he'k twee maol zalt in de arftensoep edaone [Deunk 1, 257].

Acht-Tw 1948: Ne wieze henne leg ok nog wal ees 'n ei in de braandnetteln "het beste paard struikelt wel eens" [Wanink 1, 110; ok: / Lar 1924 [Langeler 1, 139], Vars 1985 (Telge 6, 141)]. [HENNE; BRANDNETTEL].

UUTKIEKEN

opletten, oppassen, uitkijken, waakzaam zijn

Veur de lengte van de uu in kieken (01-02), kiek in 't WALD, 't Huus blz XIV, kaart C.

- 01 UUTKIEKE(N): Gor, Harf, Alm, Zut, War, Wich, Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gees, Lich, Aal, Bre, Din, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Lob || Bat.
- 02 OETKIEKEN: Gels, Nee, Eib, Groen, Win.
- 03 OPPASSE(N): Ruu, Bor, Loch, Gels, Haa, Rek, Aal, Din, Meg, Sto || Mar, Haak, Vre, Stlo, Ram, Hei, Raes, Boch, Anh, Emm, Elt.
- 04 OPLETTE(N): Gor, Harf, Zut, Zel, Hen, Baa, Wesv.
- 05 LETTEN OP: / Win 1971 [Deunk 1, 243].
- 06 LET GEVEN (OP): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 136].
- 07 LET GEVVEN OP: / Win 1971 [Deunk 1, 132].
- 08 ACHT GEVEN (OP): Nee, Win, Hen, Tol / Eib 1980 [Telge 1, 1], Vars 1985 [Telge 6, 224].
- 09 ACHT SLAON (OP): / Eib 1980 [Telge 1, 1].
- 10 REDDINGE SLAON OP: / Kot veur 1934 [Meinen 6, 154], Win 1971 [Deunk 1, 188].
- 11 TOOZEEN OP: / Win 1971 [Deunk 1, 243].

Din: Op de straote mo'j goed uitkijken/oppassen.

Zev: Op straat mo'j goed uitkieke.

Win: Op de weg mo'j good acht geven.

Ruu: In 't verkeer mo'j good uitkijken/oppassen. "Kiek 's uut", reep 't maeken, "ie staot mie op de tene".

Bor: De ober leep met 't blad met bierglazen baoven de kop en reep: "Pas der op", maor de dansers gingen neet an de kante.

● *Gevallen van vriejer taalgebruuk bunt:*

- 01 DE GEDACHTEN DER GOOD BI-J HOLLEN: Aal, Voo, Vars, Hen, Tol.
- 02 DE DÖPPERS GOED LÖS HEBBEN: Gor, Eef, Dre || Rhe.
- 03 DE DÖPPE(R)S GOED LOS HOUWE: / Wesv 1996 [Telge 11, 34].

- 04 DE DÖPPE GOED LOS HEMMEN: Vars.
- 05 GOOD UUT DE DÖPPE KIEKEN: Win / Win 1976 [Aessink 4, 18].
- 06 GOED UUT DE DÖP KIEKE: / sHe 1982 [Telge 3, 33].
- 07 DE OGEN GOOD LOS HEMMEN: Bel, Hen || Vre, Raes.
- 08 DE OGEN GOED DE KOS GEVEN: Vor, Bel.
- 09 DE KOP DER GOED BIEHOLDE(N): Vor, Eib, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 84].
- 10 DE KOP GOED GEBRUKEN: Gor.

De döppers goed lös hebben.

Hen: Op de straote mo'j de ogen goed lös hemmen.

Bel: In 't verkeer mo'j de ogen good de kos geven.

Win 1971: BI-J DE VAORE BLIEVEN, ZIK BI-J DE VAORE HOLLEN "oplettend blijven" [Deunk 1, 267].

Hen 1984: Dorus ston op en zei tegen Beernd: "Ik wil 's zeen da'k de vrouwluu weer bi-j de vore kan kriegien; drink i-j dan in die tied nog 'n borrel van mien, ik bun der zo weer" [Geurtsen 1, 95]. [VORE].

Aze: 'n Keerl dén gi-j in de kiek mot holde, is niet gruun op de buis. IN DE KIEK HOLDE "in de gaten houden".

Zev: Wat lup Hent daor um 't huus haer te spelonke; hol gi-j 'm 's in de kieker. [IN DE KIEKER HOLLE].

Vars 1917: De oppassers lik bi-j ons an de laoke achter de struke. Ze komp der umstebeurte met de kop achterhen koekeloeren. Ze heb Gait hier vaste in de spiezen [Döker 1,

32]. [IN DE SPIEZEN HEBBEN “in de gaten houden”].

Win 1971: Wil i-j der op tooslaon dat de kindere op tied te bedde komp. TOOSLAON OP “letten op” [Deunk 1, 59].

Win 1971: NAORIENN “steeds letten op (iemand)” [Deunk 1, 154].

Vars: Wat dén zeg, door mo’j ow niks van antrekken. ZICH WAT ANTREKKEN VAN “acht slaan op”.

Eib veur 1973: Ne raoder slöp neet “als men iets wil hebben, moet men alert/waakzaam zijn” [H. Odink 3, 196].

Acht 1882: WACHT “waakzaamheid” [Telge 2, 147].

Lich 1991: MET ZINNE EN VERSTAND “intensief, aandachtig” [Telge 8, 149; ok: / Win 1969 (Schriewied 103)].

Gen 1999: SCHARP STAON “geconcentreerd zijn” [Telge 12, 137].

● *“Niet opletten, suffen”:*

01 DÖLLEPE: / Pan 1988 [Telge 7, 29].

02 NÖFFELEN: / Zie 1991 [Telge 8, 82].

Gen 1999: DE OGEN IN TES HEMMEN “onoplettend zijn” [Telge 12, 117].

sHe 1982: Kiek toch niet zo daemelig. DAE-MELIG: “verstrooid”. DAEMEL “verstrooid persoon” [Telge 3, 28].

VERWAARLOZEN

verwaarlozen, veronachtzamen

Verwaarlozen is gin zorg hebben veur.

01 VERWAARLOZE(N): Nee, Aal, Meg, Zel, Dre, Hen, Does, Zev.

02 VERSLODDEREN: / Acht 1895 [Telge 2,

140].

03 VERKLUNGELLEN: / Acht 1895 [Telge 2, 139].

04 SLEUREN: / Acht 1895 [Telge 2, 118].

05 MET HENSLATEREN MET: / Eib 1980 [Telge 1, 74].

06 HENDOON MET: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110], Eib 1980 [Telge 1, 32].

Nee: Hee rookt völs te völle; hee verwaarloost ziene gezondheid.

Eib 1980: Met dee zeekte van oe mo’j neet met henslatern [Telge 1, 74].

● *Gevallen van vriejer taalgebruuk bunt:*

01 SPÖLLEN MET: Harf, Eef, Vor, Ruu, Groen, Doet.

02 SPEULE MET: Gies.

03 *NEET DENKEN AN:* Alm, Gels, Eib, Rek, Win, Din, Ang.

04 GIN ACH(T) GEVEN OP: Nee, Tol.

05 *NEET LETTE(N) OP:* Zut, Dui.

06 TE KORT *DOON:* Loch, Eib, Bel, Voo.

07 SPOTTEN MET : Gor.

08 MISZUNEN: Hen.

09 VERGAMMELEN: Meg.

10 BEDARVEN: Sil.

11 VERRINNEWEREN: Ruu, Lich.

12 VERRONNEWEREN: Bel.

13 VERTESTOEWEREN: Baa.

14 VERPESTEN: Bor.

15 VERZWENZEN: Meg.

Groen: Hee rookt te völle; hee spölt met ziene gezondheid.

Gels: Hee rookt te völle, hee deg neet an ziene gezondheid.

Hen: Hie rookt te völle; doormet miszuunt e zien gezondheid.

Lich: Hee dampt wat af; hee verinneweert ziene gezondheid.

Meg: Hi-j smookt te völ, hi-j verzwenst/vergammelt zien gezondheid.

HOOFDSTUK 5 WETTEN

WETTEN

weten

Veur de verspreiding van wetten rond 1950, kiek bie Broekhuysen 1950, blz. 98-99.

- 01 WETTE(N): Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Ang, Dui, Zev, Did, sHe, Zed, Sto / Gen 1999 [Telge 12, 176] || Haak, Vre, Stlo, Bork, Hei, Raes, Anh.
- 02 WETE(N): Gor, Harf, Alm, Zut, War, Loch, Lar, Groen, Bre, Win, Does, Gies, Lat, Wesv, Pan, Lob || Bat, Mar, Vre, Rhe, Boch, Emm, Elt.
- 03 WAETEN: Eef.

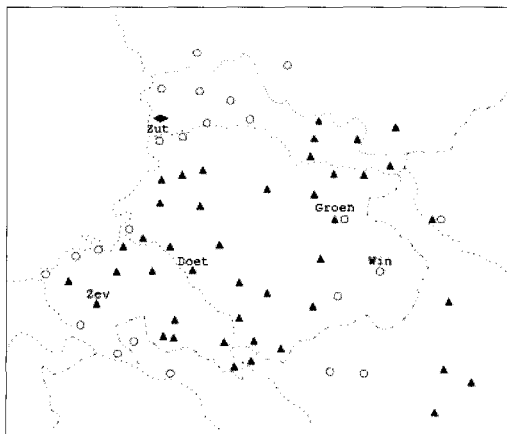
Haa: Dat zo'j toch eigelek motn wetn.

Sto: Dat had gi-j toch wette motte.

Lar: Dat zo'j toch eigelek motn weetn.

Lob: Dah zo'j toch eindelek motte wete.

Sto: Marietje het niks gin verstand van tech-

▲ wette(n) 01   ○ wete(n) 02
◆ waeten 03

't Standaardnederlandse weten kump veural in 't westen van Acht en Liem veur, maor toch ok -wa'j neet zo gauw verwachten zollen- in Winterswiek, Grolle en Brevoort. A'j de verspreiding vergeliekt met dee rond 1950, dan is der niks veranderd (kiek doorveur in: Broekhuysen 1, 98).

nische apperate; zi-j kent der zich niet met uut. [ZICH ÖRGES MET UUTKENNE: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 155] ok: || Raes].

Gen 1999: In de omgeving van Gendringen ken ik mien goed uut. ZICH GOED UUTKENNEN IN "goed op de hoogte zijn van" [Telge 12, 163].

Vars 1985: Wet i-j now van bescheid "ben je nu op de hoogte" [Telge 6, 48]. [VAN BESCHIED WETTEN].

Acht-Tw 1948: BESCHIED WETEN "op de hoogte zijn". GEN AENE OF BESCHIED WETEN "niet op de hoogte zijn" [Wanink 1, 74].

sHe 1982: Ik ken mien hier in disse omgeving goed uut. ZICH GOED UUTKENNEN "goed op de hoogte zijn" [Telge 3, 155].

- *Veur "hij weet alles/hij is op de hoogte van alles" is de volgende uitdrukking opgegeven:*

01 HIE WET VAN 'T HELE VARKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 368].

- "Zeker weten":

Vars 1985: 'k Wette secuur dat 't woor is "ik weet heel zeker dat het waar is" [Telge 6, 308]. [SECUUR].

Win 1971: Dat wet ik oet-de-kiek "dat weet ik heel goed" [Deunk 1, 159]. [OET-DE-KIEK].

- "Dat weet ik allang":

01 DAT WEET MIEN GAT OK WAL: / Win 1976 [Aessink 4, 42].

- "Veel weten":

Lich 1991: Gert hef adeg wat in de masse "Gert weet veel" [Telge 8, 76]. [ADEG WAT IN DE MASSE HEBBEN].

Vars 1985: Hie wet heel goed an welke kante de botram esmeerd is: hie wet heel goed woor Abram de mosterd helt "hij weet veel". Den olden Drikkus was op zienen maniere 'n wiezen; in völle dinge wis e meer as rechtuut. MEER WETTEN AS RECHT-UUT "meer weten dan anderen" [Telge 6, 319/283].

- "Voor den dag komen met/zeggen (wat men weet)":

01 VEUR 'T LEER KOMMEN MET: / Win

- 1964 [Oelenwanne 55], Vars 1985 [Telge 6, 208].
- 02 VEUR 'T LECHTE KOMMEN MET: / Win 1971 [Deunk 1, 130], Vars 1985 [Telge 6, 207].
- 03 VEUR DE(N) DRAOD KOMME(N) MET: / Aal 1966 [Rots 2, 25], Vars 1985 [Telge 6, 90], Wesv 1996 [Telge 11, 34].
- 04 UUT DEN BOS KOMMEN MET: / Vars 1985 [Telge 6, 67].

Vars 1985: Now, holt ow mor niet langer van den dommen; komp mor 's uut den bos en vertelt wa'j der van wet [Telge 6, 86]. [ZICH VAN DEN DOMMEN HOLDEN "doen of men niets weet"].

Win 1971: Wat de ogene neet zeet, kummert 't harte neet "wat niet weet, wat niet deert" [Deunk 1, 85].

● "Nergens van weten":

- 01 VAN GOD GIN ZOERE PERE WETTE: / sHe 1982 [Telge 3, 53/112].
- 02 VAN GOD GIN ZUTE PAERE WETE: / Pan 1988 [Telge 7, 102].
- 03 VAN TOETEN NOCH BLAOZEN WETTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 350].
- 04 NET ZOVÖLLE WETTEN AS DE KATTE VAN DE ZEUVENSTEERNE: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

● "Ik weet er niets van":

- 01 IK WET DER NIKS AF/OF: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 152].
- 02 IK WET DER DE BLEKSEM VAN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 03 IK WET DER DE WEERLICH VAN: / Lar 1924 [Langeler 1, 145], Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 04 IK HEB DER GIN VERMORRIE VAN: / Win 1971 [Deunk 1, 259].
- 05 IK KOMME VAN LOSSER EN 'K WETTE VAN NIKS: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 152].

Acht 1895: Hee heldt zik foek "hij doet alsof hij nergens van weet" [Telge 2, 36]. [ZIK FOEK HOLDEN].

● "(Iets) nog niet weten":

- 01 NOG NEET KÖNNE(N) ZEGGE(N): Gor,

- Zut, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Eib, Rek, Groen, Aal, Bre, Win, Gen, Zel, Kep, Dre, Hen, Tol, Zev, Did, Zed || Bat.
- 02 NOG NIET WETTE(N): Vor, Eib, Lat.
- 03 ONMEUGELEK KÖNNEN ZEGGEN: Haa.

Zut: Wie könt noe nog neet zeggen hoe late wie thuuskommen.

Lat: Wi-j wete nog niet hoe laat wi-j thuuskomme.

Wehl: Gi-j zegt niet gauw: "Da's 'n lastige vraag", maor eerder: "dat kan 'k nog niet zeggen".

Dre: "Hoe late kom iej vanaovend in huus?", vroeg Nolda. Nol zei: "Door vraag iej mien wat". [Ok: Eef, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Nee, Aal, Win, Dre, Zed].

Pan: "Hoe laat zie'j thuus?". "Dah wi'k niet". [Ok: Harf, Vars, Did || Bat].

● "Te weten komen":

- 01 GEWAARWORRE: / sHe 1982 [Telge 3, 52].
- 02 GEWAORWORRE: / Pan 1988 [Telge 7, 42].
- 03 LOCH KRIEGEN VAN: / Vars 1985 [Telge 6, 213].
- 04 WIES WORDEN: / Ruu 1833 [J.A.G. Wildrik 1, 1], Acht 1882 [Telge 2, 151].

Vars 1985: Snap i-j now hoe ze door loch van ekregen hebt; gin mense kan 't eur verteld hemmen [Telge 6, 213].

Ruu 1833: J: "Wat hebt de grote luu toch altied in de kärke; 'k Wet niet wat 't is, maor 't ruk dan al zo starke".

S: "Da's öllie veur 't biester worden; Dat zun'k lest wies eworden" [J.A.G. Wildrik 1, 1].

● "Precies willen weten":

Win 1971: Hee wil haor van den hond hebben "hij wil het fijne van de zaak weten" [Deunk 1, 111].

Vars 1985: Hie vrög ow 't ei uut 't gat / 't hemp van 't gat "hij wil alles weten" [Telge 6, 100/112/140].

Eib veur 1973: A'j alles wet, dan barst ow 't gat "een mens moet niet te veel willen weten" [H. Odink 3, 70]. [GAT; BARSTEN].

- “*Kennis hebben van*”:

- 01 WEET HEBBEN VAN: / Vars 1985 [Telge 6, 402].
 02 'T KNAPPEN VAN DE ZWÖPPE KENNEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 270].

Vars 1985: 'k Wolle met 'm aover de warking van 'n radio praoten, mor door hef e net zo völle weet van as ikke en ik wet der niks van [Telge 6, 402].

Win 1971: Hoo geleerder hoo verkeerder “geleerde mensen hebben soms rare streken” [Deunk 1, 76].

Eib veur 1973: Woo geleerder woo verkeerder [H. Odink 3, 76].

- “*Betweter*”:

- 01 PROKKEREUR: Bel / Eib 1980 [Telge 1, 66].
 02 INGEBEELDE GRUUNSNABEL: / Gen 1999 [Telge 12, 66].

Win 1971: HEBBERECHTEG “betweterig” [Deunk 1, 86; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 108)].

BELAEZEN

belezen

Belaezen is 'n woord wat neet völle gebruikt wordt.

- 01 BELAEZE(N): Gor, Alm, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Din, Voo, Meg, Zel, Doet, Hen, Does, Gies, Dui || Mar, Vre, Hei.
 || belaezend: Raes.

Voo: Jan hef vö! buuk gelaezen; hi-j is arg belaezen.

Doet: Jan hef vö! buke gelaezen; hie is 'n belaezen man.

- *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 WIES: Zut, Bor.
 02 GELEERD: Ruu, Baa.
 03 KNAP: Zel.
 || studeerd: Boch.

Baa: Jan hef vö! buke elaezen; hiej is 'n

geleerde keerl.

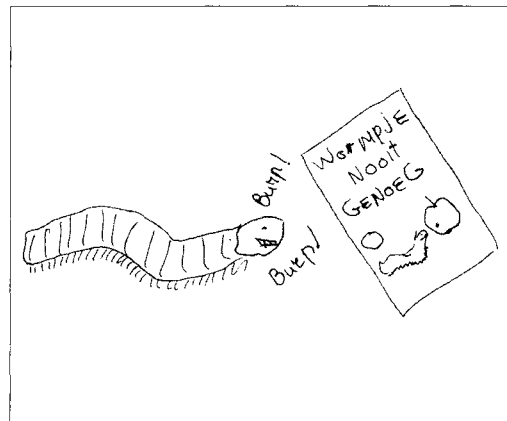
Zel: Jan hef vö! buke elaezen; hie is arg knap.

- *Veur “belezen zijn, veel gestudeerd hebben” bunt de volgende uitdrukkingen bekend:*

- 01 VÖLLE LETTERS EGETTEN HEBBEN: Bor, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 95/136].
 02 VÖLLE LETTERS EVRETTEN HEBBEN: Loch, Bor.
 03 VÖL LETTERS GEVRAETE HEMME: Sto.
 04 VEUL LETTERS GEVRAETE HEMME: Pan.

- *A'j belaezen bunt, bu'j 'n:*

- 01 BOEKE(N)WÖRM: Ang, Wesv, Zev.
 02 BOEKENWORM: Gor.
 03 BOKENWURM: Eef.
 04 BOEKENVRAETER: Gor.

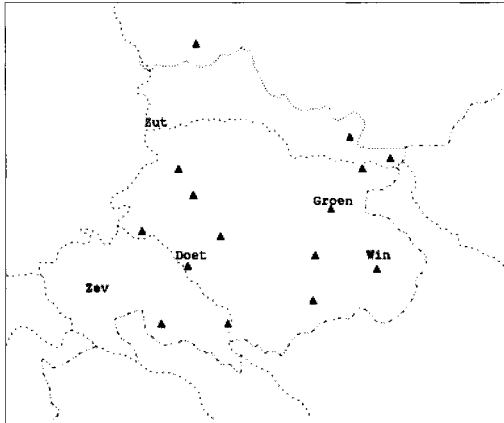

'n Boekenwörm.

VRAOGEN

informereren

- 01 VRAOGE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Bork, Ram, Hei, Raes, Rhe, Boch, Emm, Eit.
 02 NAOVRAOGE(N): Bel, Lich, Sto.
 03 HEURE(N): Wich, Nee, Eib, Rek, Groen, Lich, Aal, Win, Ulf, Zel, Doet, Dre, Hen, Sto || Bat.
 04 INFORMERE(N): Gor, Wesv.
 05 INFERMIERE: Her.

▲ *heure(n)* 03

Heuren in de betekenis "informereren" kump verspreid in den Acht veur; veur de Liem is 't amper-an op-egeven.

Vars: Vraag 's wat dissen auto mot kosten.

Wich: Heur iej 's wat disse auto kost.

Kep: Heurt 's wat dén auto kossen mot.

Her: Infermier 's naor de pries van dén auto.

Acht-Tw 1948: Argens nao umme lustern "ergens naar informeren" [Wanink 1, 139].

Vars 1985: 'k Wille mi-j dat eers 's goed beheuren veur-a'k mi-j door met afgeve. ZICH IETS BEHEUREN "zich op de hoogte stellen van iets" [Telge 6, 42].

NI-JS

nieuws

- 01 NI-JS: Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Vars, Sil, Doet, Hen, Tol, Does, Ang, Gies, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 152], Vars 1985 [Telge 6, 120/239], Pan 1988 [Telge 7, 94] || Haak.
- 02 NIEJS: Gor, Alm, Eef, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Haa, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal || Bat.
- 03 NIEUWS: Harf, War, Zel, Baa.

Bel: Piet hef de honderddoezend ewonnen; da's good ni-js. Hee hef 'n ringelduufken eskotten.

Alm: Piet hef de honderdduzend ewonnen; dat is goed niejs.

Win 1971: Is der nog ni-js onder de zonne [Deunk 1, 152].

● *Bezondere uitdrukkingen veur "dat is goed nieuws":*

- 01 DAT IS WAT: Gels, Tol.
- 02 DA'S MOOI: Gees.
- 03 DA'S MERAKELS: Hen.
- 04 DOOR IS E KLOOR MET: Dre.

Pan 1988: Der is gin ni-js zó groot, of 't bloeit binne drie dage dood "de nieuwsuarde gaat snel van iets af" [Telge 7, 94].

Win 1971: 't Ni-jken is der af; hee hef 't ni-jken der schone af [Deunk 1, 151]. [NI-JKEN].

BENI-JEN

benieuwen

- 01 BENI-JE(N): Eib, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Gies, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Pan / Win 1971 [Deunk 1, 258], sHe 1982 [Telge 3, 14], Vars 1985 [Telge 6, 45], Pan 1988 [Telge 7, 17] || Haak, Vre.
- 02 BENIEJE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gels, Haa, Nee, Rek, Lich, Aal, Hen, Lat || Bat.
- 03 BENIEUWEN: Zut.
- 04 VE(R)NIEJEN: Vor, Ruu, Loch, Nee, Aal.
- 05 VE(R)NI-JE(N): Bel, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 259] || Vre.
- 06 NIEJEN: Nee, Eib / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 147].
- 07 NI-JEN: / Win 1971 [Deunk 1, 151].
- 08 NI-JDOON: Win / Win 1971 [Deunk 1, 151].
- 09 NIEJDOON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 147].
- 10 VE(R)LANGE(N): Aal, Voo, Zev, Sto, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 258], sHe 1982 [Telge 3, 161], Vars 1985 [Telge 6, 376], Pan 1988 [Telge 7, 146], Lich 1991 [Telge 8, 133], Gen 1999 [Telge 12, 167].
- 11 WONDEREN: Win / Lich 1991 [Telge 8, 146] || Vre, Ram, Raes.

Aal: 't Zal mi-j beni-jen of Jan an ne vrouwe kump. Der is 'n leedjen: 't Zal mij verniejen, wee der met ow wil vriejen; 't Zal mij verlangen, wee der an ow blif hangen.

Eib: 't Zal mij 's niejen of Jan trouwen zal.

Win: 't Zal mi-j wonderen/ni-j doon of Jan an ne trouwdag kump.

Sto: 't Zal mien verlange of Jan nog 's trouwe zal.

Win 1971: 't Zal mi-j 's verlangen, Wel an di-j blif hangen; 't Zal mi-j 's verni-jen, Wel nao di-j kump vri-jen [Deunk 1, 259].

Lich 1991: 't Wonnat mi-j of Johan nog kommen zal [Telge 8, 146].

- 'n Geval van vriejer taalgebruuk is:

01 DE VRAOGE WAEZEN: Gees, Gels.

Gees: 't Is de vraoge of Jan trouwen zal.

BENI-JD

benieuwd

Dat de onderstaonde utdrukkingen minder gebrukelek bunt, is te zeen an 't neet zo grote antal opgaven. De metwarkers geeft dudelek de veurkeur an de benamingen in de veurege paragraaf.

01 BENI-JD WAEZEN: Ruu, Din, Voo, Meg, Vars, Wesd, Zel, Hen, Tol, Does, Ang, Dui, Did / Vars 1985 [Telge 6, 45], Lich 1991 [Telge 8, 20].

02 BENIEJD WAEZEN: Gor, Harf, Alm, Bor, Gees, Haa, Nee, Eib, Bel, Lich, Aal, Bre, Gen || Mar.

03 BENIEUWD WAEZEN: Zel, Baa.

04 NI-J WAEZEN: Hen.

05 NI-JPLICHTEG WAEZEN: / Acht 1882 [Telge 2, 91],
|| ni-jsgierig waezen: Boch.

Wesd: Ik bun beni-jd wat 't worden zal.

Hen: Ik bun ni-j wat 't worden zal.

NIEJSGIEREG

nieuwsgierig

01 NIEJSGIEREG, NIEJSGIERIG, NI-JSGIEREG, NI-JSGIERIG: Acht, Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 148], Win 1971 [Deunk 1, 151], sHe 1982 [Telge 3, 104], Vars 1985 [Telge 6, 239], Gen 1999 [Telge 12, 114] || Mar, Vre, Stlo, Bork, Ram, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Elt.

02 NI-JSGIEREG: / Lich 1991 [Telge 8, 82].

03 NIEJSKIEREG: Bor.

04 NIEJPLICHTEG: Vor, Loch, Eib / No Acht

1839 [Telge 4, 30], Gels 1933 [Archief 2, 240], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 148], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 172].

05 NI-JPLICHTEG: Bel, Hen, Win / Win 1971 [Deunk 1, 151], Eib 1980 [Telge 1, 55].

06 NI-JKÖTTELEG: Win / Win 1971 [Deunk 1, 151].

07 VERNEMSTEG: / No Acht 1839 [Telge 4, 34].

08 OPPASSEND: / Lich 1991 [Telge 8, 86].

Hen: Ni-jplichteg is 'n older woord as ni-jsgierig.

Harf: Merietjen is slim niejsgierig.

Lat: Marietje is erg ni-jsgierig.

Loch: Marietje is heel arg niejplichteg.

Vars: Marietje is niet ni-jsgierig, mor ze wet graag alles!

Aal: Teggen ene dén ni-jsgierig was, zeien ze wal: "Köj 't wal zeen of za'k oe bi-jlöchten?".

Acht-Tw 1954: Aoveral woor-t den hond den stat schudt, mot e bieje waenn "gezegd van een nieuwsgierig persoon: er kan niet het geringste gebeuren of hij moet er bij zijn" [Wanink 2].

Eib veur 1973: Daor he'k nieje nao "daar ben ik nieuwsgierig naar" [H. Odink 3, 172]. [NIEJE HEBBEN NAO(R)].

Win 1971: 'k Wete neet wel in dee wonte kump, maor ik hebbe der ok niks gin ni-j nao. (GIN) NI-J NAO IETS HEBBEN "(niet) nieuwsgierig zijn naar iets" [Deunk 1, 151; ok: Vars 1947 (Archief 3, 182)].

Sto: In 's-Heerembarg had vrachtri-er Diekman 'n grote hond dén altied metging. As der bi-j veurbeeld gevraog wier: "Met wie heb gi-j verkering", en gi-j wol dat niet kwiet, dan zei gi-j: "Met de hond van Diekman, bu'j now lekker?".

- Zo niejsgierig as:

01 NE HENNE MET 'N GLAZEN GAT: Rek, Bel, Win / Win 1976 [Aessink 4, 44], Lich 1991 [Telge 8, 82] || Vre.

02 NE HENNE MET 'N GLAZEN EI: / Win 1971 [Deunk 1, 75].

03 'N OLDE HENNE: Ruu.

04 'N HOND: Gor.

05 NE(N) SIK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 148], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 172].

● 'n Niejsgiereg kind is 'n:

01 WIESNEUS: Gen, Kep, Gies, Zed, Sto, Pan.

02 WIESNEUZE: Gor, Zut, Groen, Lich || Boch.

03 PAOTWORTEL: / sHe 1982 [Telge 3, 112].

04 VRAOG-EERSKEN: Vars, Wesd / Vars 1985 [Telge 6, 112/393].

05 VRAOGESTETJEN: Aal.

06 VRAOGESCHEET: Voo.

07 VRAOG-EI: Bel.

|| vraoge-ei: Vre.

Win 1976: Waor woon i-j? Antw.: Bi-j den pilosen ummedreej / bi-j den keerl met dat glazene buuksken en dat laerne sliepsteenke [Aessink 4, 41].

Vars 1985: Wat doe'j door? Antw.: 't Gat met vuuste slaon [Telge 6, 112; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 45)].

Vor: Woor gao'j hen? Antw.: Naor 't Ziwwent, hen lillekers/dikköppe vangen". 't Ziwwent, woor lig dat? Antw.: 'n Ende achter Lechvodsens.

Lich 1991: Woor gao'j hen? Antw.: Naor Opstrop hen pispötte bakken, um ow met um de oorne te makken, wordt der as antwoord egeven as der ene 'n vraoge esteld hef woor den ander gin antwoord op wil geven [Telge 8, 90; ok: / Win 1976 (Aessink 4, 29), Vars 1985 (Telge 6, 243)].

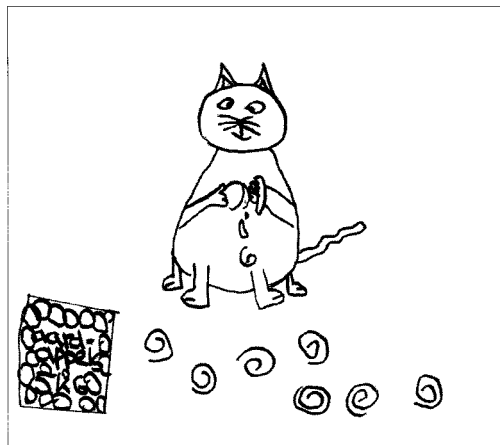
Wesv 1996: Woor gao'j nao toe? Antw.: Naor 't hölleke van de koe (gezegd als iemand -in het bijzonder een klein kind- een te nieuwsgierige vraag stelt) [Telge 11, 48].

Win 1971: Waor bu'j hen ewes? Antw.: Nao botterbonje hen, vraogestertkes halen [Deunk 1, 33].

Lich 1991: Wat hef Jannao, moder? Antw.: Pip-an-de-vetvere "uitdrukking als antwoord op een te nieuwsgierige vraag van een kind over een zieke persoon" [Telge 8, 90].

Nee: Wat bu'j an 't maken? Antw.: Ne himphamp op ne voor heuj. Dat zeg ie a'j neet zeggen wilt wa'j doot.

Wesv 1996: "Za'k ow 's wat in 't oor flustere?". "Jao". "Peerdekeutel in 't duustere", wier der gezegd as 'n kind te ni-jsgierig was. Za'k ow 's wat vertelle? Onze kat kan eerpels

Za'k ow 's wat vertelle? Onze kat kan eerpels schelle.

schelle "grapje waarmee men een nieuwsgierig kind plaagt" [Telge 11, 39/80].

● 'n Niejsgierege vrouwe is 'n:

01 KLOOKHENNE: Groen || Raes.

02 VRAOG-EI: Lich.

03 GAAPKONTE: / Zel 1909 [Driem bl 1, 57].

04 GAPERD: / Lar 1924 [Langeler 1, 143].

● 'n Niejsgieregen keerl is 'n:

01 VRAOGESTAT: Groen.

02 GAPERD: / Zel 1909 [Driem bl 1, 57], Lar 1924 [Langeler 1, 143], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 97], Eib 1980 [Telge 1, 24].

03 GAAPSNOETEN: / Eib 1980 [Telge 1, 24].

04 GLOEPERD: / Eib 1980 [Telge 1, 27].

05 POTTEKIEKERD: / sHe 1982 [Telge 3, 119].

Vars 1985: 'n GAPERD is 'n ni-jsgieregen slungel [Telge 6, 111].

RONDNEUZEN

nieuwsgierig rondkijken

01 RONDNEUZE(N): Gor, Eef, Zut, War, Ruu, Loch, Bor, Gees, Rek, Groen, Voo, Sil, Doet, Kep, Hen, Tol, Does, Ang, Lat, Wesv, Zev, Sto || Bat.

02 RONDGAPE(N): Nee, Bel, Din, Dui.

03 RONDNUFFELEN: Harf, Gen || Bat.

04 RONDGLURE: Lob.

|| herummeloeren: Rhe.

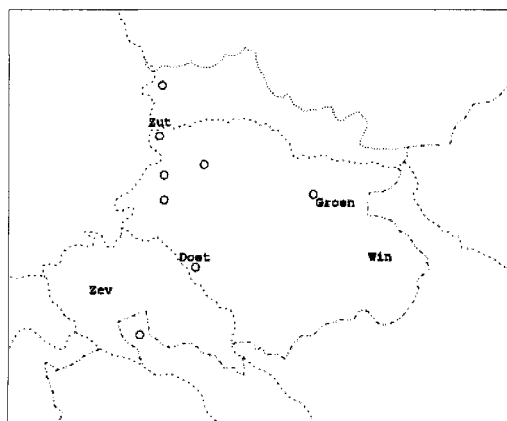
Eef: Op de braderieje lepen de leu rond te neuzen um te kieken wat der allemaole was.
Lob: Op de braderi-j liepe de luj rond te glure; ze bleve aoveral efkes staon kieke.

- *Veur "nieuwsgierig kijken" kiek bie: De mens-C, blz. 648.*

WAARSCHUWEN

vermanen, waarschuwen

- 01 WAARSCHOUWE(N): Alm, Ruu, Gels, Nee, Eib, Groen, Din, Meg, Vars, Sil, Hen, Ang, Did, Zed, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 170], Vars 1985 [Telge 6, 151], Pan 1988 [Telge 7, 152], Harv 1991 [Telge 8, 141], Wesv 1996 [Telge 11, 95], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Mar, Boch, Emm.
- 02 WAARSCHUWEN: Gor, Zut, Vor, Bel, Doet, Baa, Tol || Elt.
- 03 DE WACH(T) ANZEGGEN: / Acht 1882 [Telge 2, 147], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 209], Eib 1980 [Telge 1, 95], Wesv 1996 [Telge 11, 95].
- 04 DE WACH(T) ANKUNDIGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 174].
- 05 AN DE OORNE/AN 'T OOR FRIBBELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 65].
- 06 BI-J 'T OORFLEPKEN KRIEGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 165].
|| waarschuw(w)en: Vre.

○ *waarschuwen 02*

't Standaardnederlandse woord waarschuwen kump veural rond Zutphen en in Doetinchem veur.

Win 1971: Ene 's duftteg an 't oor/an de oorne fribbeln "iemand vermanend flink aan een oor(lel) pakken; in het algemeen: iemand flink vermanen" [Deunk 1, 65].

Win 1971: Dee blagen wazzen zó te passe, ik mozze der efkes däörhenspraeken. DÄÖRHENS-PRAEKEN "met stemverheffing waarschuwen" [Deunk 1, 46].

Wesv 1996: Heb 't hart niet in 't lief "als waarschuwing gezegd als men wil dat een ander iets niet zal doen" [Telge 11, 61]. [HART; LIEF].

- *Kiek ok onder: veurzichtig waezen.*

UUTLEGGEN

uitleggen, verklaren

- 01 UUTLEGGE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Wich, Vor, Ruu, Loch, Gees, Haa, Lich, Aal, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Lat, Wesv, Dui, Zev, Sto, Pan, Lob || Bat.
- 02 OETLEGGEN: Gels, Eib, Bel, Groen || Mar, Haak, Rhe.
- 03 UUT DE DEUKE DOON: Ruu, Zwi, Bor, Gels, Gees, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win / Acht 1895 [Telge 2, 25], Eib 1980 [Telge 1, 17].
- 04 UUT DE DUKE DOEN: Harf, Vor, Vars, Hen, Tol.
- 05 UUT DE DOEKE(N) DOEN: Gor, Zed.
- 06 UUT DE DOKEN DOEN: Eef.
- 07 UUT DE KNUP(PE) DOEN: Wehl, Hen / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 118], Vars 1917 [Döker 1, 43], Vars 1985 [Telge 6, 184].
- 08 OET DE VOLEN DOON: / Win 1971 [Deunk 1, 266].
- 09 OET-ENE DOON: / Win 1971 [Deunk 1, 159].
- 10 OET MEKARE DOON: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 11 UUTDUUTSE(N): Sto / Vars 1985 [Telge 6, 362].
- 12 OETDUUTSEN, OETDUUTSKEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 159], Eib 1980 [Telge 1, 57].
- 13 VERDUUTSEN: Loch / Lar 1885 [Postmeter 1, 19], Gels 1888 [GV-alm 178],

- Win 1971 [Deunk 1, 256], Lich 1991 [Telge 8, 132].
- 14 VERDUUTSKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 89].
- 15 VERDUTSEN: / Zel 1870 [Klokman 6, 458].
- 16 UUTDUDEN: Vor.
- 17 UUTDUIEN: Eef.
- 18 UUTDUJJE: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 154], Pan 1988 [Telge 7, 143].
- 19 UUTDUUJLEKE: / sHe 1982 [Telge 3, 154].
- 20 UUTSLOFFEREN: Lar.
- 21 OETDUUNN: / Win 1971 [Deunk 1, 159].
- 22 BEDUUNN: / Eib 1980 [Telge 1, 7].
- 23 VERKLOREN: / Vars 1985 [Telge 6, 375].
- 24 VERNIEJEN: / Eib 1980 [Telge 1, 90].
|| utmakaar legge: Emm.

Harf: Uutleggen, maor wie zegt: uutlengn. [Ok: || Bat].

Zev: Jan het Piet uitgeleid hoe 't in mekaar zit.

Tol: Jan hef Piet netjes uut de duke edaon hoe 't zat.

Wehl: Jan het Piet precies uut de knup gedaon hoe 't ien mekaar zat.

Win 1971: TALE EN OETLEG GEVVEN "iets duidelijk mondeling verklaren" [Deunk 1, 235].

● *In de volgende gevallen is ekaozen veur 'n warkwoord met 'n algemenere betekenis:*

- 01 VERTELLE(N): Ruu, Vor, Lar, Rek, Aal, Tol, Gies, Did || Anh, Elt.
- 02 ZEGGEN: Vor, Bre, Dre, Lat, Wesv, Dui || Bork.

Vor: Jan hef Piet verteld/ezeg hoe 't der bie j zat.

Eib veur 1973: Hoo kump 'n arm mense an luze "gezegd als iemand zich afvraagt hoe iets kan" [H. Odink 3, 153].

VERKLORING

verklaring

- 01 VERKLORING: Wich, Lar, Bor, Gels, Haa, Eib, Bel, Voo, Zel, Doet, Hen, Baa, Does, Ang, Zev, Did.

- 02 VERKLORINK: Gor.
- 03 VERKLAORING: Lob.
- 04 UUTLEG: Harf, Alm, Zut, Vor, Ruu, Lar, Bor, Lich, Aal, Din, Meg, Sil, Zel, Does.
- 05 OETLEG: Nee, Rek.

Zel: Piet gaf 'n glasheldere verkloring/uutleg.

Nee: Hee gaf ne dudeleken oetleg.

UUTSLUUTSEL

uitsluutsel, opheldering

- 01 UUTSLUUTSEL: Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Loch, Haa, Bre, Voo, Zel, Doet, Wehl, Hen, Tol, Does, Dui, Zev, Zed / Zel 1936 [Klokman 3, 72], Vars 1985 [Telge 6, 364].
- 02 OETSLOETSEL: Nee, Eib, Rek, Groen || Mar.
- 03 OETSLUUTSEL: Bel.
- 04 UUTLEG: Zut, Baa.
- 05 BESCHEID: Gor.
- 06 KLOORHEID: Kep.

Doet: Hie gaf gin uutsluutsel of 't gisteren gewes was of veurege wekke.

Kep: Hie gaf der gien kloorheid aover wanneer 't ewes was.

● *Veur (argens) uutsluutsel aover geven, bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 ZICH UUTLAOTEN AOVER: Ruu, Bor, Lich, Aal, Win, Din, Did.
- 02 ZICH LÖSLAOTEN AOVER: Eef.

Ruu: Hee leet der zich neet aover uut of 't gisteren of veurege wekke ewes was.

Eef: Hee leet der zich neet aover lös, wanneer 't ewes was.

● *Vriejer taalgebruuk veur "(ergens) geen uitsluutsel over geven":*

- 01 'T NEET (PRECIES/KREK) WETTEN: Zut, Gen, Dre, Hen, Ang, Lat, Lob || Bat.
- 02 'T NEET (SECUUR) KÖNNE(N) ZEGGE(N): Groen, Wesv.
- 03 DER VAN AF WILLEN WAEZEN: Bor, Aal.
- 04 DER NEET GOOD OETKOMMEN: Gees, Gels.
- 05 IN 'T MIDDEN LAOTEN: Eib, Voo.
- 06 DER MAOR ZON BETJEN MET HEN LOLLLEN: Nee.

Dre: Hie wis niet krek meer wanneer 't ewes was.

Zut: Hee wis niet meer precies wanneer 't gewes was.

Wesv: Hi-j kon 't niet zegge wanneer 't gewes was.

Bor: Hee wol der vanaf waezen of 't gister of veurege wekke was.

Gels: Hee kwamp der neet good oet of 't gistan of vurege wekke was.

Eib: Hee leet 't in 't midn of 't gister of vurege wekke ewes was.

Nee: Hee lollen der mor zon betjen met hen of 't gistan of vurege wekke ewes was.

KENNEN

kennen

01 KENNE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 169] || Bat, Mar, Haak, Vre, Hei, Raes, Rhe, Anh, Emm, Elt.

02 ZICH KENNE(N): Zel, Sto || Vre, Stlo, Hei, Raes, Rhe, Anh, Emm, Elt.

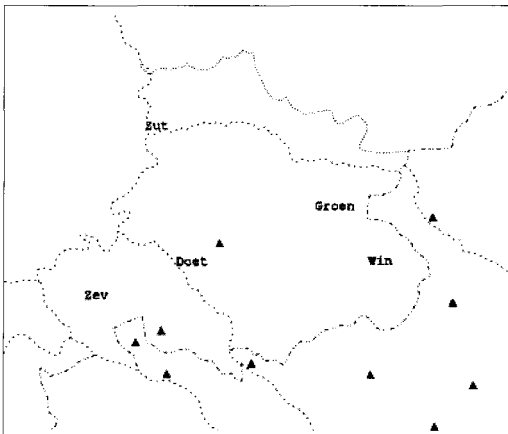
Wich: Wiej kent mekare al zo lange; de jonge kennen zien huuswark niet.

Zut: Wie kennen mekaer al 'n hele tied.

Gen: Wi-j kennen mekaar al heel lang.

Pan: Wi-j kenne mekaor al zon hort.

Zel: Wi-j kent mekare/ons al heel lange.

▲ *zich kenne(n)* 02

Veural in Westfalen is 't wederkerende warkwoord zich kennen in gebruik. Twee plaatsen in onze streek –Zelhem en Stöckum– kent 't ok.

Win 1971: Dén olden man, dén ken ik oet-dekiek "die ken ik heel goed" [Deunk 1, 159]. [OET-DE-KIEK].

● "Bekend (met iemand, iets)":

01 KUNDEG: / Acht 1882 [Telge 2, 75], Win 1971 [Deunk 1, 125], Lich 1991 [Telge 8, 70].

02 KUNNEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133].

Lich 1991: Ik bun neet kundeg met aer [Telge 8, 70].

Win 1971: Dat is mi-j neet kundeg [Deunk 1, 125].

Eib: A'j mekare al heel lange kent, dan zeg iej: "Wiej bunt al heel lange kunnegen". [KUNDEGE].

Bel: A'j mekare al heel lange kent, dan zeg i-j: "Wi-j hebt al heel lange kundegheid an mekare". [KUNDEGHEID; ok: Loch, Lich].

Win 1971: Nae, ik kan 'm van hier neet kennen. KENNEN "kennen, herkennen, onderscheiden" [Deunk 1, 108].

NET DOEN OF IE IEMAND NIET ZIET

negeren

01 NET DOEN OF IE IEMAND NIET ZIET: Acht, Liem.

02 NET DOON OF IEMAND LUCHT IS: Zut, Loch, Nee, Bel, Aal, Ulf, Baa.

03 IEMAND NIET ZIEN STAON: Wich, Lat, Zev.

04 IEMAND (NOG) NEET MET DE KONTE ANKIEKEN: Eib, Bel, Win.

05 IEMAND MET DE NEKKE ANKIEKEN: Dre.

06 IEMAND STAON LAOTEN: Zut.

07 STEIL LANGS IEMAND HEN KIEKEN: Gor, Zut.

08 GLAD LANGS IEMAND HEN KIEKEN: Wich, Voo.

09 STOMP LANKS IEMAND HEN KIEKEN: Bel.

10 STRAOL LANGS IEMAND HEN KIEKEN: Doet.

11 GIN OGE HEBBEN VEUR IEMAND: Loch.

12 GIN OGE SPENDEREN AN IEMAND: Aal.

- 13 NEGEEN: Wich, Ulf, Sil, Zel, Zed.
14 NIKS *UUTDOEN OP* (IETS): Aal, Din,
Zel, Hen, Wesv, Her || Bat.

Sto: Jan zei Piet de tied van de dag, maor
Piet deej net of e Jan niet zag.

Wich: Piet zag Jan niet staon; hie kek glad
langs 'm hen.

Her: Jan zei Piet gedag, mar Piet deej der
niks op uut.

Eib veur 1973: Hee wil oew nog neet met 't
gat anzeen "hij wil niets van je weten, hij
negeert je volkomen" [H. Odink 3, 72]. [GAT;
ANZEEN].

HOOFDSTUK 6 GEVUUL

1. VULEN

VULEN

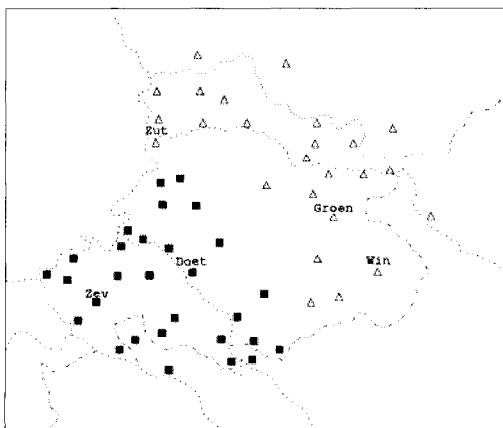
voelen

- 01 VULE(N): Wich, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob || Anh, Emm, Eit.
02 VEULEN: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Bat, Mar, Haak, Vre.

Sil: Jan kreeg de wind van veuren en zei later: "Wat vulen ik mien akelig/beroerd".

Vars: "Hoe wet i-j dat now?". "Och, door he'k zo mienen anheur van". ANHEUR "gevoel".

Gaa 1945: Angsteg hulend trik e de veurdeure los, dee op 'n kiere steet. Hi-j steet

■ *vule(n) 01*

△ *veulen 02*

De verspreiding van vulen ('t gebrukeleke woord in de Liem en langs den Olde lessel) nâöst veulen (wat in den No Achterhook veurkump) is 'n bekend patroon. Op de volgende kaartjes is (ongeveer) dezelfde verspreiding te zien: gruunte/greunte (De mens-B, blz. 338), priven/preuven, zuken/zeuken en ruren/reuren (De mens-C, blz. 659, 559, 580; op blz. 662 steet ok 'n kaartjen van vulen/veulen). Kiek ok op blz. 891 (vluken/vleuken), blz. 967 (vruterd/vreuterd) en blz. 995 (muu/meu).

buten in de nach. Wat geet der ummestaon in 't kind? [Van Velzen 2, 21]. [UMMESTAON IN "omgaan in (het gemoed) van (iemand)"].

GEVEULEG

gevoelig

Geveuleg is 'n woord wat neet vake gebruikt wordt; de betekenis in dit verband is: zich kritiek gauw antrekkend.

- 01 GEVEULEG: Gor, Alm, Eef, Vor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Groen.
02 GEVULEG: Wich, Vor, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Dre, Hen, Zev.
03 ANTREKKELEK: Alm (vrogger), Eef, Loch, Bel, Win, Vars, Kep, Hen, Does.
04 WEEKHARTEG: Bre, Hen.
05 WEEKZEREG: Ruu, Groen || Vre.
06 SANKELMEUDEG: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Vars: I-j mot niet zo antreккеleke waezen.

Vor: Dén keerl is slim gevuleg; door mo'j hendeg met ummegaon, want hee hef de kop gauw oranje. [ORANJE].

Eib veur 1973: De boeren miegt zo fien neet "boeren zijn niet zo fijn besnaard" [H. Odink 3, 34].

● "Overgevoelig":

- 01 AOVERGEVEULEG: Gor, Loch, Gels, Eib.
02 AOVERGEVULEG: Din, Voo, Does, Wesv.
03 OOVERGEVEULEG: Bre.
04 OVERGEVULIG: Lob.
05 KWASTEREG: Ruu.
06 FIEMELEG: Pan.
07 HIEPERSENSIEPEL: / Gels 1944 [Archief 3, 69].
08 WEEMEUG: / Win 1971 [Deunk 1, 274].

Win 1971: At dén te völle op hef, begunt e kwezeleg te worden. KWEZELEG "sentimenteel" [Deunk 1, 127].

● "Emotioneel aangrijpen":

Acht-Tw 1948: 't Geet 'm in de klere zitten "het grijpt hem aan" [Wanink 1, 122].

Vars 1985: Geleuf mi-j: a'j zo achter mekare twee kindere mot missen; dat geet ow niet in

de kolde klere zitten [Telge 6, 176]. [KOLD; KLERE].

Acht-Tw 1948: Nen heiden zol der bieje verjemmeren "bij het zien van veel leed zou zelfs een heiden weekhartig worden" [Wanink 1, 202]. [VERJEMMEREN].

- "Door emoties overmand worden":

sHe 1982: 'T GEMOED LUP 'M VOL; 't GEMOED SCHUT 'M VOL "hij wordt door sentimentele gevoelens overmand" [Telge 3, 50; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 117)].

Win 1971: Zee wordt gaw meujlek "het gemoed schiet haar gauw vol" [Deunk 1, 143]. MEUJLEK WORDEN.

Win 1971: Zee hef der gin vrae met. VRAE "gemoedsrust" [Deunk 1, 269; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 393)].

Kot 1925: Altied bleef 'm Anna in 't gemoed. Willem ontmeutten eur ok 's warkelek al was 't dan neet onder ne bleujenden meidoorn [Meinen 3, 14]. [GEMOOD].

- Utdrukkingen veur "on gevoelig zijn":

Eib veur 1973: 'N VEL OP DEN BAS AS NE BEER "een huid als een olifant" [H. Odink 3, 236].

Win 1976: 'N DIK VEL VEUR DE KOP HEBBEN "een plank voor het hoofd hebben" [Aes-sink 4, 8].

Vars 1985: 'N VEL VEUR DE KOP HEMMEN AS 'N OLIFANT; 'N BRED VEUR DE KOP HEMMEN "on gevoelig zijn voor verwijten" [Telge 6, 370; ok: Lar 1924 (Langeler 1, 140)].

Acht 1895: Hee hef 'n BRÖD veur de kop

Ze hef 'n bred veur de kop.

[Telge 2, 19; ok: / Eib 1980 (Telge 1, 13)].

Bel: Hee trök zich nans wat van an; hee hef 'n vel zo dikke as 'n KOO-GEER.

ZICH IETS ANTREKKEN

zich bedroefd voelen over

le trekt oe iets an a'j geveuleg bunt veur wat 'n ander ezegd of edaon hef.

- 01 ZICH IETS ANTREKKEN: Acht; Meg, Ang.
- 02 ZICH IETS AANTREKKE(N): Wehl, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto.
- 03 ZICH IETS AONTREKKE: Pan, Lob.

Does: le mot 't ow ok niet zo antrekken.

Lat: Gi-j mot ow alles niet zo aantrekke.

Gees: lej mot ow neet alles zo antrekn.

Gor: le mot oe nit van alles wat antrekken.

Groen: Dow mos der di-j niks van antrekken, of: i-j mot der ow niks van antrekken.

Bre: l-j mot ow neet ovveral wat van antrekken.

Vars 1985: Zo, now vertelt mor 's wa'j op de laever hebt/wat ow drukt [Tege 6, 205]. [LAE-VER; DRUKKEN].

ZIN HEBBEN

- 01 ZIN HEBBEN: Gor, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Rek, Groen, Aal, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Dui, Zev, Did, Zed, Pan, Lob || Bat, Vre, Rhe, Anh, Emm, Elt, Kle.
- 02 ZINNE HEBBEN: Gor, Harf, Alm, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Baa || Haak.
- 03 ZINNEGHEID HEBBEN: Sto / Win 1971 [Deunk 1, 285], Vars 1985 [Telge 6, 420], Lich 1991 [Telge 8, 149].
- 04 ZENIEJEGHEID HEBBEN: / Acht 1933 [Archief 1, 279].
- 05 SJENIEJEGHEID HEBBEN: / Lar 1885 [Postmeter 1, 49].
- 06 SJENIE HEBBEN (IN): / Nee 1863 [GV-alm 165], Gor 1901 [Keetelaar 1, 129].
- 07 SERRIE HEBBEN (UM): / Gor 1901 [Keetelaar 1, 6].
- 08 OREN HEBBEN (NAOR): Gor.

- 09 NIEJE HEBBEN (NAOR): / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 172].
 10 SCHARP ZUN OP: / Gen 1999 [Telge 12, 137].
 11 'T FIJN VINDE(N): Wich, Ruu, Bor, Gen, Ulf, Zel, Lat.
 || lust hebben: Boch.

Sil: Ik heb der zin in um 'n hötjen uut te gaon.

Tol: 'k Heb zin um met vekantie te gaon.

Lich: Ik heb zinne an vakantie.

Ulf: Ik vin 't fijn um met vakantie te gaon.

- *In de volgende plaatsen is op-egeven dat "zin(ne) hebben" gebruikt wordt in combinatie met 't biewoord an: Gor, Alm, Eef, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Rek, Bel, Lich, Win, Kep, Hen, Tol || Rhe.*

Gaa 1945: Moeder hef zin an 'n traon koffie [Van Velzen 2, 34].

- *Veur "geen zin hebben in" bunt de volgende biezonndere uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 'T ZIN(NE) AF HEBBEN VAN: / Win 1971 [Deunk 1, 284].
 02 'T ZINNE OF HEBBEN VAN: / Eib 1980 [Telge 1, 100].
 03 DEN ZIN AFHEBBEN VAN: / Win 1971 [Deunk 1, 284].
 04 DE AARDEGHAED OF HEBBEN VAN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 65].
 05 DEN SPATS AFHEBBEN VAN: / Win 1971 [Deunk 1, 222].
 06 'T NEET HEBBEN NAO: Vor.
 07 DE KOP NIET HEMME STAON NAOR: / sHe 1982 [Telge 3, 84].
 08 DE BUTTE NEET HEBBEN STAON NAO ('T WARK): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80].
 09 DE MUTSE NEET HEBBEN STAON NAO: / Acht 1927 [Archief 1, 38].
 10 DE LONGEN NIET HEBBEN HANGEN NAO: / Vars 1985 [Telge 6, 215].
 11 'N DUN OGE HEBBEN OP: / Win 1976 [Aessink 4, 25].
 12 NIKS GIN ZINNE HEBBEN AN: Lar.
 13 GIN LOER HEBBEN AN: Wesd / Vars 1985 [Telge 6, 214].
 14 GIN TEKST HEBBEN VAN: Lich.
 15 GEN SMOTS HEBBEN IN: / Acht-Tw

1948 [Wanink 1, 183].

- 16 GIN SMOTS HEBBEN OP: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 213].

- 17 NEET VÖLLE GAELE PEREN MEER WEERD WAEZEN: / Lich 1991 [Telge 8, 89].

Vor: Ik heb 't der helemaole neet nao um weg te gaone.

Acht-Tw 1948: Hee hef de aardeghaed der of [Wanink 1, 65].

Vars 1985: 'k Gleuve da'j der gin groten loer an hebt um vanaovend met nao Zuwwent te gaon [Telge 6, 214].

- *"Naar de zin":*

- 01 NAO(R) 'T ZIN(NE): Bor, Eib, Bel, Aal / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 218], Vars 1985 [Telge 6, 420], Win 1971 [Deunk 1, 284].
 02 NAO DEN ZIN: / Win 1971 [Deunk 1, 284].
 03 VAN DAANKE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 84].

Bor: Jopie lei lekker in de zonne; dat was eur good naor 't zin.

Acht 1948: Is 't oew zo van danke? [Wanink 1, 84].

- *"Het goed naar de zin hebben":*

- 01 DE KRUL IEN DE STAT HEMME: Wehl.
 02 'T BEST NAO DE NOTEN HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 240].
 03 ZIEN SLINGER HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 315].

- *"Het staat hem aan":*

behagen, aanstaan, bevallen:

- 01 'T STEET 'M AN: Acht, Liem || Bat.
 02 'T TRÖK 'M: Aal.
 03 'T LIEKT 'M: Kep.
 04 'T LOENT 'M: / Acht 1882 [Telge 2, 81], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138], Win 1971 [Deunk 1, 136], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 150].
 05 'T ZINT 'M: Eef, Ruu, Bor, Eib, Bel, Aal, Wehl, Ang / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
 06 'T AKKEDEERT 'M: Nee, Rek.
 07 'T BEVÖLT 'M: Gees.

- 08 'T SLAAGT 'M: / Win 1971 [Deunk 1, 210], Vars 1985 [Telge 6, 312].
 09 'T GEVÖLT 'M: / Lich 1991 [Telge 8, 45].
 10 'T IS 'M ANSTENDEG: / Aal 1966 [Rots 2, 29].
 11 'T GEET 'M NAO DE MUTSE: / Acht 1927 [Archief 1, 38].
 12 HEE HEF DE LOENE DER NAO HAN-
 GEN: / Win 1971 [Deunk 1, 136].

Lob: 't Steet Jan aon da'j zo ieverig ziet.

Ruu: 't Zint Jan da'j zo nereg bunt.

Nee: 't Akkedeert Jan da'j zo nereg bunt.

Win 1971: Slaagt di-j dizzen hood [Deunk 1, 210].

sHe 1982: 'n Toespraak holde is net water op zien mölleke "is een kolfje naar zijn hand" [Telge 3, 171; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 400)]. [WATER; MÖLLEKE].

Vars 1985: Hie had zich veur-enommen um dat karwei met 'n man of zesse op te knappen. He'k 'm verteld hoe-t-e 't met 'n man of dri-j net zo gauw kon. Geleuf maor dat 'm dat toeläöchenen. 'T LÄÖCHT 'M TOE [Telge 6, 350].

● *Bie ontkenning wordt "niks" of "neet/niet" gebruikt ('t steet 'm niks an; 't liekt 'm niet; 't loent 'm neet). In dat geval köj ok zeggen: het staat hem niet aan*

- 01 'T STEET 'M KRANGE AN: Eef, Wich, Nee, Eib, Lich, Kep, Hen.
 02 'T STEET 'M KRANG AAN: Zed, Sto.
 03 'T STEET 'M SLECH(T) AN: Wich, Nee.
 04 'T ZIT 'M SCHEEF IN DE MUSSE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 145].
 05 'T ZIT 'M KRANGE IN DE NÄÖDE: Win / Vars 1985 [Telge 6, 235].
 06 'T ZIT 'M DAES: / Eib 1974 [G. Odink 1, 64].
 07 'T IS 'M NIKS WEERD: Rek.
 08 'T IS 'M NEET ANSTAENEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68].
 09 'T IS 'M WARSELEK AF: Win / Kot veur 1934 [Meinen 2b, 40].

Rek: 't Was 'm niks weerd dat e te late kwam.

Eib: 't Ston Jan krange an da'j zo lui waarn.

Wich: 't Ston Jan slech an da'j zo lui waren.

Acht-Tw 1948: 't Was 'm niks anstaeneg [Wanink 1, 68].

Vars 1985: 'k Wolle die kleine Dieneken van hiernaost effen helpen. Mor dat was niet nao de noten. NIET NAO DE NOTEN "niet naar de zin" [Telge 6, 240].

Win 1971: Hee kan daor neet aarden "hij heeft het daar niet naar zijn zin" [Deunk 1, 1].

Win 1971: 'k Veule mi-j vanmorgen zo drevves, 't wark kik mi-j an "het werk staat me tegen" [Deunk 1, 49]. [ANKIEKEN "misha-gen"].

Dre 1982: Now köj aover de jach natuurlek verschillend denken en as leek mo'j der ow niet te völ met bemujen, maor a'j 'n echt natuurmens bunt, krup 't ow wel 's tegen de rug op a'j de jagers in 't veld ziet lopen [Lucassen 1, 23]. ['T KRUP OW TEGEN DE RUG OP].

● *Veur "met tegenzin, tegen heug en meug" bunt de volgende biezondere uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 TEGEN HEUGEN EN MEUGEN: Wich, Lar, Vars, Sil, Zel, Hen, Does.
 02 TEGEN HEUGE EN MEUGE: Din / Acht 1895 [Telge 2, 53].
 03 TEGGEN HÖGGE EN MÖGGE: Win / Win 1971 [Deunk 1, 145].

Does: Tegen heugen en meugen zat hi-j zien bord laeg te aeten.

Acht-Tw 1948: Argens foj van waenn "ergens tegenzin in hebben" [Wanink 1, 69]. [FOJ].

Acht 1895: Met schik kan 't niet, wal anders "als het niet goedschiks kan, dan moet het maar kwaadschiks" [Telge 2, 113]. [SCHIK].

Acht 1882: ZINNEGHEID "lust". MEUGE "zin". Elk zien meuge [Telge 2, 156/86].

Acht 1882: "Jao", herneemt Aorend -die in-middels tot Hanne's groot genoeg op de bank is gaan zitten, "jao, da's noe ieder zien goesting" [Otto 1, 504]. [GOESTING "smaak, lust"].

ZICH VERMAKEN

- 01 ZICH VERMAKE(N): Gor, Zut, War, Lar, Gels, Haa, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre,

- Din, Voo, Sil, Zel, Doet, Dre, Hen, Does, Ang, Dui.
- 02 ZICH AMMUSIERE(N): Meg, Sto || Hei, Boch, Anh.
- 03 ZICH VERDIFFENDIEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 373].
- 04 ZIK VERDEFFEDEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201].

Doet: 'k Heb mien kosselek vermaak met die twee claons.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 SCHIK HEBBE(N): Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Bor, Aal, Baa, Tol, Did.
- 02 VÖLLE WILLE HEBBEN: Ruu, Loch, Rek, Bel, Win.
- 03 SPATS HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 222].

Ruu: 'k Hebbe völle wille ehad um dee beide clowns.

Gor: 'k Hebbe völle schik ehad um die koskopers.

● *Wat metwarkers geeft uitdrukkingen met "lachen" op:*

- 01 ZICH KAPOT LACHE(N): Nee, Groen, Wesv, Pan.
- 02 ZICH TE BASTE(N) LACHE(N): Ruu, Hen, Gies.
- 03 ZICH SLAP LACHEN: Nee, Bel.
- 04 ZICH ROT LACHEN: Dre.
- 05 ZICH PIEN IN DE BUUK LACHEN: Kep.
- 06 ZICH 'N AAP LACHEN: Vars.
- 07 ZICH 'N ONGELUK LACHEN: Wich.
- 08 GRUWELEK (MOTTEN) LACHEN: Vor, Ruu, Bor.

Kep: Ik heb mien pien in de buuk elachen um die beide clowns.

Bor: 'k Hebbe gruwelek motten lachen um dee beide clowns.

Acht-Tw 1948: VERDEFFEDERINGE "vermaak" [Wanink 1, 201; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 256)].

MET VÖLLE PLEZIER

met veel genoeg

- 01 MET VÖLLE PLEZIER: Gor, Harf, Alm,

Zut,Wich, Vor, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Zel, Doet, Wehl, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Lob || Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Eit.

02 MET VÖLLE PLEZEER: Ruu, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal || Vre, Stlo.

03 MET VÖLLE WILLE: Gor, Eef, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Eib, Wesd || Mar.

04 MET VÖL(LE) SCHIK: Din, Sil, Hen.

05 MET GENEUGEN: Bre, Win.

06 MET VÖLLE GENOEGEN: Kep.
|| met vergneugen: Vre, Hei.

Lob: Ik heb met veul plezier naor de tillevisie gekeke.

Bor: Ik hebbe met völle wille nao de tillevisie eekken.

Sil: Ik heb met völ schik naor de tv gekekken.

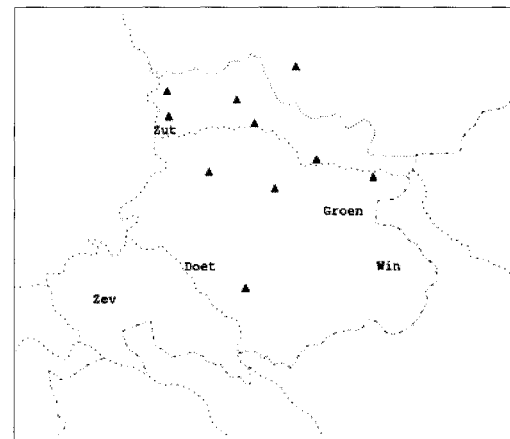
Bre: Ik hebbe met geneugen nao de tv ekekene.

● *"Genoegen hebben in":*

Win 1971: An feesteri-je, dao heb ik gin gevallen meer an [Deunk 1, 73]. [GEVALLEN HEBBEN IN; ok: / Har 1967 (Moespot 56, 8)].

● *"(Iemand) een genoeg doen":*

Win 1971: I-j könt mi-j ne gevallen doon

▲ *met völle wille 03*

De uitdrukking "met völle wille" kump veural in 't noorden van den Acht veur. Verg. ok 't kaartjen op blz. 769.

[Deunk 1, 73].

Win 1909: Doo weg dan "dat doet mij genoeg" [Driem. bl. I, 57].

ENTHOUSIAST

enthousiast, geestdriftig

- 01 ENTHOUSIAST: Gor, Alm, Zut, Eib, Zel, Hen, Gies, Sto.
- 02 ENTHOSIAST: Groen, Doet.
- 03 UUTGELAOTEN: Lich, Aal.
- 04 OETGELAOTEN: Bel.
- 05 BEGEESTERD: / Win 1971 [Deunk 1, 18].

Sto: De bezukers wazze enthousiast aover de opvoering.

Aal: De zale was uutgelaoten over de uutvoering van 't toneel.

● *Veur "enthousiast zijn over (iets)" bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 BEST/GOED TE SPRAEKEN WAEZEN AOVER: Gor, Eef, Voo, Ang.
- 02 GOOD TE SPREKKEN WAEZEN AOVER: Wich, Ruu, Gels, Rek.
- 03 GOED TE PASSE WAEZEN MET: Dre.
- 04 BEST TE PASSE WAEZEN AOVER: Hen.
- 05 (HAEVIG) TEVRAEJE(N) WAEZE(N) AOVER: Meg, Dui, Did.

Voo: De luj wazzen goed te spraeken aover de uutvoering.

Did: De minse ware haevig tevraeje aover de uutvoering.

● *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 'T MOOI VINDE(N): Harf, Vor, Ruu, Lar, Bor, Gees, Nee, Bre, Win, Gen, Kep, Tol, Pan, Lob.
- 02 VÖLLE SCHIK HEBBEN MET: Vars.
- 03 VÖLLE WILLE HEBBEN AOVER: Loch.

Win 1971: 't Kan mi-j neet begeestern. BEGEESTEREN "geestdriftig maken" [Deunk 1, 18].

TEVRAENE

tevreden

- 01 TEVRAENE: Gor, Vor, Ruu, Bor, Gels,

Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Vars, Wesd, Zel, Hen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 348] || Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch.

- 02 TEVRAENN: Harf, Alm, Ruu, Loch, Bor, Eib, Bre, Zel.

- 03 TEVRAEJEN: Eef, Gen, Voo, Meg, Sil, Doet, Wehl, Baa, Ang / Liem 1847 [GV-alm 102], Acht 1895 [Telge 2, 131], sHe 1982 [Telge 3, 148], Gen 1999 [Telge 12, 158] || Anh.

- 04 TEVRAEJE: Wesv, Dui, Zev, Did, Sto, Lob || Emm, Eit.

- 05 TEVRAEDEN: Vor, Groen.

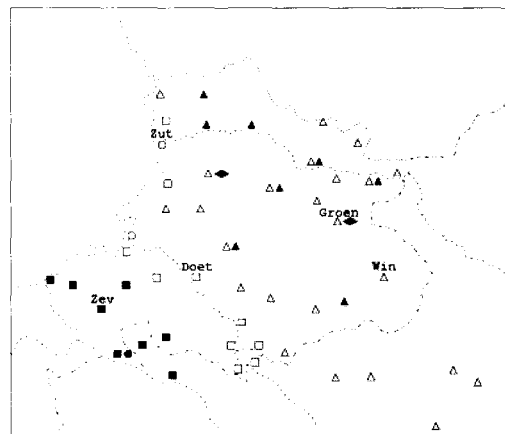
- 06 TEVREJEN: Zut, Does.

- 07 TEVREJE: Lob.

- 08 CONTENT: Nee.

- 09 OP SCHIK: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2]. || tevrae: Vre, Stlo.

Ang: Bu'j now tevraejen?

- △ tevraene 01
- ▲ tevraenn 02
- tevraejen 03
- tevraeje 04
- ◆ tevraeden 05
- tevrejen 06
- tevreje 07

Dit kaartjen köj vergelieken met 't kaartjen met raojen/raonn/raoden (kiek op blz. 988). In de Liem en rond Zutphen bunt de vormen met j op-egeven: tevraeje(n)/tevreje(n)-raoje(n). In de No Acht is de d himmaol weg: tevraene/tevraenn-raonn. Verschil is dat der in dit geval twee keer 't woord met d op-egeven is (veur Vor en Groen) woor raoden vief keer veurkwam, precies op de grenze van raode(n) en raonn.

Bel: Moder gaf Jantjen ne appel, maor hee wol der nog ene. Ze gaf 'm der nog ene en zae: "Bu'j noo tevraene of he'j de ogene nog neet vol". [DE OGEN VOL HEBBEN "tevre-den zijn"; ok: || Mar].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 GOOD WAEZE(N): Lar, Gees, Lich, Aal, Zel, Zed, Pan || Bat, Boch.
- 02 OEW(E) ZINNE HEBBEN: Ruu, Nee.
- 03 OU(WEN) ZIN HEBBEN: Win, Dui.
- 04 OE ZIN HEBBEN: Gor.

Lar: Moo gif Jantjen 'n appel, maor hee wol der nog ene. Ze gaf 'm dee en zae: "Is 't noe good dan?".

Aal: Is 't ow noo naor 't zin?

Win 1971: Wi-j bunt der bes met op schik, met unzen ni-jen knecht. OP SCHIK WEZ-ZEN MET "tevre-den zijn met" [Deunk 1, 203].

Kot veur 1934: Holthofsboer veulden zich zo vol laevenskracht dat e zich neet vergedulde-gen kon met 't wark op de boerderi-je zonder meer [Meinen 6, 50]. [ZICH VERGEDULDE-GEN MET "tevre-den zijn met".

● *"Ontevreden":*

Acht 1895: GARSTEG "ontevreden, knorrig" [Telge 2, 38].

Win 1971: BROMMEG "ontevreden" [Deunk 1, 36].

sHe 1901: SIKKENEURIG "ontevreden" [Telge 4, 108].

Win 1971: 't Was 'm waneg af "hij was er slecht over te spreken" [Deunk 1, 272]. [WANEG].

Acht-Tw 1954: ARGENS OP TEN ACHTEREN WAEZEN, ARGENS AOVER TEN ACHTEREN WAEZEN "ergens ontevreden over zijn" [Wanink 2].

Acht-Tw 1948: ZIEN BEKLAG MAKEN "zijn ontevredenheid uiten" [Wanink 1, 72].

N Acht 1839: KRIBBENBIETER "iemand die met alles wat men doet ontevreden is" [Telge 4, 42; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 196)].

ZICH SCHAMEN

zich schamen

- 01 ZICH SCHAME(N): Acht, Liem / Acht

1895 [Telge 2, 111] || Bat, Mar, Vre, Stlo, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm.

02 ZICH SKAMEN: Bel, Groen.

03 ZICH GENEREN: Gor, Bel.

04 ZIK ONTZEEN: / Kot veur 1934 [Meinen 6, 123], Win 1971 [Deunk 1, 164].

Harf: Schamen, maor wiej zegt: schaamm [Ok: Eef, Vor, Ruu, Loch, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel].

Gor: Schaamt oe, da'j zo iets dörf te zeggen! [Schaamt; ok: Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Eib, Rek, Aal, Bre, Vars, Hen].

Nee: Schaam iej ow neet, da'j zo wat dörf te zeggen?

Groes: Gi-j mot ow eige schame da'j zo iets dörf te zegge!

Groen: Piet zat den helen tied in de neuze te kniepen; ziene vrouwe schamen zich der aover, maor waogen niks te zeggen.

Kot 1925: "Noo stao'j der mooi op", zae Geertru, "ik schame mi-j der van". "En ik schame mi-j der nog harder van da'k zonne bestel-lerige, hezzebezzerege vrouwe hebbe", zae Jan-Baernd [Meinen 3, 97].

● *In vriejer taalgebruuk:*

01 (IETS) VERVELEND VINDEN: Harf, Bor, Gees, Haa || Bat, Haak.

02 (IETS) NAAR VINDEN: Sil.

03 (IETS) MISSELEK VINDEN: Gels.

04 (IETS) SCHANDE VINDEN: Loch, Win.

05 (IETS) NIKS VINDE: Zed.

06 (ÖRGES) 'N HAEKEL AN HEMMEN: Wehl.

|| öwwer waezen: Boch.

Haa: Ziene vrouwe von 't vervelend dat Piet met zien vinger in de neuze zat te peuteren.

Zed: Piet zat de hele tied uut de neus te vraete; zien vrouw vond 't maor niks, maor waogde niks te zegge.

Acht-Tw 1948: 't Was 'm aover de haand "hij schaamde zich er voor" [Wanink 1, 106].

● *"Zich heel erg schamen":*

01 ZICH DE OGEN UUT DE KOP SCHAMEN: Kep / Vars 1985 [Telge 6, 190].

02 ZICH DOOD SCHAMEN: / Win 1976 [Aessink 4, 10], Vars 1985 [Telge 6, 190].

Kep: I-j mossen ow de ogen uut de kop schamen, da'j zo wat waogt te zeggen!

Vars 1985: Door ston e met 'n dikken kop: hie schamen zich dood.

Win: Hee schamen zich; hee had ne kop as ne teurslaegen/ne kop as ne bolle/ne kop as ne kalkoense hane. [TEURSLAEGEN; BOLLE; KOP; KALKOENSE; HANE].

Eib veur 1973: Waor gin schaemte is, is ok gin ere "wie zich nooit schaamt, heeft geen eergevoel" [H. Odink 3, 208].

Eib veur 1973: Biet de schaemte de kop af "schaam je niet" [H. Odink 3, 207]. [SCHAEMTE; ok: Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 173); BIENTEN].

Eib veur 1973: 'Schaam iej oew neet?' 'Jao, a'k de schamel kwiet bun, veur ik met 't stel duur' "spottend antwoord op de vraag: 'Schaam iej oew neet?'; er wordt gebruikt gemaakt van de woordspeling tussen 'schaam' en 'schamel'" [H. Odink 3, 206].

VERVELEN

vervelen

01 VE(R)VELEN: Gor, Alm, War, Loch, Lar, Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Bre, Din, Zel, Tol, Does, Lat || Haak, Vre.

02 VE(R)VAELE(N): Wich, Bel, Voo, Meg, Sil, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Did, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 381].

03 VERVELEND WORDEN: Eef, Zut, Vor.

04 VERVAELEND WORDE: Dui, Zev || Emm.

Loch: As hee eenmaal an 't woord is, weet e van gin opholden; dat verveelt ieder en ene al gauw.

● *In vriejer taalgebruuk:*

01 GENOG KRIEGE(N) VAN: Gor, Harf, Bor, Gels, Din, Wesv.

02 DE BOEK VOL KRIEGEN VAN: Ruu, Dre.

03 'T NIEJE OF KRIEGEN VAN: Gees.

04 'T ZINNE OF KRIEGEN VAN: Eib.

05 'T ZAT WORDEN: Ruu.

Din: At Jan an 't woord is, hölt e niet meer op; door krig iederene al gauw genug van.

Gees: Hee pröt maor vedan; door krie'j op den doer 't nieje of.

Ruu: Hee pröt maor vedan; dat wo'j op den duur zat.

Pan: As hi-j on de geng is, wit ie van gin ophouwe; dah git iedereen al gauw de kael uthange. [KAEL; UUTHANGE].

Sto: Dat gepraot hink ow op 't lets de strot uut. [STROT; UUTHANGE].

Zed: Hi-j blif töt vervaelens toe deur praote. [VERVANS; ok: Zev].

● *"Uit verveling":*

01 VERVAELD: Meg, Zel, Doet, Wehl, Hen, Ste, Olb, Dui, Groes, Zev, Lob.

02 VERVEELD: Harf, Alm, Wich, Vor, Gees, Eib, Bel, Sin.

03 VERVAELEND: Gen, Zel, Baa, Ang, Zev, Zed.

04 VAN VERVAELENDEGHEID: Gels, Kep || Mar.

05 VAN VERVEELDEGHEID: Harf.

06 VAN VERVEELNEGHEID: Rek.

07 VAN VERVAELING: Sil, Aze.

08 VAN VERVAELINGE: Bre.

09 VAN VERVEELDHEID: Eef.

10 UUT VERVAELING: Vars, Sto.

11 UUT VERVELING: Zut, Haa.

Wehl: De opgeschaoten slungels stongen vervaeld tegen 't hek aan te hangen.

Baa: De opschöttelings stonn vervaelend tegen 't hekke te hangen.

Rek: De opschöttelings van jongs stonn van verveelnegheid tegen 't hekke te lönnen.

Lich 1991: Met dat slechte weer zit de meeste leu bi-j den heerd te hoekene. ZITTEN TE HOEKEN "uit verveling binnenzitten" [Telge 8, 52].

ZICH VERVAELEN

zich vervelen

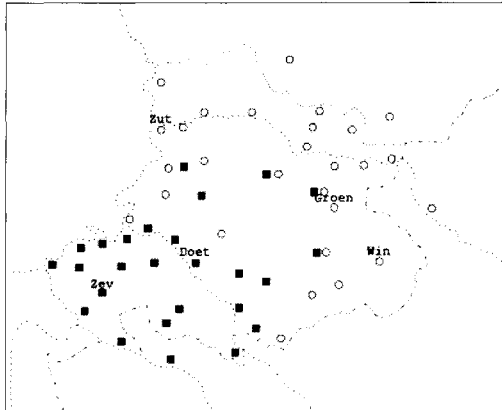
01 ZICH VE(R)VAELE(N): Wich, Ruu, Bel, Lich, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob || Emm.

02 ZIK VERVAELEN: Bel.

03 ZICH VE(R)VELEN: Gor, Alm, Zut, War, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Din, Zel, Baa, Tol, Does || Mar, Haak, Vre.

04 ZIK VERVELEN: Nee, Win.

05 NEET WETEN WAT ZE DOON MOT: Lar, Zel || Bat.

- *zich ve(r)vaele(n)* 01-02
- *zich ve(r)velen* 03-04

De verdeling tussen zich vervaale(n) en zich vervele(n) is doorumme ongewoon omdat 't Standaardnederlandse woord veural in den No Acht veurkump. In de Liem en langs den Olden lesselt wordt zich vervaale(n) ezegd.

- 06 KRENSELEN: / Acht 1882 [Telge 2, 73].
 || langwielen: Boch.
 || langwiele hebben: Boch.

Dre: Met dit nare weer vervaelt de kinder zich dood omdat ze niet nao buten könt.

Wesv: De blage vervaale zich kepot.

Zev: De blage vervaale zich rot.

Gor: As kinder zich verveelt, wet ze neet wat ze doen mot.

Lar: De kinder weet neet wat ze doon mot.

Eib veur 1973: Gao nao Opstrop hen pispötjes bakken, dan köj der de oorne an smakken "antwoord op de vraag van een kind dat zich verveelt en vraagt wat het moet doen; in Ochtrup werden veel potten gebakken" [H. Odink 3, 181; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 168)].

Acht-Tw 1948: DE TIED KORTZAGEN "de verveling verdrijven" [Wanink 1, 129].

- "Genoeg hebben/krijgen van (iets/iemand)":

Win 1971: Ik bunne 't al lange leed altied vöör dageslech op te staone. IETS LEED WEZ-ZEN "schoon genoeg hebben van iets" [Deunk 1, 130].

Gen 1999: LEED ZUN "genoeg hebben van (iets)" [Telge 12, 101].

Vars 1985: A'j 'm leed bunt, dan geef 'm mi-j mor. 'M LEED WAEZEN "genoeg hebben van" [Telge 6, 208].

Vars 1985: 'k Hebbe der tabak van "genoeg hebben van" [Telge 6, 345]. [TABAK].

Vars 1985: Gleuf maor dat bi-j dén lastegen keerl zien vrouw de pap ok wel 's niet op kan [Telge 6, 259]. [Ze kan de PAP niet op "ze heeft er genoeg van"].

Vars 1985: 'k Bunne der uut-escheiden: 'k wiere der bies van. BIES WORDEN VAN "genoeg krijgen van (iets); (iets) beu worden" [Telge 6, 54].

Vars 1985: I-j zit den helen tied op zienen ni-jen wagen af te geven, mor worumme zöj 'm dat dink leed maken? 'M LEED MAKEN "(iemand) (iets) tegen maken" [Telge 6, 208].

VERVAELEND

vervelend, onaangenaam, onhebbelijk

- 01 VERVAELEND: Gels, Lich, Din, Voo, Ulf, Zel, Doet, Gaa, Kep, Dre, Hen, Tol, Baa, Ang, Wesv, Zev, Did, sHe, Zed, Her, Lob.
 02 VE(R)VELEND, VERVEELND: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Wich, Ruu, Bor, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Zel, Lat || Bat.
 03 NA(AR): Eef, Wich, Ruu, Bor, Haa, Eib, Lich, Aal, Gen, Sil, Wehl, Hen, Tol, Lat, Did, sHe, Zed / Eib 1980 [Telge 1, 54].
 04 NAER: Zut.
 05 ROT: Zut, Vor, Loch, Bor, Gees, Aal, Wehl, Dre, Hen, Lat, Zev, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 291].
 06 AKELEG: Harf, Wich, Ruu, Bor, Nee, Eib, Aal, Tol, Zed.
 07 WA(R)SELEK: Bel, Win.
 08 MISERABEL: / Gels 1937 [Archief 2, 263].
 09 LAANKWIELEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 134].

Hen: As iemand maor deur blif drammen ao-ver iets, is 't 'n vervaelende keerl; 'n nare keerl hef 'n lilleke blik in de ogen of 'n nare uut-straling. A'j ow vervaelt bi-j 'n verhaal, vi'j dat 'n vervaelend verhaal; as 't 'n verhaal is woor-in wat gebeurt wat slim is, dan is 't 'n naar verhaal.

Zel: Wat 'n vervaelende keerl; ik von 't ver-vaelend da'k te laat kwam. Wat 'n vervaelend verhaal.

Wich: Wat 'n akelegen keerl; dat von ik heel

naar. Wat 'n vervelend verhaal.

Loch: Ik vonne 't heel rot da'k 'n uur te late kwamme.

Aal: Wat 'n akeleg verhaal.

Bel: Wat 'n wasseleken keerl. Wat 'n wasselek verhaal.

● "Vervelend vinden":

Gen 1999: Op vakantie zun en zonder geld zitten; a'k der al an denk, krieg ik der pien in de boek van. PIEN IN DE BOEK KRIEGEN VAN "(iets) zó vervelend vinden, dat men er pijn in de buik van krijgt" [Telge 12, 123].

● "Vervelend doen":

Lich 1991: NARREKEN; ZITTEN TE ETTEREN "vervelend doen" [Telge 8, 81/37].

Gen 1999: A'j vrogger vervaeld waren, dan zei moeder: "Dat geneuk mot now maor 's uut zun". GENEUK "vervelend gedoe" [Telge 12, 61].

sHe 1982: 't Is wat gedaon um met 'n old wief naor bed te gaon. WAT GEDAON BUN; NIKS GEDAON BUN "niets waard zijn, vervelend zijn" [Telge 3, 32].

● *Veur "dat vindt hij vervelend" kiek bie: "dat staat hem niet aan".*

● *Veur "vervelende kerel" bunt de volgende benamingen op-egeven:*

- 01 DRAMMERD: Vor, Eib, Rek, Win || Bat.
- 02 DRAMMER: Ruu.
- 03 DRAMZAK: Wesv.
- 04 ZEIKERD: Zut, Gees.
- 05 KLIER: Zut, Zev.
- 06 KWAL: Zut.
- 07 KWIBUS: Ulf.
- 08 DRAAK (VAN 'N KEERL): Aal.
- 09 ETTER: Lob.
- 10 GRAMMIET: Wesv.
- 11 NAFFEL: / Win 1971 [Deunk 1, 149], Win 1976 [Aessink 4, 41].
- 12 NAAR STUK VRAETE: / sHe 1982 [Telge 3, 167].
- 13 VERVAELENDE POETZAK: / Pan 1988 [Telge 7, 108].

Win 1971: HAIKE "onaangenaam persoon" [Deunk 1, 84].

Vra, Zie: HAAIKE "onaangename vrouw" [Telge 8, 48].

Pan 1988: 'N VERVAELENDE HÖRK "een vervelend kind, een vervelende persoon" [Telge 7, 53].

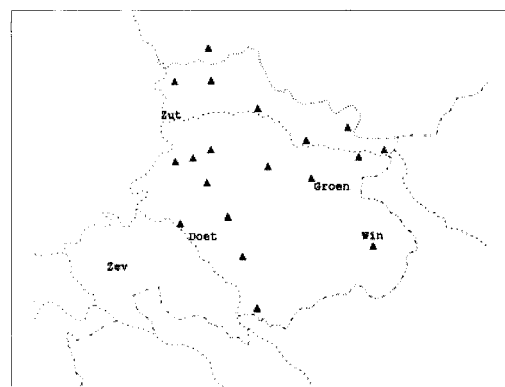
sHe 1982: 'N (AKELIGE) TRUT "een nare/vervelende meid" [Telge 3, 167/90/151].

Vars 1985: 'N STRONTDINK "een vervelend kind" [Telge 8, 343].

BALSTUREG

balorig, onwillig, weerspannig, tegen-draads, recalcitrant

- 01 BALSTUREG: Gor, Harf, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Nee, Eib, Rek, Bel, Win, Voo, Wesd, Zel, Kep, Hen, Baa / Win 1971 [Deunk 1, 14] || Bat.
- 02 BALSTEUREG: Aal.
- 03 BALSTÄÖREG: / Win 1971 [Deunk 1, 14].
- 04 BALDAODEG: Ruu, Gees, Gels, Eib, Bel, Meg, Zed.
- 05 BALDÄÖDEG: Lich, Sil.
- 06 VERVAELED: Vars, Dre, Hen, Ang, Dui, Pan, Lob / Dre 1982 [Lucassen 1, 45].
- 07 VERVELEND: Harf, Zut, Vor, Ruu.
- 08 VERVAELD: Gels.
- 09 VERDRAEJD: Gor, Lar, Aal || Bork, Hei.
- 10 UUTHUZEG: Ruu, Lar, Haa.
- 11 REBELS: Groen, Wehl.
- 12 KLIERDEREG: Vor / Dre 1982 [Lucassen 1, 45].

▲ *balstureg 01*

Balstureg is 'n woord wat veural in 't westen en noorden van den Acht bekend is.

- 13 KLIEREG: Does.
- 14 MIETEREG: Alm.
- 15 ALBESTELLEG: Zel.
- 16 KRIEMELEG: Dre.
- 17 KRIEBELEG: Sto.
- 18 WEERSTRUBBEG: Zev.
- 19 STRAMPHEUREG: Gor.
- 20 RABBEDÄÖNEG: Voo.
- 21 RABBEKÖPS: Vars.
- 22 WANEG: Win.
- 23 ONWIES: Din.
- 24 SPRADDEREG: Bel.
- 25 STAEG: / Vars 1985 [Telge 6, 330], Gen 1999 [Telge 12, 151].
- 26 DISSELEG: / Win 1971 [Deunk 1, 41].
|| nikkeleg: Boch.

Voo: De kinder die an 't spöllen wazzen, mossen egaal heuren dat ze wat niet mochten of argens af mossen blieven; ze wieren der op 't letst balstureg/rabbedäöneg van.

Aal: Onder 't spöllen mosten de kindere eegaal heurn dat ze nargens an mochten kommen; ze worden der op 't leste verdraejd van.

Ruu: As kinder neet op könt hollen met kattedwaad uuthalen, bunt ze uuthuzeg.

Vars 1985: De jonges hebt goed eholpen mor now wordt ze staeg [Telge 6, 330].

Acht-Tw 1948: Hee hef de kolder in den kop "hij is onwillig" [Wanink 1, 127]. [KOLDER].

sHe 1982: Now krig ze de begaofheid, geleuf ik [Telge 3, 14]. DE BEGAOFHEID KRIEGE "aanstellerig, balorig worden".

- "Steeds recalcitrant zijn":

- 01 OVVERAL MET DE KOP TUSSEN 'T HEKKE ZITTEN: Win 1976 / Aessink 4, 6].

- "In de contramine":

- 01 EMPEG: / Acht 1895 [Telge 2, 32].
- 02 WA(R)SELEK: / Eib 1995 [Telge 10, 238].
- 03 TEGEN 'T HAEL IN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 108].

Eib 1995: Wat bu'j toch weer waselek; geef noe maor 's 'n kere too [Telge 10, 238].

Acht-Tw 1948: Doo'j neet metspöllen wat wiej spölt? Bu'j wier tegen 't hael in? [Wanink 1, 108].

- "In de contramine zijn, tegendraads zijn":

- 01 EZELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 103].
- 02 DWARGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 03 DWARSLIGGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 04 KRANG ZUN: / Pan 1988 [Telge 7, 73], Wesv 1996 [Telge 11, 57].

Pan 1988: Wah zie gi-j toch weer krang vandaag [Tele 7, 73].

Lich 1991: KRANGE DOON "dwarsliggen" [Telge 8, 68].

Eib veur 1973: 't Geet 'm net as 'n varken: altied achterweers "gezegd als iemand tegen de draad in is" [H. Odink 3, 234]. [VARKEN; ACHTERWEERS].

GELUK

- 01 GELUK: Acht, Liem / Win 1971 [Deunk 1, 71] || Bat, Mar, Vre, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Eit.
- 02 GELUKKE: Harf, Ruu, Lar, Gels, Eib, Bel, Groen, Zel || Haak.
- 03 MAZZEL: Gor, Eef, Zut, War, Vor, Ruu, Lar, Rek, Lich, Aal, Bre, Din, Gen, Meg, Vars, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Ang, Lat, Zev, Did, Zed, Sto, Pan.
- 04 BOF: Gor, Eef, Wesd, Does.
- 05 BOFFEN: Win.
- 06 METVALLER: Bel.
- 07 METVAL: Eib.

Ruu: Vrogger ha'j 't aover geluk, gelukke; noe ok wel aover mazzel.

Groen: Ik was drie minuten te late veur de busse, maor hee ston der nog; wat 'n gelukke/geluk, anders ha'k twee uur motten wachten.

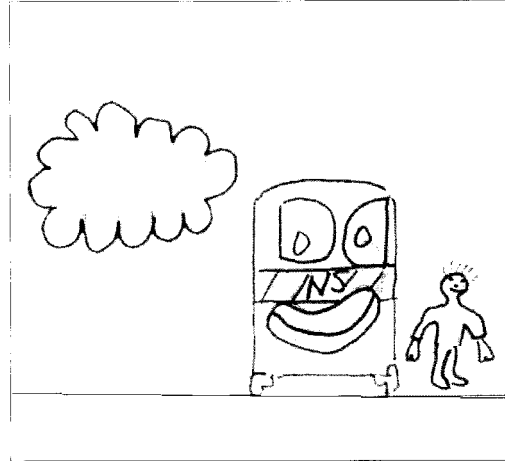
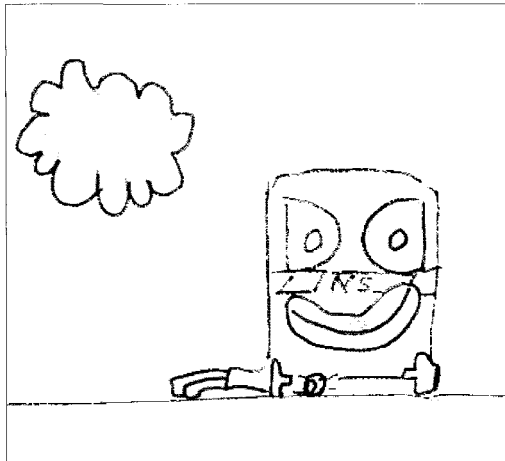
Vor: As smoesjen zegge wie wel: "Dén kump van geluk onder 'n trein en löp weer wieter". [Ok: Bor, Gels, Bel].

Zed: Zi-j zol van geluk nog onder de tram komme.

Vars 1985: Dén kump van geluk nog 'n kere onder den trein; a'j geluk hebt, kö'j de vinger wel in de pap tebrekken = geluk is onberekenboor [Telge 6, 117/137].

Lich 1991: "A'j gelukke hebt, kö'j met ne scheid de lampe uutblaozen", zeg i-j a'j der ene waarschouwen wilt dat e der neet te völle op mot rekkenen dat 'm wat wal makkelek af zal gaon [Telge 8, 44].

Acht-Tw 1948: Wee'j wat 'n algerak is? A'j ne

Dén kump van geluk onder 'n trein en löp weer wieter.

fleske boeten zet um der mes in te kriegen en ne kreje drit der oew liek in. ALGERAK "bijzonder geluk, groot toeval" [Wanink 1, 66].

Gees: Vrogger zaeden ze hier dat a'j 'n oele heurn ropen, dat ongelukke brach. [ONGELUKKE; ok: Lar, Gels].

Gen 1999: PEERDSGELUK "onverwachts geluk" [Telge 12, 121].

Vars 1985: 'n Zatte keerl en 'n nuchtern kalf, die brekt gin been "die hebben altijd geluk" [Telge 6, 168].

Win 1971: 't Geluk zit in 'n klein gat "het geluk zit in een klein hoekje" [Deunk 1, 71].

● "Geluk hebben":

- 01 ZWIJNEN: Zut.
- 02 BOFFEN: Win.
- 03 'T ESCHOTTENE HEBBEN: / Lich 1991 [Telge 8, 104].
- 04 MET BEIDE BENE IN DE SPÖRRIE LOPEN: / Lar 1924 [Langeler 1, 140].
- 05 MET DE KONT IEN DE BOTTER VALLE: / Pan 1988 [Telge 7, 22].

Zut: Wat ha'k 'n mazzel; wat zwijnden ik.

Nee: 'k Harre geluk; 'k boffen.

Win: Wat 'n geluk; wat 'n boffen.

Bel: Van ene dén altied gelukke hef, zeg i-j: "Hee hef ne iezeren helm op".

Vars 1917: 't Völt eur in de göpse: Hentjen en moeder Hiltink bunt beide in huus [Döker 1, 10]. ['T VÖLT EUR IN DE GÖPSE "zij heeft geluk"].

Win 1976: Ne zatten keerl en 'n nuchter kalf braekt gin butte "hebben altijd geluk" [Aessink 4, 63].

Eib veur 1973: 'n Lood geluk is better as 'n pond verstand "een beetje geluk helpt meer dan veel verstand" [H. Odink 3, 77]. [LOOD; VERSTAND].

GELUKSVOGEL

- 01 GELUKSVOGEL: Acht, Liem.
  - 02 GELUKSVOGGEL: Bel, Aal, Bre, Win.
  - 03 GELUKSKONTE: Loch.
  - 04 GELUKSKUKEN: WIN.
  - 05 BOFKONT(E): Acht, Liem || Mar.
  - 06 BOFFERD: Harf.
  - 07 MAZZELKONT(E): Gor, Zut, Vor, Lar, Lich, Aal, Doet, Baa, Zed, Sto, Pan.
  - 08 MAZZELAAR: Zut, Ruu, Wesv, Zev.
  - 09 MAZZELPETER: Lich, Aal, Meg.
  - 10 MAZZELPIET: Ang.
  - 11 MAZZELZAK: Pan.
  - 12 MAZZELPIK: Pan.
- || gelukspiels: Vre, Rhe, Anh.

Hen: 'n Bofkonte is veur 't gelukke geboren.

Bel: 'n Geluksvogel hef elke kere 'n kwartjen tussen de dubbeltjes zitten.

Zev: Van 'n mazzelaar wördt wel gezeid: "Hi-j kump van geluk nog 's 'n keer um".

Eib: Van 'n geluksvogel zeg ie: "Dén löp 't gelukke met sträöltjes 't gat oet".

Meg: 'n Mazzelpeter löp 't geluk met sträöltjes nao.

GELUKKEG

gelukkig

Gelukkeg is 'n woord wat neet völle gebruikt wordt.

01 GELUKKEG: Gor, Harf, Vor, Bor, Groen, Bre, Zel, Doet, Hen || Anh, Emm, Elt, Kle.

Doet: 't Kleine kind was al 'n hele hort zuuk, maor wier uiteindelek deur 'n wout gevonnen. Wat waren de olders gelukkeg, toen ze eur kind weerzaggen.

Bre: Wat wazzen de olders gelukkeg en bli-j too ze eur kind weerzaggen.

Hen: Wat wazzen de olders bli-j en gelukkeg toen ze eur kind weerzaggen.

● *In vriejer taalgebruuk:*

01 BLI-J, BLIE(J): Acht, Liem || Hei.

Did: Vad en moed ware bli-j dat den blaag der weer was.

Wich: De olders waarn blie toen ze den kleinen weer zagen.

● *Veur ongelukkeg in "zich ongelukkig voelen" bunt nog op-egeven:*

01 BELABBERD: Bor, Meg, Ang, Lob.

02 VERDRETEG: Nee, Eib, Lich.

03 VERDRIETEG: Zel, Hen.

04 BEROERD: Gor, Meg, Tol.

05 BEDREUFD: Ruu, Eib || Vre.

06 ELLENDEG: Vor, Bor.

07 ROT: Ruu, Dui.

08 NAAR: Ruu.

09 TREUREG: Bel.

10 SLECHT: Bre.

11 MIEZEREG: Bre.

12 EUJ: Net.

Bor: Tone had de verkering met Tonia uutemaakt en doorumme veulen Tonia zich belabberd.

Bel: Tone en Tonia hadn 't nus onder den boom liggen; Tonia veulden zich der treureg van.

Ruu: Wat veulen Tonia zich bedreufd.

Bre: Tonia veulen zich zo miezereg.

Net: Zi-j vuulde zich zo euj.

Wesv 1996: Ik bin zo bli-j as 'n steenaoves-

peerd met 'n ni-je zweep "gezegd als men ergens heel ongelukkig mee is" [Telge 11, 71]. [BLI-J; STEENAOVESPEERD; ZWEEP].

● *Ene dén ongelukkeg is, is 'n:*

01 ZIELEPOOT: Gor, Zut, Groen, Aal, Wesv, Zev.

02 BLOOD: Loch, Gels.

03 HALS: Aal.

PECH

pech, ongeluk, tegenslag

01 PECH: Acht, Liem.

02 MALHEUR, MALLEUR, ME'LEUR: Zut, Wich, Ruu, Win, Voo, Ulf, Vars, Wesv, Zev, Did, Zed.

03 STROP: Zut, Nee, Din, Hen.

04 TEGENSLAG: Eib.

05 TEGGENSLAG: Bel.

06 ONDERSTOND: Win.

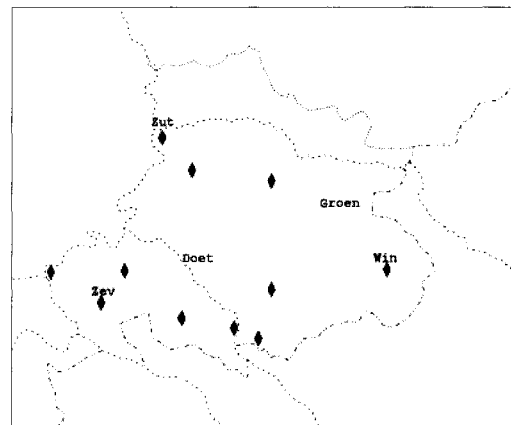
Dre: Ik had haos, ik grep de fietse maor ik had pech: hie ston op kousevute.

Din: Ik hadde haost, grep mien de fietse, maor wat 'n strop: mienen band was plat.

Zev: Ik had pech/malleur: mien band ston laeg.

Ulf: Piet had 't malheur dat e zich te laat veur de wedstrijd angemeld had.

Zut: 't Zit eur altied tegen: ze hef niks anders as malleur in eur laeven.

◆ *malheur, malleur, me'leur 02*

't Van olds Franse woord malheur is veur onze streek in 11 plaatsen op-egeven; kiek ok op blz. 710 (31 malheur an 't benul).

Win: 'k Bunne op tied van hoes vot-egaone, maor onderweggens ha'k zovölle onderstond da'k toch nog te late kwamme.

Acht-Tw 1948: As 't pap raegent, is mienen telder aait ummegekeerd "ik heb altijd pech" [Wanink 1, 158].

Win 1976: Wee veur 't ongelukke geboren is, kan den dommen wal te braeken met luze knappen "wie voor het ongeluk geboren is, kan zijn duim wel breken bij het luizen dood drukken". A'j 'n ongelukke hebben zölt, kö'j wal op de rugge vallen en ow 't nözzenbutken tebraeken [Aessink 4, 66/35].

sHe 1993: In de neus pörke en ow vinger braeke "gezegd als men aan wil geven dat iets zich ongunstiger kan ontwikkelen dan men verwacht had" [Telge 3, 201].

● *A'j pech hebt, bu'j 'n:*

- 01 PECHVOGEL: Acht, Liem.
- 02 PECHVOGGEL: Aal, Win.
- 03 ONGELUKSVOGEL: Loch, Gels, Rek, Vars, Hen.
- 04 ONGELUKSVOGGEL: Win.
- 05 PECHDUVEL: Sil.
- 06 STUMPEL: / Gen 1999 [Telge 12, 155].
- 06 STUMPER: / Gen 1999 [Telge 12, 155]

Bor: 'n Pechvogel is veur 't ongeluk geboren. [Ok: Gels].

Gen 1999: En ik bun de domme. DE DOMME ZUN "de pechvogel zijn" [Telge 12, 43].

Pan 1988: HOLVERSTAAK, HOLVERZAK "iemand die steeds overvallen wordt door kleine ongelukken" [Telge 7, 53].

AKELEG

onheilspellend

- 01 AKELEG: Harf, Eef, Ruu, Loch, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Aal, Bre, Meg, Vars, Zel, Doet, Dre, Hen, Tol, Lat, Did, Lob.
- 02 NA(AR): Harf, Vor, Ruu, Bor, Nee, Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Wehl, Baa, Tol, Ang, Dui, Zev || Bat, Haak.
- 03 NAER: Zut.
- 04 NAOR: Pan.
- 05 ANGSTEG: Wich, Aal, Win, Sil, Does, Ang, Wesv.
- 06 ANGS-ANJAGEND: Gor, Haa, Zed.

- 07 ONHEILSPELLEND: Gor, Voo, Hen.
- 08 GRIWWELEG: Alm, Rek.
- 09 GROEZELEG: Win, Zel / Kot ca 1930 [Meinen 5, 40] || Vre.
- 10 GRUWWELEG: / Kot ca 1930 [Meinen 5, 40].
- 11 ROT: Zut, Ruu.
|| akelek: Bat.
|| gruilieg: Raes.

Nee: To'w in 'n duustan in 'n storm lepen, heurn wiej in-ens ne oele ropen; wat 'n akeleg geluud.

Vor: Toen wiele in 't duustern buten lepen, heurn wiele in-ens 'n oele krassen, stomp bie ons; wat 'n naar geluud; de kolde groezel trok miej aover de rugge.

Groen: Vlakbi-j ons reep ne oele; wat 'n akeleg naar geloed.

Pan: Wi-j hurde 'n uul krijse; wat 'n naor geluud.

Sil: Der schreeuwen 'n oel; wat was dat 'n angsteg geluud.

Gels 1935: "t Is toch maor good da'k ze 'n poppe egeven hebbe dee-t slaopen kan", zei Bennad. Wat zol dat griebeleg elekken hebben, die grote glazeren ogen näöst dee van onze kleine (dode) Pupken. Noe liekt 't net of ze allebeide slaopt [Archief 2, 23]. [GRIEBELEG].

BLI-J I

blij

- 01 BLI-J: Nee, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 27] || Vre, Boch, Emm, Elt, Kle.
- 02 BLIE(J): Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Aal, Zel, Baa, Lat || Bat, Haak.
- 03 VRO: / Gen 1999 [Telge 12, 172].
- 04 OP SCHIK: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Haa: Tone had der helemaole neet meer op erekkend dat hee slagen. Wat was e bliej!

Gen: Toon had der niet op geraekend, maor hi-j was toch geslaagd; wat was e bli-j!

Gen 1999: Ik bun vro dat alles zo goed afgelopen is [Telge 12, 172].

Bel: Zo bli-j as ne engel. [ENGEL].

● *In vriejer taalgebruuk wordt "blij zijn (over/met)" omschreven as:
zich verheugen op*

- 01 ZICH VERSPITSE(N) OP: Alm, Eef, Wich, Vor, Lich, Aal, Win, Voo, Vars, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Wesv, Pan, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 162], Dre 1982 [Lucassen 1, 39], Lich 1991 [Telge 8, 134], Wesv 1996 [Telge 11, 92], Gen 1999 [Telge 12, 168] || Bat.
- 02 ZICH VERSPIKKEN OP: Loch, Gels, Nee / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203], Eib 1980 [Telge 1, 91].
- 03 ZICH VERNIEJEN OP: Vor.
- 04 ZICH VERSPINZE OP: Did.
- 05 ZIK VERRUMEN OP: / Kot veur 1934 [Meinen 2b, 35], Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Win 1971 [Deunk 1, 260].
- 06 ZIK VERREUMEN OP: / Win 1971 [Deunk 1, 260].
- 07 ZIK VERKNÖTTEREN OP: / Eib 1980 [Telge 1, 90], Gen 1999 [Telge 12, 167].
- 08 VLASSE OP: Sto.

Alm: Tone verspitsen der zich op dat e margin uut zol gaon.

● *In vriejer verband:*

- 01 'T FIJN VINDEN: Ruu, Bor, Kep.
- 02 SCHIK HEBBEN MET: Ruu.

Kep: De luu in de zaal vonnen de uitvoering mooi en dat vonnen de spöllers merakel fijn.

Ruu: De leu in de zaal wazzen good te spreken aover de uitvoering en door hadden de spöllers völle schik met.

Tol: 't Ston de toneelspöllers wel an dat de luu de uitvoering mooi vonnen. [ANSTAON; ok: Bel || Vre].

● *In de zin "daar ben ik blij mee" is de woordgroep "blij mee":*

- 01 BLI-J/BLIE(J) MET: Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Gen, Voo, Vars, Sil, Zel, Dre, Hen, Baa, Ang, Did, Pan, Lob.
- 02 BLI-J/BLIE MEE: Zut, Lat.
- 03 BLI-J/BLIE UM(ME): Zut, Ruu, Haa,

Groen, Aal, Din, Meg, Zel, Doet, Does, Gies, Wesv, Dui, Zev, Sto.

Pan: Die luj ware der bli-j met.

Sto: Ze wazze der bli-j um.

Lat: Ze ware der bli-j mee

Vars 1917: 'n Keer hadde Tinus zich zowoor 'n boerderi-je ekoch. 'n Wekke of dri-j zat e der met baoven in de beume; 't was meer as merakels zo at e dat eschotten hadde [Döker 1, 71]. [ARGENS MET BAOVEN IN DE BEUME ZITTEN "ergens zeer verheugd over zijn"].
Acht-Tw 1948: IN DE KLERE WAEZEN MET "in zijn schik zijn met (iets)" [Wanink 1, 122].

Acht-Tw 1948: ZEELSVERGENEUGD "ziels- blij" [Wanink 1, 217].

Lich 1991: KREGEL "levenslustig" [Telge 8, 68].

BLI-JSCHAP

blijdschap, vreugde

Bli-jschap is 'n woord wat neet völle gebruikt wordt.

- 01 BLI-JSCHAP: Groen, Bre, Voo, Hen, Does.
- 02 BLI-JDSCHAP: Bre, Gen, Zel.
- 03 BLI-JSCHOP: Nee, Bel, Win.
- 04 BLI-JDSCHOP: Bel.
- 05 BLIE(J)DSCHAP: Gor, Harf, Zel.
|| plezier: Boch.

Gor: De breurs hadden mekare in gin joren ezeen; wat was de bliedschap groot bij 't weerzeen.

Hen: De bli-jschap toe-t ze mekare weerzagen, was groot; wat waren ze te passe.

Bel: De breurs waren boeten zikzelfs van bli-jdschap.

● *In vriejere vertaling:*

- 01 BLI-J, BLIE(J): Acht, Liem.

Lat: De bruurs hadde mekaar lang niet gezien; wat ware ze bli-j toen ze mekaar weer zage.

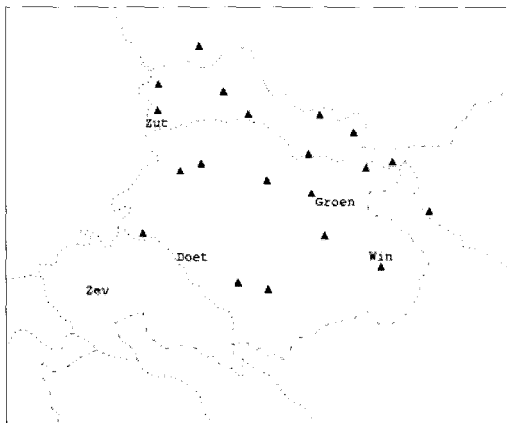
Gor: Wat waren ze bliej det ze mekare weer zagen.

SCHIK

plezier, genoeg

In verbinding met maken is 't altied schik, skik, wille, lol, plezeer, plezier, gein; in verbinding met hebben geeft de metwarkers vake de veurkeur an 'n schik, 'n skik, 'n lol, 'n gein. Allene in combinatie met wille is vaker "wille hebben" op-egeven as "n wille hebben".

- 01 SCHIK: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 103], Pan 1988 [Telge 7, 120] || Emm, Kle.
- 02 SKIK: Bor, Bel, Groen.
- 03 WILLE: Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Win, Vars, Wesd, Dre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 213], Win 1971 [Deunk 1, 278], Vars 1985 [Telge 6, 407], Lich 1991 [Telge 8, 146] || Bat, Vre.
- 04 LOL: Harf, Zut, War, Vor, Ruu, Nee, Groen, Bre, Voo, Baa, Does, Ang, Lat, Wesv.
- 05 PLEZEER: Loch, Gels, Haa, Rek, Bel, Groen, Bre || Haak.
- 06 PLEZIER: Harf, Alm, Vor, Voo, Sil, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Hen, Tol, Zev, Her, Lob || Raes, Boch, Anh, Kle.
- 07 GEIN: Gor, Zut, Doet, Gies, Wesv.
- 08 AARDEGHEID: Ruu, Bor, Rek, Lich, Din, Lat.
- 09 AORDEGHEID: / Pan 1988 [Telge 7, 13].

▲ wille 03

't Woord wille is veur den Acht vaker op-egeven as de zegswieze "met völle wille"; verg. 't kaartjen op blz. 758.

Wich: De jonges hadden Toon de fietse verstoppt; hee zoch alles af, maor kon 'm niet vinn; wat hadden de jonges 'n schik.

Zev: Wat hadde die snotape 'n schik.

Bor: Wat hadden dee benzels skik.

Loch: Wat hadden de jonges wille.

Vor: Wat hadden dee blagen 'n wille.

Zel: 't Fees was in vollen gang; der wier edanst en schik emaaft; iederene was bli-j.

Zev: Der werd gedans en schik gemaak.

Lar: Iederene dansen en had de grootste wille.

Tol: Hie hef zon schik, hie wet van gekkegheid niet meer wat e deut.

Lich: Hee hef der aardegheid an um ow te plaogen, door mo'j ow maor niks van antrekken.

● *Veur de volgende plaatsen is op-egeven dat 't biewoord an/aan gebruikt wordt in combinatie met baovenstaonde woorden: Harf, Alm, Zut, Vor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Win, Voo, Sil, Wesd, Zel, Gaa, Wehl, Hen, Wesv, Zev, Zed.*

Bor: Joop repareert klokken; door hef e völle schik an.

● *Veur de volgende plaatsen is op-egeven dat 't biewoord van gebruikt wordt in combinatie met baovenstaonde woorden: Gor, Gels, Eib, Bel, Lich, Aal, Win, Vars, Doet.*

Gels: Der wodn edaanst en plezeer emaaft; ze hadn der allemaole schik van.

Win: Wat hadden de jonges der schik van.

● *Veur de volgende plaatsen is op-egeven dat 't biewoord met gebruikt wordt in combinatie met baovenstaonde woorden: Eef, Wich, Lar, Gels, Groen, Aal, Win, Dre, Hen, Zed.*

Wich: Joop repareert klokken; door hef e völle wille met.

● *"Dat schenkt hem (veel) voldoening/bevrediging" wordt ok vake vertaald as:*

Door hef e vö(l)le

- 01 'LEFEBRIEJE AN: Loch, Bor, Eib, Groen, Aal.
- 02 LIEFHEBBERI-J IN: Ulf.
- 03 LIEFHEBBERI-JE VEUR: Tol.

Ulf: Joop repariert klokken; door het hi-j vól liefhebberij in.

Vor: An klokken maken hef Joop zien draej. [DRAEJ].

Lar 1864: En met de naolde kon Martjen, man! Dat 't schik en aard had [GV-alm 173]. [SCHIK EN AARD HEBBEN "een lust zijn"].

Acht-Tw 1948: ZIEN DRAAI HEBBEN "zijn plezier hebben, in de regel aan het leed van anderen" [Wanink 1, 88].

Lich 1991: GRÄÖLEN "heimelijk plezier hebben" [Telge 8, 46].

Win 1971: Hee hef zienen inwendegen schik "hij heeft innerlijk plezier" [Deunk 1, 102].

Acht 1895: De hoender hebt gin dege as 't raegent. GIN DEGE HEBBEN "niet in zijn element zijn" [Telge 2, 23].

● "Plezier maken":

01 JAPSEN: / Acht 1882 [Telge 2, 127].

02 KADIEZE: / sHe 1982 [Telge 3, 73].

03 JAPSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 179].

04 JEPSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 179].

05 SJAPSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 179].

Win 1971: I-j zólt gisternaovend wal an de rollie ewest wezzen, da'j no zonne koppiene heb. AN DE ROLLIE WEZZEN "aan de zwier zijn" [Deunk 1, 195; ok: / Kot 1913 (Meinen 2a, 123)].

Kot 1925: Neet dat de beide jongens slech oppasten, dat ze de halve tied in de harbargen laggen of op maro wazzen, maor toch [Meinen 3, 43]. [OP MARO WEZZEN "aan de zwier zijn"].

Acht-Tw 1948: ZWIET SLAON "de bloemetjes buiten zetten" [Wanink 1, 220; ok: / Lar 1885 (Postmeter 1, 20)].

Acht 1882: Rieke is e wisse maor verstand van de bouweri-je hef e niks, zeggen ze. Het mot zon heerboer waezen dee geet rossen en ri-jen [Otto 1, 499]. [GAON ROSSEN EN RI-JEN "plezier maken"].

Acht-Tw 1948: 't Wordt mij helemaol 'n keukelspil "gezegd als ergens te veel gekheid van gemaakt wordt" [Wanink 1, 120].

Win 1976: Met beide bene in ene boksenpiepe staon "dwaze dingen doen" [Aessink 4, 61]. [BEEN; BOKSENPIEPE].

Kot veur 1934: Vaeninkboer dee haverzaad in 't zaejvat, heeng 't an den nekke en stree zien land op. Zweuleman kwam 'm van 't andere ende temeute. "'t Is der vandage good an", reep Zweuleman opgeruumd doo ze op de middens van de heuke kort bie mekare kwammen. Gistern dén zachten raenge en noo dee wermte. Wi-j konnen 't haoste neet baeter verlangen. "'t Is ne lost" [Meinen 8, 129]. [LOST "lust, vreugde"].

FEESTNUMMER II

'n Feestnummer is iemand dén schik wil maken.

01 FEES(T)NUMMER: Wich, Vor, Lar, Gees, Nee, Rek, Groen, Zel, Doet, Kep, Hen, Baa, Zed.

02 LOLMAKER: Eef, Zut, War, Groen, Voo, Sil, Does, Ang.

03 VROLEKE(N) FRANS: Harf, Nee, Din.

04 DOLBOTTER; Dui, Zed.

05 FUIFNUMMER: Vars, Zel.

06 LOLBROOK: Lar || Bat.

07 LOLLBROEK: Sil.

08 LOLBOKSE: Ruu.

09 LOLTRAPPER: Ruu.

10 FEESTNEUS: Gies.

11 FEESNEUZE: Aal.

12 FEESTGANGER: Zut.

13 PLEZIERMAKER: Hen.

14 PLEZEERMAKER: Ruu.

15 GEINMAKER: Doet.

16 JAN PLEZIER: Lob.

17 DOLBOTTER: / Gen 1999 [Telge 12, 43].

Acht-Tw 1954: JAPS "oppervlakkige pretmaker". JEPSE "pretmaakster" [Wanink 2].

Acht 1882: SMEUGEL "olijkerd" [Telge 2, 120].

Vars 1985: 't Is 'n vlotte meid mor op feestjes is 't soms 'n echte rollieje. 't Is mi-j ne rotse: ze is den helen tied an 't rolliejen an. Net zat ze gundert tussen de jonges, now löt ze zich der door weer tussen vallen [Telge 6, 290/292]. [ROLLIEJE ("fuifnummer"); ROTSE].

Win 1971: JOEKSE, JOEKELE "vrouw die het leven te licht opneemt" [Deunk 1, 104].

Pan 1988: TOETEBEL "onbezorgde, losbol-

lige vrouw" [Telge 7, 139].

sHe 1982: 'N FLADDER VAN 'N DEERN "een ontrouw meisje" [Telge 3, 44].

Win 1971: ALLEBAND "brooddronken jongen" [Deunk 1, 6].

BLI-J II

vrolijk, opgewekt

Der bunt maor weineg metwarkers dee veur 't begrip "vrolijk" 'n vertaling geeft.

- 01 BLI-J: Din, Sil, Zel, Gies, Zev, Zed, Lob ||
Elt.
- 02 BLIE(J): Vor, Eib.
- 03 PLEZEREG: Haa, Nee, Eib, Bel, Bre ||
Vre, Hei.
- 04 VROLEK: Doet, Ang, Zed.
- 05 VREULEK: / Acht 1882 [Telge 2, 145].
- 06 GLUNDER: / Acht 1895 [Telge 2, 43].
- 07 MONTER: / Kot 1911 [Meinen 2, 94],
Vars 1985 [Telge 6, 231].
- 08 NAEREG: / No Acht 1883 [Telge 4, 72].
- 09 WIEREG: / Acht 1882 [Telge 2, 151].
|| plezierlek: Raes, Rhe.
|| plezierreg: Boch, Emm, Elt, Kle.

Din: Der wier op 't feest edanst en plezier
emaakt; iederene was bli-j.

Vor: Op 't feesjen wodn edanst en schik
emaakt; iederene was bliej.

Nee: Op 't fees wodn edaanst en schik
emaakt; iederene was plezereg.

Acht-Tw 1948: GOOD TE SPREKKEN
WAENN "opgeruimd zijn". JOECHTEREN
"uitgelaten zijn" [Wanink 1, 186/117].

Win 1971: JOECHTEREN "luidruchtig vrolijk
zijn" [Deunk 1, 103].

Vars 1985: 'T HUPS TE PAKKEN HEBBEN
"in een vrolijke stemming zijn" [Telge 6, 152].

Acht 1882: RECHT IN ZIEN ES/ESSE WAE-
ZEN "in zijn schik zijn" [Telge 2, 33].

Acht-Tw 1948: OP DE DEUNE WAEZEN "in
zijn sas zijn" [Wanink 1, 91].

Kep: Iedereen dansen en had schik op 't
feest; de sjoem zat der goed in. SJOEM "vro-
lijke stemming".

Eib veur 1973: 't Geet der van gat "het gaat
er vrolijk aan toe" [H. Odink 3, 71]. [GAT].

Alm: Aoverdreven vrolek is: GEDAON.

No Acht 1835: ALIBANDEREG "jolic" [Telge
4, 17].

sHe 1982: IEMAND AOEVER DE BESSEM
LAOTE PISSE "iemand opvrolijken" [Telge 3,
15; ok: Eib veur 1973 (H. Odink 3, 28)]. [BES-
SEM; PISSE(N)].

• "Vrolijkheid":

- 01 GEJOECHELTE: / Win 1971 [Deunk 1,
104].
- 02 GEJOECHTER: / Win 1971 [Deunk 1, 69].
- 03 JOEKS: / Win 1971 [Deunk 1, 104].
- 04 TIER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 195].

Acht-Tw 1948: No moder zoek is, is alle tier
oet 't hoes [Wanink 1, 195]].

No Acht 1835: ALIBANDERIEJE "jolicheid"
[Telge 4, 17].

VROLEKEN FRANS

- 01 VROLEKE(N) FRANS: Eef, Vor, Ruu,
Loch, Aal, Bre, Win, Din, Doet, Kep, Hen,
Tol, Ang, Gies, Zev, Zed || Bat.
- 02 VROLEKE FRAANS: Lob.
- 03 VROLEKEN FRITS: Ruu.
- 04 PLEZEREGEN: Bor, Gees, Gels, Nee,
Eib, Rek, Groen, Lich.
- 05 FEES(T)NUMMER: Zut, Bre.
- 06 PLEZEERMAKER: Bel.
- 07 PLEZEERBOKSE: Loch.
- 08 FUIFNUMMER: Ruu.
- 09 LOLMAKER: Groen.
- 10 LOLLEGEN: Lar.
- 11 GEINPONEM: Vars.
- 12 JAN-PLEZIER: Lob.
- 13 (RARE) DOLBOTTER: / sHe 1982 [Telge
3, 32].

Win 1971: KREUTE "levendige, levenslus-
tige vrouw; levendig, levenslustig meisje"
[Deunk 1, 123].

FIJN

prettig

- 01 FIJN: Gor, Harf, Wich, Ruu, Bor, Gees,
Gels, Nee, Win, Din, Sil, Zel, Doet, Hen,
Baa, Tol, Ang, Lat, Dui, Zev, Lob.
- 02 A(AR)DEG: Haa, Groen, Win, Wehl.
- 03 LOLLEG: Does.

|| mooi: Anh.
|| good: Boch.
|| goed: Elt.

Gels: 't Is neet zo fijn a'j mie anstoot.

Baa: l-j mot mien niet zo anstoten; dat vin 'k niet fijn.

Zel: Ze vonnen 't gruwelek fijn dat ze mekare weer zaggen.

Gels 1934: "A'j mien vaar 's metnom", zeg mien moor, "dan kon den dokter 'm daleks helpen en dan schrif e misschiens ook nog luk minder", zeg ze. "Boe jao, dah was lefebrieje", zeg ik [Gids Folk. 2, 48]. ['T IS LEFEBRIEJE "het is prettig, fijn"].

● "(lets) niet prettig vinden":

- 01 (ARGENS) *NEET VAN HOLDEN*: Gor, Alm, Zut, Vor, Bor, Nee, Eib, Groen, Lich, Dre, Voo, Tol, Wesv, Zev, Zed.
- 02 (ARGENS) 'N *HEKEL AN HEBBEN*: Eef, Lar, Nee, Rek, Bel, Aal, Bre, Win, Tol, Pan, Lob.
- 03 (ARGENS) *NIKS AN VINDE(N)*: Harf, Hen, Gies, Did.
- 04 (IETS) *NIET KÖNNEN HEBBEN*: Gor, Loch, Aal.
- 05 (IETS) *VERVELEND VINDEN*: Bel, Groen.
- 06 (IETS) *NEET GRAAG HEBBEN*: Vor.
- 07 (IETS) *NIKS FIJN VINDEN*: War.
- 08 (IETS) *NODE ZIEN*: / No Acht 1839 [Telge 4, 30].
- 09 'T *NEET BEGREPPE(N) HEBBE(N) OP* (IETS): Ruu, Zed.
- 10 'T *NEET HEBBEN OP* (IETS): Bor / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 156].
- 11 *GIN SCHIK HEBBEN MET* (IETS): / Vars 1985 [Telge 6, 21].

Zed: Stoot mien toch niet zo aan; door hol ik niet van; door he'k 't niet op begrepe.

Bre: Dat gestote, daor he'k 'n haekel an.

Vor: lej mot miej neet zo anstoten, dat he'k niet graag.

Bor: Al dat gedramte, door he'k 't neet op.

Vars 1985: Eerst hadden ze der gin schik met, mor later verdienen ze der goed an en dan lieft 't an. [Telge 6, 21]. [ANLIEVEN "prettig worden"].

sHe 1993: A'j dat duk doet, lieft 't wel aan

[Telge 3, 192]. [AANLIEVE].

● *Heel Achterhooks is 't volgende citaat:*

Acht 1868: "Wi'j karmse met mi-j holden, Gaitjen?" Gaitjen zeg (met neergeslagen ogen): "'t Kan mi-j neet verschellen" [GV-alm 176]. [VERSCHELLEN].

TREUREN

treuren

- 01 TREURE(N): Acht, Liem || Bat, Haak.
- 02 MARTELEN (AOVER): Ruu.
- 03 ARMOOD HEBBEN (AOVER): Lich.
|| treure: Kle.

Bel: Treuren, maor wi-j zegt: treuan.

Voo: De olders treurden aover den dood van eur kind.

Lich: De olde leu hadn völle armoed aover de dood van eur kind.

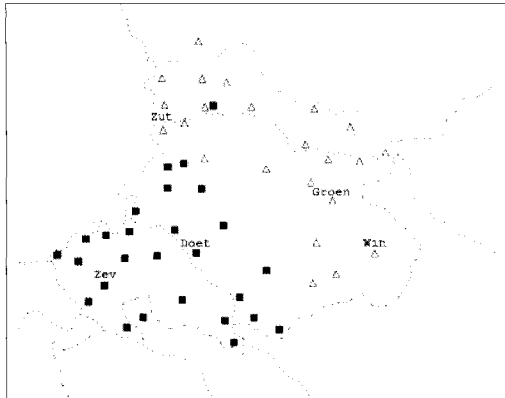
VERDREET

verdriet

- 01 VE(R)DREET: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, War, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Bat.
- 02 VERDRIET: Alm, Wich, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Pan, Lob || Elt.
- 03 NAREGHEID: Aal, Win, Baa.
- 04 DROFFENISSE: Vor.
- 05 ARMOOD: / No Acht 1883 [Telge 4, 62], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 69], Lich 1991 [Telge 8, 16].
- 06 ARMOE, ARMOED: / Acht 1882 [Telge 2, 6].
- 07 ARREMOED: / No Acht 1839 [Telge 4, 26].
- 08 LEED: / Win 1971 [Deunk 1, 130], Vars 1985 [Telge 6, 208] || Boch.
- 09 WETE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 211].
- 10 SMARTE: / Win 1971 [Deunk 1, 216].
- 11 ZEER: / Acht 1895 [Telge 2, 155].
- 12 HARTZEER: / Gen 1999 [Telge 12, 70].

Wich: Verdriet, met 'n ie as in 't woord bier. [Ok: Voo, Meg, Sil, Wesv, Pan || Elt].

Pan: 't Kiend was ien de drukke straot moed kwietgerak; 't krijste zich de kop af. "Och, wah

△ *ve(r)dreet 01*   ■ *verdriet 02*

De verspreiding verdriet/verdreet is der ene dee völle veurkump: den No Acht hef verdreet, in de Liem en langs den Olden lesselt is 't verdriet. Anders as in 't Standaardnederlands (woor de ie 'kort' is) is de ie dan vake 'tzelfde as in 't woord bier. Verg. ok de kaartjes op blz. 835 (liefde/leefde) en blz. 1038 (liegen/legen) en de kaartjes in De mens-C op blz. 558 (verliezen/verlezen) en blz. 644 (zien/zeen).

heggi-j 'n verdriet", zei iemand die naeve kwam.

Wesv: 't Kind was zien moeder kwietgeraak en 't bolk arg. "Och, wah heggi-j 'n verdriet", zei 'n verbi-jganger.

Eib: "Och, wat 'n verdreet", zee der ene dén 't zag.

Win: "Och, wat heb i-j ne naregheid", zei der ene teggen 't kind wat slim an 't liepen was umdat 't zien moder kwiet was.

Gor: De verkering was net uut; Tonia had der völle verdreet van/aover.

Acht-Tw 1948: Hee hef der völle wete van ehad dat zien moder estorven is [Wanink 1, 211].

Lich 1991: Der was völle armoed bi-j ziene begraffenisse [Telge 8, 16].

Lar: Elk huusken hef zien kruusken, En gao'j 'n huusken veerder, dan vin i-j 'n kruusken meerder: aoveral is verdreet.

Vars 1985: Wi-j wet joh allemaole dat ze in eure laeven völle kommer en kwel met-emaakt hebt [Telge 6, 188]. [KOMMER; KWEL].

Acht-Tw 1948: Hulen met dreuge ogen "doen alsof men verdriet heeft" [Wanink 1, 114].

● *"Liefdesverdriet":*

- 01 LUDDEVUD'DU: Wesv, Dui.
- 02 LUDDEVUD'DUT: Zed.
- 03 MALLEURSVERDRIET: Zed.

Zed: Mien moeder zei vrogger altied: "Wat 'n malleursverdriet"; luddevuddut werd 't later genuumd.

● *"Verdriet hebben van":*

- 01 LIEDEN AN: Wich, Ruu, Pan.
- 02 LIEDEN ONDER: Gor, Win.
- 03 ZICH ANTREKKEN: Harf, Wehl, Gies.
- 04 NAREGHEID HEBBEN VAN: Gels, Win.
- 05 HARTZEER HEBBEN VAN: Bel, Zed.
- 06 SPIET HEBBEN VAN: Zel.
- 07 ARMOE HEBBEN MET: / Acht 1882 [Telge 2, 6].
- 08 ARMOE HEBBEN AOVER: / Acht 1882 [Telge 2, 6].

Pan: De vri-eri-j was uut en dor leej Tonia haevig on.

Wehl: De verkering was uut; Tonia trok 't zich arg aan.

Win: A'j wet dat der ene argens naregheid van ehad het, kö'j zeggen: "'t Genk 'm/eur slim nao". [NAGAON].

Vars 1882: Hee geet deur 't knökkelenbos "hem treft veel leed" [Telge 4, 52]. [KNÖK-KELENBOS].

● *"Hij heeft er verdriet van dat":*

- 01 'T ZIT 'M VEUR DEN HALS DAT: / Win 1976 [Aessink 4, 30].
- 02 'T ZIT 'M VEUR DE SLOEKE DAT: / Win 1976 [Aessink 4, 30].
- 03 'T GEET 'M VAN 'T HA(R)T DAT: / sHe 1982 [Telge 3, 60].
- 04 'T GEET 'M AN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 1, 67].

Acht-Tw 1948: 't Is 'm slim an-egaone "het heeft hem erg aangegrepen" [Wanink 1, 67].

Win 1971: Hee verschöt der niks van, a'j 'm der wat van zegget. EVERS VAN VERSCHETTEN "zich ergens iets van aantrekken" [Deunk 1, 260].

sHe 1982: ZICH NIKS ANTREKKEN VAN “(ergens) geen verdriet over hebben” [Telge 3, 3].

Win 1971: 't Schot aer op den jommerbuul “zij voelde plotseling weer een oud verdriet” [Deunk 1, 104]. [JOMMERBUUL; SCHE-TEN].

Win 1971: Wat de ogene neet zeet, kummert 't harte neet “wat niet weet, wat niet deert” [Deunk 1, 85].

Acht-Tw 1948: Doew wodn e meujlek “toen schoot hem het gemoed vol” [Wanink 1, 145]. [MEUJLEK].

● *“Spijt/berouw hebben van”:*

- 01 SPIET HEBBEN VAN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 216], Lich 1991 [Telge 8, 114].
- 02 ROUWEG WAENN UM: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 171], Vars 1985 (Telge 6, 292)].
- 03 ZIK VERZINNEN: / Acht 1882 [Telge 2, 140].

Lich 1991: Ik heb der geen spiet van [Telge 8, 114].

Eib veur 1973: Daor he'k spiet van. Ha'j der maor vlas vuur, dan ko'j spinnen “de tweede zin is een spottend antwoord op de spijtbetuing; 'spiet' is ook een benaming voor tweede kwaliteit vlas” [H. Odink 3, 216].

● *“Het spijt me”:*

- 01 'T SPIT MIE(N): Alm, Vor, Ruu, Bor, Bel, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Zel, Dre, Hen, Tol || Bat.
- 02 'T SPIT MI-J: Bel, Aal, Win.
- 03 'T SPIET MIEN: Loch, Meg, Wesv.
- 04 'T JÖMMERT MI-J: / Vars 1985 [Telge 6, 161].
- 05 'T DUT MIE LEED: / Eib 1980 [Telge 1, 46].
- 06 'T DUT MIE WEE: / Eib 1980 [Telge 1, 96].
- 07 'T BEGROOT MI-J: / Win 1971 [Deunk 1, 18].
- 08 'T JEMMERT MI-J: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 117].
- 09 'T GEET MI-J NAO: / Kot veur 1934 [Meinen 6, 71].

10 'T KAN MI-J SPIETEN: Win.

11 'T ZOL MIE VERDRETEN: / Eib 1980 [Telge 1, 89].

12 'T ZOL MI-J MEUJEN: / Win 1971 [Deunk 1, 143].

13 'T ZOL MI-J SPIETEN: / Win 1971 [Deunk 1, 143].

Win: Joop kon neet met; 't speet mi-j veur 'm/'t speet mi-j van 'm/'t kon mi-j veur 'm spieten.

Win 1971: 't Begroot mi-j dat e neet vöör 't examen eslaged is [Deunk 1, 18].

Kot veur 1934: Doo 'n paar polderjongens kwammen um de olde beume uut te roddene en de haege vot te makene, genk Kristientjen 't toch nog luk nao [Meinen 6, 71].

● *“Heel erg spijt hebben van”:*

Vars 1985: Hie kon zich de naffel wel uut de boek kniepen van spiet dat e niet eerder ingegreppen hadde. ZICH DE NAFFEL UUT DE BOEK KÖNNEN KNIEPEN VAN SPIET [Telge 6, 235].

● *“Berouw krijgen van”:*

01 SPIET KRIEGEN VAN: / Vars 1985 [Telge 6, 326].

Vars 1985: 'k Hoppe da'j der gin spiet van kriegt [Telge 6, 326].

Acht-Tw 1948: Dat zol oew nog wal ees lellek können opbrekken “dat zou je nog wel eens kunnen berouwen/spijten” [Wanink 1, 156]. [OPBREKKEN].

Bor 1862: Dat brak 'm op as de moes 't spek [GV-alm 104]. [MOES; SPEK].

Vars 1985: Ze hebt 'm door de pap wel effen zoer emaaft [Telge 6, 259]. IEMAND DE PAP ZOER MAKEN “zö handelen dat iemand spijt krijgt”. [Ok: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 158].

Eib 1980: HARTZEERTE “spijt”. 'k Heb der nog hartzeerte van da'k onze koo verkof hebbe [Telge 1, 31].

Vars 1985: “'t Berouw kump nao de zunde”, zei de moeder tegen eur dochter toe ze 't veur de bokse veur hadde van één van de jonges wao-t ze met uut ewest was [Telge 6, 47]. [BEROUW].

Vars 1985: ZUNDEG “berouwwol” [Telge 6, 424].

VERDRETEG

bedroefd

- 01 VERDRETEG: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Vor, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Groen, Lich, Aal, Win.
- 02 VERDRIETEG: Meg, Vars, Zel, Wehl, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Lat, Zev, Lob.
- 03 BEDREUFD: Ruu, Bor, Gels, Bel, Groen, Lich / Lich 1991 [Telge 8, 19] || Haak, Vre, Raes, Boch.
- 04 BEDRUUFD: Gen, Voo, Sil || Anh, Emm, Kle.
- 05 BEDROOFD: Haa.
- 06 BEDROEFD: Doet.
- 07 BEDROEF: / sHe 1901 [Telge 4, 88].
- 08 NAAR: Lar, Gees.
- 09 MEUJELEK: / Win 1871 [Knuivers 1, 343], Lar 1882 [Postel 1, 486].
- 10 TRIESTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 246].
- 11 TRIESTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 246].
- 12 KNEUTEREG: / Acht 1895 [Telge 2, 68].
- 13 KNÖTTEREG: / Acht 1895 [Telge 2, 69], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 126].
- 14 BEGROTELEK: / Win 1971 [Deunk 1, 18].
- 15 NÄÖTELEK: / No Acht 1883 [Telge 4, 72].
- 16 NAONEMMEND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149].
- 17 SPEE: / No Acht 1883 [Telge 4, 76].
|| trureg: Rhe, Anh, Emm, Eit.

Zut: 't Kind was dood; de olders waeren der verdreteg van.

Alm: 't Kind was dood; de olders waren der arg verdreteg aover.

Zev: De olders zin der arg verdrietig onder/aover.

Groen: De olde leu wazzen arg bedreufd/verdreteg ovver 't starven van eur kind.

Lich: De olde leu waren der arg bedreufd/verdreteg onder.

- "Verdrietig zijn":

- 01 DE NIBBE LAOTEN HANGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 150].
- 02 MET DE OP TUSSEN DE KNENE LOPEN: / Win 1976 [Aessink 4, 12].

- "Ontroerd":

Win 1971: 'T SCHOT MI-J HAOSTE OP DEN

JOMMER "ik werd zeer ontroerd" [Deunk 1, 104].

Wesv 1996: Ze was arg aangedaon. AAN-GEDAON "ontroerd" [Telge 11, 15].

Kot 1911: De meister heel ne anspraok, meer as mooi. De meeste vrouwleu helen de ogen neet dreuge en Hendrik en Mina wodn rech an-edaon [Meinen 2, 102]. [AN-EDAON "ontroerd"].

Lich 1991: I-j zollen der week van worden. WEEK WORDEN "ontroerd raken" [Telge 8, 143].

- "Ontroeren":

Pan 1988: Bart wou 't niet wete, mar 't vertrek van zien zoon vur 'n jaor nor Duitsland kwam 'm haevig on de veter. ON DE VETER KOMME "emotioneren" [Telge 7, 147].

Vars 1917: Den doomneer had mooi esproken, fluustern ze, en now wordden 't tied um te gaon. De naobers droegen de kiste nao de daele töt onder 't haaggat. Door konden ze Nölles-eum veur 't leste zien. Janne-meuje gonk 't nogal nao, veur 't aoverege was der weineg op de gezichten te laezen [Döker 1, 24]. ['T GONK EUR NAO "ze was geëmotioneerd"].

- "Weemoedig":

Win 1971: Zee zunk 't leefste van dee sankelmeuge lededes. SANKELMEUG; WEE-MEUG "weemoedig" [Deunk 1, 199].

Vars 1985: Dén kan veurdragen, door wo'j weemudeg van [Telge 6, 401]. [WEEMU-DEG].

Acht 1882: Hie löt gin droefheid nao "hij laat geen bedroefde nabestaanden achter" [Telge 2, 28]. [DROEFHEID].

SACHERIJNEG

chagrijnig; stuurs, korzelig, wrevelig

- 01 SACH(E)RIJNEG, SJACH(E)RIJNEG: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 295] || Bat, Haak.
- 02 VERDREID, VERDRAEJD: Alm, Ruu, Bor, Gees, Nee, Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 256], Eib 1980 [Telge 1, 89] || Vre, Hei, Raes.
- 03 SIKKENEUREG: Vor, Lich, Bre, Gen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 309].

- 04 SIKKANEUREG: / Liem 1836 [GV-alm 94].
- 05 NÖSTEREG: Gor, Ruu, Bor, Eib, Tol, Groes.
- 06 NEUSTEREG: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149].
- 07 NÖTTELEG: Loch, Voo, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 95].
- 08 NÖTTERIG: Zed.
- 09 KNÖTTERIG: Zed.
- 10 ZOER: Dre, Baa.
- 11 DRAMMERE: Vor.
- 12 GRAMMIETEREG: Eib.
- 13 SPRADDEREG: Bel.
- 14 MIETEREG: Lich.
- 15 HUMEURDEREG: Gor.
- 16 NOKS: Voo / Vars 1985 [Telge 6, 240].
- 17 LILLEK: Wehl.
- 18 GRAENZEG: / Lich 1991 [Telge 8, 46].
- 19 GRENZEG: / Vra 1991 [Telge 8, 46].
- 20 GRAENTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104].
- 21 MIEZE: / Eib 1980 [Telge 1, 52].
- 22 MIES: / Gen 1999 [Telge 12, 109].
- 23 NORFTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 24 KORT-AON: / Pan 1988 [Telge 7, 73].
- 25 MALTENTEREG: / Loch 1882 [Wansleven 1, 476].
- 26 KROES: / No Acht 1835 [Telge 4, 19].
- 27 BALSTUREG: / Acht 1874 [Kobus 2, 555].
- || grommeg: Emm.
- || zuur: Kle.
- || griesgremeg: Anh.

Gees: Tone zat verdreid veur zich oet te kieken umdat e ziene zinne neet kon kriegen; hee had den bok an 't touw.

Win: Tone zat neustereg veur zik oet te kieken; hee kek as 'n oele oet 't noostgat.

Vor: Toon zat drammereg veur zich uut te loeren, umdat e zien zinne neet kreeg.

Baa: Toon zat zoer veur zich uut te kieken.

Wehl: Toon zat lillek veur zich uut te kieken.

Loch 1882: "Kom kom", zee'k, "ie mot neet voort zo maltentereg waezen en van 'n dink 't argste denken. Daor zal toch nog wel recht in 't land te kriegen waezen as ie bie de kanton-rechter gaot klagen" [Wansleven 1, 476].

Lar 1927: SACHERIJNEGHEID "chagrijn, wrevel" [Heuvel 1, 339].

● "Chagrijnig persoon":

- 01 SACHARIJN, SACHERIJN: Zut, Ruu, Groen, Sil, Kep, Ang, Lat, Lob || Bat.
- 02 STUK(KE) SACHARIJN/SACHERIJN: Nee, Bel, Does, Did.
- 03 SACHERIJNSKOP: Pan.
- 04 ZOERPROEM(E): Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Bel, Din, Zed / Eib 1980 [Telge 1, 101], sHe 1982 [Telge 3, 179].
- 05 ZOERPRUUM: Meg.
- 06 ZOERE(N): Vor, Gees, Wesv.
- 07 SIKKENEUR(E): Nee, Voo.
- 08 NORF: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 155], Lich 1991 [Telge 8, 82].
- 09 NOOST: Win.
- 10 BOMSKOP: Aal.
- 11 PRAGGENOSTER: / Win 1971 [Deunk 1, 182].
- 12 IEZEGRIM: / sHe 1982 [Telge 3, 69], Gen 1999 [Telge 12, 79].
- 13 GRAANZEPETER: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 14 BOK (VAN NE KEERL): / Eib 1980 [Telge 1, 11].
- 15 VRADDEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 243].
- 16 BODDE: / Acht 1882 [Telge 2, 15].
- 17 PARGKOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 158].
- 18 HANGLIP: / Gen 1999 [Telge 12, 68].

Loch: Tone maakt noe nooit 's 'n grepken; 't is toch zon zoerproeme.

Win 1971: 't Was gin vlotten jonge, meer ne drulling. DRULLING "lompe, stijve jongen" [Deunk 1, 52].

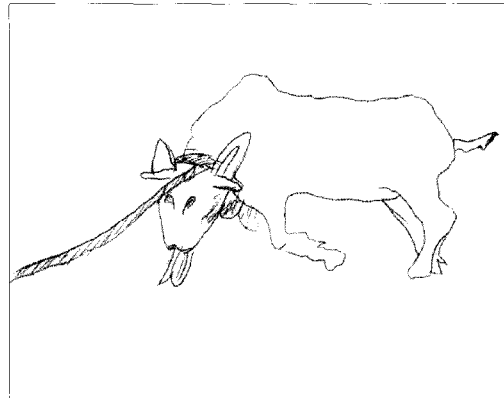
Vars 1985: Doet toch niet zo stief en hólten; waes toch 's 'n betjen vlotter. STIEF; HÖLTEN [Telge 6, 147].

SLECHTEN ZIN HEBBEN

slecht gehumeurd zijn

- 01 SLECHTE(N) ZIN *HEBBEN*: Gor, Eef, Zut, Aal, Bre, Voo, Wehl, Hen, Zev, Zed, Lob || Boch, Emm, Eit, Kle.
- 02 'N SLECHTE(N) ZIN *HEBBEN*: Loch, Din, Dre, Lat, Dui, Did, Pan || Anh.
- 03 NE SLECHTEN ZIN(NE) *HEBBEN*:

- Groen, Win.
- 04 SLECH(T) TE SPREKKEN WAEZEN: Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Win, Sil, Ang.
- 05 SLECH(T) TE PASSE WAEZEN: Gor, Alm, Loch, Hen / Eib 1980 [Telge 1, 61] || Bat.
- 06 DE BOKKEPRUIK OP HEBBE(N): Gor, Harf, Gels, Does, Wesv.
- 07 DE BOKKEPRUIKE OP HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 63].
- 08 DE PRUK OP HEMME: Groes, Lob.
- 09 DE PRUIK HOOG HEMME STAON: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 120].
- 10 DE MUTSE VERKEERD HEBBEN STAON: Wich, Groen, Aal.
- 11 DE MUSKE VERKEERD HEBBEN STAON: / Win 1971 [Deunk 1, 148].
- 12 DE MUTSE SCHIEF HEBBEN STAON: Vars / Gaa veur 1974 [Van Velzen 11, 81], Vars 1985 [Telge 6, 233/300].
- 13 DE MUTSE KRANGE HEBBEN STAON: Aal.
- 14 DE MUSSE SCHEEF HEMMEN STAON: Hen / Eib 1980 [Telge 1, 53].
- 15 DE MUTSE VERDRAEJD HEBBEN STAON: Ruu.
- 16 DE MUSKE VERDREID HEBBEN STAON: / Win 1976 [Aessink 4, 10].
- 17 DE PETTE SCHEEF HEBBEN STAON: Gels.
- 18 DE PETTE SCHIEF HEBBEN STAON: Vars.
- 19 DE PETTE NEET LIEKE HEBBEN STAON: Win.
- 20 DE PETTE VERDRAEJD HEBBEN STAON: Ruu.
- 21 DE KOP VERDREID HEBBEN STAON: / Win 1976 [Aessink 4, 10].
- 22 DE KOEF NOGAL HEBBEN STAON: Bor.
- 23 DE BOK AN 'T TOUW HEBBEN: Gees.
- 24 DE BOK IN HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 63].
- 25 'T AN DE RUGGE HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 197].
- 26 'T ON DE NÖT HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 95].
- 27 'T ON DE KONT HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 72].
- 28 'T VEUR DE KONT VEUR HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 72].

De bok an 't touw hebben.

- 29 'T VUR DE KLÖS VUR HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 67].
- 30 'T OP DE HÖPPE (OP) HEMME: / sHe 1982 [Telge 3 66].
- 31 'T GEZICH(T) OP DE SCHOERS HEMME STAON: / sHe 1982 [Telge 3, 129].
- 32 NEET GOOD ESTRAEJD WAEZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 94].
- 33 KRINTERIG ZIEN: / Pan 1988 [Telge 7, 75].

Groen: Doe hes/i-j hebt aoveral wat op an te marken; wat heb i-j toch ne slechten zinne.

Zed: Gi-j heb ook aoveral wat op aan te merke; wat heggi-j de pruike hoog staon.

● *Veur "humeurig, slecht gehumeurd" bunt in de woordenbeuke nog op-egeven:*

- 01 NÖTTELEG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 237], Vars 1985 [Telge 6, 241].
- 02 NÖTTERIG: / sHe 1982 [Telge 3, 105].
- 03 NOSTEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 56], Lich 1992 [Telge 8, 82].
- 04 KNÖTTERIG: / sHe 1982 [Telge 3, 81], Pan 1988 [Telge 7, 70].
- 05 KREGGELEG: / Win 1971 [Deunk 1, 122].
- 06 KNÖRRIG: / sHe 1982 [Telge 3, 81].
- 07 VERDRAEJD IN DEN KOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201].
- 08 SIBBEG: / No Acht 1835 [Telge 4, 21].

Win 1971: 'T STEET 'M NEET NAO DE MUSKE "hij is slecht gehumeurd/geluidm" [Deunk 1, 148].

Vars 1985: Zien gezichte steet op onweer "hij is slecht gehumeurd" [Telge 6, 121]. [GEZICHTE; ONWEER].

sHe 1982: Is ow 'n luus aover de laepel gelope? "vragend gevraagd aan iemand die in een slecht humeur is" [Telge 3, 95]. [LUUS; LAEPEL; LOPE].

Is ow 'n luus aover de laepel gelope?

Meg: 'T IS DIKKE LOCH wördt gezeid as mensen in 'n mieze stemming zun.

Acht 1882: KRENSELEN "kribbig zijn" [Telge 2, 73].

Acht-Tw 1948: KRAENSELEG "kribbig" [Wanink 1, 131].

Acht 1895: NIRTEG "nurks" [Telge 2, 91; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 148)].

Acht 1882: TOESTEREG "sikkeneurig" [Telge 2, 133].

Acht 1895: GARSTEG "ontevreden, knorrig" [Telge 2, 38].

Acht 1895: KRIEGEL "kregel" [Telge 2, 73].

● *Veur "goed gehumeurd zijn" bunt in de woordenbeuke de volgende uitdrukkingen op-enommen:*

01 GOOD/LOMP TE PASSE WAEZEN: / Lich 1991 [Telge 8, 89/74].

02 GOOD TE PASSE WAENN: / Eib 1980 [Telge 1, 61].

03 GOED TE PAS BUN: / sHe 1982 [Telge 3, 112].

04 OP DREVE WAEZEN: / Acht 1895 [Telge 2, 27].

05 DE MUTSE LIEKE HEBBEN STAON: Bre.

Kot veur 1934: Den winterhood van Mientjen

was nog zo fijn. Mientjen was der ok zo verwend met [Meinen 6, 120]. [VERWEND WEZ-ZEN MET "in zijn nopjes zijn met"].

Vars 1985: Wim-eume is zo'n gemuutleken keer!; altied in dezelfde gedäonte "altijd in dezelfde (goede) stemming" [Telge 6, 114]. [GEDÄONTE].

No Acht 1835: HAMMEUR "humeur". 'N KRIDDEG HAMMEUR "een onaangenaam humeur" [Telge 4, 18/19].

Ruu 1837: Mie duch, ie zunt uut oew hammeur; En stelt oe alles 't slimste veur [D. Wildrik 1, 3].

sHe 1982: 'N KRANG HUMEUR "een slecht humeur" [Telge 3, 86].

● *"Iemand die kribbig is":*

01 PREWWEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].

02 PRAGGE: / Acht 1882 [Telge 2, 102], Zel 1950 [Broekhuysen 1, 156].

Vars 1985: KRIBBE "kribbige vrouw". KRINTE "klein, kribbig meisje". KRALLE "bijdehand, kribbig meisje" [Telge 6, 196/197/194].

Vars 1882: PRAEWEL "kribbig kind" [Telge 4, 54].

Eib veur 1973: Ne KRIBBEKATTE "een kribbig meisje" [H. Odink 3, 139; ok: / Bor 1882 (Kobus 1, 462)].

No Acht 1835: "SIBBE "iemand die een slecht humeur heeft" [Telge 4, 21].

HEIMWEE

01 HEIMWEE: Acht, Liem || Bat, Haak, Hei, Boch, Anh, Emm.

02 HEIM: Gels.

03 VERLANGENS NAOR ('T) HOES: Eib, Bel.

04 VERLANGEN NAOR HOLLAND: Vor.

05 VERLANGEN: Loch.

06 VERLENGST NAOR HOES: Win.

07 VER'LENKELEK NAOR HUUS: Win, Vars.

08 MODERSKRANK: / Win 1971 [Deunk 1, 146].

09 MODERSZEEK: / Win 1971 [Deunk 1, 146].

|| verlenglieg nao 't hoës: Vre.

|| trek nao hoës: Vre.

Vor: Toen Tone den Groten Plas aover egao-

ne was naor Canada, kreeg e zonnen verlangen naor Holland; hee wolle zo weer umme gaon.

Gels: Ton Tone nog mah pas den Kolk aover was nao Canada, had e 't heim al; hee wol zo wierumme kroepen.

Did: Toon had völ heimwee.

Ruu: Tone had las van heimwee.

Vars: Toon had heimwee; hie was slim verlenkelek naor huus.

|| **Kle:** Doew Anton naor Canada utgewanderd was, het hi-j bloos nog an thus gedocht; heimweh lässt sich nicht direkt übersetzen.

Acht-Tw 1948: lej zollen der de iepe van kriegien in zonne eenleustege streke. DE IEPE KRIEGEN "gevoel van onbehagen, heimwee krijgen" [Wanink 1, 115].

Win 1971: 'N TEEM NAO HOES HEBBEN "naar huis verlangen, heimwee hebben" [Deunk 1, 237].

ZWOOR-OP-DE-HAND

zwaarmoedig, neerslachtig, depressief

- 01 ZWOOR-OP-DE-HAND: Gor, Lar, Rek, Lich, Bre, Dre, Ang, Zev / sHe 1982 [Telge 3, 181].
- 02 SOMBER: Gor, War, Ruu, Eib, Dre, Hen, Baa, Tol.
- 03 BEDRUKT: Gor, Bel, Win, Gen.
- 04 ZWOORMOEDEG, ZWOORMOEDIG: Gor, Wesd || Bat.
- 05 ZWOORMEUEDEG: Ruu.
- 06 ZWOORMODEG: Loch.
- 07 ZWOORMUJEG, ZWOORMUEDEG: Voo / Vars 1985 [Telge 6, 427].
- 08 TOBBEREG: Harf, Sto.
- 09 MISMUDEG: Hen / Vars 1985 [Telge 6, 228].
- 10 MODELOOS: Gels.
- 11 KÖTTELEG: Gor.
- 12 ARMZALIG: Zed.
- 13 VERDRETEG: Gor.
- 14 DREUVEG: Eib.
- 15 MASSEREG: Win / Win 1971 [Deunk 1, 141].
- 16 MASACHTEG: / Gels 1934 [Gids Folkl. 2, 49].
- 17 MA(R)TELEG: Alm.
- 18 TRIESTEREG: Wich.
- 19 TOETEREG: Vars.
- 20 DUF: Vor.

21 BELAZERD: Wesv.

22 DOWN: Ruu, Vars.

23 EUJ: Voo, Zed.

24 MIETEREG-IN-DE-HOED: Eib || Vre.

25 DRAO-IN-DE-HOED: Bor.

26 VOEL-IN-DEN-BAS: Eib.

27 DIEPZINNEG: / Acht 1882 [Telge 2, 24].

|| an de grond: Boch.

Ruu: 't Engelse woord down is de leste joren in 't Reurls op-enommen: Ik veule mie de lesten tied nogal down.

War: A'j somber bunt, he'j niks gin schik.

Vor: 'k Veule mij bar duf; 'k hebbe naans gin zin an.

Gels: A'j modeloos bunt, bu'j der 'n betjen met an 't kieken; dan zeg i-j: "Alles kik mij an".

Vars: 'k Vule mi-j zo toetereg; 'k bun der 'n betjen met an 't doen.

Zel: Ik vuul mien den laatsten tied zo veur aevenvölle. [AEVENVÖLLE].

● *Veur "zwaar op de hand zijn" bunt de volgende uitdrukkingen in gebruik:*

- 01 IN DE PUT(TE) ZITTEN: Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Nee, Sil, Wesd, Hen, Dui || Mar.
- 02 MET DE KOP IN DE ZAK LOPEN: Wesv, Dui.
- 03 ARMOED UM NIKS HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 30].
- 04 ALTIED 'T ZWA(R)TE SCHAOP ZEEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 206].

● *Ene dén zwoor-op-de-hand is, is 'n: pessimist*

- 01 ZWA(R)TKIEKER: Harf, Eef, Wich, Gees, Nee, Rek, Groen, Aal, Meg, Kep, Hen, Ang, Zev, Zed, Lob || Raes.
- 02 ZWERTKIEKER: Zut.
- 03 KIEKERT: Nee.
- 04 ZOERPROEME: Vor, Vars.
- 05 ZOERPROEM: Kep.
- 06 RABSKERD: Bor.
- 07 ZOERDEEG: / Vars 1985 [Telge 6, 421].

Nee: Kiekert; maor wi-j zegt: kiekat.

INZITTEN AOVER

tobben over

- 01 INZITTE(N) AOVER: Gor, Loch, Lar, Bor,

- Haa, Rek, Lich, Aal, Win, Din, Wesd,
Doet, Wehl, Hen, Baa, Zed, Sto.
- 02 ZITTEN MET: Bor.
03 ZITTEN PAKKEN MET: Gels || Bat.
04 PIEKERE(N) AOVER: Bor, Gen, Vars,
Hen, Dui, Zev.
05 IN DE ZORG ZITTE: Zed.
06 KOPZORGEN HEBBEN AOVER: Eib.
07 IN DE POEPZAK ZITTEN OVVER: Win.
08 ZICH DEN KOP BREKKEN AOVER:
Ruu.
09 ZICH DE KOP BRAEKE ÄÖVER: sHe.
10 MASSEN: Aal, Win / Gels 1941 [Archief
2, 356], Win 1971 [Deunk 1, 141].
11 MIEREN EN MASSEN: / Vars 1985 [Tel-
ge 6, 228/222].
12 RIKKEN EN RAONN: Loch.

Bor: Jan zien zaak löp slech; wat zal e door met zitten/aover in zitten.

Gels: Jan zien bedrijf löp neet; wat zal e door met zitten pakken.

Ruu: Jan zien greuntewinkel boert hard achteruut; door zal e zich den kop wal adeg aover brekken.

sHe: Jan zien zaak lup niet; wat zal e zich daar de kop aover braeke.

Vars 1985: Wat hef e toch te mieren en te massen; wat zit 'm kränge in de näöde? [Telge 6, 222].

Acht-Tw 1948: MASSEN, HASSEMASSEN "kampen tegen moeilijkheden, martelen" [Wanink 1, 140/108].

Eib veur 1973: Daor wi'k gin naogedachten van hebben "daarover wil ik achteraf niet lopen tobben" [H. Odink 3, 169]. [NAOGEDACHTEN].

● "Getob":

Lich 1991: Wat 'n gemaste; en ze kump der toch neet uut! GEMASTE "getob" [Telge 8, 44].

Acht-Tw 1948: GEHASSEMAS "getob, gewurm" [Wanink 1, 100].

Win 1971: GEMAS, MASSERI-JE "getob" [Deunk 1, 141].

Vars 1985: Hol toch 's op met dat gemier. 't Helpt niet en i-j maakt ow mor aoverstuur. GEMIER "gepieker" [Telge 6, 117].

● "Tobber":

- 01 MIERHANNES: Win.
02 MASSEPOT: Win.
03 FIEMEL: Ang.
04 PIETELUT: Groen.
05 PIEMEL: Lich.
06 KWEZEL: Gels.

Win 1971: Hee kan der zik neet overhen zetten; 't is ne bedreufden masserd ewordene. NE BEDREUFDEN MASSERD "een zielige tobber" [Deunk 1, 141].

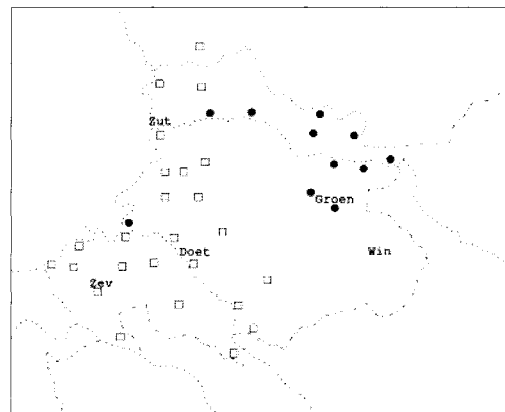
BEZÖRGD

bezorgd

- 01 BEZÖRGD: Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Baa, Tol, Ang, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 53] || Bat.

- 02 BEZORGD: Alm, Loch, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Does.

Zev: Zi-j is 'n bezörgd mins; ze is altied bezörgd dat 't misgeet.

□ *bezörgd 01*   ● *bezörgd 02*

Opvallend op dit kaartjen is dat de weurde bezorgd/bezörgd in den Oosteleken Acht ontbreekt; door praot ze 't meeste van bange. Wa'j ok neet zollen verwachten is dat bezörgd in de Liem en langs lesselt en Olden lesselt veurkomt umdat 't Standaardnederlands juist door vake 't eerste intree tut onzen streek hef. Wonderlek genug hef in dit geval den N Acht 't Standaardnederlandse woord as eerste in onze streek.

- *Vake is “bezorgd zijn”:*

- 01 BANG(E) WAEZEN: Harf, Eef, Zut, War, Vor, Lar, Bor, Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Vars, Sil, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Wesv || Bat, Hei.

Nee: As Tone maor effen kucht, is zien moder al bange dat 'm wat slims schelt.

Eib veur 1973: Op de arme draegen en te barsten laoten vallen “in naam erg veel zorg om iemand hebben maar hem of haar verloochenen” [H. Odink 3, 18]. [ARM; DRAE-GEN].

- *“Zorgen hebben (over)”:*

- 01 ZÖRG HEBBE: Dui, Did, Lob.
 02 ENGS HEBBE: Lob.
 03 ARMOED HEBBEN: Alm.
 04 ARMOOD HEBBEN (OVVER): / Win 1971 [Deunk 1, 12].
 05 HEUFZEERTE HEBBEN (UMME): / Vars 1985 [Telge 6, 142].
 06 HEUFPIENE HEBBEN (UMME): / Vars 1985 [Telge 6, 142].
 07 KOPPIENE HEBBEN (VAN): / Win 1976 [Aessink 4, 7].
 08 KOPZÖRGE HEBBEN (UM): / Vars 1985 [Telge 6, 191].
 09 PIENE IN 'T LIEF HEBBEN (AOVER): / Vars 1985 [Telge 6, 263].
 10 BEKROT HEBBEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 19].

Kep: Ze is bange veur 'n heiten herfs die zelden kump.

Bor: Ze is altied bange dat 't neet good geet.

Alm: Ze hef altied armoed dat 't niet good geet.

- *“Veel zorgen hebben”:*

- 01 VÖL AN DE KOP HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 84].

- *“Zich zorgen maken”:*

- 01 ZICH NA(AR) MAKEN: Eef, Ruu, Gees, Haa, Nee, Eib, Groen, Lich, Win.
 02 ZICH ZÖRGE(N) MAKEN: Gen, Voo, Meg, Hen, Ang / Vars 1985 [Telge 6, 263].

- 03 ZICH ZÖRG MAKE: Wehl, Gies, Wesv, Did || Anh, Emm, Elt, Kle.

- 04 ZICH ZORGEN MAKEN: Bre || Hei, Boch.

- 05 ZICH BEZÖRGD MAKE(N): Kep, Dre, Zev.

- 06 ZICH BANGE MAKEN: Bor, Bel / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 89].

- 07 ZICH PIEN IN DE BOEK MAKE: / sHe 1982 [Telge 3, 19].

- 08 ZIK PRAKKEZAOTIES MAKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].

- 09 INZITTEN (AOVER): Vor, Eib, Win, Tol / sHe 1982 [Telge 3, 70], Vars 1985 [Telge 6, 157].

- 10 ZITTE TE HOLDE MET: / Pan 1988 [Telge 7, 52].

- 11 ZÖRG KRIEGEN UM: / Gen 1999 [Telge 12, 182].

- 12 KOPPIENE KRIEGEN: / Win 1976 [Aessink 4, 7].

- 13 ZICH ZABBEL MAKE (AOVER): / sHe 1982 [Telge 3, 176].

|| zich zäörg make(n): Anh, Emm, Elt, Kle.

Gees: Tone is slim zeek, zien moo maakt zich na.

Lich: Tone is slim krank; zien moder mek der zich naar umme.

Zev: Toon is zwoor ziek; zien moeder mik zich bezörgd.

Win: Tone is slim zeek; zien moder zit der slim ovver in; ze mek der zich naar ovver.

Wehl: Zi-j mik zich zörg.

Bel: Hee maakt zich bange veur ne heten winter dén toch nooit kump. [Ok: Groen].

Eib veur 1973: lej maakt oew bange veur ne heten harfs dee nooit kump [H. Odink 3, 89].

Win 1976: Dee landschapsparken? Dat zal wal zo'n vaart neet lopen; daor krieg ik no nog gin koppiene van [Aessink 4, 7].

Win 1971: Maak ow maor niks te doone “maak je maar geen zorgen, want het komt best terecht” [Deunk 1, 45]. [ZICH NIKS TE DONE MAKEN].

Eib veur 1973: Ze bekommert zik um Jan en de mölle neet “zij bekommert zich nergens om”. Hee vrög nao Jan en zien mölle neet “hij bekommert zich nergens om” [H. Odink 3, 164/110].

Kot 1911: Ik wil mi-j nooit waer an eur stuur. En, a'k mi-j ooit van mien laeven an ene daerne sture, dan wi'k neet gezond wezzen, dan wi'k starven; dan wi'k dood neervallen

[Meinen 2, 108]. [ZIK STUREN AN “zich be-
kommeren om”].

Acht-Tw 1948: As de tied keump, keump de
plaoge “maak je geen zorgen voor de tijd”
[Wanink 1, 161/195]. [PLAOGGE].

● *Onpersoonlek gebruik:*

01 'T KUMMERT 'M : / Acht-Tw 1948
[Wanink 1, 133].

Acht-Tw 1948: 't Kummert 'm neet wat der
gebuurt “hij bekommert er zich niet om/het
laat hem koud wat er gebeurt” [Wanink 1,
133].

● *Veur “zorgelek” bunt de volgende weurde
op-egeven:*

01 ZÖRGELEK: Gor, Kep, Hen, Tol.

02 ZORGELEK: Does.

03 ZWOORHEUFDEG: Zel.

04 PIEMELEG: Lich.

05 MASACHTEG: Win.

Gor: A'j zörgelek bint, he'j aoveral 'n zwoor
heuf in.

Harf: 'n Zwartkieker zut altied beren op de
weg.

Groen: Ne vrouwe dee altied bange is dat 't
neet good geet, neume wi-j ne ZORGEN-
TRIENE.

ZÖRGEN

zorgen

01 ZÖRGE(N) (VEUR): Gor, Harf, Eef, Zut,
Wich, Bor, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel,
Doet, Wehl, Dre, Hen, Tol, Ang, Gies, Lat,
Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Lob / Vars
1985 [Telge 6, 423] || Bat, Anh, Kle.

02 ZORGEN (VEUR): Harf, Alm, Vor, Ruu,
Loch, Lar, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib,
Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Does ||
Haak.

03 VERZORGEN: Haa, Bel, Din || Vre.

04 VERZÖRGEN: / Vars 1985 [Telge 6,
382].

05 OPPASSEN (OP): Vor, Ruu, Bor, Nee,
Rek, Aal, Win, Baa || Vre.

06 UMMEKIEKEN (NAOR): Gor, Bor, Eib,
Lich.

07 KIEKE (NOR): Pan.

08 HUUSWAREN: Eef.

09 HOESWAREN: Win.

10 WAREN: / Aal 1964 [Rots 1, 51].

|| zik zorgen um: Boch.

|| zik/zich kummere(n) um: Vre, Hei,
Raes, Emm, Eit.

Loch: Tone geet op reize; wee zorgt der noe
veur de olde moder en den hond?

Ang: Toon geet met vakantie; wie zörgt der
now veur 't olde mens en de hond?

Gor: Wie kik der nao zien olde moder umme?

Eef: Toon geet der 'n paar dagen tussenuut;
wee mot der noe huuswaren? Vrogger wodn
der op den boer huus-ewaard. As der ene dat
dan doon mos, dan zeien ze wel uut gekheid:
“Zet dan 't huus in de hilde en de lere in de
putte!”

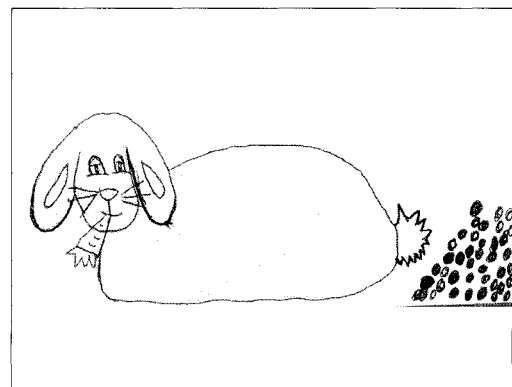
Kep: Toon wil der 'n paar dagen tussen uut
en now mot e velaot in huus hebben veur zien
olden moeder en de hond. [VE(R)LAOT].

Win 1971: Dow heste dee blomen good ver-
haegd. VERHAEGEN “verzorgen”; VERHAE-
GING(E) “verzorging” [Deunk 1, 257].

Vars 1985: 't Is te hoppen dat God eur be-
huden zal bi-j die geveurleke reddingspoging.
BEHUDEN “waken over, zorgen voor” [Telge
6, 42].

Win 1971: Nemp mi-j luk in acht, da'k neet
oetglie. EMES IN ACHT NEMMEN “zorgen
voor iemand” [Deunk 1, 1].

Lich 1991: “A'j kniene hebt, he'j ok köttels”,
zeg i-j um an te geven dat kindere zörge met
zich brengt [Telge 8, 67].

A'j kniene hebt, he'j ok köttels.

- "Zorg":

01 ARREMOED: / No Acht 1839 [Telge 4, 26].

Acht-Tw 1948: GEN UMMEZEEN HEBBEN NAO "geen zorg hebben voor" [Wanink 2].

sHe 1982: ZICH NIKS AANTREKKE VAN "(ergens) geen zorgen over hebben" [Telge 3, 3].

Gen 1999: Dén is gemekkelek; hi-j mik zich nörges zörgen um. GEMEKKELEK ZUN "onbezorgd zijn" [Telge 12, 61].

Gen 1999: Waes maor geröst want der gebeurt ow niks, dén hond het nog nooit iemand gebetten [Telge 12, 61]. [GERÖST "onbezorgd"].

Eib veur 1973: Gerös as ne henne dee botter et "heel onbezorgd" [H. Odink 3, 96]. [HENNE; BOTTER; ETTEN].

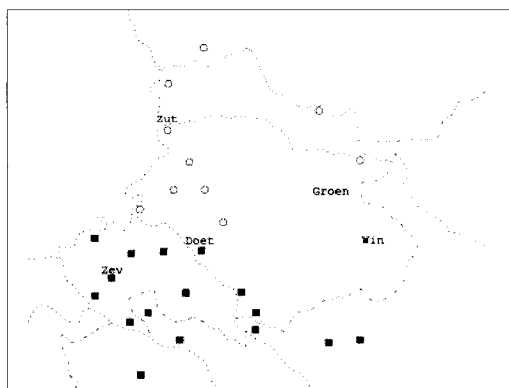
Pan 1988: Dah mins zit altied met de blage te huje. Laot ze ze toch met rus laote. HUJE "bemoederen" [Telge 7, 54].

- "Overdreven bezorgd":

01 KWAKEREG: Gor, Zwi, Gels, Win.

02 KWASTEREG: Gor, Harf.

03 TOETEREG: Wich, Dre.

■ 'elend 02   ○ ellende 04

't Kaartjen löt dudelek zeen dat 't Standaardnederlandse woord *ellende* veurnamelek in den dreehook Zutphen-Doesburg-Doetinchem veurkump. Met de vorm *elend* (uut te spreken as: ee-lend) slut de Liem an op Duutsländ ('t Hoochduuts kent dat woord ok). In den Acht wordt van olds andere weurde (as *naregheid*, *spul*) gebruikte.

04 TUTELEG: Ang.

05 KWEZELEG: Rek.

06 KINDERACHTEG: Ruu.

Alm: Kwakereg hef meer op oezelf betrekking, neet op 'n ander.

- "Overdreven bezorgd behandelen":

01 VERKWAKEN: Bor.

Bor: Dee moder verkwaakt eur kinder.

- 'n Vrouwe dee aoverdreven bezorgd is, is 'n:

01 TOETE: Wehl, Hen, Tol.

02 TEUTE: Nee.

03 KWAKERD: Groen, Win.

04 KWAKE: Nee.

05 KWAACKONTE: Groen.

06 TUTTELPOT: Kep.

07 KWEZEL: Tol.

NAREGHEID

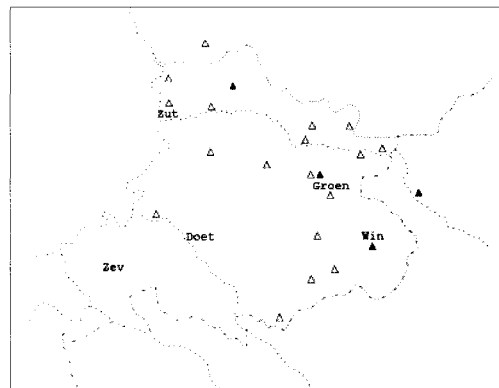
ellende

01 NAREGHEID: Harf, Eef, Zut, War, Ruu, Lar, Zwi, Bor, Gees, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Zel, Dre, Hen, Wesv, Zed.

02 'ELEND: Voo, Sil, Doet, Wehl, Lat, Zev, Did, Zed, Pan, Lob / Wesv 1996 [Telge 11, 37] || Rhe, Boch, Anh, Emm, Elt, Kle.

03 'ELAEND: / Pan 1988 [Telge 7, 34].

04 ELLENDE: Gor, Zut, Wich, Gels, Eib, Zel, Hen, Tol, Does || Bat.

△ *spul 14-19*

▲ *spil 20-24*

Dit kaartjen vult 't veurege kaartjen an: woor *ellende/elend* onbekend is, is *spul/spil* opgeeven.

- 05 TOESTAND: Harf, Zut, Wich, Vor, Aal, Zel, Wehl, Kep, Bro, Ang, Groes, Did || Vre.
 06 TOOSTAND: Haa, Eib || Mar.
 07 TREUREGE(N) TOESTAND: Voo, Sil, Wesd, Zel, Hen, Tol.
 08 NARE(N) TOESTAND: Harf, Lar, Zel.
 09 BEDREUVENDE TOOSTAND: Eib, Meg.
 10 BEDROEFDE TOESTAND: Alm.
 11 BEROERDE TOESTAND: Gor.
 12 ONGELUKKEGE TOESTAND: Meg.
 13 JÖMMERLEKE TOESTAND: Hen.
- 14 SPUL: Alm, Eef, Vor, Ruu, Bor, Lich, Aal, Bre, Din || Bat.
 15 ONGELUKKEG SPUL: Gor, Ruu, Bor, Nee, Rek.
 16 BEDREUFD SPUL: Ruu, Groen, Lich, Aal.
 17 SLIM SPUL: Eib, Bel, Dre.
 18 JAMMERLEK SPUL: Vor.
 19 VRESELEK SPUL: Gees.
- 20 SPIL: Lar, Win || Vre.
 21 BEDREUFD SPIL: Bel, Win || Vre.
 22 BEDREUVEND SPIL: / Win 1969 [Schriewied 101].
 23 SLIM SPIL: Win.
 24 WARSELEK SPIL: Win.
- 25 TRAMMELANT: Ruu, Lar, Dui / Vars 1985 [Telge 6, 353].
 26 RAMP: Gor, Baa, Ang.
 27 KREMPEL: Rek / Vars 1985 [Telge 6, 196].
 28 MI'ZERIE: Loch.
 29 'ERMOEI: Lob.
 30 ARMOED: / Zel 1870 [Klokman 6, 457].
 31 JOMMER: / Win 1971 [Deunk 1, 104].
 32 MESJIERE: / N Acht 1908 [Heuvel XI, 9].
 || malleur: Vre, Boch.

Zel: Zien huus is af-ebrand, hie is alles kwiet; wat 'n toestand.

Bor: Zien huus is af-ebrand, hee is alles kwiet; foj, wat 'n ongelukkeg spul.

Rek: Zien hoese is of-ebrand, hee is alles kwiet; ik vinne 't ne krempel veur 'm.

Zel: De caravan slippen in-ens en zo kwam Toon met de auto in de graven. 't Was ene grote rotzooi. "Wat 'n naregheid", zei Toon.

Vars 1985: Foj wat 'n krempel is 't door toch: allemaole met de griep in bedde en niks gin hulpe [Telge 6, 196].

- *Veur ellendig in "zich ellendig voelen" bunt nog op-egeven:*

lamlendig, beroerd

- 01 BEROERD: Gor, Alm, Bor, Eib, Din, Gen, Meg, Vars, Dre, Hen, Tol, Does, Wesv, Dui.
 02 NA(AR): Wich, Ruu, Lar, Bor, Gees, Nee, Eib, Aal, Win, Zel, Baa, Did || Bat, Haak.
 03 ELLENDEG: Gor, Zut, Loch, Rek, Voo, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Zev || Kle.
 04 ELENDEG: Vor, Groen, Lob.
 05 ONGELUKKEG: Gels, Meg, Ang, Lob.
 06 AKELEG: Nee, Sil.
 07 BEDREUFD: Lich || Vre.
 08 SLECH: Lat || Anh.
 09 LAMLENDEG: Nee.
 10 MIETEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 143].
 11 BEDRETE: / Pan 1988 [Telge 7, 16].
 12 VERLEPT: / Acht 1895 [Telge 2, 140].

Din: Toen Tonia de brokken zag, vulen ze zich beroerd.

Did: Toen Tonia de rotzooi zag, vuulde ze zich haevig naar.

Lich: Too Tonia de pröttel zag, veuln ze zich heel bedreufd.

Win: Tonia veulen zik naar; 't speet aer on-mundeg. [SPIETEN].

Ste 1903: Toe vroeg ik of 't now haost begon, want da'k 't lammenadeg von as 't lange nog mos duren [Wijers 1, 22]. [LAMMENADEG].

- *"Het is ellendig, beroerd":*

Win 1971: Da's toch warselek, dat de busse nao Aensche net vääor owwen nözze weg-geet. WARSELEK "erg vervelend, beroerd, ellendig" [Deunk 1, 273].

LIEDEN

lijden

- 01 LIEDEN: Acht / Win 1971 [Deunk 1, 133], Vars 1985 [Telge 6, 210] || Vre, Rhe, Boch.
 02 LIENN: Harf, Nee, Bel, Hen || Hei.
 03 LIEJEN: Zut, Lar.
 04 LI-JE(N): Voo, Sil, Doet, Does; Liem / Pan 1988 [Telge 7, 82] || Anh, Emm, Kle.

Wich: In Somalië liedt de leu gruweleken honger; in Joegoslavië wördt ok heel wat elende eleenn.

Sil: In Somalië li-jen de mensen honger; in Joegoslavië wudt ok heel wat leed geleien.

Lob: Ze li-je honger; ze hemme elend en ermoei geleje.

Win: Ze hebt te liene van leu dee plundert; daar liedt ze onder.

Win 1976: "An alle lienn kump 'n ende", zae den vos doo ze 'm 't vel ovver de oorne streupen [Aessink 4, 29].

Kot 1911: Doo e nog 'n glas bier op hadde, geng Hendrik an 't zingen. Verscheidene leu kregen schik van 'm, umdat e zo lusteg was en zo vri-jmeug zong. En toch zong e um piene te verraozene, at men wal 's zeg (= "om lijden te verlichten" Meinen 2, 89).

Gen 1999: Ik li-j met 'm met in disse zware tied. MET LI-JEN MET IEMAND "met iemand mee lijden" [Telge 12, 108].

PLAOGEN

kwellen

- 01 PLAOG(E): Gor, Harf, Alm, Eef, Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Voo, Vars, Sil, Zel, Doet, Kep, Hen, Baa, Ang, Zed || Bat.
- 02 PESTE(N): Eef, Zut, Wich, Ruu, Gees, Eib, Aal, Win, Din, Voo, Gaa, Kep, Hen, Tol, Does, Ang, sHe.
- 03 SARRE(N): Eib, Bel, Aal, Zel, Dre, Hen, Baa, Wesv, Did.
- 04 KWELLE(N): Doet, Gaa, Wehl, Lob.
- 05 KWAELE(N): Win / Pan 1988 [Telge 7, 77].
- 06 TREITERE(N): Din, Gen, Zev, Gels, Nee.
- 07 NEGEREN: Aal, Lat.
- 08 TARGEN: Nee, Win, Vars.
- 09 'EZELLEN: Wehl, Dre.
- 10 EKSTEREN: Bel / Eib 1980 [Telge 1, 20].
- 11 PIEREN: Aal.
- 12 JUDASSE: Wesv, Her.
- 13 NARRE: Did.
- 14 DRI-J-ELE: Sto.
- 15 TEM(P)TEREN: / Lar 1882 [Postel 1, 486], IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 194].
- 16 TRAANSENEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 197].

Bel: De meester vroog: "Hoovölle is 58+312? En hoovölle is 815+2517? En hoovölle is 3067+6819?". Piet zae later teggen ziene olders: "Wat was de meester mi-j an 't sarren/plaogen/ekstern".

Lat: Wat was de meester mien an 't negere.

Nee: Piet zae: "Wat was de meester mij toch an 't targn".

Dre: Wat was de meester mien an 't ezelen.

Her: Wat was de meester mien aon 't judasse.

Win 1976: Wat de ogene neet zeet, kummert 't harte neet "wat niet weet, wat niet deert" [Aessink 4, 25]. [KUMMEREN].

Gels 1946: Wat 'n moder an 't harte geet, dat kump de vader nog neet an 't knee [Archief 3, 46].

● *Utdrukkingen veur "kwellen":*

- 01 (IEMAND) OP DE JAS ZITTEN: Gor.
- 02 (IEMAND) OP DEN TABERNAKEL ZITTEN: Loch.
- 03 (IEMAND) DWERS ZITTEN: Zut.

Gor: Wat zat de meester mien toch op de jas.

PLAOG

kwelling

- 01 PLAOG(E): Alm, Eef, Ruu, Bor, Voo, Vars, Sil.
- 02 PLAOGERIEJE: Gor, Bor, Gees, Gels, Haa.
- 03 PLAOGERI-JE: Groen, Aal, Wesv.
- 04 GEPLAOGTE: Ruu, Bor.
- 05 KWELLING(E): Harf, Wich, Doet.
- 06 KWELLERIEJE: Bel, Lich.
- 07 KWAELERI-JE: Win.
- 08 KWELLE: / Win 1971 [Deunk 1, 127].
- 09 PESTERI-J(E): Din, Tol, Did.
- 10 PESTERIEJE: Eef, Eib.
- 11 PENETENTIE: Doet, Hen / Vars 1985 [Telge 6, 261].
- 12 TARGERI-JE: Tol.
- 13 TANDTARGERIEJE: Nee.
- 14 TEM(P)TATIE: / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Harv 1967 [Moespot 54, 14].

Haa: 't Is 'n plaogerieje a'j zukke sommen maken mot.

Vars: 't Was 'n plaoge um die sommen te maken.

Nee: Ik vin 't ne tandtargerieje um zukke summekes te motten maken.

Hen: Piet zol niet zeggen: "'t Was 'n penententie um die sommen te maken", zien grootolders miesschien nog wel!

Win 1971: Wel de welle hef, hef de kwelle "kiezen is moeilijk" [Deunk 1, 127].

GEESTIG

geestig, ad rem, gevat, snedig

01 GEESTIG: Gor, Alm, Zut, Loch, Lar, Gels, Haa, Nee, Eib, Gen, Voo, Sil, Zel, Doet, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Lat, Zev, Did, Lob.

02 LEUK: Gor, Zut, Ruu, Bor, Aal, Zed.

03 LOLLEG: Zut, Din, Vars, Lob.

04 GRAPPIG: Harf, Hen, Baa.

05 KOMISCH: Ruu, Lar.

06 KOMIEK: Lich.

07 POTSIG: Wich, Win.

08 GEINIG: Ruu, Meg.

09 DREUGE: Eef, Bor.

10 AARDIG: Win.

11 GEWIETS: Zev.

12 GEVAT: Groen.

13 SNAEG: / Vars 1985 [Telge 6, 321].

14 SNAORIG: / Liem 1844 [GV-alm 203].

Lob: 't Woord geestig gebruke de luj hier hos niet; dan praot gi-j meer van lollig.

Aal: Veur geesteg wette wi-j gin Aaltens woord of 't mot leuk wezen.

Bor: 't Verhaaltjen wat Hans Keuper vertelt veurdats e zingen geet, breg e altied zo dreuge; iederene mot der dan ok hartelek umme lachen.

Gor: Zien präötjen veurdats e geet zingen, is vake heel leuk.

Win: Hee kan zo potseg/aardeg oet den hook kommen.

Hen: Hi-j is vake heel grappeg; hee kan 't zo mooi brengen.

sHe 1982: SLAEG MAKE "snedige opmerkingen maken" [Telge 3, 133].

Pan 1988: Graodus kan mien toch slaeg make: gi-j mot ter over lache mar soms is 't ok um te hule. SLAEG MAKE "gevatte, maar vaak ongepaste opmerkingen maken" [Telge 7, 125].

GREPKEN

grap(je), bak, mop, kwinkslag, gijntje

01 GREPKEN: Harf, Alm, Vor, Ruu, Loch, Gees, Haa, Nee, Eib, Bel, Rek, Aal, Win, Din, Vars, Wehl, Tol, Zed || Haak.

02 GRAPJE: Lat, Dui, Lob || Emm, Elt.

03 GEINTJE(N): Gor, Zut, Vor, Ruu, Lich, Aal, Meg, Vars, Doet, Kep, Hen, Baa, Tol, Lat, Wesv, Zev.

04 SMOESJE(N): Wich, Vor, Loch, Rek, Meg, Hen.

05 BAK: Groen, Zel, Does.

06 LOLLETJEN: Zut, Bre.

07 GIEBELTJEN: Vor / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103].

08 GEBBELTJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 99].

09 POTSE: / Acht 1895 [Telge 2, 101], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164], Win 1971 [Deunk 1, 181].

10 TOLLETJE: / No Acht 1835 [Telge 4, 21].

11 FRATSE: / Win 1971 [Deunk 1, 65].

Wich: H: "Margen voetbalt de Liemerse bürgermeesters tegen de Achterhoekse bürgermeesters" D: "Is dat woor?". H: "Och nee; 't is maor 'n smoesjen".

Acht-Tw 1948: Vanmiddag keump mien naeve; daor wiwwe ees ne potse met hebben (= "daar willen we eens een grap mee uithalen") [Wanink 1, 164].

Bor 1882: 't Zunt wissewoor ginne flansen dee 'k oe vertelle. FLANSEN "grapjes, verdichtsels" [Kobus 1, 466].

Acht 1895: SMUZELTJES "flauwe grappen" [Telge 2, 121].

Lich 1991: BABBELEGUUTJES "grapjes (met mimiek)" [Telge 8, 17].

Acht-Tw 1948: BABLEGUUGJES, BABLEGUUTJES "grappen, grimassen" [Wanink 1, 70].

● *Veur "iets grappigs, een malligheid" bunt nog op-egeven:*

01 GEKHEID: Gor, Eef, Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Bel, Lich, Win, Gen, Sil, Zel, Wehl, Hen, Ang, Zev, Zed.

02 GEKKEGHEID: / Win 1971 [Deunk 1, 181].

03 JOEKS: Aal, Bre, Voo, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 160] || Rhe.

04 APERI-JE: / Acht 1895 [Telge 2, 6], Lar 1924 [Langeler 1, 147], Win 1971 [Deunk

- 1, 1], Lich 1991 [Telge 8, 15].
 05 SPATS: / Win 1971 [Deunk 1, 222], Eib 1980 [Telge 1, 78].
 06 ALIASSERI-JE: / Acht 1895 [Telge 2, 2].
 07 ADEGHEIDJE: / Vars 1985 [Telge 6, 105].
 || gekkeri-j: Kle.

Sil: H: "Margen voetballen de Liemerse burgemeesters tegen de Achterhoekse burgemeesters". D.: "Is dat woor?". H.: "Och nee; da's maor gekheid".

Aal: 't Is maor joeks; ik maak ow maor wat wies.

Zed: 't Is maor uut de joeks, veur de joeks [UUT DE JOEKS, VEUR DE JOEKS "uit de grap"; ok: / sHe 1982 (Telge 3, 71)].

Win 1971: OET DEN SPATS "voor de grap" [Deunk 1, 222].

Loch 1882: UUT SNAKERIE "voor de grap" [Wansleven 1, 475].

Win 1971: 't Was mi-j neet bedach; 't was maor gekscheerderi-je. [Deunk 1, 70]. [GEKSCHEEORDERI-JE].

Acht-Tw 1948: Doo we oet eerns of oet gekheid? "gevraagd bij het spelen van spelletjes" [Wanink 1, 93].

sHe 1982: UUT GEKHEID. Nee, UUT WIESHEID "voor de grap; nee in ernst" [Telge 3, 173].

● "Grapjes maken":

- 01 GIEBELEN: Aal.
 02 GIEBELTJES MAKEN: / Acht 1895 [Telge 2, 42], Vars 1985 [Telge 6, 121].
 03 GIBBETJES MAKEN: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 40].
 04 JOECHELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 103].
 05 JOEKSE(N): / Win 1971 [Deunk 1, 104], sHe 1982 [Telge 3, 71].
 06 BABBELEGOETJES MAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 4], Vars 1985 [Telge 6, 32].
 07 SPATS MAKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 184].
 08 FOFFEN MAKEN: / Eib 1981 [Weeink 1, 80].

Vars 1985: 'N UUTHAALDER (WILLEN) DOEN "iets leuks te berde (willen) brengen". FLAKSEN "flauwiteiten vertellen" [Telge 6, 362/105].

Acht-Tw 1948: 't Gif bakslagerieje "wordt ge-

zegt als er geen ernst met het werk wordt gemaakt, als de tijd zoek wordt gebracht met stoeien en grappen" [Wanink 1, 70]. [BAKSLAGERIEJE].

Vars 1985: 'n FLAKS is 'n groten keerl dén niks as flauwe adegheidjes te vertellen het [Telge 6, 105].

Acht-Tw 1948: LAPZAK "flauwe grappenmaker" [Wanink 1, 135].

Nee: Disse 1-aprilgrappe ston joorn elene in de krante: 't dak van 't gemeentehoes in Goor gingn ze verdraejen. Alle Needse annemers der hen, maor dee hadn der neet bij stille-estaone dat 't 1 april was. [1-APRILGRAPPE; ok: Lar, Zwi, Bor, Gels, Bel, Groen, Win].

sHe 1982: Dinge die niet bestaon, waor ze iemand veur de joeks veur wegsture, bun der vól. Bouwvakkers zeie bi-j veurbeeld tege 'n leerling-bouwvaker: "Toe haalt mien effe: boeknaegels, de glashamer, 'n pötje hamerstellvet, hangspiekers, de häöjstamper, 'n stel köttelingsgaet, 't plintleerke, de rechte winkelhaok, de trap met 't vuutje, 'n toet worspinnezaod, de pannescheer, de betonschaaf [Telge 3, 71].

● "Onderbroekenlol":

- 01 ONDERBOKSE(N)LOL: Gor, Ruu, Voo, Doet, Hen, Dui.
 02 ONDERBOKSLOL: Zed.
 03 ONDERBROEKENLOL: Harf, Zel, Hen.
 04 ONDERBROKENLOL: Lar.
 05 ONDERBOKSENLOLLERI-JE: Bel.
 06 ONDERBOKSENGELUL: Does.
 07 BLOTE-KONTEN-LOL: Gor.
 08 SCHUNE PRAOT: Bor, Rek.
 09 SCHUINSE PRAOT: Gees.
 10 SCHUINE PRAOT: Win.
 11 LAEG(E) BI-J-DE-GRONDSE PRAOT: Din, Ang.
 12 LEGE BI-J-DE-GRONDSE PRAOT: Bre.
 13 ONBESOESEDE PRAOT: Groen.
 14 PLATTE PRAOT: Tol.

Doet: De conferencier wol de zaal an 't lachen kriegen en doorum vertellen e wat e in de sauna met-emaak had. Vól mensen mossen der umme lachen, maor anderen vonnen 't onderboksenlol.

Zed: Wat slimmer as onderbokslol zun vieze

präötjes.

- *Ene dén gekheid maakt, is 'n: grappenmaker*

- 01 GRAPPE(N)MAKER: Acht, Liem || Emm.
- 02 GRAPJAS: Gor, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Bel, Aal, Win, Gen, Voo, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Dui || Bat.
- 03 GRAPJÖRK: Ruu.
- 04 KOMIEK, KE'MIEK: Wich, Ruu, Loch, Groen, Bre, Does, Zev, Did.
- 05 LOLBOKS(E): Vor, Lar, Bel, Din, Zed.
- 06 LOLBROEK: Gies, Dui.
- 07 LOLBROOK: Zut.
- 08 LOLMAKER: Zut.
- 09 KWASJORUS: Wich, Voo, Zel / Vars 1985 [Telge 6, 202].
- 10 KWASJEDORUS: Zev.
- 11 KWAS: Gor, Zel.
- 12 POTSENMAKER: Loch, Vars, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 181].
- 13 PRÄÖTJESMAKER: Gels, Bel, Bre || Anh.
- 14 ALIAS: Vor, Win, Hen / Lar 1927 [Heuvel 1, 108], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 66].
- 15 GEINPONEM: Vars.
- 16 KWIBUS: Vars.
- 17 DOLBOTTER: Dui.
- 18 SMOESJESMAKER: Din.
- 19 OUWEHOER: Pan.
- 20 PIEJAS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 159].
- 21 SPATSMAKER: / Win 1971 [Deunk 1, 222].
- 22 HANNE-JOEKS: / sHe 1982 [Telge 3, 71].
- 23 GEKKEN STOFFEL: / Zut ca 1830 [Vriasi r. 30].
- 24 (GEKKE) KAKKEDORIS: / sHe 1982 [Telge 3, 73].
- 25 KUS-MI-J-DE-KONTE: / Vars 1985 [Telge 6, 201].
- 26 BEDREUFDEN: / Lich 1991 [Telge 8, 19].
- 27 KRUUDNAEGEL: / Wesv 1996 [Telge 11, 58].
- 28 KOMISCH APPARAAT: / Gen 1999 [Telge 12, 20].

Vor: 'n Alias hef vake gekheid die wat bietender is.

Gels: Hee is 'n echten präötjesmaker, hee maakt altied gekheid.

Acht-Tw 1948: Alias poep in de kas, En moder dach dat 't brood (= "roggebrood") was

[Wanink 1, 66].

- *"Droogkomek":*

- 01 DREUGEN: Gor, Zut, Vor, Ruu, Lar, Bor, Gees, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Bre, Vars, Sil, Doet, Dre, Hen, Tol || Bat.
- 02 DREUGE: Gies, Lat, Wesv, Dui, Zed, Lob.
- 03 DREUGKOMIEK, DREUGKE'MIEK: Alm, Ruu, Rek, Aal, Win, Voo, Vars, Wehl, Baa, Does, Did.
- 04 DREUGPROEME: Eef, Vor, Ruu.
- 05 DREUGPRUUM: Lob.
- 06 DREUGPRUIMER: Gen, Meg, Sil.
- 07 DREUGKLOOT: Kep, Zed, Pan.
- 08 DREUGEN HENDRIK: Eib.
- 09 DREUGE KLAOS: Dui.
- 10 DREUGEN SINTERKLAOS: Gor, Hen.

Vor: Kiek maor uut veur 'm, 't is mien zon dreugen.

Bor: Da's zon dreugen; ie wet nooit of e wiesheid of gekheid maakt.

- *'n Dreugen kan:*

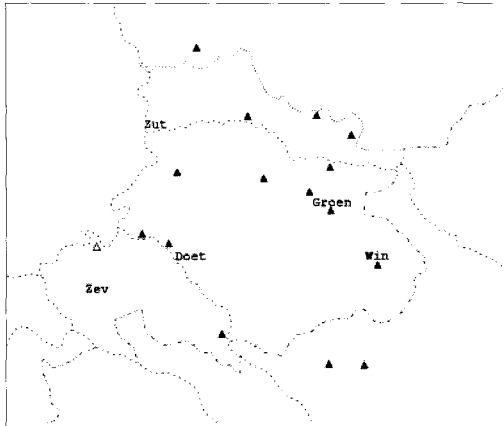
- 01 DREUG(E) UUT DEN HOEK KOMME(N): Gor, Harf, Wich, Bor, Nee, Bel, Lich, Bre, Win, Din, Meg, Vars, Hen, Ang, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 91].

Hen: Hendrik-Jan zeg niet zo völle, maor soms dan kump e zo dreuge uut den hoek, dan lach i-j ow van de bene; 't is zon dreugen.

GRAPPEG

grappig, lollig, leuk

- 01 GRAPPEG: Harf, Alm, Bor, Gees, Gels, Haa, Eib, Aal, Doet, Hen, Baa, Dui, Zev, Zed || Haak.
- 02 POTSEG: Wich, Ruu, Loch, Gels, Haa, Nee, Bel, Groen, Win, Gen, Kep, Dre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164], Win 1971 [Deunk 1, 181], Vars 1985 [Telge 6, 274] || Bat, Rhe, Boch.
- 03 POETSIG: Gies.
- 04 LEUK: Eef, Zut, War, Vor, Sil, Tol, Does, Lat / Acht 1895 [Telge 2, 74].
- 05 AARDEG: Eib, Aal, Sil, Zel.
- 06 AREG: Gor, Tol.
- 07 KODDEG: Bre, Din, Wesv, Lob.
- 08 KÖRRIG: Wehl.

▲ *potseg 02*   △ *poetsig 03*

't Woord *potseg* kump veural in den No Acht veur.

- 09 KOMIEK: Bor, Rek, Pan.
- 10 POTSIERLEK: Vars, Ang || Anh.
- 11 GEINEG: Ruu, Meg.
- 12 SNOPEREG: Bel, Lich / Lich 1991 [Telge 8, 112].
- 13 COMMODEG: Win / Win 1978 [Van Loo 1, 25].
- 14 COMMAREG: Win.
- 15 PROFIELEK: Ruu.
- 16 DROLLEG: / Win 1971 [Deunk 1, 51].
- 17 SPATSEG: / Win 1971 [Deunk 1, 51].

Loch: 't Jungskan zag der met ziene pofbokse, zien desken en zien mutskan met 'n groten pluum heel *potseg* uut.

Zut: 't Jongetjen zag der heel leuk uut.

Din: 't Jungesken zag der heel koddeg uut.

Rek: 't Jungskan zag der heel komiek oet.

Lich: 't Jungskan zag der zo snopereg uut.

Acht-Tw 1948: NEN KLAENEN DROL "een klein, grappig ventje" [Wanink 1, 90].

Acht-Tw 1954: PREUSTERIK "grappig kind" [Wanink 2].

KOMIEK

komisch

- 01 KOMIEK, KE'MIEK: Gor, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Rek, Groen, Aal, Win, Voo, Meg, Sil, Doet, Lob.
- 02 KOMISCH: Gor, Lar, Haa, Lich, Does, Lob || Anh.

- 03 GRAPPEG: Harf, Nee, Dre, Hen, Tol, Did || Bat.
- 04 MOOI: Bor, Gees, Gels, Bel.
- 05 VERMAKELEK: Gor, Eib, Did.
- 06 LEUK: Zut, Lat.
- 07 ADEG: Eef, Bre.
- 08 GEINEG: Ruu, Baa.
- 09 POTSEG: Win || Boch.
- 10 SNOPEREG: Bre.
- 11 KODDEG: Vars.
- 12 LOLLEG: Lob.
- 13 GEESTEG: Zut.
- 14 COMMEUDEG, COMMEUREG: / Win 1971 [Deunk 1, 119].

Rek: Ton 't jungskan al dat lekkere etten zag, zae-t-e: "Miene tanden wordt helemaal nat". Wat komiek!

Gees: Wat 't jungskan zae, was toch zo mooi!

Zut: Wat leuk! Wat *potseg*!

Win: Wat komiek! Wat *potseg*!

Bre: Wat 't keertjen zei, klonk toch zo snopereg.

Vars: Wat 't keertjen zei, klonk toch zo koddeg.

Gen 1999: HAMPelman "stuntelige en daardoor komische persoon" [Telge 12, 68].

OLEK

guitig

- 01 OLEK: Alm, Bor, Din, Zel, Doet, Dui / Acht 1895 [Telge 2, 93].
- 02 ONDEUGEND: Gels, Nee, Eib, Lat, Lob.
- 03 ONDÖGGEND: Aal.
- 04 VOEL: Vor, Ruu, Zwi, Gels.
- 05 SCHELMS: Vor, Dre, Hen, Tol.
- 06 SLIM: Zut, Wich, Zwi.
- 07 SCHALKS: Bor, Voo, sHe.
- 08 GEINEG: Aal, Baa, Does.
- 09 GUITEG: Haa, Voo, Ang.
- 10 VERNEMSTEG: Eib, Zel.
- 11 SMIEZEG: Meg, Sil.
- 12 GLUNDERIG: Did.
- 13 GLIMMEREK: Gor.
- 14 SCHOOKS: Rek.
- 15 STRAOLEND: Eef.
- 16 AMPAT: Zed.
- 17 POTSEG: Bel.
- 18 VULEK-ACHTEG: Bel.
|| schaluuns: Boch.

Dui: Toon het vas wat veur, hi-j kiek zo olek.

Hen: Toon hef vaste wat in de zin, hie kiek zo schelms.

- *As ene zó olek kik, da'j zeen könt dat e gekheid uut wil halen, zeg ie:*

- 01 'T SCHINT 'M DE OGEN UUT: Bre.
- 02 'T SCHINT 'M DE OGENE OET: Groen.
- 03 'T STRAOLT 'M DE OEGEN UUT: Gor.
- 04 'T STRAOLT 'M DE OGEN AN UUT: Kep.
- 05 DE ONDEUGDE STRAOLT 'M DE OGEN UUT: Eef.
- 06 DE ONDÖGGENDE FONKELT 'M UUT DE OGEN: Win.
- 07 DE STREKE KIEKEN 'M DE OGEN UUT: Lob.
|| de streek kieke 'm uut de oge: Emm.

Wesv: 'N KLEINEN OORLEKEN "een guitig kind".

Win 1971: 'N OORLEK DINK "een guitig klein meisje" [Deunk 1, 158].

VEUR DE GEK HOLDEN

voor de gek houden, foppen, beetnemen

- 01 VEUR DE(N) GEK HOLDE(N): Harf, Zut, Ruu, Nee, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Voo, Meg, Vars, Sil, Wehl, Dre, Hen, Baa, Tol, Lat, Wesv, Dui, Zev, Zed || Bat, Hei, Elt.
- 02 VUR DE GEK HOUWE: Pan, Lob || Kle.
- 03 VEUR DE (N) GEK HEBBE(N): Gor, Wich, Bor, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Zel, Kep, Ang, Gies, Did || Ram, Raes.
- 04 VEUR 'T LEPKE(N) HOLDE(N): Gor, Hen, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 132], sHe 1982 [Telge 3, 91], Vars 1985 [Telge 6, 207].
- 05 VUUR 'T LEPKEN HOLEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 136].
- 06 VEUR 'T LEPKEN HEBBEN: Hen.
- 07 VEUR DEN AAP HOLDEN: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 44].
- 08 VUUR DEN AAP HOLEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 65].
- 09 VEUR DEN AAP HEBBEN: / Lar 1864 [GV-alm 123].
- 10 IN 'T OOTJEN NEMMEN: Zut.
- 11 IN 'T KÖRFKEN DOON: / Kot 1925 [Meinen 3, 7], Win 1971 [Deunk 1, 120].
- 12 IN DE PAKKE MAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 171].
- 13 IN DE PAK MAKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 219].
- 14 OP DE HAKKE NEMMEN: Ruu.
- 15 OP DE HEKKEL NEMMEN: / Vars 1985

[Telge 6, 138].

- 16 OP DE STAPPE KRIEGEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 220].
- 17 OP DE KAAIE HEBBEN: / Acht 1882 [Telge 2, 59].
- 18 OP DE POT BEURE: / sHe 1982 [Telge 3, 15].
- 19 BI-J DE BOK DOEN: Win.
- 20 BI-J DE VETER HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 147].
- 21 NE TEKKE OETHALEN: / Win 1971 [Deunk 1, 238].
- 22 NE TEKE OETHALEN: / Win 1971 [Deunk 1, 238].
- 23 'N TEEK UUTTREKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 137].
- 24 'N OOR ANNAEJEN: / Gen 1999 [Telge 12, 16].
- 25 'N LOER DRAEJEN: / Acht 1895 [Telge 2, 81].
- 26 TUK HOLDEN: / Liem 1841 [GV-alm 136].
- 27 TUK HEBBEN: / Eib 1980 [Telge 1, 86], Lich 1991 [Telge 8, 126].
- 28 BEKAAI HEBBEN: / Acht ca 1830 [Telge 4, 3].
- 29 EUVEN: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5].
- 30 WAT IN 'T TUUTKEN DOON: / Win 1971 [Deunk 1, 102].
- 31 VERNEUKE(N): Bor / sHe 1982 [Telge 3, 161], Wesv 1996 [Telge 11, 91], Gen 1999 [Telge 12, 167] || Boch.
- 32 BEGEKKEN: Gor / Gels 1947 [Archief 3, 171], Vars 1985 [Telge 6, 40].
- 33 BETREKKEN: Alm / Gels 1947 [Archief 3, 170], Vars 1985 [Telge 6, 51].
- 34 DE GEK ANSTEEKEN (MET): Gor, Vor, Loch, Bor, Gees, Gels, Eib, Aal, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68], Win 1971 [Deunk 1, 10], sHe 1982 [Telge 3, 3], Vars 1985 [Telge 6, 25].
- 35 DE GEK STAEKEN (MET): Eef, Hen.
- 36 DE KACHEL AANMAKE (MET): / sHe 1982 [Telge 3, 2], Wesv 1996 [Telge 11, 15], Gen 1999 [Telge 12, 16].
- 37 DE BOKS OPBIENDE: / Pan 1988 [Telge 7, 99].

Rek: Tone dee net of 't wiesheid was, wat Tonia zae en zee marken ok helemaal neet

dat e uur vuur den gek heel.

Did: Tonia had niet ien de gate dat Toon eur veur de gek had.

Loch: Tonia merken neet dat Tone eur de gek an stok.

Hen: Tonia merken niet dat Tone de gek met eur stok, eur veur 't lepken had.

Alm: Tonia had niet in de gaten dat Toon eur betrekken wol.

● *Veur “bespotten, de spot drijven met” bunt in de woordenbeuke nog op-egeven:*

- 01 BESPÖLKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 22].
- 02 BESPOLKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 74].
- 03 BESLENDEREN: / No Acht 1835 [Telge 4, 17].
- 04 VERLAKSCHOUWEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202].
- 05 DEN DRAAK STEKKEN (AN): / Vars 1985 [Telge 6, 138].

Acht 1882: Laot oe neet lompen. ZICH LAOTEN LOMPEN “zich laten beetnemen” [Telge 2, 81; ok: Vor].

Win 1971: Ik gao nao hoes, ik laote mi-j neet lenger ipsen. Laot ow neet in 't kōrfken doon. ZICH LAOTEN IPSEN, ZICH IN 'T KÖRFKEN LAOTEN DOON “zich voor de gek laten houden” [Deunk 1, 102].

Gen 1999: Kees het zich ook lekker deur die grapjassen laoten inzepen. ZICH LAOTEN INZEPEN “zich in de maling laten nemen” [Telge 12, 80].

Vars 1985: Wat hebt ze 'm gisteren te pakken ehad: wat vlaog e der in! DER IN VLIEGEN “zich laten beetnemen” [Telge 6, 388].

Pan 1988: As hi-j stit te smatse, dan lop ik mar gauw weg en dink bi-j mien eige: “Jong hou toch op, aanders krie'j drek nog op de mieter”. STAON TE SMATSE “met kletspraat proberen iemand voor de gek te houden” [Telge 7, 127].

Eib veur 1973: Spothuuskes brandt ook wel “wie altijd spot met het ongeluk van een ander zal het zelf ook nog wel een keer slecht vergaan” [H. Odink 3, 218].

Vars 1985: Spot i-j der mor met. Mor wet wel, spottershuuskes brent ok wel 's! [Telge 6, 329]. [SPOTTERSHUUSKEN; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 81)].

Wesv 1996: VERNEUKERI-J “voordegekhouderij” [Telge 11, 92].

Acht-Tw 1948: BESPOLKINGE “bespotting” [Wanink 1, 74].

Acht 1882: KULLAOZIE “fopperij” [Telge 2, 75].

● *“(Iemand) voor schut zetten”:*

- 01 VEUR PAOL ZETTEN: / sHe 1982 [Telge 3, 111].
- 02 INDE ZEIK ZETTE(N): / Pan 1988 [Telge 7, 157], Wesv 1996 [Telge 11, 99], Gen 1999 [Telge 12, 181].

● *Veur slimmere vormen van “voor de gek houden” kiek onder: bedriegen.*

WIES

ernstig

“Ernstig” is 'n begrip wat maor weineg gebruikt wordt. 't Woord “ernstig” is veertien keer op-egeven, 't woord serieus tien keer. Vake wordt der omschrijvingen gebruikt as: gin geintjes/grepkes/gekheid maken. De onderstaonde weurde bunt ok nog op-egeven.

- 01 WIES: Gels, Nee, Bel, Bre, Sil, Hen.
- 02 WIESELEK: Gels, Groen.
- 03 HEEL: Gels, Bre, Wehl.
- 04 ARNSTEG: Eib, Dre.
- 05 STOER: Bel || Vre.
- 06 STEMMEG: Rek.
- 07 NAUW: Bel.
- 08 BESTENDEG: Zel.
|| dreuge: Boch.

Sil: Toon mik nooit gin gekheid; hie is altied aeven wies.

Gels: Tone maakt noot gin gekheid; hee is altied zo wieselek.

Bre: Hee is altied zo heel.

Bel: Tone gink heel wies/nauw in op wat Tonia zae.

Zel: Waes 's effen bestendeg.

● *“Het is menens, het is ernst, het is serieus”:*

- 01 'T IS MENE(N)S: Gor, Eef, Zut, Wich, Ruu, Loch, Lar, Bor, Eib, Rek, Aal, Din, Gen, Voo, Vars, Sil, Doet, Wehl, Kep, Hen, Tol, Ang, Lat.
- 02 'T IS WIESHEID: Gor, Alm, Gels, Nee,

Rek, Bel, Groen, Lich, Zel, Doet, Hen / Acht 1868 [GV-alm 178], IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 83], Win 1971 [Deunk 1, 277], Lich 1991 [Telge 8, 145].

03 'T IS ERNS(T): Ulf, Zel, Does, Zev.

04 'T IS ARNST: Wesd, Dre, Tol.

05 'T IS EERNS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].

06 'T IS WARKELEKHEID: Gees, Gels.

07 'T IS BEDACH: / Win 1971 [Deunk 1, 16/70], Vars 1985 [Telge 6, 36], Lich 1991 [Telge 8, 18].

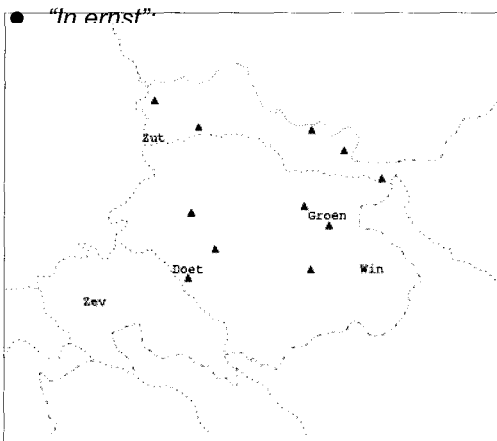
Kot 1911: Verscheiden daerns had Hendrik al naor huus ebrach. Maor, met dat naor huus brengen en met 't uutgaon dat der an veurafgenk, was 't 'm töt noo too nog gin bedach wark ewes [Meinen 2, 90]. [BEDACH WARK "menens"].

IJsselstreek ca 1890: Is 't wiesheid of flauwe kul? Meen ie 't uut wiesheid? [Telge 4, 83].

Acht-Tw 1948: 'T LÖP OET DE GEKHAED "het wordt bittere ernst" [Wanink 1, 100].

Vars 1985: Hie mos 'n boete betalen, dat laog der niet umme "dat was niet mis/ geen katten- pis" [Telge 6, 211; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 131)].

Win 1971: Dat reekt bi-j 'm neet wied "daar meent hij niets van" [Deunk 1, 187].

▲ 't is wiesheid 02

De uitdrukking 't is wiesheid in de betekenis "het is ernst" is verspreid in den Acht op-egeven.

Bor: Zonder gekheid; gao'j noe met of blief ie thuus?

Gaa veur 1974: "Nee, zonder gekheid, Aornt, Mina is vot". "Now he'k van mien laeven! Mina, zon huushenne vot?" [Van Velzen 6, 73].

Acht ca 1830: EERNST "ernst" [Telge 4, 4].

● *Veur "wees serieus" bunt nog op-egeven:*

01 HOL DE/OEW KOP DER BIE: Gor, Eef, Zut, Loch, Bor, Gees, Eib, Rek, Din, Kep.

02 HOL OEW DER BIEJ: Vor.

03 BLIEF DER MET 'T KÖPKE BI-J: Zed.

RÖSTE

rust

Veural in de Liemers en langs de Olde lesselt wordt de -t vake neet uut-esproken: rös in plaatse van röst; rus in plaatse van rust.

01 RÖST(E): Acht, Liem.

02 RUS(T): Zut, Baa, Wesv, Zev, Pan, Her, Lob.

03 RUST(E): Gor, Sil, Zel, Doet, Gaa || Bat.

04 VRAE: Nee / Eib 1980 [Telge 1, 94].

Pan: Ik was muuj, mar ik gunde mien-eiges gin rus.

Nee: Ik wazze meu, maor ik gunnen mi-j gin röste/vrae.

Eib 1980: Laot de katte toch met vrae [Telge 1, 94].

Vars 1985: Da's 'n hele geröstegheid a'j wet dat ze goed aover ekommen bunt; ze bunt ok nog zo jong [Telge 6, 118]. [GERÖSTEGHEID "geruststelling"].

RUSTEG, KALM

rustig, kalm

01 RUSTEG, RUSTIG, RÖSTEG: Acht, Liem || Anh, Emm, Eit.

02 KALM: Acht, Liem.

03 BEDAARD: Bel, Bre, Hen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 36].

04 IESKOLD: Aal, Zed.

05 BEHEERST: Rek, Ang.

06 AOEVER-ENDE: Gor.

07 KRANKIEL: Win.

08 TRANKIEL: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 56].

- 09 PIÄÖNTJES: Aal / Vars 1985 [Telge 6, 263].
 10 PIEÜTJES: / Win 1971 [Deunk 1, 173].
 11 ROEÏG: / Zed 1982 [Köpp 1, 15], sHe 1993 [Telge 3, 202].

Did: Toen met 't vliegmachien 'n haevig ongeluk gebeurde, ontsting der 'n grote troep. Alleen de stewardesse bleve kalm en röstig.
Zed: De stewardesse bleve ieskold.

sHe 1982: Hol ow gedeisd "hou je kalm" [Telge 3, 49]. [GEDEISD].
Pan 1988: "Goh nor bed!" "Zuut mar, 'k wil nog efkes de kraant laeze" [Telge 7, 159]. [ZUUT]

Eib veur 1973: lej könt 'm onder 'n piepen-döpken vangen "hij is onder een hoedje te vangen" [H. Odink 3, 188]. [PIEPENDÖP-KEN].

● "Het kalm aan doen":

- 01 'T PIÄÖNTJES AN DOEN: / Vars 1985 [Telge 6, 263].
 02 'T SANTIELEKES AN DOON: / Lich 1991 [Telge 8, 102].
 03 'T HAENEG AN DOON: / Eib 1980 [Telge 1, 30].
 04 'T VERTÖCHTELEK AAN DOEN: / sHe 1982 [Telge 3, 162].
 05 'T MET ZINNE ANLEGGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 218].

Vars 1985: Doet 't 's 'n betjen kalm an! De weerd is niet raozend emaaft! [Telge 6, 163].

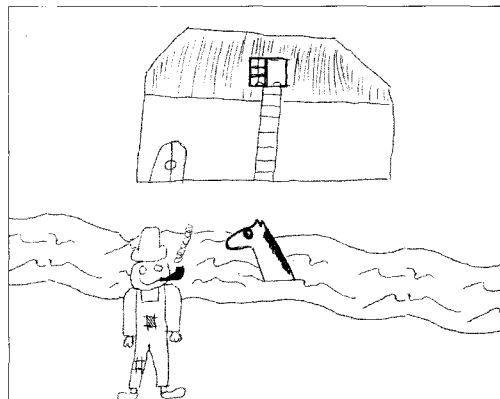
Lich 1991: 'Vandage maej ik de schadden maor op den diek', zeg i-j a'j 't kalmpjes an wilt doon [Telge 8, 102]. [SCHADDE; MAEJEN; KALMPJES].

Win 1971: PLAOGT OW MAOR NEET "doe het maar kalm aan" [Deunk 1, 177]. [ZIK PLAOGEN].

Pan 1988: Ers de piep on en dan 't perd uut de graaf "doe het maar kalm aan" [Telge 7, 104]. [PIEP; PERD; GRAAF].

● "Zich rustig houden":

- 01 ZICH GEBRAOJE HOLLE: Zed / sHe 1980 [Telge 3, 49], Pan 1988 [Telge 7, 23].
 02 ZICH EEGNEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].

Ers de piep on en dan 't perd uut de graaf.

- 03 ZICH TEUMEN: / Win 1969 [Schriewied 101].

Zed: "Hol ow gebraoje!", zei moeder vrogger at der 'n boel kabaal van de blage in huus was.

Win 1969: De olde vrouwe hef altied besteld: eregeerd over ne trop kindere en an eur is 't laeven neet maor zo veurbiej-egaone. Zich te teumen veur ne vrömde, dat geet op euren laeftied neet zo hendeg meer [Schriewied 101].

Acht-Tw 1948: Hee kan zik neet verbargen van hellegheid; ik kan mie neet verbargen van zeerte. ZICH (NEET) KÖNNEN VERBARGEN VAN "zich (niet) kunnen beheersen van (boosheid/pijn)" [Wanink 1, 201].

Ruu: Ie konnen zeen dat Tonia gruwelek helleg was, maor ze leet zich neet angaon. [ZICH (NEET) LAOTEN ANGAON "zich (niet) in bedwang kunnen houden"].

Win 1971: Ne EFFENEN "een rustige man, die niet veel praatjes en poeha maakt". Ne EFFENE "een rustige vrouw, die niet veel praatjes en poeha maakt" [Deunk 1, 55].

Win 1971: Dén jonge hef nog te völle wilde häöre, maor 't laeven zal 'm wel bendegen. 'BENDEGEN "aan banden leggen, tot rust brengen" [Deunk 1, 21].

Acht-Tw 1948: TE STANE KOMMEN "tot rust komen" [Wanink 1, 187].

Gen 1999: 'n Zaak laoten beti-jen "een zaak tot rust laten komen (na een periode van onrust)" [Telge 12, 27]. [BETI-JEN].

Win 1971: ZIK BEGEVVEN "toegeven en kalmeren" [Deunk 1, 18].

- *Veur "rustig/kalm blijven" bunt de volgende uitdrukkingen van toepassing:*

- 01 DE KOP DER BIE HOLDEN: Vor, Aal, Wehl, Kep, Hen, Pan.
- 02 MET DE KOP DER BIE BLIEVEN: Loch, Bor.
- 03 KOLD BLIEVEN ONDER: Ruu, Groen.

Wehl: De stewardessen bleven doodkalm; ze hielen de kop der goed bi-j. [DOODKALM; ok: Lich].

Ruu: Alles ston op de kop, maor de stewardessen bleven der kold onder.

- *Veur "bezadigd" bunt – behalve kalm, rusteg, rustig, rösteg – nog de volgende weurde op-egeven:*

- 01 BEZAEDEGD: Alm, Rek, Zel, Hen, Tol, Ang, Gies.
- 02 BEZAEDEGD: Ruu, Voo.
- 03 IN DE ZAE: Lich.
- 04 BEDAARD: Gor, Bor, Eib, Vars, Hen, Tol.
- 05 STEUREG: Gees, Gels.
- 06 ZINNEG: Bel / Win 1971 [Deunk 1, 285] || Vre, Raes, Boch.
- 07 HENDEG: Lar.
- 08 AEVENRAEDEG: Rek.
- 09 BEZONNE: sHe.
- 10 ZEUT: Zut.
- 11 LEEF: Zut.

Lar: As kind was Tone 'n wilden, maor noe is e de wilde heure kwiet: hee is noe heel hendeg.

Gees: Tone zit 't leefste bie de kachel te laezen; hee is zo steureg.

Lich: Tone zit 't leefste in huus; hee is in de zae.

Aal: Hee veult zich neet op zien gemak en doorumme höldt e zich heel piäöntjes.

Eib veur 1973: Rösteg as ne klokhenne; zo kold as ne kikker "heel bedaard" [H. Odink 3, 127/132]. [KLOKHENNE; KIKKER].

Win 1978: ZINNEGSKENS "bedaard" [Van Loo 1, 53].

- *"Introvert":*

Acht 1895: 'n Leuken keerl; hee zeg niet völle. LEUK "gesloten". [Telge 2, 79].

Win 1971: Stille en bestendeg hef de kneppe inwendeg "stille waters hebben diepe gronden" [Deunk 1, 23].

Eib veur 1973: Stille en bestendeg, knip inwendeg "stille, rustige (introverte) mensen uiteten zich vaak moeilijk" [H. Odink 3, 223]. [KNIEPEN].

Win 1971: I-j mosten ow neet zo versloeten "je zou niet zo in jezelf gekeerd moeten zijn" [Deunk 1, 261]. [ZIK VERSLOETEN "introvert zijn"].

Win 1971: VERSLOTTEN "in zichzelf gekeerd" [Deunk 1, 261].

Acht-Tw 1948: EENBEUMEG "in zichzelf gekeerd" [Wanink 1, 92].

Win 1971: Zukke dinge mo'j altied met zinnegheid doen. ZINNEGHEID "kalmte" [Deunk 1, 285].

GEDULD

- 01 GEDULD: Acht, Liem.

Lich: Hee kan uren zitten prutsen: hee hef eeuweg geduld.

- *'t Toppunt van geduld is:*

Gees: In Geestan op 'n trein wachten.

Nee: In Nee op 'n trein staon te wachten.

Ulf: In Azem op de trein wachten.

Hen: In Varsseel op den trein staon te wachten.

Zed: In Netterde op de trein naor Megchele wachte; in beide dörpkies kump nog gin bus!

Gor: Vis vangen in 'n raegentonne.

- *"Heel veel geduld":*

01 ENGELANGEDULD: Eef, Bel, Din, Wesd, Hen, Tol, Zed.

02 JOBSGEDULD: Eef, Wich, Bel, Zel, Hen, Does.

- *"Geduldig, standvastig":*

Win 1971: BESTENDEG "standvastig". PAOL EVERS OP WACHTEN "geduldig, standvastig ergens op wachten" [Deunk 1, 23/180].

- "Ongeduldig":

Acht 1882: ONBIEJEG "ongeduldig" [Telge 2, 93].

Zie 1991: Neet zo emperereg; wi-j hebt de tied wal. EMPEREG "ongeduldig" [Telge 8, 37].

Acht-Tw 1948: FORRE "ongeduldig" [Wanink 1, 96; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 64)].

Wesv 1996: Wah bi'j weer berig vandaag. BERIG "ongeduldig" [Telge 11, 23].

Acht-Tw 1948: Alles hef zien tied, bloot 't vleu vangen neet "gezegd als men iemand tot geduld aanspoort die te voortvarend te werk gaat" [Wanink 1, 205].

SPÖLS

speels, dartel

- 01 SPÖLS: Acht; Meg, Wehl, Ang, Dui, Zev, Did, sHe, Zed / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 186] || Bat.
- 02 SPEULS: Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Zev, Pan, Lob.
- 03 WIEREG: Vars.
- 04 WILLEG: / Acht 1882 [Telge 2, 152].
- 05 GEDAON: / Acht 1895 [Telge 2, 38].
- 06 DELG: / Acht 1830 [Telge 4, 4].
|| verspöld: Vre, Rhe, Boch, Anh, Emm, Elt, Kle.

Dre: 't Kind spölt nog zo graag met zien spöllegrei; hie gif niks um laezen, hie is nog völ te spöls.

Lat: 't Blaag speelt nog 't liefst met zien speulgoed; laeze wil hi-j niet, hi-j is nog veul te speuls.

Gor: 't Kind is nog völs te spöls; hee hef nog gin zit in 't gat.

Aal 1964: SPÖLSEGHEID "speelsheid" [Rots 1, 43].

Acht 1882: WILLEGHEID "(gezegd van meisjes) dartelheid" [Telge 2, 152].

DRUK

druk

- 01 DRUK: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Wich, Vor, Din, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does; Liem / Acht 1895 [Telge 2, 29], Vars 1985 [Telge 6, 94].
- 02 DROK: Eef, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees,

Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Vars / Acht 1882 [Telge 2, 28].

03 VOLHANDEG: / Acht 1895 [Telge 2, 144], Vars 1985 [Telge 6, 391].

04 VOELHENDEG: / Zel 1936 [Klokman 3, 15].

05 SLUCHTERIG: / sHe 1982 [Telge 3, 135], Gen 1999 [Telge 12, 145].

Harf: Op de braderie waarn völle leu; 't was der slim druk.

Wehl: 't Was haevog druk op de braderie; gi-j konnen wel aover de köp lopen.

Ulf: He'j niks um handen of bu'j druk?

Vars 1985: As 't kan komp dan margen niet, want dan he'k 't arg volhandeg [Telge 6, 391].

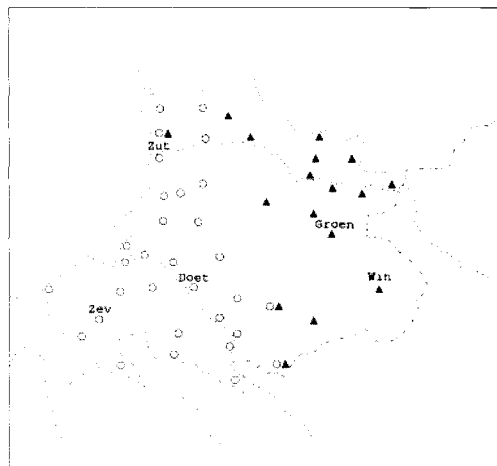
- Zo druk as:

01 'N PÖTJE MET PIERE(N): Acht, Liem / sHe 1982 [Telge 2, 119], Pan 1988 [Telge 7, 109] || Bat.

02 'N PÖTJE VOL PIERE: Sto.

03 'N KLEIN BAASJE(N): Gor, Zut, Vor, Ruu, Bor, Gees, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Ulf, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ang, Lat, Wesv, Sto, Lob || Bat.

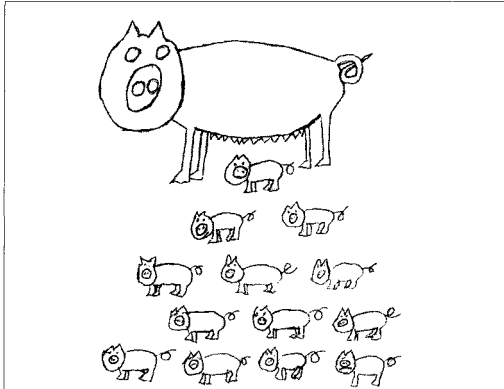
04 'N KLEIN BAASJE ZONDER WARK: Gor, Loch, Nee, Rek.

○ druk 01

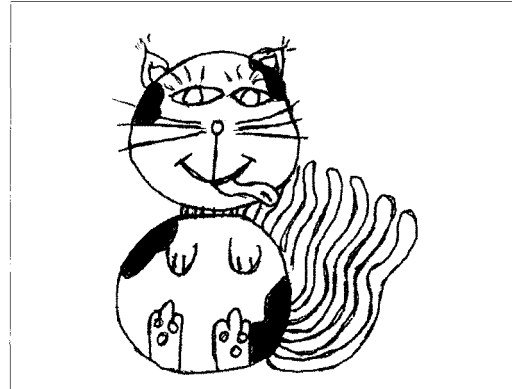
▲ drok 02

De verdeling tussen druk en drok is 'n bekend patroon: den No Acht hef drok, in de Liem en langs lesselt en Olden lesselt wordt 't Standaardnederlandse woord druk gebruikt.

Zo druk as 'n motte met dartien keune en twaalf titten.

- 05 'N KLEIN BAASJEN ZONDER KNECH: Wich.
 06 'N KLEIN BAASJE MET ENE KNECH: Eef.
 07 'N KLEIN BAESKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 13].
 08 'N BAOSJE: Her.
 09 'N KLEIN BOERTJE ZONDER WARK: Gels.
 10 'N BOER MET ENE KOO: Eef.
- 11 'N GEK: Wich, Ruu, Rek, Zel, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ang, Her.
- 12 DUZEND MAN: Gor, Wich, Lar, Din / Kot 1911 [Meinen 2, 49].
 13 DOEZEND MAN: Rek.
 14 HONDERD MAN: Sil.
 15 'N BARBIER MET ÉÉN KLANT: Does.
 16 SINTERKLAOS: Voo.
- 17 'N PEERD: Harf.
 18 'N KLEIN PEERDJE(N): Alm, Lar, Sil, Zev.
 19 'N MOTTE MET DARTIEN KEUNE EN TWAALF TITTEN: Gels.
 20 NE MOTTE MET ENE TITTE EN DARTIEN KEUKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
 21 NE MOTTE MET ENE TITTE EN DARTIEN POGGEN: / Win 1976 [Aessink 4, 36].
 22 NE KATTE DEE ZÖVVEN STATTE TE LEKKEN HEF: Win.
 23 NE KATTE DEE ZÖVVEN PÖTTE HEF TE LEKKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 50].
 24 'N MOLLE: / Gor 1939 [Vr A'dam 7, 6].
 25 'N MIEG-EMPENNUS: Nee.

Zo druk as ne katte dee zövvten statte te lekken hef.

- 26 'N EMPENNÖS: Gor.
 27 'N EMPENNES: Hen.
 28 MIEG-EMPEN: Bel.
 29 'N PIER: Sto.
 30 'N MAAIE: Hen.
 31 DE PIETEN: Zut.
 32 DE NETEN: Zut.
 33 'N BORSTROK VOL LUUS: Pan.
 34 HOOR OP 'N HOND: Wehl.
- 35 DE PAN(NE) OP VASSELAOVEND: Wich, Groen, Win, Zel, Hen, Sto.
 36 NE PANNE OP VASTENAOVEND: Bel.
 37 'N PANNE VEUR VASTENAOVEND: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
 38 DE PANNEKOOKSPANNE OP VASSELAOVEND: Aal.
 39 'N PÖTJEN VEUR VASSELAOVEND: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
 40 'N SCHOENBORSTEL OP ZAOTERDAG: Her.
 41 AMSTERDAM IN DE MARGE: Wesv.
 42 IN DE KALVERSTRAOT: Voo.
 43 DE PES(T): Loch, Lob.
 || 'n scheerbaas met ene klante: Bat.

sHe: Wi-j bun zo druk as 'n pötje met piere.

- *Veur "heel erg druk" is nog op-egeven:*

01 KEUJESDRUK: Wesv.

- *"Zich druk maken":*

Vars 1985: Wat het Jan-Willem veur 'n haost; meent e dat e druk is? Laot e zich niet te sappel maken: de loch is nog vol dage. ZICH

TE SAPPEL MAKEN [Telge 6, 214].

Pan 1988: Lot de boere mar dorse “maak je maar niet druk” [Telge 7, 30]. [BOER; DORSE].

Groen 1968: Maor zaoterdags en zondags-aovends dan had Gradeke wark zat um de glaeskes weer vol te maken en de streepjes op de leie te schrijven [Moespot 57, 9]. [WARK ZAT HEBBEN UM “druk zijn met”].

Wesv 1996: Gin tied hemme um in de kraag van 't hemp te kieke “druk zijn” [Telge 11, 47]. [TIED; KRAAG; HEMP; KIEKE].

Pan 1988: Ziet 'm de kat weer 's geisele “zie hem weer eens druk zijn met niets” [Telge 7, 40].

DRUKTE

drukte

- 01 DRUKTE: Gor, Harf, Vor, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Pan, Lob || Bat, Raes, Emm.
- 02 DRUKTES: Din, Voo, Sto.
- 03 DRUKTENS: Hen.
- 04 DROKTEN: Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win / Win 1971 [Deunk 1, 51], Lich 1991 [Telge 8, 145] || Haak, Vre.
- 05 DROKTE: Ruu, Loch, Lar, Bor, Haa, Nee, Aal.
- 06 DROKKEN: Gees / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
- 07 GEDOO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 99].
- 08 GESTUNDER: / Vars 1985 [Telge 6, 119].
- 09 ANSTALT: / Win 1971 [Deunk 1, 10].
- 10 BEREDDERINGE: / Win 1971 [Deunk 1, 21].
- 11 REMMERAZIE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 168].
- 12 ALLERATIE: / sHe 1982 [Telge 3, 7].
- 13 FALDERATIE: / sHe 1982 [Telge 3, 43], Pan 1988 [Telge 7, 36], Wesv 1996 [Telge 11, 38].
- 14 UMSTAND: / Wesv 1996 [Telge 11, 89], Gen 1999 [Telge 12, 162].
- 15 UMSTAAND: / Pan 1988 [Telge 7, 142].
- 16 UMMESTAND: / Win 1971 [Deunk 1, 251].
- 17 SPIKTAKEL: / Lich 1991 [Telge 8, 114].
- 18 WIERDERI-JE: / Vars 1917 [Döker 1, 86].

Gees: Drokten, maor wi-j zegt: 'n drokn, met 'n ó as in 't woord bom. [Ok: Haa, Eib, Bel || Haak].

Rek: Drokten, maor wi-j zegt: 'n droktn, met 'n ó as in 't woord bom. [Ok: Groen].

Bor: Ze hadden de hele kamer an-epast veur 't feesjen maor der kwam gin mense; alle drokte was veur niks ewes.

Din: Ze had de ganse kamer an-epast veur 't feestjen maor der kwam gin mense; alle druktes wazzen veur niks ewest.

Pan 1988: Op vakaantie gaon da's fijn, mar vurda'j weg ziet, dah is mien toch 'n umstaand [Telge 7, 142].

Win 1971: Heden nog an too, wat ne heisa i-j ok altied hebt. HEISA “grote drukte”. GE-BEER “beweging, drukte” [Deunk 1, 88/67].

Acht-Tw 1948: Wat goonk 't der heer “wat een drukte was er” [Wanink 1, 109]. [HEER-GAON; ok: / Eib 1980 (Telge 1, 31)].

Acht-Tw 1948: RUZELERIEJE “drukte om zich heen, beslommeringen aan het hoofd” [Wanink 1, 172].

Vars 1917: Nölles-eum höldt niet van die ruzelderi-je en Katriene-meuje ok niet [Döker 1, 12]. [RUZELDERI-JE].

Win 1971: ROEZELDERI-JE “beslommeringen” [Deunk 1, 194].

Win 1971: GESLUCHTER “beslommeringen” [Deunk 1, 73].

sHe 1982: SLUCHTERI-J “gedoe” [Telge 3, 135; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 145)].

Gen 1999: Toen Beatrix Gendringen bezoch, gaf dat 'n heel gedoete. GEDOETE “overdrevende gedoe” [Telge 12, 59].

Acht 1868: 't Geet met de vriazie onder den boerenstand nog net too as veur viefteg of honderd jaor en an allen umstand en vitvotteri-je dee ze in de stad meent dat door bie heurt, steurt ze zik neet [GV-alm 174]. [UMSTAND; VITVOTTERI-JE].

Lar 1882: Onder den boerenstand geet 't met de vriazie toch nog net as veur viefteg, honderd jaor. An alle vitvotteri-je dee ze in de stad meent dat daar bi-j heurt, steurt ze zik geen spier [Postel 1, 492].

● *In de woordgroep “drukte maken” bunt de volgende weurde op-egeven veur “drukte”:*

- 01 HEISA: Gor, Alm, Eef, War, Wich, Vor, Ruu, Zwi, Eib, Bel, Lich, Aal, Win, Din,

- Voo, Sil, Doet, Gaa, Dre, Hen, Baa, Wesv, Dui, Sto, Pan, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 138].
- 02 DRUKTE: Gor, Harf, Zut, Vor, Loch, Zel, Wehl, Kep, Hen, Bro, Baa, Does, Ang, Gies, Zev || Bat.
- 03 DROKTEN: Gees, Gels, Eib, Bel, Groen, Aal || Haak.
- 04 DROKTE: Lar, Bor, Haa || Mar.
- 05 DRUKTES: Din, Voo, Zed, Sto.
- 06 HEIBEL: Zut, Loch, Groen, Din, Zel, Hen, Baa, Bro, Does, Gies, Wesv, Sto.
- 07 KABAAL: Gor, Harf, Zut, Ruu, Lar, Gels, Haa, Nee, Rek, Groen, Aal, Bre, Win, Voo, Meg, Tol, Wesv, Did.
- 08 KABAOL: Lob.
- 09 TRAMMELANT: Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Eib, Groen, Win, Din, Vars, Doet, Dre, Ang, Sto, Her || Bat.
- 10 SPEKTAKEL: Wich, Vor, Bel, Aal, Win, Zel, Hen || Vre, Hei, Boch.
- 11 SPIKTAKEL: Loch, Vars, Kep.
- 12 BEHEI: Gor, Alm, Bel, Lich, Ang, Pan / Win 1971 [Deunk 1, 18], Lich 1991 [Telge 8, 19].
- 13 BAHEI: Alm.
- 14 POHEI: Bel, Aal, Win / Acht-Tw 1954 [Wanink 2] || Vre, Boch, Anh, Emm.
- 15 POHÉ: Eib, Win, Gen / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 16 POEHA: Alm, Wich, Voo, Hen, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 273].
- 17 POEHEI: Win
- 18 POEHÉ: Win.
- 19 KAPSONES: Eib, Rek, Win, Din || Bat.
- 20 STAMPEI: Bor, Groen, Din, Ulf, Doet, Wehl, Wesv, Zev, Zed.
- 21 KASKENADE: Eib / Aal Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 118], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 118], sHe 1993 [Telge 3, 197].
- 22 KASGENADE: / sHe 1901 [Telge 4, 99], sHe 1982 [Telge 3, 79].
- 23 SPUL: Aal.
- 24 MEROTTE/MAROTTE: Zev, Did.
- 25 PALAVER: Sto / Gen 1999 [Telge 12, 120].
- 26 TRALATER: / Vars 1985 [Telge 6, 352].
- 27 UMMESTAAND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 199].
- 28 UMMSTAND: / sHe 1982 [Telge 3, 153].
- 29 UMMERAOTIE: / Zel 1936 [Klokman 3, 52], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 199].
- 30 POSPAS: / Lich 1991 [Telge 8, 93].
- 31 POPPE(N)KAS(T): Sil, Hen, Zed / Vars

1985 [Telge 6, 273].

- 32 GEBAER: / Acht 1895 [Telge 2, 38].
|| geweld: Boch.

Sto: Toon reej met zien auto tegen 'n andere auto op; dén keerl miek mien toch 'n heisa.

Voo: Toon rei met zien auto tegen 'n anderen auto an; dén keerl maken mien toch 'n druktes.

Win: Dén keerl maken mi-j dan toch kapsones.

Zev: De politie gaf Jan 'n bon; oh, wat maakte hi-j 'n stampe/merotte!

Did: Gi-j heb heel wat marotte motte make um dén verbouw veur mekaar te kriege.

Lich 1991: "Der ging mi-j toch ne wieze aover op", zeg i-j um an te geven dat argens heel völle drokten aover emaaft wodn [Telge 8, 145]. [WIEZE; OPGAON].

Groen 1994: Völle roet um de veute hebben "veel drukte maken, vooral als men te veel gedronken heeft" [Telge 9, 102]. [ROET; VOOT].

sHe 1993: ZICH RURE "drukte maken" [Telge 3, 202].

Gen 1999: Maak toch niet zo'n veurgedruus, want 't duurt nog dri-j maond veur 't ni-jjoor is. VEURGEDRUUS "drukte, voorafgaand aan een gebeurtenis" [Telge 12, 169].

Eib veur 1973: De roewste schäöpe bleert op den hardsten "veel geschreeuw en weinig wol" [H. Odink 3, 207].

Win 1971: Wat bu'j vandage waer viezevazereg. VIEZEVAZEREG WEZZEN "veel onnodige drukte maken" [Deunk 1, 60].

Acht-Tw 1948: KAEKELEN EN GEN EIER LEGGEN "drukte maken maar niets uitvoeren" [Wanink 1, 119].

● *A'j völle heisa maakt, bu'j 'n:*

01 DRUKTEMAKER: Gor, Alm, Din, Voo, Ulf, Vars, Zel, Doet, Wehl, Kep, Baa, Tol, Lat, Wesv, Zev, Zed, Sto, Her, Lob.

02 DROKTENMAKER: Lar, Eib, Groen, Lich, Aal.

03 DROKTEMAKER: Loch, Bor, Gels, Aal.

04 DRUKTESMAKER: Did.

05 HERRIESCHUPPER: Eef, Zut, Nee, Gaa, Dre, Zed || Bat.

06 HARRIESCHOPPER: Tol.

07 HEIBELMAKER: Loch, Ang.

- 08 BEHEIMAKER: Lich.
 09 POEHEIMAKER: Win.
 10 SPIKTAKELMAKER: Kep.
 11 KAPSONESMAKER: Vor, Ruu, Hen.
 12 MENOTENMAKER: Eib.
 13 EGEL: Vor.
 14 DRUKBOL: Zed.
 15 BLAOZEPIEPE: Eib.
 16 JENKERD: Hen.
 17 HEISBLOK: Baa.
 18 KAARTSNIEDER: Gels.
 || grootdeer: Boch.

Gels: Aover leu dee-t nogal gauw drokten könt maken, zegge wiej: "t Bunt miej zukke kaartsniedas".

● *Bezondere benamingen veur "koude drukte" bunt:*

- 01 BLAOZERI-JE: Aal, Bre, Win.
 02 GEBLAOS: Ruu.
 03 POEHA: Hen, Baa, Wesv.
 04 GEDOOTE: Aal, Win.
 05 GROOTDONERI-JE: Bel.
 06 POESPAS: Din, Pan.
 07 GEDRUUS: Lob.
 08 KASKNADE: Bel / Vars 1985 [Telge 6, 167].
 09 VITVOD: Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96], Win 1971 [Deunk 1, 61].
 10 GERAOSTE: / Win 1971 [Deunk 1, 72].
 11 GEDÄONS: / sHe 1982 [Telge 3, 49].
 12 VIEZEVAZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 60].
 13 KAMMOSIES: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 118].
 14 KOMMOSIES: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 128].
 15 KALE DRUKTE: / Vars 1985 [Telge 6, 95].
 16 BRAVAAT: / Vars 1985 [Telge 6, 70].
 17 BRAVAAR: / Zel 1936 [Klokman 3, 55].
 || groot doon: Vre, Stlo, Bork.
 || hokoës-pokoës: Stlo.
 || bohei: Boch.

Win: Ze wazzen naor Amsterdam hen ewest, hadden daor bosschoppen edaone en deden of dat heel iets amparts was. Wat ne blaazeri-je/gedote.

Acht 1882: Wat viezevazen op zien lief hebben "heel wat vijven en zessen hebben" [Telge 2, 142].

GEEN RÖSTE IN 'T GAT HEBBEN

onrustig zijn

- 01 GIN RÖST(E)/RUST(E) IN 'T GAT *HEBBEN*: Harf, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Bel, Aal, Win, Doet, Tol, Zev, Zed, Pan || Bat, Rhe.
 02 GIN ZIT IN 'T GAT *HEBBEN*: Gor, Alm, Eef, Vor, Bor, Nee, Eib, Aal, Win, Zel, Kep, Dre, Hen, Lat / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 268], Win 1976 [Aessink 4, 52], Vars 1985 [Telge 6, 420].
 03 GIN RUS(T)/RÖS(T) IN DE KONT(E) *HEBBEN*: Zut, Gies, Did, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 83] || Kle.
 04 GIN ZIT *IN* DE KONT(E) *HEBBEN*: Bre, Ang / sHe 1982 [Telge 3, 178], Pan 1988 [Telge 7, 158].
 05 NIKS GIN ZIT IN DE KONT HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 178].
 06 GIN ZITTEND GAT *HEBBEN*: Gees, Eib.
 07 VAN 'T ÉÉN OP 'T ANDER LOPE: / sHe 1982 [Telge 3, 93].

Wich: Tonia is nooit kloor in huus; ze vrut maor deur en hef gin ruste in 't gat.

Zel: Tonia hef nooit gedaon in huus; zie hef gin zit in 't gat.

Did: Tonia werkt mar deur; zi-j het gin rös in de kont.

Gees: Tonia is altied gengs; zee hef gin zittend gat.

Bor: Tonia hef gin zit in 't gat, ze is zo bizzerreg. *BIZZEREG* "onrustig". [Ok: Harf, Wich].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 GIN ZITVLEIS *HEBBE(N)*: Bre, Wesv.

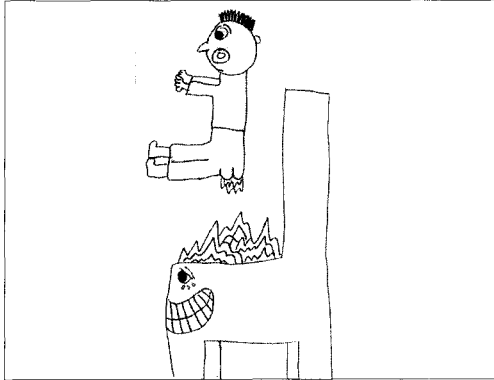
Wesv: Tonia wark mar deur; zi-j het gin zitvleis.

Eib veur 1973: De bokse brendt eur veur 't gat "zij heeft rust noch duur" [H. Odink 3, 35]. [*BOKSE*].

Eib veur 1973: At de kikvöske zo loopt, dan loopt de vrouwleu ok "als in het voorjaar de kikkers beginnen te trekken, beginnen ook vrouwen onrustig te worden" [H. Odink 3, 123].

● *"Zich onrustig gedragen":*

- 01 MIEREN EN MASSEN: / Eib 1980 [Telge

De bokse brandt eur'm veur 't gat.

- 1, 51/52], Lich 1991 [Telge 8, 78].
- 02 BALKENIERE: / Pan 1988 [Telge 7, 15].
- “Rust noch duur hebben”:
- 01 TEGEN DE PÖSTE OPLOPEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 192].
- *Veur 'n vrouwe dee gin röste in 't gat hef, bunt de volgende benamingen op-egeven:*
- 01 BIZZE: Nee, Rek, Groen, Win, Gen, Hen.
 02 BIZZERD: Eef, Wich, Vor, Sil.
 03 BIZZEKONTE: Lich, Baa || Rhe.
 04 HIZZEBIZ(ZE): Win || Boch, Emm.
 05 HEZZEBIZZE: Win.
 06 SLOVE: Bre, Win, Vars, Tol.
 07 SLEUFKE(N): War, Vars, Doet, Sto.
 08 SLEUVE: Bel.
 09 'BEZEGE BI-J(E): Zel, Ang, Zev.
 10 BI-J: Wesv.
 11 EMPE: Bel, Groen.
 12 BRIGGELKONT: Meg.
 13 DIBBEDAP: Voo.
 14 ONEFFENE: / Win 1971 [Deunk 1, 163].
 || hessebessem: Kle.
 || reppeldeuze: Vre.
 || reppelgat: Vre.
 || ruiske: Ram.

Vars: 'n Vrouwmense dat nooit kloor kump met 't wark köj 'n slove numen; as ze old en klein is, is 't 'n sleufken.

Bel: Tonia is ne empe; hele dage bizzet ze deur 't hoes hen.

Meg: Tonia is 'n briggelkont; zi-j het bis in de stat.

- *Veur 'n man dén gin röste in 't gat hef, bunt*

op-egeven:

- 01 DRIEVER: Zel, Hen || Anh.
 02 BIZZERD: Win, Zel.
 03 BOLDERBOKSE: Nee / Eib 1980 [Telge 1, 11].
 04 BOLDERGAT: Eib.
 05 JACHTERBOKSE: Lich.
 06 JACHTHOORN: Lich.
 07 EMPESTAT: Groen.
 08 KÖTTELAAR: Groen.
 09 SLOVERD: Win.
 10 JACHHOZEN: / Eib 1981 [Weeink 1, 82].
 11 WIPSTA(R)T: / Lich 1991 [Telge 8, 146].
 12 ONEFFENEN: / Win 1971 [Deunk 1, 163].
 || bizzate: Boch.
 || bolderbatse: Bat.
 || wierpot: Emm.

- *In de volgende gevallen könt zowel 'n vrouwe as 'n man an-eduud worden:*

- 01 JACHTE(R)BOKSE: Loch, Aal.
 02 BRIGGEL: Sil.
 03 WAERPAOL: / Aal 1966 [Rots 2, 18].

- *'n Kind wat druk is, is 'n:*

- 01 SPRING-IN-DE-KIST: / sHe 1982 [Telge 3, 141].
 02 RODDIK: / Lich 1991 [Telge 8, 99].
 03 SCHOORBOKSE: / Win 1971 [Deunk 1, 205].

'T GEET DER NAOR TOE
het gaat er heftig aan toe

- 't Geet der
- 01 NAOR TOE: Gor, Alm, Eef, Wich, Loch, Gels, Bel, Groen, Aal, Din, Voo, Gen, Meg, Zel, Tol, Ang, Wesv, Did.
 02 AN TOE: Zut, Lar, Eib, Rek, Groen, Aal, Sil, Zel, Doet, Wehl, Baa, Does, Zev || Haak.
 03 OP: Ruu, Zwi, Bor, Haa, Win, Hen, Dui, Zed, Lob.
 04 HEN: Gor, Eef, Vor, Voo, Vars, Dre, Zed.
 05 HEER: Aal, Win, Vars, Zed.
 06 HAER: Pan.
 07 AF: Vor, Loch, Groen.
 08 AN: Bre.

Din: Op de tv wazzen de twee politieke te-

genstanders 't niet met mekare eens; 't ging der dan ok haevig nao toe.

Bel: 't Ging der vreed nao too.

Ang: 't Ging der heit naor toe.

Zev: 't Ging der hard an toe.

Eib: 't Ging der dufteg an too.

Ruu: 't Ging der op.

Win: 't Ging der helder op.

Zed: 't Ging der haevig hen.

Gor: 't Ging der nogal hen.

Vars: 't Gong der heer/hen.

Pan: 't Ging der haevig haer.

Loch: 't Gong der däöneg af.

Vor: 't Ging der nogal af.

Bre: 't Ging der an as of 't laeven der vanaf hing.

Wesv: 't Ging der fel naor toe: ze ginge met 't mes in 't spek. [MES; SPEK].

Dre 1982: Met 't uut mekaar maken (van 'n erfenis), gong 't der vaak ok schuw hen en der kwam soms nog de grootste ruzie aover 'n old, gruuut uutgeslagen trouwpak wat al joren in de kast had gehangen [Lucassen 1, 26]. [T GEET DER SCHUW HEN].

ZEKER WETTEN

overtuigd zijn van

01 ZEKER WET(T)E(N): Acht; Liem || Bat, Anh, Kle.

02 VASTE WETTEN: Wich, Lar, Gees, Bre, Zel, Hen, Bro || Mar.

03 AOVERTUUG(D) WAEZE(N) VAN: Harf, Eef, Vor, Ruu, Gels, Haa, Eib, Bel, Groen, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Ang, Zev || Eit.

04 ÄÖVERTUUGD WAEZE(N) VAN: sHe || Boch, Emm.

05 OVVERTUUGD WEZZEN VAN: Bel, Win || Rhe.

06 OVERTUUGD WAEZEN VAN: Zut.

07 ZEKER WAEZEN VAN: War, Sil.

08 NEET TWIEFELEN AN: Loch.

09 INSTAON VEUR: / sHe 1982 [Telge 3, 70].

|| sicher wetten: Ram.

|| zich sicher waezen: Raes.

Hen: "Dat wet ik zeker", lig mien meer veur in de mond as: "door bun ik van aovertuugd", maor dat kan ok wel.

Aal: Arem is groter as Deutekem, dat wet ik heel zeker.

Gen: Arem is groter as Durkem; door bun'k van aovertuugd.

Lar: Anhem is groter as Deutechem; dat wee'k vaste.

Kot 1911: 't Is wal zo good as opgelegd da'k völle op-eschrevvene hebbe waor ne stadsen meneer alles neet van begriepen kan [Meinen 2, VII]. [OPGELEGD "zeker"].

● *Zo zeker/vaste as:*

01 TWEE KEER TWEE VIER IS: Gor, Zut, Wich, Vor, Ruu, Groen, Din, Sil, Doet, Dre, Hen, Does, Wesv, Her.

02 ÉÉN EN ÉÉN TWEE IS: Eef, Bel.

03 'N HUUS: Gor, Eef, Zut, Aal, Bre, Din, Gaa, Hen, Baa, Tol, Lat, Wesv, Zev, Lob.

04 'N HOES: Win.

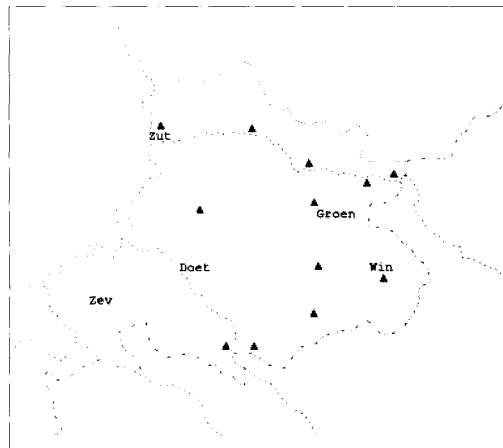
05 GROLLE: Eef, Loch, Bor, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Win, Gen, Voo, Hen / Kot 1911 [Meinen 2, 137], Vars 1985 [Telge 6, 369].

06 'N PAOL IN DE GROND: Vor.

07 AMEN IN DE KARK: Sto.

08 SUNTERKLAOS ZIEN GAT: Eib.

● *Ok op-egeven: Zo zeker as wat; door kö'j van op an, vast(e) en zeker; dat steet as 'n paol baove(n) water.*

▲ *zo zeker as Grolle 05*

De uitdrukking 't is zo zeker/vaste as Grolle –ontstaon umdat Grolle vrogger 'n belang-riekie vestingstad was– is tut in de wiede omgeving van Grolle heel bekend.

Hen: Da's zo vaste as Grolle; 't is 'n uitdrukking die'j rond 1900 ok al heurden.

Gen 1999: Dat steet paolvast "dat is zo zeker als wat" [Telge 12, 120]. [PAOLVAST].

Eib: Monn kump e; da's wisse. [WISSE; ok: Rek, Doet. GEWIS: sHe].

Acht-Tw 1948: Dat leuft mer drieste "dat is vast en zeker" [Wanink 1, 89]. [DRIESTE; LEUVEN].

Gen 1999: Völ mensen zun principaol in eur geloofsaoverting. PRINCIPAOL "beginselvast" [Telge 12, 129].

DENKEN

denken, menen

01 DENKE(N): Alm, Eef, Zut, Wich, Ruu, Lar, Bor, Eib, Bel, Aal, Bre, Voo, Vars, Doet, Hen, Bro, Tol, Lat, Wesv || Bat.

02 GELEUVE(N): Gor, Harf, Eef, Zut, Vor, Ruu, Bor, Gees, Haa, Groen, Win, Kep, Dre, Hen, Tol, Dui, Lob || Mar, Vre, Ram, Raes, Anh, Emm, Elt, Kle.

03 MENEN: Gor, Vor, Loch, Gels, Nee, Bel, Groen, Bre, Win, Din, Gen, Meg, Sil, Zel, Does, Ang.

04 MEINE: Zev, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 87] || Haak.

05 MENE: / Pan 1988 [Telge 7, 87].

Wich: Ik denke dat Zutphen meer inwoners hef as Durrekem.

Zut: Ik geleuf dat Zutphen meer inwoners hef as Doetechem.

Sil: Ik meen dat Zutphen meer inwoners hef as Dörkem.

Zed: Ik mein dat Zutphen meer inwoners het as Deurekem.

Umg Zut 1859: 't Oer kump dat 'n ieder die oe zal dooien, meinen zal dat hie God 'n dienste dut [v. Heeckeren 1, 16, 2].

Din: As wi-j zekt: "Ik menen", dan zeg 'n ander wel: "Menen? de Mene lig achter Zelhem". Of ok wel: Menen lig achter Lekfotsen; door ku'j ow veur 'n dubbeltjen 't gat afpotsen.

Eib veur 1973: Menen? Menen en Vlaanderen ligt veer uur van mekander. Menen? Jao Menen lig achter Kutjesbarg. Menen, dat lig achter Legfotsen en dat lig achter Kutjesbulten "spottend gezegd als iemand aangeeft

dat hij niet zeker is van wat hij zegt" [H. Odink 3, 159]. [VLAANDEREN; KUTJESBARG; LEGVODSEN; KUTJESBULTEN].

Eib veur 1973: Geleuven doo'j in de karke, hier mo'j 't wetten "gezegd als iemand iets 'geloof' te weten" [H. Odink 3, 79]. [KARKE].

● *In 't geval van denken wordt vake de verleden tied gebruikt:*

Eef: Ik dache dat in Zutphen meer leu woont as in Deutekem [dach(t)(e); ok: Alm, Ruu, Lar, Bor, Eib, Bre, Vars, Doet, Hen, Bro, Wesv || Bat].

● *In vriejer gebruik:*

Rek: Volgens mij hef Zutphen meer inwoners as Deutekem.

Baa: Volgens mien hef Zutphen meer inwoners as Durkem. [Ok: Did, Zed, Pan].

Lich: Mi-j duch dat Zutphen meer inwoners hef as Deurekem.

Wehl: Mien duch dat Zutphen meer inwoners hef as Deutekem.

● *As onpersoonlek warkwoord kump veur DUNKEN.*

● *"Wat dunkt jou?":*

01 WAT DUCHT OW?: Gor, Ruu, Bor, Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Gen, Voo, Ulf, Vars, Sil, Doet, Kep, Dre, Hen, Did, Zed, Sto, Lob / Acht 1895 [Telge 2, 29], Win 1971 [Deunk 1, 52], sHe 1982 [Telge 3, 37], Vars 1985 [Telge 6, 95].

02 WAT DUNK(T) OEW?: Wich, Hen, Wesv, Zed.

03 WAT MEIN IE: / Lar 1838 [GV-alm 181].

Umg Zut 1859: Zie zochten dan Jezus en zeien: "Wat ducht oe? Ducht oe dat hie niet kommen zal bie 't feest? [v. Heeckeren 1, 11, 56].

● *"Ik denk":*

01 MI-J DUCH: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 52], Vars 1985 [Telge 6, 95], Lich 1991 [Telge 8, 34].

02 MIEN DUCH: Haa.

Vars 1985: "Mi-j duch da'w nao huus mot

gaon en wat ducht ow?”. “Mi-j duch wat ow duch: lao’w gaon” [Telge 6, 95].

- “Denken/vinden van; als overtuiging hebben”:

01 HOLDE VAN: / sHe 1982 [Telge 3, 65].
02 WILLE HEMME: / Pan 1988 [Telge 8, 50].

sHe 1982: Wat holdt gi-j daor dan van? [Telge 3, 65].

Pan 1988: Ik wil mar hemme dawwe van-aovend veul gedaon hemme “ik vind dat we vanavond veel gedaan hebben” [Telge 8, 50].

Lich 1991: Dat löt mi-j wal good too “dat lijkt me wel goed” [Telge 8, 125]. [TOO-LAOTEN].

Acht-Tw 1948: Nao mienen zinne is ‘t zo better “volgens mij is het zo beter” [Wanink 1, 218]. [ZINNE].

Acht-Tw 1954: Ik zol neet rekkenen dawwe roew weer kriegt. REKKENEN “denken, vermoeden” [Wanink 2].

Vars 1985: Hef die zo’n hoge positie bekleed? Dat loer i-j eur niet af; in den umgang is ze heel eenvoudige [Telge 6, 214]. [AFLOEREN].

VERZEKEREN

verzekereren

- 01 VERZEKERE(N): Gor, Harf, Zut, Vor, Loch, Gels, Haa, Groen, Din, Gen, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Bro, Does, Ang, Gies, Zev || Emm, Elt, Kle.
02 ZEGGEN: Vor, Lar, Nee, Eib, Aal, Win, Hen, Tol || Boch, Anh.
03 OP ‘N BREEFKEN GEVEN: Alm, Bel, Bre, Win, Wehl, Zed, Sto.
04 VERTELLEN: Eef, Ruu.
05 GERAN’DEREN: Bel.
06 BETUGEN: / Lar 1882 [Postel 1, 491].
07 BESMOEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 49].
08 KOE’VEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 127].
09 KOL’VEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 127].

Does: Ik verzeker ow dat Zutphen meer inwoners het as Deutekem.

Lar: Zutphen hef meer inwoners as Deutechem; wat ik oe zegge.

Nee: Ik zegge oe dat in Zutphen meer leu

woont as in Deutekem.

Wehl: Ik geef ow op ‘n briefken: Zutphen het meer inwoners as Dörrekem.

Ruu: Ik zal oe vertellen dat Zutphen meer inwoners hef as Dörrekem.

Acht-Tw 1948: Ik koevere oew dat ‘t woor is [Wanink 1, 127].

Acht-Tw 1954: Dat wi’k oew wikken “dat verzeke ik je” [Wanink 2]. [WIKKEN].

- *In vriejer gebruik:*

- 01 ZEKER WET(T)E(N): Zut, Vor, Ruu, Bor, Eib, Rek, Lich, Aal, Dre, Baa, Lat, Wesv, Dui, Zev, Did, Zed, Pan, Lob.
02 VASTE WETTEN: Gees, Hen || Bat, Mar.
03 SECUUR WETTEN: Vars.
04 AOVERTUUGD WAEZEN VAN: Wich, Kep.
05 ZEKER ZIEN VAN: Pan.
|| sicher weten: Ram.

Bor: Ik wette zeker dat Zutphen meer inwoners hef as Doetechem.

Gees: Ik wedde vaste dat Zutphen meer volk hef as Deutekem.

Pan: Ik ziet der zeker van dat Zutphen meer inwoners het as Deutekem.

Acht-Tw 1948: Ik belaoe oew da’k oew ‘t betaald zal zetten. BELAOVEN “verzekereren” [Wanink 1, 73].

Vars 1985: “At die Prussen hier invalt, be-laof ik ow dat ‘t eur slech geet”, zei de keerl, mor toe ze in 1940 kwammen, dei e niks, de blageur [Telge 6, 44].

ZEKERHEID

gewisheid

- 01 ZEKERHEID: Acht, Liem || Bat, Anh, Elt, Kle.
02 ZEKEREGHEID: Voo.
03 VASTEGHEID: Eib, Bel, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 254], Eib 1980 [Telge 1, 88].
04 WISSEGHEID: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 214], Win 1971 [Deunk 1, 279].
|| sicherheit: Ram.

Zel: Hoevölle mensen der op de weerld wont, dooraover besteet gin zekerheid.

Eib: Hoovölle leu der precies op de waald wont, dooraover besteet gin vastigheid.

Lar 1885: 'k Kan 't met grundege waarheid neet zeggen maor 'k leuve niks anders as dat 't tante eur eigen meid was [Postmeter 1, 36]. [MET GRUNDIGE WAORHEID "met volle zekerheid"]].

- "Voor de zekerheid":

- 01 VEUR DE SECUREGHEID: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 308], Pan 1988 [Telge 7, 124].
- 02 VEUR DE SICUREGHEID: Eib.
- 03 VEUR DE SECURITEIT: Aal, sHe.
- 04 VEUR DE ZEKERHEID: Gor, Wich, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Aal, Win, Din, Gaa, Hen Tol, Does, Lat, Zev, Did, Zed, Her, Lob || Bat.

Ulf: Kiek dat veur de securegheid nog efkes nao.

sHe: Kiek dat veur de securiteit nog maor effe nao.

Did: Kiek dat nog efkes veur de zekerheid nao.

Vars 1985: Veur alle securegheid he'k 'n ketten um 't hekken edaon [Telge 6, 308].

- De woordgroep "er bestaat geen zekerheid over" wordt vake umschreven as:

- 01 DAT WET GIN MENSE: Eef, Ruu, Bor, Rek, Lich, Aal, Sil, Zel, Hen, Dui, Did, Pan || Bat.
- 02 DAT WET GIN MENS(E) PRECIES: Vars, Wehl, Kep.
- 03 DAT WET GIN MENSE ZEKER: Eib.
- 04 DAT WET ZE NEET: Bor, Gees, Aal, Sto.
- 05 DAT WET ZE NEET PRECIES: Wich, Bre, Baa.
- 06 DAT WE(E)T ZE NEET ZEKER: Alm, Bor.
- 07 DAT WET ZE NIET KREK: Tol.
- 08 DAT WEET NIEMAND PRECIES: Gies, Lat, Zev.
- 09 DAT WET MEN NEET: Win.
- 10 DAT KAN GIN MENS(E) ZEGGEN: Nee, Bel, Wehl || Boch.
- 11 DAT KAN GIN MENS VERTELLE(N): Gen, Gies.
- 12 DAT IS NEET ZEKER TE ZEGGEN: Groen.
- 13 DAT IS NEET EZEG: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

14 DAT IS NEET BEKEND: Zut.

15 DOOR IS NIKS VAN BEKEND: Harf.

16 DOOR WET ZE NIKS AF: Vor.

Lich: Hoovölle leu at der op de waald bunt, wet gin mense.

Vor: Hoevölle leu der op de weerld bunt, door wet ze niks af.

Acht 1882: Op den schupspaan/schupstoel zitten "in onzekerheid verkeren" [Telge 2, 116]. [SCHUPSPAON; SCHUPSTOEL].

Vars 1985: 't Was mi-j al zo toeves; mor 'k konne niet zeggen wat der fout was. TOEVES WAEZEN "onzeker zijn" [Telge 6, 351].

Win 1971: Alles zal bes in de riege kommen, maor 't geet eerste nog 'n betken tunteleg [Deunk 1, 248]. [TUNTELEG "onzeker"].

sHe 1982: Wat bu'j toch 'n snet, gi-j könt toch eiges zien dat 't waor is. SNET "ongelovige, twijfelaar" [Telge 3, 137].

TELEUR-ESTELD WAEZEN

teleurgesteld zijn

- 01 TELEUR-ESTELD WAEZEN: Gor, Haa, Zel, Doet, Hen, Dui, Zed.
- 02 TELEURGESTELD WAEZEN: Gels, Does.
- 03 TENEER-ESLAGEN WAEZEN: Groen.
- 04 VERSLAGEN WAEZEN: Hen.
- 05 EUJ ZUN: Net, Kep.

Doet: Toon had zich op-egeven veur 't reisjen en verheugen zich der heel arg op. Toen der dan ok berich kwam dat de reis niet deuring, was e teleur-esteld.

- Vriejer taalgebruuk kump vaker veur:

- 01 TEGENVALLLEN: Alm, Zut, Wich, Ruu, Lar, Bor, Gees, Eib, Bel, Lich, Win, Din, Voo, Meg, Wehl, Kep, Ang, Did, Zed, Pan, Lob || Bat.
- 02 JAMMER VINDEN: Harf, Loch, Gees, Groen, Win, Gies.
- 03 SPIETEN: Gor, Eib, Win, Zel, Dre, Tol || Mar.
- 04 SLECH ANSTAON: Gees, Nee, Rek, Bro.
- 05 VERDRETEG WAEZEN: Gor, Meg, Sil, Hen, Baa.
- 06 BEDREUFD WAEZEN: Bel.

- 07 SPIETEG WAEZEN: Bel.
 08 NIKS WEERD WAEZEN: Bor.
 || 'n lang gezichte maken: Boch.

Kep: Toon had zich verspitst op 't reisjen; 't viel 'm dan ok vies tegen dat 't niet deurging.

Dre: Toon verspitsen zich op 't reisjen; 't spet 'm vreed dat 't niet deurging.

Rek: Ton der bod kwam dat de reize neet duurgink, ston dat Tone slech an.

Bel: 't Was spieteg veur Tone dat 't reisjen neet deurging.

Bor: 't Was Tone niks weerd dat 't reisjen neet deurging.

Win 1971: Dat völt umme de drommel neet in de hende. IN DE HENDE VALLEN "meevallen" [Deunk 1, 84].

Vars 1985: 't Velt niet met as 't in de nach kump "algemene verzuchting als iets tegenzit" [Telge 6, 367]. [METVALLEN; NACHT].

HOPPEN

hoppen

- 01 HOPPEN: Harf, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Vars, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Bro, Tol || Bat, Mar, Haak, Vre, Ram, Raes, Rhe, Boch.
 02 HAOPE(N): Gor, Eef, Zut, Gen, Voo, Meg, Sil, Wehl, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob || Anh, Emm, Elt, Kle.
 03 HOPE: Dui, Zev.

Vars: "Bu'j eslaagd veur 't examen?", vroeg Tonia. "'k Wette 't nog niet, mor ik hoppe van wel", zei Toon.

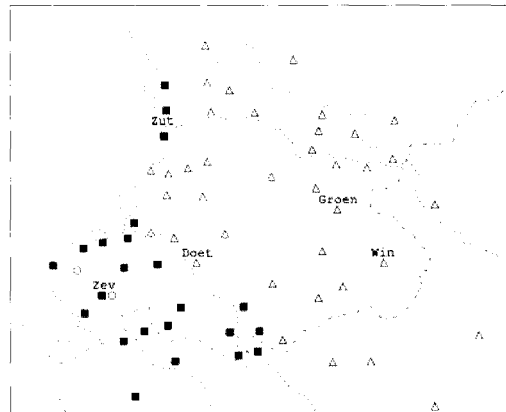
Zed: Ik wet 't nog niet, maor ik haop van wel.

Bor: Dat wi'w hoppen, 'k hebbe hoppe da'k eslaagd bunne. [HOPPE; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 150)].

Win 1971: Wi-j heb nog wal hoppe dat alles in de riege kump. HOPPE "hoop, verwachting" [Deunk 1, 97].

No Acht 1839: Te mei ha'k nogal wat verskering, maor de raegen bedarf 't stik. VERSCHERING "hoop, (goede) vooruitzichten" [Telge 4, 34].

Gels 1941: Eén keer, jaoren naodat zien vrouw estorven was, had e ezeg: 't Is mijz zo

- △ *hoppen 01*   ■ *haope(n) 02*
 ○ *hope 03*

A'j dit kaartjen vergeliekt met 't kaartjen uut 1950 van hoppen/haopen (kiek doorveur in Broekhuysen 1, 90) dan zee'j dat de grenze haoste 'tzelfde ebleven is. In maor twee plaatzen is dat neet 't geval: Almen hef noe hoppen en in 1950 haopen, Silvalde hef noe haopen maor in 1950 hoppen. Veur Duiven en Zevenaer is 't Standaardnederlandse woord opgeven.

donker, Bennad, ik hebbe geen uitkomste [Archief 2, 342]. [UUTKOMSTE "toekomstperspectief"].

Vars 1985: Da's zo'n slauwbarger; hie dut zien zaakjes goed en a'j 'm heurt praoten, dan het e nog heel wat in 't vet zitten. HEEL WAT IN 'T VET HEMMEN ZITTEN "veel (goede) vooruitzichten hebben" [Telge 6, 302].

VERWONDEREN

bevreemden, verbazen

De zegswiezen onder 08 'n wonder waezen en 11 denke(n) wordt vake in ontkennende zin gebruikt: 't is gin wonder; dat ha'k neet edach. De zegswiezen onder 09 metvallen en 12 staon te kieke(n) van wordt vake neet ontkennend gebruikt. Der bunt twee zegswiezen dee ok in de betekenis "stomverbaasd zijn (over iets)" op-egeven bunt: "staon te kieken van" en "opkieken van".

- 01 VERWONDERE(N): Acht, Liem / Win 1971 [Deunk 1, 280] || Bat, Mar, Haak.
 02 VERWONDEREN: Aal.
 03 WONDEREN: Nee, Eib, Bel, Lich, Bre,

- Win, Vars / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 215], Vars 1985 [Telge 6, 410] || Anh, Emm, Eit, Kle.
- 04 WUNDEREN: Rek, Aal, Win || Vre, Stlo, Ram, Raes, Rhe, Boch.
- 05 'N WONDER GEVVEN: Bre, Win.
- 06 ('N) WONDER GEVE(N): Hen, Tol, Sto / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 215].
- 07 VERBAZE(N): Aal, Win, Din, Sil, Kep, Baa, Wesv.
- 08 'N WONDER WAEZEN: Eef, Vor, Bor, Bre, Zel, Dre || Mar, Emm.
- 09 METVALLEN: Vor, Ruu, Bor, Gees.
- 10 OVVERVALLEN: Groen.

● *In vriejer verband:*

- 11 DENKE(N): Gor, Wich, Vor, Bor, Eib, Lich, Win, Zed, Pan || Bat, Vre.
- 12 STAON TE KIEKE(N) VAN: Gor, Eef, Eib, Lich, Win, Vars, Dui, Zev.
- 13 OPKIEKE(N) VAN: Loch, Wehl, Hen, Does, Zev, Did.
- 14 OPHEURE VAN: / sHe 1982 [Telge 3, 109].
- 15 NEET SNAPPE(N): Zut, Gies, Zed, Pan.
- 16 NEET BEGRIEPEN: Zut, Kep, Dre.
- 17 NEET GELEUVEN: Lar.
- 18 EEN MIRAKEL VINDEN: Alm.

Haa: Tone hef helemaole neet hard ewarkt en toch hef e 't examen ehaald; dat verwondert mij wal. Tonia hef helemaole neet hard ewarkt en 't examen dan ok neet ehaald; dat verwondert mij niks.

Tol: 't Gif mien wonder, maor 't gif Jan niks gien wonder.

Bre: 't Gif mi-j 'n wonder, maor Jan wondert 't neet.

Vars: Ik stao der van te kieken, maor Jan wondert 't niks.

Vor: Dat ha'k neet edach: 't is mij met-evallen, maor Jan zeg dat 't niks gin wonder is.

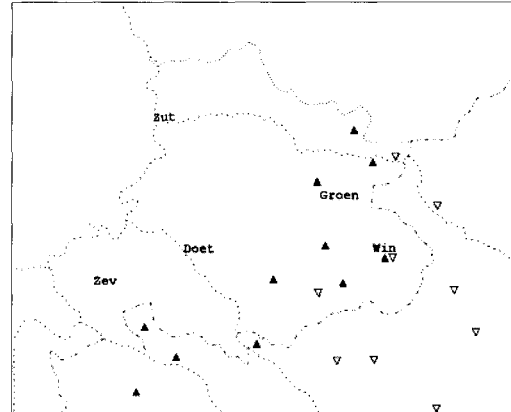
Bor: 't Völt mie met, maor Jan zeg dat e 't wel edach had.

Kep: Ik begriep der niks van, maor Jan verbaast der zich niet aover.

Lar: Ik kan 't haoste neet geleumm, maor 't verwondert Jan niks.

Alm: Ik vin 't mirakel; maor 't verwondert Jan niks.

Zut: Däör snap ik niks van.

▲ *wonderen 03*

▽ *wonderen 04*

Wonderen in de betekenis "verwonderen" is allene maor op-egeven veur den O Acht, maor in 't Rheinland kump 't ok veur. In Westfalen is 't wonderen; in drie plaatsen kort an de grenze kent ze dat woord ok: Rek, Aal, Win.

Gels 1947: Noe zu'j der verwonderinge van hebben dat 'n boer Duuts laezen kan [Archief 3, 156]. [VERWUNDERINGE HEBBEN VAN].

● *"Het wekt verbazing":*

- 01 'T GIF OPZEEN: / Lich 1991 [Telge 8, 87].

Umg Zut 1859: En de jödden wonderden zich en zeien: "Hoe weet dén de schriften, daor hie ze niet eleerd hef?" [v. Heeckeren 1, 7, 15]. [ZICH WONDEREN "zich verbazen"].

Lich 1991: VERWUNDERINGE "verbazing" [Telge 8, 135].

● *Veur "uitroepen van verbazing" zie blz. 899.*

STOMVERBAASD

(stom)verbaasd

- 01 STOMVERBAASD: Gor, Harf, Haa, Nee, Win, Sil, Zel, Hen, Lat.
- 02 VERALTEREERD: Eef, Ruu, Nee, Eib, Groen, Lich, Bre / Eib 1980 [Telge 1, 90] || Haak.
- 03 VERALTERIERD: Voo / Gen 1999 [Telge 12, 166].

- 04 AOVERDONDERD: Vor.
 05 BEDONDERD: Ang.
 06 VERSTOMP: Zev.

Lat: Ik dach dat Klaos geëmigreerd was, mar op-ens ston hi-j veur mien; ik was stomverbaasd.

Zev: Ik was verstomp.

- *Veur "(stom)verbaasd zijn" bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 **NEET WETTEN WA'J ZEET:** Harf, Eef, Wich, Bor, Gees, Rek, Bel, Aal, Wehl, Hen, Tol, Gies, Groes, Did, Zed, Pan.
 02 **RAAR STAON TE KIEKE(N):** Zut, Vor, Ruu, Bor, Wesv.
 03 **GEK STAON TE KIEKEN:** Vars.
 04 **MET STOMHEID GESLAGEN WAEZE(N):** Din, Zel, Zev.
 05 **ZICH DE OGEN UUTKIEKEN:** Does.
 06 **DE OGEN UUTKIEKEN:** Vor.
 07 **PAF STAON:** Gen || Vre, Rhe, Emm.
 08 **VAN DE SÖKKE WEZZEN:** Aal || Kle.
 09 **VAN PERCEEL WEZZEN:** Aal.
 10 **VAN DE KAARTE WEZZEN:** Bre.
 11 **VAN DE WIEZE WAEZEN:** Ruu.
 12 **ZIEN OGE NIET KÖNNE GELEUVE:** Zed.

Did: Ik doch dat Klaos geëmigreerd was, mar op-ens stong e veur mien; ik wis niet wa'k zag.

Wesv: Ik stond wel effe raar te kieke.

Does: Ik keek mien de ogen uut.

Aal: Ik wazze stomp van perceel.

- *Veur "(stom)verbaasd zijn over iets" bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 **ARGENS VAN STAON TE KIEKE(N):** Gor, Alm, Ruu, Bor, Lob.
 02 **ARGENS VAN OPKIEKE(N):** War, Groen, Aal, Dre, Baa, Dui.
 03 **ARGENS RAAR VAN OPKIEKEN:** Zut, Loch.
 04 **ARGENS GEK VAN OPKIEKEN:** Vars, Zev.
 05 **ARGENS VERSTELD VAN STAON:** Gor, Gels.
 06 **ARGENS STEIL VAN ACHTEROVVER SLAON:** Win.
 07 **ARGENS VERSTOMP VAN STAON:** Did.

Argens steil van achterover slaon.

Lob: Ik meende dat Klaos geëmigreerd was, mar ien-ins ston die veur mien; ik ston der van te kieke.

Zut: Ik keek der raer van op.

Did: Ik ston der verstomp van.

Pan 1988: DOR GIT MIEN DE KROET VAN UUT, DOR ZAK OW DE BOKS VAN AF "daar sta ik versted van" [Telge 7, 75/21].

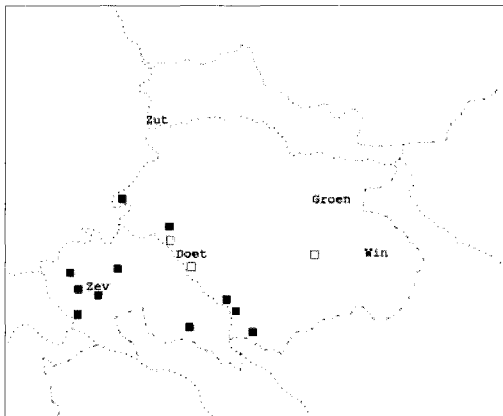
Dor zak ow de boks van af.

- *Veur "verbaasd kijken" kiek in De mens-C, blz. 651-652.*

VERLAEGEN I

verlegen, bleu, timide, bedremmeld

- 01 **VE(R)LAEGE(N):** Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 376] || Mar, Haak, Vre, Hei, Rhe, Boch, Anh, Emm Eit, Kle.
 02 **BLEU(J):** Zut, Wesv, sHe, Sto, Pan / Acht 1895 [Telge 2, 14], Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 116], Win 1971 [Deunk 1, 2], Wesv 1996 [Telge 11, 26], Gen 1999 [Telge 12, 30].
 03 **SCHUFTEREG:** Win.

■ euj 05   □ eu 06

Euj, eu in de betekenis “verlaegen” kump veural veur in de Liem en langs den Olden lesselt. Dit kaartjen slut an bie ‘t kaartjen in De mens-A, blz. 166; doorop steet de verspreiding van euj in ‘n andere betekenis: “neet good in odder”.

- 04 SCHAAMACHTEG: Gor.
- 05 EUJ: Voo, Aze, Terb, Sil, Hum, Oib, Groes, Dui, Zev, Did, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 35], Wesv 1996 [Telge 11, 37], Gen 1999 [Telge 12, 51].
- 06 EU: Lich, Doet, Kep.
- 07 EUBEL: Oib.
- 08 INKENNEG: Bel.
- 09 BESCHIMMELD: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Aal 1964 [Rots 1, 4].
- 10 SCHEMMEL: / Acht 1882 [Telge 2, 112], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 173] || beschaamd: Bork.

Gees: Verlaegen; maor wiej zegt: verlaegn.

Zel: leder-ene prees Klazien woor ze bie was; zie wier der verlaegen van.

Ruu: leder-ene pochen op Klazien woor-t ze bie ston; zee wodn der verlaegen met.

Loch: Katrien werd der verlaegen onder.

Sto: Katrien wier kats bleuj.

Win 1971: Waes toch neet zo bleu en van achtern “wees toch niet zo bleu en verlegen” [Deunk 1, 2]. [VAN ACHTEREN].

- *In de volgende plaatsen is op-egeven dat verlaegen gebruikt wordt in combinatie met ‘t biewoord onder: Loch, Lar, Nee, Meg, Wesd, Gies, Zev.*

Zev: Zi-j wier der verlaege onder.

- *In de volgende plaatsen is op-egeven dat verlaegen gebruikt wordt in combinatie met ‘t biewoord met: Harf, Ruu, Aal, Vars, Hen.*

Vars: Zie wier der verlaegen met.

Vars 1985: Lange kon iederene kleine Leidenken op de sluppe nemmen, mor now begint ze inkenneg te worden en wil ze alleneg deur vader of moeder an-ehaald worden [Telge 6, 155]. [INKENNEG].

- “Gênant”:

Hen: ‘t Woord gênant kent iederene wel maor ze zölt ‘t bi-j veurkeur niet gebruiken; i-j mot niet onneudeg vremde weurde gebruiken. [GÊNANT].

Zel 1936: Hie grip uut verlaegenegheid nao de tabaksdeuze [Klokman 3, 27]. [VERLAEGENEGHEID “verlegenheid”].

Vars 1883: A’j ‘s éénmaol onder deens bunt, geet de bleugheid wel aover; brutaol mo’j nooit worden -dat steet allemeugend leekmaor a’j recht hebt: op de man af zeggen wat ow op de laever lig, al was ‘t tegen de könnink [Loman 2, 31]. [BLEUGHEID].

Win 1971: Hee schobt/schuikt zik waor ‘t ‘m neet jökt “hij zit in verlegenheid en doet/zegt daardoor verkeerde dingen” [Deunk 1, 104]. [ZIK SCHOBHEN; ZIK SCHUIKEN; JÖKKEN].

sHe 1982: DROL; DRETTIGEN DERK “verlegen iemand” [Telge 3, 36/35].

VERLAEGEN II

schuchter, schuw

- 01 VERLAEGE(N): Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Eib, Lich, Win, Din, Gen, Voo, Vars, Sil, Zel, Hen, Baa, Does, Lat Groes, Zev, Did, Lob.
- 02 BLEU(J): Nee, Groen, Win, Vars, Hen, Wesv, Zed, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 18] || Haak, Vre, Rhe.
- 03 SCHUCHTER: Gels, Doet, Hen.
- 04 SCHUCHTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 177].
- 05 SCHEE: Groen, Win.
- 06 SCHEER: Bel.

- 07 SCHAAMACHTEG: Loch, Bor.
 08 EUJ: Sto, Pan.
 09 SCHUFTEREG: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 177], sHe 1982 [Telge 3, 131].
 10 SCHIEUWKOPPEG: / Vars 1883 [Loman 2, 10].
 11 SPOCHTEREG: Loch / Aal 1964 [Rots 1, 42].
 12 BENEEPS: Bor.
 13 SCHAEMEL: / Kot veur 1934 [Meinen 2b, 42], Aal 1964 [Rots 1, 10].
 14 EENSPEE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].
 || schuchtere: Emm, Elt, Kle.
 || schuchtern: Hei.
 || beschaamd: Bork.
 || spuchtern: Boch.
 || stiekes: Raes.

Baa: De hele winkel ston vol volk; Klazien kwam binnen, zei niks maor ging verlaegen achter-an in 'n huuksken staon.

Bel: De winkel ston vol volk; Klazien kwam der in en ging scheer in 'n tuten staon wachten tot ze an de beurte was.

Pan: Klazien gieng euj achter ien 'n huukske ston wachte.

Vars 1883: "A w now maor 'n harbarge vindt want op de straote kö'w toch neet gaon zitten en wie meugt ook wel wat te drinken hebben. Kiek 's Diene, daor he'w al wat; lao'w daor maor hengaon". "Foj nee, Jan; dat liekt zo'n defteg spul, da's niet veur onsluu mensen". "Kuken, ie wet van toeten nog blaazen! le mossen niet zo schieuwkoppeg waezen" [Loman 2, 10].

● *In vriejere vertaling:*

- 01 STILLEKES: Alm, Rek, Bel, Aal, Wehl, Dre, Hen, Tol.
 02 STIEKEM: Bor, Haa, Wesd, Kep, Ang || Bat.
 03 HAENEG: Nee.

Nee: Klazien kwamp der in, zae niks en ging haeneg achteran staon wochtn.

sHe 1982: SPUG "mensenschuw" [Telge 3, 141].

ONDERSTEBAOVEN

onthutst, verbijsterd, perplex

- 01 ONDERSTEBAOVE(N): Gor, Loch, Rek, Din, Doet, Does, Gies, Wesv, Zev, Sto, Pan.
 02 ONDERSTEBOVVEN: Groen, Aal.
 03 UNDERSTEBAOVE(N): Zel, Groes.
 04 UNDERSTEBOVVEN: Win.
 05 TE UNDERSTEBAOVEN: Eib, Gen, Voo, Hen.
 06 KAPOT, KE'POT: Gor, Harf, Zut, Vor, Haa, Nee, Vars, Sil, Tol, Zed, || Mar.
 07 AOVERSTUUR: Vor, Lar, Meg, Wesd, Wehl, Hen.
 08 BEDUUS(D): Gor, Eef, Ruu, Baa, Tol, Lat / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 116].
 09 BEDOESD: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 38].
 10 BEDUZELD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71], Eib 1980 [Telge 1, 7].
 11 VERALTEREERD: Bor, Rek, Bel, Aal, Zel / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201] || Bat.
 12 VERALTERIERD: Zed.
 13 BEDONDERD: Ruu, Meg.
 14 BETOETERD: Zel.
 15 VERBOUWEREERD: Zev, Zed / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 83].
 16 VERDOMMELD: / Acht 1895 [Telge 2, 139].
 17 VAN PE(R)CEEL: Loch, Bor, Bel, Lich, Win, Kep.
 18 VAN DE WIEZE: Alm, Ruu, Bor, Gees, Gels, Eib.
 19 VAN DE KAART(E): Eef, War, Bor, Zed.
 20 VAN 'T RIT: Win.
 21 VAN DE KAOK: Zed.
 22 VAN TEN ACHTER: Harf.
 23 UUTTERTIED: Wich, Dre, Hen, Ang.
 24 UUT DE TIED: Din, Pan.
 25 UUT ZIEN DOON: Eef, Gels.
 26 OET DE RIEGE: Win.
 || oet/uut 't huuske(n): Vre, Rhe, Boch, Anh.
 || der van af: Bork, Hei.

Does: Toen Klaas 't huus uut kwam, zag hi-j met-een dat zien auto bekrast was; hi-j was der hartstikke ondersteboven van.

Sil: Toen Klaos zag dat zien auto bekrast was, was hie der helemaol kapot van.

Kep: Toen Klaas zag dat zien auto helemaol benaterd was, was hi-j kats van perceel.

Win: Toen Klaos zoog dat zienen auto onder de krassen zat, was hee glad van 't rit/oet de riege.

Harf: Toen Klaas zag dat zien auto bekrast was, was hee der slim van ten achter/van ondersteboaven.

Nee: 't Is of 't oe in de oren raegent "gezegd als men ergens perplex van staat".

FLINK

moedig, dapper

- 01 FLINK: Gor, Alm, Wich, Vor, Bor, Gels, Nee, Eib, Groen, Din, Voo, Zel, Doet, Tol, Dui, Sto, Pan, Lob.
- 02 KRAS: Ruu, Loch, Sil, Zel, Wehl.
- 03 KORDAAT: Gor, Rek, Meg.
- 04 KREDAOTS: / Win 1971 [Deunk 1, 122].
- 05 MOEDIG: Zev, Zed.
- 06 MEUDEG: Vor.
- 07 KRANIG: Lar, Hen.
- 08 KEUN: Win || Haak.
- 09 KEUNE: / Acht 1882 [Telge 2, 62].
- 10 KEUNS: / Acht 1882 [Telge 2, 62].
- 11 KEUL: / Acht 1882 [Telge 2, 62].
- 12 KEURNEG: Aal.
- 13 KRANKIEL: Vor / Lar 1927 [Heuvel 1, 76], Win 1971 [Deunk 1, 122], Vars 1985 [Telge 6, 194].
- 14 KRAANKIEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 130].
- 15 TRAN'KIEL: / Win 1971 [Deunk 1, 245], Vars 1985 [Telge 6, 353].

Wich: Gien mense in de zaal durven de flauwe kul die de veurzitter zei, tegen te spreken. Alleen Klaas; hie nam 't woord en zei precies hoe hie der aover dach. Dat was flink van 'm.

Gor 1901: "Dacht iej?", vroeg Harm met glinsterende ogen terwiel dat e 'n gavel vol heuj heel permantelek 'n endjen verder neersmeet [Keetelaar 1, 95]. [PERMANTELEK "manhaf-tig"].

LEF

moed

- 01 LEF: Gor, Zut, Wich, Vor, Lar, Haa, Nee, Eib, Rek, Bre, Win, Voo, Vars, Kep, Dre, Hen, Lat, Wesv, Dui, Zev, Pan.
- 02 MOED: Din, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Baa, Zev, Zed || Anh.
- 03 MOOD: Gels, Nee, Groen || Mar, Haak, Stlo.

- 04 DÖRF: Alm, Vor, Ruu, Loch, Bor, Bel, Does, Ang, Zev, Lob.
- 05 COURAZIE: / Umg Doet 1816 [Staring 1, r. 84], Gels 1888 [GV-alm 171], Bor 1937 [Archief 2, 137], Eib 1980 [Telge 1, 41].
- 06 COURAGE: / Gen 1999 [Telge 12, 93] || Vre, Hei, Emm.
- 07 KUNIGHEID: / Gen 1999 [Telge 12, 98].

Doet: Moed, met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Din, Voo, Meg, Sil, Zel, Wehl, Hen, Baa, Zed].

Dre: Gin mense in de zaal dörven de onzin die de veurzitter uitkraomen, tegen te spreken. Alleneg Klaos zei 'm midden veur de kop hoe hie der aover dach. Door mo'j lef veur hemmen um dat te doen.

Eib 1974: Den Spoetnik van de Russen; bu'j gek, da's niks as lef [G. Odink 1, 68].

Acht-Tw 1948: Hee hef narp/knarp in de schone "hij heeft lef" [Wanink 1, 146/125]. [NARP; KNARP].

● *In vriejer gebruik bunt veur "moed hebben" nog op-egeven:*

- 01 DÖRVE(N): Bor, Gees, Eib, Groes, Did, Pan.
- 02 DURVEN: Eef, Vor.
- 03 ANDÖRVEN: Tol.
- 04 WAOGE(N): Lich, Aal, Win, Gen, Vars, Zed.

Did: Gin mens in de tent dos de veurzitter tege te spraeke, behalve Klaos. Dén zei 't 'm rech veur de raap en dat mo'j wel dörve.

Tol: Zoiets mo'j wel andörven.

Gen: Zoiets mo'j maor waogen.

WAOGHALZEG

stoutmoedig, vermetel

- 01 WAOGHALZEG: Ruu || Vre, Hei, Anh, Eit.
- 02 KUUN: Hen || Hei.
- 03 KEUN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 109].
- 04 KOPVASTE; Bre.
- 05 MEUDEG: Haa.
- 06 VRIJMOEDEG: Vor.
- 07 DRIES(T): Vor / Acht 1895 [Telge 2, 28].
- 08 KORDAAT: Gor.
- 09 VRI-JPÖSTEG: Groen.
- 10 LEFBOLDEREG: Zed.

Hen: Kuun; met 'n uu as in 't woord buur. 't is al 'n heel old woord wa'j niet vake meer heurt.

Ruu: Too Klaos de lere opklomp, dén tegen ne hogen boom ston, begon 't dink duffteg hen en weer te zwokken. Klaos klomp hendeg vedan, want hee is heel waoghalzeg.

Zed: A'j as nozem lefboldereg was, dan droeg gi-j de slipover achterwats; 't liefst in 't wit.

● *“Stoutmoedig zijn” kan ok omschreven worden as:*

- 01 LEF HEBBEN: Zut, War, Ruu, Haa, Zel, Hen, Dui.
- 02 DÖRF HEBBEN: Baa.
- 03 DÖRVE(N), DURVE(N): Eef, Ruu, Gels, Gees, Groes, Zev, Did || Haak.
- 04 WAOGE(N): Lich, Vars, Hen, Zed, Lob || Eit.

Dui: Toen Klaos de leer opklom die tege 'n hoge boom stong, begon die flink te zwabberre. Mor Klaos klom gewoon deur: wat 'n lef het ie.

Did: Klaos klom gewoon deur; hi-j dos heel wat.

Lob: Klaos klom gewoon deur; hi-j waog heel wat.

Vars: Klaos klom rösteg deur; hie wög alles.

● *Vake wordt “stoutmoedig (zijn)” omschreven met 'n woord met 'n tegenaovergestelde betekenis:*

- 01 NEET BANG(E): Harf, Alm, Zut, Vor, Lar, Bor, Rek, Bel, Aal, Bre, Win, Wehl, Kep, Dre, Hen, Tol, Dui, Groes, Zed, Sto, Pan || Mar.
- 02 NEET SCHRIKKEREG: Vor.

Bor: Klaos klom rösteg vedan, ok al zwoksen de lere nog zo; hee is lange neet bange.

Groes: Klaos is nörges bang veur; dén dörf alles.

Vor: Klaos is neet zo schrikkereg; hee is neet van de bleusten. [BLEU].

Pan: Klaos is vur de duvel nog niet bang. [DUVEL].

sHe 1982: VEUR GIN DUVEL OF DOOD BANG BUN “nergens bang voor zijn” [Telge 3, 37; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 91)].

sHe 1993: Dat wief het häök op de tande “die vrouw is niet bang” [Telge 3, 196]. [HAOK; TAND].

Pan 1988: As die jonges 'n jaor of achttien zien, dan gon ze dur kappes en tabak. DEUR KAPPES EN TABAK GAON; DEUR HEG EN STRUUK GAON; NÖRGES VEUR TUKKE “nergens voor terugdeinzen” [Telge 7, 61].

WAOGHALS

durfal

- 01 WAOGHALS: Acht, Liem / Eib 1980 [Telge 1, 96], Vars 1985 [Telge 6, 398] || Bat, Vre, Bork, Rhe, Emm, Kle.
- 02 DURF-AL, DÖRF-AL: Voo, Meg, Zel, Doet, Hen, Does, Lob.
- 03 DÖRVER: Gor || Haak.
- 04 KOLDEN: Bre, Wesd.
- 05 ONKLAORE: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 107].
- 06 BAOJEVINGER: / Aal 1966 [Rots 2, 1].

Eef: Klaos durft nogal; 't is 'n echten waoghals.

Pan 1988: Da's toch 'n flaer van 'n deern; die geet dur kappes en tabak. FLAER VAN 'N DEERN [Telge 7, 37].

STOER

stoer

- 01 STOER: Acht, Liem || Bat.
- 02 HANEG: Doet, Hen.
- 03 GROOT: Gels.
- 04 KROES: Lar.
- 05 DRIEST: Din.

Din: Met zienen ni-jen brommer red de jonge 't schoolplein op. Dat miek indruk op ziene kammeräö. Wat was e stoer/driest.

Gels: Wat veulen e zich groot.

sHe 1982: Zie 'm 's grof op zien ni-je brommer ri-je. GROF “overdreven stoer” [Telge 3, 55].

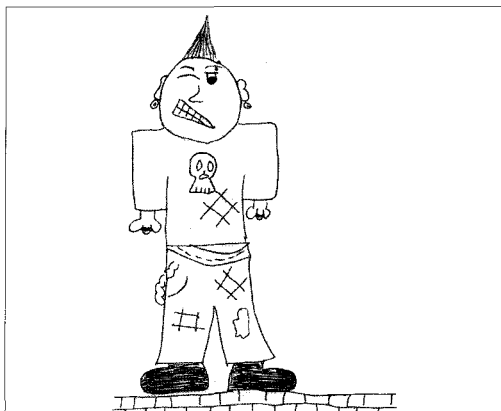
● *“Stoer zijn”:*

- 01 BRANIE HEBBEN: Gor, Ruu, Gen.
- 02 LEF HEBBEN: Ruu, Sil.

● *“Iemand die stoer doet”:*

- 01 HANE: Gels, Rek, Aal, Dre, Hen.
- 02 HAAN-VAN-DREE-STUVER: Gels.
- 03 BRANIESCHUPPER: Ruu, Bor, Bel, Gen.

- 04 BRANIEMAKER: Vor, Bor, Eib, Wesv.
- 05 LEFBOL: Din, Doet, Wehl, Does.
- 06 LEFBAL: Gor, Wich, Vor, Lar.
- 07 LEFGOZER: Gor, Gaa, Lat.
- 08 LEFKIKKER: Din.
- 09 LEFMAKER: Rek.
- 10 LEFHANNES: Nee.
- 11 LEFKONTE: Vars.
- 12 STOERE BINK: Zut, Did, Zed.
- 13 BINK: Uif, Wesv.
- 14 DROSIEMAKER: Nee.
- 15 DRUKTEMAKER: Eef.
- 16 SPATSMAKER: Gees.
- 17 KLE'VESTER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 123].

'n Stoere bink.

ONBESOESD I

roekeloos

- 01 ONBESOESD: Gor, Eef, Ruu, Bor, Nee, Rek, Bel, Lich, Sil, Hen, Tol, Zev, Did, Zed, Pan.
- 02 ROEKELOOS: Gor, Alm, Loch, Lar, Gels, Sil, Doet, Hen, Zev.
- 03 REUKELOOS: Nee, Win / Acht 1882 [Telge 2, 106].

Sil: De bromfietser rei völ te hard deur 't drukke strätöjje. Wat 'n onbesoesd gedrag.

Pan: De brommer kwam der met 'n kogels-gang aon; wah 'n onbesoesde gek.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 ONBENULLEG: Zut, Ruu, Bor, Nee, Rek, Voo, Zel, Baa.
- 02 ONVERNULLEG: Ruu, Bor, Bel, Wesd,

Kep, Dre.

- 03 ONWIES: Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Voo, Zed || Raes, Boch, Anh.
- 04 ONMUNDEG: Wesv, Dui, Did, Zed, Sto.
- 05 ONBEHOUWE: Groes.
- 06 ONBEZONNE: Did.
|| dol: Boch.

Bor: Den bromfietser joog völs te hard aoever 't wandelpad; wat 'n onbenulleg/onvernulleg doen.

Did: De bromfietser reej met 'n haevige vaart deur 't strätöjje. Wat 'n onmundeg/onbezonne benemme.

Lar 1924: 't Geet door in de wilde boekweite weg "het gaat daar onbezonnen toe" [Lange-ler 1, 139]. [BOEKWEITE].

Eib 1980: Ie mot neet zo maor in de wilde bokweite met dat wark beginnen. IN DE WILDE BOKWEITE "in het wilde weg" [Telge 1, 11].

Wesv 1996: Mooi zat en niet bang "gezegd als iemand meent alles te kunnen" [Telge 11, 99]. [MOOI; ZAT; BANG].

Gels 1933: Maor jenever drinken had Wolf ook edaone en at e dan te völle hadde, wodden e moodwilleg en dan had e 't mes lös in de bokse zitten [Archief 2, 237]. [MOODWILLEG "overmoedig"].

Eib veur 1973: 't Geet 'm as de maden: hee völt van moodwillegheid oet 't spek "gezegd als het iemand zó goed gaat dat hij overmoedig wordt" [H. Odink 3, 154]. [MADE; MOODWILLEGHEID; SPEK].

ONBENUL I

roekeloze kerel

- 01 ONBENUL: Eef, Zut, Ruu, Loch, Gees, Nee, Rek, Zel, Hen, Baa || Bat.
- 02 ONVERNUL: Ruu, Dre.
- 03 JAN-ONVERNUL: Bel.
- 04 ONWAT: Hen, Tol, Gies, Zed, Sto.
- 05 ONNEWAT: Win.
- 06 WAOGHALS: Alm, War, Wich, Zev, Lob || Kle.
- 07 ONMUND: Did, Zed, Sto.
- 08 ONMUNDIGERD: Dui, Groes.
- 09 ON-ABEL: Lich, Win.
- 10 ONMAN: Bor, Bel / Groen 1936 [Mogendorff 1, 9].
- 11 ONVERSTAND: Win.

- 12 ONGELUK: Gees.
 13 STUK ONGELUK: Bor.
 14 DÖRF-AL: Zev, Lob.
 15 ONBEZOESDEN: / Lich 1991 [Telge 8, 85].
 16 DOLKOP: / Win 1971 [Deunk 1, 44].
 17 KARHINGS: / Pan 1988 [Telge 7, 61].

Zed: 'n Onmund is veural onveurzichtig; 'n onwat veural row.

Rek: Den brommer joog met ne rotgang duur 't sträötjen; wat ne onbenul.

Sto: De bromfietser reej völs te hard; wat 'n onwat/onmund.

Wich: De bromfietser reej met 'n rotgang deur 't sträötje; wat 'n WAOGHALZERIEJE.

MOEDELLOOS

moedeloos

- 01 MOEDELLOOS: Gor, Alm, Wich, Haa, Win, Sil, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Dui, Lob.
 02 MODELOOS: Gels, Nee, Eib || Haak.
 03 MEUDELOOS: Win || Mar.
 04 KOERLOOS: / Kot 1913 [Meinen 2a, 3].

Lob: Moedeloos; met 'n oe as in 't woord boek.

Gor: Ik heb 'm noe al tien keer evraagd um te kommen en iedere keer zeg e jao, mar hee dut 't nit. 't Is um moedeloos van te worden.

- *In vriejer gebruik:*

- 01 MEU: Zut, Ruu, Loch, Lar, Bor, Nee, Rek, Groen, Bre, Hen.
 02 MUU(J): Kep, Wesv, Sto.
 03 GEK: Gor, Harf, Zut, Zev, Zed, Pan.
 04 NAAR: Gor, Vor, Loch, Bor.
 05 AKELEG: Tol.
 06 RAODELOOS: Ruu.
 07 RAPPELKÖPS: Win.
 || onwies: Boch.

Groen: 'k Heb 'm noo al tien kere evraagd of e kommen wil en iedere kere zeg e jao, maor hee deut 't neet. Daor zo'j jo haost meu van wodn.

- *"Moedeloos worden, de moed laten zakken":*

- 01 WAT KRIEGEN VAN: Eef, Eib, Aal, Din,

Wesd, Wehl, Groes.

- 02 DE MOED VERLIEZEN: Win, Meg, Vars.
 03 DE MOED OPGEVEN: Lich, Zel.
 04 DE MOOD LAOTEN HANGEN: Win.
 05 DE MOOD OPGEVVEN: Win.
 06 DE MOODVEREN LAOTEN ZAKKEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 156/235].
 07 DE MOODVEREN LAOTEN HANGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 144].
 08 DE VEREN LAOTEN HANGEN: Win / Gen 1999 [Telge 12, 165].

Wesd: Ik hebbe 'm now al wel tien keer evraagd of e kommen wil en elke kere zeg e jao, maor hie dut 't niet. I-j zollen der wat van kriegten.

Groes: Hi-j zeit ja, mar hi-j duut 't nie; ge krieg der wat van.

Vars: Hie zeg jao, mor hie dut 't niet; door zo'j de moed bi-j verliezen.

Lich: Hee zeg jao, maor hee dut 't neet; iej zollen de mood opgeven.

- *Veur "sip/beteuterd kijken": zie De mens-C, blz. 647.*

GEK

radeloos, wanhopig

- 01 GEK: Acht, Liem || Bat.
 02 TURELUURS: Gor, Zel, Doet, Dre, Ang.
 03 NA(AR): Ruu, Nee, Aal, Vars, Wesd.
 04 RAPPEKÖPS: Win, Din.
 05 RAPPELKÖPS: Win.
 06 RATTEKÖPS: Din.
 07 KRIJS: Zut.
 08 KOPSCHEE: Bel.
 09 RADELOOS: Zel.
 10 UUTTERTIED: / Kot 1911 [Meinen 2, 79].

Wehl: De inbraekers hadden alles op zien kop gezet; 't was um gek van te worden.

Sto: De inbraekers hadde alles deur mekaar gesmette; ik wis mien gin hemelse raad meer. [HEMELS; RAOD].

- *"Radeloos worden":*

- 01 VAN DE WIEZE RAKEN: Gor, Alm.
 02 VAN PERCEEL RAKEN: Vor.

Vor: De inbrekkers hadn alles tunsterbaoven ehaald; iej zollen der knats van perceel van raken.

- “Radeloos zijn”:

Pan 1988: Ow gin himmelse raod wete “(er-gens) totaal geen raad (mee) weten” [Telge 7, 51]. [HIMMELS; RAOD].

Eib veur 1973: Oew gat gin raod wetten “ten einde raad zijn” [H. Odink 3, 72]. [GAT].

sHe 1982: Niet wette in wat v'n gat a'j kroepe mot “geen raad weten; radeloos zijn” [Telge 3, 87; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 97)].

Wesv 1996: An de leste kop zin “niet meer weten wat te doen” [Telge 11, 57]. [KOP].

HELD

held

- 01 HELD: Acht, Liem || Vre, Hei, Anh, Emm, Elt, Kle.
- 02 PRINS: Eef, Wesv.
- 03 KÖNNING: Gels, Groen.
- 04 BÖRGEMEISTER: Eef.

Loch: Toen Falco Zandstra 't WK-schaatsen ewonnen had, werd e as 'n held in-ehaald.

HELDIN

heldin

- 01 HELDIN: Zut, Wich, Vor, Ruu, Bor, Haa, Nee, Din, Voo, Vars, Sil, Wesd, Doet, Hen, Baa; Liem || Hei, Elt, Kle.
- 02 HELDINNE: Gor, Harf, Alm, Loch, Nee, Groen, Aal, Bre, Win, Zel, Tol, Does || Mar.
- 03 HELD: Aal, Dre, Groes, Did, Sto || Anh, Emm.
- 04 KONEGINNE: Vor, Lar, Gels, Eib, Hen.
- 05 KÖNNEGINNE: Rek, Groen.
- 06 VORSTIN: Wesv.
- 07 PRINSESSE: Eef.

Groes: Toen Yvonne van Gennep veur 'n paar joor terug kampioen geworde was, wier zi-j as 'n held iengehaald.

BANGE

bang, angstig, vreesachtig

- 01 BANG(E): Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Sto, Raes, Boch, Emm, Kle.
- 02 SCHIJTEREG: Eib, Rek, Voo / Aal 1966 [Rots 2, 15], Win 1971 [Deunk 1, 202], Eib 1981 [Weeink 1, 90].
- 03 SCHRICKACHTEG: Loch, Lich.

- 04 FOEPEREG: / Vars 1917 [Döker 1, 80], Zel 1936 [Klokman 3, 65], Eib 1980 [Telge 1, 22], Vars 1985 [Telge 6, 108], Lich 1991 [Telge 8, 40], Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 05 GRIWWELEG: / Acht 1868 [GV-alm 178], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104].
- 06 GRIEUWELEG: / Acht 1895 [Telge 2, 45].
- 07 GROUWELEG: / Acht 1895 [Telge 2, 46].
- 08 GRUWELEG: / Liev 1943 [Weenink 1, 3].
- 09 GIEZEL: / Vars 1917 [Döker 1, 36], Lar 1927 [Heuvel 1, 221].
- 10 SPOCHTEREG: / No Acht 1839 [Telge 4, 32], Aal 1964 [Rots 1, 42].
- 11 SCHEE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 173].
- 12 SCHUI: / Gen 1999 [Telge 12, 141].
- 13 AEZELEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].
- 14 ENGSTIG: / Gen 1999 [Telge 12, 51].
- 15 'SPOLKEREG: / Lich 1991 [Telge 8, 114].
- 16 VERBOUWEREERD: / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 83].

Doet: Tonia is heel bang/bange; ze dörf niet ens op 'n leer te staon.

Zel: Tonia is arg bange; ze dörf ens niet op 'n lere te staon.

Lich: Tonia is alderbastend bange; ze wög nens op ne lere te staon.

Vars 1985: Geleuf mor dat 'm de bokse begon te beven toe-t-e zo'n aoevermacht op zich an zag kommen [Telge 6, 52]. [BOKSE; BEVEN].

Acht-Tw 1948: BANGEG “bangelijk, een beetje bang” [Wanink 1, 71].

Lar 1885: De doodkiste in de kökken onder 't raam, met 'n zwart laken der aoever en Gait-eum der in. lezeleg [Postmeter 1, 13]. [IEZELEG “angstaanjagend”].

Vars 1985: Met 'n beneppen gezichjen kwam 't keerltjen vertellen dat e 'n ruutjen in-egooid hadden [Telge 6, 45]. [BENEPPEN].

Eib veur 1973: KOPSCHEE “kopschuw” [H. Odink 3, 137].

Win 1972: GRUWWELEG “bang in het donker” [Deunk 1, 82].

Vars 1985: I-j hoef niet te denken dat ow 'n aap afgeet “(bijv. gezegd bij een behandeling door een arts of tandarts) wees maar niet

bang" [Telge 6, 1]. [AAP].

- *Zo bang(e) as 'n:*

- 01 WEZEL: Acht, Liem / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 259], Vars 1985 [Telge 6, 298/405].
- 02 WEZZEL: Win.
- 03 HAZE(N): Rek, Win.
- 04 VOSSE: Groen.
- 05 MOES: Voo.
- 06 ARFTE IN 'N POT: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 17].
- 07 DRIETHUUS: Lar.

- *"Bang zijn":*

- 01 EIZEN: / Acht 1895 [Telge 2, 32].
- 02 SCHUI HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 131].
- 03 (LILLEK) IN DEN DAMP ZITTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 79].
- 04 IN DE POEPPERD ZITTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 127].
- 05 IN DE POEPZAK ZITTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 127].
- 06 ZICH BANGEN: Eef / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].
- 07 ZIK IJZELEG MAKEN (VEUR): / Gels 1933 [Archief 1, 275].

Eef: Moder zei tegen 't jungske: "Aai 't hundje maor", maor 't jungske bangen zich.

Eib veur 1973: De olde biethappe is dood en den jongen biethappe hef nog gin tande "gezegd tegen iemand die ten onrechte bang is; een 'biethappe' was een kinderschrik" [H. Odink 3, 30]. [BIETHAPPE; DOOD; TAND].

- *Onpersoonlek gebruik:*

- 01 'T GRUWWELT MI-J: / Win 1971 [Deunk 1, 82].
- 02 'T GRUWELT MI-J: / Acht 1895 [Telge 2, 46].
- 03 'T GROUWELT MI-J: / Acht 1895 [Telge 2, 46].
- 04 'T GRIWWELT MIEJ: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104].
- 05 'T BANGT MIEJ: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].
- 06 MI-J GRUWWELT: / Win 1971 [Deunk 1,

82].

- 07 MIEJ GRIWWELT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104].

Win 1972: 't Is hier potduuster, 't gruwwelt mi-j, mi-j gruwwelt [Deunk 1, 82].

N Acht 1908: le zollen der oe griwwelen [Heuvel XI, 49]. [GRIWWELLEN].

Acht 1882: VORCHTEN "vrezén" [Telge 2, 144].

Eib veur 1973: KALK DRIETEN "heel erg bang zijn" [H. Odink 3, 114].

Eib veur 1973: Hee is zo bange dat e zik bedrit; zee is bange vuur 'n eierkorf "hij/zij is heel erg bang" [H. Odink 3, 20]. [ZIK BEDRIETEN].

sHe 1993: DE KONT DICH(T)KNIEPE "doodsangst uitstaan" [Telge 3, 194].

Win: Dén is bange: dén kö'j wal 'n ei in 't gat gaarkokken. [EI; GAT; GAARKOKKEN].

Acht-Tw 1948: Hee was zó bange, iej konnen 'm wal nen eerpel in 't gat kokken "hij was heel erg bang" [Wanink 1, 98]. [EERPEL].

- *"Bang zijn voor (iets)":*

- 01 HEUREG WAEZEN VUUR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110].
- 02 DRETTERIG BUN VEUR: / sHe 1982 [Telge 3, 39].
- 03 KOPSCHEE WEZZEN VAN: / Win 1976 [Aessink 4, 14].
- 04 SCHRIK HEBBEN VEUR: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 7].
- 05 NEN AEZEL HEBBEN VUUR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].
- 06 APPEL HEBBEN VÄÖR: / Win 1978 [Van Loo 1, 49].
- 07 'N DUN OGE HEBBEN OP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 155].

Acht-Tw 1948: Ik bun der heureg vuur dat e neet laevendeg wierumme-keump [Wanink 1, 110].

Win 1978: De Roshuusker hef appel väör schoers. De Kraemer neet. Da's toch zonne kolden. Hee hef 't ehad dat e over de grinte fietsen en 't vaste bi-j 'm in ne tellefoonpaol heeuw. Hee is neet van de fietse afewes [Van Loo 1, 49].

Acht-Tw 1948: Den dokter wil miej in den zwerenden vinger sniejen, mer ik hebbe der

'n dun oge op [Wanink 1, 155].

Vars 1985: Zol zienen enegste jonge nao Canada gaon en 'm allene met de boerderi-je laoten zitten? Hie wist 't niet, mor 't was 'm zwoor te mude [Telge 6, 232]. [T IS 'M ZWOOR TE MUDE "hij is er bang voor"].

Eib veur 1973: Hee is der zo bange vuur as den duvel vuur 't kruus "hij is er heel erg bang voor" [H. Odink 3, 140]. [DUVEL; KRUUS].

● *"Kleinzerig":*

01 WEEKZERE: Win, Lich / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 210), Aal 1966 (Rots 2, 19), Win 1971 (Deunk 1, 274), Vars 1985 (Telge 6, 401), Lich 1991 [Telge 8, 143].

02 AEMP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].

Win: Ne klagebeernd en ne klagetriene bunt weekzereg.

Acht-Tw 1948: Oonze Dina is zonnen aempenstat; a'j nao eur wiest, pip ze al. AEMPENSTAT "kleinzerige". AEMP "kleinzerig" [Wanink 1, 92].

sHe 1982: Dén keerl kö'j 'n pos op de kop aanspitse "gezegd van iemand die niet kleinzerig is" [Telge 3, 3]. [POS; KOP; AANSPITSE].

● *"Kleinzerige vrouw":*

01 KWAKE: / Zie 1991 [Telge 8, 70].

02 KWAACKONTE: / Lich 1991 [Telge 8, 70].

03 PIEPKONTE: / Lich 1991 [Telge 8, 90].

04 FIETJENNE: / Lich 1991 [Telge 8, 38]

● *"Bang worden":*

01 SCHEUKEN: / Lar 1885 [Postmeter 1, 31].

02 ZICH BANG(E) MAKE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 11], Vars 1985 [Telge 6, 219].

03 ZICH MET ANGST BESLAON: / Vars 1985 [Telge 6, 48].

04 ZIK AEZELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].

Vars 1985: De kleinen mieken zich bange veur den hond [Telge 6, 219].

sHe 1982: Toen e mien zag, miek e zich bang en ging e der vandeur [Telge 3, 11].

Vars 1985: Den angst bekrop mi-j "ik werd bang" [Telge 6, 44]. [ANGST; BEKROEPEN].

Lar 1885: Dages veurdad de reize an zol gaon, begon ik min of meer te scheuken: 't was zon ende naor den Haag! [Postmeter 1, 31].

Zev: As iemand bang wördt, dan wördt der gezeid: "De snor ging 'm van eiges al omhoog". [SNOR].

Acht 1895: Enen de kniepe op de stat zetten "iemand bang maken" [Telge 2, 68]. [KNIEPE; STA(R)T].

● *Veur "angstig/bang" in: "angstig kijken" bunt de volgende benamingen op-egeven:*

01 BANG(E): Gor, Alm, Zut, Wich, Vor, Ruu, Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Bre, Win, Din, Sil, Zel, Doet, Hen, Baa, Gies, Lat, Did, Zed || Bat, Vre, Stlo, Emm, Kle.

02 BENUWD: Harf, Zut, Vor, Ruu, Lar, Bor, Eib, Rek, Aal, Voo, Zel, Dre, Tol, Groes, Zev.

03 NAAR: Eef, Bor, Gees, Bel, Bre, Voo, Bro, Zed || Mar.

04 ENGSTEG/ENGSTIG: Win, Meg, Wehl, Zed, Sto, Pan, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 41].

05 ANGSTEG: Harf, War, Gen, Ang, Wesv, Groes, Zev.

06 SCHRIKKEREG: Gels, Lich.

07 SCHRIKACHTEG: Loch.

08 BEDRETEN: Ruu, Win.

09 SCHIJTEREG: Ruu, Ang.

10 SCHUFTEREG: Win.

11 SPOCHTEREG: Wesd.

12 SCHEE: / Lich 1991 [Telge 8, 103].

Did: Wat kiek gi-j bang; is der wat?

Zel: Wat kiek i-j toch benauwd; is der wat?

Gees: Wat kiek ie naar; bu'j bange?

Wehl: Wat kiek ie engstig; is der wat?

Eib veur 1973: Hee zet 'n gezichte as 'n armeleu's gat; hee kik net as ne boer dén in zeuven jaor gin pach betaald hef "hij kijkt angstig" [H. Odink 3, 18]. [ARMELEU; GAT; BOER; PACH(T)].

● *"Angst":*

Zed: Tonia is bang; zi-j het engst. [ENGS(T)];

ok: / Gen 1999 (Telge 12, 51) || Bork].
sHe 1901: ENKS “angst” [Telge 4, 93; ok: / Pan 1977 (Telge 7, 35)].

Vars 1985: Dên dut van bangeheid nog wat in de bokse [Telge 6, 34]. [BANGEGHEID “bangheid, angst”; ok / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 71)].

Gels 1947: Den schoolopziender kwam hoo lenger hoo dichter bie mij en ik krop van benauwdheid in mekare as ’n eggeldop. Op ’t laatste was ik neet grötter as ’n moes [Archief 3, 162]. [BENAUWDHEID; EGGELDOP].

BANGE(N)SCHIJTERD

banerik

- 01 BANGE(N)SCHIJTERD: Acht, Liem / Eib 1980 [Telge 1, 6], sHe 1982 [Telge 3, 129], Vars 1985 [Telge 6, 92] || Bat, Mar, Emm.
- 02 SCHIJTERD: Gor, Zut, Wich, Vor, Ruu, Lar, Eib, Rek, Aal, Zel, Dre, Hen, Lat, Wesv, Dui, Groes, Zev, Did, Zed, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 202], sHe 1982 [Telge 3, 129], Lich 1991 [Telge 8, 103].
- 03 SCHIJTLAARS: Eef, Wich, Nee, Eib, Aal, Win, Voo, Vars, Doet, Kep, Dre, Hen, Ang, Groes, Zev, sHe, Zed, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 202], sHe 1982 [Telge 3, 129], Vars 1985 [Telge 6, 298], Gen 1999 [Telge 12, 138].
- 04 SCHIJTLAARZE: Lich.
- 05 SCHIJTLEERZE: Ruu, Lar, Nee.
- 06 SCHIJTLAZER: Bel, Ruu.
- 07 SCHIJTLAZERD: Zev.
- 08 SCHIJTLAZERUS: Bre, Dre.
- 09 SCHIJTHUUS: Bre, Bro, Wesv, Dui, Did, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 129], Vars 1985 [Telge 6, 298].
- 10 SCHIJTHOES: Rek, Win.
- 11 SCHIJTHUIS: Lob.
- 12 SCHIJTHAK: Does, Wesv.
- 13 SCHIJTZAK: Gor, Groes.
- 14 SCHIJTHOOP: War.
- 15 SCHIJTLIESTER: Pan.
- 16 SCHIJTLIJSTER: Zut.
- 17 SCHIJTHAAS: Wesv.

- 18 ANGSTHAZE, ANGSTHAAS: Gor, Eef, Vor, Ruu, Groen, Win, Din, Gen, Meg, Zed || Stlo, Hei, Rhe, Anh, Elt.
- 19 ANGSTKÖTTEL: Wich.
- 20 KÖTTEL: / Eib 1980 [Telge 1, 43].
- 21 BANGE KÖTTEL: / Gen 1999 [Telge 12,

95] || Hei.

- 22 DRIETEBUUL: Gor, Vor, Loch, Gees, Bel, Lich, Win, Meg, Zed, Sto / Eib 1980 [Telge 1, 18], Lich 1991 [Telge 7, 33].
- 23 DRIETBUUL: / sHe 1982 [Telge 3, 35].
- 24 BANGE(N)DRIETERD: Vor, Ruu, Lich, Win, Hen, Wesv.
- 25 (BANGE) DRIETZAK: Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 36], Gen 1999 [Telge 12, 46].
- 26 DRIET-IN-DE-BOKS(E): Bel, Wesv / sHe 1982 [Telge 3, 35].
- 27 DRIETEBOKSE: Vor.
- 28 DRIETHUUS: Bre / Vars 1985 [Telge 6, 92], Lich 1991 [Telge 8, 33].
- 29 BANGE DRIETHOOP: Meg.
- 30 DREET: Ruu.
- 31 BANGENDREET: Lar.

- 32 SCHIETHAKKE: / Win 1971 [Aessink 4, 64].
- 33 BANGE SCHIETHUUS: / Pan 1988 [Telge 7, 120].
- 34 DRETTIGEN DERK: / sHe 1982 [Telge 3, 35].
- 35 ZEIKSTRAOL: / sHe 1982 [Telge 3, 177].
- 36 ZEIKERD: / Vars 1985 [Telge 6, 416].

- 37 BANGERIK: Gor, Bel, Bre, Sil, Gies, Zev.
- 38 BANGERD: Aal, Zel, Hen.
- 39 BANG(E)BOKS(E): Aal || Vre, Ram, Bork, Rhe, Boch, Anh, Emm.
- 40 BANGENKLAOS: Lar.

- 41 HELD: Bor, Haa, Groen, Win, Zel, Hen.
- 42 HELD-OP-SÖK(KE): Gor, Aal, Win, Meg.
- 43 HELD-OP-ZÖK: / sHe 1982 [Telge 3, 179], Pan 1988 [Telge 7, 158].
- 44 HELD-OP-ZOKKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 100].
- 45 LAFBEK: / Vars 1985 [Telge 6, 205].
- 46 LAFFERD: / Vars 1985 [Telge 6, 205].
- 47 BANGENFLUITERD: / Win 1971 [Deunk 1, 63].
- 48 POEPZAK: / Lich 1991 [Telge 8, 92].
- 49 KAKKEDORUS: / Pan 1988 [Telge 7, 60].
- 50 GIEZELPIEPE: Gels.
- 51 PIERENDRIETER: / Gen 1999 [Telge 12, 123].
- 52 ZEMMELEN-ZEIKERD: / Vars 1985 [Telge 6, 418].
|| angsthaos: Kle.

Nee: Bangenschijterd; maor wi-j zegt: bangenschijtat.

Ruu: Angsthaze is netjes; bangeschijterd, bangedrieterd en schijtleerze bunt plattere woorden.

Bre: Netjes is bangerik; scheithuus en bangenschijterd bunt dat neet.

Eef: Moder zei tegen 't jungske: "Aai 't hundje maor", maor 't jungske bangen zich. Wat 'n bangeschijterd/schijtlaars.

Kep: Moeder zei tegen 't jungskén: "Doe 't hundjen maor aaien", maor 't jungskén dörven niet. Wat 'n schijtlaars.

Zel: Klazien vroeg an Klaos of e met ging naor Pariés, maor dén waogen dat niet; wat 'n schijterd/held!

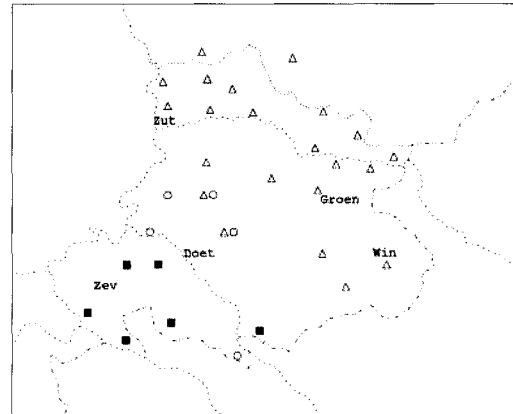
Wesv: Klezien vroeg aan Klaos of hi-j mee naor Parijs ging, maor hi-j durfde nie. "Wat biggi-j 'n schijthak/driet-in-de-boks", zei Klezien.

Aal 1966: Ne PIEPERD, PIEPVOGGEL "ie-mand die bang is voor een beetje pijn" [Rots 2, 12].

GREUTS

trots

- 01 GREUTS: Gor, Harf, Alm, Eef, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Bre, Win, Zel, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104], Win 1971 [Deunk 1, 80], Eib 1980 [Telge 1, 27], Vars 1985 [Telge 6, 125], Lich 1991 [Telge 8, 46], Gen 1999 [Telge 12, 65] || Bat, Mar.
- 02 GRÖTS: Voo, Wehl, Did, Sto, Pan, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 127], Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 03 GROOTS: Meg, Zel, Dre, Hen, Tol / Eib 1980 [Telge 1, 28], Wesv 1996 [Telge 11, 43].
- 04 GROOT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 105], Win 1971 [Deunk 1, 80].
- 05 TROTS: Zut, Zel, Doet, Gies, Wesv, Dui, Groes, Zev.
- 06 KROES: Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels / No Acht 1835 [Telge 4, 19], Acht 1874 [Kobus 2, 556], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 131].
- 07 DRIEST(E): Aal, Win, Gen, Vars, Sil, Kep / No Acht 1839 [Telge 4, 27], Aal 1964 [Rots 1,7], Win 1971 [Deunk 1, 49], Vars 1985 [Telge 6, 92].
- 08 STOL(T)S: Aal, Din, Zed || Hei, Raes,

△ *greuts 01*

■ *gröts 02*

○ *groots 03*

Greuts in de betekenis "trots" is in den No Acht 'n heel gewoon woord. Veur de Liem is gröts op-egeven. Veural rond Does - Doet kump groots (dat in 't Standaardnederlands ok de betekenis "trots" hef) veur. Dat de betekenis "trots" en "verwaand" in völle plaatsen beiden veurkomt, köj zeen a'j dit kaartjen vergeliekt met 't kaartjen op blz. 824.

Emm, Elt.

- 09 PRAT: Wich / Vars 1985 [Telge 6, 276].
- 10 EERDÄÖNEG: / Eib 1980 [Telge 1, 20], Lich 1991 [Telge 8, 36].
- 11 STRUNS: / Win 1971 [Deunk 1, 234].
- 12 STRUNTS: / Win 1971 [Deunk 1, 234].
- 13 STRUUS: / Acht 1895 [Telge 2, 129].
- 14 PRATS: / Gen 1999 [Telge 12, 129].
- 15 BATS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].
|| stolt: Vre, Bork, Boch.

Lar: Den kleinen Klaas had 'n niejen jas ekreengn; wat was e der greuts/kroes met.

Wich: Wat was e prat op zien nieje jesken.

Gels 1947: Ik zat in de veerde klasse. En ik hadde 'n tuufken. Dat tuufken was ik kroes op [Archief 3, 157].

Zed: Hi-j was zó stolts, i-j zag 'm gräöje. [GRÄÖJE "stralen van trots"; ok: sHe 1982 (Telge 3, 54)].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 BLI-J: Groen, Lich, Baa, Does, Lat.

Baa: Wat was e bli-j met zien nieje jas.

Acht-Tw 1954: Der vlög gen vogel zo hoge of e möt 't voor (= "voer") op de grond zeuken "gezegd als iemand zich trots gedraagt" [Wanink 2].

● *Zo greuts as :*

- 01 'N PAUW(E): Acht, Liem.
- 02 'N AAP: Gels, Eib, Lich, Aal, Win, Voo, Gies, Dui.
- 03 'N AAP MET ZEUVEN LULLEN: / Vars 1985 [Telge 6, 92].
- 04 'N/NE HOND MET ZEUVEN STETTE: Ruu, Win.
- 05 NE KATTE MET ZEUVEN STETTE: Win.
- 06 'N KOESTA(R)T VOL KLUNGELS: / Vars 1985 [Telge 6, 179].
- 07 NE HANE: Groen.
- 08 NE DAELLENHANE: Lich / Lich 1991 [Telge 8, 46].
- 09 NE KALKOËNSE(N) HANE: Aal.
- 10 PAUWEN EN POETEN: Groen.

Lar 1880: le bint zo kroes as 'n varken van drie stuver [GV-alm 147]. [VARKEN; DREE; STUVER].

● *"Trots zijn":*

- 01 VAN 'T HUNDJEN GEBETEN ZUN: / Does 1972 [RND 24].
- 02 VAN 'T HUNDJEN EBETTEN WAEZEN: / Lar 1924 [Langeler 1, 138].
- 03 VAN 'T HEUNEKEN EBETTEN WAENN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 115].
- 04 OP HOGE BENE LOPEN: / Win 1971 [Deunk 1, 17].
- 05 MOS AN DE HAKKEN HEBBEN: / Vars 1882 [Telge 4, 53].
- 06 DE KOP HOGE HEBBEN STAON: / Vars 1985 [Telge 6, 199].
- 07 'T HOGE IN DE KOP HEBBEN: / Win 1976 [Aessink 4, 12].
- 08 NEN KWETTEL OPZETTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 134].

Vars 1985: In die deerne zit nog wel adeg krul in; die het de kop nog wel hoge staon [Telge 6, 199]. [KRUL].

● *"Trots zijn op":*

- 01 GREUTS GAON OP: / Lich 1991 [Telge 8, 46].

● *"Een trotse houding aannemen":*

- 01 DE KOP IN DE NEK GOOIE: / sHe 1982 [Telge 3, 84].

Lich 1991: NE DAELLENHANE "een trotse man" [Telge 8, 29].

Win 1971: Ne GREUTSEN "een trots mens" [Deunk 1, 80].

Eib 1981: NE BUKKEM "een trots iemand" [Weeink 1, 78].

Eib: Ne FAMMELOETE is ne greutse, rieke vrouwe.

Lich 1991: Ne TENTHANE is 'n greuts vrommes [Telge 8, 123].

Win 1971: Zee is drieste vää'r 't gat "zij is ijdel" [Deunk 1, 49]. [DRIESTE; GAT].

Lich 1991: "Hoveerdi-j, wat plaog i-j mi-j", zeg i-j tegen 'n maeken dat mooi wil waezen en dus piene mot lienn [Telge 8, 54].

DEFTEG

deftig

- 01 DEFTEG, DEFTIG: Acht, Liem || Bat, Mar, Haak, Kle.
- 02 VEURNAAM, VERNAAM: Gor, War, Vor, Ruu, Loch, Rek, Bel, Lich, Dre, Hen, Tol, Does, Dui, Zev || Vre, Anh, Emm, Elt.
- 03 CHIC: Lar, Groen, Lich, Voo, Tol, Lat, Wesv, Zev, Lob.
- 04 ME'NAFTEG: Gels.
- 05 HAEVIG: Did.
- 06 DRIES(T): Zev / Vars 1985 [Telge 6, 92], Gen 1999 [Telge 12, 46].
- 07 STAATS: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 120], Win 1971 [Deunk 1, 225], Vars 1985 [Telge 6, 330].
|| meisterliech: Stlo.

Gels: Met nen langen, zwarten jas an, den zwarten hogen hood op en de ambtsketn umme, zuut den börgemeister der menafteg oet.

Did: Met 'n lange, zwarte jas aan, de hoge zi-je op en de ambtsketting um, ziet 'n börgemeister der haevig uut.

Groes: Hi-j löp der altied aeve deftig bi-j.

Kot veur 1934: "He'j ok al eheurd, Derk, dat Hanna waer an 't vri-jen is? Met ne keerl achter 't darp hen". Derk heel zich of e 't neet heurden. "'k Wol as 't maor waor was", zae de

koojonge, “dan kregte wi-j hier nog waer 's 'n trouwmaol in de buurte”. En daarop stak e heel premanteg zien piepken an [Meinen 6, 297]. [PREMANTEG].

Ruu 1833: J: “Wat hebt de grote luu toch altied in de kärke; 'k Wet niet wat 't is, maor 't ruk dan al zo starke”. S: “Da's öllie veur 't biester worden” [J.A.G. Wildrik 1, 1]. [GROOT].

Win 1971: Dén jungsten wordt al 'n kneuts keerken. KNEUTS “parmantig” [Deunk 1, 114].

Lich 1991: Hee zat kestereg op 't ende. KESTEREG; KESTEG “parmantig” [Telge 8, 60].

Vars 1882: Hee zit as 'n pedde op de stoppels “hij zit heel parmantig” [Telge 4, 54]. [PEDDE; STOPPEL].

● *Zo defteg/driest as:*

01 'N KOESTA(R)T VOL KLUNGELS: / Vars 1985 [Telge 6, 185].

sHe 1982: STAATS “statisch” [Telge 3, 141].

Gor: Albert stelde zich 't kemieke gezichte al veur dat Herm Bochel zol trekken as e zag dat Jenneken in alle deftegeheid en gloria met Albert langs de kraomen ging in plaatse van met Harm [Keetelaar 1, 97]. [DEFTEGEHEID; GLORIA].

Liem 1838: Maor zo zin ze tegeswoordig dat de één baoven den anderen uut wil in staotsie en hoveerdigheid [GV-alm 177]. [STAOTSIE “deftegeheid”].

● *'n Keerl dén der deftege bielöp, is 'n:*

01 ECHTE(N) MENEER: Gor, Bor, Gees, Ang.

02 HELE MENEER: Tol.

03 ECHTE HEER: Zut.

04 HELE DEFTEGEHEID: Ruu, Bor.

05 HEERTJE: Eib.

● *Veur “overdreven deftig” bunt de volgende weurde op-egeven:*

01 BEKAKT: Nee || Bat.

02 KAKKERE: Loch.

03 FATTEREG: War.

04 FATSEG: Din.

05 KASGENADIG: Sto.

Sto: Kiek toch 's aan; wat löp de wetholder der weer kasgenadig bi-j.

Acht 1874: Hie hef völle roet um de veute “hij maakt grote statie” [Kobus 2, 556]. [ROET; VOOT].

● *'n Keerl dén der aoverdreven deftege bie löp, is 'n:*

01 FATJEN: Ruu, Eib, Aal, Din, Hen.

02 OPSCHEPPER: Gees, Bel, Tol, Ang.

03 KWAS(T): Bel, Baa.

04 AOVERDREVEN KWAS(T): Gels.

05 VERWAANDEN KWAS(T): Ruu.

06 LEFLAPPE: Groen.

07 OELENVEERSEN HANE: Win.

|| mijneer: Vre.

|| ape: Boch.

Acht 1895: WANZEUNE, WANZUNE “niet in aanzien” [Telge 2, 148].

ONBESOESD II

onbeheerst

01 ONBESOESD: Gor, Alm, Eef, Ruu, Bor, Gels, Nee, Bel, Groen, Aal, Win, Sil, Ang, Lat, Zev || Bat.

02 ONBESUUSD: Does.

03 ONBENULLEG: Zut, Lar, Nee, Eib, Aal, Win.

04 ONVERNULLEG: Ruu, Wesd.

05 ONBESCHOFT: Gor, War, Vor, Ruu, Meg, Zel || Kle.

06 ONBESKOPT: Bel.

07 ONWIES: Eib, Din, Did.

08 LOMP: Lich, Voo, Hen.

09 ONBEHEERS(T): Doet, Groes.

10 ONBEKOKT: Win.

11 ONMUNDEG: Dui.

12 EMPEREG: Bel.

13 WILD: Lob.

Groen: Doo Klaos rösteg bi-j 't stoplech weg-ree, toeteren der achter 'm ne auto umdat den chaffeur vond dat Klaos te langzaam ree. Wat 'n onbesoed doen.

Dui: Toen Klaos wegreej zat der één achter 'm knoerhard te tutere. Wat 'n onmundig ge-doe.

Win 1971: PARDOWS “onbeheerst van optreden, ietwat agressief” [Deunk 1, 171].

ONBENUL II

onbeheerste kerel

- 01 ONBENUL: Harf, Eef, Zut, Nee, Eib, Aal, Win, Zel, Hen, Baa || Mar.
- 02 ONVERNUL: Ruu, Voo, Wesd, Tol.
- 03 JACHTERBOKSE: Nee, Aal, Dre.
- 04 ON(NE)WAT: Win, Sil, Kep.
- 05 ONMAN: Gels, Eib.
- 06 ON-ABEL: Bre || Vre.
- 07 JACHTERKONT: Kep.
- 08 BIZZEKONTE: Gor.
- 09 EMPENSTAT: Bel.
- 10 BOLDERKLAOS: Bre.
- 11 POTSOEZE: Loch.
- 12 ONMUNDIGERD: Dui.
- 13 WINDBUUL: Gels.
- 14 KLOOTVEGER: Zut.
- 15 PARDOWSEN: / Win 1971 [Deunk 1, 171].
|| onmund: Vre.

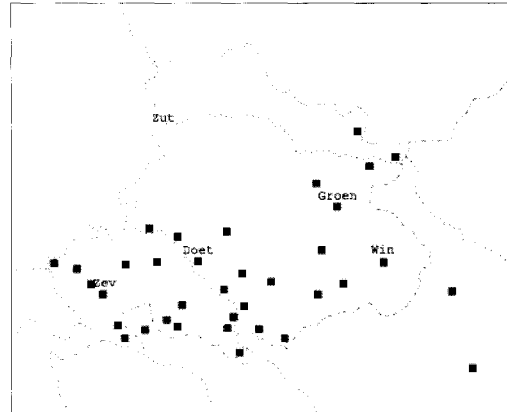
Gor: Toen Klaas bie 't stoplech wegree, toeten der 'n auto achter 'm die von dat 't nit hard genug ging. Wat 'n bizzekonte.

Loch: Toen Klaos votree, trääterden der achter 'm 'n auto umdat den chaffeur von, dat Klaos te langzaam ree. Wat 'n potsoeze.

ONBESCHOFT

brutaal, schaamteloos

- 01 ONBESCHOF(T): Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Din, Meg, Vars, Sil, Zel, Wehl, Tol, Wesv, Dui, Groes, Lob || Bat, Kle.
- 02 ONBESKOFT: Bel.
- 03 SCHOFTEREG: Vor, Vars, Dre, Does.
- 04 VREG: Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Ulf, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Kep, Dre, Wesv, Dui, Groes, Zev, Did, sHe, Zed, Sto, Her, Lob / Ruu 1930 [Zwart 3, 235], Aal 1964 [Rots 1, 49], Win 1971 [Deunk 1, 269], sHe 1982 [Telge 3, 46], Vars 1985 [Telge 6, 109], Pan 1977 [Telge 7, 150], Lich 1991 [Telge 8, 40], Wesv 1996 [Telge 11, 93], Gen 1999 [Telge 12, 56] || Stlo, Hei, Elt.
- 05 VRIEG: / No Acht 1839 [Telge 4, 27].
- 06 BRUTAOL, BRE'TAOL: Gor, Alm, Zut,

■ *vreg 04*

Umdat vreg in gin enkel Standaardnederlands woordenboek steet, köj annemmen dat de Liem en 't Oosten van den Acht 't ontleend hebt vanuut 't grensgebied met Duutslan. Dat 't neet in 19e eeuwse dialectwoordenbeuke steet, kan der op wiezen dat 't ton nog neet in onze dialecten veurkwam.

Bor, Gees, Gels, Nee, Bel, Meg, Vars, Hen, Tol, Ang, Lat / Vars 1883 [Loman 2, 31], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 197], Vars 1985 [Telge 6, 74] || Bat.

- 07 BRUTAAL: Dui, Zev.
- 08 PRETAAL: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 119].
- 09 ONFATSOENLEK, ONFESOENLEK: Gor, Harf, Alm, Zut, Bor, Rek, Aal, Zel, Kep.
- 10 LOMP: Gor, Eef, Rek, Win, Voo, Dre, Tol.
- 11 ONBENULLEG: Bor, Eib, Win, Baa, Ang.
- 12 ONVERNULLEG: Wesv.
- 13 ONWIES: Eib, Bel, Voo.
- 14 ONGESJANIIRD: / sHe 1982 [Telge 3, 107], Gen 1999 [Telge 12, 117].
- 15 ONBEVRORE: / sHe 1982 [Telge 3, 106].
- 16 ONBEZOES(D): / sHe 1982 [Telge 3, 107].
- 17 ONWATTIG: / Gen 1999 [Telge 12, 117].
- 18 ASTRANT: Eef, Loch, Nee, Groen / Acht 1895 [Telge 2, 6], Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 116], Lar 1924 [Langeler 1, 143], Vars 1985 [Telge 6, 31].
- 19 ASTRAANT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68].

- 20 ASTRANTEG: / Dre 1983 [Moespot 119, 37].
- 21 STRABANT: War, Lar, Gees / Acht 1882 [Telge 2, 128], Aal 1964 [Rots 1, 44].
- 22 SCHAAMTELOOS: Hen, Gies.
- 23 PROFORS: Gees.
- 24 GREUN: Win / Win 1971 [Deunk 1,79], Lich 1991 [Telge 8, 46].
- 25 HÖFTEREG: / Vars 1985 [Telge 6, 147].
- 26 HUFTEREG: / Dre 1982 [Lucassen 1, 39].
- 27 GAEF: / Lich 1991 [Telge 8, 42].
- 28 GEF: / Lich 1991 [Telge 8, 43].
- 29 GROF: Win.
- 30 VLAEGELACHTEG: Voo.
- 31 ROT: Baa.
- 32 VEURBÄÖJIG: / sHe 1982 [Telge 3, 163].
- 33 GROOTSMECHTIG: / sHe 1982 [Telge 3, 55], Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 34 IJZELEG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 236].
- 35 ONDOEMELEK: / Acht 1882 [Telge 2, 94].
- 36 BATS: / Acht 1882 [Telge 2, 9].
- 37 HAANDTAM: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 106].
- 38 KRANKIEL: / Vars 1985 [Telge 6, 194].
|| onverscheemd: Anh, Emm, Kle.

Alm: Toen Klaos veur de winkelroete ston te kieken, wordden e zowat van de bene elopen deur 'n keerl die zo maor wieterleep. Wat 'n onfesoenekleelk doon.

Vor: Toen Klaos veur 't etalage ston te kieken, leep der ene tegen 'm op, dee zei: "Kiek uut oew döppers, iej loopt mien veur de veute, an de kante". Wat 'n schoftereg zeggen was dat.

Zev: De man die Klaos zowat te understebaove liep, zei niks maor liep gewoon deur; wat 'n vregge keerl.

Wehl: 'n Onbeschofte keerl is 'n keerl zonder fesoen; uut te spraeke as 't woord boer. [FESOEN].

sHe 1982: Onbevrose is minder onvriendelijk dan onbezoes [Telge 3, 106].

Lich 1991: Hee kan zo greun wat vraogen [Telge 8, 46].

Eib veur 1973: NE BEK AS NE HEUJSCHURE HEBBEN "brutaal zijn" [H. Odink 3, 26].

Gen 1999: 'N GROTE MOEL HEMMEN "brutaal zijn" [Telge 12, 110].

● "Zo brutaal als":

- 01 DE BEUL: Gor, Harf, Eef, Zut, Wich, Loch, Bor, Gees, Aal, Vars, Doet, Gaa, Kep, Hen, Baa, Tol, Lat, Wesv, Zev || Bat.
- 02 DE BEUL VAN ARNHEM: Groen.
- 03 JAN DE BEUL: Wesv.
- 04 DE NACH(T): Vor, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Din, Ulf, Zel, Dre, Hen, Baa, Zev, Zed.
- 05 BONE(N)STRO: Lich, Aal, Win, Din, Gen, Voo, Ulf, Vars.
- 06 BONESTROOL: Did, sHe, Sto, Her, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 21], Pan 1988 [Telge 7, 150].
- 07 BONENSTRO WREED IS: Bel.
- 08 'N/NE HOND: Gor, Rek, Wesd, Wehl, Does, Wesv.
- 09 'N AAP: Gor.
- 10 DE NETEN: Vars.
- 11 DE BLIKSEM: Nee.
- 12 DE PEST: Zut.
- 13 DE HELLE: Gees.
- 14 'T RASPHOES: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 197].
- 15 'T HOLT VAN DE GALGE: / Vars 1985 [Telge 6, 109].
- 16 MOSTERD: / Win 1971 [Deunk 1, 269].
|| ne rots: Stlo.

Lich 1991: ZO GREUN AS GRÖS "in hoge mate brutaal" [Telge 8, 46; ok: / Eib veur 1973 (H. Odink 3, 83)].

Eib veur 1973: ZO GROF AS BONESTRO "erg grof, erg onbeschoft" [H. Odink 3, 37].

● Veur "heel erg brutaal, schaamteloos" bunt nog op-egeven:

- 01 HONDSBRUTAOL: Eef, Ruu, Vor, Gees, Nee.
- 02 HONDSBRUTAAL: Dui, Zev.
- 03 ROTSVREG: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 125] || Vre, Stlo.
- 04 STRONTVREG: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 145], Gen 1999 [Telge 12, 155].
- 05 BOTTERVREG: / sHe 1982 [Telge 3, 22].

Win 1971: VREGHEID "brutaliteit" [Deunk 1, 269].

Lar 1882: Bi-j 't ofscheid hef e de astrantegheid, al is 't met 'n bevende stemme, te vraogen of e tookeme zundag aover veertien da-

gen maor 's weer zal kommen [Postel 1, 492].
[ASTRANTEGHEID].

ONBENUL III

brutale, schaamteloze kerel

- 01 ONBENUL: Eef, War, Loch, Eib, Wehl, Wesv, Pan.
- 02 ONVERNUL: Doet.
- 03 ONBESCHOFTE(N) HOND: Gor, Wich, Groen, Win.
- 04 BRUTAOLE(N) HOND: Gor, Zut, Ang.
- 05 VREGGE(N) HOND: Lich, Win, Did / Lich 1991 [Telge 8, 40].
- 06 HUFTER: Zut, Gees, Rek, Gen, Wesv.
- 07 LOMPERD: Eef, Bre, Hen.
- 08 ONWAT: Groes / sHe 1982 [Telge 3, 108], Gen 1999 [Telge 12, 117].
- 09 ONNEWAT: Win.
- 10 ONMAN: Eib.
- 11 ONFATSOEN: Gor, Ruu.
- 12 SCHOFT: Vars, Does.
- 13 VLAEGEL (VAN 'N KEERL): Vor, Ruu / Vars 1985 [Telge 6, 387].
- 14 LOMPEN HORK: Voo.
- 15 ONBESCHOFTE HORK: Vars.
- 16 JAN ONFESOEN: Alm.
- 17 JAN ONBENUL: Baa.
- 18 ONBEVROORNE KEERL: Vor.
- 19 KOEZE: Loch.
- 20 BOEBA (VAN 'N KEERL): Gor.
- 21 GREUNEN GASKERD: Win.
- 22 GASTERD: / Win 1971 [Deunk 1, 67].
- 23 GROOTMOEL: / Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 24 BATSEN SINJEUR: / Acht 1882 [Telge 2, 9].
- 25 ONDEUGEND VOOR: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 145].
|| vregdaks: Vre, Hei, Rhe, Anh.
|| ballerkop: Stlo.

Loch: 'n Koeze schaamt zich nergens veur.

Eib: Ne HUNNE is ne groten, onbeschoften keerl.

Eib veur 1973: Wölve van keerls "mannen met een ruw karakter" [H. Odink 3, 122].

- "Brutale vrouw":

Pan 1988: 'N VREG SPIKTAKEL, 'N VREG SPEKTAKEL, 'N VAERKESDAS "een brutale vrouw" [Telge 7, 130/150/144].

Zel 1909: LOEDER "brutaal, ondeugend wijf" [Driem bl 1, 58].

Lar 1924: LOEDER "brutaal wijf" [Langeler 1, 143].

sHe 1982: TOETEBEL "brutale, slordige vrouw" [Telge 3, 149].

sHe 1982: 'N FOEKVEL VAN 'N WIEF "een feeks" [Telge 3, 45].

Eib: Ne STROTTE is 'n "krenge van een vrouw".

Aal 1964: VEL, VAEGE "kwaad vrouwmens" [Rots 1, 50].

No Acht 1883: AOS "krenge" [Telge 4, 62].

Lich 1991: NE VERVAELENDEN BAEZE "een brutaal meisje" [Telge 8, 17].

- "Brutale jongen, snotneus":

Vars 1985: SNOTTERKUKEN "brutale jongen" [Telge 6, 323].

Gen 1999: SNOTHAMMEL, SNOTLAEPER "brutale jongen" [Telge 12, 148].

Pan 1988: SNOTTEPEEM "snotneus" [Telge 7, 129].

Wesv 1996: SLAATLIP "brutaal kind". 'n Vregge sodemieter "brutale aap" [Telge 11, 81]. [SODEMIETER].

sHe 1993: 'n Fregge trabant "een brutale vlegel". Knäök van blage "brutale vlegels" [Telge 3, 206/198]. [TRABANT; KNAOK].

Lich 1991: NE BLIKSCHATERSEN AAP "een brutaal, lastig kind". NE DEKSELSEN JONGE "een brutale aap". [Telge 8, 22/29].

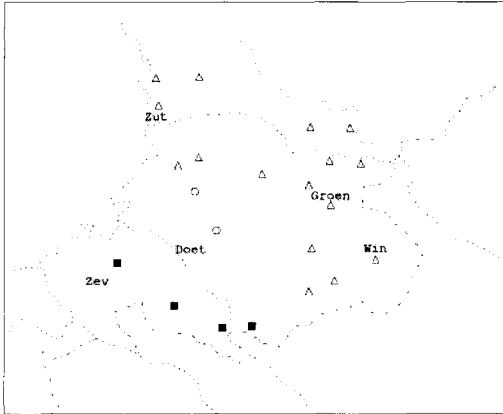
Win 1971: Dén dreeduvelsen hond "die drommelse hond" [Deunk 1, 48]. [DREEDUVELS].

Acht-Tw 1948: Hee hef gen weigern eleerd; 'm is gen weigern eleerd "gezegd van iemand die te vrijpostig/brutaal is" [Wanink 1, 210].

GREUTS

verwaand, hoogmoedig, hautain, arrogant, hooghartig

- 01 GREUTS: Gor, Harf, Eef, Wich, Vor, Ruu, Gees, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Vars 1985 [Telge 6, 125], Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 02 GRÖTS: Gen, Voo, Did, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 55], Vars 1985 [Telge 6, 127], Pan 1988 [Telge 7, 45], Gen 1999 [Telge

- △ *greuts* 01   ■ *gröts* 02
○ *groots* 03

In ongeveer dezelfde streek as woor *greuts/gröts/groots* in de betekenis “trots” veurkump, is ók de betekenis “verwaand” in gebruik; verg. 't kaartjen op blz. 818.

- 12, 65].
03 GROOTS: Zel, Hen.
04 GROOTSMECHTEG: Groen / Aal 1964 [Rots 1, 13], Win 1971 [Deunk 1, 80], Vars 1985 [Telge 6, 127], Lich 1991 [Telge 8, 47].
05 VERWAAND: Alm, Vor, Ruu, Groen, Aal, Zel, Wehl, Hen, Baa, Tol, Did, Zed.
06 WANEG: Din.
07 OPSCHEPEREG: Gor, Zut, Bor, Ang.
08 HOVEERDEG: Wich, Loch.
09 TROTS: Sil, Zel.
10 POCHTEREG: Din.
11 OPSCHEPEREG: Wehl.
12 KASGENADIG: / sHe 1982 [Telge 3, 75].
13 KASGENAODIG: / Pan 1988 [Telge 7, 62].
14 KROES: / No Acht 1835 [Telge 4, 19].
15 KUUL: / Vars 1985 [Telge 6, 201].
16 DRIEST: / Din 1835 [Telge 4, 18].
17 KWASTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133].
18 STRUNS: Bor.
19 STREUNS: / Lich 1991 [Telge 8, 119].
20 KINDERACHTIG: Wehl.

Wehl: As minsen aan 't opscheppen zun, dan köj dat ook kinderachtig numen.

Nee: Klaos is drok gengs umme 't kaemerke te varven en behangen. Zien naober kump binnen en zeg: “Dat doo’k nooit zelf; door he’k

mien volk vuur”. Wat 'n greuts zeggen. En tegen Klaos zien vrouwe beduudt e, dat e 't te min vindt. Wat 'n greuts doen.

Did: 'n Gröts gepraot; 'n verwaand gedoe.

Din: 'n Struusvogel kik mien waneg an.

sHe 1982: Wat 'n kasgenadig wief, en dan mo’j wette dat ze drie keer in de waek gehak aete [Telge 3, 75].

Acht-Tw 1948: BATS “trots, zelfbewust” [Wanink 1,71].

● “Verwaand zijn”:

- 01 ZICH VERBEELDEN: Acht; Liem.
02 MENEN: Rek, Lich, Baa, Zed.
03 MEINE: Did.
04 ZIK MENEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 141].

Dui: Hi-j lup hier rond as of die directeur is; hi-j verbeeldt zich haevig wat.

Loch: Hee löp hier rond of e den directeur zelf is; wat verbeeldt e zich wel.

Rek: Hee dut net of e de baas is; wat meent e wal.

Lich: Hee gedreg zich as ne daelenhane, wat meent e wal neet.

Baa: Hie löp hier rond of e de baas is; wat meent e wel.

Did: Hi-j löp hier mar rond of e de baas is; wat meint hi-j wel niet.

Win: Hee löp rond as ne directeur; hee meent zich heel wat.

Wesv 1996: Hi-j mot zich niet te veul aanmaotige. ZICH VEUL AANMAOTIGE “zich veel verbeelden” [Telge 11, 15].

Eib veur 1973: Hee kan 't grös heuren wassen “hij verbeeldt zich heel veel” [H. Odink 3, 82]. [GRÖS; WASSEN].

Eib veur 1973: Van oew soort bunt der genog. Jao, musken bunt der meer as vinken “spottend gezegd om aan te geven dat iemand zich niets hoeft te verbeelden” [H. Odink 3, 166].

Win 1976: Hee hef de mik ok maor in twee helften “hij hoeft zich niets te verbeelden” [Aessink 4, 61]. [MIK; HELFTE].

● Utdrukkingen veur “verwaand zijn, zich heel wat verbeelden”:

- 01 'T HOGE IN DE KOP HEBBE(N): Ruu,

- Rek, Lich, Win, Hen, Did, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 93].
- 02 'T NOGAL HOGE IN DE KOP HEBBEN: Harf, Vor, Kep.
- 03 'T HOOG IN DE BOL HEBBEN: Gies, Dui, Pan.
- 04 'T HOGE IN DE PETTE HEBBEN: Nee.
- 05 'T HOGE IN 'T HEUFD HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 142/149].
- 06 'T NOGAL HOGE HEBBEN STAON: Vor.
- 07 DE KOP HOGE HEBBEN STAON: Zel.
- 08 NEN KRUL IN DEN STAT HEBBEN, MEER AS RECHTTOO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 132].
- 09 'N HOESBREEF VERLOORNE HEBBEN: Win.
- 10 'N SPLIENN HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 140].
- 11 OGEN IN DE NEKKE KRIEGEN: Gor.
- 12 ZICH NOGAL WAT VAN DE NEUZE LAOTEN DRÖPPEN: Olb.
- 13 ZIK HEEL WAT LAOTEN ANGAON: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 14 OP HOGE STAKEN GAON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 187].
- 15 OP LANGE STAKEN GAON: / Win 1971 [Deunk 1, 225].
- 16 OP HOGE PEUT LOPE: / sHe 1982 [Telge 3, 118].
- 17 MET 'T GAT DREJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98], Win 1976 [Aessink 4, 45].
- 18 NÄÖST DE SCHONE LOPEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 210].
- 19 DENKEN DA'J 'K WETTE NEET WAT TE VERTEREN HEBT: Bor.
- 20 MENEN DAT E KLOMPE HEF OET DEZELFDE WILGE AS ONZEN LEVEN HEER: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 128].

Bor: Hi-j löp hier maor rond en deg dat e 'k wette neet wat te verteren hef.

Acht-Tw 1948: Hee kan de pieren in den grond heuren hoosten "hij verbeeldt zich heel knap te zijn" [Wanink 1, 160; ok: Eib veur 1973 (H. Odink 3, 189)]. [PIERE; GROND; HOOSTEN].

Win 1971: Zeg aer dat maor neet want dan geet ze nog 'n tredken heuger "dan wordt ze nog verwaander" [Deunk 1, 245].

- "Verbeelding, verwaandheid":

- 01 VERBEELDING: Harf, Zut, Lar, Rek, Bel, Bre, Voo, Tol, Lat || Bat.
- 02 OPSCHEPPERIEJE, OPSCHEPPERI-JE: Bor, Gees, Gels, Win.
- 03 OPSCHEPPEN: Eib.
- 04 GREUTSEGHEID: Lar, Gees, Bre / Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 05 GRÖTSEGHEID: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 55], Gen 1999 [Telge 12, 65].
- 06 GROOTSEGHEID: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 127].
- 07 LEF: Dui, Zev.
- 08 VERWAANDHEID: Tol.
- 09 DIKDOENERI-J: Din.
- 10 LOCHEMSE KAK: Gees.
- 11 KASGENADE: / sHe 1982 [Telge 3, 79].
- 12 HOOGMOED: / Liem 1838 [GV-alm 178].

Lar: Klaos is in huus drok an 't varmm en behangen. Zien buurman kump binnen en zeg: "Dat soort akkefietjes doo ik nooit zelf, door he'k mien mennekes veur". Wat 'n greutsegheid. En tegen Klaos zien vrouwe schudt e met de kop; wat 'n verbeelding.

Dre: Hee trik der de neuze veur op um in olde klere te staon varven; wat 'n verbeelding.

Gels: As der ene den neuze in de loch stek as ofkurend teken, dan zeg ie: "Wat 'n opschepperieje".

Gees: Mo'j 'm 's heuren praoten; wat 'n Lochemse kak.

Eib veur 1973: A'j altied van de heugte ofgaot, dan krie'j stieve kuten "wie altijd uit de hoogte doet, neemt op den duur een verkrampte houding aan". Hee kik nogal hoge aover "hij doet nogal uit de hoogte" [H. Odink 3, 106/101].

Liem 1838: De hoogmoed aet 's maergens met aovervloed, aet 's middags met schraoljammer en geet 's aovends met schande te bed [GV-alm 178].

- *Veur "trots lopen" kiek in De mens-C blz. 629.*

OPSCHAPPER I *verwaande kwast*

- 01 OPSCHAPPER: Gor, Gels, Nee, Rek, Bel, Din, Meg, Vars, Sil, Does, Lat, Groes, Sto, Lob || Bat, Anh.

- 02 VERWAANDE(N) KWAS(T): Gor, Alm, Zut, War, Ruu, Wich, Bor, Zel, Wehl, Baa, Zed.
- 03 VERWAANDE(N) GEK: Gen, Wehl, Dre, Tol.
- 04 VERWAANDEN KLORUS: Bre.
- 05 VERWAANDEN BUUL: Vor.
- 06 VERWAAND KUKEN: Lar.
- 07 GROTEN KWAS(T): Gels.
- 08 KWAS: Eib.
- 09 KWAS-JAN: Gels.
- 10 BLAOZERD: Eef, Bor, Aal.
- 11 BLAOSKOP: Aal, Din.
- 12 BLAOSBUUL: Bor.
- 13 BLAOZEPIEPE: Eib.
- 14 BLAOSBALG: Rek.
- 15 LEFBOL: Doet, Kep, Gies, Wesv.
- 16 LEFBAL: Zut, Nee.
- 17 LEFGOZER: Zut, Lar, Lat.
- 18 LEFSCHUPPER: War.
- 19 LEFBUUL: Nee.
- 20 LEFBOEK: Lich.
- 21 BRANIESCHUPPER: Bor, Does, Ang.
- 22 WINDBUUL: Rek, Kep || Raes.
- 23 GREUTSEN MIETER: Harf.
- 24 GREUTSEN BOK: Bel.
- 25 POCHHANNES: Vor.
- 26 POCHHANS: Bre.
- 27 POCHERD: Loch.
- 28 KASGENADIGE: Sto.
- 29 KASKENAODEMAKER: Lob.
- 30 DIKDOENER: Din.
- 31 DIKKOP: Bel.
- 32 STRONZERD: Sto.
- 33 DAELENHANE: Lich / Win 1971 [Deunk 1, 40].
- 34 DELLENHANE: / Acht 1882 [Telge 2, 23].
- 35 STRIEKVEER: Bor.
- 36 MEENHALS: Win.
- 37 PORTRET/PE'TRET: Ste / Wesv 1996 [Telge 11, 71].
- 38 BARON VAN HABENIKS TOT HABENIKS: / Gen 1999 [Telge 12, 67].
- 39 GRUNEN GEK: / Acht 1895 [Telge 2, 46].

Kep: Van 'n windbuul zeg i-j: "Dén gedrig zich as 'n haan met stront an de poten".

Ruu: Van 'n verwaanden kwas zeg ie: "Wat geet 'm an".

Win: Tegen ne meenhals zeg i-j: "Verbeeld ow maor niks, want ow moeder kocht de eerpels ok maor in water".

|| **Stlo:** Hee spölt zik op as ne moes in 'n maelpap.

Eib veur 1973: Hee stridt as ne dellenhane "gezegd van iemand die verwaand doet" [H. Odink 3, 48]. [STRIEDEN].

Win: Ne STIEPER is ne groten, greutsen keerl.

Win 1971: GREUTSMECHTEGEN "iemand die zich wat te veel veroorlooft of althans door zijn houding en spreken bij anderen dat vermoeden wekt" [Deunk 1, 80].

sHe 1982: KAKMADAM "verwaande vrouw" [Telge 3, 74; ok: Vars 1985 (Telge 6, 163)].

● *Van ene dén zich heel wat verbeeldt, zeg (of denk) ie:*

- 01 STRONT, WEE HEF OEW EDRETTEN: Rek, Bre, Zev.
- 02 STRONTJE, WEE HEF OW ESKOTTEN: Groen.
- 03 STRONT, WIE HET OW GESCHETE: Pan.
- 04 DE HAVER STIK OW: / sHe 1982 [Telge 3, 61].

Loch: "Iej hebt zonne peerdekote da'j op straote mag drietten", zeg iej tegen ene dén nogal wat verbeelding hef. [PEERDEKONTE; DRIETEN].

sHe 1982: Stront he'j gedrette, kak daar kom ie vandaan "gezegd tegen of over iemand die verwaand is" [Telge 3, 145]. [STRONT; KAK].

Win: Dén hef ok bellen an de muske: dén verbeeldt zik ok heel wat. [BELLE; MUSKE].

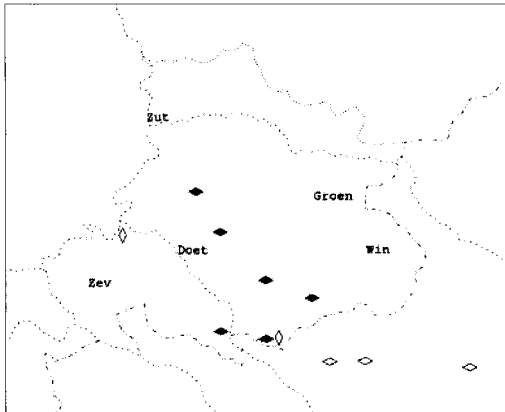
Gaa 1968: At niet kump tut iet, dan kent 't zien eigen grootheid niet [Van Velzen 3, 181].

Eib veur 1973: At ne aap hoge klump, ku'j de eersbilen zeen "als iemand een erg hoge dunk van zich heeft, wordt hij belachelijk" [H. Odink 3, 14]. [AAP, EERSBIL].

OPSCHEPPEN

opscheppen, pochen, bluffen

- 01 OPSCHEPPE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 255].
- 02 POCHE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 269] || Boch.
- 03 POCHTEN: Aal, Din, Gen, Vars, Zel, Hen / Gen 1999 [Telge 12, 126].

◆ *pochten 03*   ◇ *pochter(d) 04*
 ◇ *pochtebuul*

Bezondere vormen bunt pochten (op blz. 826) en pochter(d) en pochtebuul (op blz. 829). De t is te verkloren as 'n spontane invoeging.

- 04 BLAOZEN: Vor, Ruu, Bor, Nee, Eib, Rek, Win, Vars, Doet / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 77], Win 1971 [Deunk 1, 28].
- 05 OPSNIEJEN: Gor, Eef, Zut, Aal, Kep, Hen.
- 06 OPSNI-JE: Zev, sHe.
- 07 SPREKKEN: Bel, Vars.
- 08 ZWETSE: Pan, Lob.
- 09 BLUFFEN: Wehl, Lob.
- 10 'BRAADSKEREN: Din.
- 11 STRONZE(N): Sto / sHe 1982 [Telge 3, 145], Gen 1999 [Telge 12, 155].
- 12 SNOEVE: Zed.
- 13 PAAFKEN: Win.
- 14 GROOT PRAOTEN: Kep.
- 15 DIK DOEN: / sHe 1982 [Telge 3, 31].
- 16 DIKKE DOON: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 17 BLAGEUREN: / Vars 1985 [Telge 6, 57].
- 18 AANGAEVE: / sHe 1982 [Telge 3, 1].
- 19 ANGEVEN: / Gen 1999 [Telge 12, 15].
- 20 SWIETSLAON: / Acht 1882 [Telge 2, 130].
- 21 DROSSEN: / Acht 1882 [Telge 2, 28].
- 22 DROESKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
- 23 'N WOORD HEBBEN AS SCHUPPEN-KÖNNINK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 178].
- 24 'N GROTE BOKS AANTREKKE: / sHe 1993 [Telge 3, 193].
 || aangaeve(n): Anh, Emm, Elt.

|| angevven: Ram, Rhe.
 || aongaeve: Kle.
 || zik dikke doon: Stlo, Boch.

Nee: Klaos har de meeste goals emaaht; iederbods scheppen e der aover op/iederbods pochten e der op.

Harf: Klaos hef de meeste goals emaaht; door pochten e nogal aover op.

Sto: Heur 'm weer 's stronze!

Vars 1985: Die blagen van 't Grootthof loopt weer te blageuren met eure ni-je fietsen. Ze wilt bliekboor altied iets meer waezen as 'n ander [Telge 6, 57].

Loch: As der ene an 't opscheppen is, dan zeg ie: "Foj, wat waejt 't hier!".

Bel: At kleine jonges opschept, zegt ze: "Sprekken/pochten en in de bokse drieten".

Gen 1999: Johan is altied an 't pochten en in de boks drieten [Telge 12, 126].

Eib: As der ene an 't opscheppen is, zegt ze nog wel 's: "Pochten, blaazen en in de bokse drieten".

Vars 1985: Had e weer zo'n aoverdreven verhaal? Laot 'm! Pochten en in de bokse drieten kan wel mindere man [Telge 6, 269].

Bre: "Ik heb dat ehad; ne osse hef ze ok ehad", wordt der wal 's ezegd as ene geerne opschept. Wat 'n osse ehad hef, is dudelek: kleute.

Pan: Ze mieke toch 'n behei maor 't had niks op de klos "maar het stelde niets voor". [KLOS].

Gen 1999: Dat het gin häözeken of buksken an "dat stelt niets voor" [Telge 12, 33/69; ok: Meg, Net]. [HAOS; BOKS].

Lich 1991: "Dat pist gin zalt weg", zeg i-j um an te geven dat iets niks te betekenen hef [Telge 8, 148]. [PISSEN; ZALT].

Eib veur 1973: Hee is kok op 't hoese te Smoddelenbarg vuur zeuven motten en ne beer "hij doet heel voornaam maar het stelt allemaal niets voor". Twaalf eiere, dartien kokene "gezegd als men iemand verdenkt van opschepperij" [H. Odink 3, 131/140]. [KOK; MOTTE; BEER; EI; KUKEN].

Eib veur 1973: "Rieget oew", sprak de boer en hee had maor ene koo in den stal "spot-tend gezegd als iemand zich groter wil voordoen dan hij in werkelijkheid is". Hanen dee zo kreejt, ligget den anderen morgen dood

onder 't rikke [H. Odink 3, 200/201]. [ZIK RIEGEN; KOO; STAL; HANE; KREJEN; DOOD; RIKKE].

Acht-Tw 1948: 't Geet 'm as den koekoek: hee röp aait zienen egen naam "hij verkondigt altijd zijn eigen roem" [Wanink 1, 127]. [KOE-KOEK; ROPEN].

Zel: Hie löt zich niet angaon dat e zich goed kan redden "hij laat er zich niet op voorstaan dat hij rijk is". [ANGAON].

Vars 1985: Beruum i-j der ow mor niet op dat 't ow niet aoverkommen is [Telge 6, 47]. [ZICH BERUMEN OP].

● "Opschepperij, gepoch":
blaaskakerij, bluf

- 01 GROLSE WIND: Ruu, Bor, Eib, Rek, Groen, Win / Lich 1991 [Telge 8, 146].
- 02 GEPOCHTE: Bel, Bre.
- 03 POCHERIEJE: Haa.
- 04 GROOTSPREKKERIEJE: Gels.
- 05 GROOTSPRAEKERIEJE: Gor.
- 06 BLAOZERIEJE: Aal.
- 07 BLAOZEN: Eib.
- 08 BLAOZERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 28].
- 09 DIKDOENERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 31].
- 10 DIKDOENDERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 31].
- 11 BLUISTERIEJE: / Gels 1888 [GV-alm 170].

Bre: Ik argere mi-j greun en gael an dat gepochte van 'm.

Eib: Ton e Klaos an 't varven en behangen zag, zei den naober: "Zuk wark doo'k neet; door he'k mien volk veur". Wat 'n blaozen!

Acht-Tw 1948: Kokkerieje tegen nen boer op, mer nog gen heuj vuur nen sik (gezegd als iemand opschept) [Wanink 1, 127]. [KOKKERIEJE].

N Acht ca 1860: KASKENADE "ophef, groot-spraak, bluf" [Telge 4, 41; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 85)].

Acht-Tw 1948: SPREKKEREG "opschepperig" [Wanink 1, 187].

OPSCHEPPER II

pocher

01 OPSCHEPPER: Acht, Liem || Bat, Mar, Anh, Emm.

02 OPSCHEPPERD: Bel, Aal, Did.

03 POCHERD: Harf, Eef, Wich, Loch, Lar, Haa, Nee, Eib, Groen, Win, Hen, Baa || Vre.

04 POCHTER(D): Din, Ang.

05 POCHEBUUL: Eef, Loch, Bor, Haa, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Bat, Vre.

06 POC HHANNES: Vor, Lar, Gees, Gen, Vars, Sil, Zel, Kep, Hen, Lat.

07 POC HHANS: Gor, Loch, Gees, Nee, Zel, Kep, Tol.

08 POCHEBREUR: Ruu, Loch, Bor, Gels, Eib, Bel, Rek, Aal / Eib 1980 [Telge 1, 65] || Bat.

09 POC HHALS: Groen.

10 POCHEKLAOS: Rek.

11 POCHEBEREND: Win.

12 BLAOZER(D): Gor, Harf, Eef, Vor, Loch, Bor, Gees, Groen, Bre, Win / Win 1971 [Deunk 1, 28].

13 BLAOSPIEPE: Bor, Nee, Eib, Rek.

14 BLAOZEPIEPE: Gor.

15 BLAOSBALG: Bor, Rek, Aal, || Mar.

16 BLAOZEBALG: / Eib 1980 [Telge 1, 10].

17 BLAOSKAAK: War, Din, Gies.

18 BLAOSKOP: Gies.

19 BLAOZEBUUL: Win.

20 BLAOZEBOEK: / Win 1971 [Deunk 1, 28].

21 WINDBUUL: Harf, War, Vor, Loch, Nee, Bel, Lich, Aal, Wehl / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 213], Eib 1980 [Telge 1, 99], Vars 1985 [Telge 6, 408], Gen 1999 [Telge 12, 178].

22 GROLSEN WINDBUUL: / Lich 1991 [Telge 8, 146].

23 BRANIESCHUPPER: Zut, Vor, Ruu, Meg, Does, Wesv, Lob || Bat.

24 BRANIEMAKER: Gees, Gels, Aal, Zev.

25 LEFBAL: Zut, Wich, Vor, Ruu.

26 LEFSCHUPPER: Ruu, Gies.

27 LEFHANNES: Nee.

28 LEFMAKER: Gor.

29 LEFBOL: Ang, Dui.

30 LEFGOZER: Zut, Wesv.

31 LEFBOEK: Lich.

- 32 DROKTEMAKER: Ruu, Loch.
 33 DRUKTEMAKER: Gor, Alm, Zut.
 34 SPREKKERD: Vor, Hen.
 35 GROOTSPRAEKER: Gor || Hei.
 36 GROOTSPREKKER: Lich, Hen.
 37 GROOTPRAOTER: Gor.
 38 SPRAEKEBOEK: / Win 1976 [Aessink 4, 40].
 39 BOEKSPRAEKER: / Win 1976 [Aessink 4, 40].
- 40 SNOEVER(D): Eef, Zed.
 41 BRAADSKERPIET: Din.
 42 BRAADSKERBART: Din.
 43 STRONZERD: Sto.
 44 ZWETSER: Lob.
 45 MEENHALS: Win.
 46 MEENKALS: / Win 1971 [Deunk 1, 141].
 47 AANGAEVER: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 1] || Anh, Emm, Elt.
 48 SNOEVERD: Aal.
 49 KAPSONESMAKER: War.
 50 DIKDONER: Groen.
 51 (VIEZEN) DIKDOENER: / sHe 1982 [Telge 3, 31].
 52 PROKKEREUR: Nee.
 53 HANNES: Hen.
 54 HANE-VAN-DREE-STUVER: Gels.
 55 DREESTUVERSCHAENTJEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 53].
 56 HEBBERECH: Bel.
 57 SPEKKOPER: Gels.
 58 SEPKE: Gels.
 59 KAOLE NEET: Pan.
 60 KALE JAKKER: / Gen 1999 [Telge 12, 83].
 61 SAJETSPRINGER: Bor.
 62 SHAGBAL: Gor.
 63 BANJER: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Vars 1985 [Telge 6, 34].
 64 AANGAEVER: / sHe 1982 [Telge 3, 1].
 65 SNORKERD: / Aal 1966 [Rots 2, 15].
 66 KASKENADEMAKER: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 41].
 67 BLAGEUR: / Vars 1985 [Telge 6, 57].
 68 GROOTMOEL: / Pan 1988 [Telge 7, 45].
 69 LABES: / Win 1971 [Deunk 1, 128].
 || pochtebuul: Hei, Rhe, Boch.
 || angevver: Vre, Bork, Rhe.
 || pauwhaan: Boch.

Bel: Opschepperd, maor wi-j zegt: opschep-pat.

Nee: Pocherd, maor wiej zegt: pochat.

Key: Van 'n opschepper zeg i-j: Völ lawaai en weineg wind.

Gees: Van 'n opschepper zeg iej: "Wat 'n boezewind met jachtsnee", of: "Hee hef negen grote ramen en zeuven gedieneen".

Win: As der ene an 't opscheppen is, zeg i-j: "Wat 'n meenhals/blaozebuul".

Zed: "Wat bun gi-j toch 'n aangaever", wördt der gezeid as iemand aan 't snoeve is.

Gees: Da's zonnen blaozerd; dén dut of 'm heel Geestan angeet.

Deventer 1947: De Zutphenaren heten hier af en toe: ZUTPHENSE WIND [Vr A'dam 15, 33].

Win: Ne meenhals is ne verbeeldsen keerl of ne verbeeldsen vrouwe. [VERBEELDS].

Din: 'n Blaoskaak is 'n verbeeldeg gek. [VERBEELDEG].

● *Veur 'n vrouwe dee an 't opscheppen is, bunt de volgende benamingen op-egeven:*

- 01 OPSCHEPSTER: Groen, Bre, Does, Dui, Zed.
 02 GREUTSE VROUWE: Harf, Eef, Ruu, Bel.
 03 GRÖTSE VROUWE: Voo.
 04 POCHSTER: Kep, Zev.
 05 POCHKONTE : Lich.
 06 POCHKONTE: Din.
 07 BLAOSKUKEN: Gees.
 08 BLOAZETRIENE: Win.
 09 BLUFKONTE: Vor.
 10 LEFWIEF: Zut.
 || dikkedeer: Boch.

GEWOON

eenvoudig, bescheiden

- 01 GEWOON: Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.
 02 GEWOONTJES: Alm, Sto
 03 SOBER: Gor, Vor, Lar, Haa, Bel, Bre, Voo, Zel, Doet, Wehl, Tol, Gies.
 04 SEUBERKES: / Kot 1911 [Meinen 2, 119].
 05 EENVOUDEG: Wich, Ruu, Aal, Zed.
 06 EENVOLDEG: Win.
 07 ARMEUDEG: Dre.
 08 ARMUDEG: Hen.
 09 HAENEG: Nee
 10 SCHRAO: Lich.
 11 ZONDER POESPAS: Eef.
 12 EINFAG: Din || Kle.

- 13 SLECHTE: / Acht 1882 [Telge 2, 118].
 14 BE'DES: / Pan 1988 [Telge 7, 16].
 15 PA(R)TE'KLEER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 158].
 || eenvag: Boch.
 || eenvöltig: Stlo.

Tol: Klaos hef 'n smak geld verdiend; hie kan zich heel goed redden, maor hie laeft nèt zo gewoon.

Din: Klaos hef vólle geld verdiend, maor hie laeft gans einvag.

Sto: Theed het geld zat; hi-j zol de pet tege de zólder kónne smiete maor hi-j laef heel gewoontjes.

Acht-Tw 1948: Den niejen domenie is 'n heel pattekleer persoon [Wanink 1, 158].

Eib veur 1973: Hee wet wal waar-t e staon mot "hij is heel bescheiden" [H. Odink 3, 219]. [STAON].

Eib 1933: "Wat, deerne, iej vriejen met Jans?", röp eur vaar, dén gans bleek van hellegheid, biekans geen woord kan vinden. "Jans, da's maor ne knech! Deerne dén is veur oew te slech" [Archief 1, 242].

Acht 1882: SLECHTWEG (bijw.) "eenvoudig" [Telge 2, 118].

ZACHT

zachtzinnig

- 01 ZACHT: Vor, Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Bre, Vars, Hen, Zev || Mar.
 02 ZACH(T)ZINNEG: Gor, Loch, Gels, Haa, Win, Din, Doet, Hen, Groes, Lob || Bat, Emm.
 03 ZACHTAARDEG: Bre, Tol.
 04 ZACHTMEUDEG: Aal.
 05 LIEF: Kep, Hen, Wesv, Zev, Did, Zed.
 06 LEEF: Eef, Lar, Bor, Eib, Groen, Lich.
 07 GOED: Zut, Zel, Wehl, Hen, Pan, Lob.
 08 GOEIIG: Wich, Voo, Meg, Sil, Lat.
 09 GOEDEREG: Ruu.
 10 GOEDMOEDEG: Zel.
 11 VROM: Nee, Bel, Lich, Aal.
 12 AARDEG: Zut, Rek.
 13 DOODGOED: Harf || Anh.
 14 GEMOEDELEK: Gor.
 15 GEMEUELEK: Ruu.
 16 GEMUTELEK: / Zed 1982 [Köpp 1, 18].
 17 BEMINNELEK: Alm.

|| goodmeudig: Stlo, Boch.

Did: Lief; met 'n ie as in 't woord bier. [Ok: Kep, Hen].

Wehl: Goed, met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Zel, Hen].

Zel: Goedmoedeg; met twee maol 'n oe as in 't woord boer.

Wesv: Hoe a'j Klazien ook deur de schuurzak haal, door trek ze zich niks van an. Ze praot alles weer goed; 't is zo'n lief mins. Ze is de goedheid eiges. (Goedheid; met 'n oe as in 't woord boer).

Bel: Klazien is 'n vrom vrommes; ne zachte vrouwe.

Doet: 'n Zachtzinnige vrouw is 'n GOEDZAK.

Lich 1991: Hee is wreed veur zichzelf. WREED "hard, niet kleinzielig" [Telge 8, 147].

Eib veur 1973: Hee is met de harte stene in den aoven ewest "hij is geestelijk erg hard geworden" [H. Odink 3, 222]. [STEEN; AO-
VEN(D)].

AARDEG

aardig, sympathiek

- 01 AARDEG: Zut, Lar, Bor, Gees, Haa, Eib, Rek, Bel, Aal, Din, Voo, Doet, Wehl, Kep, Hen, Does, Ang, Zev, Did, sHe, Sto.
 02 AORDEG: Her, Lob.
 03 AREG: Gor, Alm, Gels, Gaa, Tol.
 04 OREG: Eib.
 05 SYMPATHIEK: Zut, Lar, Haa, Groen, Doet, Lat, Zev, Zed.
 06 FIJN: Zut, Vor, Sil, Zel, Hen, Tol, Her.
 07 BEST: Gor, Eef, Vars, Dre.
 08 GEVALLEG: Eib, Win, Hen / Lich 1991 [Telge 8, 45].
 09 GESCHIKT: Rek, Din.
 10 GOED: Gels.
 11 PRIMA: Wich.
 12 PATENT: Gen.
 13 NET: Ruu.
 14 MEEGAOND: Wesv.
 15 ANSTENDEG: Ulf.
 16 VROM: Nee / Kot 1913 [Meinen 2a 60].

Zut: Prins Claus was 'n aardege/sympathieke man; 't was 'n fijne kerel.

Rek: Prins Claus was ne aardege man; 't was ne heel geschikte keerl.

Sil: Prins Claus was 'n fijne vent.

Zel: Prins Claus was 'n fijn mens.

Win: Prins Claus was ne gevallegen man.
Gen: Prins Claus was 'n patente keerl.
Nee: Prins Claus was wal ne vromm sjoks.
Ruu: Prins Claus was 'n netten keerl; dat was nog wel zon keerl.
Bor: Prins Claus was 'n aardegen keerl; iederene moech 'm ontzettend geerne.
Sto: Prins Claus was de slechtste nog niet.

Pan 1988: Piet is wel 'n bitje ongeduldig, mar 't is toch wel 'n goeie kloot. 'N GOEIE KLOOT [Telge 7, 67].
Lich 1991: 't Bunt gevallege leu [Telge 8, 45].

Loch 1882: 'k Brenge de botter in de stad bie 'n heerschoep dee zo vólle as negotie dut in geld. Da's zo'n heel gemeen mense. Daor kan 'k net zo goed mee praoten as met oe [Wansleven 1, 475]. [GEMEEN "minzaam"].

sHe 1982: Gin on-ubele keerl "een aardige vent" [Telge 3, 107]. [ON-UBEL].

VRENDELEK vriendelijk

- 01 VRENDELEK: Gor, Harf, Alm, Vor, Ruu, Loch, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Zel, Hen, Baa, Tol, Ang || Bat, Mar, Anh, Emm.
- 02 VRINDELEK: Zut, Bor, Groen, Bre, Meg, Doet, Wehl, Does.
- 03 VRIENDELEK: Wich, Sil, Lat, Groes, Zev, Did, Zed, Sto || Elt, Kle.
- 04 AARDEG: Dre.
- 05 AORDIG: Pan.
- 06 GEWOON: Zev, Lob.
- 07 GEVALLEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101].
- 08 ANHALEG: / Win 1971 [Deunk 1, 9].

Ang: In de aovervolle trein wol Klazien eur dochter niet op de slip nemmen toen 'n olde keerl eur vroeg of hi-j op de plaats van 't deerntjen zitten moech. Klazien zei: "Woorum mot i-j door zitten; ik heb veur mien kind ok 'n kaartjen betaald". Toch bleef de olde man vrendelek, ondanks dat antwoord.

Zev: Ondanks zo'n vreg antwoord bleef den olde keerl heel gewoon.

● "Onvriendelijk":

- 01 STRUNS: Gor, Hen / Aal 1964 [Rots 1,

- 40], Win 1971 [Deunk 1, 234].
- 02 STREUNS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 193].
- 03 BODS: Zel / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 81], Win 1971 [Deunk 1, 33].
- 04 NOKS: Zel / Lich 1991 [Telge 8, 82].
- 05 BODDEG: / No Acht 1839 [Telge 4, 27].
- 06 ONVRENDELEK: / Vars 1985 [Telge 6, 250].
- 07 GRENDEREG: / Eib 1995 [Telge 10, 75].
- 08 DISTELEG: / No Acht 1835 [Telge 4, 18].
- 09 DRAO: / No Acht 1835 [Telge 4, 18].
- 10 DWARS: / Acht 1895 [Telge 2, 30].
- 11 STOER: / sHe 1982 [Telge 3, 143].

Vars 1985: Wat dut e toch onvrendelek tegen iederene; het e vandage de bokkenpruike op? [Telge 6, 250].

Win 1971: Hee zae mi-j zo bots bescheed "hij gaf me zo kortaf, zo onvriendelijk antwoord" [Deunk 1, 33].

Lich 1991: Ne noksen keerl "een stugge, onvriendelijke man" [Telge 8, 82].

Win 1976: DROS "bokkige, stugge, stijve man" [Deunk 1, 51].

Gen 1999: 'N HAOK VAN 'N KEERL "een bokkige kerel" [Telge 12, 69].

No Acht 1835: DISTEL, DRAODNAEGEL "onaangename, onvriendelijke man" [Telge 4, 18].

No Acht 1839: BODDE "stuurs, onvriendelijk mens" [Telge 4, 27].

Wesv 1996: 'N STIEVE HÖRKE(R)T "een stug mens" [Telge 11, 48].

sHe 1982: 'N PINNIG WIEF "een onvriendelijke vrouw" [Telge 3, 116].

Lich 1991: HARKE "stugge vrouw" [Telge 8, 49].

Acht-Tw 1948: Pikaanteg op mekaar waenn "prikkelbaar/stekelig tegen elkaar zijn". PI-KAANTEG; SPIKAANTEG [Wanink 1, 160/185].

AFHOLDEND

afstandelijk, terughoudend, koel, gereserveerd

- 01 AFHOLDEND: / Voo.
- 02 TERUGHOLDEND: Uif.
- 03 HEEL: / Kot veur 1934 [Meinen 6, 120], Win 1971 [Deunk 1, 86].

Voo: Wat is Alfred toch altied afholdend.
Ulf: Wat is Alfred toch terugholdend.
Kot veur 1934: Met Willem kon Diene ok eigenlek nooit 's adeg praoten. Dén was zo stief en zo heel [Meinen 6, 120].

● "Afstandelijk zijn":

- 01 OP 'N AFSTAND WAEZEN: Alm, Ruu, Zel, Gaa, Tol.
- 02 OP AFSTAND WAEZEN: Gor,
- 03 OP 'N AFSTAND BLIEVEN: Zut.
- 04 VAN VEERTEN WAEZEN: Gor, Lar, Bel.
- 05 VAN VEERTEN STAON: Harf.
- 06 OET DE WIEDTE(N) WEZZEN: Bel, Win.
- 07 ZICH OP 'N AFSTAND HOLDE(N): Loch, Ang, Lob.
- 08 ZICH APPART HOLDEN: Dre.
- 09 ZICH APERT HOLDEN: Zut.
- 10 ZICH TERUGGEHOLDEN: Hen.
- 11 KOLD DOON: Rek.

Ruu: Wat is Alfred toch altied op 'n afstand; dat kö'j good wetten a'j met 'm ummegaot.

Zut: Wat blif Alfred toch altied op 'n afstand / wat höldt Alfred zich toch altied apert; hee bemeijt zich met niemand.

Rek: Wat dut Alfred toch altied kold; eigen is e met gin-ene.

EIGEN

vertrouwelijk, intiem

- 01 EIGEN: Eib, Rek, Aal, Win, Din, Voo, Sil, Zel, Gaa, Dre, Hen.
- 02 EGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
- 03 KUNDEG: Gees, Nee.
- 04 VERTROUWELIJK: Gor, Alm.
- 05 NAO: Gor.

Gaa: Alfred is met gin mens eigen.

Gees: Met Alfred word ie neet kundeg.

Gor: Alfred is met gin mense nao.

Acht-Tw 1948: Egen met iemand waenn [Wanink 1, 92].

KAMMERAOD, VRIEND

kammeraad, vriend

Kammeraad is 'n woord wat allene maor betrekking kan hebben op mansleu. Op dén regel maakt allene Loch, Lar en Gels 'n uut-zondering, want de metwarkers in dee plaat-sen geeft an dat ok 'n vrouwe 'n kammeraad

waezen kan. Aover 't algemeen is de ver-holding tussen kammeräö better as tussen vrinden. "Hee is mien kammeraad", is vake: "hee is mien beste kammeraad". Bie kamme-raodschap spölt ok dat 't um 'n relatie van lange joren geet (mien kammeraad van school, mien dienstkammeraad).

De metwarkers geeft an dat vriend 'n woord is wat uut 't Standaardnederlands ontleend is. Doorbie slut an dat 't bie 't woord vriend kan gaon um 'n intieme (samenwonende) relatie tussen twee leu kan gaon. (Cindy eur vriend, Kai zien vriendin; Eugène zien vriend).

Bie vrind/vrend heurt dat aspect neet; de met-warkers geeft aover 't algemeen an da'j meer-dere vrinden hebben könt, allene in Gor, Alm, Vars en Zel is vrind/vrend 'n positievere bena-ming as kammeraad.

- 01 KAMMERAOD: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 163] || Bat, Mar, Vre, Stlo, Hei, Anh, Emm, Eit, Kle.
- 02 VRIEND: Acht, Liem || Bat.
- 03 VRIND: Eef, Zut, Vor, Ruu, Bor, Nee, Bel, Groen, Bre, Meg, Doet, Hen, Does, Gies, Wesv, Dui, Zev || Bat, Emm, Eit, Kle.
- 04 VREND: Rek, Groen, Bre, Win, Voo, Vars, Zel, Hen, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 270].
- 05 VRAEND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 207].
- 06 VRUND: Eef.
- 07 MAOT: Gor, Ruu, Nee, Win, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 147], Vars 1985 [Telge 6, 221], Pan 1988 [Telge 7, 86], Wesv 1996 [Telge 11, 63] || Bat.
- 08 KENNES: Nee, Rek.
- 09 MAKKER: Bor.
|| vroind: Vre, Hei, Raes, Anh.
|| koppel: Boch.

Dre: Vriend is 'n ni-j woord, kammeraad is 'n old woord.

Wehl: Jan is mien kammeraad van school; Jan en Wim zun goeie kammeräöj.

Eef: Met oew kammeraad gao'j deur dik en dunne; da's twee handen op ene boek. Door-näöst kö'j nog vrinden/vrunden hebben.

Ruu: Kammeräö bunt keerls dee mekare in dikke en dunne half staot. Jan hef völle vrin-den, maor Klaos is zien kammeraad.

Sto: In diens was Jan mien kammeraad; op school had ik altied vriende zat.

Gees: Nog elk joor komme wiej 'n kere met de

kammeräo (= vrienden van vrogger van schole) bie mekare. Morgen gao'w met onze vrienden (= vrienden van noo) fietsen.

Rek: Monn komt de leu dee'w op vekantie ontmoet hebt; 't bunt noo onze vrende.

Vars: An 'n vrend vertel i-j meer as an 'n kammeraod.

Eib: Jongs hebt kammeräo; bie'j vrouwleu praot ie van vriendinn.

Win 1971: At e maor baetere mäo hadde! [Deunk 1, 147].

Win 1971: Zeg 's, vraendschop, zo'j neet 's 'n betjen oet zied willen gaon? VRAENDSCHOP "vrind, amice" [Wanink 1, 207].

Vars 1985: Wi-j bunt al wel twinteg joor met mekare bevrend [Telge 6, 52]. [BEVREND].

● *'n Intieme relatie tussen 'n man/'n jonge en 'n vrouwe/deerne wordt vanolds omschreven. In plaotse van "Klaas en Klazien zijn goede vrienden" wordt de volgende uitdrukkingen gebruikt:*

01 GOOD MET MEKARE KÖNNEN: Lar, Gels, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Hen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 188] || Mar.

02 GOED MET MEKARE KÖNNEN OPSCHIETEN: Eef, Wich, Nee, Gen, Tol, Wesv, Zed, Lob.

03 'T GOED MET MEKARE KÖNNEN VINDE: Gor, Vor, Zed.

04 'T HAEVIG MET MEKAOR KUNNEN VIENDE: Pan.

05 'T GOED SAME KÖNNE VINDE : Lat, Groes.

06 GOED MET MEKARE AOVERWEG KÖNNEN: Gor, Ruu.

07 KUNDEGHEID AN MEKARE HEBBEN: Ruu, Loch.

08 ZICH MEUGEN: Zel / Vars 1985 [Telge 6, 100].

09 ZICH GEERNE MÖGGEN: Win || Hei.

10 ZICH GOOD KÖNNEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 119].

11 ZIK VERDRAEGEN: / Eib 1980 [Telge 1, 89].

12 ZIK VERSTAON: / Win 1969 [Schriewied 101].

Gor: Tegenswoordeg zeg ie: Klaos en Klazien bint vrienden; vrogger zo'j zeggen: ze könt 't goed met mekare vinnen.

Win: Klaos en Klazien könt good met mekare/ könt zich good/mögt zich geerne.

Loch: Klaos en Klazien hebt kundegheid an mekare.

Win 1969: Te klagene teggen eure keerls hebt èn Hanne èn Siene al verlaerd. At dee zich ok neet verstennen, dan was 't op de Oelenvlocht 'n bedreuvend spil [Schriewied 101].

Win 1971: Wi-j könt uns good [Deunk 1, 119].

Vars 1985: Dat bunt weer die jonges van Potsma en consjorten; die komt door altied heibel maken. CONSJORTEN "medestanders" [Telge 6, 77].

AARDEG

lief

01 AARDEG, ADEG: Harf, Eef, Zut, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Haa, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Vars, Sil, Zel, Kep, Hen, Tol, Gies, Lat, Zev, Did.

02 AREG: Gor, Alm, Nee, Eib, Dre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 69] || Bat.

03 AORDIG: Pan, Lob.

04 MOOI: Vor, Ruu, Bor, Lich, Aal, Sil, Wehl, Baa || Vre, Hei, Anh.

05 FIJN: Gees, Aal, Bre, Win, Ang, Wesv, Zev.

06 VRENDELEK: Rek, Bel, Bre, Vars, Hen.

07 VRINDELEK: Meg.

08 GOED: Does.

09 GOOD: Gels.

10 GOEDEG: Zel.

11 NET: Win || Vre, Hei, Emm.

12 LIEF: Sto / Acht 1882 [Telge 2, 79], sHe 1982 [Telge 3, 92].

13 GEVALLEG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 235], Win 1971 [Deunk 1, 73].

|| vriendelek: Kle.

|| netjes: Elt.

Lat: Klazien was ziek en kon doordeur geen krante rondbreng. De buurvrouw/buurman baaj aan dat te doen. Dat was aardeg van eur'm.

Bre: De buurvrouwe/buurman bod an de kranten rond te brengen. Dat was fijn van eur'm.

Sto: Oldere gebruke 't woord lief –utgespraake met 'n lange ie as in 't woord pier-niet gauw, behalve veur blage of diere.

Hen: 't Maakt gien verschil of de buurman of

buurvrouw 't anbudt; in beide gevallen is 't aardeg of vrendelek. As 't de buurjonge ewes was, die 't an-ebaonn had, dan was 't mooi van 'm ewes; as 't buurmeisjen 't an-ebaonn had, dan was dat lief van eur ewes.

● *Met betrekking tut 'n vrouwe köj de volgende weurde gebruiken:*

- 01 LEEF: Gor, Eef, Zut, Vor, Lar, Bor, Gels, Nee, Bel, Groen, Meg || Mar, Haak, Boch.
- 02 LIEF: Zel, Doet, Does, Ang, Groes, Zed.
- 03 LEUK: Ruu.
- 04 KRUDEG: / Lich 1991 [Telge 8, 69].

Groes: Lief met 'n lange ie as in 't woord bier. [Ok: Zel, Doet].

Zut: 't Was leef van eur dat ze de kranten rond wol brengen.

● *Met betrekking tut 'n man is nog opgeeven:*

- 01 FIDEEL: Wich, Vor.

Wich: 't Was fideel van 'm dat e de kranten rond wol brengen.

Gen 1999: Mo'j 's zien wat dat veur 'n fidele kerel geworden is. FIDEEL "correct, netjes" [Telge 12, 52].

sHe 1982: LEKKERE KNOEVE(R)D, LEKKERE KNOES "(lieve) schat" [Telge 3, 81].

Acht 1882: POELE, POELEKEN "liefje" [Telge 2, 100].

Lich 1991: 'n Hups wiefken "een charmante, leuke vrouw" [Telge 8, 54]. [HUPS].

sHe 1982: 'n Hupse deern "een aardig, vlot meisje" [Telge 3, 68, ok: / Wesv 1996 (Telge 11, 49)].

HOLDEN VAN

houden van, gesteld zijn op

De meugelekheden 01-07, 10-11 veur "van mekare holden" in De mens-A, blz. 127 bunt ok te gebruiken; zo köj ok zeggen: ik hol van oe, ik bun gek op oe, ik heb oe leef, ik heb schik met oe.

- 01 WEL MEUGEN: Zut, Vor, Bor, Gees, Gels, Nee, Rek, Bel, Zel, Doet, Wehl, Kep, Wesv, Groes, Zev, Zed || Mar.

02 WEL MEUGEN LIEDEN: Gor, Ruu, Groen, Lich, Win, Hen || Bat.

03 GRAAG/GEERN(E) MEUGEN: Eef, Bor, Bel, Aal, Voo, Baa, Does, Zed, Pan.

04 WAL GEERNE MÖGGEN: Win.

05 ZO GEERNE MEUGEN: Bor, Bel.

06 GRAAG/GEERNE MEUGEN LIEDEN: Eef, Ruu, Bor, Nee, Aal, Din, Dre.

07 GOED MEUGEN LIEDEN: Din, Vars, Sto || Kle.

08 BEST MEUGEN LIENN: Lar.

09 MEUGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 227].

10 GEERNE HEBBEN: Loch || Vre, Rhe, Anh, Kle.

11 WIES WAEZEN MET: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 213], Win 1971 [Deunk 1, 277], Vars 1985 [Telge 6, 406].

12 HOLDE VAN: / sHe 1982 [Telge 3, 65].

13 'T HEBBEN OP: Bor / sHe 1982 [Telge 3, 63].

14 'T VERZENE HEBBEN OP: / Kot 1913 [Meinen 2a, 35].

Doet: Ik mag ow wel.

Voo: Ik mag ow graag.

Din: Ik mag ow goed/grraag lieden.

Loch: Ik heb oe zo geerne.

Bor: Fietsen, door he'k 't wel op; allene as 't raegent, dan he'k 't der neet op.

sHe 1982: Die butjes daor het den hond 't maor op [Telge 3, 63].

Vars 1985: 'k Wet niet krek woorumme, mor ik magge de keerl niet [Telge 6, 227].

Win 1971: Zee is arg wies met aer höfken "ze is erg trots en zorgzaam met haar tuintje" [Deunk 1, 277].

Kot veur 1934: De kindere heengen Dina zo an en zee was der zo gek nao as of 't eur eigen wazzen [Meinen 6, 35]. [GEK WAEZEN NAO IEMAND "gesteld zijn op iemand"].

Vars 1985: Waes veurzichtig met zien hallozie; door is e nog verwender met as met zien vrouwe. VERWEND WAEZEN MET "gehecht zijn aan, gesteld zijn op" [Telge 6, 381; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 135)].

Kot 1933: Hè, wat leep de fietse fijn; Maartjen was der ok verwend met en onderheel ze netjes [Archief 1, 260].

Gels 1933: De vrouwe hef 'n onwiezen teks van hoonder. 'n Onwiezen teks hebben van "veel ophebben met" [Archief 1, 276]. [ONWIES; TEKS(T)].

Kot 1925: Bi-j geval nog 's ne jonge daerne nao huus brengen en eur 's 'n keer of wat richteg in den arm te nemmene, daar was Grades neet foj van [Meinen 3, 54]. [NEET FOJ WAEZEN VAN "niet afkerig zijn van, houden van".

● "Heel erg gesteld zijn op":

- 01 STRONTGEK BUN OP: / sHe 1982 [Telge 3, 145].
- 02 STRONTGEK BUN MET: / sHe 1982 [Telge 3, 145].
- 03 AS DER DUVEL BUN OP: / sHe 1982 [Telge 3, 37].
- 04 HEITE WAEZEN OP: / Vars 1947 [Archief 3, 214].

Vars 1947: At e now zo met-ene 's eigenaar was van de Veldplaatse. Maor zo as den notaris kek, dat ston 'm eigelek neet an. Alla, 't kwam zeker umdat e der zo heite op was [Archief 3, 214].

Eib veur 1973: Hee is der op gedaone as ne roepe op 'n koolblad "hij is er verzot op" [H. Odink 3, 202; ok: / Acht-Tw 1954 (Wanink 2)]. [GEDAON; ok: / Lar 1879 (GV-alm 104); ROEPE; KOOLBLAD].

Win 1971: Zuk wark, daar bun ik toch neet nao gedaon(e) "op zulk werk ben ik niet zo gesteld" [Deunk 1, 68]. [GEDAON].

Aal 1966: Hee is neet elaene. NEET ELAENE WEZZEN "niet gezien/bemind zijn" [Rots 2, 27].

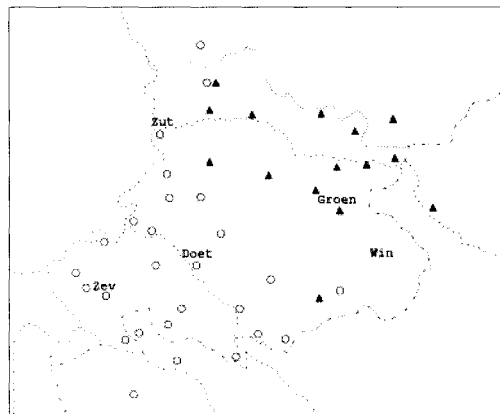
● *Veur: van mekare holden, kiek in: De mens-A, blz 127.*

LIEFDE

- 01 LIEFDE: Harf, Zut, Bre, Din, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Gies, Dui, Groes, Zev, Zed, Sto, Lob || Bat, Emm, Eit, Kle.
- 02 LEEFDE: Harf, Alm, Vor, Ruu, Loch, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal / Lich 1991 [Telge 8, 72] || Haak, Vre.

Voo: Liefde; met 'n ie as in 't woord bier. [Ok: Tol].

Aal: Ton de jonge 't deertjen zag, was e op slag verkocht: 't was leefde op 't eerste gezichte.

○ liefde 01

▲ leefde 02

Vergelieking met 't kaartjen woorop de verspreiding van verdriet/verdreet steet, leert dat 't woord leefde in 't Achterhooks minder vake op-egeven is as 't dialectwoord verdreet. Woor 't woord liefde in den Acht veurkump, wordt dat vake met 'n lange ie (as in 't woord bier) uut-eprokken. Verg. kaartjes op blz. 773 (verdriet/verdreet) en blz. 1038 (liegen/legen).

Bel: Dee beiden hebt wat met mekare, maor 't is nog maor KALVERLEEFDE.

Lich 1991: Leefde zut gin feil, al zut ze nog zo gael "liefde is blind" [Telge 8, 72].

Win 1976: Wat is leefde? Ne prikkel an 't harte waor a'j ow neet krabben könt [Aessink 4, 36].

Zed 1981: As armoe in de kökke stapt, is de liefde op de dael ontsnapt: at 't geld op is, is de liefde ok aover [Lukezen 1, 4].

Lich 1991: 't Is met dee twee baar lefebri-je "het is dik aan tussen die twee" [Telge 8, 72]. [LEFEBRI-JE].

VERLIEFD

- 01 VE(R)LIEF(D): Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Gels, Bre, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Wesv, Dui, Groes, Zev, Sto, Pan, Lob || Bat, Stlo, Anh, Emm, Kle.
- 02 VE(R)LEEF(D): Vor, Ruu, Bor, Gels, Nee, Eib, Bel, Groen, Win || Mar, Haak, Stlo.
- 03 VERKIKKERD: Eef, Rek.
- 04 VERLENKELEK: Groen, Lich.

Groen: Den jonge keek verleeft/verlenkelek naor de deerne en zae teggen eur: "Ik hol van ow".

Eef: De jonge keek verkikkerd naor 't deerntje en zei: "Ik mag oe zo graag liejen".

Bel: At der ene slim verleeft is, zeg i-j: "Hee of zee hef 't over de hele hoed". [HOED].

Win 1971: Hee is verstaakt op zien meiken. ZIK VERSTAKEN OP "verlieft/verzot zijn op" [Deunk 1, 262].

Acht-Tw 1948: LOCH HEBBEN OP "verlieft zijn op" [Wanink 1, 138].

● "Geliefd, populair, bemind":

01 ELENE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 94].

02 ELAENE: / Win 1971 [Deunk 1, 56].

03 GELAE DEN: / Win 1978 [Van Loo 1, 40].

04 GELEJE: / Pan 1988 [Telge 7, 82].

Win 1978: Alleman is op 't feest, riek en arm, old en jonk, want Gradus van 't Heupken is nogal gelaeden bi-j 't volk [Van Loo 1, 40].

Acht 1882: Hee is daor niet arg elejen [Telge 2, 79].

Gen 1999: GOED GELEIEN ZUN "populair zijn" [Telge 12, 60].

HEKEL

01 HEKEL: Gor, Harf, Alm, Zut, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Bre, Win, Gen, Baa, Does, Wesv || Bat, Mar.

02 HAEKEL: Gor, Eef, Loch, Aal, Din, Voo, Meg, Sil, Wehl, Ang, Gies, Lat, Dui, Groes, Zev, Did, sHe, Zed, Sto, Pan, Lob.

03 HEKKEL: Wich, Vor, Ruu, Vars, Wesd, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 138].

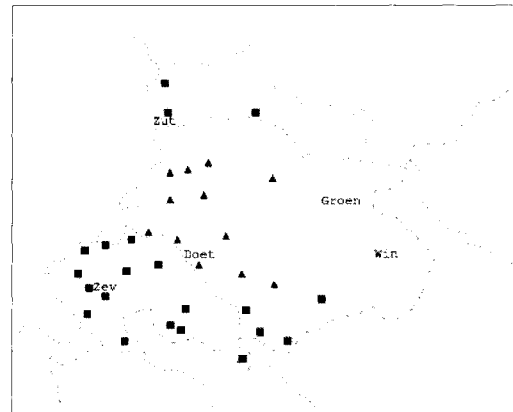
04 EKEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].

Sil: An al dat geklets he'k 'n haekel.

● *Veur "een hekel hebben aan", "wars zijn van"; "(iets) haten" bunt nog de volgende uut-drukkingen op-egeven:*

01 **NEET HOLDEN VAN:** Alm, Gees, Haa, Nee, Eib, Groen, Aal, Bre, Din, Voo, Sil, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Gies, Wesv, Dui, Zev, sHe, Zed, Pan, Lob.

02 **NIKS MOTTE(N) HEBBEN VAN:** Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Eib,

■ haekel 02

▲ hekel 03

Vergelieking tussen de kaartjes met de verspreiding van haekel/hekel en vergaeten/vergetten (blz. 716) leert dat der in de Liem gin verschillen bunt. In den Acht is dat wel 't geval want is vergetten 't gewone Achterhookse woord. In den No Acht ontbrök hekel bienao helemaol; door is 't gebrukeleke woord 't Standaardnederlandse woord hekel.

Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Wehl, Kep, Hen, Tol, Ang, Groes, Zev, Zed, Sto.

03 HATE(N): Win, Zel, Doet, Wehl, Zev.

04 **NEET MOTTEN:** Vor, Ruu, Lich, Zed.

05 **NEET MEUGEN HEUREN:** Eef || Hei, Raes.

06 **NIET MEUGEN:** Vars.

07 **DE KRETS HEMMEN AN:** Voo / sHe 1982 [Telge 3, 86].

08 **DE/N MIER(E) HEBBEN AN/OP:** / No Acht 1839 [Telge 4, 19], Acht 1882 [Telge 2, 86].

09 **DE MIRT HEBBEN AN:** / No Acht 1883 [Telge 4, 71].

10 **GIF HEBBEN AN:** / Win 1971 [Deunk 1, 75].

11 **DE WITTE MAN AN ENE HEBBEN:** / Win 1971 [Deunk 1, 279].

Alm: Ik holle neet van al dat geklets aover 'n ander.

Eef: Dee kletserieje mag ik niet heuren.

Lich: Al dee praoterieje mot ik neet.

Voo: Ik heb de krets an al die kolde drukte.

Zel 1856: Ze meugt zeggen wat ze wilt, maor ikke veur mi-j –en völle töt mi-j–holden 't met die grint- of straotwegen niet; 't zint van die ni-je fratsen die weineg op 't lief hebben [Klokman 1, 79].

Eib veur 1973: Dén kan'k neet löchten of zeen "aan hem heb ik een verschrikkelijke hekel" [H. Odink 3, 150; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 74)].

Win 1976: Ik kan 'm wal köppen "ik heb een gruwelijke hekel aan hem" [Aessink 4, 14].

Vars 1985: Da's mooi um die gezichten te zien a'j die beiden toevalleg teglieke op vesite hebt: die könt zich mekare wel wegkieken [Telge 6, 402]. [ZICH MEKARE WEG KÖNNEN KIEKEN "een hekel aan elkaar hebben"].

Acht-Tw 1948: 't Ekelt mij "het staat me tegen" [Wanink 1, 92]. [EKELEN].

Pan 1988: DE STRAOL IEN HEMME "de pest in hebben" [Telge 7, 135].

- "Het op iemand gemunt hebben":

Acht-Tw 1948: 'T OP IEMAND VERZEEN HEBBEN "het op iemand gemunt hebben" [Wanink 1, 204; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 135)].

GROETE

wrok

't Begrip "wrok" wordt vake gelieke esteld met benamingen veur kwaod/helleg. Zie doorveur blz.858.

- 01 GROETE: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104], Win 1971 [Deunk 1, 81].
- 02 VROETE, WROETE: / Win 1971 [Deunk 1, 281].
- 03 OLD ZEER: Hen / Vars 1985 [Telge 6, 416].
- 04 GRAW: Win.

Win: Ik hebbe ne groete teggen 'm; hee hef ne graw op mi-j.

Vars 1985: Ze könt wel weer met mekare mor door zit natuurlek nog old zeer [Telge 6, 416].

Kot 1911: Zee begonnen al ne kleinigheid schik in eur laeven te kriegene. Maor langzamerhand kwam de olde groete waer boven [Meinen 2, 72].

KÖNNEN SCHAELEN

interesseren

- 01 KÖNNE(N) SCHAELE(N): Gor, Harf, Eef,

Zut, Wich, Vor, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does; Liem / Vars 1985 [Telge 6, 296], Pan 1988 [Telge 7, 118], Wesv 1996 [Telge 11, 79] || Bat.

- 02 KÖNNEN SCHELLEN: Harf, Alm, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 173] || Bat.

- 03 KÖNNEN SKELLEN: Eib, Lich.

- 04 KÖNNE(N) VERSCHAELE(N): Win, Pan / Acht 1895 [Telge 2, 140], Vars 1985 [Telge 6, 329], Pan 1988 [Telge 7, 146], Wesv 1996 [Telge 11, 92].

- 05 KÖNNEN VERSCHELLEN: Bor / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203].

- 06 KÖNNEN VERREKKEN: Aal.

- 07 INTERESSEREN: Acht, Liem.

- 08 INTERESSIERE(N): Gen, Her || Boch.

- 09 UUTMAKE(N): Gor, Zut, Vor, Bor, Gees, Aal, Din, Gen, Vars, Wehl, Hen, Baa, Wesv, Zed, Lob || Bat.

- 10 OETMAKEN: Eib, Rek.

- 11 OORNE HEBBEN NAO: Bel.

- 12 BELANGSTELLING HEBBEN VEUR: Does.

- 13 BELANG HEBBEN BIE: Gor, Harf.

- 14 BELANGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 19].

Bor: Kan 't oe wat scheln wee-t der wint? 't Kan mie niks verschellen.

Does: 't Kan mien ga niet schaelen woor wi-j met vakantie heergaon; de hele vakantie interesseert mien trouwens niks.

Ang: 't Interesseert mien niet woor wi-j met vakantie naor toe gaon; de hele vakantie kan mien trouwens niks schaelen.

Alm: 't Kan mien niet schellen woor wie met vakantie hen gaot; de hele vakantie kan mien trouwens niks schellen.

Bel: Hee had der gin oorne nao/'t kon 'm niks schellen wel der morgen zol winnen.

Wehl: 't Zei 'm niks wie der margen zol winnen. [ZEGGEN; ok: Win].

Lich: 't Was 'm aevenvölle wee-t der morgen zol winnen. [AEVENVÖLLE WAEZEN; ok: Bor, Hen].

Gen 1999: An moderne muziek is mien niks gelaegen. DER IS MIEN NIKS AN GELAE-GEN "het interesseert me niet" [Telge 12, 60].

Kot 1913: Grootmoder en vader mosten beide waer gaon belangstellen in de jonge daerns. Zee mosten waer op de heugte zeen te kommene met 't jonge geslachte. Herman moech zich gin verkaerde uutzeuken, wat? [Meinen 2a, 19]. [GAON BELANGSTELLEN IN "belangstelling tonen voor"].

Acht 1868: As onze Gait 't veuruutzich hef dat e aover korter of langer tied trouwen kan, dan köj der van op an dat e 's zundagsaovends näöst vader en moder Levers bi-j 't veur geet zitten al hoowel geen vremde zeen kan dat e 't op Gaitjen verlaan hef zo weineg bemeujt e zik met eur zo lange as vader en moder der bi-j is [GV-alm 178]. [T VERLADEN HEBBEN OP].

● *"Geen belangstelling hebben voor, niet geïnteresseerd zijn in":*

- 01 NIKS AON DE PET(TE) HEMME(N) MET: Lob / Win 1971 [Deunk 1, 172], Dre 1983 [Moespot 119, 36].
- 02 NIKS AN DE PETTE HEBBEN VAN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 159].
- 03 GIN NI-J HEBBEN AN: / Win 1971 [Deunk 1, 151].
- 04 NIKS VULEN VEUR: / Vars 1985 [Telge 6, 395].
- 05 LACH HEBBEN AN: / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 81].

Lob: Jan trok de scholders op en zei: "Vakantie? Door he'k niks met aon de pet".

Win 1971: Vrogger dee'k geerne keggelen maor noo he'k der niks gin ni-j meer an [Deunk 1, 151].

Vars 1985: 't Klinkt wel adeg zo a'j 't vertelt, mor 'k vule der niks veur um met te doen [Telge 6, 395].

Lich 1991: 't Is mi-j ene makke "het kan mij niet schelen" [Telge 8, 75]. [MAKKE].

Acht-Tw 1948: Schellen beunt de mooisten neet "woordspeling waarmee men te kennen geeft dat het niet goed is als iemand zegt dat hem iets niets kan schelen" [Wanink 1, 173].

Eib veur 1973: Ik geve nargens umme, zelfs um Jan-Harm en ziene mölle neet "het kan me allemaal niets schelen, zelfs een rijke man niet" [H. Odink 3, 164].

● *"Ongeïnteresseerd, onverschillig":*

- 01 VEUR AEVENVÖLLE: Loch, Bor, Nee, Lich, Aal, Din, Wesd, Hen / Aal 1964 [Rots 1, 60], Win 1971 [Deunk 1, 55], Lie, Vra, Zie 1991 [Telge 8, 10].
- 02 VÄÖR EVVENVÖLLE: / Win 1971 [Deunk 1, 55].
- 03 VEUR AEVEVEUL: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 151], Wesv 1996 [Telge 11, 18].

Loch: De opschöttelingen van jonges stonnen veur aevenvölle tegen 't hekke an te hangen; dat der 'n aardeg deerntjen veurbiekwam, kon eur niks schellen.

Pan 1988: Wat zit gi-j der vur-aeve-veul bi-j; gao's goed zitte [Telge 7, 151].

● *Veur "ongeïnteresseerd, onverschillig zijn" bunt de volgende uitdrukkingen op-geven:*

- 01 NIKS DOON: Gees, Groen, Lich, Win, Zev, Zed, Sto, Lob.
- 02 NIKS UUTMAKEN: Eib, Aal, Din, Hen, Gies, Did.
- 03 KOLD LAOTEN: Eef, Ruu, Loch, Win, Zel.
- 04 NIKS WEERD WAEZEN: Zel, Hen.
- 05 NIKS ZEGGEN: Win, Wesd.
- 06 AEVENVÖLLE WAEZEN: Win / Vars 1985 [Telge 6, 5].
- 07 EFFENVÖLLE WAEZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 94].
- 08 VEUR AEVENVÖLLE WAEZEN: Lich.
- 09 LIEKE LANK WEZZEN: Win.
- 10 KAATJEN EGAAL WEZZEN: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 105].

Lob: Vakantie; 't doe mien niks.

Zel: Vakantie; 't lut mi-j kold/'t is mien niks weerd.

Wesd: Vakantie; 't zeg mien niks.

Win: Vakantie: 't is mi-j lieke lank/aevenvölle.

● *"Onverschillig zijn over (iets)":*

- 01 NIKS UUTDOON OP: Gor, Wich, Bor || Bat.
- 02 KOLD BLIEVEN ONDER: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 131].

Bor: Wat ik zei, deed e niks op uut.

Wich: Der kwam 'n aardeg deerntjen langs 't

café maor de jonges deien der niks op uut.

Eib: Ze kekken 't aardege deerntjen met de konte neet an. [Ok: Bel].

● *"Het maakt niet uit":*

- 01 'T MIK NIKS: Sil.
- 02 'T IS 'N WITTEN EN 'N ZWARTEN: Wich.
- 03 'T BLIF DEN WITTEN EN DEN ZWARTEN: / Hen 1975 [Moespot 86, 34].
- 04 'T DEUT 'M NIKS: / Lich 1991 [Telge 8, 31].
- 05 'T STÖK NIKS: / Lich 1991 [Telge 8, 116].
- 06 'T STÖK 'M NIKS: / Lich 1991 [Telge 8, 116].
- 07 'T STEK NIKS: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 129].
- 08 'T LOUWT WAT: / Liem 1838 [GV-alm 175].

● *"Het maakt mij niet uit":*

- 01 'T IS MI-J ENE MAKKE: Lich.
- 02 'T IS MI-J ÉÉNDON: / Win 1971 [Deunk 1, 54].

Win 1971: Baekenblomen, aprilblomen of slöttelblomen, dat is mi-j ééndon [Deunk 1, 54].

Nee: KAONIES, (ONVERSCHILLEGEN) TÖNNIES "onverschillig iemand".

Eib 1980: ONMAN "onverschillig mens" [Telge 1, 59].

Zel 1909: ONWAT "een in hoge mate ruw en onverschillig iemand" [Drie m bl 1, 58].

Acht 1882: LAOBES "onverschillige kere!" [Telge 2, 77].

Win 1971: SLOFHAKKE "iemand die achte-loos is" [Deunk 1, 214].

Eib 1980: FLODDERBOKSE "onachtzaam iemand" [Telge 1, 22].

Gen 1999: BERELEIER "nonchalant persoon" [Telge 12, 26].

NIKS UUTDOEN OP

niet reageren op

- 01 NIKS UUTDOEN OP: Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Bor, Haa, Eib, Aal, Win, Gen, Vars, Doet, Dre, Hen, Ang, Wesv, Did, Zed, Sto, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 29] || Bat.

- 02 GIN AOSEM GEVEN: Wich, Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Rek, Bel, Din, Doet, Kep, Lat, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 8].

- 03 GIN SJOEGE GEVE(N): Gor, Eef, Wehl, Wesv, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 124].

- 04 GIN SJOEGEM GEVEN: Eef || Bat.

- 05 GIN SJOEGEL GEVEN: Loch.

- 06 NIT INGAON OP: Gor.

- 07 NEET HAPPEN: Lich.

- 08 NIET REAGEREN OP: Ulf, Zel, Baa, Zev.

- 09 NIET REAGIEREN OP: Voo.

Eib: Jan plaogen Piet moor dén dee der niks op oet.

Din: Jan treitern Piet, maor Piet gaf gin aosem.

Pan: Jan zat met Piet te ettere, mar Piet gaf geen sjoege.

● *"Daar heb ik niets mee te maken":*

- 01 DOOR HE'K NIKS MET VAN DOON/ VAN DONE: Gor, Zut, Ruu, Bor, Gees, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal.

- 02 DOOR HE'K NIKS MET VAN DOEN: Gen, Voo, Vars, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Tol, Does, Did, Zed.

- 03 DOOR HE'K NIKS MET AAN DE PET: Sto, Lob.

- 04 DOOR HE'K NIKS MET AAN DE KOP: Sto.

- 05 DOOR HE'K NIKS MET TE SCHAFTE: Zed / Pan 1988 [Telge 7, 119].

- 06 DOOR STAO IK BUTEN: Eef, Wehl, Hen, Tol.

- 07 DOOR STAO IK BOETEN: Eib.

- 08 DOOR HE'K GIN BOSSCHOP AN: Nee, Aal.

- 09 DAT GEET MI-J/MIE(N) NIKS AN: Harf, Zut, Ruu, Bor, Aal, Win, Din, Gen, Vars, Doet, Hen, Did, sHe, Zed || Bat.

- 10 DAT GEET BUTEN MIEN UM: Eef, Kep.

- 11 DAT GEET BOETEN MIEJ UMME: Rek.

- 12 IK SLAOPE ACHTERIN: Gor, Eef, Zut.

Zel: Wat gebeurde is, door he'k niks met van doen. Doen; met 'n oe as in 't woord boer.

Gor: De uitdrukking: ik slaope achterin, kump rechtstreeks uut de beddestae!

FEDUCIE

vertrouwen, verwachting, hoop

- 01 FE'DUCIE: Gor, Harf, Vor, Bor, Gees, Nee, Eib, Groen, Lich, Win, Voo, Kep.

- Tol, Wesv, Pan / Win 1971 [Deunk 1, 254], Vars 1985 [Telge 6, 104], Lich 1991 [Telge 8, 38], Wesv 1996 [Telge 11, 38].
- 02 FIDUCIE: Zev, Zed / Gen 1999 [Telge 12, 52].
- 03 VERTROUWEN: Gor, Harf, Alm, War, Eib, Bel, Gen, Meg, Zel, Ang, Zev, Sto || Vre.

Wesv: Hi-j het gezeid dat ie zou betale, maor daor he'k weinig feducie in.

Zev: Hi-j het belaoft te betale, maor ik het der gin vertrouwe in dat hi-j 't ook duut.

Win 1971: Daor hef e gin feducie op [Deunk 1, 254].

Acht-Tw 1954: Ik hebbe der neet völle duchte van. NEET VÖLLE DUCHTE HEBBEN VAN "niet veel verwachten van (iets)" [Wanink 2].

Eef: 'n Keerl as kas is 'n keerl uut één stuk. [KAS].

Bel: Ne kanten keerl is ne keerl oet één stukke. [KANT].

Win 1913: 'n VERTROUWD MENSE "een vrouw waarin men vertrouwen kan stellen" [Meinen 2a, 68].

Win 1971: Dögdeleke mensen "degelijke mensen" [Deunk 1, 43]. [DÖGDELEK].

● "Geen vertrouwen hebben in" wordt ok omschreven as:

- 01 NIET GELEUVE(N): Acht, Liem || Vre, Hei, Raes, Rhe, Emm, Kle.
- 02 NOG MOTTE(N) ZIEN: Gor, Harf, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Rek, Bel, Bre, Hen, Tol, Groes, Zed || Bat.
- 03 NIET WETTEN: Lar, Rek, Doet, Wehl.
- 04 'N ZWAOR HEUFD HEBBEN IN: Bre, Win.
- 05 'N HARD HEUFD HEBBEN IN: Ruu, Loch.
- 06 VERTROUWE(N): Tol, Ang, Zev.
- 07 BETWIEFELEN: Doet.

Zut: Ton hef belaoft dat e zal betalen, mäör 'k geleuf der niks van.

Bre: Tone hef belaoft dat e betalen wil, maor ik mot 't eerst nog zeen.

Lar: Ik wet 't nog neet zo vaste of e betalen zal.

Ang: Ik vertrouw 'm veur gin cent dat e be-

talen zal. [CENT; ok: Bel, Gen, Wesd, Zed; HALVE CENT: Meg].

Tol: Van de laatste tied is: Ik vertrouw 'm veur gien meter. [METER; ok: Zed].

● *Utdrukkingen veur "(niet) kunnen vertrouwen op":*

- 01 (NIET/NIKS) VAN AN KÖNNE(N) OP: Acht, Liem.
- 02 (NIET/NIKS) AN KÖNNEN OP: Gor, Alm, Vor, Ruu, Gees, Nee, Eib, Groen, Win, Din, Sil, Wesd, Wehl, Dre, Hen, Ang.
- 03 (NIET/NIKS) OP AN KÖNNEN OP: / Vars 1985 [Telge 6, 20].
- 04 (GIN) STAOT KÖNNEN MAKEN OP: Loch, Lich, Aal, Bre, Win, Hen, Baa.
- 05 (GIN) STAAT KÖNNEN MAKEN OP: Gor.
- 06 (GIN) VERLAOT KÖNNEN HEBBEN OP: / Win 1971 [Deunk 1, 259].
- 07 (GIN) VERLAOT KÖNNEN MAKEN OP: / Eib 1980 [Telge 1, 90].
- 08 ZICH (NEET) KÖNNEN VERLAOTE(N) OP: Eib / sHe 1982 [Telge 3, 161], Vars 1985 [Telge 6, 376] || Boch.

Ruu: Van dén keerl köj niks van op an.

Hen: I-j mot ow in ach nemmen met Tone, want hie belaoft völle, maor i-j könt der niet van op an/i-j könt der niet op an.

Eib: Hee belöf völle, maor ie könt der oe neet op verlaoten.

Aze: 'n Keerl dén gi-j in de kiek mot holde, is niet GRUUN OP DE BUIS.

Win 1971: SCHARMEZEERDER "zwerf die men niet geheel vertrouwt" [Deunk 1, 200].

● *Bezondere utdrukkingen veur "(iemand) (niet) kunnen vertrouwen":*

- 01 (NIET/NIKS) AN KÖNNEN OP (IEMAND): Alm, Zel, Bro, Does || Mar.
- 02 (NIET) OP AN KÖNNEN VAN (IEMAND): Zut, Vor.
- 03 (NIET/NIKS) OP AN KÖNNEN OP (IEMAND): Haa, Zel.

Alm: Tone is iemand woor ie niet op an könt.

Bro: lej könt niks op 'm an.

Zut: le kunt neet van 'm op an.

Haa: Op Tone köj niks op an.

- “(lets) (niet) kunnen vertrouwen”:

01 'T ZICH (NIET) VERTROUWE: Did.

Did: Wi-j vertrouwe 't ons niet; wi-j wille eur toch 's in de gate holde.

- “lets niet vertrouwen”:

Win 1976: ARGENS 'N DUN OGE OP HEBBEN “iets niet vertrouwen” [Aessink 4, 25].

- “Iemand niet vertrouwen”:

Vars 1985: Dén hef 't niet op mi-j begreppen. 'T NIET OP IEMAND BEGREPPEN HEBBEN “iemand niet vertrouwen” [Telge 6, 41].

sHe 1982: 't Liek 'n beste keerl maor hol 'm de vinger uut de bek (= “vertrouw hem niet”) [Telge 3, 165]. [VINGER; BEK; HOLDE].

Vor: Dén keerl mo'j ok gin vinger in de bek stekken.

Gels: A'j dén keerl 'n vinger in de bek stekt, bit e ze der oew wal af.

Doet: A'j dén keerl 'n hand gegeven hebt, mo'j de vingers naotellen.

sHe 1982: Iemand vertrouwe zo wied a'j 'm ziet “iemand maar weinig vertrouwen” [Telge 3, 162/173].

Eib veur 1973: Hold dén de vingere maor oet den bek want hee bit too “gezegd als iemand niet te vertrouwen is” [H. Odink 3, 239]. [VINGER; BEK].

Pan 1988: Dén mo'j de vingers uut de moel/de bek holde. Dén ku'j gin eikes onderlegge “hij is niet te vertrouwen” [Telge 7, 90/148/34]. [MOEL; BEK; EI].

- “(Niet) te vertrouwen zijn”:

01 (NIET) ZUVER OP DE BAST WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 36], Lich 1991 [Telge 8, 18].

02 (NIET) ZUVER OP DEN BUIS WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 424].

03 (NIET) ZUVER OP DEN DRAOD BUN: / sHe 1982 [Telge 3, 34].

04 (NIET) ZUVER OP DE(N) GRAOT WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 124].

Pan 1988: MIES “onbetrouwbaar” [Telge 7, 88].

Acht-Tw 1954: Hee hef ze achterdoems, hee hef ze achterduums “hij is niet te vertrouwen” [Wanink 2]. [ACHTERDOEMS; ACHTERDUUMS].

Lich 1991: “Vrouwleupraot en boekweitezaad bunt ongewisse”, zeg i-j um dudelek te maken da'j neet geleuft wat der ezegd is [Telge 8, 140]. [ONGEWISSE].

Eib veur 1973: Ze gef oew spek te vretten maor henk oew an de zwoere op “ze maakt je lekker maar met gemene/laaghartige bedoeelingen” [H. Odink 3, 215].

- “Onbetrouwbare persoon; onbetrouwbare man”:

01 HEITEN HARFS: Sto / sHe 1983 [Telge 3, 60].

02 LOUWMAN: Doet.

03 LOUWMECH: Gels.

04 KWAZZEL: Gen.

05 LÄÖNES: Eef.

06 WINDBUUL: Vor.

07 FIELAP: Gies.

08 DRAO-PERE: Bel.

09 SJIELKRD: / sHe 1982 [Telge 3, 133].

10 SLIEFKRD: / Win 1971 [Deunk 1, 213].

11 SLIEFKRD: / Win 1971 [Deunk 1, 213].

12 BAMBOES: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

13 SMAKKERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182].

14 SCHUIKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 204].

15 GANNEF, GANF: / Eib 1980 [Telge 1, 24].

16 LAPZWANS: / Wesv 1996 [Telge 11, 60].

17 VRÖMDEN: / Lich 1991 [Telge 8, 139].

- “Onbetrouwbare vrouw”:

01 JAOJENNE: Gels.

02 VRÖMDE: / Lich 1991 [Telge 8, 139].

Loch: Van 'n vrouwe woor ie neet van op an könt, wordt wel 's ezegd: “Door mo'j gin eier onder leggen”.

sHe 1982: DEURGEDREVE VOLK “mensen die niet te vertrouwen zijn” [Telge 3, 60].

Win 1971: SMIEGEN “vals onbetrouwbaar zijn (handelen, spelen)” [Deunk 1, 217].

DENKEN

vermoeden

- 01 DENKE(N): Acht, Liem || Bat, Vre.
 02 DINKE: Pan.
 03 GELEUVEN: Alm, Ruu, Bor, Eib, Rek, Groen, Din, Meg, Sil, Baa, Does || Mar, Vre, Hei, Raes, Rhe, Emm, Kle.
 04 VERMOEDEN: Harf, Voo, Zel.
 05 'T IDEE HEBBEN: Win.
 06 'T GEVUUL HEBBEN: Vor.
 07 ZIK VERMOODBRAKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203].
 08 EISEN: / Lar 1838 [GV-alm 179].
 || vrezen: Mar 1927 [Heuvel 1, 80].

Lar: Tonia leep onder 't praoten op-ens weg; ik denke dat e op de teentjes etrapt was.

Baa: Tonia liep op-ens weg; ik geleuve dat ze op de teentjes etrapt was.

Acht-Tw 1948: Hee vermoedbraakt zik dat "hij vermoedt dat" [Wanink 1, 203].

Lar 1838: Gisteraovend viel Aolbert in-ens stik dale pardoos op de kop en doe eiste 'k dat ie uut zol gaon [GV-alm 179].

WANTROUWEG

wantrouwig; achterdochtig

- 01 WANTROUWEG/WANTROUWIG: Gor, Harf, Zut, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Eib, Bre, Din, Vars, Sil, Zel, Dre, Hen, Baa, Does, Gies, Lat, Wesv, Groes.
 02 WANTROUWEND: Eef, War, Wich, Bor, Gels, Haa, Groen, Meg, Wesd, Zel, Hen.
 03 WANTROUWEREG: Nee.
 04 ACHTERDOCHTEG/ACHTERDOCHTIG: Harf, Vor, Gels, Rek, Bre, Win, Gen, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Zev, Zed, Pan || Bat, Mar.
 05 ACHTERDÖCHTEG: Eib, Tol.
 06 ARGWANEND: War, Vor, Bor, Zel, Bro.
 07 SLECH(T) VAN VERTROUWE(N): Alm, Eef, Aal, Hen, Sto.
 08 NAOGAONS: Bel.
 09 LOERIES: Gor.
 10 LOENS: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 43], Win 1971 [Deunk 1, 136].
 || waantrouweg/waantrouwig: Vre, Emm, Kle.

Lat: Ik zei tege Tonia: "Hier he'j f1,55". Ze nam 't geld aan en telde 't meteen nao. Wat is ze wantrouwig.

Bel: Ikke zae tegge Tonia: "Hier heb ie f 1,55". Zee nam 't geld an en metene begon zee 't nao te tellen. Wat ne naogaonsen bliksem is ze toch!

Acht 1882: ACHTERDOCHT "wantrouwen" [Telge 2, 1].

VERDENKEN

- 01 VERDENKEN: Gor, Harf, Alm, Vor, Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Groen, Voo, Meg, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Groes, Zev, Zed || Mar.
 02 NAOGEVVEN: / Aal 1966 [Rots 2, 11].

Does: Ik bin geregeld geld kwiet; ik verdenk Ton der van dat hi-j 't staelt.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 DENKE(N): Gor, Eef, Zut, War, Wich, Ruu, Bor, Rek, Bel, Groen, Aal, Din, Gen, Sil, Wehl, Dre, Bro, Gies, Lat, Groes, Did, Sto || Bat.
 02 GELEUVE(N): Ruu, Hen, Zed || Raes.
 03 BANGE WAEZEN: Aal, Vars, Baa.
 04 NAOGEVEN: Bor.

Ruu: Ik bun elke kere geld kwiet, ik gleuve/ denke dat Tone 't stelt; of, veurzichteger: ie zollen haoste denken/gleuven dat Tone 't dut.

Vars: Ik bunne iederbods geld kwiet, 'k bun bange dat Toon 'm dat lapt.

Bor: Ik bun altied geld kwiet, ik geef 't Tone nao.

SPIET

medelijden

- 01 SPIET: Aal, Bre, Gen, Voo, Meg, Sil, Wesd, Wehl, Dre, Baa, Wesv, Zev, Zed, Sto, Pan, Lob / Pan 1988 [Telge 7, 131].
 02 MEDELIEDEN: Gor, Harf, Aal, Zel, Doet.
 03 MEDELIEJEN: Zut, War, Ruu.
 04 MEDELI-JE(N): Does, Ang, Lat.
 05 MEDELIENN: Vor.
 06 MEDDELIENN: Win || Haak.
 07 MEDDELIEJEN: Bel.
 08 METLIENN: Vor.
 09 METLI-JE(N): Meg || Kle.
 10 LEED: / Win 1971 [Deunk 1, 130].

Baa: 't Deertjen hulen zó slim toen zi-j eur moeder kwiet was; ik had spiet met eur.

Lob: 't Dernje blaerde zó toen ze eur moeder kwiet was; ik had spiet van eur. [Spiet van; ok: Wesv, Pan].

Win 1971: Hee kan mi-j toch zo leed doen "ik

heb toch zo'n medelijden met hem" [Deunk 1, 130].

● *Utdrukkingen veur "medelijden hebben met":*

- 01 TE DOON HEBBEN MET: Acht, Liem || Bat.
- 02 ARMOOD HEBBEN MET: Harf, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Bel, Dre, Hen, Tol.
- 03 BEGAON WAEZEN MET: Ruu, Aal, Gen, Zel, Hen, Bro, Ang.
- 04 BEGAONE WAENN MET: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].
- 05 BEGROTEN VAN: Win.
- 06 VERSPÖLD HEBBEN AN: Ruu.
- 07 BEKLAG HEBBEN MET: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].
- 08 'N INZEEN HEBBEN MET: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Haa: 't Kleine maeken hulen slim ton ze eur moo kwiet was; ik hadde toch zon armood met eur.

Vor: Ik hadde slim met eur te done.

Win: 't Begrooten mi-j toch zo van 't daernen.

Ruu: Ik hadde slim an eur verspöld.

Gees: A'j altied aoverdreden armood met 'n ander hebt, bu'j 'n KWAKERD.

Dre: A'j altied aoverdreden spiet met 'n ander hebt, bu'j 'n TOETE.

Eib veur 1973: Da's ok ne barmhartege moder van Varsseveld "ironisch gezegd als iemand op verkeerde wijze barmhartigheid bedrijft; ontleend aan het beeld van de Bedrukte Moeder Gods van Varsseveld dat in de katholieke kerk in Silvolde staat" [H. Odink 3, 163]. [BARMHARTEG; MODER; VARSSEVELD].

Eib veur 1973: Too schot 'm de barmhartigheid te hope "ironisch gezegd als het lang duurt voordat iemand medelijden toont" [H. Odink 3, 163]. [BARMHARTEGHEID].

GEVEULEG

medelijdend

- 01 GEVEULEG: Gor, Alm, Eef, Vor, Loch, Bor, Nee, Eib, Bre.
- 02 GEVULEG: Wich, Meg, Vars, Hen, Does, Wesv, Groes, Zev.

- 03 METLAEVEND: Vor, Eib, Bel, Groen, Meg, Sil, Pan.
- 04 MEELAEVEND: Gor, War.
- 05 WEEKHARTEG: Ruu, Win, Vars, Kep, Hen.
- 06 WEEKZEREG: Gor, Win, Vars || Vre.
- 07 WEEK: Eib.
- 08 METGAOND: Rek, Zel.
- 09 MEEGAOND: Harf, Rek.
- 10 GOEDHARTEG: Vars, Tol.
- 11 GOODAARDEG: Lar.
- 12 METVULEND: Pan.
- 13 METVEULEND: Aal || Vre.

Eib: Dina had slim met 't hulende maeken te doon; Dina is ok zo geveuleg/metlaevend/week.

Eib veur 1973: RÖWLEK "meelijwekkend" [H. Odink 3, 206].

Lich 1991: ZUNDEG "meelijwekkend" [Telge 8, 151].

BLOOD

stumper, (arme) sukkel, stakker

- 01 BLOOD: Gor, Loch, Bor, Gels, Eib, Rek, Bel / Eib 1980 [Telge 1, 10], Lich 1991 [Telge 8, 23].
- 02 AERMEN BLOED: Pan.
- 03 STUMPERD: Gor, Alm, Wich, Bor, Nee.
- 04 STUMPER: Ruu, Wesd, Groes, Zev.
- 05 STAKKERD: Gor, Lar, Eib, Tol.
- 06 STAKKER: Gor, Groen || Bat.
- 07 SÖKKEL: Eib, Win, Meg, Hen.
- 08 ARMEN SÖKKEL: Lich / Eib 1980 [Telge 1, 77].
- 09 ARMEN DROMMEL: Vor, Din, Kep, Dre.
- 10 ZIELEPOOT: Zut, Voo, Baa.
- 11 (ARMEN) WORM: Vor, Hen / Lar 1864 [GV-alm 170], Vars 1985 [Telge 6, 411].
- 12 WÖRM: / Pan 1988 [Telge 7, 155].
- 13 ARME SLOEBER: Zut, Sto.
- 14 ARME BLIKSEM: Vars.
- 15 ARME DONDER: Sto.
- 16 ARME SODEMIETER: Sto.
- 17 AERMEN HUMMEL: Pan.
- 18 ARMEN SLOEKERD: Din.
- 19 ARME PORK: / sHe 1982 [Telge 3, 118].
- 20 HÖRVEL: / Aal 1964 [Rots 1, 17].
- 21 KRÖKKEL: / Aal 1966 [Rots 2, 7].
- 22 DUMMELTIEN: / No Acht 1839 [Telge 4, 27].
- 23 BEDREUFDEN: / Lich 1991 [Telge 8, 19].

Gels: Zien hoës of-ebrand, zien spul kwiet; wat 'n blood.

Hen: Zien huus af-ebrand, zien grei kwiet; wat 'n sökkel/worm.

Din: Hie is alles kwiet; wat 'n armen sloekerd.

Pan: Hi-j is alles kwiet; wat 'n aermen hummel/aermen blood.

No Acht 1839: 'N DWALM IN DE MOTRAE-GEN "iemand die zichzelf niet kan helpen" [Telge 4, 27].

HEERLEK

weldadig

- 01 HEERLEK: Alm, Zut, Vor, Ruu, Bor, Zel.
- 02 GENEUG(E)LEK: Vor, Loch, Gels, Nee, Eib.
- 03 WELDAODEG: Gor, Loch, Doet, Hen.
- 04 WELDADIG: Meg, Wesd, Zel.
- 05 ZALEG: Zut, Haa, Groen, Meg.

- 06 FIJN: Bre, Dre, Baa, Sto.
- 07 GEWELDEG: Harf, Bor.
- 08 LEKKER: Ruu, Gees, Wesv, Pan.
|| good: Vre, Boch.

Ruu: A'j weerumme komt uut de drokte van den stad, dan is de röste hier op 't land heerlek/dan is 't hier op 't land heerlek rösteg.

Loch: Weerumme uut de drokke stad is de röste op 't platteland geneugelek.

Sto: A'j uut de druktes van de stad komp, is de rös hier in de umgaeving zo fijn.

Pan: Wat is 't hier toch lekker rustig.

● *"Weldadig zijn", "een weldaad zijn" kan umschreven worden as:*

- 01 GOED DOEN: Gor, Wich, Bor, Aal, Bre, Win, Din, Vars, Wehl, Hen, Tol, Gies, Wesv, Groes, Did, Zed || Bat, Raes, Rhe, Emm, Kle.
- 02 GOOD ANDOON: Eib.
- 03 HEERLEK AN KOMMEN: Bel.
- 04 'N WELDAOD WAEZEN: Vor, Ruu.
- 05 'N WAELE WAEZEN: Eef.
- 06 'N ZAEGEN WAEZEN: Ruu, Lich.

Wehl: Weerum uut de drukke stad, dut mien de rös op 't derp goed.

Bel: De röste van den boerskop kump mien zo heerlek an.

GUNST

gunst

- 01 GUNS(T): Gor, Harf, Alm, Vor, Lar, Haa, Eib, Bel, Voo, Meg, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Hen, Tol, Does, Zev, Did || Emm.
- 02 GUNSTE: Vor, Eib.
- 03 GEUNS(T): Gels || Haak.
- 04 GAVE: Bel.
- 05 GOEIE DAOD: Lob.

Zev: Toon duut altied alles eiges; as Tonia 'm 's helpe mag, dan is dat 'n guns.

Vor: Hee dut alles altied allene, PER GRATIE meug iej 'm 's helpen.

Vars: Toon meent dat e heel goedgunsteg is, as Tonia 'm helpen mag. [GOEDGUNSTEG].

● *"In de gunst staan bij (iemand)":*

- 01 'N WIT VEUTJEN HEBBEN BI-J: Eef, Vor, Aal, Wesv, Zev.
- 02 AN 'T VEURSTE VASKEL STAON BI-J: Win.
- 03 'N PLAESKEN IN 'T KAMMENET HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 118].
- 04 'N PLAETSKEN BIEJ MODER IN 'T KAMNET HEBBEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 114].
- 05 IN DE KASTE STAON BIE: / Bor 1882 [Kobus 1, 463].

● *"In de gunst komen bij (iemand)":*

- 01 GOEIE ZIED MAKEN BIEJ: Bel.
- 02 NE GOO ZIED KRIEGEN BIEJ: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 218].
- 03 'N BRUNEN AERM HAOLE : Pan.

Pan: Now snap ik worum gi-j 'm met dat zwaore waerk geholpe het: gi-j wou 'n brunen aerm haole.

Pan 1988: Um 'n dern umhaer ruke "de gunsten trachten te verkrijgen van een meisje" [Telge 7, 116]. [UMHAER; RUKKE].

● *Utdrukkingen veur "iemand een gunst bewijzen" bunt:*

- 01 'EMES TE WILLE WEZZEN: Win.
- 02 'EMES 'N GEVALLEN DOON: Win.

Win: Hee is eur te wille/hee deut eur 'n gevalen.

- *Vake wordt “iemand een gunst bewijzen” omschreven:*

- 01 WAT BIEZUNDERS WAEZEN: Harf, Wich, Bor, Rek, Groen, Bre, Lat || Mar.
- 02 IETS BIEZUNDERS WAEZEN: Eef, Vor.
- 03 HEEL WAT WAEZEN: War, Vor, Bor, Lich, Zed, Sto.
- 04 HEEL WAT HIETE: Pan.
- 05 'N UUTZONDERING WAEZE(N): Zut, Bro, Baa, Wesv.

Rek: Tone wil altied alles op zien eenmood doon; at Tonia 's ne kere helpen mag dan is dat wat bezunders; dat meug ie dan wel anschrieven. [ANSCHRIEVEN; ok: Gor].

Eef: 't Is wel heel iets biezuunders as Tonia Tone helpen mag; dat mag wel in de krante. [KRANT(E); ok: Gor, Aal, Kep].

Sto: 't Is al heel wat as Tonia Toon helpe mag.

Pan: 't Hiet heel wat as Tonia Toon helpe mag.

Win: An 't achterste vaskel staon “achtergesteld worden”.

TROOSTEN

troosten

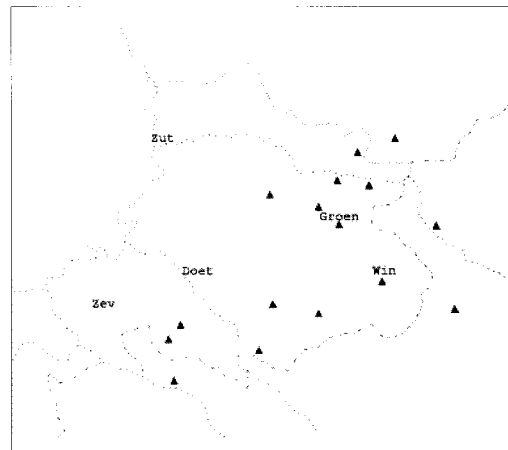
- 01 TROOSTE(N): Gor, Vor, Ruu, Eib, Bel, Groen, Meg, Sil, Zel, Doet, Bro, Gies, Zev, Lob / Acht 1895 [Telge 2, 63].
- 02 TREUSTE(N): Ruu, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Voo, Vars, Zed, Sto || Haak, Vre, Stlo, Emm.

Doet: De buurvrouw van Tonia hulen vreselek; ze was niet te troosten.

Tol: De buurvrouw van Tonia gren toch; ze was ontroosboor. [ONTROOS(T)BOOR; ok: Vor].

- *In vriejer gebruik:*

- 01 STIL(LE) KRIEGE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, War, Wich, Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Win, Din, Gen, Zel, Wehl, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Wesv, Groes, Zed, Sto, Pan || Mar.
- 02 ZUUT KRIEGEN: Gen, Ang.
- 03 TUT BEDARE(N) KRIEGE(N): Vor, Bor, Rek, Hen, Baa, Does, Wesv.

▲ *treuste(n)* 02

Is in 't Westen van Acht en Liem trooste(n) 't gewone woord, in 't Oosten kump treuste(n) (nog) völle veur.

- 04 TOT BEDARE(N) BRENGE(N): Gor, Eef, Bre, Sil, Bro, Gies.
- 05 TOT BEDAEREN BRENGEN: Zut.
- 06 BEDARE(N): Gor, Gels, Sil, Did.
- 07 KALMERE(N): Gor, War, Bre, Tol, Lat, Wesv.
- 08 HELPEN: Harf, Meg || Mar, Raes.
- 09 TOT RÖSTE BRENGE(N): Groen, Zev.

Wich: De buurvrouw van Tonia en eur jungskenen sjanken slim; ze waren niet stille te kriegen.

Vor: De buurvrouw van Tonia en eur jungskenen huuln zo slim; ze waren jao neet töt bedaren te kriegen.

Does: De buurvrouw was niet tot bedaren te kriegen; 't jungskenen was niet stil te kriegen. “Stil kriegen” zeg i-j alleen van kinderen. [Ok: Gor, Harf, Alm, Eef, Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Rek, Win, Din, Gen, Wehl, Dre, Hen, Tol, Zed, Pan || Mar].

Ang: De buurvrouw was niet stil te kriegen; 't jungskenen was niet zuut te kriegen.

TROOST

troost

- 01 TROOS(T): Gor, Harf, Vor, Ruu, Loch, Haa, Eib, Bel, Groen, Voo, Meg, Zel, Doet, Hen, Tol, Zev / Acht 1895 [Telge 2, 135] || Vre.

Groen: 't Is ne helen troost veur mi-j dat Tonia morgen kump, anders zo'k neet wetten hoo'k alles op tied in de riege zol kriegten.

● *"Het is een hele troost" wordt vake vrie vertaald:*

't Is 'n hele/heel:

- 01 GERÖS(T)STELLING: Harf, Vor, Gels, Nee, Bel, Lich, Aal, Sil, Zel, Tol, Does, Did, Sto || Mar.
- 02 GERÖSTEGHEID: Alm, Win, Gen, Dre, Hen.
- 03 RÖSTE: Eib, Rek, Win, Wesd.
- 04 GELUK: Aal, Hen, Ang.
- 05 GEMAK: Gor, Bro.
- 06 ZÖRG(E) MINDER: Baa, Lat.

Hen: 't Is 'n hele geröstegheid dat Tonia margin kump.

Baa: 't Is 'n hele zörge minder dat Tonia margin kump.

't Is:

- 01 GOED: Vor, Bre, Dre || Raes, Kle.
- 02 FIJN: Zut, War, Gies.
- 03 'N PAK VAN MIEN HERT: Zut.

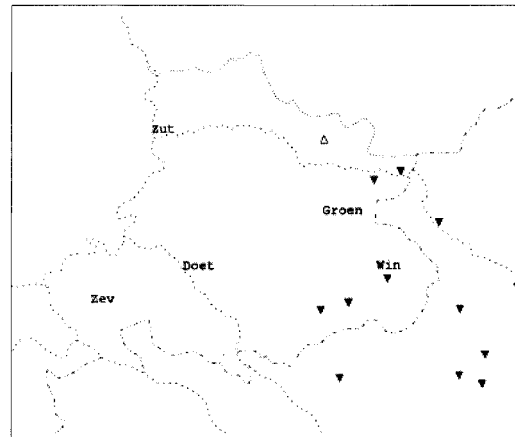
01 'T DUT MIEN GOED: Din, Zed.

02 IK BUN BLIE(J)/BLI-J: Eef, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees, Vars, Wehl, Wesv, Lob, Pan || Bat.

JALOERS, AFGUNSTEG

jaloers, afgunstig

- 01 JALOERS, JE'LOERS: Acht, Liem || Wilp, Bat, Haak.
- 02 SJALOERS, SJE'LOERS: Gor, Groen, Pan.
- 03 SALOERS: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 93].
- 04 AFGUNSTEG: Acht, Liem || Vre, Emm, Kle.
- 05 OFGUNSTEG: Gees, Nee, Rek, Bel, Groen || Bat.
- 06 OFGEUNSTEG: Gels || Mar.
- 07 AVE(R)GUNSTEG: Eib, Rek, Aal, Bre, Win / Aal 1966 [Rots 2, 2], Win 1971 [Deunk 1, 1], Eib 1980 [Telge 1, 5] || Vre, Stlo, Ges, Ram, Bork, Hei, Boch.
- 08 AOVERGUNSTEG: / Acht 1895 [Telge 2, 5].
- 09 EUVELGUNSTEG: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5].

▼ *ave(r)gunsteg 07*   △ *abbegunsteg 10*

'n Bezunder woord veur jaloers is *avegunsteg*. *Ave* is 'n old woord veur "af"; dat *avegunsteg* al in de Middeleeuwen veurkump, gif an dat 't um 'n heel old woord geet wat in onze streek allene nog in 't uterste oosten bekend is. De vorm *abbegunstig* –veur Gees– is ok an 't ende van de 19e eeuw nog vaste-elegd.

- 10 ABBEGUNSTEG: Gees / Acht 1895 [Telge 2, 1].
- 11 MISGUNSTEG: Gor || Raes.
- 12 LOENZEG: Meg.
- 13 IJVERZUCHTIG: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 69].
- 14 MIETEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 52].

Nee: Jaloers is minder slim as ofgunsteg.

Bre: Tone krig den grootsten appel; mo'j Tonia 's avegunsteg zeen kieken.

Eef: Hee kan neet good zeen dat iej 'n nieje fietse hebt. IETS NEET GOOD KÖNNEN ZEEN "afgunstig zijn".

Gen 1999: 'N DEURN IN 'T OOG HEMMEN "afgunstig zijn" [Telge 12, 42].

Eib veur 1973: DE BROKKEN OET DE MOND KIEKEN "zeer jaloers zijn" [H. Odink 3, 41].

Win 1971: 't Ongegönde brood wordt 't meeste ge-aetene "gezegd als mensen afgunstig zijn" [Deunk 1, 36]. [ONGEGÖND; BROOD; AETEN].

● *Utdrukking veur "afgunstig zijn op iemand":*

01 BIEJ 'N ANDER 'T VET IN DE SCHÖT-
TELE ZEEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3,
238].

- "Afgunst, jaloezie":

Vars 1985: De samenwerking tussen twee
keerls wördt vake kaopt emaaft deur de kif
tussen eure vrouwluu [Telge 6, 172]. [KIF
"jaloezie"].

Acht 1882: ÄÖVELGUNNE "afgunst" [Telge
2, 5].

Acht-Tw 1948: ABEGOONS "afgunst" [Wa-
nink 1, 65].

Win 1971: AVERGUNST "afgunst" [Deunk 1,
1].

Vars: A'j heel slim afgunsteg bunt, barst i'j
van JALOERSEGHEID.

Eib veur 1973: Misgund/ongegund brood
wordt 't meeste egettene "afgunst komt zó
vaak voor, dat men zich daar niets van aan
moet trekken" [H. Odink 3, 41]. [MISGUND;
ONGEGUND].

Win 1969: Met zinne en verstand kik de Oele-
vlocht zich dat gedoote van dee getelingen
an. Of 't 'n spöllen met mekare is of aver-
gunstegheid, daor kan e neet oet wies wor-
den [Schriewied 103]. [AVERGUNSTEG-
HEID].

- "Afgunst opwekken":

01 SPEL(LE)KE: Zed / sHe 1982 [Telge 3,
139].

02 STIEFKINDERE MAKEN: / Vars 1985
[Telge 6, 336].

03 SCHAELE OGEN MAKEN: / Vars 1985
[Telge 6, 336].

04 SCHIEVE GEZICHTEN MAKEN: / Vars
1985 [Telge 6, 336].

Zed: Ik heb snuupkes en gi-j lekker niet. Dat
nume wi-j: spelleke.

Gor: 'n Jaloerse vrouwe is 'n jaloerse katte; 'n
jaloerse keerl 'n jaloers apperaat. [KATTE;
ok: Groen. APPERAAT].

- Veur "jaloers/afgunsteg kieken", kiek in:
De mens-C, blz. 649.

SCHIK

leedvermaak

01 SCHIK: Acht, Liem || Bat, Emm.

02 WILLE: Ruu, Lar, Gels, Haa, Nee, Eib ||
Mar.

03 STILLE WILLE: Eib / Eib 1980 [Telge 1,
98].

04 PLEZIER: Wesv || Raes, Kle.

05 PLEZEER: Loch, Bel, Bre.

Ok op-egeven: LEEDVERMAAK.

Sil: Toon was völ geld kwiet geraakt; Tonia
gunnen 'm dat van harte: ze had der schik
van.

Eib: Tonia had der wille van; hee is der ene
met stille wille.

- "Schik" en "plezier/plezeer" wordt in 'n
antal gevallen naoder omschreven:

01 INWENDEG SCHIK/SKIK: Harf, Vor,
Groen.

02 STIEKEM SCHIK: Kep.

03 STILLEKES SCHIK: Bro.

04 INWENDEG PLEZEER: Bel, Wesv.

05 SCHIK VAN ANDERMANS NAREG-
HEID: Wich, Bor, Haa, Zel.

06 SCHIK VAN ANDERMANS LEED: Gels,
Hen, Did.

07 SCHIK VAN 'T VERDRIET VAN 'N AN-
DER: Wehl.

08 SCHIK UM ANDERMANS ELLENDE:
Vars.

09 SCHIK UM 'N ANDER ZIEN ONGELUK:
Kep.

10 SCHIK IN 'N ANDER ZIEN VERLIES:
Does.

11 PLEZEER UM ANDERMANS VER-
DREET: Lich.

Groen: Tone was völle geld kwiet ewordene;
Tonia gunnen 'm dat van harte: ze had der
inwendeg skik van.

Haa: Wiej zegt: dén hef schik van 'n ander
zien naregheid.

- Veur "leedvermaak hebben" bunt op-
egeven:

01 IN 'T/EUR VUUSKEN LACHEN: Gor,
Loch.

02 SCHADELEK LACHEN: Bel, Hen.

03 INWENDEG LACHEN: Alm.

04 GRÄÖLEN: Gor, Eef.

- 05 SMEICHELEN: Ruu.
 06 'SMIESPELEN: Eib.
 07 'GNIESTEREN: Rek.
 08 GLOESKEN: / Win 1984 [Witte peerd 14].
- 09 ZICH VERKNÖTTEREN UM ANDER-
 MANS NAREGHEID: Gor / Vars 1985
 [Telge 6, 375].
 10 LACHEN UM ANDERMANS NAREG-
 HEID: Aal.
 11 LACHEN UM 'N ANDER ZIEN ELLEN-
 DE: Bor.
 12 LACHE AOVER ANDERMANS ONGE-
 LUK: Zev.

Hen: Tone had völle geld verspöld; Tonia gunnen 'm dat van harte: ze mos der schadelek umme lachen.

Rek: Tone had völle geld verspöld; Tonia gniestern der umme.

Zev: Wi-j zegge: dén mot lache aover ander-
 mans ongeluk.

Win 1984: Derk Waomelink hef zich ne rat-
 tenkouwe etimmerd. Zo ene waor de ratten in
 kroept as 't boeten boest. Hee smit der wat
 moksel in. Dan könt ze nusselen. Hee gloes-
 ket. Noo zal e dee krenge [Witte peerd 14].

- *Ene dén leedvermaak hef is 'n:*

- 01 GRÄÖLERD: Eef.
 02 SMEICHEL: Ruu.

ONTZEEN

ontzien, sparen

- 01 ONTZEEN: Gor, Harf, Vor, Ruu, Loch,
 Lar, Gels, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win
 || Mar, Haak.
 02 ONTZIEN: Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Hen,
 Tol, Does, Zev, Did, Zed.
 03 SPOREN, SPAOREN: Gor, Alm, Ruu,
 Gees, Rek, Lich, Aal, Hen.
 04 NEET AN 'T ZINNE WAEZEN: Gor || Bat.
 05 NEET AN 'T BEZINNE WEZZEN: Aal.

Voo: Ontzien; met 'n ie as in 't woord bier.
 [Ok: Meg, Did].

Ruu: Sporen; maor ontzeen kan ok, al bu'
 dan natuurlek wal met ne woord gengs wat
 feitelek van oorsprong Hollands is.

Lar: Tone had 't naar drok; doorumme he'w

beslotten um 'm bie 't opzetten van 't feest te
 ontzeen.

Aal: Tone was zo onmundeg drok; doorum-
 me he'w af-epraot um met 't veur mekare
 maken van 't feest 'm neet an 't bezinne te
 wezen.

Vars 1985: Iemand te völle an 't zin waezen
 "te veel van iemand vergen" [Telge 6, 420].

- *In vriejer gebruik:*

- 01 VRIELAOTEN: Harf, Ruu, Bor, Zel, Ang.
 02 MET RUST LAOTEN: Eef, Bor, Meg.
 03 MET VRAE LAOTEN: Vor, Bro.
 04 VRI-JSTELLE: Wesv.
 05 ONTHEIT GEVEN: Vars.
 06 TE MUTE KOMMEN: Wesd.

Wesv: Umdah Toon 't zo druk had, hemme
 we beslaote 'm vri-j te stelle.

Vars: Umdat Toon 't vreselek druk had, wier
 beslotten um 'm ontheit te geven.

Kot 1911: Dieks, Does, Derk en de moder
 hadden stik 'n verdraegzaam laeven, este-
 meerden mekaars gebraken en schikten
 zich in alles umdat ze dat ok wal mosten [Mei-
 nen 2, 112]. [MEKAAR ESTEMEREN "elkaar
 ontzien"].

VEURZICHTEG WAEZEN

*zich in acht nemen, zich hoeden voor (iets/
 iemand)*

- 01 VEURZICHTEG WAEZEN: Acht, Liem ||
 Bat, Vre, Raes, Rhe, Emm, Kle.
 02 OPPASSE(N): Harf, Alm, Vor, Ruu, Bor,
 Gees, Aal, Bre, Vars, Zel, Dre, Hen, Baa,
 Tol, Groes, Zev || Rhe.
 03 UUTKIEKE(N): Alm, Zut, War, Vor, Ruu,
 Lar, Bor, Aal, Wehl, Gies, Wesv, Pan,
 Lob.
 04 OETKIEKEN: Nee, Eib.
 05 ZICH IN ACH(T) NEMME(N): Gor, Harf,
 War, Vor, Ruu, Gels, Haa, Eib, Rek, Bel,
 Groen, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo,
 Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Hen,
 Tol, Ang, Zev, Did, Sto / Vars 1985 [Telge
 6, 1] || Bat, Vre, Stlo, Ram.
 06 ZICH IN ACH(T) NAEME(N): Voo, Meg,
 Sto || Vre, Boch.
 07 ZICH IN DE GATEN HOLDEN: Gor, Vor,
 Ruu, Eib.

- 08 ZICHZELF IN DE GATE(N) HOLDE(N): Zut, Zed.
- 09 ZICH WAREN: Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Win, Zel, Kep, Dre, Hen, Bro / Acht 1882 [Telge 2, 148], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 113/209], Aal 1964 [Rots 1, 51], Win 1971 [Deunk 1, 272], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 250], Eib 1980 [Telge 1, 95], sHe 1982 [Telge 3, 170], Wesv 1996 [Telge 11, 95], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Bat.
- 10 ZICH WAORE: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 152].
- 11 ZICH ONTZEEN: Vor, Loch.
- 12 ZICH ONTZIEN: Does, Lat.
- 13 ZIK WACHTEN: / Acht 1895 [Telge 2, 147].
- 14 ZICH HUDEN: / Din 1964 [Oelenwanne 48], Vars 1985 [Telge 6, 151].
|| zich oppassen: Raes.

Zev: As 't kold, nat en winderig is, mot Tonia veurzichtig zun/zich in ach nemme, anders het ze 't zo veur de klös veur. Waes veurzichtig! Nem ow in ach! Pas op!

Lich: At 't kold, nat en boldereg weer is, mot Tonia zich waren, anders is ze zo krank. Waart ow, anders he'j 't zo weer te pakken!

Baa: Tonia mot oppassen, anders hef ze 't zo weer te pakken. Pas op, anders vat i-j koldegheid!

Wesv: Tonia mot uitkieke, anders het ze 't zo te pakke. Kiek uut, anders bu'j zo verkolde!

Gor: Tonia mot zich in de gaten hollen, anders is ze zo zeek. Hol oe goed in de gaten, anders vat iej koldegheid.

Lat: Tonia mot zich ontzien, anders is ze zo ziek. Waes veurzichtig!

Eib veur 1973: Wee ene kere op den liemgarden is ewes, waart zik vuur de tweede kere "een gewaarschuid mens telt voor twee" [H. Odink 3, 149]. [LIEMGARDEN].

Vars 1985: I-j mot ow veur de rook net zo wel huden as veur 't vuur, wördt ow waarschouwend ezeg a'j met luu ummegaot die dinge doet die 't daglech niet verdragen könt, want dan word i-j ok verdacht [Telge 6, 151]. [ROOK; VUUR].

Acht-Tw 1948: Vuur fiene leu en motraegen mo'j oew waren [Wanink 1, 209].

Win 1971: Waart ow an de windzied "schertsende uitdrukking voor het gebruikelijker

waart ow = pas op" [Deunk 1, 279].

Acht 1882: WARE "hoede". WACHT "waakzaamheid" [Telge 2, 148/147].

FIJN VINDEN

waarderen

- 01 FIJN VINDE(N): Gor, Harf, Alm, Zut, War, Wich, Ruu, Bor, Haa, Aal, Din, Vars, Kep, Dre, Hen, Baa, Gies, Lat, Wesv, Groes, Zev, Did, Sto.
- 02 MOOI VINDE(N): Bor, Eib, Groen, Gen, Wehl, Sto || Vre.
- 03 AARDEG VINDEN: Vor, Loch, Tol.
- 04 AORDIG VINDE: Pan, Lob.
- 05 ANSTENDEG VINDEN: Rek.
- 06 JOFEL VINDEN: Zut.
- 07 WAARDEREN, WARDEREN: Gor, Vor, Lar, Haa, Eib, Bel, Bre, Wesd, Zel, Doet, Hen, Bro.
- 08 WARDIEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 368].
- 09 OP PRIES STELLE(N): Eef, Ruu, Lar, Nee, Meg, Sil, Zel, Zed.
- 10 GOOD ANSTAON: Ruu, Gels, Eib, Win || Rhe.
- 11 BES(T) ANSTAON: Gor || Mar.
- 12 ERG ANSTAON: Ang.
- 13 ESTE'MEREN: Groen, Lich / Eib 1981 [Weeink 1, 79], Lich 1991 [Telge 8, 37].
- 14 ESTEMIÈRE(N): / Wesv 1996 [Telge 11, 37], Gen 1999 [Telge 12, 51].
- 15 ESTAMIÈRE: / Wesv 1996 [Telge 11, 37].
- 16 DESTE'MEREN: Groen.
|| good vinden: Boch.

Kep: Toen ik ziek was, kwam Tone iederen dag effen um dn hoek kieken; dat von'k fijn.

Rek: Ton ik zeek wazze, kwam Tone alle dage effen der achter hen kieken; dat von ik heel anstendeg van 'm.

Gels: Ton ik zeek wazze, kwam Tone alle dage aemm an; dat ston mie good an.

Lich: Too ik krank wasse, kwamp Tone mien elken dag ansprekken; dat he'k gruwelek estemeerd.

Groen: Dat he'k arg edestemeerd/estemeerd.

Vars 1985: Van völle mensen die 't goeie niet wardiert, kö'j zeggen: Of i-j 'n varken slaot of aait, schreeuwen dut 't altied [Telge 6, 368].

Vars 1985: Hie kan wel op Jan-Willem afgeven mor van tied tot tied hef e 'm neudeg.

Hie mot 'm 'n betjen estemieren en dan wil Jan-Willem 'm best helpen. ESTEMIAREN "(iemand) in zijn eer laten" [Telge 6, 102].

Din 1927: Jonges könt zo voel waezen maor as ze markt da'j eur haost veur "groot" estemiert, dan könt ze al heel wat [Archief 1, 47].

Liem 1845: Die man het eigelek niks geen genot, went 't volmaakte is zeldzaam en 't is bi-j 'm weinig in estimaotie [GV-alm 183]. [ESTIMAOTIE "achting"].

MINACHTEND

minachtend, schamper

- 01 MINACHTEND: Gor, Harf, Wich, Lar, Bor, Nee, Aal, Bre, Win, Sil, Zel, Dre.
- 02 VERACHTELEK: Voo, Zel, Hen, Tol || Hei.
- 03 SCHAMPEREG: Nee, Aal, Win, Dre.
- 04 SCHAMPS: Ruu, Bor.
- 05 SCHAMPER: Lich, Aal.
- 06 SCHAMPEREG: Ruu, Rek, Dre.
- 07 SCHIMPEREG: Groen.
- 08 SCHIMPSCHEUTEREG: Vor.
- 09 MISPRIEZEND: Loch, Bor, Tol, Groes.
- 10 SMALEND: Bel, Baa.
- 11 SNEEREND: Hen.
- 12 MET 'N SCHAMPER: Groen.
- 13 OET DE HEUGTE: Win.
- 14 UUT DE HEUGTE: Sto.
- 15 NEERBUGEND: Voo.
- 16 SJEKKEREG: Gor.
|| minachtig: Boch.

Groes: De monteur zag zich 't gewörm van Ton mispriezend aan en zei schamper: "Auto ri-je is ok wel arg moeilek". "Doe nie zo mispriezend", zei Ton.

Dre: Toon kreeg 't niet veur mekare um de auto op de goeie plaatse in de garage neer te zetten. De monteur zei schampereg: "Auto ri-jen is ok zo moeilek". "Doe niet zo schampereg", zei Toon.

Vor: De monteur zei schimpscheutereg: "Auto riejen is neet makkelek".

Groes: Veur "met verachting" bestaat geen woord; iemand niet (arg) hoog hemme is: "iemand verachten". [HOOG].

Sil: "Afpraoten da'j der um negen uur bunt, niet kommen en dan mi-j de hele margen laoten wachten", zei Theo minachtend.

● In vrie gebruik:

- 01 HATELEK: Gor, Zut, Eib, Dre, Wesv || Bat.
- 02 KLEINEREND: Hen, Tol, Lat, Wesv, Zev.
- 03 MIN: Vor, Aal, Zel.
- 04 MINDERWEERDEG: Wich, Bre.

Zut: De monteur zei hatelek: "Auto riejen is moeielek". "Doo neet zo hatelek", zei Tone.

Aal: Praot neet zo min; doo neet zo min.

Win 1971: Da's mi-j te min "dat is beneden mijn waardigheid" [Deunk 1, 144].

Doet: A'j iets kriegt en ie zegt der geen danke-wel veur, dan liek dat zo onswears. ONSWEERS "onwaardig; ondankbaar".

● Veur "minachtende opmerking" is nog op-egeven:

- 01 STRIEKERD: Win, Vars.
- 02 SCHAMPERD: / Win 1971 [Deunk 1, 200], Lich 1991 [Telge 8, 102].
- 03 SCHAMPSPAON: / Win 1971 [Deunk 1, 200].

Win: Zon geprutkete, daor gaf den monteur Tone 'n striekerd over.

Vars: De monteur bedruven zich en zei met zo'n striekerd: "Auto rieden is ok vreselek moeilek".

Win 1971: Hee kon 't neet laoten of hee mos mi-j ok nog ne schamperd metgeven [Deunk 1, 200].

● "Verachtelijk mens":

- 01 AOS: / Ruu 1930 [Zwart 3, 234].
- 02 ÄÖS: / Ruu 1930 [Zwart 3, 234].
- 03 MIEGERD: / Win 1971 [Deunk 1, 144].

Win 1971: NE MINNEN "lage, verachtelijke man. MINNE "lage, verachtelijke vrouw [Deunk 1, 144].

● Veur "minachtend kieken" kiek in *De mens-C*, blz. 653: *schoeks loere*; veur "schadelek lachen" kiek onder: *lachen*.

DANK

dank

- 01 DANK: Acht, Liem || Bat, Vre, Stlo, Boch, Emm, Elt.

Voo: As dank veur de moeite kreeg Toon f 25,-.

Acht 1895: ERKENTELEK “erkentelijk” [Telge 2, 33].

Acht-Tw 1948: DAANKWETEN “dankbaar zijn” [Wanink 1, 84].

Doet: A’j iets kriegt en ie zegt der geen dankje-wel veur, dan liek dat zo ondankboor. ON-DANKBOOR “ondankbaar”.

BELONEN

belonen

01 BELONE(N): Acht, Liem || Vre, Raes, Emm, Kle.

Sil: Eur harde warken wier beloond, want Tonia’s huus zag der weer netjes uut.

● *In vriejer gebruik:*

01 ERE/EER HEBBE(N): Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Bor, Gees, Rek, Lich, Aal, Gen, Hen, Wesv, Groes, Pan, Lob.

02 LOON NAOR WARKEN KRIEGEN: Ruu, Nee.

03 WARE VEUR ZIEN GELD KRIEGEN: Bel.

04 PROFIET HEBBEN: Wich.

Gen: Tonia had eer van eur harde warken, want eur huus zag der weer keureg netjes uut.

Wich: Tonia had profiet van eur harde warken, want eur huus zag der weer knap uut.

Zie 1991: “Ik zal ow der wal ne kere veur in de graven stoten”, zeg i-j a’j der ene ne borrel wilt geven veur wark dat e veur ow edaone hef [Telge 8, 119]. [GRAVEN; STOTEN].

WILD

onstuimig

01 WILD: Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Ruu, Lar, Rek, Groen, Bre, Win, Vars, Kep, Dre, Hen, Baa, Lat, Groes.

02 WILDEREG: Gor.

03 ONBESOESD: Alm, Eef, Vor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Voo, Kep, Tol, Sto / Acht 1882 [Telge 2, 93].

04 BALSTUREG: Wich, Vor, Bor, Nee, Eib, Bel, Vars, Hen.

05 BALDEREG: Eib, Aal.

06 ONSTUMEG: Gor, Vor, Bel, Zel, Doet, Zev.

07 ONBENULLEG: Wich, Loch, Nee, Vars, Ang || Bat.

08 ONVE(R)NULLEG: Voo, Vars, Dre.

09 ONWIES: Gels, Eib, Bre, Din, Gen.

10 ONHEUREG: Baa / Kot 1911 [Meinen 2, 66].

11 ONMUNDEG: Bro / sHe 1982 [Telge 3, 107].

12 OPVLIEGEND: Sil, Hen, Lob.

13 OPVLIEGEREG: Hen, Zev.

14 OPVLEGEREG: Haa, Aal.

15 GEDAON: Gor, Harf, Lar.

16 JOECHTEREG: Voo, Doet, Dre.

17 BOLDIEZEG: Win.

18 OVVERDREVVEN: Groen || Raes.

19 WUUST: Wehl / sHe 1982 [Telge 3, 175], Gen 1999 [Telge 12, 179].

20 RAUW: Wesv.

21 ROW: / Gen 1999 [Telge 12, 134].

22 HEFTEG: War.

23 TRALAT: Gor.

24 HETTEL: Wesd.

Lat: In zien manier van doen is Toon nogal wild: as hi-j kwaod is, dan sleet e alles kort en klein en at e gek is op ’n deerntje, dan kan e der niet van afblieve.

Wesv: In zien manier van doen is Toon bar rauw: as ie giftig is, sleet ie de hele sante-kraom aan gruzelemente en as ie van ’n grietje huld, kan ie de pote nie van eur af houwe.

Baa: Toon is ’n onheurege keerl.

Bro: Tone is ’n onmundege keerl.

Gor: Tone is arg gedaon/tralat.

Bel: Foj wat is Tone onstumeg; hee is net zo boldereg as ’t weer.

● *Veur “wild, onbesuisd, onbezonnen, onbehouwen, ruw, bruusk” bunt in woordenbeuke nog op-egeven:*

01 ROWBOKSERIG: / sHe 1982 [Telge 3, 126], Gen 1999 [Telge 12, 135].

02 DOL: / Vars 1985 [Telge 6, 86].

03 DOLBOTTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 43].

04 RONKESACHTEG: / Vars 1985 [Telge 6, 290].

05 ONWATTIG: / sHe 1982 [Telge 3, 108].

- 06 ONGESUUND: / Pan 1988 [Telge 7, 97].
- 07 BROES: / Acht 1895 [Telge 2, 19].
- 08 ROEZEG: / Acht 1895 [Telge 2, 108].
- 09 NIEDS: / Pan 1988 [Telge 7, 94].
- 10 BIRREG: / Pan 1988 [Telge 7, 19].
- 11 BOLDEREG: / Gen 1999 [Telge 12, 33].

Acht ca 1830: ONGUUR “in hoge mate plomp en ruw” [Telge 4, 8].

Lar 1924: ‘t Geet door in de wilde boekweite weg “het gaat daar ruw toe” [Langeler 1, 139]. [BOEKWEITE].

Lich 1991: Ene van de Barons van ‘t Soederas mochten ze in Lechtenvoorde neet lienn; doorumme disse scheldname. SOEDERAS “onguur sujet” [Telge 8, 113].

● “*Onrustig, rumoerig, druk (gezegd van kinderen)*”:

- 01 ONGEDUREG: Gor, Harf, Zut, Vor, Bor, Bel, Lat.
- 02 ONHEUREG: Harf, Gees, Eib, Rek, Win.
- 03 ONGEHEUREG: Loch.
- 04 ONHEUR: Ruu.
- 05 GEDAON: Gor, Harf, Eef, Wich || Bat.
- 06 TE PASSE: Bel, Aal, Din, Vars.
- 07 ROEREG: Gor, Sil, Doet.
- 08 ROER: Zel, Kep, Hen.
- 09 REUREG: Eef.
- 10 RÄÖREG: Aal.
- 11 OETHUZEG: Gels, Nee.
- 12 BILDEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 76], Win 1971 [Deunk 1, 25].
- 13 BOLDEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 11].
- 14 ONBESOESD: / Eib 1981 [Weeink 1, 87], Vars 1985 [Telge 6, 246], Lich 1991 [Telge 8, 85].
- 15 WIEREG: / Vars 1882 [Telge 4, 55], Ruu 1930 [Zwart 3, 239].
- 16 ONBENS: / Vars 1985 [Telge 6, 246].
- 17 MASACHTEG: / Eib 1980 [Telge 1, 50].
- 18 BALSTUREG: / Vars 1985 [Telge 6, 34].
- 19 MOODWILLEG: / Eib 1980 [Telge 1, 52].
- 20 JACHTEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 36].
- 21 ROSPELEG: / Vars 1985 [Telge 6, 291].
- 22 NIEDS: / Pan 1988 [Telge 7, 94].

Bor: De kindere bunt vanmiddag zo ongedureg.

Nee: De kindere bunt zo oethuzeg, wiej kriegt nog slech weer.

Hen: As jonges wild an ‘t spöllen bunt, wordt

der wel ezegd: “Die jonges hebt peerdevleis ehad”. [Ok: Bor, Eib, Aal, Vars, Zel / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 159), Eib veur 1973 (H. Odink 3, 187)]. [PEERDEVLEIS].

Eib: De kindere bunt zo onheureg; ‘t liekt wal of ze peerdevleis egetten hebt.

Vars 1985: Heila! Kalm ‘n betjen an! Heb i-jluu peerdevleis ehad; i-j bunt zo balstureg! [Telge 6, 261].

● *As de kinder ongedureg bunt, krie’j:*

- 01 SLECH WEER: Gor, Wich, Loch, Bor, Haa, Nee, Eib, Rek, Aal, Din, Gen, Voo, Wesd, Wehl, Dre, Lat, Zev, Did, Her.
- 02 ANDER WEER: Eef, Vars, Sil, Hen, Does, Wesv, Sto.
- 03 ROEW WEER: Gor, Wich, Vor, Vars, Dre.
- 04 RAAR WEER: Ruu, Gees.
- 05 (VÖLLE) WIND: Gor, Alm, Wich, Haa, Rek, Voo, Zel, Kep, Dre.
- 06 STORM: Aal, Wehl, Tol, Lat.
- 07 HARDE WIND: Ruu.
- 08 RAEGE(N): Din, Zed.

Bel: Vrogger zaeden de olde leu as de kinder drok en lawaaierig waren: “Fo’j wat bunt ze an ‘t benkete-an”. BENKETEREN “onrustig, druk zijn”.

Win 1971: Wat spölt dee jonges weer de benke “wat gaan die jongens weer te keer”. DE BENKE SPÖLLEN [Deunk 1, 15].

Vars 1985: Wat ‘n onbesoed doen van die blagen. Hadden ze eers mor ‘s effen naedacht! [Telge 6, 246].

Eib 1980: Wat bunt de blagen toch weer moodwilleg vandage [Telge 1, 52].

Pan 1988: Wah zie’j toch niets vandaag; krie’w störm? [Telge 7, 94].

Win 1971: Dee jongeleu wazzen den gansen avond oet rand en band. OET RAND EN BAND WEZZEN “onhandelbaar zijn” [Deunk 1, 186].

Pan 1988: Heggij-‘t begaoves vandaag; ik herrow nog nooit zó druk gezien. ‘T BEGAOVES HEMME “zich wild gedragen” [Telge 7, 16].

Acht-Tw 1948: ‘t Geet der schouw langs “het gaat er vlog, enigszins wild toe” [Wanink 1, 176]. [SCHOUW].

Win 1971: Der zit nogal wild haor in “gezegd

van iemand die wild en onnadenkend handelt" [Deunk 1, 278]. [HAOR].

Eib veur 1973: Dén hef nog wal wild/roew haor [H. Odink 3, 88].

Gen 1999: Dén stik de haver "gezegd van iemand die nogal wild is" [Telge 12, 70]. [HAVER; STAEKEN].

Vars 1985: Now now now! Mor 'n betjen kalm an! De wereld is niet raozend emaaft! [Telge 6, 282]. [RAOZEN].

sHe 1982: Kiek toch uut, gi-j met ow wuuszakkeri-j. WUUSZAKKERI-J "wild gedoe" [Telge 3, 175].

Win 1971: RAOZELDERI-JE "wild optreden" [Deunk 1, 196].

Acht 1882: IN DE ROEZE "in het wilde weg, ongeorganiseerd" [Telge 2, 108].

Win 1971: 't Genk der PODDEK IN DE ROEZE "het ging er wanordelijk aan toe" [Deunk 1, 178].

Win 1976: Gin zit in 't gat hebben "rusteloos zijn" [Aessink 4, 52]. [ZIT; GAT].

Win: Den stoel brendt 'm onder 't gat "hij zit op hete kolen".

Acht-Tw 1954: OP HETE BRENDE ZITTEN "op hete kolen zitten" [Wanink 2].

Win 1971: OP HETE BRENDE STAON "op hete kolen zitten" [Deunk 1, 35/88].

Alm 1939: Hee zit as 'n pedde op de stoppels "hij zit op hete kolen" [Vr A'dam 7, 10]. [PEDDE; STOPPEL].

Aal 1964: BALOETER "druk, opgewonden" [Rots 1, 4].

Gen 1999: KRUUSDOL "zeer opgewonden" [Telge 12, 98].

Acht 1882: EMPEREG "ongedurig" [Telge 2, 32].

ONBENUL

woesteling, wildebras

01 ONBENUL: War, Wich, Vor, Gees, Nee, Aal, Vars.

02 ONVE(R)NUL: Vars / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58], sHe 1982 [Telge 3, 107], Lich 1991 [Telge 8, 86].

03 ONWAT: Voo, Kep, Tol, Lat / Wesv 1996 [Telge 11, 68].

04 ONNEWAT VAN NE KEERL: / Win 1971 [Deunk 1, 163].

05 ONMUND: / sHe 1982 [Telge 3, 107].

06 ONMAN: / Lich 1991 [Telge 8, 85].

07 BOLDERBOKSE: Gels, Nee, Eib, Rek.

08 BOLDERBAS(T): Gen, Dre.

09 BOLDERBAS: Eef.

10 BOLDERGAT: Eib.

11 DOLBOTTER: Meg, Vars, sHe / Vars 1985 [Telge 6, 86].

12 HALVEN WILDEN: Vars, Dre.

13 GIFKIKKER: Wesv, Pan.

14 DONDERJAGER: Vor, Hen.

15 WILDEBOKSE: Lich.

16 WILDEMAN: Zut.

17 WILDE FOEKS: Wesv.

18 HONDSTRANG: Sil.

19 STRANG: Bre.

20 TIERAS: Aal.

21 HÄÖBEL (VAN NE KEERL): Bel.

22 BUIS: Gor.

23 BREKKERD: Ruu.

24 WINDBUUL: Zel.

25 FLODDERBOKSE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96].

26 ROWBOKS(E): / sHe 1982 [Telge 3, 125], Vars 1985 [Telge 6, 293], Gen 1999 [Telge 12, 135].

27 ROWWENBEERND: / sHe 1982 [Telge 3, 126].

28 (STUK) OMMUND: / Pan 1988 [Telge 7, 96], Wesv 1996 [Telge 11, 68].

29 DOUWBOTTER: / Pan 1988 [Telge 7, 30].

30 SPALTERBRASSE: / Acht 1882 [Telge 2, 122].

31 BIESTERBANIES: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 76].

32 POLLESOEZE: / Groen ca 1936 [Mogendorff 1, 3].

33 BOLLEBAK VAN NE KEERL: / Lich 1991 [Telge 8, 25].

34 RAOZELAER: / Win 1971 [Deunk 1, 196].

35 WARDBAER: / Pan 1988 [Telge 7, 153].

36 RABOENDER: / Pan 1988 [Telge 7, 112].

37 FLANKERD VAN NE KEERL: / Win 1971 [Deunk 1, 61].

38 DOLLEN: / Lich 1991 [Telge 8, 31].

39 PLEERBASSE: / Eib 1981 [Weeink 1, 88].

40 BUKKEM (VAN 'N KEERL): / Wesv 1996 [Telge 11, 29].

41 KARHINGS: / Wesv 1996 [Telge 11, 52].

42 ONBEZOESD STUK VRAETE: / Wesv 1996 [Telge 11, 68].

|| braaskerd: Boch.

|| ruiske: Hei.

|| ondogd: Raes.

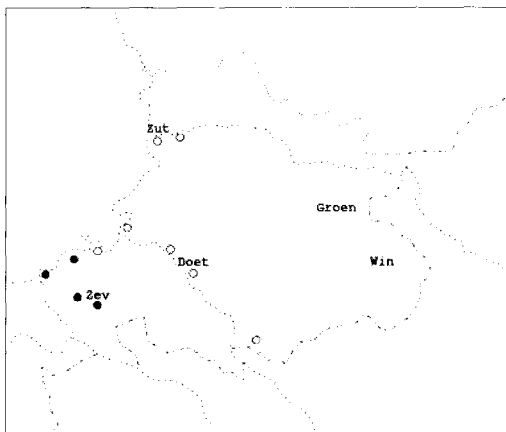
Vor: Wiej zekt nog wel 's: "Wat 'n dolle neger". Dat is gin discriminatie, maor gewoon 'n gezegde net as veur de oorlog altied epraot worden van 'n jödde of 'n kalverjödde as 't ging um 'n handelaar in koeien, dén helemaols gin jödde hoofden te waezen. [DOL; NEGER].

Acht-Tw 1948: BILDERBOKSE "wilde persoon, lawaaimaker" [Wanink 1, 76].

Win 1971: BILDERBOKSE "druk en lawaai-erig persoon, meestal meisje of vrouw" [Deunk 1, 15].

● "Kind dat druk en wild is":
wildebras, herrie-schopper

- 01 BASBENDER: Voo / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58], Aal 1964 [Rots 1, 5], Win 1971 [Deunk 1, 15], Vars 1985 [Telge 6, 35], Lich 1991 [Telge 8, 18].
- 02 WUUSZAK (VAN 'N JONG): / sHe 1982 [Telge 3, 175].
- 03 BANJER: / Lich 1991 [Telge 8, 18].
- 04 RENGEL VAN 'N BLAAG: / sHe 1982 [Telge 3, 123].

○ angebrand 02   ● aangebrand 03

De 16 verschillende namen veur "beledigd" hebt allemaole 'n eigen verspreiding. Angebrand/aangebrand kump veur in 't westen van de Liem en langs den lesselt en Olden lesselt; 't löt zich doorumme anzeen dat ze samenhangt met 't Standaardnederlandse woord aangebrand.

Win 1971: Ne BASKERD van ne jonge "wilde, rumoerige jongen die veel lawaai maakt". Ne BASKE van ne deerne "wild, rumoerig meisje dat veel lawaai maakt. Ne ROTS van ne jonge "wilde jongen, wildebras". Ne ROTSE van ne deerne, ne wilde rotse "wild meisje, wildebras" [Deunk 1, 15/197; ok: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57], Zel 1936 (Klokman 3, 25)].

Acht-Tw 1948: NE WILDE ROTSE VAN NE DEERNE "een wildebras" [Wanink 1, 171].

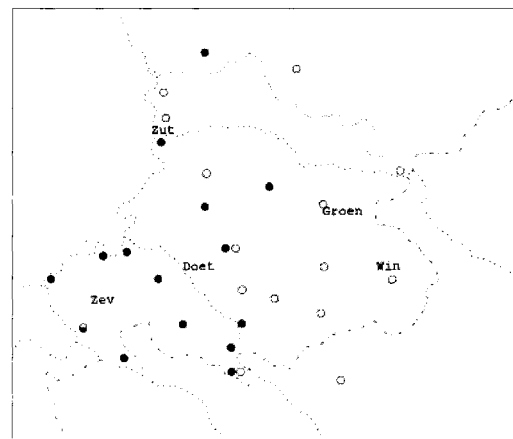
Win 1971: Dee Diena, da's mi-j ne voggel. NE (WILDEN) VOGGEL "wild, druk kind" [Deunk 1, 266].

AN-EBRAND

beledigd, geraakt

De weurde 01-03 wordt vake in combinatie gebruikt met gauw.

- 01 AN-EBRAND: Acht || Bat, Mar.
- 02 ANGEBRAND: Zut, War, Voo, Doet, Kep, Does, Gies / Gen 1999 [Telge 12, 14].
- 03 AANGEBRAND: Lat, Wesv, Groes, Zev.
- 04 BELEDEG(D): Gor, Harf, Zut, War, Vor, Haa, Eib, Bre, Sil, Zel, Doet, Hen, Bro, Does, Zev, Zed, Sto, Lob || Bat.
- 05 BELEIDEG(D): Voo, Meg, Sto / Gen 1999 [Telge 12, 26] || Hei, Kle.
- 06 GERAAK(T): Zut, Ruu, Gen, Meg, Sil, Zel, Wehl, Hen, Ang, Gies, Wesv, Zed, Lob || Bat.

● geraak(t) 06   ○ eraakt 07
◐ gerak 08

De weurde (g)eraakt/gerak hebt in onze streek 'n grotere bekendheid as de weurde an-ebbrand/aangebrand.

- 07 ERAAKT: Gor, Eef, Vor, Rek, Bel, Lich, Aal, Win, Meg, Vars, Wesd, Zel || Mar, Boch.
 08 GERAK: Pan.
 09 AANGESPRAOKE: Wesv, Groes, Zev.
 10 AN(G)ESPROKKEN: Gels, Eib, Kep.
 11 AN-EPEGGED: Win.
 12 AN-EVAT: Ruu.
 13 KRIEBELEG: Groen.
 14 WINDGEVULIG: Zed.
 15 HETZEG: Lich.
 16 LELLEK: Nee.
 || ingesnapt: Vre.
 || opgebracht: Vre.

Tol: Hie was an-ebrand umda'k wat op 'm an te marken had.

Harf: Onderwiel da'w an de praot waarn, leep Tonia op-ens weg. Ik denke dat ze beledigd was. Ze is ok zo gauw an-ebrand.

Gels: Hee was op dn teen etrad; ik denke dat e zich an-esprokken veuln.

● *Utdrukkingen veur "beledigd zijn":*

- 01 OP DE KAS(T)(E) ZITTE(N): Gees, Bel, Lich, Bre, Vars, Kep, Wesv.
 02 OP 'T PEERD ZITTE(N): Ruu, Wesv.
 03 'M HEMME(N) ZITTE(N): Vars, Hen, Pan.
 04 DE HEUR AOVEREIND HEMME STAON: Zev.
 05 DE HEURE OP 'N ENDE HEBBEN: Eib.
 06 DE STAEKELS AOVER-END HEMME: Wesv.
 07 DE BOORDEN UMME HEBBEN: Bor, Gees.
 08 DE KLOMPE TE KLEIN HEBBEN: Rek.
 09 'T AAN DE NÖT HEMMEN: Wehl.
 10 'T AN DE NÖT AAN HEMME: Sto.
 11 DE HEURE WARM HEBBEN: Hen.
 12 IN ZIEN WIEK ESCHAOTEN WAEZEN: Gor.
 13 AN DEN NÖZZE ESTOT WEZZEN: / Win 1976 [Aessink 4, 19].
 14 AN DEN TEE ESTOT WEZZEN: / Win 1974 [Aessink 4, 69].
 || oet 't huusken wezzen: Vre.

Vars: Ik zei tegen Tone: "Margen kö'w ow niet hemmen", en toen zat e op de kaste/had e 'm zitten; dat ko'j goed zien!

Wehl: Ik zei tegen Toon dat e maarn niet kommen kon en toen had ie 't aan de nöt; wat

het e de oren toch kort aan de kop zitten!

Eib: Hee hef de heure voort op 't ende staon; kiek maor oet!

Wesv: Die zit zo op 't peerd; za'k 's wat zegge woordeur ie zich aangespraoke vuult?

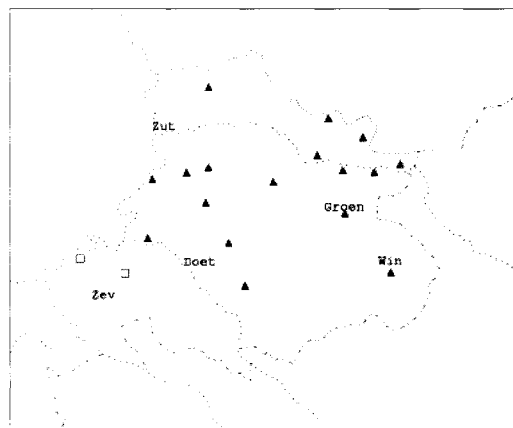
Bor: Kiek met Tone uut, want hee hef o zo gauw de boorden umme!

Gor: Hee veelt gin opmarkings; hee is dalek in zien wiek eschaoten.

● *Veur "gauw beledigd" bunt de volgende weurde op-egeven:*

licht geraakt

- 01 KORT-AN: Harf, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Groen, Win, Wesd, Zel, Dre, Hen, Bro.
 02 KÖRT-AAN: Lat, Did.
 03 KORT-AN-EBONDEN: Gor, Groen, Bro.
 04 KORT-AN(G)EBONNEN: Voo, Vars.
 05 KORT VAN STOF: Gor, Rek, Zel, Does, Wesv.
 06 KORT VAN SNORREBOT: / Lich 1991 [Telge 8, 112].
 07 NAONEMMEND: Win / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 178], Win 1971 [Deunk 1, 154].
 08 ANTREKKELEK: Does.
 09 HETTEL: Hen.
 10 FIEMELIG: Pan.
 11 EMP: / Acht 1882 [Telge 2, 32].

▲ *kort-an 01*

□ *kört-aan 02*

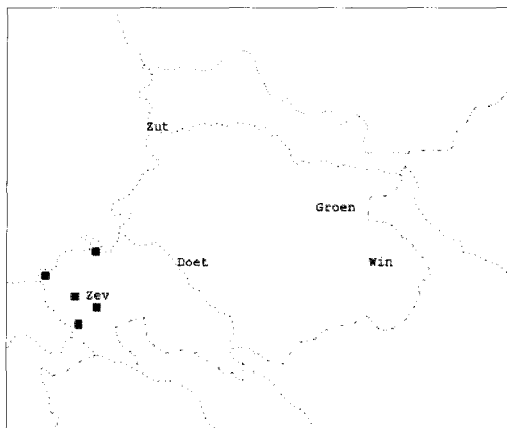
Kort-an in de betekenis "beledigd" kump veural veur in 't westen en noorden van den Acht. Veur twee plaatsen in de Liem is kört-aan op-egeven. In de betekenis "driftig" komt kort-(a)an/kört-an veur; kiek doorveur op 't kaartjen op blz. 864.

- 12 AEMP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
- 13 TIRREL: / Acht 1882 [Telge 2, 132].
- 14 TIRRELEG: / Acht 1882 [Telge 2, 132].
- 15 KRIL: / Acht 1895 [Telge 2, 73].
- 16 EURDEUMEG: / Acht 1882 [Telge 2, 34].
- 17 RIDZEG: / Acht 1895 [Telge 2, 107].
- 18 PIKAANTEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 160].
- 19 SPIKAANTEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 160].

Hen: Kort-an of hettel; hettel kan ok "driftig" of "hard willende werken" beteikenen.

● *Veur "gauw beledigd zijn" bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 LANGE TENE *HEBBEN*: Eef, Wich, Ruu, Bor, Gels, Nee, Eib, Groen, Rek, Vars, Zel, Hen, Tol, Lat, Zed, Sto, Lob || Bat.
- 02 LANGE TEJE(N) *HEBBEN*: Wehl, Pan.
- 03 LAST VAN LANGE TENE *HEBBEN*: Bre.
- 04 DE OREN KORT AN DE KOP *HEBBEN ZITTEN*: Harf, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Rek, Win, Din, Vars, Meg, Wehl, Dre, Hen, Gies, Lat.
- 05 DE OREN KORT AN DE KOP *HEBBEN*: Gor, Alm, Eef, Bor, Rek, Meg, Vars / sHe 1982 [Telge 3, 85].
- 06 DE OORNE KORT BI-J DE KOP *HEBBEN*: / Win 1971 [Deunk 1, 158].
- 07 DE ORENKORT AAN DE KOP *HEBBEN STAON*: Eef, Ruu, Dre, Sto / Wesv 1996 [Telge 11, 68].

■ "stront onder het hart" 10-13

Uitdrukkingen met "stront onder 't hart" bunt op-egeven veur de Westelege Liem.

- 08 DE OREN KÖRT AN DE KOP *HEBBEN STAON*: / Gen 1999 [Telge 12, 117].
- 09 KORT VEUR DE KOP *WAEZEN*: Wesd.
- 10 DE STRONT KORT ONDER 'T HART *HEBBE ZITTE*: Groes, Zev.
- 11 DE STRONT KORT AAN 'T HART *HEBBE (ZITTE)*: Gies / Wesv 1996 [Telge 11, 86].
- 12 DE STRONT KORT BI-J 'T HART *HEBBE ZITTE*: Pan.
- 13 DE STRONT DICH BI-J 'T HART *HEBBE ZITTE*: Wesv.

Lat: Ik zei tege Toon dat e merge niet komme kon en toen was ie op z'n teentjes getrapt; wat het ie de ore toch kort aan de kop zitte!

Pan: Tonia was wer 's gerak: ze het de stront kort bi-j 't hart.

Zel: Ene dén lange tene hef, kan de woorheid niet ezegd hemmen.

● *Iemand die gauw beledigd is, is 'n:*

- 01 KRUUDJEN-REUR-MI-J-NEET: Eef, Groen.
- 02 KRUUDJEN-RUUR-MI-J-NIET: Vars.
- 03 KRUIDJEN-ROER-MIEN-NIET: Tol.
- 04 KLUUTJE(N)-RUUR-MIEN-NIET: Meg, Wesd.
- 05 PIENEKÖTTEL: Alm, Bel.
- 06 FIETEPETER: Bel.
- 07 EMPENSTA(R)T: Lar, Zwi / Acht 1895 [Telge 2, 32], Lar 1939 [Langeler in Archief 2, 288], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
- 08 KWAZZEL: Ruu.
- 09 ANGEBRANDEN: Aal.
- 10 PRÄÖWEL: / Acht 1882 [Telge 2, 102].
- 11 SAD-AOS: / Acht 1882 [Telge 2, 110].
- 12 DISSEL: / Bor 1882 [Kobus 1, 464].
- 13 PRENGEL: / Acht 1895 [Telge 2, 102].
- 14 SADDE: / Acht 1882 [Telge 2, 110].
- 15 KRINTE: / Lich 1991 [Telge 8, 68].
|| kruudjen-ruur-mien-niet-an: Emm.
|| pötken-reur-mie-nich-an: Raes.
|| olde segge: Boch.

Bre: Zonne vrouwe neume wi-j kruudjen-roer-mien-niet; zonne keerl ne lastege PRUT-TELMEISTER.

● "Beledigen":
krenken, veur het hoofd stoten

- 01 BE'LEDEGEN: Zut, Gels, Haa, Gen, Sil, Doet, Dre, Tol, Lat, Wesv, Zed, Her.
 02 BELEIDEGE: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 14].
 03 TERUGZETTEN: Ang.
 04 AFFRONTIEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 7].
 05 RAKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 166].

Vars 1985: I-j mot 'n mense niet affröntieren met i-j mot 'm estemieren. [Telge 6, 7].

Acht-Tw 1948: Ik raken 'm nog wal vinneg met dat gezegde [Wanink 1, 166].

● *Veur "(iemand) beledigen, (iemand) krenken, (iemand) kwetsen" bunt de volgende uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 OP DE/ZIEN *TENE TRAPPEN*: Acht; Gen, Ang, Lat, Dui, Zev, Zed || Bat.
 02 OP DE /ZIEN *TEJE(S) TRAPPE(N)*: Wehl, Ang.
 03 OP DE *TEEUWEN TRAPPEN*: Meg || Emm.
 04 OP DE *TEJE(N) TRAPPE(N)*: Gen, Wesv, Zev, Did.
 05 OP DE *STA(R)T TRAPPEN*: Vor, Ruu, Loch, Hen.
 06 OP 'T *STA(R)T TRAEJE(N)*: Meg, Doet, Baa || Kle.
 07 OP DE *TENE TRAEDE(N)*: Ruu, Dre.
 08 OP DE *TEJE(N) TRAEJE(N)*: Zev / Gen 1999 [Telge 12, 160].
 09 *VEUR DE SCHENNEN TRAEJEN*: / Gen 1999 [Telge 12, 160].
 10 *VEUR DE(N) KOP STOTE(N)*: Acht, Liem / sHe 1982 [Telge 3, 84], Vars 1985 [Telge 6, 190].
 11 *VEUR 'T HEUF(D) STOTEN*: Alm, Aal || Bat.
 12 *VEUR DE SCHENE SCHUPPEN*: Eef.
 13 *TEGEN 'T ZERE BEEN SCHOPPE(N)*: Aal, Din, Zev.
 14 *AN 'T OOR STOTEN*: Rek, Win / Win 1971 [Deunk 1, 229].
 15 *AN DE NÖZZE STOTEN*: Win / Win 1971 [Deunk 1, 156].
 16 *AN DE PEGGE STOTEN*: Win.
 17 *AN DE PETTE STOTEN*: Win.
 18 *AN DE ERE KOMMEN*: Wich, Loch, Lar, Bor, Bel, Groen, Lich, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68/92].

- 19 *AN DE GREPE STEKKEN*: / Vars 1985 [Telge 6, 125].
 20 *IN 'T GEZICHTE SLAON*: Bel.
 21 *IN 'T VETKNÖPKE TRAEJE*: / sHe 1982 [Telge 3, 150].
 22 *TE KORT DOEN*: Zel, Gaa, Dre.
 23 *TE VÖLLE ZEGGEN*: / Win 1971 [Deunk 1, 266].

Hen: Veur beledigen gebruke wi-j: i-j komt 'm an de ere.

Gen: Tonia was op de tejen getraojen; ze is ok zo gauw geraakt.

Win: Tonia was an de nözze/'t oor/de pegge/de pette estot en dat ko'j good merken.

Vor: lej stoot 'm wel pedoes veur den kop a'j tegen 'm zegt dat e neet mag kommen; iej zollen miej toch wat maken! 't Was schande zo Thea zich gedroog op de begraffenisse; ze lachen en had schik: ze stot völle leu veur den kop.

Bel: Ene dén gauw op de tene etrad is, is luk vittereg in de praot. [VITTEREG].

● *'n Utdrukking veur "iemand gauw kunnen beledigen":*

- 01 *IEMAND MET 'N DIESEL IEN 'T HART KUNNE STAEKE*: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 29].

Pan: Toon köggi-j met 'n diessel ien 't hart staeke; hi-j is drek gerak.

Acht 1895: *MEENSPRAOKE* "(verouderd) belediging" [Telge 2, 85].

sHe 1982: Zo wat had ik mien niet laote gezegge. *ZICH IETS LAOTE GEZEGGE* "een belediging slikken" [Telge 3, 52].

WISPELTUREG

wispelturig

- 01 *WISPELTUREG*: Acht, Liem || Bat, Mar.
 02 *WISSELVALLEG*: Lar, Hen, Wesv.
 03 *ON'SKETELEK*: Bel / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 155].
 04 *ONGEDUREG*: Groes.
 05 *ON-EWETTEN*: / Win 1971 [Deunk 1, 163].
 06 *TEKSEREG*: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 194].
 07 *TEKS(T)ACHTEG*: / Eib 1980 [Telge 1, 83], Lich 1991 [Telge 8, 123].

Gor: Tonia is 'n wispeltureg mense; ie könt der nit volle van op an, want ze draejt met alle winden met: de ene kere is ze struns en sachereineg of krange en helleg as 'n spinnekop en de andere kere zit ze te flikflooiën en dut ze mooi met oe hen.

Bor: Tonia köj niks van op an; ze is toch zo wispeltureg: 't is altied: te lie of te zwie (van 't ene uterste in 't andere). [LIE; ZWIE; ok: Gels / Eib veur 1973 [H.Odink 3, 148].

Lich 1991: Jannao hef altied van dee teksten. TEKSTEN HEBBEN "grillen hebben" [Telge 8, 123].

Acht-Tw 1948: TE LIER OF TE ZWIER "van het ene uiterste in het andere" [Wanink 1, 137].

Rek: Op Tonia köj neet an; ze is van de hak op de tak: de ene kere is 't alles, de andere kere niks. [HAK; TAK; ok: Gen].

Eib veur 1973: Lachen en grienen in één buultjen "gezegd van iemand die wisselende stemmingen heeft" [H. Odink 3, 142].

Gels: Ene den neet wispeltureg is, is STEUREG.

Lich 1991: Der bunt der heupe die 't op de hüppe hebt um bi-j 'n ander den telder heupend vol te doone; ik hoppe dat ze der ne hoop las van kriegt. 'T OP DE HÖPPE HEBBEN "een aanval hebben van grilligheid" [Telge 8, 54].

Vars 1985: Da's zo'n köppeg keertjen! Wat wonder, da's zo'n kleinen: door könt zich de grillen niet in dreien! [Telge 6, 126]. [GRIL].

● *Veur 'n wispelturege man of vrouwe bunt de volgende benamingen op-egeven:*

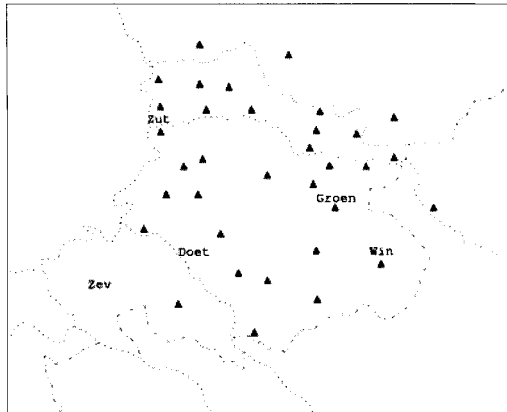
- 01 DRAEJTOL: Bre, Vars.
- 02 DRAAITOLLE: War.
- 03 DRAEJ(E)KONT(E): Win, Kep.
- 04 DRAAIKONTE: Zut.
- 05 DRAEJEGAT: Win.
- 06 DRAEJSCHUUT: Vars.
- 07 DRAEJEPETER: Aal.
- 08 WEERHANE: Tol.
- 09 KRUUDJEN-RUUR-MIEN-NIET: Doet.

Aal: Ok vrouwleu könt draejepeters wezzen.

KWAOD

kwaad, boos, nijdig

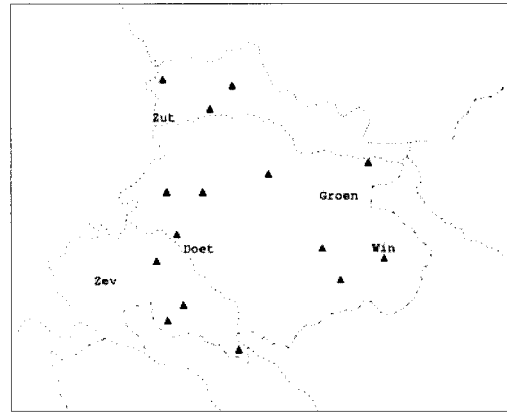
- 01 KWAOD: Acht, Liem / No Acht 1883 [Telge 4, 70] || Bat, Haak, Vre, Anh, Emm.
- 02 HELLEG/HELLIG: Acht; Zed / Acht 1882 [Telge 2, 51], Ruu 1930 [Zwart 3, 236], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 109], Aal 1964 [Rots 1, 17], Win 1971 [Deunk 1, 88], Eib 1980 [Telge 1, 32], sHe 1982 [Telge 3, 63], Vars 1985 [Telge 6, 139], Pan 1988 [Telge 7, 50], Lich 1991 [Telge 8, 51], Wesv 1996 [Telge 11, 47], Gen 1999 [Telge 12, 72] || Bat, Mar, Haak, Vre.
- 03 HELLEG IN DE HOED: Bel.
- 04 HELLEG IN DE KOP: Gor.
- 05 GIFTEG/GIFTIG: Vor, Ruu, Eib, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Wehl, Kep, Dre, Baa, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Pan, Lob / No Acht 1839 [Telge 4, 28], Acht 1882 [Telge 2, 42], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103], Win 1971 [Deunk 1, 75], Eib 1980 [Telge 1, 26], sHe 1982 [Telge 3, 52], Wesv 1996 [Telge 11, 42], Gen 1999 [Telge 12, 63] || Vre, Ram, Bork, Hei, Rhe, Boch, Anh, Emm, Kle.
- 06 MIETEREG/MIETERIG: Gor, Alm, Ruu, Lar, Eib, Lich, Bre, Win, Meg, Wehl, Kep, Hen, Tol, Zed, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 144], Eib 1980 [Telge 1, 52], sHe 1982 [Telge 3, 99], Vars 1985 [Telge 6, 228], Pan 1988 [Telge 7, 89], Lich 1991 [Telge 8, 78], Wesv 1996 [Telge 11, 64], Gen 1999 [Telge 12, 109].
- 07 LILLEK: Gor, Wich, Vor, Voo, Vars, Zel, Kep, Dre, Bro, Did, Zed, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 93], Vars 1985 [Telge 6, 213], Pan 1988 [Telge 7, 82], Lich 1991 [Telge 8, 73] || Bat.
- 08 LELLEK: / Harv 1991 [Telge 8, 72].
- 09 LILLEK IN DE HOED: Gor.
- 10 RAOZEND: Gor, Groen, Aal, Meg, Wehl, Zel, Tol.
- 11 ONDEUGEND: Vor, Ruu, Bor, Gels, Nee, Bro / Acht 1882 [Telge 2, 94], sHe 1982 [Telge 3, 107], Dre 1982 [Lucassen 1, 30], Vars 1985 [Telge 6, 247], Wesv 1996 [Telge 11, 68], Gen 1999 [Telge 12, 116].

▲ *helleg/hellig 02*

Helleg in de betekenis “kwaad” is een typisch Achterhoeks woord.

- 12 MIES: Vor, Bel, Aal, Win, Ang / Vars 1985 [Telge 6, 228], Lich 1991 [Telge 8, 78].
- 13 NIEDEG: Vor, Gen, Wesd, Zel / Win 1971 [Deunk 1, 88], Vars 1985 [Telge 6, 238].
- 14 HELS: Win, Voo, Zed / Acht 1895 [Telge 2, 51], Win 1971 [Deunk 1, 88], Vars 1985 [Telge 6, 139].
- 15 DUVELS: Eib, Din, Hen / Gen 1999 [Telge 12, 48].
- 16 GRAMMIETEREG: Eib, Aal / Acht 1895 [Telge 2, 44], Acht 1948 [Wanink 1, 104], Aal 1966 [Rots 2, 5], Vars 1985 [Telge 6, 124], Wesv 1996 [Telge 11, 43].
- 17 GRAMMIETEG: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5], Acht 1948 [Wanink 1, 104], Lich 1991 [Telge 8, 46].
- 18 GRAMMOTTEREG: / Aal 1964 [Rots 1, 13].
- 19 KÖPPEG: Did, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 84], Pan 1988 [Telge 7, 72], Gen 1999 [Telge 12, 94].
- 20 VERKEERD: Alm, Gels / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202].
- 21 VUUL: Wesv / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 121], Pan 1988 [Telge 7, 151], Wesv 1996 [Telge 11, 94].
- 22 MODWILLEG: Nee.
- 23 NEUDELEK: Loch, Gees, Gels, Bel / Lar 1880 [GV-alm 158], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 147].
- 24 NEUTELEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 147].
- 25 LINK: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 93].
- 26 VERDRAEJD: Gees.

▲ *mietereg/mieterig 06*

Ok mietereg veur “kwaad” is ’n woord wat veural in den Acht bekend is.

- 27 VERDRAEJD IN DEN KOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201].
- 28 GLEUNEG: Groen / Eib 1980 [Telge 1, 26].
- 29 WOEST: Alm.
- 30 VREG: / sHe 1982 [Telge 3, 46].
- 31 VALS: / Acht 1895 [Telge 2, 138], Win 1971 [Deunk 1, 253], Vars 1985 [Telge 6, 367].
- 32 KA’NELS: / Acht 1882 [Telge 2, 60], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 118].
- 33 KANILS: / Acht 1882 [Telge 2, 60].
- 34 VER’NENEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203].
- 35 VERNIENEG: / Vars 1985 [Telge 6, 370].
- 36 VERNIENT: / Win 1971 [Deunk 1, 259].
- 37 BALSTUREG: / Acht 1874 [Kobus 2, 555].
- 38 RAPPELKÖPS: / Aal 1964 [Rots 1, 37].
- 39 ’AKELEG: / Vars 1985 [Telge 6, 13].
- 40 GREL: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5].
- 41 WILD: / Acht 1895 [Telge 2, 152].
- 42 BROMMEG: / Win 1971 [Deunk 1, 36].
- 43 SLIM: / Gels 188 [GV-alm 178].
- 44 ARG: / Win 1978 [Van Loo 1, 85].
 || kwaoj: Vre, Anh, Emm, Elt, Kle.
 || waneg: Raes, Boch.

Ang: Mies; met ’n ie as in ’t woord bier. [Ok: Bel, Aal, Win].

Ruu: Vrogger zeie wie helleg/gifteg/mietereg/ondeugend; noe ok: kwaod.

Harf: lej kann zeen dat Tonia arg kwaod was, mar ze zae niks en heel eur hellegheid in.

Bor: lej konnen zeen dat Tonia gruwelek helleg was, maor ze wol 't neet wetten.

Aal: I-j konnen zeen dat Tonia grammietereg was, maor ze zei niks.

Bro: lej konnen zien dat Tonia lelek ondeugend was, maor zie zei niks.

Wesv: Ge kon aan de snuut van Tonia zien dah ze goed giftig/vuul was, mor ze zei niks.

Gels: Bun ie verkeerd op Tonia?

Did: Wat miek Toon zich lillek/köppig toen e de bus net weg zag ri-je.

Gels 1888: 'k Bromden as nen slimmen hond [GV-alm 178].

Win 1971: Bu'j mi-j giftege? "ben je boos op me?" [Deunk 1, 75].

Eib veur 1973: Wal op-evlogene maor neet dale-estovene "gezegd wanneer iemand plotseling kwaad geworden is en dat dan blijft" [H. Odink 3, 46]. [OPVLEGEN; DALESTOEVEN].

Pan 1988: Lowwe mar gauw nor huus toe gaon anders is drek de soep kold en moed heit [Telge 7, 71]. [HEIT].

Lar 1924: 'n Kwaod wief is 't slechtste stuk huusraod [Langeler 1, 141].

Rek: Hee was der grondjereg aover dat e zo lange had motten wachten. GRONDJEREG "ontstemd".

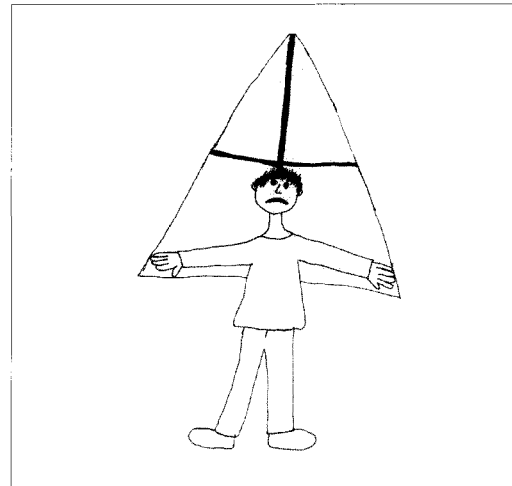
Acht 1895: Fel waezen op enen. FEL "gebeten" [Telge 2, 34].

● "Kwaad zijnde":

- 01 MET 'N HELLEGE(N) KOP: Alm, Eef, Lar, Eib, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 109], Win 1976 [Aessink 4, 11] || Bat, Vre.
- 02 MET 'N GIFTEGE(N) KOP: Vars, Wesv, Zed.
- 03 MET 'N STIEVEN KOP: Vars.
- 04 MET 'N KWAOJE KOP: Tol.
- 05 MET 'N KOP AS 'N TUURHAMER: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 67].
- 06 MET OPGESTREKKEN ZEIL: / Vars 1985 [Telge 6, 417], Gen 1999 [Telge 12, 118].
- 07 MET 'T VAON HOOG: / Pan 1988 [Telge 7, 144].

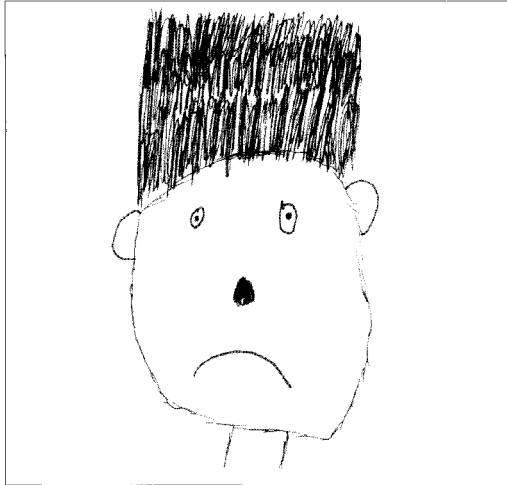
Lar: Met 'n hellegen kop gooien e 't tellerken tegen de mure in gruzelementen.

● Utdrukkingen veur "kwaad zijn; verontwaardigd zijn":

Met opgestrekken zeil.

- 01 AN DE PINNE ZITTEN: Lich, Win.
- 02 OP DE PINNE ZITTEN: Win / Eib veur 1973 [H.Odink 3, 189].
- 03 DE PINNE OP DEN ENDE HEBBEN: / Eib 1995 [Telge 10, 162].
- 04 DE PIN HARD HEMMEN: / Gen 1999 [Telge 12, 69].
- 05 DE PIN HEIT HEMMEN: Voo.
- 06 DE KOP VERKEERD HEBBEN STAON: Gor, Bor.
- 07 'T HEUF(D) HEITE HEBBEN: Hen.
- 08 DE HEURE HEITE HEBBEN: Ruu.
- 09 DE HEURE OP 'T ENDE HEBBEN STAON: Ruu / Lich 1991 [Telge 8, 37].
- 10 DE HÄÖRE OP 'T ENDE HEBBEN STAON AS NE KIEFTE: / Lich 1991 [Telge 8, 62].
- 11 DE KUUF UMHOOG HEMME: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 77].
- 12 DE KUUF HOOG HEMME STAON: Lob.
- 13 DE KOEVE OP 'T ENDE HEBBEN STAON: / Lich 1991 [Telge 8, 37/65].
- 14 DE KAOM OP 'T ENDE HEBBEN STAON: / Vars 1985 [Telge 6, 165], Lich 1991 [Telge 8, 58].
- 15 DE STRUBBEN OP 'T ENDE HEBBEN STAON: Loch.
- 16 'T KRANGE BUIS AN HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 77].
- 17 DE BOKSE AN HEBBEN: Ruu.
- 18 DE BOKSE LEGE HEBBEN HANGEN: Gees.
- 19 DE LOCH LEGE HEBBEN HANGEN: Gees.

De kuuf hoog hemme staon.

- 20 DE KOP ORANJE HEBBEN: Gor.
- 21 DE KACHEL AN HEBBEN: Hen.
- 22 DE BOLT HEIT HEMMEN: Meg.
- 23 'T AN DE KRUL HEBBEN: Ruu.
- 24 'T AN DE RUGGE HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 197].
- 25 OP DE KASTE ZITTEN: Bor.
- 26 'N GEZICHTE AS 'N ONWEERSBUJE HEBBEN: Gees.
- 27 NE KOP AS NE BOLLE HEBBEN: / Lich 1991 [Telge 8, 25].
- 28 'M HARD HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 60], Wesv 1996 [Telge 11, 46].
- 29 OET 'T HUUSKEN WEZZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 98].

Lich: Tonia leep bots vot; ze zat an de pinne.
Ruu: Tonia leep in-ens weg; ze had de heure heite/ze had de bokse an/ze had 't an de krul.
Pan: Tonia liep ien-ens weg; ze had de kuuf umhoog.
Vars 1985: I-j maakt mi-j de kachel niet an = i-j kriegt mi-j niet op de kaste [Telge 6, 162].
Gees: Jan hef 'n gezichte as 'n onweersbujе, of: Jans gezichte steet op drie dage onweer.
Bor: Zien gezichte steet op zeuven joor onweer.
Bel: Hee hef 't gezichte op onweer staon.
Umg. Doet 1816: En onzen könnink dorst ze ('t dievengespuus van Algiers) ook an te blekken! Dén was dat, köj denken, in den krop blieden stekken [Staring 1, r. 20]. [KROP].

- "Kwaad zijn over":

- 01 TEN AOVER WAENN UMME: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Acht-Tw 1954: Ik was 'm vuurbiej-elopen zonder te sprekken; door was e mij slim umme ten aover [Wanink 2].

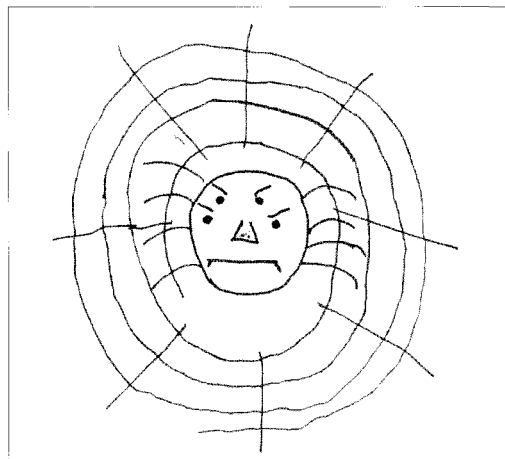
- Zo:

- 01 HELLEG AS 'N SPINNEKOP: Lar, Lich / Acht 1895 [Telge 2, 51], Lar 1924 [Langelier 1, 139], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 109], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 217].
- 02 HELLEG AS NE BANDREKKEL: / Lich 1991 [Telge 8, 51].
- 03 LILLEK AS 'N SPINNEKOP: Kep.
- 04 GIFTEG AS NE SPINNEKOP: / Win 1971 [Deunk 1, 75].
- 05 GIFTIG AS 'N SPIN: / sHe 1982 [Telge 3, 52].
- 06 HELS AS DE DUVEL: Zed.
- 07 HELS AS DE MIETER: Zed.
- 08 HELS AS 'N PEDDE: / Loch 1939 [Vr A'dam 7, 10].
- 09 NIEDEG AS 'N PEDDE: / Loch 1939 [Vr A'dam 7, 10].

Kep: Midden onder 't praoten liep Tonia in-ens weg; ze was zo lillek as 'n spinnekop.

- "Heel erg kwaad":

- 01 SPINNIEDEG: Gor, Eef, Zut, Ruu, Win.
- 02 PISNIEDEG: Gen, Wesv.
- 03 DREEDUVELS: Bor, Win / Win 1971 [Deunk 1, 48], Vars 1985 [Telge 6, 93].

Zo helleg as 'n spinnekop.

- 04 GATDUVELS: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 140].
 05 BLAUW VAN GIF: Wesv, Pan.
 06 WIT VAN GIF: Ang.
 07 GLÖNNEG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 235].
 08 GLOEIEND GIFTIG: / Pan 1988 [Telge 7, 43].

● “Heel erg kwaad zijn”:

- 01 KOKKEN VAN GIF: / Vars 1985 [Telge 6, 185].
 02 IN DEN HETTE EN DEN GIF WEZZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 91].
 03 'T SCHOEM OP DE BEK HEBBEN STAON: / Lich 1991 [Telge 8, 104].

● “Iemand die kwaad is”:

Acht-Tw 1954: NEN VERDRAEJDEN APOSTEL “een nijdige, kwade persoon” [Wanink 2].

sHe 1901: LOEDER “boze vrouw” [Telge 4, 102].

Vars 1985: HELLEVAEGE “boze vrouw” [Telge 6, 139].

Gen 1999: HELLEVAEG “boosaardige vrouw” [Telge 12, 72].

Acht 1882: BUNEBAST “kwaadaardige man” [Telge 2, 20].

ZICH DIKKE MAKEN

zich kwaad maken, kwaad worden, zich opwinden

- 01 ZICH DIKKE MAKEN: Vor, Rek, Win / Vars 1985 [Telge 6, 84].
 02 ZICH OPRI-JE: / Pan 1988 [Telge 7, 99].
 03 ZICH OPRIEJEN: / Ste 1903 [Wijers 1, 23].
 04 ZICH OPRIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 118].
 05 ZICH OPREIGE: / sHe 1982 [Telge 3, 109].
 06 ZICH OPNAEJE: / Pan 1988 [Telge 7, 99].
 07 ZICH OPDREIEN: / Vars 1985 [Telge 6, 253].
 08 ZICH OPDRAEJE: / Pan 1988 [Telge 7, 99].
 09 ZIK HEISTEREN: / Acht 1895 [Telge 2, 51].

- 10 ZIK HEET MAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 88].
 11 ZICH DE KOP REBELS LAOTEN MAKEN: Gor.
 12 ZICH DREEDONDERS LAOTEN MAKEN: Gor.
 13 WARM ACHTER 'T VESTJEN WORDEN: / Lar 1924 [Langeler 1, 142], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 204].
 14 GIF IN DE PENS KRIEGE: / sHe 1982 [Telge 3, 52].
 15 ROOD AANLOPE (VAN GIF): / sHe 1982 [Telge 3, 3].
 16 WIT UM DEN BEK WORDEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 17 OP DEN HIT VLIEGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 145].
 18 'N TOEF TREKKEN: / Acht 1882 [Telge 2, 133].
 19 'N KOP AS 'N BOLLE KRIEGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 190].
 20 DE STRUBBEN OP 'T ENDE ZETTEN: / Eib 1980 [Telge 1, 82], Vars 1985 [Telge 6, 343].
 21 OET 'T HUUSKEN KOMMEN: / Win 1971 [Deunk 1, 98].
 22 'T AN DE RUGGE KRIEGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 197].
 23 WIEJE BÄÖG SPI-JE: / sHe 1993 [Telge 3, 192].
 24 'T KWELLEK VIENDE: / Pan 1988 [Telge 7, 77].

Rek: Wat maken Tone zich dikke ton e de busse net vuur zien neuze weg zag gaon.

Acht-Tw 1954: De kop löp 'm aover “hij wordt kwaad” [Wanink 2]. [KOP].

Acht 1882: 'm Löp de luze aover de laever “hij wordt kwaad” [Telge 2, 77]. [LUUS; LAEVER].

Eib veur 1973: Der löp 'm altied ne loes aover den laever “hij wordt al kwaad om een kleinigheid” [H. Odink 3, 150]. [LOES; LAEVER].

sHe 1982: 'M RI-JE AS 'N DIEF “kwaad worden zonder iets te zeggen” [Telge 3, 124].

Pan 1988: Hi-j kon haevig van de pruum spi-je as 't 'm niet aonston. Van de pruum spi-je “zijn kwaadheid tot uiting brengen” [Telge 7, 111]. [PRUUM; SPI-JE].

● “Iemand kwaad maken”:

- 01 IEMAND ARGEREN: / Gen 1999 [Telge

12, 20].

- 02 IEMAND TEGE DE HEUR INSTRIEKE: / sHe 1982 [Telge 3, 66].
03 IEMAND TEGEN DE STRUBBEN INSTRIEKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 343].

GIF

kwaadheid, woede

- 01 GIF: Wich, Ruu, Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Wehl, Dre, Hen, Bro, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Groes, Did, Zed, Sto, Pan / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103], Win 1971 [Deunk 1, 75], Vars 1985 [Telge 6, 121] || Vre.
02 GIFT: Zev || Vre, Ram, Rhe, Boch, Emm, Kle.
03 GIFTEGHEID: Vor / Win 1971 [Deunk 1, 75].
04 HELLEGHEID: Gor, Harf, Alm, Wich, Vor, Loch, Bor, Gees, Gels, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Hen, Bro, Baa / No Acht 1883 [Telge 4, 67] || Bat, Mar, Haak.
05 KWAODHEID: Zut, Rek, Din, Voo, Zel, Tol, Does, Zed, Sto.
06 KWAOJEGHEID: Gor, Eef || Vre.
07 LELEKHEID: Zel.
08 ABSTERNAOTHEID: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 38].
|| wanigheid: Boch.

Did: Van gif gooide hi-j de telder tege de muur kapot.

Vor: Giftig van helleghheid pleern e 't bord veur de mure an diggelen.

Zel: Van lelekheid gooien e 't bord tegen de mure an.

- *"Zijn kwaadheid/woede onderdrukken":*

- 01 ZICH VERBIETEN: Wich, Vor, Bor, Bre, Gen, Voo, Vars.
02 ZICH INHOLLEN: Win.
03 ZICH VERKNIEPEN: / Win 1982 [Deunk 2, 310], Dre 1982 [Lucassen 1, 48].
04 ZICH VERSMOREN: / Kot veur 1934 [Meinen 6, 157].

Voo: I-j konnen zien dat Tonia gifteg was, maor ze zei niks en verbet zich.

Dre 1982: 't Duurt nogal en Toon zit zich eigen te verkniepen in de kamer umdat hi-j der zich altied an ergert as de vrouwluu zo

lang an de tillefoon staon te lollen [Lucassen 1, 48].

Kot veur 1934: "Jonge jonge", hef zien moder ezeg, "i-j mot ow baeter weten te bedwingen". Zich bedwingen! Den gif in zich verbieten! En den gif neet allene. Mien God, hee mos alles in zich versmoorn! Wat gaf 't of e zich de vuuste in ene knech? [Meinen 6, 157].

Acht-Tw 1948: Den stoel braandt 'm oonder 't gat "hij kan zich niet meer inhouden van woede" [Wanink 1, 98/190]. [STOOL; BRAANDEN; GAT].

- *Veur iemand dén zich neet utert, maor zien helleghheid altied inhöldt, bunt de volgende benamingen op-egeven:*

- 01 BINNE(N)VETTER: Acht, Liem.
02 BINNENVETTERD: Bel.
03 BINNENVRETTTER: Vor, Lar, Bel.
04 BINNENVRAETER: Gor.
05 BINNEBEER: Sto.

Bel: Binnenvetterd, maor wi-j zekt: binnenvettat.

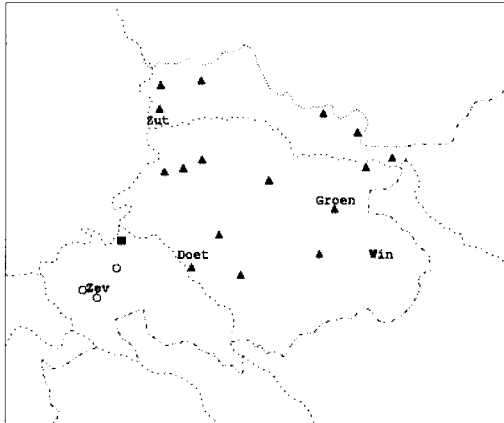
Lich: Ne binnenvetter kropt zich alles op.

Acht ca 1830: JOECHTEREN "luidruchtig uiting geven aan woede of ontstemming" [Telge 4, 6].

DRIFTEG

driftig, agressief

- 01 DRIFTEG: Gor, Alm, Zut, Wich, Vor, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Rek, Bel, Groen, Sil, Doet, Dre, Hen, Does, Groes, Zed || Bat, Mar.
02 KO(R)T-AN: Gor, Harf, Eef, Wich, Vor, Ruu, Gels, Nee, Eib, Rek, Groen, Lich, Wesd, Zel, Doet, Baa / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 129].
03 KO(R)T-AAN: Groes, Zev, Did.
04 KÖ(R)T-AN: Ang.
05 KO(R)T AN-EBONDEN: Eib / Vars 1985 [Telge 6, 15].
06 KÖ(R)T ANGEBONNEN: Voo.
07 KO(R)T VEUR DE KOP: Wesd.
08 KO(R)T VEUR DE WAGEN: Tol.
09 KO(R)T VAN STOF: Zel, Wesv.
10 KÖPPEG: Voo, Ruu, Gees, Eib, Vars, Sil,

- ▲ *ko(r)t-an 02*   ○ *ko(r)t-aan 03*
 ■ *kö(r)t-an 04*

Vergelijking van dit kaartjen (met kort-an in de betekenis "driftig") en 't kaartjen op blz. 855 (met kort-an/kört-aan in de betekenis "beledigd") maakt dudelek dat beide betekenissen deur mekare hen gebruikt wordt. Uut 't zinsverband mot dan dus blieken um wat veur betekenis 't geet.

Doet, Wehl, Bro, Wesv, Zev, Did, Zed, Pan, Lob / Acht 1882 [Telge 2, 71].

- 11 GIFTEG: Harf, Wich, Vor, Eib, Aal, Gen, Meg, Zel, Baa, Gies, Wesv, Lat, Zev, Did / No Acht 1838 [Telge 4, 28] || Kle.
- 12 NIEDEG: Wesd, Doet, Hen / Lich 1991 [Telge 8, 82].
- 13 VINNEG: Bre, Win, Lat / Vars 1985 [Telge 6, 63].
- 14 OPVLEGEND: Aal, Bre.
- 15 OPVLIEGEND: Hen.
- 16 OPVLEGEREK: Vor.
- 17 HEITE EBEEKERD: Wich, Hen / Zel 1882 [J.A. Klokman 6, 453].
- 18 HEIT GEBAKERD: Vor, Pan.
- 19 HEET EBAKERD: Groen.
- 20 HEIT(E): Vor, Meg.
- 21 HETTEL: Bor, Hen.
- 22 FORRE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96], Win 1971 [Deunk 1, 64], Eib 1980 [Telge 1, 23].
- 23 HAEVENDEG: / Kot 1913 [Meinen 2a, 78], Aal 1964 [Rots 1, 17].
- 24 SPRADDEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 79].
- 25 HELLEG: / Acht 1874 [Kobus 2, 556].

- 26 GREL: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5].
- 27 KWAODZINNEG: / Acht 1882 [Telge 2, 75].
- 28 KRINGELIG: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 118].
- 29 BRENDEREG: / Gen 1999 [Telge 12, 36].

Alm: Hee is gruwelek drifteg.

Wesd: Hie is vreselek kort-an/kort veur de kop.

Did: Hi-j is haevig köppig.

- *Utdrukkingen veur "driftig zijn":*

- 01 DE KOP VERKEERD HEBBEN STAON: Bor.
- 02 STOEVEN AS NE KLOKHENNE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 127].

- *Utdrukkingen veur "driftig worden":*

- 01 DE GIFZENUWEN KRIEGEN: Win.
- 02 DE GLÄÖJENDE TIEN MINUTE KRIEGE: / sHe 1982 [Telge 3, 53].

Win 1971: Met zienen hettegen kop hef e alles verbrod "heethoofdig als hij is, heeft hij alles bedorven" [Deunk 1, 92]. [HETTEG "heethoofdig"].

Acht-Tw 1954: Klaene pötjes kopt gaw aover "kinderen zijn snel driftig" [Wanink 2]. [POT; AOVERKOKKEN].

- *In combinatie met weurde as "gaw", "direct" wordt in dit verband wel gebruikt:*

- 01 AN-EBRAND: Vor, Lar, Haa, Bro.
- 02 ANGEBRAND: Zut, Doet.
- 03 HELLEG: Vor, Ruu, Lar, Bel.
- 04 GIFTEG: Groes.
- 05 LILLEK: Dre.
- 06 ERAAKT: Nee, Zel.

Lar: Hee is akeleg gaw helleg.

Haa: Hee is drek an-ebbrand.

Groes: Dén is meteen gifteg.

- *Veur "fel, vurig" bunt nog op-egeven:*

- 01 NIEDS: Harf, Loch, Lar, Bor, Gels, Eib, Aal / sHe 1901 [Telge 4, 104]], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 148], Win 1971 [Deunk 1, 150], Vars 1985 [Telge 6, 238] || Wilp, Bat.

02 NIEDSEG: / Win 1971 [Deunk 1, 151].

Win 1971: NIEDSHEID, NIEDSEGHEID
"heftigheid, felheid" [Deunk 1, 151].

DRIFTKOP I

driftkop

'n Keerl dén vake drifteg is, is 'n driftkop. Völle benamingen komt ok veur bie driftkop II.

01 DRIF(T)KOP: Gor, Eef, War, Loch, Bor, Gels, Nee, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Sil, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Does, Ang, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 52], Pan 1988 [Telge 7, 42] || Bat.

02 DRIF(T)KIKKER: Gor, Zut, Vor, Din, Wesv, Zed.

03 DRIFBUUL: Zed.

04 GIFKOP: Wich, Ruu, Eib, Lich, Bre, Win, Gen, Meg, Vars, Hen, Bro, Lat, Wesv, Zed / Wesv 1996 [Telge 11, 42], Gen 1999 [Telge 12, 63] || Vre.

05 GIFTKOP: Does.

06 GIFKIKKER: Alm, Vor, Eib, Din, Meg, Kep, Wesv, Groes, Zev, Pan.

07 GIFBOL: Gies.

08 HELLEGKOP: Lar, Gees, Bel / Eib 1995 [Telge 10, 49].

09 HEITHEUFD: Ruu, Groen.

10 HEETHEUFD: Groen.

11 HEITKOP: Ruu / Gen 1999 [Telge 12, 72].

12 HEITEN HAERFS: / Pan 1988 [Telge 7, 46].

13 HEITEN: Loch.

14 HETEN: Lich.

15 TORREKATER: Rek.

16 KRIWWELKOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 131].

17 SPRADDEN: / Eib 1980 [Telge 1, 79].

18 ÄÖTERKE: / Eib 1981 [Weeink 1, 76].

19 MIETKOP: / Win 1971 [Deunk 1, 144].

Eib 1995: 'k Heb lever te doon met ne hellegkop as met 'n doedeldop "beter een opvliegend mens dan een sufferd" [Telge 10, 49].

Gen 1999: PRENGEL "opvliegende jongen" [Telge 12, 129].

OPSPÖLLEN

ospelen, tekeergaan

01 OPSPÖLLEN: Acht, Liem.

02 TEKEERGAON: Acht, Liem || Bat.

03 TEKOORGAON: Wehl, Sto.

04 TEKAORGAON: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 120].

05 TE KORE GAON: Win.

06 TE KERE GAON: Vor.

07 TE KLANKE GAON: Alm, Eef, Ruu, Loch, Lar, Win, Doet, Kep, Hen, Tol / Lar 1924 [Langeler 1, 144], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 126].

08 TE KLAANKE GAON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 122].

09 TE PASSE GAON/WEZZEN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 236].

10 TE WARKE(N) GAON: Ruu, Lar.

11 TE GANGE GAON: / Win 1971 [Deunk 1, 66].

12 ANGAON: Gor, Eef, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Voo, Vars, Zel, Kep, Dre, Hen, Bro / Lar 1924 [Langeler 1, 144], Lich 1991 [Telge 8, 14].

13 DER OP GAON: Wehl, Groes, Did, Zed, Sto, Pan, Lob.

14 VAN GAT GAON: Aal, Din, Sil, Ulf.

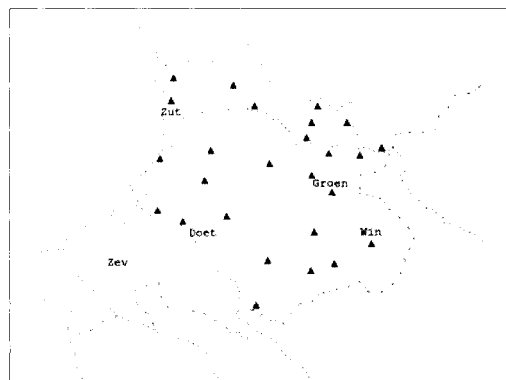
15 VAN KLANKEN GAON: Din.

16 OPLAEZEN: Loch, Lar, Gees.

17 ZICH TIEREN: Nee, Aal / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 195], Win 1971 [Deunk 1, 239].

18 RAOZE(N): Gor, Zed || Boch.

19 SPEKTAKELN: Aal / Win 1971 [Deunk

▲ *angaon 12*

Angaon in de betekenis "tekeergaan, ospelen" is in onze streek allene in den Acht bekend.

- 1, 222].
 20 SPIKTAKELLEN: / Win 1971 [Deunk 1, 223]
 21 OETPAKKEN: Rek.
 22 LOSPAKKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 138].
 23 SAKKEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 199].
 24 OPMOEKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 167].
 25 POSTE'LEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
 26 DER TOOGAON: / Eib 1980 [Telge 1, 85].
 || boldern: Vre.

Wesd: Tonia had 't wark nog niet af toen Tone thuus kwam. Dat ston 'm niks an en doorumme spöllen e hups op tegen Tonia.

Vars: Dén Toon kan angaon as 'n wilden/as 'n kettenhond.

Lar: Tonia had 't wark nog neet of en door ston Tone niks van an; wat hef e tegen eur op-elaezen, dén drifkop.

Aal: Heurn i-j Tone angaon/te passe wezzen ton hee effen wachten mos? Hee ging onwies van gat.

Aal 1966: At wieve raost, blief kalm as man; bunt z'achter aomm, i-j bunt fris an [Rots 2, 39].

Lich 1991: 't Gink der nao too "ze gingen flink te keer" [Telge 8, 42]. [GAON].

Kot 1925: Bedare 'n betjen. Wat zol dat toch zo'n onschuldeg muusken. Zo'n klein dierken. I-j hebt zo'n laeven op 't lief as of i-j ne wolf in bedde hadden [Meinen 3, 72]. [N LAEVEN OP 'T LIEF HEBBEN].

Win 1971: At dén loströk, dan kö'j wat heuren. LOSTREKKEN "beginnen tekeer te gaan" [Deunk 1, 138].

Win 1971: Daor hoof i-j neet zonne TIERDERI-JE ovver te maken [Deunk 1, 239].

DRIFTKOP II

iemand die gauw opspeelt/tekeergaat

'n Keerl dén nogal gauw opspölt, is 'n driftkop. Völle benamingen komt ok veur bie driftkop I.

- 01 DRIF(T)KOP: Loch, Lar, Bor, Gees, Bel, Groen, Lich, Sil, Zel, Baa, Tol, Zed.
 02 DRIF(T)KIKKER: Ruu, Zed.

- 03 DRIF(T)BUUL: Zed.
 04 GIFKOP: Aal, Zel, Dre, Bro, Baa, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 75], Vars 1985 [Telge 6, 121], Pan 1988 [Telge 7, 42].
 05 GIFKIKKER: Eef, Din, Zev.
 06 BULLEBAK: Eef, Zut, War, Wich, Groen, Aal || Bat.
 07 HELLEGKOP: Gor, Gees, Bel.
 08 GROOTBEK: Bel, Aal, Wesv.
 09 ONMAN: Gels, Nee, Eib.
 10 ONWAT: Zel, Hen.
 11 GREWWEL: Rek, Lich.
 12 BOLDERKONTE: Loch.
 13 RAOZEKATER: Loch.
 14 RAOZEKOP: Lar.
 15 HETTELDOP: Wich.
 16 BLAOSKOP: Wesv.
 17 DOLBOTTER: Vars.
 18 EMPENSTA(R)T: Lar.
 19 EMPERD: Baa.
 20 HEITE: Pan.
 21 HEITEN BOK: / Pan 1988 [Telge 7, 21].
 22 DRUKTESMAKER: Lob.
 23 ANGAONSEN HOND: Win.
 24 ONGETIEDEGEN HOND: Gels.
 25 TIERHANNES: Aal.
 || bolderbak: Vre.
 || raozebalg: Boch.

Wich: 'n Gezegde van mien moeder was: "Better 'n hetteldop as 'n doedelkop".

Eib 1995: 'k Heb lever te doon met ne hellegkop as met 'n doeldop "beter een opvliegend mens dan een sufferd" [Telge 10, 49].

Win 1971: Baeter ne gifkop as ne doedelkop [Deunk 1, 75].

WALGEN

walgen (van)

- 01 WALGEN (VAN): Harf, Vor, Loch, Lar, Haa, Eib, Voo, Meg, Zel, Doet, Bro, Ang, Zev.
 02 KOTSEN (VAN): War, Wich, Vor, Ruu, Eib, Zed.
 03 GROEZELE(N) (VAN): Vor, Bre, Baa, Gen, Sto.
 04 GRUWELE(N) (VAN): Din, Zev.
 05 GRUWEN (VAN): Rek.
 06 KROKHALZEN (VAN): Does.
 07 SCHUDDE (VAN): Wesv.
 08 ZICH SCHUDDEN (VEUR): Win, Hen.
 09 ZICH SCHUDDEN (VAN): Aal.
 10 AOVER DE NEK GAON (VAN): Zed.

11 VIES WAEZE(N) (VAN): Dre, Baa, Lat, Wesv || Kle.

12 MISSELEK WAEZEN (VAN): Gor, Win, Bat.

Harf: Den keerl was stijl zat; ik walgen der van.

Din: De keerl was straal bezoppen; ik gruwelen der van.

Aal: Den man was zo zat as 'n kanon; ik schudden mi-j der van.

● *Vake wordt werkwoordeleke woordgroepen gebruikt:*

01 KÖNNEN KOTSEN VAN: Eef, Zut, Nee, Vars, Kep, Groes.

02 KÖNNEN SPIEJEN VAN: Gor, Ruu, Gees, Lich.

03 KÖNNEN AOVERGEVEN VAN: Groen.

04 KÖNNEN KOTSEN OP: Gor.

05 KÖNNEN SPIEJEN OP: Bor.

06 MOTTEN KOTSEN VAN: Wehl, Hen.

07 MOTTEN SPIEJEN VAN: Alm.

08 ZIK KÖNNEN SPI-JEN VAN: Bel.

Groes: De keerl was zo straalbezaope; ik kon der wel van kotse.

Bel: Den keerl was zo onmundeg zat; ik kon der mi-j haoste wal van spi-jen.

● *Ok de volgende woordgroepen wordt vake gebruikt:*

01 MISSELEK WORDEN VAN: Vor, Eib, Bel, Groen, Bre, Tol.

02 NIET GOED WORDEN VAN: Zut, Aal, Hen.

03 NAAR WORDEN VAN : Sil, Did.

04 BEROERD WORDEN VAN : Harf.

05 DE KOTS KRIEGE VAN: sHe, Pan, Lob.

06 GAON KOTSEN VAN: Tol.

Tol: Die keerl was zo alderbastend zat; ik wodn der zowat misselek van.

Lob: Dén man was bomzat; ik kreeg der de kots van.

● *De volgende warkwoorden könt onpersoonlek gebruikt worden:*

01 GRIEZELEN: Gor.

02 GROEZELEN: Vor.

03 GRIWWELEN: Gels, Nee.

Nee: Dén man was zo zat as ne koo; 't griwelen der mi-j van.

SCHRIKKEN

schrikken

01 SCHRIKKE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 307] || Bat, Mar, Haak, Vre.

02 SKRIKKEN: Bel.

03 ZICH MET SCHRIK BESLAON: Win.

04 ZIK (VAN SCHRIK) BESLAON: / Win 1971 [Deunk 1, 22].

05 ZICH BANGEN: Gels.

06 VERSCHRIK(T) WORDEN: / Ste 1903 [Wijers 1, 17].

|| zich verschrikke(n): Ram, Boch, Emm.

Wehl: Ien-ens ston Ton veur mien; ik schrok der van.

Win: Ik besloge mi-j met schrik ton Tone veur mi-j ston.

Gels: In-ens ston Tone vuur miej; ik bangen der miej van.

Vars: In-ens ston Tone veur mi-j; de schrik sloeg mi-j in de bene. [SCHRIK; BEEN].

Zel 1933: Ik wazze in-ens knats wakker en de schrik zat mien in de waaien van de bene [Archief 1, 254].

Ijsselstreek ca 1890: VERBOUWEREERD "verschrikt" [Telge 4, 83].

Acht-Tw 1948: VERALTEREERD "verschrikt" [Wanink 1, 201; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 372)].

● *Veur "heel erg schrikken" bunt nog opgegeven:*

01 ZICH KAPOT SCHRIKKE(N): Zut, Vor, Nee, Rek, Bre, Gies, Wesv, Sto, Pan.

02 ZICH TE BARSTE(N) SCHRIKKE(N): Ruu, Bor, Aal, Meg, Kep, Wesv, Zev, Zed / Wesv 1996 [Telge 11, 80].

03 ZICH 'N ONGELUK SCHRIKKEN: Ruu, Lar, Bor, Bel, Aal, Bre || Bat.

04 ZICH DOOD SCHRIKKEN: Zut, War, Wich, Bor, Meg.

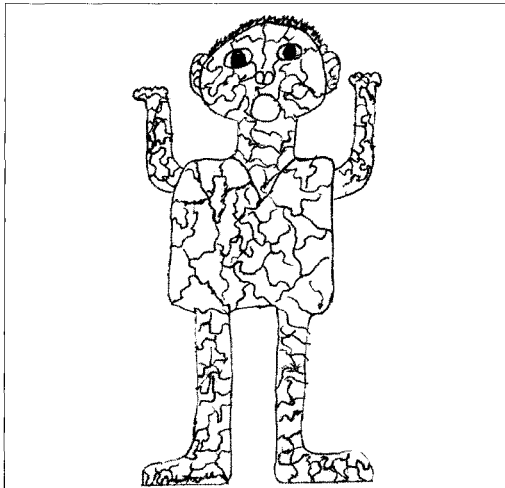
05 ZICH ROT SCHRIKKEN: Vor, Win, Hen.

06 ZICH 'N AAP SCHRIKKEN: Gor, Alm, Vars.

07 ZICH 'T KLAPLAZER SCHRIKKEN: Eef.

08 ZICH 'T APENLAZERS SCHRIKKEN: Lar.

09 ZICH 'T LAZARUS SCHRIKKE: / sHe

Zich te barsten schrikken.

1982 [Telge 3, 91].

- 10 ZICH 'T LEPLAZERUS SCHRIKKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 60].
- 11 ZICH 'N RÖTJE SCHRIKKEN: Gor.
- 12 ZICH NAAR SCHRIKKEN: Harf.
- 13 ZICH BEDOON VAN SCHRIK: / Lich 1991 [Telge 8, 19].

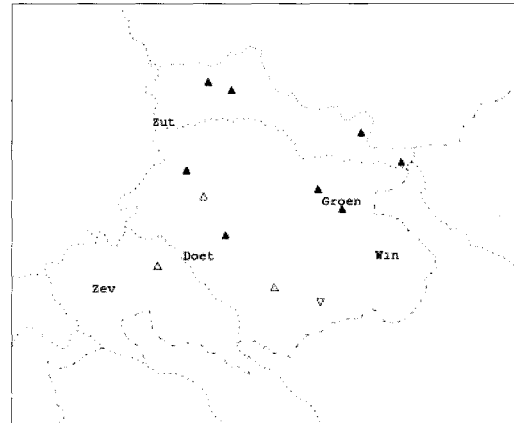
Win 1971: Dat hundeken jeg stäöreg achter unze hoondere haer; ik zal 'm 's duftteg schrik injagen. SCHRIK INJAGEN "schrik aanjagen" [Deunk 1, 100].

- *Uitdrukking veur:* "erg geschrokken zijn":

Eib veur 1973: Hee hef ne hond zeen geiselen "hij is erg geschrokken" [H. Odink 3, 102].

- *Uitdrukkingen veur "van schrik":*

- 01 VAN VERALDEREERDEGHEID: Harf, Lar, Zel.
- 02 VAN VERALDEREERDHEID: Groen.
- 03 IN DE VERALTEREERDEGHEID: Rek, Bel.
- 04 IN DE VERALDEREERDEGHEID: Wich.
- 05 IN DE VERALDEREERDHEID: Nee.
- 06 IN DE VERALTERIEREGHEID: Hen.
- 07 IN DE VERALDERIERDHEID: Wehl.
- 08 IN DE VERALTERIERDHEID: Vars.
- 09 IN DE VERALTERATIE: Aal.
- 10 VAN DE FALDERATIE: / Gen 1999 [Telge 12, 52].
- 11 VAN VERALTERATIE: / Vars 1985 [Telge 6, 372].

▲ in de/van veraldereerdheid 01-05

△ in de veralterierdegheid 06-08

▽ in de veralteratie 09

De uitdrukkingen: in de/van de veraldereerdheid, in de veralterierdegheid, in de veralteratie bunt verspreid in den Aacht op-egeven. 't Zelfstandege naamwoord hönk samen met 't Franse woord altération wat "verandering" betekent.

- 12 VAN SKRIK: Lich.

Zel: De gediens vlaogen in brand; van veraldereerdheid grep Piet 'n flesse azien um 'n end an de brand te maken.

- *Speciale uitdrukkingen veur "van de schrik bekomen zijn":*

- 01 AOVER DEN SCHRIK HEN WAEZEN: Zut, Ruu, Loch, Bor, Nee, Bel, Win, Gen, Vars, Kep, Does, Zev.
- 02 DE(N) SCHRIK TE BAOVEN WAEZEN: Gor, Eef, Vor, Gees, Lich, Aal, Voo, Doet, Kep, Hen, Groes.
- 03 VAN DE(N) SCHRIK BIEGEKOMMEN WAEZEN: War, Lar, Groen, Aal, Bre, Bro, Lat, Wesv || Bat, Emm, Kle.
- 04 AOVER DE SCHRIK HEER WAEZEN: Sto, Pan, Lob.
- 05 DEN SCHRIK KWIET WAEZEN: Rek.
- 06 VEUR DEN SCHRIK HEN WEZZEN: Win.
- 07 BIE BLOED WAEZEN: Alm, Zed.

Lob: Bij al aover de schrik haer.

Alm: Bij al weer bie bloed?

Vars 1985: Jannaο had op de vesite weer 't hoogste woord töt ze deur de stoel zakken en met de bene nao baoven op de grond lei. 't Koffieköpken dat ze in de hande had, rollen aover de grond; alle vrouwluu sprongen op en begonnen tegelieke te praoten. Foj, wat 'n consternatie [Telge 6, 188]. [CONSTERNATIE "schrik, ontsteltenis, opschudding"].

Acht-Tw 1948: ALTERAOTIE, VERALTERAOTIE "schrik, ontzetting" [Wanink 1, 66/201].

Win 1971: Wat 'n rebullie onder de hoondere, doo unzen hond begon te blökkene. 't Zal daar ne hele robullie gevven at ze dee tiegen (= "tjiding, bericht") krieget [Deunk 1, 187/193]. [RE'BULLIE, RO'BULLIE].

- "Opschudding verwekken":

01 BOMSLAG MAKEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 37].

MOOI

mooi

De weurde 02, 09, 10 wordt speciaal gebruikt veur mensen (vrouwen); de weurde 03 en 04 speciaal veur dingen.

- 01 MOOI: Acht, Liem || Bat, Haak, Vre, Stlo, Ram, Raes, Boch, Emm, Kle.
- 02 KNAP: Acht, Liem || Mar, Vre.
- 03 FRAAI: Harf, Zut, War, Vor, Groen, Lich, Bre, Din, Sil, Zel, Kep, Does, Ang, Zev, Lob || Vre.
- 04 FRAOJ: Wich, Win, Lob.
- 05 GAEF: Vor, Voo / Wesv 1996 [Telge 11, 40].
- 06 GAEVE: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 28].
- 07 DRIES(T): Vars, Zel, Groes / Wesv 1996 [11, 34].
- 08 KANT: Eib, Lich.
- 09 SCHIER: Loch, Nee.
- 10 RAOM: Pan.
- 11 RETELEK: / Eib 1933 [Archief 1, 241].

Bre: Fraaie klere; i-j könt 't wal zeggen, maor mooie klere past baeter.

Loch: Ik vin Tonia 'n knappe/schiere vrouwe; ze hef ok altied mooie klere an.

Pan: Ik vien Tonia 'n knap/raom wief/vrommes; ze het altied mooie kleer on.

Zel: Tonia is 'n drieste vrouwe met mooi grei an.

Eib: Tonia is ne kant wief met kante klere an.

Rek: 'n knap wief is ne SCHOONHEID.

Ruu: 'n Mooie vrouwe neum ie tegenswoordeg nog wel 's 'n STUK. [Ok: Rek, Aal, Bre].

Sto: 'n Knap maedje nume wi-j 'n RENGEL of 'n STOOT.

sHe: Tonia? Da's 'n gaef deerntje; ze is niet alleen knap, maor ook adig. [GAEF].

Lich 1991: NE MOOIE BAEZE "een knap, mooi meisje" [Telge 8, 17; ok: Wich].

Harf: Det deerntjen is 'n knap dink. [DINK; ok: Vor, Tol; DING: Ruu, Meg, Groes, Zed].

Pan 1988: 'n Hupse deern "een aantrekkelijk meisje" [Telge 7, 55]. [HUPS].

Wesv 1996: 'N PLAETJE "een mooi meisje" [Telge 11, 73].

Pan 1988: Daar löp mien toch mooi grei. Mooi grei "leuke meisjes" [Telge 7, 44]. [GREI].

Eib veur 1973: At 't mooi is, dan is 't neet lange van doer "mooie meisjes blijven niet lang mooi" [H. Odink 3, 51].

Win 1976: Ne mooien kop deut 't gat verkopen; Ne mooien kop deut ne lelleke konte verkopen "als een meisje een knap gezichtje heeft, is er altijd wel een jongen die er op af komt" [Aessink 4, 6].

Pan 1988: 't Oog kan net zo goed op 'n hoop stront valle as op 'n bluumke "gezegd als een mooie vrouw en een lelijke man samengaan" [Telge 7, 98].

Eib veur 1973: lej zollen der gin dorst op kriegen, al lae'j der ok 'n pond zolt bie'j "gezegd van een meisje dat niet aantrekkelijk is" [H. Odink 3, 53].

Alm: An dat deerntje is niet zo völle mooieghed an. [MOOIEGHEID; / ok: Vars 1985 (Telge 6, 231)].

CHIC

chic

01 CHIC, SJIEK: Gor, Harf, Alm, Zut, Vor, Lar, Haa, Rek, Groen, Lich, Aal, Bre, Din, Gen, Voo, Meg, Wesd, Doet, Hen, Bro, Tol, Gies, Gies, Zed, Pan, Lob || Vre, Raes, Emm, Kle.

02 DEFTEG: Harf, Eef, Ruu, Loch, Bor, Gees, Haa, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Gen, Meg, Kep, Hen, Baa,

- Ang, Lat, Wesv, Zev, Did, Lob || Mar, Kle.
 03 GLAD: Gor, Vor, Gels, Win.
 04 FIJN: Zut, War, Zed.
 05 PIEKFIJN: Vor, Zel, Tol.
 06 KAS: Gies, Did, Sto.
 07 OET DE LOGE ESTREKKEN: Gees, Nee.
 08 KROES: Bor, Gels / Ruu 1930 [Zwart 3, 237].
 09 ME'NAFTEG: Gels.
 10 PATENT: Wich.
 || prik: Boch.

Alm: Wat zut Tonia der weer sjiek uut.

Kep: Wat zut Tonia der defteg uut.

Sto: Wat zut Tonia der weer kas uut.

Nee: Wat is Tonia weer oet de loge estrekken.

Pan 1988: Wah steet ow dah kiepig. KIEPIG "vlot, flatteus" [Telge 7, 64].

● 'n Chique vrouwe wordt wel eneumd:

- 01 HELE MADAM: Harf, Gees, Win, Vars.
 02 ECHTE MADAM: Zed.
 03 DAME: Zel, Sto || Bat.
 04 HELE DAME: Win.

● 'n Chique keert wordt wel eneumd:

- 01 HELE(N) MENEER: Harf, Eef, Bor, Gees, Gels, Tol.
 02 HEERTJE(N): Eib, Doet, Baa, Sto.
 03 HEER: Vars, Sil || Bat.
 04 VIES MENEER: Vor, Bor.
 05 PIET MENEER: Win.
 06 MENEER: Wesd.
 07 ECHT HEERTJEN: Groen.
 08 DEFTEG HEERSCHAP: Rek.
 09 DEFTEG HEERSCHOP: Rek.

LILLEK

lelijk

- 01 LILLEK: Gor, Harf, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Haa, Groen, Aal, Bre, Win, Voo, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Tol, Ang, Lat, Wesv, Groes, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 213], Pan 1988 [Telge 7, 82] || Bat, Mar
 02 LELEK: Harf, Eef, Zut, Lar, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Meg, Vars, Sil, Zel, Bro, Baa, Does || Stlo, Rhe.

- 03 LELLEK: Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen || Vre.

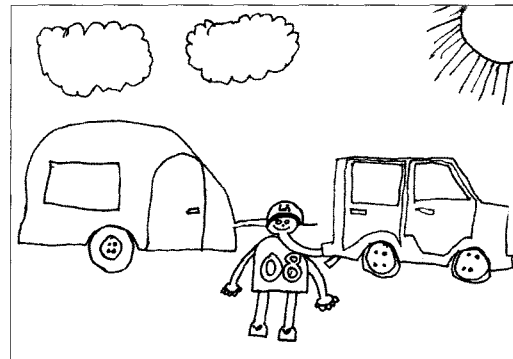
Gen: Die deern is en blij lelek, ook al hef ze de mooiste kleren an. 't Is moeders mooiste niet. [Ok: Eef, Zut, War, Rek, Hen, Tol].

Lar: Dat deerntje is neet van de knapsten; ze hef achter-an estaone ton de kōppe uut-edeeld wodn.

Wesv: Dah grietje is oerlillek; dén mag 'n revolver drage en as ze der één tegekump die lilleker is dan zi-j, mag ze ze neerschiete. [Ok: Eib, Zed].

Lich 1991: "Lillek in de wege, knap op straoete", wordt der ezegd van 'n deerntjen wat as kind neet de mooiste was, maor later der toch adeg is gaon uutzeen [Telge 8, 73].

Kep: Dén jong het 'n kop as 'n trekhaak; hi-j is zowat knap van lillekegheid. [TREKHAOK; LILLEKEGHEID].

'n Kop as 'n trekhaak.

Vars 1985: Is dén schaopenbok now mooi van lillekegheid of lillek van mooiegheid [Telge 6, 213]. [LILLEKEGHEID].

● Zo lillek as:

- 01 DE NACH(T): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 213].
 02 'N AAP: Gor, Alm, Eef, Zut, Ruu, Loch, Bor, Haa, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Win, Sil, Kep, Hen, Tol, Wesv, Bee, Lob.
 03 'N SCHIW: Bor, Nee, Win.
 04 'N HEKSE: Win.
 05 'N TEURPAOL: Lich.

● Veural 'n lilleke man, maor ok wel 'n lilleke

vrouwe wordt lillekerd, lelekerd, lellekerd eneumd. Veur 'n lilleke vrouwe bunt ok de volgende benamingen nog op-egeven:

- 01 (LILLEK) SCHIW: Gor, Ruu, Nee, Bre.
- 02 SCHIWSEL: Voo.
- 03 SCHIEW: Gor.
- 04 (LELEK) MORMEL: Zut, Wesv.
- 05 OETGEDRETTEN EKSTER: Win.
- 06 SPEKTAKEL: Sto.
- 07 OETJEPOE: / Vars 1985 [Telge 6, 243].

Zed: Op brulfte en kermisse wier nog wel 's gezonge: "Huus toe lillekerd, huus toe lillekerd, zeg maor tege ow moeder da'j der niks van kunt". Doorbi-j wier 'n Duitse polka gedanst.

KWEZEL

kwezel

- 01 KWEZEL: Gor, Harf, Eef, Vor, Bor, Eib, Aal, Bre, Win, Meg, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Lat, Groes, Zev, Did, Zed, Sto, Pan || Bat, Haak.
- 02 ZEMEL: Wich, Vor, Din.
- 03 FEMEL: / Gen 1999 [Telge 12, 52].
- 04 DWEPERD: Gor, Nee.
- 05 BAEDE-MIENTJEN: Groen.
- 06 HEMELGEITE: Baa.
- 07 ZUBBEDEESKEN: Groen.
- 08 KLOPPE: Lich || Boch.

Nee: Dweperd, maor wi-j zegt: dwepat.

Bor: Van 'n kwezel zegt ze: "Da's 'n vrouwe met de kousen twee recht, twee averecht".

● *Veur 'n man dén aoverdreven godsdienstege gedachten hef, bunt de volgende benamingen op-egeven:*

- 01 KWEZEL: Harf, Aal, Dre, Groes || Bat.
- 02 DWEPER(D): Gor, Bor, Bro.
- 03 JEZUS-IN-BÖRGER: Gels, Din, Kep.
- 04 BLIKKEN DOMENEE: Bor, Win.
- 05 BLIKKEN DOMIE: Gels.
- 06 HALVE PAOTER: Wehl, Sto.
- 07 HALVE PASTOOR: Zev.
- 08 ZEVERD: Win.
- 09 ZEMELERD: Din.
- 10 VROM PEERD: Lich.
- 11 ZUBBEDEUS: Groen.
- 12 HEILIG-WAOTER-PISSERT: Pan.
- 13 WIJ-WAOTER-PISSERT: Pan.

2. UTERINGEN VAN GEVUUL EN GEVOLGEN DOORVAN

'N KLEURE KRIEGEN

blozen

- 01 'N KLEUR(E) KRIEGEN: Acht, Liem || Bat, Mar.
- 02 KLEUREN: Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Ruu, Lar, Nee, Eib, Aal, Zel, Kep, Hen, Does.
- 03 NE ROOIE KLEUR(E) KRIEGE(N): Bel, Bre, Groes, Zev, sHe, Zed.
- 04 'N ROOIE(N) KOP KRIEGE(N): Groen, Win, Wesv || Vre.
- 05 DE KOP ROOD KRIEGEN: Kep.
- 06 ROOD WORDEN: Zut, Ruu, Sil, Doet || Rhe, Boch.
- 07 'N BLÄÖJERD KRIEGE: Zed, Pan, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 17], Pan 1988 [Telge 7, 19].
- 08 'N BLEUJERD KRIEGEN: Gor. || rood anlope(n): Vre, Bork, Hei, Raes, Emm, Kle.

Loch: 't Glas lag kapot veur de grond. "Dat heb ik edaon", zae Jopie en ze kreeg der 'n kleure van.

Doet: "Ik heb 't edaon", zei Jopie en ze wier der rood van.

Lob: "Dat het ik gedaon", zei Jopie en ze kreeg der 'n bläöjerd van.

Win 1971: Hee trok lelek af doo ze 'm dee löggene vâör de veute gooien. AFTREKKEN "van kleur verschieten" [Deunk 1, 5].

Vars 1985: Hie verschot van kleure toe ze 'm lieten merken dat ze wisten dat hie den schuldegen was. VAN KLEURE VERSCHIETEN [Telge 6, 379]

● *Utdrukkingen veur "heel erg blozen":*

- 01 NE KOP AS NE BOLLE KRIEGEN: Ruu, Eib.
- 02 NE KOP AS NE VUURTOREN KRIEGEN: Ruu.
- 03 'N KOP AS 'N BOEI KRIEGEN: Zut.

Loch 1939: Hee wodn zo rood as 'n sallemander "hij bloosde heel erg" [Vr A'dam 7, 11]. [SALLEMANDER].

SNEU

sneu

- 01 SNEU: Gor, Harf, Loch, Lar, Nee, Eib, Rek, Groen, Bre, Voo, Doet, Kep, Hen, Tol, Gies, Lat, Zev, Lob / Acht 1882 [Telge 2, 121].
- 02 SNEUJ: Groes, Pan.
- 03 JAMMER: Gor, Harf, War, Vor, Bor, Gels, Eib, Aal, Meg, Zel, Tol, Ang || Bat.
- 04 JOMMER: Aal, Zel, Wehl, Tol.
- 05 NAAR: Wich, Ruu, Gels, Haa, Rek, Din, Wesd, Bre, Baa.
- 06 ROT: Gor, Zut, Wich, Eib, Rek, Gen, Kep, Did, Sto.
- 07 VERVAELEND: Meg, Vars, Sil, Zel, Kep, Hen, Wesv.
- 08 VERVELEND: Ruu, Gees, Gels, Bel.
- 09 SPIETEG: Gor, Alm, Vor, Aal, Win, Hen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 326].
- 10 ZUNDE: Gor, Ruu.
- 11 BEROERD: Zut, Vor.
- 12 VERDRETEG: Loch.
- 13 EU: Dre.
- 14 VERVLIEMD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 204].

Voo: Den auto zat vol en Joop kon doorum niet met. Ik von dat heel sneu veur 'm.

Wehl: De auto zat vol en doorum kon Joop niet met. 't Was jommer veur 'm.

Gor: Joop kon nit met; ik vonne det zunde veur 'm.

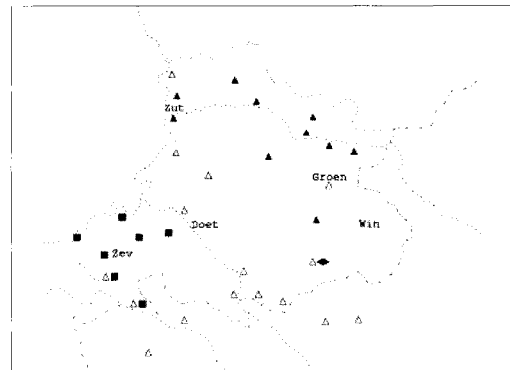
Win: Joop kon neet met; dat was spieteg veur 'm; ik hadde dan ok spiet met 'm.

Gen 1999: 't Is heel tries a'j nog vöi doen wilt maor niet meer könt. TRIES "treurig" [Telge 12, 160].

PROELEN

pruilen

- 01 PROELEN: Gor, Harf, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Zel, Kep, Hen / Acht 1895 [Telge 2, 102] || Bat, Mar, Haak.
- 02 PRULEN: Meg, Vars, Ang / Vars 1985 [Telge 6, 278].
- 03 PRATTE(N): Gor, Groen, Aal, Din, Gen, Voo, Sil, Kep, Hen, Baa, Pan, Lob / Aal 1964 [Rots 1, 34], Vars 1985 [Telge 6, 276], Gen 1999 [Telge 12, 129] || Rhe,

△ pratte(n) 03

▲ pradden 04

◆ prutten 05

■ prukke(n) 06

In den Acht bunt dudelek twee gebieden te onderscheiden: veur 't noordoosten is pradden op-egeven, in 't zuden en 't westen kump pratten veur. De Liem hef prukke(n). De vorm prutten (op-egeven veur Aal) lig op de grenze van pratten-pradden.

Boch, Emm, Kle.

- 04 PRADDEN: Eef, Zut, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Haa, Eib, Lich.
- 05 PRUTTEN: Aal.
- 06 PRUKKE(N): Wehl, Gies, Wesv, Groes, Did, Pan, Lob / Pan 1988 [Telge 7, 110].
- 07 MOKKE(N): Zut, Aal, Vars, Hen, Tol, Zev.
- 08 KНИЕZE(N): Alm, Sil, Zel, Hen, Tol, Zev.
- 09 KNIESTE(N): Din, Sto.
- 10 KNIESKONTE: Zev.
- 11 LIPPEN: Zut, War / Eib 1980 [Telge 1, 48].
- 12 HANGELIPPEN: Bel.
- 13 BOKKEN: Eib, Does.
- 14 SIKKEN: Bel.
- 15 SIPPE: sHe.
- 16 SIPKEN: Bel.
- 17 SIEPE: sHe.
- 18 PRÖNNEN: Eib.
- 19 PRENGELE: Zed.
- 20 NÖTTELEN: Hen.
- 21 PROELSKIEKEN: Dre.
- 22 ONGELUKKEG KIEKEN: Wich.
- 23 ZOER KIEKEN: Lar.
- 24 SPIEKEN: / Vars 1882 [Telge 4, 55].
- 25 STIEPEN: / Acht 1895 [Telge 2, 126].

Alm: Kniezen; met 'n ie as in bier [Ok: Hen, Tol].

Kep: Jopie mag niet naor "Zeg 's AAA" op de tillevisie kieken umdat Joop 't voetballen zien

wil. Mo'j zien hoe ze door now zit te proelen/pratten.

Pan: Mo'j zien wat Jopie dor zit te prukke.

Lar: Mo'j zeen wat Jopie door zoer zit te kieken.

Groes: De ene keer is Jopie poeslief, de andere keer lup ze te prukke.

Bor: Tegen 'n kind wat zit te pradden/proelen, zeg ie: "Gao ie maor in 't PRADHEUKSKEN zitten".

Win 1971: Nae, dee leu komp neet; dee staot nog altied in äörn prathook. IN DEN PRATHOOK STAON/ZITTEN "zich verongelijkt en mopperend van anderen afzijdig houden" [Deunk 1, 182].

● *Utdrukkingen veur "pruilen":*

01 DE LIP(PE) LAOTE(N) HANGE(N): Aal, Liem / Win 1976 [Aessink 4, 28] || Mar.

02 DE LIPPE LAOTEN HANGEN TÔT OP 'T DARDE KNOOPSGAT: Gor, Bor, Bre, Win.

03 DE LIPPE OP 'T DARDE KNOOPSGAT LAOTEN HANGEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 149], Win 1976 [Aessink 4, 28], Vars 1985 [Telge 6, 278].

04 DE LIP(PE) HEBBE(N) HANGE(N): Harf, Vor, Wehl, Kep, Dre, Hen, Zev, Did, Pan.

05 NE LIPPE TREKKEN: Eib.

06 NE BREELIPPE TREKKEN: Win.

07 NE LIPPE TREKKEN WOOR DE HANE OP KAN STAON KRAEJEN: Eef.

08 NE LIPPE TREKKEN WAOR WAL NE HANE OP KAN TRAENN: / Win 1976 [Aessink 4, 28].
|| ne snoete trekken: Vre.

Rek: At kleinen Jopie zien wille neet krig, löt e met-ene de lippe hangen.

Did: As kleine Jopie gin geliek krieg, het ze umsgelieks de lip hange.

● *Van de warkwoorden 01-14 könt zelfstandege naamwoorden emaaft worden (as: geproel, gepruk, geprengel). Bezondere weurde bunt in dit verband: gepruil*

01 GEPROELTE: Vor, Ruu, Bor, Gels, Nee, Win, Zel.

02 GEPRATTE: Ruu, Bor / Win 1971 [Deunk 1, 73].

03 GEPRÖNTE: Eib.

04 PROELERIEJE: Ruu.

Ruu: Schei toch 's uut met dat geproelte/gepradte; hol's op met dee proelerieje.

● *A'j proelt, he'j 'n:*

pruillip

01 PROELLIP(PE): Gor, Eef, Zut, War, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Kep, Dre, Hen || Bat.

02 PRUULLIP(PE): Zel, Ang.

03 PRUILLIP: Zed.

04 HANGLIP(PE): Kep, Hen, Baa, Tol, Wesv, Zev, Pan.

05 HANGELIPPE: Rek, Bel, Lich, Aal.

06 PRUTLIPPE: Aal, Din.

07 PRADLIPPE: Ruu.

08 PROELMUNDJE(N): Gor, Eef, Gels.

09 PRUULMUNDJEN: Vars.

10 PRUULMULEKE: Pan.

11 PRUKKEMOEL: Lob.

12 PRUMELMULEKE: Pan.

|| pratmoele: Boch.

Eef: Foj, wat 'n proellippe; de hane kan der op staon kraejen.

Win: Ze hef ne lippe waor ne hane van drie stuver op poepen kan.

Bor: Ze hef ne proellippe, door kan 'n henne wel op zitten breunn; of: door köj wel 'n vimme haver op verbouwen.

Gels: Ze hef ne lippe door könt wal zeuven musken op daansen.

Sto: He'j ow zin niet gekregge; woorum trek gi-j anders 'n WI-JWATERSBEKSKE?

● *A'j 'n proellippe hebt, he'j:*

01 'N GEZICH(TE) VAN OLDE LAPPE(N): Harf, Wesv.

02 'N GEZICH OP ZEUV E DAGE ONWEER: Groes.

03 'N GEZICH AS 'N OORWURM: Lob.

● *A'j vake proelt, bu'j 'n:*

kniesoor

01 KNIESOOR: Loch, Meg, Sil, Wesv.

02 KNIESTERD: Din, Meg, Sto.

03 KNIESKONT: Zev.

04 PRADDE: Eef, Bor, Baa.

05 PROELERD: Lar, Zel.

- 06 PROELLIPPE: Lar, Win.
 07 PROELGAT: Rek.
 09 PROELE: Alm.
 08 HANGELIPPE: Ruu, Lich, Vars / Vars
 1985 [Telge 6, 133], Lich 1991 [Telge 8,
 49].
 10 HANGEBEK: Ruu, Aal.
 11 PRATTERD: Aal.
 12 PRATKONTE: Din.
 13 PRADLIPPE: Ruu.
 14 PEMPLIPPE: Win.
 15 PRUKKEDORUS: Pan / Pan 1988 [Telge
 7, 110].
 16 PRUK: Gies.
 17 PRENGEL: Zed.
 18 PRÖNNE: Eib.
 19 BOK: Eib.

Win 1971: SIEPKERD “pruiler”; SIEPKE
 “vrouwelijke vorm van siepkerd” [Deunk 1,
 209].

Aal: Ne hangebek hef 'n proels gezichte.
 [PROELS].

Win 1971: PROELS DOON, PRUULS DOON
 “pruilerig doen” [Deunk 1, 183].

ZUCHTEN

zuchten

- 01 ZUCHTEN: Acht, Liem || Mar, Vre, Boch,
 Emm.
 02 BLAOZE(N): Lich, Did.
 03 ANHALEN: Eib.
 04 POESTEN: Tol.

Wich: “Weer slechte kaarten”, zei Joop met 't
 kruusjassen en hee zuchtten heel diepe.

Ang: “De hele keet afgebrand; wat now”, zei
 Joop en hie zuchtten.

Eib: “Wat noh”, zae Joop en haalden an.

Bor: Hee zuchtten depe; 't was net of 't onder
 uut de tene kwam.

Win: Wat 'n ZUCHTERI-JE; he'j gin geluk bie
 't kaarten?

● *In vriejer gebruik:*

- 01 DEPE AOSEM HALEN: Eib, Rek, Meg.
 02 PUFKEN: Aal.

Rek: Sjonge; wat haal iej depe aomm.

Aal: “Pfff”, pufken Joop, “weer gin goeie kaar-
 ten”.

ZUCHT

zucht

*'t Zelfstandege naamwoord is deur de met-
 warkers neet zo vake op-egeven.*

- 01 ZUCH(T): Gor, Eef, Zut, Vor, Loch, Bre,
 Voo, Sil, Zel, Doet, Does, Ang, Lat, Zev,
 Zed, Sto || Boch, Emm.
 02 ZUCHTE: Harf, Vor, Groen.
 03 ZOCH: Eib.

Zut: Wat 'n diepe zucht laot ie däör; wat zucht
 ie diepe.

Vor: Wat 'n depe zuch; woor geet dén hen?

Eib: Van 'n depen zoch zeg ie: “Wat haal ie
 depe an”.

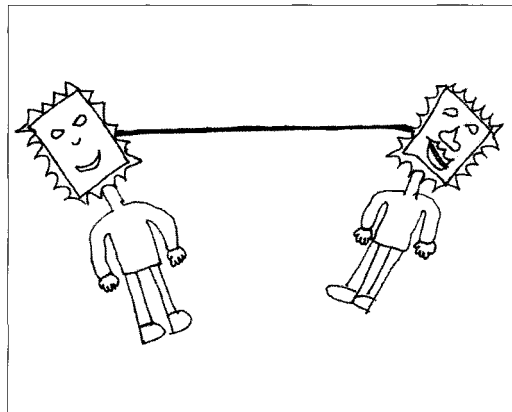
Bre: 'n Zucht gef lucht.

'N POSTZEGEL TREKKEN

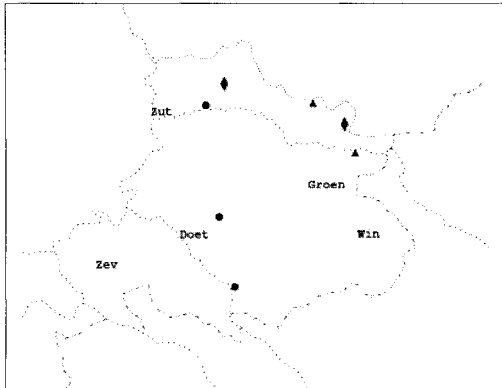
een lelijk gezicht trekken

*Combinaties met benamingen as smoel-
 (wark), snoete/snuut, bek bunt neet op-ege-
 ven.*

- 01 'N POS(T)ZEGEL TREKKE(N): Eef, War,
 Vars, Hen, Did, Zed, Pan.
 02 'N LILLEKE(N) POS(T)ZEGEL TREK-
 KEN: Gor, Ruu, Eib, Vars, Zel.
 03 POS(T)ZEGELS TREKKEN: Loch, Bor,
 Gees, Bel.
 04 RARE POS(T)ZEGELS TREKKEN:
 Wich, Win, Kep.
 05 LELLEKE POSTZEGELS TREKKEN:
 Nee.
 06 LILLEKERS TREKKEN: Wich, Vor, Bor,
 Win, Kep.

Postzegels trekken.

◆ *mienen trekken* 11-12

▲ *menoten trekken* 15

● *marotten trekken* 16-17

In uitdrukkingen veur "een lelijk gezicht trekken" komt drie bezondere weurde veur: *mienen*, *menoten* en *marotten/maratten*. *Mienen* kump al in de Middeleeuwen veur, *eschreven as mine*; 't geet terugge op 't Franse woord *mine* "gelaat, gezicht". De andere twee weurde komt ok veur op 't kaartjen op blz. 904.

- 07 LELLEKER(D)S TREKKEN: Ruu, Gels / Lich 1991 [Telge 8, 72].
- 08 'N LELLEKERD TREKKEN: Lich.
- 09 'N APOSTEL TREKKEN: Hen.
- 10 APOSTELEN TREKKEN: Eib.
- 11 MIENEN TREKKEN: Lar.
- 12 RARE MIENEN TREKKEN: Nee.
- 13 MIENEN MAKEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 14 'N RAAR VIEZELE'MIE TREKKEN: Win.
- 15 MENOTEN TREKKEN: Gels, Eib.
- 16 MAROTTEN TREKKEN: Sil, Zel.
- 17 MARATTEN MAKEN: Alm.
- 18 SPELKEN: Kep / Vars 1985 [Telge 6, 325], sHe 1993 [Telge 3, 204].
- 19 SPIEROGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 325].
- 20 SPIEKEN: / Vars 1882 [Telge 4, 55].

Gels: Lellekers trekken, maor wiej zegt feitelik: *lelkas trekken*. Iej mot neet zukke *lelkas trekken*, of: *iej mot neet zukke menoten trekken*.

Did: 't Steet 'm niks aan; mo'j zien wat 'n poszegel hi-j trik.

Lar: 't Is 'm niks naor 't zinne; mo'j zeen wat 'n mienn e trök.

Acht-Tw 1948: SPOLKEN "gezichten trekken voor de spiegel" [Wanink 1, 186].

Win: Ene, wel lillekers trök, is ne GREW-WELERD.

KLAGEN

klagen

- 01 KLAGE(N): Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 64] || Bat, Mar, Vre, Stlo, Emm, Kle.
- 02 STÖNNE(N): Gor, Eef, Vor, Ruu, Bor, Nee, Win, Sil, Kep, Hen, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 144] || Bat, Raes.
- 03 JAMMERE(N): Ruu, Loch, Bor, Haa, Meg, Vars, Wehl, Kep, Dre, Zed / Liem 1844 [GV-alm 206] || Vre, Stlo, Hei, Emm.
- 04 JÖMMEREN: Hen.
- 05 JOMMERSKEN: Win.
- 06 MARTELEN: Wich, Vor, Ruu, Lar, Gels, Kep, Hen.
- 07 MAUWE(N): Eef, Hen, Baa, Gies, Wesv, Groes, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 91].
- 08 MIAUWEN: Vor.
- 09 MARJAUWEN: Zel, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 140].
- 10 MARRIAUWEN, MARRIOUWEN: Win, Zel / Win 1971 [Deunk 1, 140], Vars 1985 [Telge 6, 222].
- 11 MEKKERE(N): Zut, Ruu, Loch, Bor, Pan.
- 12 LAMME(N)TEREN: Lich, Does / Ruu 1837 [D. Wildrik 1, 3], Liem 1844 [GV-alm 206], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 134], Vars 1985 [Telge 6, 205].
- 13 LAMMENTIEREN: Meg / Vars 1985 [Telge 6, 205].
- 14 KARME'NEREN: Bre.
- 15 KARMEJAKKE(N): Gor, Bor || Mar.
- 16 KARMIEJOTTEN: Bar.
- 17 KNEESTEN: Aal, Win.
- 18 DE KLAMMIETEN ANSLAON: Groen.
- 19 POESTEN: / No Acht 1839 [Telge 4, 31].
- 20 ARMUJEN: / Vars 1985 [Telge 6, 30].
- 21 KLIEMEN: / Acht 1895 [Telge 2, 66].
- 22 KUMEN: / Acht 1895 [Telge 2, 75].
- 23 TOETEN: / Win 1971 [Deunk 1, 242].
- 24 KWAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 126].
- 25 KRAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 121].
- 26 KWAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 126].
- 27 KNEUREKEN: / Lich 1991 [Telge 8, 64]. || jommeren: Vre, Rhe.

Gels: Klagen, maor wi-j zegt: *klaangn*. Ajt *klaangn* en *nimmer dood*.

Gor: Stönnen is 'n soort klagen det te maken hef met wat motten doon woor ie tegenop zeet.

Vor: Jopie is nooit tevreane; ze hef altied wat te mattelen en te stönnen.

Nee: Hee klaagt altied en doorumme zeg i-j; hee is ajt zeek maor nooit dood. [Ok: Gees, Gels, Rek, Hen].

Vars 1985: Goed estönd is 't halve wark [Telge 6, 339].

Gen: 'n Kwezel klaagt met gezonde but. [Ok: / sHe 1982 (Telge 3, 22), Vars 1985 (Telge 6, 174), Pan 1988 (Telge 7, 65) || Kle]. [BOT].

sHe 1982: Gi-j klaag met gezonde been "je klaagt terwijl je niets mankeert" [Telge 3, 14]. [BEEN].

Zel: Hol toch op met ow GEMARJOUWTE. [Ok: Vor].

Ruu: Schei uut met oew GESTÖNTE.

Win 1971: Geleuf maor neet dat hee 't zo slim hef; daar is völle kwakeri-je bi-j. KWAKERI-JE "het onophoudelijk overdreven geklaag over eigen moeilijkheden (pijn, armoede, ziekte e.d.)" [Deunk 1, 126].

KLAGERD

klager

- 01 KLAGER(D): Gor, Harf, Eef, Wich, Loch, Haa, Gels, Nee, Eib, Din, Voo, Zed, Sto.
- 02 KLAGEKONTE: Bor, Bel, Lich, Aal, Bre, Win.
- 03 KLAAGKONT: Gen.
- 04 KLAAGMESIEN(E): Eef, Tol, Wesv.
- 05 KLAAGDEUZE: Vor, Lar.
- 06 KLAGEBUUL: Loch, Aal.
- 07 KLAGEPETER: Aal.
- 08 KLAGEBEERND: Win.
- 09 KLAGEGAT: Win.
- 10 KLAAGMUTS: Gies.
- 11 KLAAGHOLT: Kep.
- 12 JAMMERHOLT: Vars, Kep / Vars 1985 [Telge 6, 158].
- 13 JAMMERKONTE: Ruu.
- 14 MAUWKONT: Groes / Pan 1988 [Telge 7, 91].
- 15 MAUWERD: Baa.
- 16 MAUWMOEL: Pan.
- 17 ZEMMEL: Wehl.
- 18 ZEMEL: Zev.
- 19 ZIEMEL: Pan.

20 MARTELKONTE: Lar.

21 STÖNNEPAOTER: Gels.

22 KNEESTEBUUL: Aal.

23 TOET: / Win 1971 [Deunk 1, 242].

24 TOELERD: / Win 1971 [Deunk 1, 242].

25 TOETERD: / Win 1971 [Deunk 1, 242].

26 TRÄÖTEL: / Gen 1999 [Telge 12, 160].

27 KWAKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 126].

|| jommergat: Ram.

|| steunkonte: Boch.

Nee: Klagerd; maor wi-j zegt: klagat. [Ok: Gels].

Gels: Schei 's oet met dat stönnen, stönnepaoter da'j der bunt.

Eef: Klagers geen nood, pochers geen brood. [Ok: Gor, Gels, Eib, Hen / Vars 1985 (Telge 6, 269)].

Kep: Dén klaagholt is altied ziek, zwak en misselek, maor nooit dood.

Win 1971: KWAKEDEUZE "iemand die altijd over kleine moeilijkheden, zorgen, verdriet, ziekte e.d. klaagt" [Deunk 1, 126].

- *Veur 'n vrouwe bunt nog op-egeven:*

01 KLAGETRIENE: Bel, Win.

02 KLAAGJENNE: Nee.

03 KWAKE: / Win 1971 [Deunk 1, 126].

04 TOETE: / Win 1971 [Deunk 1, 242].

05 TOETEBEL: / Gen 1999 [Telge 12, 159].

STÖNNEN

steunen

Stönnen doo'j veural a'j zörge hebt of a'j oe slim inspant. Andere meugelekheden bunt volgens de metworkers a'j meu bunt, a'j hard-lieveg bunt of a'j oe met meujte bewaegen könt.

01 STÖNNE(N): Acht; Gen, Wehl, Ang, Zev, Did, sHe, Zed, Sto / Aal 1966 [Rots 2, 15] || Bat, Mar, Vre, Stlo, Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch, Emm, Kle.

02 STEUNE(N): Vor, Does, Lat, Wesv, Groes, Zev, Zed, Lob.

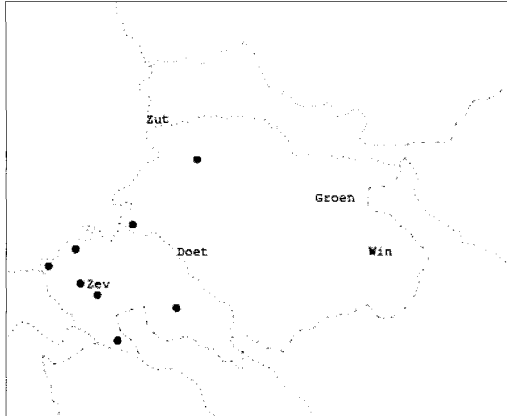
03 STÖNNEKEN: Win.

04 STÖNDEREN: / Aal 1964 [Rots 1, 41].

05 KNEUREN: Ruu, Lar, Win.

06 KNUREN: / Aal 1966 [Rots 2, 9].

07 KNEESTEN: Aal, Win / Aal 1964 [Rots 1, 23].

● *steune(n)* 02

Kump algemeen in Aacht en Liem stönnen veur, in 't westen is 't Standaardnederlandse warkwoord steunen (al) op-egeven.

08 POESTEN: / No Acht 1839 [Telge 4, 31].

Ruu: Stönnen is feitelek zuchten met 'n klagent geluud; dat doo'j eerder as oe 't huus afbrandt as a'j slechte kaarten hebt.

Zed: "t Hele huus afgebrand; wat now", zei Joop en hi-j stönde van narigheid.

Sto: Hi-j stönde toen der weer 'n ni-je belastingbrief op de deurmat lei.

Vars: De jonges stönnen van inspanning toe ze de zwore kiste verzetten mosten.

Vor: "Stönnen is 't halve wark", zeien ze bie 't beume houwen. Hee stönt of e 'n bot mot drieten.

Eib: Hee stönnen van meujegheid.

Ruu: Stönnen doo'j op 't huusken, a'j hard op de köttel bunt.

Bor: Hee is zon dikken papzak; hee stönt al as e wat veuraover mot bugen.

Win 1971: A'j doot wa'j könt en aet tö'j stönt, wat wi'j dan nog meer "over goede werkers en goede eters kan men tevreden zijn [Deunk 1, 45].

● *Bezondere weurde veur "gesteun" bunt nog:*

01 GESTÖNTE: Ruu, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Zel, Hen.

02 GESTÖNNEKTE: Win.

03 GEKRÖNTE: Aal.

04 GEKNEURTE: Ruu.

Gels: "Wiej bunt der nog lange neet; wiej mot nog wal tien kilometer lopen", stönnen Joop. "Hol toch 's op met dat gestönte", zei ik.

● *Ene wee-t altied stönt, is 'n:*

01 STÖNNERD: Wich, Bel, Din, Sto || Vre.

02 STÖNNEKERD: Win, Zel.

03 STÖNNEBREUR: Gor, Loch, Rek.

04 STÖNNEPOT: Gels, Zel.

05 STÖNNEPETER: Rek, Bel.

06 STÖNNEBEER: Loch.

07 KNEURPIET: Win.

08 KNEURDER: Lar.

09 KNEESTEPOT: Aal.

10 KNEESTERD: Aal.

11 KNIESTERD: Din.

12 KNIESTERPOT: Sin.

13 LOKKEMOTIEF: Tol.

|| stönnner: Vre, Hei, Boch.

|| stönnebokse: Stlo.

Bel: Stönnnerd, maor wi-j zegt: stönnnat. [Ok: || Heij].

Zel: "Wie bunt der nog lange niet; wie mot nog wel tien kilometer lopen", stönnen Joop. Wat is e toch 'n stönnepot.

KREUNEN

kreunen

Kreunen doo'j veural a'j piene hebt.

01 KREUNE(N): Acht, Liem || Bat, Mar.

02 KRÖNNEN: Eib, Groen, Aal, Win.

03 KARME(N): Bor, Groen, Zev || Emm.

04 KRAUWEN: Vor, Gels, Win.

05 KNEUREN: Vor, Gees, Win.

Hen: Kreunen en stönnen kö'j tegelieke doen. A'j op-ens 'n anval van nierstene kriegt, he'j vreseleke piene. Dan wordt der wel ezegd: "Hie lei te kreunen en te stönnen".

Gor: Zee had zó slim piene in de boek; ze kreunen 't uut.

Sto: Hi-j kreunde van de pien toen e van de trap gevalle was.

Zev: Der was 'm 'n grote steen op de teen gevalle; hi-j karmde 't uut.

Vor: Too de zuster den zeken in bedde verleggen mos, kneuren/krauwen e 't uut van de piene. "Wat bu'j toch 'n kneurpot", zei de zuster. [KNEURPOT; ok: Gees || Vre].

Gees: Hee had onmundege piene; 't was mie 'n GEKNEURTE.

Gels: A'j völle krauwat, bu'j 'n krauwat. [KRAUWERD].

HULEN

huilen, grienen, janken

A'j verdreet hebt, kwaod of bange bunt en ie laot dat deur klagende geluden en tröone blieken, dan bu'j an 't hulen.

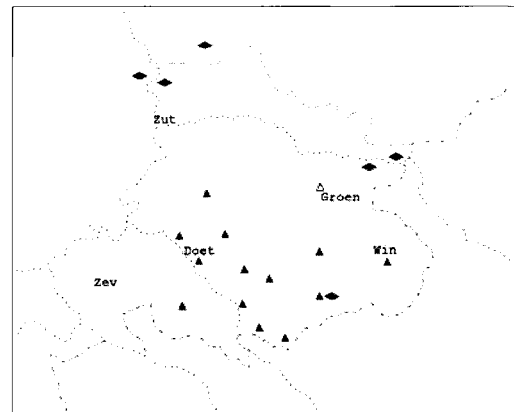
Der bunt allerlei betekenisonderscheiden; de eerste vier weurde (01-04) bunt tamelek neutraal en könt in allerlei situaties gebruik wodn.

Van brullen (06) en bleren (05) wodt soms op-egeven dat ze speciaal veur kinder gebruikt wordt. 't Uut verwendheid hulen kump veural veur bie de weurde 10-20. Hard hulen wodt veural veur 28-31 op-egeven. Belke(n) (17) is vake "klagend hulen".

- 01 HULE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 151] || Wilp, Bat, Ges, Ram, Hei, Raes, Boch, Emm.
- 02 HOELEN: / Acht 1882 [Telge 2, 54].
- 03 GRIENE(N): Acht, Liem / Lar 1838 [GV-alm 186], No Acht 1839 [Telge 4, 28], umg Zut 1859 [v Heeckeren 1, 11, 3], Acht 1882 [Telge 2, 45], sHe 1901 [Telge 4, 95], Kot 1911 [Meinen 2, 26], Eib 1980 [Telge 1, 28], Vars 1985 [Telge 6, 126] || Bat, Mar, Stlo, Ges.
- 04 GRINNEN: / No Acht 1839 [Telge 4, 28].
- 05 BLERE(N), BLAERE(N): Ruu, Gees, Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Vars, Sin, Wehl, Oib, Lat, Wesv, Zev, Zed, Sto, Pan, Lob / Eib 1980 [Telge 1, 10], Vars 1985 [Telge 6, 58], Pan 1988 [Telge 7, 19], Lich 1991 [Telge 8, 22], Gen 1999 [Telge 12, 30] || Vre, Ges, Raes, Boch, Emm.
- 06 BRULLE(N): Gor, Eef, Zut, Wich, Loch, Lar, Bor, Gees, Eib, Aal, Wesd, Kep, Dre, Hen, Tol, Ang, Lat, Lob / Eib 1981 [Weeink 1, 78] || Bat.
- 07 JANKE(N): Eef, Wich, Vor, Nee, Eib, Groen, Aal, Win, Meg, Doet, Ste, Baa, Tol, Does, Lat, Wesv, Sto || Wilp, Bat, Vre.
- 08 SJANKEN: Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Loch, Lar, Nee, Eib, Aal, Hen, Baa / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Eib 1981

[Weeink 1, 90] || Bat.

- 09 SJENKE(N): Kep, Zed.
- 10 JENKEN: Eef, Vor.
- 11 JENGELE(N): Vor, Ruu, Bor, Gels, Nee, Eib, Lich, Voo, Sin, Zel, Ste, Tol, Does, Lat, Zev, Pan, Lob.
- 12 LIEPE(N): Lich, Aal, Win, Din, Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Kep, Hen, Zed / Doet 2e h 19e e [Telge 4, 122], Acht 1895 [Telge 2, 80], Vars 1985 [Telge 6, 212].
- 13 LIEPKEN: Bel.
- 14 LIPPE(N): Gor, Eib, Rek, Aal / Doet 2e h 19e e [Telge 4, 122], IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 81], Acht 1895 [Telge 2, 80], Eib 1980 [Telge 1, 48], Pan 1988 [Telge 7, 82] || Wilp, Bat.
- 15 DRAMME(N): Wich, Vor, Lar, Gels, Nee, Rek, Bel, Wesd, Hen, Tol, Zev, Sto.
- 16 SCHREIE(N): Eef, Meg, Doet, Dre, Tol (now), Does, Ang, Lat, Wesv, Zed.
- 17 BELKE(N): Din, Wehl, Dre, Wesv, Zev, Did, Sto, Pan / sHe 1901 [Telge 4, 89], sHe 1982 [Telge 3, 14], Pan 1988 [Telge 7, 16], Gen 1999 [Telge 12, 26] || Emm.
- 18 DRENZE(N): Bor, Doet, Hen, Baa, Lat, Pan.
- 19 DREINEN: Loch, Doet, Hen.

▲ *liepe(n) 12*

△ *liepken 13*

◆ *lippe(n) 14*

In 't gebied tussen Doet - Win - Din kump liepen "huilen" vake veur. Lippen is op-egeven veur 'n antal plaatsn, verspreid aover onze streek. De k in 't Beltrumse liepken kump in andere weurde in onze streek ok veur (b.v.: in porken näöst porren; De mens-C, blz. 578/601).

- 20 DREINZE: / Pan 1988 [Telge 7, 31].
 21 PROELEN: Nee, Win.
 22 SIKKEN: Eib.
 23 ANGAON: Eef.
 24 GRAANZEN: Gels.
 25 PRÖNNEN: Eib.
 26 REREN: Oib / Acht 1895 [Telge 2, 106] ||
 Ges, Ram, Hei, Boch.
 27 NÄÖLE(N): Vor, Bel, Sto.
 28 SCHREEUWEN: Vars, Sin, Zel, Oib.
 29 KREISE(N): Vars, Pan.
 30 KRIESKEN: Eib.
 31 KRIETEN: Vor, Aal, Kep / Acht-Tw 1948
 [Wanink 1, 131].
 32 SNIKKEN: Din, Meg.
 33 SNUKKEN: Vor, Tol / Kot 1911 [Meinen
 2, 26], Eib 1981 [Weeink 1, 91] || Vre.
 34 SNOTTERE(N): Loch, Win, Meg, Did /
 Acht 1895 [Telge 2, 122], Eib 1980 [Telge
 1, 77].
 35 LOLLEN: Loch / Lar 1924 [Langeler 1,
 144], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
 36 DRUNSEKEN: Win.
 37 PRATTEN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1,
 182].
 38 BÖLLEN: / Acht 1882 [Telge 2, 16].
 39 MARREJOUWE: / sHe 1901 [Telge 4,
 103].
 || zeike: Emm.

Hen: Bi-j 'n sterfgeval praot i-j van grienen; a'j effen goed de waarheid zegt, dan is 't: "Now en toen was 't brullen". Kinder könt ok brullen; bevobbeld: "Dat jong kwakken veur de grond, hie bleef effen liggen en toen begon e te brullen!"

Wesv: Griene en hule doe je a'j leed verwarke mot; janke doen grote minse niet.

Sto: Volwassene hule, janke of blere; blage blere of hule; uut verwendheid dramme of näöle ze.

Vor: Hulen geet zachter as janken en sjanken; krietten geet heel hard. Verwende kinder jankt of dramt; kinder dee hulereg zeurt bunt an 't jengelen.

Vars: Grienen en hulen doe'j van verdriet; van ondeugde doet kindere schreeuwen, bleren, liepen en kreisen. 'n Volwassen man of vrouw lip van gif. Liepen en sloeken nume wi-j: golveren. [GOLVEREN; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 123)].

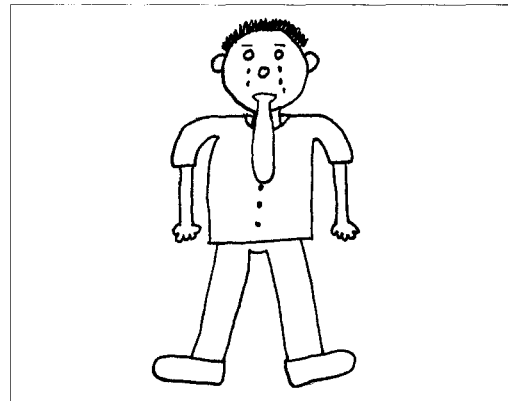
Eef: Jenken, janken en angaon heurt bie verwende kinder, hulen en schreien doot kleine kinder.

Harf: Sjanken doet kinder as ze eur zinne nit könt kriegen.

Eib: A'j echt verdreet hebt, huul of grien ie; oet verwendegheid gao'j sikken, en prönnen doo'j a'j oenen zinne neet kriegen könt.

● *Utdrukkingen veur "huilen":*

- 01 DE LIPPE LAOTEN HANGEN: Ruu, Loch, Gees, Eib, Bel, Lich, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 137].
 02 DE LIPPE TREKKEN: Loch.
 03 AN DE SNOTTERLIPPE TREKKEN: Bel.
 04 DE PIMKLOKKE LAOTEN HANGEN: / Eib 1981 [Weeink 1, 88].
 05 AN DE PINKLOKKE TREKKEN: Bel.
 06 AN DE PEMPKLOKKE TREKKEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 172].
 07 AN DE KLOKKE TREKKEN: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 177].
 08 DE LIPPE OP 'T ZEUVENDE KNOOPSGAT HEBBEN HANGEN: Lich.

De lippe op 't zeuvende knoopsgat hebben hangen.

09 DE KLAMIETEN ANSLAON: Eib / Eib 1981 [Weeink 1, 83].

10 DE KRANE LOSZETTEN: / Gaa veur 1974 [Van Velzen 5, 58].

Eib: Too Jopie heuren dat ze neet eslaagd was, begon ze te grienen/sloog ze de klamieten an.

Eib veur 1973: Too schot 'm de barmhartegheid te hope "toen barstte hij in huilen uit" [H. Odink 3, 21]. [BARMHARTEGHEID].

Kot 1911: Heintjen zae met ne hulerege stemme: "Vader hef der zo op an-egaone en

hef der mi-j zo um uut-emaakt. En no bun'k zo bange". ... Heintjen begon hoo langer hoo harder te snukkene. Op 't leste zae ze nog: "At vader noo zondag maor gin schandaal geet maken". Daorop heel ze de hande veur 't gezichte en gren noo eengaal deur [Meinen 2, 26].

Gor: 't Kleine deerntjen brulden de kop der af. DE KOP DER AF BRULLEN "heel erg huilen". [Ok: Kep].

Acht 1882: HOLFEREN "vreselijk huilen" [Telge 2, 54].

Pan 1988: Hou 's op met dat GELAERM, 'k heh toch al koppjen zat. LAERME "luidruchtig huilen om de aandacht te trekken" [Telge 7, 79].

Acht-Tw 1948: ZIK OET DEN AODEM SCHREEUWEN "(gezegd van kinderen) zich buiten adem huilen" [Wanink 1, 150].

Rek: Ton Jopie heuren dat ze ezakt was, snukken ze 't oet. [T OETSNUKKEN].

Voo: As kinder maor deur bleven liepen, was 't: "Hol now maor 's op met dat geblaer"; veural bi-j liepen uut verwendheid wier dat gezegd.

Zed: Hi-j bleert van vervaelendigheid, hi-j sjenkt uut verwendheid.

Lob: Lig niet te blaere, jong; anders za'k ow veur de snuut slaon, dan weet je wor je veur blaert; of: plek ow moel dich, aandere plek ik ow achter 't behang!

Wesd: Tegen 'n kind wat liept, zeg i-j: "Foj mien kind, i-j mot niet liepen; aevengoeed en aevengraag za'k ow in mien arme nemmen".

Win: As kindere liept, zeg i-j wal: "Za'k ow de pratte 's snienn?". [PRATTE; SNIEDEN].

Eib 1980: Vertel mie alles maor a'j oet-elipt bunt. OETLIPPEN "uithuilen" [Telge 1, 57].

Aal: SNOKKEN is snikkend hulen.

Lich 1991: PIEPEN "(van pijn) huilen" [Telge 8, 90].

Win 1971: Pratten dee ze neet meer, ze snopken nog luk nao. SNOPKEN "snikken" [(Deunk 1, 220) / ok: Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 184)].

Loch: Met harde uuthalen grienen is lollen of GÖLLEN.

Kep: Hoe harder gekretten, hoe eerder vergetten.

Win 1971: 't Is bi-j ow lachen en pratten in enen buul "Jantje lacht, Jantje huilt" [Deunk 1, 182].

Acht-Tw 1948: Lachen en hulen in één buultjen [Wanink 1, 84].

Win 1971: Der verleppen oetzeen "er uitgeput uitzien door huilen" [Deunk 1, 259].

Win 1971: BLAERDERI-JE, GEPRATTE, PRATTERI-JE, GELIEPTE, LIEPERI-JE, GESJANKTE "gehuil" [Deunk 1, 27/72/71/ 73].

Acht 1895: GEDRAM "gehuil" [Telge 2, 38].

Kot 1911: "En toch; jao boer", en Drike wol nog wal meer zeggen maor zee kon 't neet; ze genk an 't snukken. Toe, noo mo'j ok nog kabaal beginnen te maken", zae de boer op brommerege, maor toch nog zachte wieze van spraeken. "Holt ow toch stille; i-j met ow gejewel. I-j met ow gegriente. West dan toch 'n betjen bedaard [Meinen 2, 48]. [GEJOWEL; GEGRIENTE].

Win 1971: PRATTEREG "huilerig" [Deunk 1, 182].

Acht-Tw 1948: KNÖTTEREG "(gezegd van kleine kinderen) verdrietig" [Wanink 1, 126].

Win 1971: IN DEN PRATHOOK STAON/ZITTEN "(gezegd van kinderen) in een hoekje staan om uit te huilen" [Deunk 1, 182].

● 'n Kind wat völle huult is 'n: huilebalk

01 HANGELIPPE: Lar, Groen, Lich / Eib 1980 [Telge 1, 30].

02 BLAERBEK: Win / Win 1971 [Deunk 1, 27] || Vre.

03 BLEERBEK: / Vars 1985 [Telge 6, 58].

04 BLAERPANNE: Win.

05 BLEERPANNE: Groen.

06 BLEERMOEL: / Gen 1999 [Telge 12, 30].

07 BLEERSMOEL: / Gen 1999 [Telge 12, 30].

08 BLEERPOT: / Gen 1999 [Telge 12, 30].

09 LIEPIEZER: Ste / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58], Lich 1991 [Telge 8, 73].

10 LIEPGEZICHTE: / Vars 1985 [Telge 6, 212].

11 LIEPSTUVER: / Vars 1985 [Telge 6, 212].

12 LIEPERD: / Wesv 1996 [Telge 11, 61].

13 DRAMMEGAT: Win.

14 DRAMMERD: / Acht 1895 [Telge 2, 27].

15 PRATTERD: / Win 1971 [Deunk 1, 182].

16 SNOTTERLIPPE: / Lich 1991 [Telge 8, 113].

Win 1971: GALVERD “kind dat luidkeels huilt” [Deunk 1, 66].

Acht-Tw 1948: Hule-peter is 't wief gaon lopen? Wee zal noo de bonen kopen? (plaagrijmpje). HULE-PETER “jongen die veel huilt” [Wanink 1, 114].

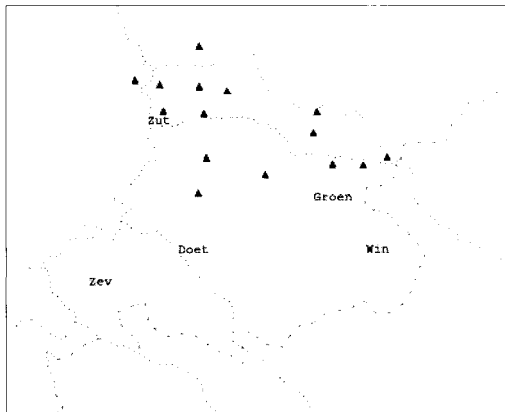
TRAON

traan

'n Traon is 'n dröppel van 't vocht wat uut 'n oge kump, bevobbeld a'j huult.

- 01 TRAON: Wich, Loch, Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sin, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ste, Tol, Olb, Does, Ang, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob / No Acht 1883 [Telge 4, 77], Win 1971 [Deunk 1, 247], Eib 1980 [Telge 1, 85], sHe 1982 [Telge 3, 150], Lich 1991 [Telge 8, 126] || Bork, Kle.
- 02 TRAONE: Gor, Harf, Alm, Eef, Vor, Ruu, Lar, Gees, Gels, Haa, Eib, Rek, Hen || Wilp, Bat.

Voo: Eén traon, twee traonen of twee träön.
Lob: Alle träöntjes die je schreit, hoef je niet te pisse.
Alm: Bie kold weer of verkoldheid krie'j wel 's

▲ *traone 02*

Aover 't algemeen löp de grenze tussen weurde met en zonder -e an 't ende, in de buurte van den Olden lesselt; kiek doorveur op 't kaartjen in De mens en zien huus, blz. X. 't Gebied woor traone bekend is, is –zoas op dit kaartjen te zeen völt– völle kleiner.

traonen in de ogen; dan zeg ie: “De ogen traont mie”. [TRAONEN].

Gees: A'j piene an de ogen hebt, träönt de ogen oe.

Win 1971: LACHETRÄÖNE “tranen van het lachen” [Deunk 1, 128].

LACHEN

lachen

- 01 LACHE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Stlo, Hei, Boch, Emm, Kle.
02 PROESEN: Gor.

Gor: De clown maken zukke gekke sprongen; de hele zaal mos der umme lachen/zat te proesen.

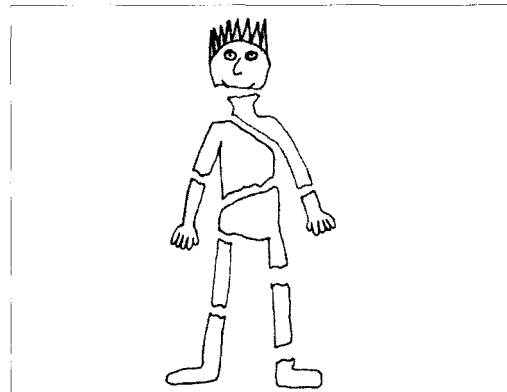
Acht-Tw 1948: SMAKELEK LACHEN “hartelijk lachen” [Wanink 1, 182].

Win 1971: 't Is bi-j ow lachen en pratten in enen buul “Jantje lacht, Jantje huilt [Deunk 1, 182].

Acht-Tw 1948: Lachen en hulen in één buultjen [Wanink 1, 84].

● *“Met overgave, heel hartelijk lachen”:*
schaterlachen

- 01 ZICH TE BARSTE(N) LACHE(N): Eef, War, Ruu, Loch, Bor, Nee, Aal, Win, Gen, Meg, Vars, Baa, Sto, Pan, Lob.
02 ZICH TE BARSTEND LACHEN: Wich.
03 ZICH KAPOT LACHE(N): Eef, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Meg, Sil, Groes, Zed, Sto || Bat, Vre, Stlo, Hei, Boch, Emm.
04 ZICH ROT LACHEN: Zut.

Zich te barsten lachen.

- 05 ZICH DOOD LACHE: Did || Vre, Kle.
 06 ZICH 'N BULT(E) LACHEN: Zut, Aal.
 07 ZICH 'N AAP LACHEN: Alm.
 08 ZICH VAN DE BENE LACHEN: Bor,
 Gees, Eib, Win, Hen.
 09 ZICH VAN DE SÖKKE LACHEN: Hen.
 10 SCHATERLACHE(N): Gor, Meg, Vars,
 Wesv.
 11 LACHEN DAT 'T ZO DAVERT: Win.

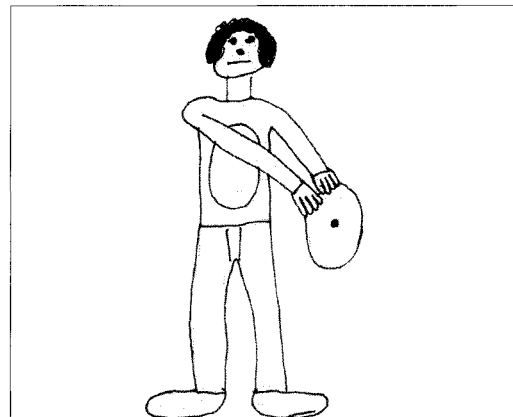
Pan: De zaol lachte zich te barste.

Gees: De hele zale lachen zich van de bene.

Win: De hele zale lachen dat 't zo davern.

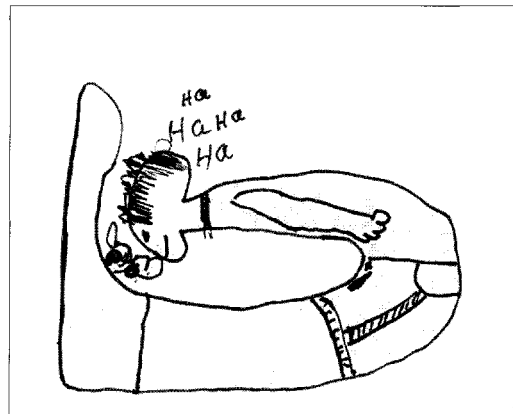
● *In de volgende gevallen kump vake de combinatie veur met de woordgroep "van 't lachen" as naobepaoling:*

- 01 SCHATEREN: Alm, Haa, Bel, Din, Sil,
 Zel, Doet, Hen, Tol, Gies.
 02 BARSTE(N): Vor, Sil, Wehl, Tol, Lat,
 Wesv, Did.
 03 BERSTEN: Zut.
 04 BRULLEN: Harf, Gels, Eib, Lich, Meg,
 Does.
 05 BULDEREN: Harf, Groen, Aal, Dre, Tol.
 06 SCHUDDE(N): Gor, Bor, Wehl, Groes.
 07 PROESTEN: Haa, Win.
 08 DAVEREN: Gen, Meg.
 09 GIEREN: Zut, Vor.
 10 BÖLKEN: Win.
 11 SCHEURE: Zev.
 12 SCHUDDEBOEKEN: Ruu / Vars 1985
 [Telge 6, 307].
 13 STIKKEN: Ang.
 14 ZICH BESCHEUREN: Harf, Vor, Ruu,
 Bel, Groen, Aal, Zel, Doet, Hen, Baa,
 Does / Vars 1985 [Telge 6, 48].
 15 ZICH BEDOEN: Gor, Zut, Ruu, Bor, Gels,
 Eib, Bel, Groen, Win, Zel / Acht 1895
 [Telge 2, 9].
 16 ZIK BEZEIKEN: / Acht 1895 [Telge 2, 12],
 Win 1976 [Deunk 1, 24], Wesv 1996 [Tel-
 ge 11, 24].
 17 (ZICH) DE BOEK VASTE-HOLDEN: Vor,
 Win, Voo, Meg.
 18 (ZICH) IN DE BOKSE DOON: Eib, Bel,
 Din.
 19 ZICH DE NAVEL UUT DE BOEK
 SCHUDDEN: Voo.
 20 ZICH DE LAEVER SCHEUREN: / Zut
 1830 [Vriasi r. 19].

Zich de navel uut de boek schudden.

- 21 ZICH 'T APEZOER LACHE: / Wesv 1996
 [Telge 11, 60].
 22 PLAT LIGGE(N): Zut, Vor, Lar, Aal, Hen,
 Wesv, Pan.
 23 KROM LIGGEN: Harf, Groen, Win, Din,
 Meg, Hen.
 24 DUBBEL LIGGE(N): Eib, Win, Tol, Lat,
 Wesv, Pan.

Dubbel liggen van 't lachen.

- 25 BLAUW LIGGE: Wesv.
 26 ONDER DE STOEL LIGGE: Sto.
 27 DE BOEK VASTE-HOLDE(N): Loch,
 Gees, Bel, Wesv.
 28 IN DE BOKSE PISSEN: Bor, Bre || Mar.
 29 /IN DE BOKS(E) DOEN: Din, Hen, Did /
 Wesv 1996 [Telge 11, 27].
 30 DUBBELD SLAON: Vars 1985 [Telge 6,
 95].
 31 'T UUTSCHATEREN: Harf, Vor, Rek,

- Bel, Win, Voo, Does.
 32 'T UUTGIEREN: Vor, Haa, Zel.
 33 'T IN DE BOKSE DOEN: Gor, Eef, Wich,
 Vor, Bel.
 34 'T IN DE BROOK DOON: War.

Tol: De clown dei zó gek, de hele zaal schateren van 't lachen.

Ang: De clown deej zó gek, de hele zaal stikken van 't lachen.

Din: De ganse zaal dei in de bokse van 't lachen.

Voo: Hi-j schudden zich de navel uut de boek van 't lachen.

Sto: De hele zaal lei onder de stoel van 't lache.

Did: De zaal deej ien de boks van 't lache.

War: Ze deden 't zowat in de brook van 't lachen.

Win 1971: Ik wazze slap verlacht. ZIK SLAP VERLACHEN "zich slap lachen" [Deunk 1, 258].

- "Het lachen (niet) kunnen inhouden":

Acht-Tw 1948: Hee kan zich neet holen van lachen "hij kan zijn lachen niet inhouden" [Wanink 1, 113].

Kot 1911: Bi-j Jan wol waer ne lachstorm opkomen, maor hee verknep zich (= "hij hield zich met moeite goed") [Meinen 2, 61].

Win 1971: Zee lachen mi-j alleneg efkes an, maor zae niks. ANLACHEN "toelachen" [Deunk 1, 9].

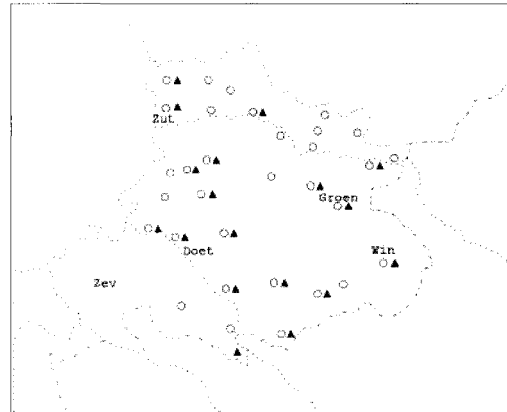
Lich 1991: GIECHELKONTE, RONNEKE-TANTE "lachebek" [Telge 8, 45/100].

Win 1971: LACHESTORM "lachbui" [Deunk 1, 128].

GRÄÖLEN I

glimlachen

- 01 GRÄÖLE(N): Acht; Gen, Zed / Acht ca 1830 [Telge 4, 5], Win 1971 [Deunk 1, 81], Vars 1985 [Telge 6, 124].
 02 GRINNEKE(N): Zut, Ang, Did, Lob.
 03 GRENNEKEN: Win.
 04 GLIESKEN: Bel, Groen, Lich / Harv, Zie 1991 [Telge 8, 45].
 05 GRIESKEN: Bor, Haa.

○ gräölen "glimlachen" 01

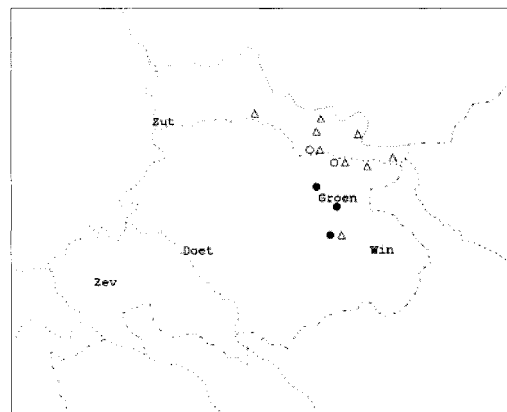
▲ gräölen "grijnzen" 01

Dat gräölen 'n woord is wat in de Liem amperan bekend is, is dudelek op 't kaartjen te zeen. In den Acht kan gräölen twee betekenissen hebben: "glimlachen" en "grijnzen". Der bunt nogal wat plaatsen dee beide betekenissen kent, maor veural in 't noorden van den Acht is "glimlachen" 't meeste in gebruik. Zie ok: blz. 885.

06 GLUNDERE(N): War, Wesv || Bat.

07 GRINZE(N): Ruu || Emm.

08 GRIJNZEN: Does.

● gliesken "glimlachen" 04

○ griesken "glimlachen" 05

△ griesken "grijnzen" 03

Den No Acht kent de weurde griesken en gliesken. Griesken kan (net as gräölen op 't veurege kaartjen) in twee plaatsen (Bor, Haa) zowel "glimlachen" as "grijnzen" betekenen. Zie ok: blz. 885.

- 09 GNIFFELE: Wesv.
- 10 GNUVE: Zev.
- 11 GNIEZEN: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 26].
- 12 SMUNZELEN: Meg || Hei.
- 13 SMEICHELEN: Voo.
- 14 GREWWELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 80].

Ok op-egeven: GLIMLACHEN.

Gen: Iedereen lachen en opa zat der bi-j te gräölen.

Voo: Iedereen lachen en opa zat der bi-j te smeichelen.

Win: Wat zit i-j weer te gräölen, GLIESKERD.

GOECHELEN

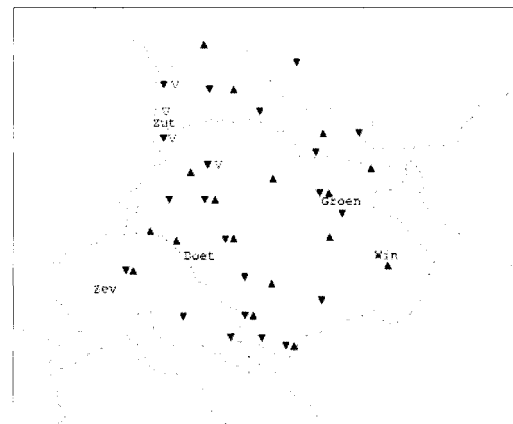
grinniken, giechelen, ginnegappen, gniffelen, gnuiven

- 01 GOECHELE(N): Gor, Alm, Wich, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Din, Meg, Vars, Sil, Zel, Kep, Dre, Hen, Wesv, Groes, Did, Lob / Acht ca 1830 [Telge 4, 5], No Acht 1839 [Telge 4, 28], Acht 1882 [Telge 2, 43], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103], Win 1971 [Deunk 1, 77], Eib 1980 [Telge 1, 27], Vars 1985 [Telge 6, 123], Lich 1991 [Telge 8, 46], Pan 1988 [Telge 7, 43] || Bat.
- 02 GIECHELE(N): Gor, Harf, Zut, Loch, Lar, Haa, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Tol, Ang, Lat, Zev, Zed, Sto || Mar, Vre.
- 03 GICHELEN: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 182].
- 04 GIEBELE(N): Gor, Eef, Zut, War, Vor, Bor, Eib, Does, Did, Pan / N Acht ca 1860 [Telge 4, 40], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103].
- 05 GIBBELEN: Baa.
- 06 GINNEGAPPE(N): Gor, Vor, Gels, Wesv, Sto.
- 07 GRINNEKE: Gies, Zev.
- 08 GÖLLEN: Bor.
- 09 LACHEBEKKEN: Harf.
- 10 JOECHTEREN: Hen || Boch.
- 11 GRUNSELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 82].
- 12 GNIEFELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 123].
- 13 GNUVEN: / Vars 1985 [Telge 6, 123].
- 14 GEWWE: / sHe 1982 [Telge 3, 52].
- 15 GRIEMKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 204].

Aal: Joechtern is wilder as giecheln, goecheln.

● 'n Deertjen of vrouwe dee goechelt, is 'n:

- 01 GIECHELKONT(E): Gor, Harf, Zut, Vor, Loch, Bor, Nee, Bel, Groen, Aal, Din, Gen, Voo, Sil, Wesd, Zel, Hen, Tol, Did, Zed || Mar.
- 02 GIECHELBEK: War, Doet, Lat, Wesv.
- 03 GIECHEL: Harf, Gels, Zev, Zed.
- 04 GIECHELDER: Wehl, Ang.
- 05 GIECHELTRIENE: Gor, Loch || Vre.
- 06 GIECHELPOT: Gels.
- 07 GIECHELSPETTER: Bor.
- 08 GOECHELKONT(E): Wich, Ruu, Lar, Gees, Eib, Bel, Lich, Win, Din, Vars, Sil, Zel, Kep, Dre, Hen, Did / Lich 1991 [Telge 8, 46] || Bat.
- 09 GOECHELER: Ruu, Haa, Nee, Eib, Win, Wesv.
- 10 GOECHELTRIENE: Wich, Eib, Rek, Aal.
- 11 GOECHELBEK: Groen, Groes.
- 12 GOECHELGAT: Win.
- 13 GOECHEL: Alm.
- 14 GIEBELKONTE: Gor, Eef, Zut, Vor.
- 15 GIEBEL: Gor, Eef, Baa.
- 16 GIEBELBET: Pan.
- 17 LACHEBEK: Loch, Doet || Bat, Vre.
- 18 GINNEGAPPER: Gels, Sto.

▼ *giechelkont(e) 01* ▲ *goechelkont(e) 08*
◊ *giebelkonte 14*

Veural giechelkont(e) en goechelkont(e) bunt weurde dee völle veurkomt in onze streek. Umdat 'giebelen' Standaardnederlands is, is 't neet vrömd dat giebelkonte in 't westen van den Acht (rondom Zutphen) op-egeven is.

- 19 GEBBEL: Ruu.
 20 JOECHTER: Hen.
 || bakvis: Vre.
 || joechterkalf: Boch.

Nee: Goecheler; in 't meervoud he'j goechelas.

Sil: Mo'j die deerntjes door zien zitten goechelen; wat 'n goechelkuntjes.

Vars 1985: GINNEGAPPER, GINNEGAPPERD [Telge 6, 121].

Win 1971: GRUNSELERD "iemand die grinnik". GRUNSELDERIE-JE, GEGRUNSELTE "gegrinnik" [Deunk 1, 82].

GRÄÖLEN II

grijnzen, vals/schalks lachen

- 01 GRÄÖLEN: Gor, Eef, Wich, Vor, Loch, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Meg, Vars, Sil, Zel, Kep, Dre, Hen / Acht 1895 [Telge 2, 44], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 105], Vars 1985 [Telge 6, 124].
 02 GRIJNZE(N): Harf, Alm, Zut, Lar, Zel, Doet, Wehl, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Zev, Sto, Lob.
 03 GRIESKEN: Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Rek, Lich.
 04 GRINZE(N): Ruu, Aal, Bre, Meg, Pan || Vre, Stlo, Hei, Emm, Kle.
 05 GRUNZEN: Hen.
 06 GRAENSKEN: Rek.
 07 GRINNEKEN: Voo, Tol.
 08 'GLENNEKEN: Win / Acht 1895 [Telge 2, 42], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 102], Win 1971 [Deunk 1, 76], Vars 1985 [Telge 6, 122].
 09 GLENNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 76].
 10 SMEREG LACHE(N): Gen, Vars, Zel, Kep, Groes / Vars 1985 [Telge 6, 319].
 11 STIEKEM LACHE: Wesv || Emm.
 12 FIENSTJES LACHEN: Harf.

Eib: Griesken is gräölen a'j trappeert bunt op wat ondeugends.

Groen: "Joop, doe weest/i-j wet der vaste wal meer van", zae ik, maor Joop gräölen allene maor.

Gels: Hee griesken mar en wiele wodn 't fiene van de misse neet geweer: hee leet ons in 't waezen.

Voo: Van iemand dén grinnekt, kö'j zeggen:

"Hi-j sni-jt gezichten". [SNI-JEN; GEZICHT].

● *Benamingen veur 'n "grijns" bunt:*

- 01 GRÄÖL(E): Gor, Eib, Din, Sil.
 02 GRINZE, GRINS: Ruu, Aal, Meg, Zev.
 03 GRAENSK: Rek.
 04 GRUNS: Hen.
 05 GRIMAS(SE): Zut, Eib, Voo, Meg.

Din: Joop gräölen; hie had 'n gräöl op 't gezichte.

● *A'j "grijnst", bu'j 'n:*

- 01 GRÄÖLERD: Gor, Eef, Vor, Loch, Eib, Aal, Din.
 02 GRÄÖLEPETER: Eib.
 03 GRIESKERD: Loch, Gees, Gels, Haa, Nee, Rek, Lich.
 04 GLIESKERD: Groen.
 05 GRINZER(D): Ruu, Meg, Pan || Hei.
 06 GRUNZER: Hen.
 07 GLENNEKERD: Win / Win 1971 [Deunk 1, 76].

Gels: Grieskerd, maor wi-j zekt: grieskat. [Ok: Haa, Nee, Lich].

Vars 1985: As 'n ander dan pech hef, kan e met zo'n gemeen gezichte zo schadelek lachen [Telge 6, 290]. [SCHADELEK LACHEN: / ok: Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 172), Eib 1980 (Telge 1, 71), Lich 1991 (Telge 8, 102)].

Win 1971: Bi-j zukke leu krie'j nog 'n schadelek gelachte too. SCHADELEK "schamper, honend, smadelijk" [Deunk 1, 199].

Win 1971: 'GLENNEKEREG KIEKEN "kijken terwijl men stilletjes, vals of schalks lacht" [Deunk 1, 76].

Pan 1988: SCHAOJLEK LACHE "gemaakt lachen" [Telge 7, 118].

KUSSEN

kussen, zoenen

De metwarkers geeft an dat der verschillen bunt; veural de benamingen 9-12, 16, 20-24 en 27-34 bunt an de onverschillege kante.

- 01 KUSSEN: Acht, Liem || Bat, Mar.
 02 'N KUS GEVEN: Groen, Tol.
 03 'N SMOK GEVEN: Harf, Eef, Wich, Loch, Bor, Rek, Groen, Lich, Aal, Vars, Wesv, Groes, Lob.

- 04 SMOKKE(N): Eef, Loch, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Aal, Dre, Hen, Baa, Zev / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 183].
- 05 SMOKSE: Did.
- 06 'N SMOKS GEVE(N): Wesv, Groes, Did, Pan.
- 07 ZOENE(N): Eef, Vor, Baa, Does, Zev.
- 08 'N ZOEN GEVVEN: Bel.
- 09 AFLEKKE(N): Ruu, Aal, Meg, Pan.
- 10 AFLIKKEN: Vor.
- 11 LEKKEN: Tol.
- 12 SMAKKE(N): Zut, Vor, Zev.
- 13 'N SMAKKERD GEVEN: Wich, Eib.
- 14 SMAKSE: Did.
- 15 PAKKEN: Vor, Doet.
- 16 OP DE BEK PAKKEN: Ruu.
- 17 'N PAKKERD GEVEN: Eef, Tol.
- 18 DOEKEN: Vor, Sil, Tol.
- 19 DUKEN: Ruu, Win / Lich 1991 [Telge 8, 34].
- 20 AFLEBBEREN: Ruu.
- 21 SABBELEN: Ruu.
- 22 BIETEN: Haa || Hei.
- 23 VOERE: Pan.
- 24 KLAEVE: Pan.
- 25 MOKKELEN: / Doet 2e h 19e e [Telge 4, 122], Acht 1895 [Telge 2, 87].
- 26 PIEPEN: / Acht 1882 [Telge 2, 98], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 160].
- 27 DER VEURHENBOUWEN: Bor.
- 28 DER NE KERE VEURHENBOUWEN: Nee.
- 29 DER NE KERE VUURLANGSBOUWEN: Rek.
- 30 DER NE KERE LANGSHENBOUWEN: Bel.
- 31 DER VUUR PLEREN: Gels.
- 32 DER ENE VEURHENPLEREN: Eib.
- 33 DER ENE ANKLEVVEN: Aal.
- 34 VEUR DEN KEFFERD STOTEN: / Vars 1884 [Loman 3, 70].
- 35 ZICH KUSSE(N): Ruu, Bel, Win, Zel, Sto || Vre, Hei, Boch, Emm, Kle.
- 36 ZICH 'N KUS GEVVEN: Aal.
- 37 ZICH NE SMOK GEVVEN: Bel, Win.
- 38 ZICH SMOKKEN: Win.
- 39 ZICH DOEKEN: Eib.
- 40 ZICH DUKEN: Win.
- 41 ZIK NE DOEKE GEVVEN: / Win 1971 [Deunk 1, 42].
- 42 ZICH MEKARE KUSSEN: Din, Meg.
- 43 ZICH MEKARE ZOENEN: Eib.
|| zik 'n muulken gevven: Vre, Stlo, Raes.

Ruu: Vrogger zag ie dat neet: dat 'n jonge en 'n deerne mekare aflebben, of met mekare an 't sabbelen waren. Mekare aflekken geet nog wieter as de veurege twee. Knap grof –maor ie heurt 't geregeld neumen– is ok: “Dee beiden pakken mekare op de bek”. Bie TONGEN bu'j mekare “inwendeg an 't onderzeuken”! Duken is kussen van 'n oudere met 'n klein kind. A'j 'n klein kind tegen de wange drukt, zeg ie: “Duke, duke, duke”. [DUKE].

Tol: Gropmoeder knuffeln 't deerntjen en zei: “Doeke, doeke, doeke”. [DOEKE].

Eib: Smokken is geiler as kussen.

Hen: Smokken is 'n ander werkwoord veur kussen, al wordt 't niet vake meer gebruikt.

Zev: Aan smakke, smokke kump geluud te pas, aan zoene ook, kusse kö'j niet heure.

Vor: De jonge en de deerne kusten mekare dat 't kletteren. As der twee mekare nogal uitgebreid kust, zeg iej: “Kiek; de doeven bunt mekare an 't voeren”. [KLETTEREN].

Pan: Ze ware mekaar on 't voere/on 't aflekkere: ze ware on 't klaeve.

Nee: De jonge en 't maeken smokken mekare; de jonge bouwen der de deerne toch ne kere vuurhen.

Tol: 'k Heb veur den Tweeden Wereldoorlog 's 'n vrouw heuren zeggen ton eur zoon eur 'n kus gaf: “Hie is wel volwassen, maor hie lekken mien toch nog effen”.

Bel: Mekare 'n zoentjen gevven, gebeuren nooit bi-j 't lechte (= woor anderen bi-j waren).

Din: Den jonge en 't deerntjen kussen zich mekare.

Win: Ze gavven zich ne smok; ze smokken zich. ZICH DUKEN is: de wangen teggen mekare drukken.

Eef: “Ze is 'm in de boord eklommen”, zeg ie as 'n vrouwe 'n keerl 'n smok gif. [BOORD; KLIMMEN].

Oib: As 'n keerl met 'n baard 'n vrouw kust, zeg i-j: “Hi-j schoert eur de baard”. [BAARD; SCHOEREN].

Acht 1882: Van piepen up de lippen kump vrundschap under de slippen [Telge 2, 98].

KUS

kus, zoen

De metworkers geeft nogal 's an dat veural de verkleinweurde smukske(n), smökske(n), duukske(n) tegen kindere gebruikt wordt. Veural bie 'n smakkerd heurt geluud.

- 01 KUS: Acht, Liem / Zut ca 1830 [Vriasi r. 30] || Bat, Vre, Boch, Emm, Kle.
- 02 SMOK: Acht; Sto, Lob / Acht 1882 [Telge 2, 121], Doet 2e h 19e e [Telge 4, 122], Ruu 1930 [Zwart 3, 238], Win 1971 [Deunk 1, 218], sHe 1982 [Telge 3, 137], Vars 1985 [Telge 6, 320], Pan 1988 [Telge 7, 128], Lich 1991 [Telge 8, 111] || Bat.
- 03 SMOKKE: Loch, Zwi, Gels, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 183].
- 04 SMOKS: Eib, Groen, Wesv, Groes, Did, Zed, Pan / Eib 1980 [Telge 1, 76], Wesv 1996 [Telge 11, 82].
- 05 SMAKKERD: Gor, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Haa, Eib, Groen, Aal, Din, Voo, Meg, Wesv, Zed / Eib 1980 [Telge 1, 75], Zed 1981 [Lukkezen 1, 4], Lich 1991 [Telge 8, 110] || Bat.
- 06 SMAKKER: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 88].
- 07 SMAK: Zev.
- 08 SMAKS: Did.
- 09 SMOKKERD: / Zed 1981 [Lukkezen 1, 4].
- 10 ZOEN: Harf, Eef, Eib, Bel, Aal, Bre, Zel, Tol, Does, Wesv.
- 11 PAKKERD: Gor, Eef, Aal, Doet, Wehl, Kep, Tol, Does.
- 12 DOEKE: Bel, Lich, Bre, Win / Win 1971 [Deunk 1, 42].
- 13 DUUKSKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 96], Lich 1991 [Telge 8, 35].
- 14 KUKSKEN: / Acht 1882 [Telge 2, 75].
- 15 LEK-OP-DE-SNUUT: Wesv.
- 16 SNUTE-KAES: / sHe 1982 [Telge 3, 138].
- 17 SNUUTKAES: / Wesv 1996 [Telge 11, 83].
- 18 SMALT-APPEL: / Zed 1981 [Lukkezen 1, 4].

Vars: Toen Jantjen zien ni-je fietse zag staan, gaf e zien moeder en vader 'n flinken smok. "Anneken, geef pappa maor 'n smuksken en dan gauw nao bedde".

Hen: Tegen 'n klein kind zeg i-j wel 's: "Krieg ik 'n smuksken van ow?".

Groes: Toe Pietje; gif opa 's 'n smökske.

Pan: Met 'n smoks blief je niet on de geng; maor 'n kus kan lang dure.

Zed: 'n Smakkerd: een klapzoen in 't Holands [Ok: Gor].

Rek: Ne kus: "niks", gedeeld deur twee.

Vor: Hee gaf mien 'n smakkerd en toen ging e op huus an.

Ruu: As twee leu zich kust, zeg ie wel: "Plak

der maor 's ene veur".

Lar 1882: Martjen mos de kleinen de heuskes antrekken, Martjen mos heur boterhemkes smeren, Martjen mos 't recht uitsprekken as der ruzie of dispuut was, Martjen mos heur wassen eer ze nao schole gongen en Martjen kreeg net zo wal 'n smuksken as ze votgongen as vader en moder [Postel 1, 488].

Bel: Ne jonge zae teggen ziene deerne: "Zu'w der nog ne kere langshen bouwen?". "Da's good", zae 't deerntjen en ton gavven ze makere SNOETENSPEK/ne flinken SNOETENKA'FLAATS. [Ok: Lich, Aal].

Groen: Völle smakkerds achter mekare: SNOETENPAP.

Win 1976: 't Snuutken langs 't snaevelken strieken. De smoele op de bakkes en dan maor klevven. Snoete an snoete met de veurbene umme den nakke "(gezegd van jongelui) elkaar kussen" [Aessink 4, 23].

Vars 1985: Now mo'j mamma nog effen duken en dan mo'j gauw nao bedde gaon; dan bu'j 'n grote meid. DUKEN "(bij wijze van liefkozing) elkaars wangen tegen elkaar drukken" [Telge 6, 95].

Acht 1895: ANDOEKEN "wang tegen wang leggen" [Telge 2, 3].

Win 1971: Gevvet mekare noo maor ne doeke en dan bu'j mekare waer good "leg bij wijze van een kus je wang tegen die van een ander en alles is vergeven en vergeten" [Deunk 1, 42].

Acht-Tw 1948: Kust mij dan mer of, dan beun'k neet meer helleg op oew. OFKUSSEN "afzoenen door kinderen" [Wanink 1, 153].

KNUFFELEN

knuffelen

Bie wat weurde (b.v. 01-06; 24-25) ligt de naodruk op handen en gezichte; bie anderen spölt veural geluud of weurde 'n rolle (b.v. 08-12).

01 KNUFFELE(N): Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 69] || Bat, Mar.

02 KNOFFELEN: Eef, Ruu, Loch, Voo, Vars / Aal 1966 [Rots 2, 9].

03 KNOEFELE: Wesv, Did.

- 04 KARNUFFELEN: / Acht 1895 [Telge 2, 61].
- 05 PAKKEN: Gor, Vor, Ruu, Zwi, Bor, Gees, Gels, Haa, Eib, Groen, Lich, Win, Zel, Hen || Bat.
- 06 AAIE(N): Harf, Eef, Wich, Loch, Bel, Groen, Bre, Win, Gen, Meg, Vars, Zev, Zed, Lob || Mar.
- 07 PAAIE(N): Vor, Bor, Nee, Wesv, Groes || Bat, Vre, Emm.
- 08 TOETEN: Wich, Vor, Ruu, Kep, Dre.
- 09 TOETEBELLEN: Ruu.
- 10 VLAAIEN: Gor, Alm, Bel, Aal, Hen.
- 11 VLAAIKEN: Lich.
- 12 KWAKEN: Lar, Nee, Baa, Tol.
- 13 VRI-JE(N): Kep, Tol, Lat, Wesv, Groes.
- 14 TROETELLEN: Win, Hen, Tol.
- 15 VERTROETELLEN: Ruu, Aal, Sil.
- 16 POELEN: Vor, Tol, Ang.
- 17 FLIKFLOOIEN: Zut, Rek, Hen.
- 18 LIEFKOZEN: Zel, Doet.
- 19 'PUZEKEN: Gels || Vre.
- 20 KNÖTTEREN: Vor.
- 21 TODDELE: Pan.
- 22 KLAAIEN: Voo.
- 23 APE: Pan.
- 24 PAKKE-PAKKE-DOEN: Zed.
- 25 VAN PAKKE-PAKKE-DOON: Win.
- 03 FOETJEN: Haa.
- 04 NÄÖLE(N): Ruu, Bor, Rek, Bel, Lich, Aal, Bre, Win, Vars, Sil, Wehl, Kep, Hen, Wesv, Did, sHe, Zed, Sto, Lob || Vre, Ram, Rhe, Emm, Elt, Kle.
- 05 GROMME(N): Vor, Bor, Gels, Eib, Rek, Bel, Din, Voo, Meg, Zel, Doet, Hen, Zev, Pan, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 81] || Mar.
- 06 KANKERE(N): Eef, Zut, Wich, Groen, Lich, Win, Din, Gen, Zel, Tol, Wesv, Groes || Bat.
- 07 NÖSTERE(N): Gor, Alm, Wich, Vor, Ruu, Lar, Voo, Vars, Wesd, Kep, Lat / Vars 1985 [Telge 6, 240].
- 08 NOSTEREN: Bel, Lich, Zel, Dre, Hen, Does / Acht 1882 [Telge 2, 91], Win 1971 [Deunk 1, 155/156], Eib 1980 [Telge 1, 56], Harv, Liev, Vra, Zie 1991 [Telge 8, 83] || Vre, Hei.
- 09 NOSKEREN: / Win 971 [Deunk 1, 155].
- 10 NOTJEN: Ruu, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150], Win 1971 [Deunk 1, 156], Lich 1991 [Telge 8, 83].
- 11 NÖTJEN: Eef, Loch, Lar, Nee.
- 12 NOTTEREN: / Aal 1964 [Rots 1, 29], Win 1971 [Deunk 1, 156].

Kep: Toeten, met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Wich, Vor, Ruu].

Dre: Toeten en poelen allebeide met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Vor, Tol, Ang].

Does: 't Meisjen zat met heur lievelingspop in de ermen te knuffelen. 't Meisjen zat bi-j heur moeder op schoot en knuffelde heur.

Haa: 't Maeken zat bie-j eur moo en pakken eur.

Groen: 't Deertjen heeld eure poppe in den arme en pakken eur.

Dre: 't Deertjen was met eur poppe an 't toeten; effen later zat ze bi-j moeder op de slippe en poelen met eur.

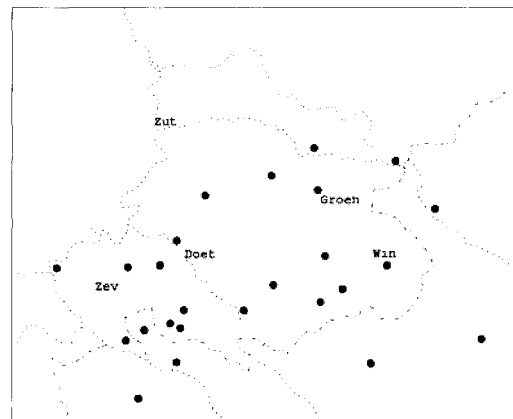
Baa: 't Deertjen zat bi-j eur moeder op de slippe en kwaken met eur.

Zed: Moeder zei tege de kleine: "Doe maor pakke-pakke".

MOPPEREN

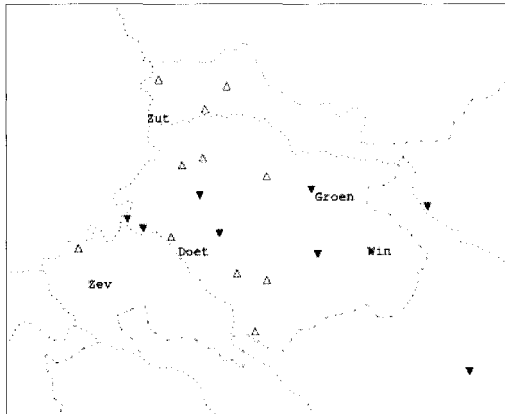
mopperen, foeteren

- 01 MOPPERE(N): Acht, Liem || Bat, Haak, Vre.
- 02 FOETERE(N): War, Wich, Vor, Ruu,

● *näöle(n)* 04 "mopperen"

Näölen in de betekenis "mopperen" is veural in 't oosten van onze streek bekend. Andere betekenis van näölen bunt: huilen (blz. 879), kijven (blz. 1006) en zeuren, zaniken.

▲ *nöstere(n) 07 "mopperen"*

▼ *nosteren 08 "mopperen"*

Andere weurde dee veural in den Aacht bekend bunt veur "mopperen" bunt nöstere(n) en nosteren.

- 13 BLODDERE(N): Wesv, Groes, Zev, Zed, Sto, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 20], Wesv 1996 [Telge 11, 26], Gen 1999 [Telge 12, 31].
- 14 NÖTTELE(N): Ruu, Aal, Bre, Kep, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 156] || Bat.
- 15 NOTTELE: Zed.
- 16 BROMME(N): Eef, Eib, Zel, Gies, Zed.
- 17 GREWWELEN: Bel, Aal, Win, Din / Eib 1980 [Telge 1, 28], Lich 1991 [Telge 8, 47].
- 18 KNÖTTERE(N): Zev, Sto / Eib 1980 [Telge 1, 41].
- 19 PRÖTTELE(N): Bel / Win 1971 [Deunk 1, 184], Eib 1980 [Telge 1, 67], Vars 1985 [Telge 6, 278], Gen 1999 [Telge 12, 129] || Vre, Ram, Raes, Boch, Emm.
- 20 PRÖNNEN: / Eib 1980 [Telge 1, 66].
- 21 NÖRVELEN: Voo.
- 22 PREWWELEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 182], Vars 1985 [Telge 6, 103], Lich 1991 [Telge 8, 94].
- 23 GRAANZEN: Nee.
- 24 MOTTEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 148].
- 25 MOONKELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 144].
- 26 DISSELEN: / Acht 1895 [Telge 2, 24].
|| *nörgele(n)*: Vre, Rhe, Hei, Emm.

Gels: Foeteren, maor wi-j zegt: foetan. [Ok: Nee].

Ruu: A'j foetert of näölt, laoj dudeleker heuren da'j 't argens neet met ens bunt as wanneer a'j an 't mopperen/notjen/nösteren/ nöteln bunt.

Groes: As 'n blaag 'n ruut gebraoke het, bloddert zien vad; vad kankert as die 't örges ga nie met ins is en hi-j moppert as die zo mor ontvraeje is.

Voo: "Maann he'w lekker vri-j", zei de leerling. Toen de meester dat heuren, grommen e omdat de ankommende maond der al examens wazzen.

Haa: "Wat zit ie door te notjen; wat bu'j toch 'n mopperbuul".

Bel: Hee grewwelt as ne hellegen hond. Wat old is, gromt geerne, wat jonk is, spölt geerne.

Win 1971: 't Spöllegrei netkes opbargen, dan hoof moder ow neet te befoeterne. BEFOETEREN "foeteren op, mopperen op" [Deunk 1, 18].

Zut 1883: NOSTEREN "aanmerkingen maken, brommen; nog slechts in gebruik bij oudere Zutphenaren" [Telge 4, 72].

● *Weurde veur "mopperig":
brommig, brommerig*

- 01 NÖSTEREG: Gor, Alm, Vor, Ruu, Lar, Gels, Nee, Rek, Voo.
- 02 NOSTEREG: Nee, Eib, Bel / Win 1971 [Deunk 1, 155], Lich 1991 [Telge 8, 82].
- 03 NEUSTEREG: Win / Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 04 NEUDELEK: Bel.
- 05 NOSKEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 06 NOSSEN: Eib.
- 07 NÖTTELEG: Loch, Aal, Hen, Tol, Zed / Aal 1964 [Rots 1, 29], Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 08 NOTTEREG: / Aal 1964 [Rots 1, 29], Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 09 NÖTTERIG: Zed.
- 10 NOTJEREG: Bel.
- 11 KNÖTTERIG: Zed, Sto / Gen 1999 [Telge 12, 92].
- 12 KNOTTEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 41].
- 13 KRIEBELEG: Wich, Groen, Bre, Wesd, Wehl, Wesv.
- 14 KRIBBELEG: Gor.
- 15 KRIEMELIG: Did.
- 16 MOPPEREG: Harf, Lar, Ang.
- 17 GREWWELEG: Alm, Bel, Bro.
- 18 KREWWELEG: Ruu, Loch.

- 19 PREWWELEG: Dre.
- 20 KREGGELEG: Win.
- 21 KREGLEG: Ruu.
- 22 KRIGGEL: Vor.
- 23 KRIKKEREG: Alm.
- 24 KRIBBEG: Lich.
- 25 KRINTEREG: Zel.
- 26 KORZELEG: Zel, Gies.
- 27 KÖRZELEG: Vor.
- 28 PÖKKEREG: Ang.
- 29 PRÖTTELEG: Bel / Vars 1985 [Telge 6, 278] || Vre, Boch.
- 30 KNÖRREG: Zed.
- 31 EMPEREG: Gor.
- 32 WANEG: Win.
- 33 PRÖNNEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 66].

Eib: "Morgen he'w lekker vriej", zae den leerling. Ton de meister dat heuren, zae e nosterreg/nossen: "En token maond he'j examen".

Zel: "Margen hebbe wi-j lekker vri-j", zei de leerling. De meister heurden dat en zei krintereg/korzeleg: "Volgende maond he'j anders wel examen".

Win: De meister was waneg umdat den leerling zae dat e morgen lekker vri-j was.

● "Gemopper":

- 01 GENOTTER(TE): / Win 1971 [Deunk 1, 71].
- 02 GENOSTER(TE): / Win 1971 [Deunk 1, 71].
- 03 NOTTERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 04 FOETERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 64].

MOPPERKONTE

mopperaar

- 01 MOPPERKONT(E): Acht, Liem || Bat.
- 02 MOPPERDEUZE: Gor, Harf, Eef, War, Wich, Loch, Bor, Nee, Rek, Win, Hen / Lich 1991 [Telge 8, 80].
- 03 MOPPERDOZE: Aal, Din, Vars / Vars 1985 [Telge 6, 231].
- 04 MOPPERDOOS: Sil.
- 05 MOPPERDEUS: Ang.
- 06 MOPPERPOT: Win, Baa, Tol, Does, Lat, Wesv, Sto.
- 07 MOPPERZAK: Gies, Pan, Lob.
- 08 MOPPERGAT: Rek.
- 09 MOPPERBUUL: Haa.
- 10 MOPPERKLOOT: Nee.
- 11 MOPPERKLAOS: Eib.

- 12 NÖSTERKONT(E): Gor, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Eib, Wesd, Kep.
- 13 NOSTERPOT: Eib, Lich, Zel, Kep, Dre, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 155], Lich 1991 [Telge 8, 83] || Vre.
- 14 NÖSTERPOT: Gor, Vars, Kep, Hen, Tol / Vars 1985 [Telge 6, 240].
- 15 NOSTERD: Eib / Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 16 NOSTERBAAS: Zel.
- 17 NOSTERZAK: Gies.
- 18 NOSTERBREUR: / Acht 1882 [Telge 2, 91], Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 19 NOSKERPOT: / Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 20 NOSTERPETER: / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 21 NÖTTELKONT(E): Eib, Aal, Zed || Bat, Vre.
- 22 NÖTTEL: Voo, Zed
- 23 NOTJEKONTE: Ruu, Eib.
- 24 NOTJEBUUL: Gels, Haa.
- 25 NOTJERD: Eib / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 26 NOTJEGAT: Gees.
- 27 NOTJEBREUR: Nee.
- 28 NOTJEMEISTER: Eib.
- 29 NOTJEPOT: Rek.
- 30 NÖTJEGAT: Loch, Lar.
- 31 NÖTJEKONTE: Lar.
- 32 NOTTERPOT: / Aal 1964 [Rots 1, 29], Win 1971 [Deunk 1, 155].
- 33 NOTTERD: / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 34 NÖTTERBOKSE: / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 35 NOSKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 156].
- 36 FOETERKONTE: Wich, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Rek, Bel, Zel, Tol.
- 37 FOETERDEUZE: Bor, Groen.
- 38 FOETERKUL: Gels / Vars 1985 [Telge 6, 108].
- 39 FOETERGAT: Lar.
- 40 NÄÖLERD: Gor, Ruu, Bel, Aal, Win, Din, Voo, Vars, Kep, Wesv, Dui, Did, Zed, Sto.
- 41 NÄÖL(E)PIET: Ruu, Aal, Win, Vars, Sil || Kle.
- 42 NÄÖLEPETER: Ruu, Aal, Bel, Bre, Win || Rhe.
- 43 NÄÖLEFRITS: Win || Vre.
- 44 NÄÖLEGAT: Gels, Bor, Aal, Bre, Win.

- 45 NÄÖL(E)KONT(E): Ruu, Aal, Kep, Did, Zed, Lob || Rhe.
 46 NÄÖLPENS: sHe, Zed || Emm, Kle.
 47 NÄÖLEPIEPE: Bor.
 48 NÄÖLEPOT: Aal, Bre.
 49 NÄÖLZAK: Did.
 50 NÄÖLE: Nee.
- 51 BROMPOT: Gor, Alm, Eef, Eib, Meg, Tol || Bat.
 52 BROMBEER: Groen, Gies, Wesv.
 53 GROMPOT: Gor, Gels, Din, Voo, Meg, Vars, Zev, Lob || Mar.
 54 GROMMERD: Rek, Bel, Sto.
- 55 GREWWEL: Gor, Lar, Gels, Bel, Aal, Win / Lich 1991 [Telge 8, 47] || Ram, Bork.
 56 GRAEWEL: Eef.
 57 PREWWEL: Gels, Lich, Aal, Dre / Aal 1964 [Rots 1, 34], Vars 1985 [Telge 6, 276].
- 58 PRÖTTELKONTE: Bel || Ram, Bork, Boch.
 59 PRÖTTELERD: Bel.
 60 KANKERPIET: Groen, Gen.
 61 KNÖTTERBOKS: Zev.
 62 KNÖTTERPOT: Sto.
 63 KNORREPOT: / Acht 1934 [Gids Folkl. 2, 27].
 64 NÖRVEL: Voo / Vars 1985 [Telge 6, 240].
 65 NORF: Win.
 66 BLODDERMOEL: Pan.
 67 BLODDERKONT: Pan.
 68 GRAANZERD: Nee.
 69 SIKKENEUR: Gels.
 70 VITTERKONTE: Harf, Eef.
 71 MEKKERKONT: Zed.
 72 PRAMERD: Eib.
 73 PROELGAT: Rek.
 74 PRAGGEL: / Vars 1985 [Telge 6, 275].
 75 PRAGGENOSTER: / Win 1971 [Deunk 1, 182].
 76 PROSTER: / Acht 1882 [Telge 2, 103].
 77 IEZEGRIM: / Vars 1985 [Telge 6, 154].
 78 PARGKOP: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 158].
 79 PRÖNNE: / Eib 1980 [Telge 1, 66].
 || miezepeter: Vre, Hei, Raes.
 || miesmaker: Boch.
 || nörgelpot: Hei, Rhe.
 || nosterkop: Vre.
 || mopperfrits: Vre.

Bel: Pröttelerd, näölerd en grommerd, maor wi-j zekt: pröttelat, näölat, grommat.

Nee: Graanzerd; maor wi-j zegt: graanzat.

Vars 1985: 'n KRAOZE is 'n klein keertjen voor zich de grillen niet in dreien könt en dén zich doorumme vake kortaf en nöstereg utert [Telge 6, 194].

Zut 1883: NOSTERBREUR "iemand die op alles wat te zeggen heeft; nog slechts in gebruik bij oudere Zutphenaren" [Telge 4, 72].

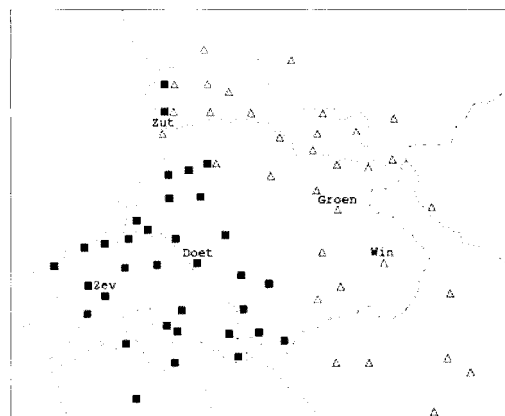
Eib: Veur ne vrouwe dee vake notjet he'w ampat ne name: dat is ne MOPPERTRIENE.

Wesv 1996: BLODDERWIEF "vrouw die veel moppert" [Telge 11, 26].

VLUKEN

vloeken

- 01 VLUKE(N): Gor, Eef, Wich, Vor, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Groes, Zev, Did, sHe, Zed, Sto, Pan, Lob || Emm, Kle.
 02 VLEUKEN: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Vor, Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Bat, Mar, Haak, Vre, Stlo, Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch.
 03 KNETTERE(N): Kep, Did, Zed, Pan.
 04 KETTEREN: Zut.
 05 'GODVERE: Pan.

■ *vluke(n) 01*   △ *vleuken 02*

De verspreiding van vluken/vleuken is ok op andere kaartjes te zien; verg. doorveur 't kaartjen vulen/veulen op blz. 754.

Did: Hi-j is kwaod; mo'j 'm 's heure vluke/knettere.

Haa: Hee is helleg; mo'j 'm heuren vleuken.

Wesv: Hi-j is kwaod; hi-j vluuk as 'n kaetellapper / as 'n ouwe soldaot. [KAETELLAPPER; SOLDAOT].

Vor: As der ene vleukt, kö'j vraogen: "Is dat ons margengebed?"

Eib: Mo'j 'm 's heuren; wat 'n GEVLEUKTE.

Rek: Foj, wat ne VLEUKERIEJE.

● *Uitdrukkingen veur "(erg) vloeken":*

01 DER NE KNOOP OP ZETTE(N): Bel, Win, Zed.

02 DER 'N KNUP AOVERHENSLAON: Kep.

03 NE KNUPPE SLAON: Ruu.

04 'N KNOOP SLAON: / Vars 1985 [Telge 6, 183].

05 KNEUPE LAOTEN VALLEN: Ruu.

06 NE KNOOP LAOTEN VALLEN: / Kot 1913 [Meinen 2a, 25].

07 DE ENE NAO DE ANDERE KNUPPE VEUR DEN DAG LAOTEN KOMMEN: Eef.

Win: Hee zetten der mi-j toch ne knoop op.

Ruu: Dén kan toch kneupe laoten vallen/ne knuppe slaon.

Bor: Wa'j door zegt, door zit 'n besten knup op.

VLUUK

vloek

01 VLUUK: Wich, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Hen, Baa, Ang, Gies, Wesv, Groes, Zev, Zed.

02 VLUKE: Din.

03 VLEUK: Harf, Zut, Ruu, Nee || Bat, Vre, Raes, Vre.

04 VLEUKE: Vor.

05 VLOOK: Loch, Eib, Groen.

06 VLUUKWOORD: Gor, Tol.

07 VLEUKWOORD: Gor, Harf.

SCHELDEN

schelden, kijven

01 SCHELDE(N): Acht, Liem || Bat.

02 SCHELLEN: Harf, Vor, Lar, Haa, Eib, Voo, Kep, Dre, Hen, Baa.

03 SCHELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 163]

04 RAOZE(N): Gor, Eef, Zut, Vor, Loch, Bor, Eib, Groen, Aal, Gen, Meg, Wesd, Zel, Wehl, Dre, Hen, Baa, Does, Lat, Groes, Zev, Zed.

05 TIERE(N): Harf, Zut, Vor, Gels, Haa, Aal, Win, Din, Vars, Sil, Zel, Doet, Hen, Tol, Ang, Gies, Zed, Lob || Mar.

06 RAOZEKATEREN: Alm.

07 RAOZEKALVEREN: Lar.

08 RACHELEN: Gor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Nee, Groen / Win 1971 [Deunk 1, 186], Lich 1991 [Telge 8, 96].

09 SKANDALEN: Bel.

10 SCHANDALEN: / Vars 1985 [Telge 6, 297].

11 SCHENNEBEKKEN: Bel / Win 1971 [Deunk 1, 203], Eib 1980 [Telge 1, 71].

12 SCHENNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 203].

13 VOELBEKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 206].

14 BEKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].

15 FOETEREN: Win.

16 DOMME'DEREN: Eib.

17 KNETTERE: Wesv.

18 KIEVEN: / Acht 1895 [Telge 2, 63].

19 BLEKKEN: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 38], Eib 1980 [Telge 1, 10].

20 HESSEBESSEN: / Acht 1895 [Telge 2, 52].

21 HISSEBISSEN: / Acht 1895 [Telge 2, 53].

22 'SCHALTEREN: / Lich 1991 [Telge 8, 102].

23 SMELEN: / Kot 1911 [Meinen 2, 72].

|| schinnen: Vre, Stlo, Hei, Rhe, Boch.

Harf: Joop is kwaod; mo'j heuren hoo-t e an 't schelden/schellen is.

Aal: Joop is slim mies; heur 'm 's raozen en tiern.

Bor: As ze oe as kind uutscholden, dan ko'j maor 't beste zeggen: "Schelden dut gin zeer, a'j mie slaot, slao'k oe weer" [Ok: / Lich 1991 (Telge 8, 103)].

Acht-Tw 1948: DEN POKKEL VOL SCHELEN "(iemand) de huid vol schelden [Wanink 1, 163].

Acht-Tw 1948: BEKKEDEER "vrouw die veel scheldt en schimpt" [Wanink 1, 72].

Eib 1980: BEKKEDEER "iemand die veel scheldt" [Telge 1, 8].

Vars 1985: Hie kwam wat late in huus en door begon mi-j zien vrouw toch tegen 'm te grew-

welen; 'k hadde gewoon medelieden met 'm. GREWWELEN "snauwen". GREWWEL "iemand die snauwt" [Telge 6, 125].

UITSCHULDEN

uitschelden

- 01 UUTSCHELDEN : Acht, Liem || Bat.
- 02 UUTMAKEN: Acht, Liem || Vre, Rhe.
- 03 UUTKAFFEREN: Zut, Ruu, Eib, Rek, Aal, Win, Gen, Meg, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 5].
- 04 UUTFOETERE(N): Ruu, Gees, Hen, Wesv.
- 05 UUTBLÖKKE: Did.
- 06 OETBLEKKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 10].
- 07 OETSMELLEN: Win.
- 08 AFBLÖKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 10].
- 09 AFVLEUKEN: Harf.
- 10 AFBEKKE(N): Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 5] || Bat.
- 11 UUTVETEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 365].
- 12 OETVAENSTEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 153].
- 13 OETSCHENNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 160].
- 14 FRIBBELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 109].

Gen: Joop is kwaad op Jopie; mo'j 's heuren hoe-t-e eur uitscheldt/utkaffert.

Wich: Joop is helleg op Jopie; mo'j heuren woor-t-e eur veur uutmaakt.

Lob: Joop mik Jopie aoveral vur uut.

Eef: Joop maakt Jopie uut veur alles wat mooi en lillek is. [Ok: Vor, Bor, Nee, Bel, Vars, Tol].

● *Uitdrukkingen veur "uitschelden":*

- 01 DE KASTE OETKEREN: Eib.
- 02 DE KASTE OETVAEGEN: Ruu.
- 03 DE KAS UUTMAKEN: Uif.
- 04 DE HOED VOL SCHELDEN: Eib, Bel, Aal, Uif, Vars, Wehl.
- 05 DEN KRAGEN OETSTUKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 152].
- 06 DE KONT VOL SCHELDE: Wesv.

Eib: Heur toch 's hoo Joop Jopie de kaste oetkeert.

Wesv: 't Was bar zo as ze mekaar de kont volscholde.

Vars 1985: I-j bekt mi-j net an as of ik ow vermoorden wil; wordt 's wat fatsoenleker! ANBEKKEN, ANBLÖKKEN, ANSNAUWEN "afsnauwen" [Telge 6, 15/16/24].

PLAAGEN

plagen

- 01 PLAOGE(N): Acht, Liem / No Acht 1883 [Telge 4, 73], Eib 1980 [Telge 1, 63].
- 02 SPÖLLEN: Rek, Bel, Groen, Vars.
- 03 STEGGELEN: Din, Vars, Zed.
- 04 DISSELEN: Lich / Lich 1991 [Telge 8, 30].
- 05 NARREN: Doet / Ruu 1930 [Zwart 3, 237].
- 06 DRI-J-EGELEN: Doet.
- 07 AEKSTEREN: Bel.
- 08 TRANSENEREN: Bel.
- 09 HÄÖKEN: Doet.
- 10 VERVAELE: Lob
- 11 TEZEN: / Acht 1895 [Telge 2, 131], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 194].
- 12 LUSAKKE: / Bee 1947 [V(ermeulen) in: De Liemers jr. 22].
- 13 KATHALZE: / Pan 1988 [Telge 7, 62].
- 14 NETSE: / Pan 1988 [Telge 7, 94].
- 15 NIPSE: / Pan 1988 [Telge 7, 94], sHe 1993 [Telge 3, 200].
- 16 ÄÖZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 165].
- 17 NAGGEN: / Eib 1981 [Weeink 1, 86].
|| foppe(n): Hei, Emm.

Bel: Aeksteren en transeneren, maor wi-j zekt: aekstaan, transenee-aan.

Nee: Ton 't kind vot wol schaatsen, gaf Tone uur 'n zetjen. 't Kind veel, lachen en zae: "Dat lukt ow gin tweede kere". Tone plaogen uur en deed net of e 't nog ne kere doon wol, maor 't kind schaatsen der gauw van duur.

Pan 1988: Moed, onzen Door is hiltie met mien on de geng; lot ze 's uutscheie. MET IEMAND ON DE GENG ZIEN "iemand plaogen" [Telge 7, 41].

Gen 1999: Zö'w 's proberen of wi-j Bennie de kachel können anmaken? DE KACHEL ANMAKEN "(iemand) plagen" [Telge 12, 83].

Aal 1964: PRAGGELEN: "(gezegd van kinderen) plagen en treiteren" [Rots 1, 33].

Acht-Tw 1948: Hee mot 't aait können. 'T AAIT MOTTEN KÖNNEN "altijd het mikpunt van plagerijen zijn" [Wanink 1, 128].

● *Veur slimmere vormen van plaogen bunt*

de volgende benamingen op-egeven:
pesten, treiteren, sarren

- 01 PESTE(N): Gor, Zut, Wich, Ruu, Lar, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Aal, Bre, Win, Gen, Voo, Meg, Vars, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 262] || Emm.
- 02 TREITEREN: Eef, Zut, Ruu, Zwi, Eib, Bel, Din, Doet, Kep, Tol, Ang || Anh.
- 03 SARRE(N): Nee, Aal, Win, Dre, Hen, Wesv, Zev, Lob.
- 04 SARDEN: Lar.
- 05 'EZELE(N): Bre, Gies, Lat, Did, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 06 JENNE(N): Groen, Gies, Lat, Wesv.
- 07 TARGEN: Bel, Win, Wesd, Hen / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 228], Vars 1985 [Telge 6, 346], Gen 1999 [Telge 12, 157] || Vre, Rhe, Boch.
- 08 JUDASSE(N): Meg, Zed, Lob / Wesv 1996 [Telge 11, 51], Gen 1999 [Telge 12, 82].
- 09 BÉTREKKEN: Bre.
- 10 NEPKEN: Win.
- 11 'NEGERE(N): Ruu, Aal, Win, Dui / Pan 1988 [Telge 7, 94].
- 12 NITSE: Lob.
- 13 SJENKE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 133], Pan 1988 [Telge 7, 124], Wesv 1996 [Telge 11, 81], Gen 1999 [Telge 12, 143].
- 14 SJANKE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 133], Gen 1999 [Telge 12, 143].
- 15 JENKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 51].
- 16 JOENKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 51].
- 17 AN DE GENG BUN: / sHe 1982 [Telge 3, 51].
- 18 DWARGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 53], Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 19 DROESKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
- 20 DRUUSKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
- 21 STANGELEN: / Lich 1991 [Telge 8, 116].
- 22 HAEKELEN: / Gen 1999 [Telge 12, 67].
- 23 HUJEN: / Gen 1999 [Telge 12, 77].
- 24 KWAELEN: / Gen 1999 [Telge 12, 99].
- 25 GRAENTEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 104].
- 26 FIKSEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 95].
|| argeren: Hei, Raes, Rhe, Elt, Kle.
|| piezakken: Rhe.

Alm: Plaogen is bie ons 'n older woord as pesten; dat is van later tied. [Ok: Eef, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Aal, Din, Voo, Gaa, Tol].

Sto: Plaoge zal wel older waeze as peste; peste is meer 'schooltaal'.

Wehl: Plaogen en pesten he'w allebei aevelang gedaon.

Eib: Iedere kere as den kleinen weer net op de schaetskes ston en wol schaatsen, gaf Tone 'm 'n douw zodat e veel. Ton e begon te hulen, kwamp der ene an dén Tone de wach an zae; "Zit dén kleinen neet zo te pesten!".

Bel: As Janjen zien breurken plög, zeg zien moder der neet zo gauw wat van; maor as Jantjen 'm pest, zeg ze al gauw: "Jantjen laot dat!".

Win 1976: Ne vis oet 't water tergen "iemand tot het uiterste tergen" [Aessink 4, 7].

● *Veur "geplaag" bunt de volgende bezundere benamingen op-egeven:*

- 01 GEPLAOGTE: Ruu, Bor, Gees, Nee, Aal, Zel / Win 1971 [Deunk 1, 199].
- 02 PLAGERIEJE: Alm, Ruu, Rek, Aal.
- 03 PLAGERI-J(E): Bel, Aal, Doet, Zed.
- 04 SPÖLLERIEJE: Rek, Groen.
- 05 SPÖLLERI-JE: Vars.
- 06 GESPÖLTE: Groen.
- 07 STEGGELERI-JE: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 334].
- 08 GEDISSEL: Lich.
- 09 GEÄÖSTE, GEÄÖZETE: / Win 1971 [Deunk 1, 71].

Ruu: Hol 's op met dat geplaogte, met dee plaogerieje.

● *Veur slimmere vormen van geplaog bunt de volgende bezundere benamingen op-egeven:*

gepest, getreiter, gesar

- 01 GE-EZEL: Zel, Did, Pan.
- 02 TARGERI-JE: Bel, Win || Vre, Rhe, Boch.
- 03 PESTERI-JE: Aal.
- 04 PESTERIEJE: Rek.
- 05 NEPKERI-JE: Win.
- 06 SARRERI-JE: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 199].
- 07 GEPESTE: Doet.
- 08 GETREITERTE: Ruu.
- 09 GEJENK: Dre.
- 10 GENITS: Lob.

- 11 GE'NEGER: Dui.
 12 STANGELDERI-JE: / Lich 1991 [Telge 8, 116].

Did: Hol 's op met dat ge-ezel.

● *Ene dén plög is 'n:*
plaaggeest

- 01 PLAOGGEES(T): Gor, Eef, Zut, War, Wich, Ruu, Loch, Haa, Win, Gen, Sil, Zel, Wehl, Kep, Dre, Baa, Does, Lat, Did, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 266].
 02 PLAOGGEIST: Voo.
 03 PLAOGBEES(T): Hen.
 04 PLAOGERD: Alm, Aal, Win.
 05 PLAOGGAT: Nee.
 06 AOS: Win / Win 1971 [Deunk 1, 165].
 07 ÄÖZERD: / Win 1971 [Deunk 1, 165].
 08 SARAS: / sHe 1982 [Telge 3, 127].
 09 NETE-NEK: / Pan 1988 [Telge 7, 94].
 10 BLOODZOEGER: / Kot 1939 [Vr A'dam 7, 21b].
 || targebok: Boch.

● *Ene dén treitert, is 'n:*
pestkop

- 01 PES(T)KOP: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 262] || Bat.
 02 TREITERKOP: Eef, Ruu, Bel.
 03 JUDAS: Lob.
 04 TARGERD: / Vars 1985 [Telge 6, 346].

Ruu 1930: NARREG "plaagziek" [Zwart 3, 237].

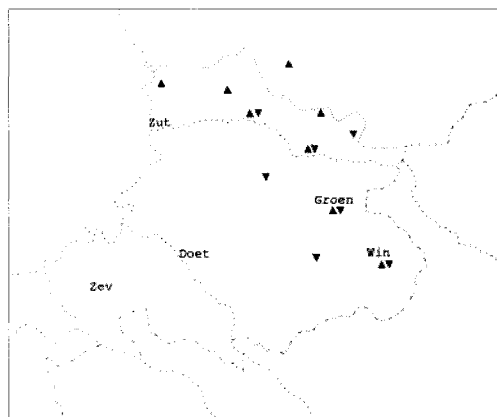
Win 1971: ÄÖZEREG, ÄÖZEG "plagerig" [Deunk 1, 165].

BEKVECHTEN

redetwisten, kibbelen

- 01 BEKVECHTEN: Acht, Liem || Bat.
 02 KIBBELE(N): Harf, Zut, Ruu, Rek, Lich, Groen, Meg, Sil, Doet, Hen, Gies, Zed, Sto, Lob || Vre, Raes.
 03 KNIBBELEN: Gor, Loch, Lar, Bor, Gels, Groen, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 125], Win 1971 [Deunk 1, 114] || Mar.
 04 DISSELE(N): Ruu, Loch, Bor, Nee, Groen, Lich, Win / Acht 1882 [Telge 2, 24], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 86], Win 1971 [Deunk 1, 41], Vars 1882 [Telge 4, 50], Eib 1980 [Telge 1, 16], sHe 1901

- [Telge 4,92], Vars 1985 [Telge 6, 84].
 05 DISTEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 86].
 06 KATTEN: Gor, Wich, Bor, Gees, Gels.
 07 BAKKELEIE(N): Gor, Zut, Gen, Wesv.
 08 EZELE(N): Rek, Aal, Sto.
 09 EGELEN: Vor.
 10 DRIE-EGELEN: Vor, Tol.
 11 EGGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 56].
 12 EKSTEREN: Ruu, Wesd, Doet / Win 1971 [Deunk 1, 56], Eib 1980 [Telge 1, 20], Vars 1985 [Telge 6, 101].
 13 AEKSTEREN: Nee / Lich 1991 [Telge 8, 9].
 14 HEKKELEN: Wich, Lar, Bor, Gees, Eib.
 15 SJENKE: Wesv, Zev, Pan.
 16 STEGGELEN: Eef, Lich, Aal, Din, Vars / Win 1971 [Deunk 1, 227], Vars 1985 [Telge 6, 333].
 17 STRI-JE: Zev, Zed.
 18 STRIEDEN, STRIENN: Gor / Lich 1991 [Telge 8, 120].
 19 PRAGGELEN: Ruu, Aal / Win 1971 [Deunk 1, 182].
 20 PRAGGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 182].
 21 STANGELEN: Eib, Aal, Win.
 22 DRAMMEN: Vor, Ang.
 23 BEKKEN: Gor, Vor, Nee, Aal, Does / Eib 1980 [Telge 1, 8].
 24 SCHENNEBEKKEN: Eib, Rek.
 25 HEKKEBEKKEN: Gor.
 26 PREWWELEN: Zel, Hen.
 27 KNEWWELEN: Gor.
 28 GREWWELEN: Win.

▲ *knibbelen 03* ▼ *dissele(n) 04*

In 't noordoosten van den Acht komt knibbelen en disselen veur as benamingen veur bekvechten.

- 29 MOELVECHTE: Wesv.
 30 KEFFE: Did, Pan.
 31 KEWWEN: Vor, Loch.
 32 PRENGELEN: Doet.
 33 'DESTEREN: Vars, Hen.
 34 VRADDEN: Rek || Vre.
 35 SPRADDEN: Bel / Lich 1991 [Telge 8, 115].
 36 STALPEN: / Lich 1991 [Telge 8, 116].
 37 KNOBBELEN: Gor.
 38 KISSEBISSEN: Gor.
 39 DREESTIKKEN: Eib.
 40 RAMENTEN: Bel.
 41 JENGELE: Sto.
 42 RUZIËN: Harf.
 43 TEKEERGAON: Lich.
 44 MET WOORDEN UM DE OREN SLAON: Doet.
 45 WOORDE HEBBE(N): Win, Hen, Zed.
 46 WEURDE HEBBEN: Lich.
 47 MOT HEBBEN: Eef, Wich, Vor.
 48 KWESTIE HEBBEN: Eef.
 49 KWESSIE HEBBEN: / Gels 1937 [Archief 2, 200].
 50 KIF HEBBEN: Zut.
 51 KIFTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 172].
 52 NACHEN: Eib / Eib 1995 [Telge 10, 141].
 53 ZANKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 282].
 54 MEKKEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 224].
 55 PRANGEN: / Vars 1882 [Telge 4, 54], Gen 1999 [Telge 12, 129].
 || zik kibbelen: Vre.
 || zich strieden: Vre, Hei, Rhe, Boch.
 || zich stri-je: Vre, Emm, Kle.
 || zik hebben: Boch.

Gor: Strieden, maor wiej zegt: strienn.

Eib: Nachen is: dwarzitten met weurde. "Jon-ges, schei oet te nachen!".

Vars 1882: Prangen "gezegd van kinderen" [Telge 4, 54].

Alm: Joop wil verhuzen naor 'n huus met 'n groten tuin, maor Jopie wil dat neet want ze hölt neet van tuinieren. Dooraover bekvecht ze al lange.

Zev: Kleine Jopie wil spölle met de pop van José, maor die wil de pop niet afgeve; mo'j ze 's heure stri-je/bekvechte.

Loch: Den kleinen Jopie wil spöllen met de poppe van José, mor dén wil de poppe neet geven. Mo'j ze noe 's heuren knibbelen/ kewwen.

Win 1971: Zee verdraegt zik as katte en hond; zee hebt stääreg wat te zankene

[Deunk 1, 282].

● *Uutdrukkingen veur "redetwisten, kibbelen":*

- 01 IN DE HEURE HEBBEN: Haa, Eib; Din, Hen.
 02 IN DE HEUR ZITTEN: Uif.
 03 ZICH IN DE HEURE HEBBEN: Aal, Bre, Win.
 04 ZICH BI-J DE KEBBES HEBBEN: Win.
 05 ZICH BIEJ DE KNEUPE HEBBEN: Rek.
 06 'T NEET LIEKE HEBBEN MET (MEKARE): Win.
 07 'T AN DE STOK HEBBEN MET: Dre.
 || zik in de heure liggen: Rhe.

Aal: Joop en Jopie bunt al ne hele poze an 't ezelen wee met de poppe spöllen mag; ze hebt zich doorovver al ne hele poze in de heure.

● *"Geharrewar, gekibbel, onenigheid; tweedracht, twist":*

Acht 1895: HÄÖKERIEJE "geharrewar" [Telge 2, 48].

Vars 1985: 't Is der altied nog häökəri-je onder mekare. HÄÖKERI-JE "onenigheid" [Telge 6, 134].

Eib: HADDEWADDERIEJE "gekrakeel" [Ok: / Eib 1980 (Telge 1, 30)].

Win 1971: EGGELDERI-JE, GE-EGGELTE "gekibbel". KNIBBEL "twist, onenigheid, geharrewar" [Deunk 1, 56/114].

Win 1971: GEÄÖSTE, GEÄÖZETE "gekibbel" [Deunk 1, 71].

Lich 1991: STRIBBELDERI-JE "bekvechterij, onenigheid". VERSCHEL "onenigheid, meningsverschil" [Telge 8, 119/134].

Acht-Tw 1948: ONGENEUGEN "tweedracht, twist" [Wanink 1, 154].

Acht 1895: TWIESPRAKE "twist" [Telge 2, 136].

Eib veur 1973: Waor den duvel zelf neet kump, schikt hee 'n old wief "een oude vrouw zorgt licht voor onenigheid" [H. Odink 3, 59].

Win 1971: DISSELEG "kibbelziek" [Deunk 1, 41].

Acht 1882: TWIEJEG "onenig, twistend" [Telge 2, 136].

Acht 1895: DEILLOOS "onenig" [Telge 2, 23].

Win 1971: NOOIT 'N ONMÖGGELEK WOORD MET ENE EHAD HEBBEN "(steeds met ontkenning) nooit (boze) woorden met iemand gehad hebben" [Deunk 1, 163].

Gen 1999: 'N KWAOJE KRIBBEBIETER "een twistziek persoon" [Telge 12, 96].

● *Ene van 'n paar leu wee-t bekvecht, heet:*

- 01 KNIBBELKONT: Gor, Loch, Lar, Win.
- 02 KIBBELKONT: Rek, Zed.
- 03 KNIBBELER: Gels.
- 04 PRAGGELER: Ruu, Aal.
- 05 STEGGELER: Eef, Din.
- 06 JENKER: Alm, Dre.
- 07 SJENKERD: Pan.
- 08 VRADDER: Rek, Vre.
- 09 DESTERKONT: Hen.
- 10 DESSELDER: Win.
- 11 DISSELDER: Win.
- 12 PREWWEL: Hen.
- 13 HEKKELDER: Wich.
- 14 KIFTER: Win.
- 15 STANGELER: Win.
|| striedhane: Boch.

Ruu: Twee stiefköppe dee neet too wilt geven, neumt ze wal 's: 'n paar praggen. [PRAGGE].

● *Veur iemand "een steek onder water geven" bunt de volgende bezondere uitdrukkingen op-egeven:*

- 01 NE DREUGEN METGEVVEN: Groen, Lich.
- 02 'N DREUGEN GEVEN: Gels, Nee.
- 03 'N DREUGE BUKKEM GEVEN: Meg.
- 04 NE STRIEKERD GEVEN: Aal, Win / Win 2971 [Deunk 1, 233], Vars 1985 [Telge 6, 341] || Boch.
- 05 NE ONDERDOEMSEN GEVVEN: Win.
- 06 NE ONDERDOMSEN GEVVEN: Win.
- 07 ONDERDOEMS ENE MET GEVEN: Ruu.
- 08 ONDERDOEMS ZEGGEN: Loch.
- 09 NE WIS METGEVVEN: Bel.
- 10 'N STRIEPS GEVEN: Wehl.
- 11 'N BUKKEM GEVE: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 24].
- 12 'N SCHERE ONDER TAOFEL GEVEN: Eef.

Lich: Jopie vertellen aover 't ni-je huus en merken neet dat Joop eur ne dreugen metgaf

too-t e zei: "Jao, now kö'w mooi in den hof warken".

Wehl: Jopie har 't aover 't ni-je huus en merken niet dat Joop eur 'n strieps gaf deur te zeggen: "Ja, now kö'w fijn tuinieren".

Win: As der ene 'n voelen opmarking mek, zeg i-j wal: "Dat is ne voelen stekkerd/stae-kerd op 'n dood varken".

● *Veur "vechten" kiek in De mens-C, blz. 555.*

OPHITSEN

ophitsen

Kiek ok onder: (iemand) aansporen met het werken.

- 01 OPHITSEN: Gor, Harf, Wich, Vor, Loch, Lar, Haa, Eib, Meg, Sil, Doet, Wehl, Tol, Does, Ang, Zev, Lob.
- 02 OPHESSSEN: Vars, Zel, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110].
- 03 OPHESTEN: Gels, Rek.
- 04 OPHISKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110].
- 05 ANHESSSEN: Win / Vars 1985 [Telge 6, 19].
- 06 ANHESTEN: / Lich 1991 [Telge 8, 14].
- 07 ANLESKEN: / Lich 1991 [Telge 8, 14].
- 08 AANHITSE: Groes.
- 09 ANHISSEN: Hen.
- 10 OPSTAOKE(N): Zut, Din, Voo, Dre, Wesv, Did || Vre, Emm, Kle.
- 11 OPSTOKKEN: Ruu, Nee, Groen, Aal.
- 12 OPSTÖKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 255].
- 13 OPSTÄÖKE: / sHe 1982 [Telge 3, 109], Pan 1988 [Telge 7, 100].
- 14 OPSTEUKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 69].
- 15 ANPIETSEN: Alm.
- 16 ONPIETSE: / Pan 1988 [Telge 7, 98].
- 17 OPJUINE: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 109].
- 18 OPRIETSEN: / Win 1987 [Van Loo 1, 21].
- 19 OPRÖGGELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 254].
- 20 OPRUJJEN: / Vars 1985 [Telge 6, 254].
- 21 RUJEN: / Acht 1882 [Telge 2, 110].
- 22 INSCHUNEN: / Acht 1882 [Telge 2, 57].
- 23 OPSCHUNEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 157], Win 1971 [Deunk 1, 167].
- 24 UUTHALEN: / Vars 1985 [Telge 6, 363].
- 25 ACHTER 'T GAT ZITTEN: / Win 1976 [Aessink 4, 50].

Alm: De kinder pietsen Jos an deur te roepen: "Slao der op, Jos!"

Vars 1985: Now he'k de blagen net weer 'n betjen kalm nao al dat gejoechter en now mot i-j ze niet weer uuthalen met owwe gekke kunsten [Telge 6, 363].

Win 1976: Dén mo'j altied achter 't gat zitten, anders krig e 't wark nooit af [Aessink 4, 50].

● *"Heimelijk influisteren":*

Aal: Jan hef Pietjen in-eschuund um dee appels te staelen.

Win 1971: I-j hoeft aer neet iederbods wat in te schunen. INSCHUNEN "heimelijk influisteren om (iemand) op te stoken" [Deunk 1, 101; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 116), Aal 1966 (Rots 2, 7), Lich 1991 (Telge 8, 56)].

Lar 1927: Je moet lachen om de grappige gezegden van zo'n dreumes en in zijn onnoztheid doet hij allerlei kattedwaad dat wij groteren hem "inschunen" [Heuvel 1, 156]. [INSCHUNEN "suggereren"].

Vars 1985: Heb i-j die jonges soms in-eschuumd dat ze de mensen de wind uut de bende zollen laoten, zodat ze nao 't feest niet meer nao huus konn? IEMAND IETS INSCHUMEN [Telge 6, 156].

Gaa 1945: "Wil i-j ok wel 'n kinnepeulsken (= krintebreudjen)?" "Jao". De dikke vrouw zut Hent ook staon. "Wat stao i-j daar te loeriezen?" Heb i-j 'm dat soms in-eschuurd?" [Van Velzen 2, 90]. [IN SCHUREN].

Vars 1985: 't Zol ow mooi lieken a'j 's uutscheiden te stökken in de familie. STÖKKEN "stoken, opruien". [Telge 6, 338].

Acht-Tw 1948: IEMAND IETS HEN-INPRAOTEN "iemand iets aanpraten" [Wanink 1, 109]

BIELEGGEN

bijleggen, in der minne schikken

01 BIELEGGEN: Acht, Liem || Vre, Kle.

02 AFPRUVE: / Wesv 1996 [Telge 11, 18].

Did: Nao völ hen en weer gepraot hemme Joop en Jopie hun meningsverschil aover 't verhuze bi-jgeleid.

Wesv 1996: Laowwe 't mar afpruve [Telge 11, 18].

Win 1971: De hele kwestie is noo oet-ene; de hele kwestie is noo oet de wald "de hele kwestie is nu opgelost" [Deunk 1, 159].

Win 1971: I-j beide könt ow neet stäöreg strienn blieven; i-j mot endeleks 's töt-ene-kommen. TÖT-ENE-KOMMEN "(de ruzie) bijleggen" [Deunk 1, 245].

● *In vriejer gebruik:*

01 ENS WORDEN: Ruu, Bor, Haa, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich.

02 EENS WORDEN: Vars, Zel, Kep, Dre, Hen || Bat.

03 UUTPRAOTE(N): Zel, Ang, Zed.

04 GOOD PRAOTEN: Bre.

05 UUT DE WAEG MAKE: Sto.

06 TERECHTE KRIEGEN: Gees.

|| begraven: Boch.

Zel: Nao lange rikraoden bunt Joop en Jopie 't eens eworden aover 't verhuzen/hebt ze 't meningsverschil uut-epraot.

Vars 1985: 'T AFDRINKEN "samen een borrel drinken ten teken dat wederzijdse meningsverschillen uit de weg geruimd zijn" [Telge 6, 7].

● *Verg.: 't ens waezen "het eens zijn, akkoord gaan, overeenstemmen" op blz. 735.*

● *"Zich aanpassen, zich schikken":*

01 ZICH SCHIKKE(N): Gor, Alm, Gees, Groen, Aal, Din, Voo, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Zev, Zed, Sto.

02 ZICH ANPASSEN: Loch, Lar, Eib, Wesd.

03 ZICH VINDEN: Nee, Gaa, Wehl.

04 ZICH VIENDE: Lob.

Gor: Hee schikken zich niet in 't wark wat e doen mos.

Lar: Hee kon zich neet anpassen in 't wark wat e doon mos.

Vars 1985: "Wat wi'j der an doen? I-j mot huzen met de hunde wao'j met in de bos bunt, ok al vin i-j 't gezelschap niet zo antrekkelek" [Telge 6, 153]. [HUZEN; HOND; BOS].

Eib veur 1973: Ne haze kleurt zik naor de grond "gezegd als mensen hun mening aanpassen aan die van anderen" [H. Odink 3, 91]. [HAZE; KLEUREN; GROND].

Eib veur 1973: Daor mo'j de korsjes maor nao weken "daaraan zul je je maar moeten aanpassen" [H. Odink 3, 137].

Ruu 1930: De nije knech is bie ons al wenneg. WENNEG WAEZEN "zich aangepast hebben" [Zwart 3, 239].

- *Veur "zich (niet) kunnen aanpassen (aan)" bunt nog op-egeven:*

- 01 ZICH (NEET) KÖNNEN VERDRAEGEN
MET: Win.
02 ZICH NIET KÖNNE AARDEN IN: Did.

Win: Hee kon zich neet verdraegen met 't wark wat e doon mos.

Did: Hi-j kon zich niet aarden in 't werk dat e doen moes.

- *A'j an wilt geven da'j argens in beröst (umda'j der toch niks an könt doon), zeg i-j:*

- 01 TOE MOR: Doet / Vars 1985 [Telge 6, 349].
02 PRAOT DER AOEVERHEER: Doet.
03 PRAOT DER MAOR VAN NAO: / Vars 1985 [Telge 6, 276].
04 LAOT 'T WAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 396].
05 LAOT 'T GEWORDEN: / Vars 1985 [Telge 6, 397].
06 LAOT HEN: / Vars 1985 [Telge 6, 397].

Doet: Derk: "I-j hebt nog zó gezegd dat Jan 't niet zol redden maor hie wol niet naor ow luusteren". Henk: "Toe mor; now mot e 't eiges maor wetten".

Vars 1985: Jah, door zeg i-j zo wat; now praot der maor van nao [Telge 6, 276].

- *Uitroepen van verbazing:*

- 01 NOW BARST MI-J DE KAPPE VAN DE KLOMP: / Vars 1985 [Telge 6, 165].
02 MINS, MINS: / sHe 1982 [Telge 3, 100].
03 MINSEKINDERE: / sHe 1982 [Telge 3, 100].

- *Veur den uitroep: "ben je mall!" staot in de woordenbeuke:*

Bu'j (helemaol)

- 01 BESIESTERD: / Pan 1988 [Telge 7, 17], Wesv 1996 [Telge 11, 23], Gen 1999 [Telge 12, 27].
02 BESJIESTERD: / sHe 1982 [Telge 3, 15].

03 BEZESTEGD: / Win 1971 [Deunk 1, 21], Pan 1988 [Telge 7, 18].

04 ZESTEG: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 267].

05 BETOETERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75], Aal 1966 [Rots 2, 3].

06 BETUTERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75].

07 BESJOGGERD: / sHe 1982 [Telge 3, 15].

08 BESODEFLIKKERD: / Pan 1988 [Telge 7, 17].

09 BEDUZELD: / Win 1971 [Deunk 1, 17].

10 VERRUKT: / Win 1971 [Deunk 1, 260].

Win 1971: Bu'j beduzeld; bu'j bezestegd [Deunk 1, 17].

ZICH ANSTELLEN

zich aanstellen

01 ZICH ANSTELLEN: Acht; Gen Ulf, Ang || Bat.

02 ZICH AANSTELLE(N): Wehl, Lat, Wesv, Zev, Did, sHe, Zed, Sto.

03 ZICH AONSTELLE: Her, Lob.

04 ZIK TIEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 195], Vars 1985 [Telge 6, 349].

05 AANSTELLEREG DOEN: Voo.

06 KWAKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 44].

07 SEMMELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 209].

08 SEMPELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 209].

Zut: Dut 'n priksken in de vinger zeer? Stel oe neet zo an!

Lat: Dut 'n prikje in de vinger zeer? Stel ow niet zo aan!

- *"Aanstellerij":*

01 KWASTERIEJE: Ruu / Eib 1980 [Telge 1, 45].

02 KWAKERIEJE: Ruu.

03 ANSTELLERIEJE: Ruu.

04 FRATSE: / Win 1971 [Deunk 1, 65].

05 FÖT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 97].

06 APERI-J: / sHe 1901 [Telge 4, 88].

07 TOETERI-J: / Gen 1999 [Telge 12, 159].

Ruu: 'n Toete verbeeldt zich dat e zeek is en näölt der altied aoever; maor 't is ammaol kwasterieje/kwakerieje/anstellerieje.

- *"Aanstellerig":*

01 KWAKEREG: Eib, Rek / Acht-Tw 1948

Stel oe neet zo an!

- [Wanink 1, 133], Eib 1980 (Telge 1, 44)].
 02 KWASTEREG: Loch / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133].
 03 TOETERIG: / sHe 1982 [Telge 3, 149], Gen 1999 [Telge 12, 159].
 04 SEMMELACHTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 208].
 05 SEMPELACHTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 208].
 06 SIPKEREK: / Win 1971 [Deunk 1, 209].
 07 SPAKEREK: / Win 1971 [Deunk 1, 221].
 08 APEREG: / sHe 1901 [Telge 4, 88].
 09 BALOETER: / Aal 1964 [Rots 1, 4].

sHe 1982: 'n Toeterig wief [Telge 3, 149].

ANSTELLER

aansteller

- 01 ANSTELLER: Gor, Eef, Zut, Wich, Ruu, Zwi, Bor, Gees, Gels, Haa, Eib, Bel Aal, Zel, Hen, Baa, Tol || Bat.
 02 AANSTELLER: Lat, Wesv, Sto || Elt.
 03 KWAS(T): Eef, Ruu, Loch, Bor, Nee, Eib, Rek, Groen || Mar.
 04 KWASJORUS: Vor, Lich.
 05 KWASTELOREM: Lich.
 06 KWAL: Ruu, Lar, Aal, Dre, Tol, Ang.
 07 KWALLE: Bre.
 08 GLIMWORM: Ruu.
 09 WORM: Ruu.
 10 DELLENHANE: Lich.
 11 TAOXEN HANE: Win.
 12 FLAKS: Vars.
 13 SJAKS: Vars.
 14 KWIT: Rek.
 15 FATJEN: Ruu.
 16 KUS-MI-J-DE-KONTE: Bel.

- 17 KWIBUS: Vor.
 18 KAPSONESMAKER: Vor.
 19 DRUKTESMAKER: Did.
 20 RARE SAJETSPRINGER: Eef.
 21 LOLBROOK: War.
 22 KWERK: / Gen 1999 [Telge 12, 99].
 || old wief: Boch.

Bor: Van 'n ansteller zeg ie: "Hee hangt den Jan uut". [JAN].

● *Veur 'n keerl dén veural pröt aover de piene dee-t e meent te hebben, bunt nog op-egeven:*

- 01 PIENEKÖTTEL: Gor, Harf, Bor, Bel, Groen, Aal, Win, Voo, Vars, Hen, Tol.
 02 KWAKERD: Gor, Zut, War, Wich, Loch, Zwi, Bor, Groen, Aal, Dre.
 03 KWAKER: Alm, Eib || Bat.
 04 PIEPERD: Bor, Gels, Bel, Groen, Sil, Ang.
 05 PIEPVOGGEL: / Aal 1964 [Rots 1, 34].
 06 KWEZEL: Aal, Bre, Gen, Meg, Zed.
 07 TOETE: Wich, Ruu.

Wich: Toete; met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Ruu].

Bor: Pieperd; Met 'n ie as in de name Piet. 'n Pieperd maakt zichzelf wies dat 'm wat schelt.

Gels: Pieperd; maor wi-j zegt: piepat. [Ok: Bel].

Zed: 'n Kwezel meint dat 'm altied wat vaelt.

ANSTELSTER

aanstelster

- 01 ANSTELSTER: Gor, Eef, Rek, Aal, Voo, Tol, Does || Bat.
 02 AANSTELSTER: Wehl, Lat, Wesv, Groes.
 03 ANSTELLER: Zut, Gees, Haa, Hen.
 04 KAKMADAM: Ruu, Loch, Groen, Vars.
 05 TRUT: Lar, Gels, Groen, Vars.
 06 RARE TRIENE: Ruu, Nee, Zel.
 07 TROELA: Bor, Lich, Vars.
 08 TROELALA: Bel.
 09 DRILLEKEN: Bor, Win.
 10 DRILLEPIET: Gor.
 11 GOECHELKONTE: Alm, Dre.
 12 GOECHEL: Alm.
 13 LELLEBEL: Zel, Sto.
 14 HITTEPETIT: Rek, Baa.
 15 FLODDERMADAM: Eef.
 16 FLODDERE: Eib.

- 17 NUFFE: Ruu.
- 18 LOLLA: War.
- 19 WONDERE TITTE: Vor.
- 20 DREETKEN: Win.
- 21 TOEJA: Vor.
- 22 RARE TOET: / Gen 1999 [Telge 12, 159].
|| segge: Boch.

● *Veur 'n vrouwe dee veural pröt aover de piene dee-t ze meent te hebben, bunt nog op-egeven:*

- 01 KWAKE: Eib, Lich / Aal 1964 [Rots 1, 23].
- 02 KWAACKONTE: Bel, Aal / Eib 1981 [Weeink 1, 84].
- 03 MALLOTE: / Aal 1964 [Rots 1, 27].
- 04 'SEDDEKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 208].
- 05 SIK: / Win 1971 [Deunk 1, 209].
- 06 LAAIE: / Win 1971 [Deunk 1, 128].
- 07 LEMPE: / Win 1971 [Deunk 1, 128].
- 08 SEMMELE: / Win 1971 [Deunk 1, 208].
- 09 SEMPELE: / Win 1971 [Deunk 1, 208].

Bel: Ne keerl is ne piepat; ne vrouwe ne kwaackonte.

Win 1971: SEMMELERD, SEMPELERD
"aanstellerig kind" [Deunk 1, 208].

KARMEN

kermen

- 01 KARME(N): Gor, Harf, Ruu, Zwi, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Voo, Vars, Zel, Tol, Zev || Haak.
- 02 KERME(N): Din, Meg, Sil, Doet, Hen, Lob.
- 03 KARMIAUWEN: Loch.
- 04 KARMEJAKKEN: Lar.
- 05 KRIMMENEREN: / Aal 1964 [Rots 1, 23].
- 06 KROUWEN, KRAUWE(N): Vor, Lar, Eib, Rek, Aal, Win, Vars, Sil, Dre, Hen, Zed.
- 07 KREUNEN: Din, Gen, Does.
- 08 SCHRAUWEN: Vor.
- 09 JANKE(N): Kep, sHe.

Vars: 't Holtblok viel Joop krek op de voet; hie kermen/krouwen van piene.

Sil: 't Blok holt viel krek op de voet van Joop; hie kermen/krauwen 't uut van de piene.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 SCHREEUWE(N): Gor, Harf, Alm, Zut, War, Vor, Ruu, Haa, Groen, Bre, Win, Sil, Zel, Wehl, Gies, Lat, Wesv, Groes, Did, Sto || Bat, Vre.
- 02 REREN: Eef, Wich, Vor, Ruu, Zwi, Gees, Nee, Bel, Lich, Wesd, Baa.
- 03 KRIJSE(N): Ang, Pan || Emm, Kle.
- 04 KRIETEN: Eib || Boch.

Lat: 't Stuk holt viel krek op de voet van Joop; hi-j schreeuwde 't uut van de pien.

Lich: Joop reren van de piene.

HOOFDSTUK 7 WILLEN

1. BEGEERTE

BEGEREG

begerig, verlangend

- 01 BEGEREG: Acht, Liem || Wilp, Mar.
- 02 BEGEERLEK: Loch, Lar, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72], Win 1971 [Deunk 1, 18] || Vre, Hei, Emm.
- 03 HEBBEREG: Alm, Loch, Win, Zel, Doet, Hen, Wesv, Groes, Zev, Zed.
- 04 HUNKEREG: Gor, Wich, Vor, Bor, Sil, Zel.
- 05 HUNKEREND: Eib.
- 06 VERLENKELEK: Groen, Lich, Aal, Win, Vars / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202], Aal 1964 [Rots 1, 49], Lich 1991 [Telge 8, 133] || Ges, Bork.
- 07 VERLENGS: / Aal 1964 [Rots 1, 50].
- 08 GUNZEG: Wich, Din, Wesd, Hen.
- 09 GUNZEND: Vars.
- 10 GRAAG: Tol, Sto.
- 11 VERLANGEND: Eef, Voo.
- 12 SMECHTEREG: Meg || Ges, Boch.
- 13 SMACHTEREG: Hen.
- 14 FAEL: Loch, Gels.
- 15 FEIL: / Win 1971 [Deunk 1, 59], Eib 1980 [Telge 1, 22].
- 16 FEL: / Eib 1980 [Telge 1, 22].
- 17 GALVEREG: Groen.
- 18 GULZEG: Harf.
- 19 GRETEG: Sil.
- 20 HEIT: / Pan 1988 [Telge 7, 49].
- 21 SCHEREG: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 208].
- 22 NIEDS: / Acht 1895 [Telge 2, 90].
|| giereg: Hei, Kle.
|| smechteg: Raes.
|| begierlek: Kle.

Zut: Begereg keek de kleine Joop näör al dee lekkere keukskes.

Vars: Met gunzende eugskes kek den kleinen Joop nao de lekkere kuukskes.

- “Verlangend zijn naar (iets); talen naar (iets)”:

- 01 NIEJEN WAEZEN TOO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 147].
- 02 ÄÖNEN NAOR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150].

- 03 EUMEN NAOR: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 64].
- 04 TEMEN NAOR: / Win 1971 [Deunk 1, 237].
- 05 VERLAANK HEBBEN NAO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202].
- 06 DE LONGEN HEBBEN HANGEN NAO: / Eef 1953 [Aant Nedsaks Inst], Win 1976 [Aessink 4, 38].
- 07 HÄÖKE NAOR: / sHe 1993 [Telge 3, 196].

Acht-Tw 1948: Ik bun der niks niejen too “ik ben er niet verlangend naar” [Wanink 1, 147].

Acht 1895: Hee besteet te kommen “hij verlangt te komen”. BESTAON [Telge 2, 11].

Acht-Tw 1948: Ik hebbe der gen verlet umme. VERLET HEBBEN UM “behoefte hebben aan” [Wanink 1, 402].

Eib veur 1973: Den enen traag, den anderen graag “wat de een nauwelijks wil hebben, is voor een ander heel begerenswaard/aan-trekkelijk” [H. Odink 3, 230].

Win 1971: BEGEER “verlangen” [Deunk 1, 18].

Aal 1966: VERLENGST “hunkering” [Rots 2, 18].

Aal 1964: FORRIES “bevlieging” [Rots 1, 11].

- *Veur “begereg kieken” kiek in De mens-C op blz. 647.*

SNAKKEN

snakken (naar), smachten (naar)

Uut de antwoorden van de metworkers blik dat “snakken” wel gebruikt kan worden maor dat ‘t ok meugelek is um ‘t weg te laoten umdat ‘t angeven da’j arge dorst hebt in feite dudelek genug is; kiek onder Rek, Wich.

- 01 SNAKKE(N): Acht, Liem.
- 02 VERLANGE(N): Harf, War, Ruu, Aal, Win, Voo, Hen, Baa, Lat, Zed || Bat.
- 03 SMACHTE(N): Vor, Ruu, Bor, Eib, Din, Hen, Zev, Zed.
- 04 HUNKEREN: Vor, Ruu, Zwi.
- 05 HUNZEKE: / Pan 1988 [Telge 7, 54].
- 06 LIPKEN: Bel.

Wehl: Joop had uren gelopen; hi-j snakken naar ‘n glas water.

Rek: Joop had uren elopen; hee had dos as 'n peerd. [Ok: Eef, Lar, Bel, Lich, Dre || Bat.

Wich: Hie had uren elopen; hie barstten van de dorst. [Ok: Gen, Wesv, Pan].

Acht 1895: AOZEN "uit zijn op" [Telge 2, 5].

SMEKEN

smeken

01 SMEKE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.

02 SMEKELEN: / Acht 1895 [Telge 2, 120].

03 BIDDE(N): Ruu, Eib, Bel, Groen, Bre, Win, Meg, Wesv || Vre, Boch.

04 OP DE KNI-JE VRAOGE: Groes.

05 OP HANDE EN VEUTE VRAOGEN: Bel.

Bel: Joop baedden en smeken dat ze oet zollen skeien.

Wich: Joop kreeg goed op zien donder; op 't leste smeken e der um op te hollen. Wie hadn door 'n versjen van:

"Genade vader, Geef mien brood,
Anders slao'k oe van honger dood".

A'j dat ezegd hadn, hielen ze op.

Vor: lej smeken eigelek neet, maor iej zeien: "Genade", en dan leten ze oe lös.

Eef: Hee smeken neet, maor mos um genade vraogen; zien belagers zeien: "Zeg nao: genade; pen en inkt, mien vader stinkt". Door-nao moech e gaon.

● *In vriejer taalgebruuk:*

01 BAEDELEN: Loch, Aal, Din || Raes.

02 JAMMEREN: Vor.

03 KRAUWEN: Hen.

04 REREN: Harf.

Aal: Joop baedelen zien anvaller um der met uut te scheien. Dén zetten 't knee op Joop en ton mos Joop zeggen: "Genade tante Grade, Pen en inkt, Joop stinkt".

RARE KUNSTEN

grillen, kuren, nukken

01 RARE/GEKKE KUNSTE(N): Harf, Eef, War, Vor, Ruu, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Lich, Win, Gen, Doet, Dre, Tol, Ang, Zed, Lob || Bat, Mar.

02 NOKSE KUNSTEN: Win.

03 APPARTE KUNSTEN: Hen.

04 RARE FRATSE(N): Gor, Alm, Ruu, Zwi,

Bor, Eib, Rek, Groen, Win, Wesd, Zel, Kep, Hen, Baa, Gies, Did, Zed || Bat.

05 RAORE FRATSE: Pan.

06 GEKKE FRATSEN: Ruu.

07 RARE/GEKKE KURE(N): Gor, Eef, Ruu, Lar, Nee, Lich, Aal, Bre, Vars, Dre, Wesv, Groes, Zev, Pan.

08 MAROTTE(N): Aal, Win, Din, Gen, Voo, Ulf, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Hen, Sto || Vre, Hei, Emm.

09 MAROTSEN: Groen.

10 MARATTEN: Gor, Harf, Alm, Lar, Gees, Gels, Haa, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 140].

11 MERATTEN: Gels.

12 MEROTTEN: Lich, Win, Vars, Ang.

13 MATTEMARATTEN: Hen.

14 RARE NUKKEN: Lar, Haa, Eib, Groen, Bre, Sil, Hen, Does.

15 RAERE NUKKEN: Zut.

16 VREMDE NUKKEN: Loch.

17 WONDERE NUKKEN: Win.

18 AMPARTE NUKKEN: Vor.

19 RARE MENOTEN: Nee, Eib.

20 BEZUNDERE MENOTEN: Loch.

21 (GEKKE) FINTEN: Aal, Din / Harv 1991 [Telge 8, 38].

22 GEKKE VERTUTEN: Voo.

23 RARE VIESEPETENTEN: Meg.

24 LOENEN: / Win 1971 [Deunk 1, 136].

25 (RARE) TEKSTEN: Alm.

26 (RARE) SPATSEN: Lar.

27 SARVELS: / Win 1971 [Deunk 1, 199].

28 POPPEKASTERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 118].

|| viesematenten: Boch

Zel: Jopie hef altied van die rare fratsen: now löp ze weer met 'n zwarte plastiek bloempot op de kop.

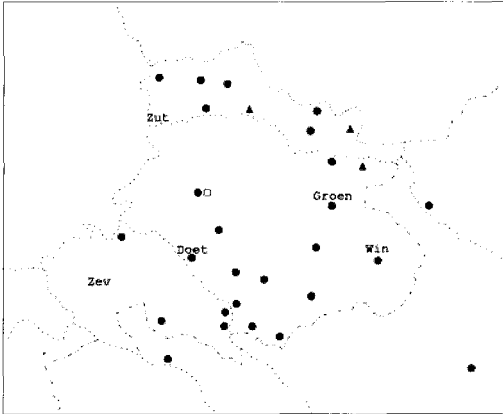
Loch: Wat heb ie toch altied bezondere menoten.

Gels: lej hebt wier zovölle meratten; dalek krie'j nog oongelukken.

Nee: Hee maakt altied van zukke rare menoten.

Din: Wat maak i-j toch veur marotten = wat doe'j veur gekke dinger.

Vars: Van die paar centen die wi-j nog hebt, kö'w niet völle marotten maken. [Ok: Aal].

- *marotte(n)* e.v. 08-12
- *mattemaratten* 13
- ▲ *rare/bezondere menoten* 19-20

Op 't kaartjen op blz.875 komt de weurde marotten/menoten veur in uuttrokkeningen veur "een lelijk gezicht trekken". Veural marotten/maratten is in de betekenis "(rare) kuren" heel wat bekender. Marotten geet terugge op 't Franse woord *marotte* "zotskolf, narrenstaf".

Zel: Hie dei nogal marotten um geliek te kriegen. [Ok: Gor].

Acht 1868: De Achterhook –dee zik nogal lange terugge hef ehollen– begint van tied tut tied 'n boel van dee stadse fratsen nao te apen. Men begint hier ook te praoten van allerlei vremde dinge as van: engazementen, komnikasies, recepsies enz. [GV-alm 174]. [STADS].

Kot 1913: "Maor man, hoo köj' noo zo praoten", zae de vrouwe. "I-j hebt joo zelf neet willen hebben dawwe 't zevveken op wörkel-dag gebroekten. I-j zaenn dat ne boer 't wal zonder zevveken afkon. I-j hebt der joo genog aover emopperd, doo we 't uns ekof hadden. Dat wazzen maor stadse finten, zaej'" [Meinen 2a, 28].

Win 1971: Zo in-ins krig e de kure "zo plotseling doet hij vreemde/gekke dingen" [Deunk 1, 126]. [KURE]

sHe 1982: 't Het lang goedgegaon, maor now het e 't weer an de nôt aan. 'T AN DE NÔT AAN HEMME "kuren hebben" [Telge 3, 105].

No Acht 1835: Dat kind hef kwao beuken "dat

kind heeft rare kuren/nukken" [Telge 4, 17]. [BEUKEN].

Win 1971: FIGUURMAEKER "kunstenmaker" [Deunk 1, 59].

● *Kiek veur "dwaze streken" onder: fratsen, (blz. 713) en veur "guitige streken" onder: gekke kunsten (blz. 1016).*

2. WILLEN

WILLEN

willen

01 WILLE(N): Acht, Liem.

02 MEUGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 142].

Acht-Tw 1948: Ik mag oew präötjes neet anheuren "ik wil je praatjes niet horen" [Wanink 1, 142].

Vars 1985: "Moeder ik wille". "Kindere die willen, kriegt wat veur de billen" [Telge 6, 407].

Win 1971: Adde hee wat op den teem hadde, ko'j 'm der met gin duvelsgeweld afkriegen. WAT OP DEN TEEM HEBBEN "zijn zinnen gezet hebben op" [Deunk 1, 237].

Win 1971: Hee hadde slim den teks op dee deerne. DEN TEKS HEBBEN OP, DEN TEKS EZAT HEBBEN OP "zijn zinnen gezet hebben op" [Deunk 1, 238; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 194)].

Gaa veur 1974: Tante Stiene is tussen Harmen en Marie effen nao buten esloft um 't poetjen te zene. 't Was 'n Käölse reize veur tante Stiene helemaol van de kökken tut op zied van 't huus. Maor zi-j had now eenmaal zo'n teks. Zi-j mos 't varken zien, buten op de lere [Van Velzen 11, 69].

Win 1971: Ene den zin doon, ene zienen zin gevven "doen wat een ander wil/begeert (wat je doet)" [Deunk 1, 284].

Gen 1999: IEMAND LIEK IN DE SCHOEN TRAEJEN "naar iemands pijpen dansen" [Telge 12, 139; ok: Zed].

Win 1971: Zee praotten net zo lange bes zee aeren bind vol hadde. ZIENEN BIND VOL HEBBEN "zijn zin hebben". Noo heste dan dienen draej. ZIENEN DRAEJ HEBBEN "zijn zin hebben" [Deunk 1, 25/48].

Kot 1911: Doo Dorus zienen bind vol hadde,

genk e bi-j 't Heedveld eweg en trok e met zien smarri-je nao 't plaetsken dat e zich epacht hadde [Meinen 2, 117].

Lich 1991: Ik mag lienn dat ze 'm griept. Ik mag lienn "ik zou willen" [Telge 8, 73]. [MEUGEN; LIEDEN].

Win 1971: Dén wille van 'm, dén mos e 's 'n betken bendegen. WILLE "wil" [Deunk 1, 278].

Vars 1985: A'j etrouwd bunt, heb i-j owwe wille verkocht [Telge 6, 407].

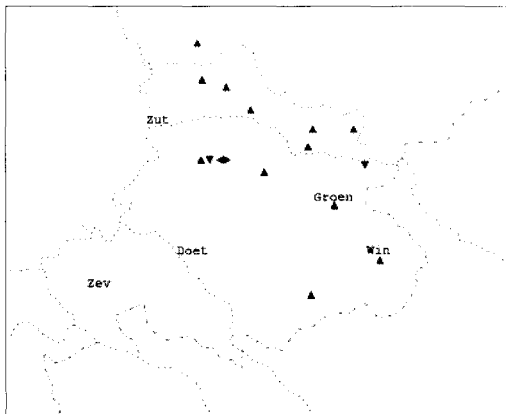
Win 1971: Dat begeer ik te wetene "dat wil ik weten". BEGEREN "begeren, willen" [Deunk 1, 18].

Gen 1999: SPRIT HEMMEN "wilskracht hebben" [Telge 12, 151].

VAN PLAN WAEZEN

van plan zijn

- 01 VAN PLAN WAEZEN: Acht, Liem || Bat, Mar, Emm.
- 02 IN 'T ZIN(NE) HEBBEN: Harf, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Nee, Groen, Aal, Win / Eib 1980 [Telge 1, 100] || Bat.
- 03 IN DE(N) ZIN(NE) HEBBEN: Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 95] || Vre.
- 04 IN DEN MOT HEBBEN: / No Acht 1835 [Telge 4, 19].
- 05 IN DE MUSSE HEBBEN: / Acht-Tw 1948

▲ *in 't zin(ne) hebben 02*

▼ *van 't zin(ne) waezen 09*

◆ *van zins waezen 10*

In 't noordoosten van den Acht is zin/zinne een onzijdig zelfstandig naamwoord.

[Wanink 1, 145].

- 06 IN DE BUTTE HEBBEN: / Zel 1870 [Klokman 6, 457].
- 07 IN 'T SNÖTJE(N) HEBBEN: Zut, Kep, Did, Pan / sHe 1993 [Telge 3, 204].
- 08 IN DE SMIEZE(N) HEBBE(N): Dre, Pan.
- 09 VAN 'T ZIN(NE) WAEZEN: Vor, Eib.
- 10 VAN ZINS WAEZEN: Vor.
- 11 VEUR HEBBEN: Win, Dui, sHe, Zed, Sto / Kot 1925 [Meinen 3, 124], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 208], sHe 1982 [Telge 3, 164], Vars 1985 [Telge 6, 384], Pan 1988 [Telge 7, 147], Gen 1999 [Telge 12, 169] || Vre, Hei, Raes, Anh, Emm, Elt, Kle.
- 12 PLAN HEBBEN: Bor, Win.
- 13 'T PLAN HEBBEN: Harf.
- 14 VEURNEMMENS WAEZEN: Zev, Zed / Gor 1901 [Keetelaar 1, 169].
- 15 VEURNEMMENS WAEZEN: Nee.
- 16 ZICH VEURNEMMEN: Lich, Win, Meg.
- 17 DER OVVEROET WEZZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 170].

Zut: Ik bin van plan um mergen heel vrog nääor Amsterdam te gaon.

Zed: Ik heb marge veur um heel vrog naor Amsterdam te gaon.

Bor: 'k Hebbe plan um monnvrog naor Amsterdam te gaon; 'k hebbe in 't zinne um monnvrog naor Amsterdam te gaon.

● *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 WILLEN: Vor, Ruu, Zwi, Bor, Zel, Kep || Stlo, Boch.
- 02 'M TOODENKEN: Rek.
- 03 'T 'M TOODENKEN: Gees.
- 04 ZICH TOEDENKEN: Alm.
- 05 ZICH IN 'T HEUFD ZETTEN: Loch.
- 06 ZICH IN DE(N) KOP ZETTEN: Gor / sHe 1982 [Telge 3, 84].
- 07 ZIK IN DE(N) KOP PAKKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 171].
- 08 IN DE KOP HEBBEN: Eef.

Zel: Margen wi'k al vrog naor Amsterdam hen.

Rek: 'k Heb mi-j too-edach nor Amsterdam te gaone.

Gees: 'k Heb 't mij too-edach naor Amsterdam te gaone.

Alm: Ik heb mien toe-edach naor Amsterdam te gaon.

Ste 1903: Wiej kregen 't gelieke in den kop um met de peerdetram te riejen en zo de karmse te gaon zien [Wijers 1, 20]. [T IN DEN KOP KRIEGEN “het plan opvatten”].

sHe 1982: Doet wa'j zeg, dan lieg ie niet “antwoord dat schertsend wordt gegeven als iemand te kennen geeft wat hij wil gaan doen” [Telge 3, 92].

Win 1971: Wat is ow vöörhebben? “wat ben je van plan?”; wat bunt owwe vöörhebbens? “wat zijn je plannen?” [Deunk 1, 268]. [VÄÖR-HEBBEN].

Gen 1999: Da's 'n goeie veurslag; margen gao'w dreks beginnen. VEURSLAG “plan, voorstel” [Telge 12, 169; ok: / sHe 1982 (Telge 3, 164)].

- “Een voorstel doen, voorstellen, opperen”:

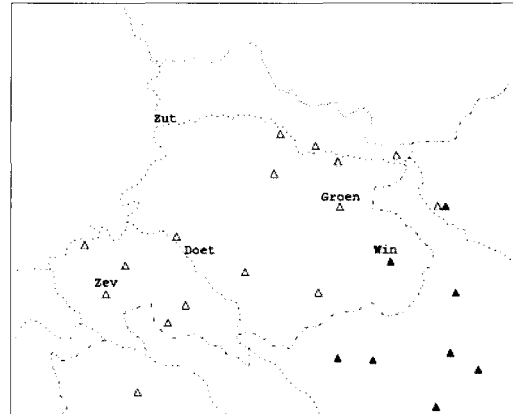
Lob: Da's van de bedraeven uitgegaon; die hebbe dat veurgeslage.

sHe 1982: Ik slaot veur dawwe nao huus gaon. VEURSLAON “voorstellen, opperen” [Telge 3, 164].

EXPRES

met opzet, expres, opzettelijk, moedwillig

- 01 EXPRES: Acht, Liem || Bat.
- 02 VANPRES, VAMPRES: Win, Sil, Kep, Tol, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 144], Gen 1999 [Telge 12, 164].
- 03 VANPRESSEN: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 367].
- 04 VANPRESSENS: Win.
- 05 VAN-EXPRES: Did.
- 06 UMPRES: Ruu, Zwi / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 199], Win 1971 [Deunk 1, 252].
- 07 UMMEPRES, UMMESPRES: / Win 1971 [Deunk 1, 251].
- 08 EMPRES: Eef.
- 09 ISPRES: / Acht 1882 [Otto 1, 501].
- 10 PRES: Bel, Lich / Gels 1941 [Archief 2, 355], Win 1971 [Deunk 1, 182].
- 11 EXTRA: Ruu, Zwi, Bor, Haa, Rek, Groen, Aal, Wesd, Kep, Lat, Zev, Did, Zed, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 103] || Vre, Kle.
- 12 EXTRAO: Win || Vre, Stlo, Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch.

△ *extra 11*

▲ *extrao 12*

Extra in de betekenis “expres” ontbrök in 't westen van den Acht. De vorm extrao (in onze streek allene veur Win op-egeven), kump völle veur in Westfalen.

- 13 MET OPZET: Harf, Zel, Does, Ang.
- 14 MET VUURDACH: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 208].
- 15 WILLEMOODS: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 213], Win 1971 [Deunk 1, 279], Harv 1991 [Telge 8, 146] || Mar.
- 16 WILLEMOEDS: / Vars 1985 [Telge 6, 407].
- 17 WILLEMEUDS: / Acht 1882 [Telge 2, 152].
- 18 WILMOODS: / Win 1971 [Deunk 1, 279].
- 19 VAN WILLENS: / Win 1971 [Deunk 1, 278].
- 20 MOODWILLEG: Eib / Eib 1980 [Telge 1, 52].
- 21 MOEDWILLIG: Wesv.
- 22 OET WILLENS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 213].
- 23 AL'BENDIG: / No Acht 1883 [Telge 4, 62]. || expree: Emm.

Eef: As kind zeien wiele emspres.

Kep: Joop traaj Jopie op de voet: “Dat doe'j expres/van pres/extra”, zei Jopie lillek.

Lob: Joop trapte Jopie op de voet. “Dat doe'j derum”, zei Jopie. [DER UM(ME) DOEN; ok: Vor, Ruu, Eib].

Tol: “Dat dei i-j bedach”, zei Jopie. [BEDACH DOEN].

PER ONGELUK

zonder opzet, per ongeluk, onopzettelijk

Natuurlek könt ok de weurde uut de veurege paragraaf gebruikt worden, an-evuld met niet/neet/nit (b.v.: dat dee'k neet extra/neet umspres).

- 01 PER ONGELUK: Acht, Liem.
- 02 PER ONGELUKKE: Rek, Win.
- 03 BIE ONGELUK: Alm, Bor.
- 04 ZONDER AERG: Pan.
- 05 ZONDER ARG: / Win 1971 [Deunk 1, 12].

Bre: "Da's neet woor", zei Joop. "ik heb ow per ongeluk op den voet etrapt".

Bel: Ik kon 't neet helpen da'k ow op den voot etrad hebbe. [HELPEN].

Pan: Ik deej ow zoonder aerg op de voet traetje.

BEDOELING

bedoeling

- 01 BEDOELING: Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.
- 02 BEDOELINGE: Groen, Win, Tol / Kot veur 1934 [Meinen 6, 171].

Harf: "Dat is noe nit de bedoeling!", reep Jopie toen ze zag dat iederene zich an 't etten te good dee en der niks veur margen aover zol blieven.

Win 1971: Wat is ow vöörhebben?, wat bunt owwe vöörhebbens? "wat is je bedoeling?" [Deunk 1, 268]. [VÖÖRHEBBEN].

- "(Niet) de bedoeling zijn":

- 01 MEINE(N): Meg, Sto, Lob.
- 02 MENEN: Lich / Win 1971 [Deunk 1, 141] || Vre, Hei, Raes, Rhe, Boch.
- 03 BEDOELEN: Kep, Hen, Does.
- 04 DEN OPZET WAEZEN: Vor, Meg.
- 05 'T PLAN WAEZEN: Lar.

Sto: "Zo was dat niet gemeind!", reep Jopie.

Does: "Zo was dat niet bedoeld!", reep Jopie.

Lar: "Da's neet 't plan!", reep Jopie.

- *In vriejer gebruik:*

- 01 ZICH TOEDENKEN: Alm, Ruu, Zwi, Bor,

Gees.

- 02 GAON: Rek, Groen, Aal.
- 03 AFSPREKKEN: Wich.
- 04 AFSPRAEKE: Did.

Alm: "Zo had ik mien dat niet toe-edach!", reep Jopie.

Groen: "Dat geet zo neet!", reep Jopie.

Did: "Da's niet afgespraake!", reep Jopie.

- "Bedoelen":

Win 1971: Dat meent e neet zo "dat bedoelt hij niet zo" [Deunk 1, 141]. [MENEN].

Ruu 1833: J: Wat geldt de hoenders in de stad? S: 'k Wet 't neet, maor hoe meen ie dat? J: Ze zekt in Amsterdam een gulden. S: Dan leuve ik toch dat ze oe kulden [J.A.G. Wildrik 1, 2].

Gor 1901: A'j 't neet vaste en heileg meent, dan zeg iej neet da'j iemand good liejen meugt, alderminst Jenneken neet, bename in 'n breek [Keetelaar 1, 66]. [VASTE; HEILEG; MENEN "in ernst bedoelen"].

sHe 1982: Ik wil maor hemme dat .... WILLE; HEMME "bedoelen" [Telge 3, 63].

Vars 1985: 'k Wille mor hemm, dat hoef i-j toch niet allemaole te vertellen = ik bedoele ... [Telge 6, 139]. [WILLEN; HEMMEN].

SMOESJEN

uitvlucht

- 01 SMOESJE(N): Acht, Liem.
- 02 KONTSMOESJEN: / Vars 1985 [Telge 6, 189].
- 03 UUTVLOCH(T): Harf, Eef, Vor, Haa, Voo, Sil, Wesd, Zel, Doet, Dre, Hen || Bat.
- 04 UUTVLUCH(T): Gor, Vor, Meg, Does, Ang, Gies, Lat, Zev, Lob.
- 05 OETVLOCH(T): Gels, Eib, Rek, Bel, Win || Mar, Haak, boch.
- 06 MA'KUUT: Ett, Did, Sto / sHe 1901 [Telge 4, 102], sHe 1982 [Telge 3, 96], Pan 1988 [Telge 7, 85], Wesv 1996 [Telge 11, 63], Gen 1999 [Telge 12, 105] || Emm.
- 07 VIZZEVAZZE: Aal.
- 08 BESCHUT: Ruu.
- 09 PISBOSSCHOP: / Eib 1980 [Telge 1, 63].
- 10 EERND: / Win 1971 [Deunk 1, 99]. || uitmaak: Kle.

Lich: "Ik kan morgen neet kommen, want dan he'k gin auto", zae Jos en José dacht voort: "Da's 'n smoesjen; hee hef der gin tekst van".

Ruu: Ze hebt 'n beschut: de auto is kapot en doorumme könt ze neet kommen.

Win 1971: NE EERND MAKEN "een uitvlucht verzinnen" [Deunk 1, 5/99].

Win 1976: "At 't harte maor zwort is", zae de köster, doo kwam e met 'n rood vesken an op de grove [Aessink 4, 38].

AOVERLEGGEN

overleggen, beraadslagen

- 01 AOVERLEGGEN: Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Raes, Emm, Kle.
- 02 RIKRAODEN: Aal, Vars, Zel / Vars 1985 [Telge 6, 287].
- 03 RIKRAOJE(N): Eef, Hen, Wesv.
- 04 RIKRAAIEN: Doet.
- 05 AOVERNEREN: Ruu, Eib, Lich / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 151], Eib 1981 [Weeink 1, 76], Lich 1991 [Telge 8, 15].
- 06 AOVERNIEREN: / Eib 1980 [Telge 1, 5].
- 07 OVVERNEREN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 170].
- 08 OVVERNIEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 256].
- 09 ON'NEREN: Bel, Groen || Vre, Stlo, Rhe.
- 10 ORDENEREN: Aal.
- 11 IN BERAOD WAEZEN: Aal, Win, Wesv.
- 12 BERAODSLAGE(N): Zed / Vars 1985 [Telge 6, 46].
- 13 ZICH/ZIK BERAODEN: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 46] || Bork, Hei, Raes, Boch.
- 14 RAODSLAON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 169].
- 15 REDEKAVELEN: Win.
|| zich beraoje(n): Vre, Emm.

Eef: De raodsleden aoverlekt wat ze zult doon.

Bel: De raodsleden ovverlegt drok met mekare; 't OVVERLEG duurt al drie uur.

Vars: Ze bunt zich al dri-j dage an 't beraoden.

Zev: De raad aoverlegt wat der gedaon mot worde; 't AOVERLEG duurt now al drie uur.

- *In vriejer gebruik:*

- 01 PRAOTE(N) AOVER: Zut, Lob.
- 02 BEPRAOTEN: Vor, Tol.

03 AN DE PRAOT WAEZEN: Eef.

04 BOME: Wesv.

05 KLASSINEREN: Gees.

Zut: De raodsleden praoten der nog aover, wat ze doon motten.

Vars: 't GERIKRAODTE duurt al 'n uur of dri-j.

Win 1971: 'k Hadde nog ne ovverneringe met de naobers. OVVERNERINGE "overleg, beraadslaging" [Deunk 1, 170].

TWIEFELEN

aarzelen, twiefelen, talmen, dralen

- 01 TWIEFELE(N): Acht, Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 198], Vars 1985 [Telge 6, 357] || Bat, Mar.
- 02 (ZITTEN/STAON TE) RIKRAODEN: Groen, Win, Vars, Zel, Baa / Win 1971 [Deunk 1, 191], Lich 1991 [Telge 8, 98].
- 03 RIKRAOJE(N): Eef, Hen, Pan.
- 04 A(AR)ZELE(N): Harf, Zev.
- 05 AORZELE: Lob.
- 06 EERZELEN: Zel.
- 07 WIEFELEN: Vor, Aal, Hen.
- 08 DUBBEN: Eef.
- 09 DRÖKKELEN: Doet.
- 10 DRUKKELEN: / Vars 1910 [Telge 2, 29].
- 11 DRÖMMELEN: Eib / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Win 1971 [Deunk 1, 51].
- 12 DRUMMELE(N): / Vars 1910 [Telge 2, 29], Pan 1988 [Telge 7, 32].
- 13 DRÖTTELEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 14 'WIEMESEN: Gaa.
- 15 AFHOLDEN: Tol.
- 16 TASKONTE: Sto.
- 17 DROLLE: Lob.
- 18 KLUNGELLEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 124], Lich 1991 [Telge 8, 64].
- 19 DRANEKEN: / Acht 1895 [Telge 2, 27].
- 20 'DRUIFELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 50], Harv 1991 [Telge 8, 34].
- 21 (LIGGEN TE) SAMPELEN: / Lich 1991 [Telge 8, 102].
- 22 STAON TE DRIETEN EN TE VULEN: / Vars 1985 [Telge 6, 332].
- 23 ZIEMELE: / sHe 1982 [Telge 3, 178].
- 24 ZUMEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 220], Win 1971 [Deunk 1, 288], Vars 1985 [Telge 6, 424].
- 25 TUKKEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1,

- 198].
 26 TUKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 198].
 27 TEUNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 240].
 28 IN DUBIO STAON: Gor.
 29 IN DIVIO STAON: Gor.
 30 (ZITTE) DIMDAMME: / Pan 1988 [Telge 7, 29].

Voo: Twiefelen, met 'n ie as in 't woord bier. [Ok: Sto].

Gor: Herman twiefelt; hee steet in dubio/divio.

Gels: Bets twiefelt; hee wet neet of e zich bie de meerderheid zal ansloeten of neet. "Wat wij now: an of van?", zegt ze dan wal 's. [Ok: Lar, Eib, Rek, Bel || Mar]. [AN OF VAN].

Win: Waorumme twiefel i-j? Zeg 's wa'j wilt: an of af. [AN OF AF].

Hen: Wat stao'j door te rikraojen: zek 's: af of an. [AF OF AN; ok: / Vars 1985 [Telge 6, 37].

Sto: Wat stao'j toch te taskonte; now mo'j af of aan zegge. [AF OF AAN].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 TREUZELLEN (MET): Wich, Gees, Sil, Wesd.
 02 NIT WETTEN HOE OF IE DER MET AN MOT: Harf.
 03 ZITTEN TE KIEKEN MET: Bor.
 04 STAON TE KIEKEN: Alm.

Gees: Bets treuzelt; hee wet neet of e met den trop met zal doon of neet.

Bor: Hee zit der met te kieken of e noe wel of neet gaon zal.

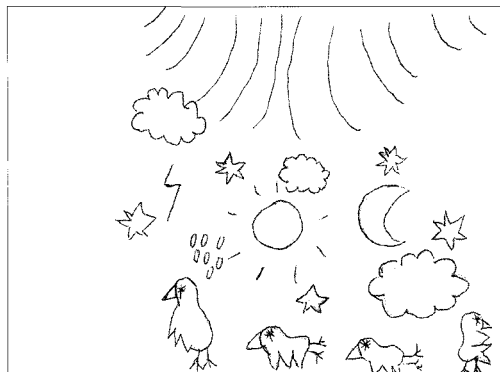
Alm: Wat stao'j door te kieken; zeg noe 's wa'j wilt.

Vars 1985: 'k Bunne der toch wel 'n betjen huvereg veur um dat deerntjen op euren laeftied al zo'n wereldreize te laoten maken. HUVREG WAEZEN VEUR [Telge 6, 153].

sHe 1982: Wat zöwwe doen, wat zöwwe doen, leer aete en kakke schoen "gezegd als iemand niet weet wat hij moet doen" [Telge 3, 32].

Vars 1985: I-j den helen tied met ow 'as dit' en 'as dat': as den hemel velt, bunt alle mus-sen dood [Telge 6, 139]. [HEMEL; MUS].

Eib veur 1973: As 't waar is dan is 't 'n

'As dit', 'as dat' : as den hemel velt, bunt alle mus-sen dood.

wonder, anders leeg iej as de donder "gezegd als men twijfelt aan de waarheid van iemands woorden" [H. Odink 3, 263].

Eib veur 1973: Hee zit as ne pedde op stop-pelen; hee dreejt rond as ne köttel in 'n pispot "hij weet niet wat hij moet gaan doen" [H. Odink 3, 185]. [PEDDE; STOPPEL; KÖTTEL; PISPOT; RONDDREJEN].

Eib veur 1973: KLINKEN SCHOEREN OF DUURPÖSTE VASTE-HOLLEN "aansporing tegen iemand die niet weet wat hij moet gaan doen" [H. Odink 3, 127].

Acht-Tw 1954: Hee grip der zo gerös in of e in de botter grip; hee grip der zo gerös in as ne henne dee botter vret "zonder aarzelen" [Wanink 2].

Zel: Hie hef alles goed in de stangketting staon: hie wet wat e wil. [STANGKETING].

sHe 1982: Wat e veur het, het e niet achter "hij weet precies wat hij wil" [Telge 3, 163]. [VEURHEMME].

● *"Geeazel":*

- 01 TASKONTERI-J: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 147].
 02 GEDRÖTTEL: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 03 RIKRAODERI-JE: Win / Win 1971 [Deunk 1, 191].

Win: Derk is an 't rikraonn; wat ne rikrao-deri-je.

Win 1971: DRUIFELEG "aarzelend" [Deunk 1, 50].

Vars 1882: DRAO “dralend” [Telge 4, 50].

Acht-Tw 1948: NOFFELACHTEG “niet resoluut” [Wanink 1, 149].

● *Kiek veur utdrukkingen dee angeeft da’j argens aover twiefelt, bie: gedachten; veur treuzelen, talmen onder: treuzelen.*

TWIEFELAAR

twiefelaar, aarzelaar

- 01 TWIEFELAAR: Gor, Eef, War, Wich, Vor, Loch, Gels, Haa, Eib, Groen, Aal, Win, Din, Voo, Ulf, Sil, Doet, Lat, Wesv, Did || Bat.
- 02 TWIEFELER(D): Loch, Gels, Nee, Rek, Lich, Aal, Din, Vars, Hen.
- 03 TWIEFELDER: Gaa, Wehl, Dre.
- 04 TWIEFELKONT(E): Gor, Kep.
- 05 VEULERD: Eib, Win.
- 06 VULERD: / Vars 1985 [Telge 6, 395].
- 07 VEULEGAT: Win.
- 08 VEULEKONTE: Eib.
- 09 VEULEKLAOS: / Eib 1980 [Telge 1, 91].
- 10 VEULEPETER: / Eib 1980 [Telge 1, 91].
- 11 DRÖMMELER: Eib.
- 12 DRÖKKEL: Doet.
- 13 DRUVELERD: / Harv 1966 [Moespot 52, 8].
- 14 TASKONT: Sto.
- 15 ZIEMEL: / sHe 1982 [Telge 3, 178].

Lich: Twiefelerd, maor wi-j zegt: twiefelat. [Ok: Gels, Nee].

Vars 1985: Oh, ’t is zo’n zekeren! Hie wet nooit wat e wil; eers mot e zich zeuventien kiere bedenken. ZO’N ZEKEREN “een weifelaar” [Telge 6, 417].

● *Veur ’n vrouwe dee twiefelt bunt nog opgegeven:*

- 01 TWIEFELGAT: Rek.
- 02 TEUTE: Eef.
- 03 TUTTA: Zut.

UUTKIEZEN

uitkiezen

- 01 UUTKIEZE(N): Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Vor, Ruu, Zwi, Bor, Lich, Aal, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Hen, Baa, Does, Ang, Gies, Groes, Zev,

Zed, Sto, Lob.

- 02 OETKIEZEN: Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Win.
- 03 UUTZEUKEN: Eef, Loch, Lar, Bor, Aal || Mar, Vre, Hei.
- 04 OETZEUKEN: Eib, Win || Mar, Vre, Hei, Boch.
- 05 UUTZUKE(N): Wehl, Wesv, Did || Kle. || uutkieke(n): Raes, Emm. || oetkieken: Vre.

Nee: José was oet-ekaozene umme ’t karsverhaal vuur te laezen.

Sto: José was uitgekaoze um ’t kersverhaal veur te laeze.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 VRAOGE(N): Vor, Ruu, Gees, BreMeg, Kep, Dre, Lat.
- 02 ANZEUKEN: Aal.

Kep: José wier gevraag um ’t kesverhaal veur te laezen.

KIEZEN

kiezen

- 01 KIEZE(N): Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 63], Vars 1985 [Telge 6, 172].
- 02 KEZEN: Rek.

Ruu: Kiezen, met ’n ie as in ’t woord bier [Ok: Aal, Din, Voo, Ulf, Wesd, Wehl, Hen, Did, sHe, Sto].

Bor: Kiezen; met een ie as in ’t woord Piet.

Bel: Kies zelf maor oet of ie ne appel of ne pere wilt. Ie mot kiezen of ie ne appel of ne pere wilt.

Vor: Iej mot kiezen: he’j ’t leefste ’n appel of ’n pere?

Win: Wo’j wetten welke kleure ik ekozzene hebbe?

Alm: Wil ie weten welke kleur ik ekaozen heb? Eén keer in de vier joor kieze wie ’n nijeje gemeenteraad.

Ruu: Kiezen kö’j –as ’t um stemmen geetgebruken, maor ie könt in dat geval ok zegen: één keer in de vier joor gao’w hen stemmen veur ’n nijeje gemeenteraad. [Ok: Bor, Gees, Aal, Win].

● *In vriejer verband:*

- 01 UUTZEUKEN: Gor, Ruu, Gees, Bel.
- 02 UUTZUKEN: Gen.
- 03 NEMMEN: Rek, Din.

Ruu: Wij wetten wat veur 'n kleure ik uut-
ezocht hebbe?

Rek: Wij wetten wat vuur kleure ikke enom-
men heb?

● *“Moeten kiezen”:*

- 01 'T MOTTEN WETTEN: Gels, Nee, Eib,
Rek, Groen, Lich, Aal, Hen, Tol.
- 02 'T MOTTEN WETEN: Gor, Loch.
- 03 'T MOTTE(N) ZEGGE(N): Ruu, Lar, Rek,
Doet, Dre, Lob.
- 04 'T MÖGGEN ZEGGEN: Win.
- 05 'T MEUGE ZEGGE: Lat.

Gor: le mot 't zelf weten: wij 'n appel of 'n
pere?

Ruu: le mot 't zeggen: wij 'n appel of 'n pere?

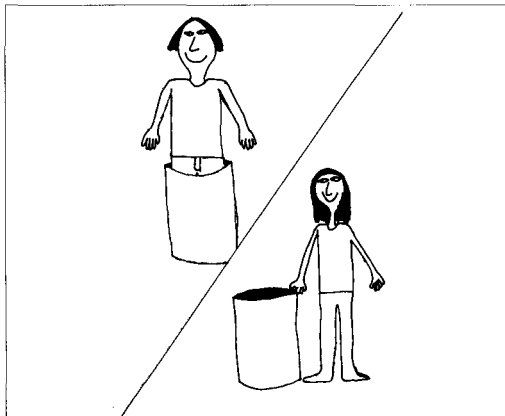
Tol: I-j mot 't wetten: wij 'n appel of 'n pere; of
gewoon: wat wij hemmen, 'n appel of 'n pe-
re?

Eib: le mot 't wetten: an of van! [AN OF VAN
“ja of nee”].

Acht-Tw 1948: OP DEN TWEESPROONK
STAON “voor een beslissende keuze (in zijn
leven) staan” [Wanink 1, 198].

Aal 1964: Hee is der arg bezene op “hij kan
moeilijk kiezen” [Rots 1, 57].

Vars 1985: I-j zölt motten kiezen of deilen: i-j
könt niet met ow kuntjen op twee karmsen
waezen [Telge 6, 172]. [KUNTJEN; KARM-
SE].

In den pot of der näöst.

Eib veur 1973: IN DEN POT OF DER
NÄÖST “het één of het ander; uitdrukking om
aan te geven dat iemand een keuze moet
maken” [H. Odink 3, 192].

sHe 1993: Zeg maor hoe'j 't hemme wilt: dun
of deur 'n duukske “gezegd tegen iemand als
men een keuze van hem wil horen” [Telge 3,
194].

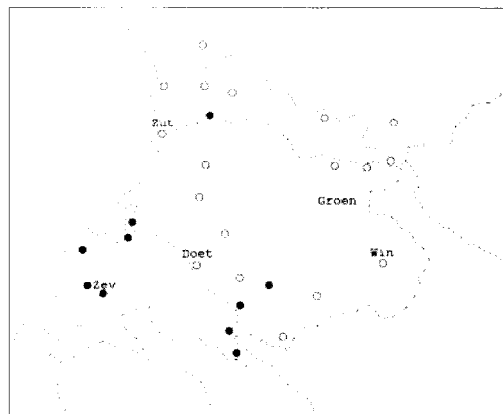
KEUZE

- 01 KEUZE: Gor, Harf, Zut, Vor, Lar, Gels,
Haa, Eib, Rek, Aal, Win, Din, Wesd, Zel,
Doet, Hen / Acht 1895 [Telge 2, 62] || Bat,
Haak.
- 02 KEUS: Alm, Gen, Meg, Vars, Sil, Does,
Ang, Lat, Groes, Zev.
- 03 KEURE: / Acht 1895 [Telge 2, 62].
- 04 GREEP: Zut.
- 05 GREP: Voo.

Wesd: 't Was 'n goeie keuze want gin mense
kan der zo mooi veurlaezen as José.

Acht 1895: “Keuze is minder gebruikelijk dan
keure” [Telge 2, 62].

Win 1971: Wel de welle hef, hef de kwelle
“kiezen is moeilijk” [Deunk 1, 127].

○ keuze 01   ● keus 02

*De weurde keus/keuze bunt in onze streek
neet arg gebrukelek; ze zult wel ontleend
waezen an 't Standaardnederlands. 't Blik dat
de dialecten in de Liem veural keus gebruikt
en de Acht dialecten de veurkeur geeft an
keuze. Dit is in aovereestemming met wat
bie 't kaartjen aover traon/traone (blz.881)
eschreven is.*

- *Uitdrukkingen veur "een goede keuze maken":*

- 01 'T GOED BEKIEKE(N): Vor, Lar, Groen, Win, Zed || Mar.
 02 'T GOED DOEN: Dre, Lob || Vre.
 03 IN DE ROOS SCHIETEN: Kep.
 04 'N SCHOT IN DE ROZE WAEZEN: Eef, Vars.
 05 GOED WAEZEN: Harf.
 06 'T GOED HEBBEN: Vars.
 07 GOED DOEN AN: Wich, Ruu, Loch, Zwi, Bor, Bel, Aal.

Lar: 't Was good bekekken/ze hadden 't good bekekken, want gin mense kan der zo mooi veurlaezen as José.

Dre: 't Was goed edaon/ze hadden 't goed edaon, want José kan heel mooi veurlaezen.

Kep: 't Was in de roos eschotten/ze hadden in de roos eschotten.

Eef: 't Was 'n schot in de roze.

Harf: 't Was goed, want gin-ene kan zo mooi veurlaezen as José.

Vars: Dat hadden ze goed.

Loch: Door hebt ze good an edaone.

BESLISSEN

beslissen, een besluit nemen

- 01 BESLISSE(N): Acht, Liem || Bat, Haak.
 02 'N BESLISSING NEMMEN: Harf, Vor, Ruu, Zel, Doet, Gaa.
 03 BESLUTEN: Vor, Ruu, Bor, Din, Gen, Voo, Meg, Sil, Dre, Hen / Vars 1985 [Telge 6, 48] || Emm.
 04 BESLOËTEN: Gees, Eib, Rek, Groen, Aal.
 05 'N BESLUUT NEMMEN: Does / Vars 1985 [Telge 6, 48].
 06 'N BESLOET NEMMEN: Aal.
 07 'N BESLUUT DOON: Eef.
 08 GAON: Zut, Wich, Nee, Eib, Rek, Lich, Aal, Win, Wehl, Tol, Lat, Groes, Zed, Sto, Pan.
 09 TE ZEGGE(N) HEBBE(N): Ruu, Zwi, Aal, Vars, Dre, Wesd, Groes, Zev, Pan || Vre, Raes.
 10 ZEGGENSCHAP HEBBEN: Ruu, Groen, Aal, Tol.
 11 TE VERTELLEN HEBBEN: Gen, Kep.
 12 RESELEVAEREN: Win.
 13 RESEL'VEREN: / Lich 1991 [Telge 8, 97].

14 DEURSPREKKEN: Doet.

Alm: "Door kan ik niet aover beslissen", zae Jos; "dat mo'j an de burgemeester vraogen".

Eef: "Door kan'k geen besluit aover nemen", zae Jos.

Wehl: "Door gao'k niet aover", zei Jos.

Gen: "Door heb ik niks aover te vertellen", zei Jos.

Doet: Sprek 's deur!

Eib: Piet wis neet of e met wol doon; Jan wol dat e der met-ene aover zol besloeten en zae: "An of van".

Hen: Piet wis niet of e met wol doon; Jan wol dat e der met-ene aover zol besluten en zae: "Af of an".

Vars 1985: Lao'k now eers mor 's kieken, dan kan'k altied nog 's zien (wa'k doe) [Telge 6, 419]. ZIEN "beslissen".

sHe 1993: Dat hoef gi-j veur mien niet uut te make, mins! IETS UUTMAKE VEUR 'N ANDER "iets beslissen voor een ander" [Telge 3, 206].

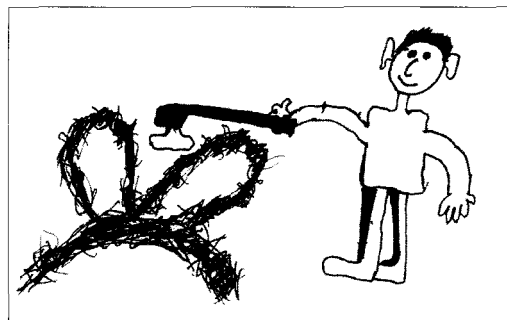
- *"Beslissend optreden":*

- 01 DE(N) KNOOP DEURHAKKE(N): Vor, Hen, Zed.
 02 DE KNUP DEURHAKKE: Lob.
 03 DEURPAKKEN: Eef, Rek.
 04 DEURKAARTEN: Groen.
 05 DUURKAARTEN: Nee.
 06 DEURDRUKKEN: Gor.
 07 DEURTASTEN: Haa.
 08 AFWARK MAKEN: Aal.

Zed: Jan wol met-ene de knoop deurhakke.

Aal: Jan wol met-ene afwark maken.

Vars 1985: Wat de olden bedisselt, door heb zich de jongen an te hollen [Telge 6, 37].

De knup deurhakke.

[BEDISSELEN; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 71)].

Eib veur 1973: 'T LESTE HEUFD HEBBEN "de eindbeslissing hebben" [H. Odink 3, 260].

● *Utdrukkingen in verband met: "niets in te brengen hebben, geen invloed hebben":*

Vars 1985: Dén is door maor bi-j in-etrouwd; hie hef niks in te brengen as läöge briefkes = dén slöp an 't vuten-ende = dén is 'n bi-jhangende mouwe [Telge 6, 157/395/410]. [LÄÖG; BRIEF; VUTEN-ENDE; SLAOPEN; BI-JHANGEND; MOUWE].

Vars 1985: Twee man hebt door de töwkes in hande; de rest bungelt der mor bi-j [Telge 6, 75]. [DER BI-J BUNGELEN].

Pan 1988: Gi-j het hier niks aandere as laege briefkes te bestelle [Telge 7, 18].

REGELEN

regelen

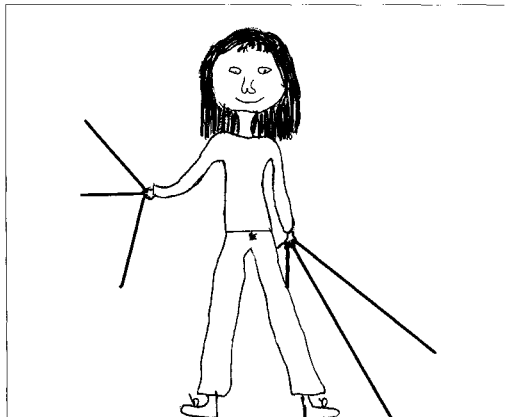
- 01 REGELE(N): Acht, Liem.
- 02 BEDISSELE(N): Gor, Vor, Loch, Bor, Eib, Zel, Hen, Zev, Zed.
- 03 BRIGGELEN: Uif.
- 04 DE TÖWKES IN HANDE HEBBEN: Aal.
- 05 DE TOUWKES IN DE HANDEN HEBBEN: Gaa.

Zed: Bedissele is wat negatiever as regele.

Wesv: José duut graag regele.

Bor: José dén bedisselt alles; a'j 't an eur aoverlaot, kump alles wel veur mekare.

Uif: At der wat gebeuren mot, laot dat dan moor an José aover: die briggelt graag.

De töwkes in hande hebben.

Zel: José bedisselt graag; ze is slim ALBESTELLEREG/DESTEREG.

● *Algemene benamingen veur 'n regelaar:*

- 01 REGELATEUR: Wich, Din, Lat.
- 02 REGELAAR: Zut.

Zut: José en Jos bint echte regelaars; zee hebt beiden de brook an.

● *'n Vrouwe de graag regelt, is 'n:*

- 01 REGELTANTE: Gor, Gels, Nee, Aal, Gaa, Wehl, Kep, Hen || Bat.
- 02 REGELKONTE: Eib, Groen, Lich, Aal, Doet, Kep.
- 03 REGELNICHT(E): Gor, Zed.
- 04 RAEGELNICHT: Eef.
- 05 REGELGAT: Rek, Bel.
- 06 REGELTRIENE: Eib.
- 07 BESTELLEKONTE: Win.
- 08 BESTELKONTE: Bel.
- 09 BESTELLEGAT: Win.
- 10 BEDISSELKONTE: Vor.
- 11 BEDISSELTANTE: Eib.
- 12 DESTERDEUZE: Groen.
- 13 BIZZEKERD: Doet.
- 14 BRIGGEL: Uif.
- 15 HISSEBIS: Dre.
- 16 BAEZE: Rek.
- 17 BAAS: Bel.

● *'n Keerl dén graag regelt, is 'n:*

- 01 REGELNAEVE: Gor, Nee, Rek, Aal, Hen.
- 02 REGELNAEF: Zed.
- 03 RAEGELNEEF: Eef.
- 04 REGELNEEF: Wehl.
- 05 REGELBAAS: Gels.
- 06 REGELAAR: Groen, Aal.
- 07 REGELGAIJAN: Bel.
- 08 BAASSPÖLLER: Loch, Gees.
- 09 BAASKEERL: Win.
- 10 KOMMANDEERBAAS: Vor.
- 11 BEDISSELAAR: Groen.
- 12 AL-BEDIL: Aal.
- 13 BRIGGELTÖNNIS: Uif.
- 14 KAPERAAAL: Rek.

Gor: Regeltante, regelnichte en regelnaeve bunt woorden die van de nije tied aover-enommen bunt.

Gels: 'n Regeltante en 'n regelbaas gaot gerne vuur-op.

Lich: Ne regelkonte löp altied veuran: ze löp altied met de knene in de schorte.

ANHOLDEN

aandringen

- 01 ANHOL(D)EN: Gor, Alm, Eef, Zut, Wich, Bor, Gees, Eib, Lich, Aal, Win, Din, Zel, Dre, Hen, Tol, Does.
- 02 AANHOLLE: Zed.
- 03 ANDRINGEN: Harf, Vor, Bor, Haa, Groen, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Hen || Haak.
- 04 AANDRINGE: Groes, Zev, Sto.
- 05 NEUGE(N): Gor, Loch, Lar, Gels, Bel, Wehl, Kep, Groes || Bat, Mar, Stlo, Kle.
- 06 ANNEUGEN: Eef.
- 07 ANPRAOTEN: Nee, Groen, Win.
- 08 ANDWINGEN: Eib, Bel.
- 09 ANKALLEN: Win.
- 10 DWINGEN: Vor, Ruu, Bor, Gels.
- 11 DRINGE: Lob.
- 12 OPDRINGEN: Gor, Gen.
- 13 PRESSEN: Vor, Zel.
- 14 GIN LAND HOLLEN: / Kot 1925 [Meinen 3, 26], Win 1971 [Deunk 1, 129].
|| toozetten: Boch.

Groes: Neuge, is heel ouwerwets; 't is meer "uutneudige".

Wich: "Toe nemt der nog ene", zei Jos. "Noe mo'j niet zo anholn, want ik nemme der toch gien ene meer", zei José.

Gels: "Zit neet zo te neugen/te dwingen", zae José.

Groen: "Praot 't mi-j neet zo an", zae José.

Bel: "Dwing neet zo an", zae José.

Win 1971: Zee heel gin land bes at ik aer de wille edaone hadde [Deunk 1, 129].

● *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 DRAMME(N): Nee, Eib, Baa, Wesv, Pan.
- 02 DEURDRAMME: Lat.
- 03 ZEURE(N): Zut, War, Baa, Gies.

Pan: Zit niet te dramme; ik doe'j 't toch niet.

Eib: Lig niet zo ter dram, 'k doo 't toch neet.

DRIEVEN

aansporen

01 DRIEVE(N): Acht, Liem / Eib 1980 [Telge 1, 18], Vars 1985 [Telge 6, 46], Pan 1988 [Telge 7, 31], Lich 1991 [Telge 8, 33] || Bat.

02 ANDRIEVEN: Gor.

03 JAGE(N): Sil, Wehl, Hen, Ang, Wesv, Did / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 116].

04 OPJAGEN: Tol.

05 ANJAGEN: Alm.

06 BIZZEN : Gor, Alm, Loch.

07 BIZZEKEN: Doet.

08 ANBIZZEN: Gor, Lar.

09 ANPIETSEN: Eef, Aal / Gen 1999 [Telge 12, 18].

10 BENZEN: Bor, Hen / No Acht 1835 [Telge 4, 17], Win 1971 [Deunk 1, 20], Vars 1985 [Telge 6, 46].

11 ANBENZEN: Gor / Acht 1882 [Telge 2, 3], Win 1971 [Deunk 1, 7].

12 ANBENZEKEN: Win.

13 BENZEKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 20].

14 ANBANZEN: / Acht 1882 [Telge 2, 3].

15 BENDEREN: Win.

16 ANFOKSEN: Aal.

17 ANBOKSEN: Aal.

18 DRUWWEN: Win.

19 BRIGGELEN: Gen.

20 HIESTERE: Zev.

21 JACHTEN: Does.

22 BERE: Zev.

23 BEREG ZUN: Wehl, Lat.

24 OPJUTTEREN: Lar.

25 ACHTER DE BOKS(E) ZITTE(N): Aal, Gaa, Dre, sHe.

26 ACHTER DE KONT AANZITTE: / sHe 1982 [Telge 3, 83].

27 ACHTER DE VOD ZITTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 392].

28 ACHTERAN ZITTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 1].

29 OP DE BUTTE HOLEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80].

Ruu: Drieven, maor wie zegt: driemm. [Ok: Gees].

Haa: Jan was 'n gat an 't graeven. Piet zei: "Maak 's 'n betjen an". Ton zei Jan: "lej mot mien neet zo drieven".

Ang: I-j mot niet zo liggen te jagen.

Win: le mot neet zo drieven/benderen, druwwen. le mot neet zo an zitten benzeken.

Zev: Je mot niet zo hiestere; je moet niet zo staon bere.

Dre: lej mot mien niet zo achter de bokse

zitten, de loch zit nog vol dage. [Ok: Hen]
Voo: l-j mot niet zo drieven; Käölen en Aken
zun niet in enen dag gebouwd.

Acht 1882: BANZEN “onredelijk aandringen”, BENZEN “dringend verzoeken” [Telge 2, 8/11].

● *“(Iemand) aansporen met het werken”:*

- 01 OPSOKKEREN: Eib, Win.
- 02 OPSUKEREN: Gels.
- 03 ANPIETSEN: / Lich 1991 [Telge 8, 84].
- 04 ANSPOREN: / Vars 1985 [Telge 6, 24].
- 05 OPJUTTEREN: / Gen 1999 [Telge 12, 118].

Eib: Noh; kom 's in de bene; oe mo'j ok altied opsokkeren.

Lich 1991: “Da's ne groten noffel; door hadn ze ne boeske meer onder motten verstokken”, zeg i-j as der ene wat an-epietst mot wodn [Telge 8, 23].

Lar 1924: Dee 'n ander jagen wil, mot zelf hard lopen “wie een ander aan wil sporen om harder te werken moet zelf het goede voorbeeld geven” [Langeler 1, 147].

Win 1971: At ene koo bizzet, beurt de andere 'n start op “goed voorbeeld doet volgen” [Deunk 1, 26].

● *A'j drieven wilt, dan:*

- 01 MO'J SCHÄÖPE KOPEN/HOLDEN: Eef, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Din, Zel, Doet, Kep, Dre, Lat, Zed / Eib 1980 [Telge 1, 18], Lich 1991 [Telge 8, 33].
- 02 MO'J SCHAÖPE HUJE: / Wesv 1996 [Telge 11, 48].
- 03 SPRING IE MAOR IN DEN IESSEL(T): Gor, Eef, Zut || Bat.
- 04 GAO'J MAOR IN 'T KANAAL LIGGEN: Loch, Ruu.
- 05 MO'J OP DE RUGGE IN DE BEKKE GAON LIGGE: Nee.
- 06 MO'J OP 'T WATER GAON LIGGEN: Bel.

Lich: A'j drieven wilt, mo'j schäöpe kopen; mo'j zwatten en witten kopen, kö'j dag en nacht drieven.

Zut: A'j wilt drieven, spring ie mäör in de lessel, dan kom ie vanzelf in Kampen uut.

Wesv: Gi-j mot niet zo (zitte te) jage; bi'j soms deur 'n haas gedek?

Aal: Iemand dee 'n ander altied anpietst, is 'n DRIEVETÖLLEKEN.

Wesv: Schiet op man en krieg 'n zaodkop. [Ok: / Wesv 1996 [Telge 11, 99]. [ZAODKOP].

Eib: A'j onmundeg achter de bokse ezettene wordt, zeg ie wal 's: “A'k opschete, krieg ik nen zaodkop”.

Vars 1985: Dén zeikerd mo'j niet te kort op de pinnen schieten want dan wördt e ow staeg. IEMAND TE KORT OP DE PINNEN SCHIETEN “iemand het vuur te na aan de schenen leggen” [Telge 6, 416].

Vars 1985: IEMAND TE NAO KOMMEN “iemand het vuur te na aan de schenen leggen” [Telge 6, 235].

Vars 1985: Met geweld kö'j nog gin sik bokken “met geweld bereik je niets” [Telge 6, 120]. [GEWELD; SIK; BOKKEN].

Bel: A'j ene anspoort dinge te doon dee ie zelf neet doon wilt, dan bu'j 'n DAONIËL.

Kot veur 1934: “Maor kom, noo mowwe hen slaopen. Kom, noo mo'j metgaon. Allo. Astebleef”. 't Kwam der zo smekend uut dat e der an too gaf. “Veuruut dan maor”, zei e. “Ofschoon, ik begriepe dat gebenste neet” [Meinen 6, 41]. [GEBENSTE “dwingerij”].

● *Uutdrukking veur “aan het werk moeten gaan”:*

Acht-Tw 1948: 't Wark kik oew an “het werk wacht, je moet aan de slag gaan” [Wanink 1, 121]. [ANKIEKEN].

VERLANGEN

eisen

- 01 VERLANGE: / sHe 1982 [Telge 3, 161].
- 02 VREESKEN: / Acht 1882 [Telge 2, 145].

Ruu: Ie mot metgaon “ik eis van je dat je meegaat”.

● *Uutdrukkingen veur: “te veel vergen van iemand”:*

- 01 IEMAND AN 'T ZINNE WAEZEN: Loch, Eib / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 218].

- 02 IEMAND AN 'T ZIN WAEZEN : Eef.
 03 IEMAND AN 'T BEZINNE WEZZEN: Aal.

Eef: Bun'k oe neet te völle an 't zin a'k blief etten?

Loch: Waes Jos maor neet an 't zinne.

Aal: A'j vonden dat 'n ander deur 'n jonge wark wol laoten doon wat te zwaor veur 'm was, dan zei i-j: "Dat kö'j dén jonge neet an de bezinne wezzen".

Eib 1995: 'k Wol 'm neet an 't bezinne waezen um mie met de auto naor hoes te brengen. Ene neet an 't bezinne willen waezen "iemand iets niet willen vragen; (iets) niet van iemand willen verlangen" [Telge 10, 29].

- *Utdrukkingen veur "veeleisend zijn":*

Loch: Hee hef nogal völle menoten op 't lief "hij is veeleisend, hij heeft veel noten op zijn zang".

Bor: Hee hef völle menoten "hij is veeleisend". [Ok: Rek].

Gels: Wat he'j wier 'n menoten vuur-a'j gengs bunt.

Vars 1985: I-j könt now wel zeggen dat e dat doen mot, mor 'n nakende keerl kan de hande niet in tesse stekken (= i-j mot niet 't onmeugeleke verlangen) [Telge 6, 235].

MEUGEN

mogen

- 01 MEUGE(N): Acht, Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 142], Pan 1988 [Telge 7, 88].
 02 DURVEN: / Acht 1882 [Telge 2, 29].
 03 DÖRVE(N): / Win 1971 [Deunk 1, 47], sHe 1982 [Telge 3, 33], Lich 1991 [Telge 8, 32].

Acht 1882: Dat durfste niet "dat mag je niet" [Telge 2, 29].

sHe 1982: Gi-j dörf ga niet in den bos te komme "je mag helemaal niet in het bos komen" [Telge 3, 33].

sHe 1982: 'N UUTGEDREVE KONING "iemand die denkt dat hij alles mag" [Telge 3, 154].

Eib veur 1973: Van 't varken maken "(iets) doen wat eigenlijk niet mag" [H. Odink 3, 234]. [VARKEN; MAKEN].

PERMISSIE

toestemming

01 PERMISSIE: Gor, Eef, Ruu, Lar, Zwi, Bor, Haa, Eib, Rek, Bel, Lich, Win, Meg, Hen, Baa, Tol, Does, Wesv || Mar.

02 TOESTEMMING: Gor, Harf, Alm, Zut, War, Wich, Gen, Voo, Meg, Sil, Doet, Hen, Tol, Lat, Zev.

03 TOESTEMMINGE: Din.

04 TOOSTEMMING: Gels, Haa, Eib, Groen, Aal || Haak.

05 VERGUNNING: Gor, Wich, Aal, Bre, Vars, Wesd, Dre, Hen, Ang, Gies, Wesv, Groes, Zev, Did, Zed, Sto || Bat.

06 VERGUNNINK: Groen.

07 ONTHEIT: Hen / Eib 1968 [Telge 10, 154].
 || verlof: Boch.

Wesv: Jos wou 'n stuk bi-j zien huus anbouwe. "Door krie'j toch gin permissie/vergunning veur", zei zien buurman.

- *Utdrukkingen veur "toestemming krijgen":*

01 VEUR MEKARE KRIEGE(N): Vor, Aal, Win, Wehl, Kep, Groes, Did, Zed.

02 GEDAON KRIEGE(N): Loch, Lob.

03 TERECHTE KRIEGEN: Gees, Nee.

04 KLAOR KRIEGE: Pan.

05 ROND KRIEGEN: Vor.

Vor: Jos wil 'n stuk bie'j an 't huus zetten, maor de buurman zae: "Dat krie'j neet veur mekare/rond bie de gemeente".

- *"De vrijheid van iemand beperkt hebben":*

01 IEMES 'N KRAMME OP DE NEUZE EZET HEBBEN: Ruu.

02 IEMAND DE KNIEPE OP DE NEUZE EZET HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 181].

03 IEMAND DE PRAAM OP DE NEUZE EZET HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 275].

04 IEMAND DE PINNE OP DE NEUZE EZET HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 265].

05 IEMAND DE MAOTE ERAODEN HEBBEN: / Vars 1985 [Telge 6, 221].

UUTBLINKEN

uitblinken

- 01 UUTBLINKE(N): Gor, Harf, Ruu, Lar, Din, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Hen, Groes, Zev, Did, Zed, Lob.
- 02 OETBLINKEN: Groen, Win.
- 03 MET KOP EN SCHOLDERS *UUTSTEEKEN BAOVEN*: Gor, War, Bel, Aal, Hen || Bat.
- 04 MET KOP EN SCHOUWERS UUTSTAEKE BAOVE: Wesv.
- 05 MET KOP EN SCHOLDERS UUTSPRINGEN BAOVEN: Vars.
- 06 *UUTSTEEKEN BAOVEN*: Loch, Gees, Gels, Gen, Hen, Groes, Did.
- 07 OETSPRINGEN: Eib, Win.

Voo: Haost gin mens kan zo goed schaatsen as Jos; maor gisteren blonk hee helemaol uut.

Loch: Zowat gin mense kan zo good schaatsen as Jos; maor gisteren stok e der helemaol baoven uut.

- *Ene dén uutblinkt, wordt wel 'n UUTBLINKER(T) eneumd, of ok wel:*

- 01 KEI: War, Vars, Wesv.
- 02 KEIE: Ruu.
- 03 PIKEUR: Doet.

BAZEG

heerszuchtig

- 01 BAZEG: Acht, Liem || Bat, Vre.
- 02 BAASACHTEG: Gor, Groen, Win, Zel.
- 03 BAASSPÖLLEREG: War, Loch, Baa.
- 04 BAZEREG: Vor, Ruu.
- 05 ANBESTELLEREG: Zel.
- 06 ANBESTELLELEG: Hen.

Lat: Wat is José toch bazeg.

- *“De baas spelen”:*

- 01 DE BAAS SPÖLLE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 328] || Bat, Mar, Vre.
- 02 DE BAOS SPEULE: Pan, Lob || Kle.
- 03 DE BOKS(E) AN HEBBE(N): Bel, Win, Tol, Did, Zed / Lar 1924 [Langeler 1, 142], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 78], Eib 1980 [Telge 1, 11], sHe 1982 [Telge 3, 20] || Raes.

- 04 BAZEN: Gor, Wehl.
- 05 BAAS SPÖLLE(N): Lar, Sto.
- 06 DE LAKENS OETDELEN: Groen, Tol.
- 07 DE EERSTE VIOLE SPÖLLEN: Rek.
- 08 BAOVEN DRIEVEN: Rek.

Sil: José wil altied de baas spöllen.

Rek: José wil altied baoven drieven.

Vars 1985: “Holt de mond, want 't vet wil baoven drieven”, zei de boer tegen de knecht. “I-j vergist ow: 't schoem drif baoven”, antwoordden de knech [Telge 6, 302].

- *“Meester zijn over (iets), (iets) beheersen”:*

Eib: José re'jeert de hele boel: ze hef alles good in den hand, 't geet zoas ze 't wil. [RE'-JEREN].

Acht-Tw 1948: De keender ri-jeert der 't hoes [Wanink 1, 169]. [RI-JEREN].

- *Ene dén/dee bazeg is, is 'n:*

- 01 BAAS: Eef, Loch, Ruu, Bor, Gels, Eib, Rek, Lich, Aal, Zel, Kep, Groes.
- 02 BAOS: Pan, Lob || Kle.
- 03 BAASSCHOPPER: Wesv.
- 04 HAAI(E)BAAI: Eef, Ruu, Lar, Wesv, Zed, Pan.
- 05 HANE: Eef, Rek.
- 06 BE'DESTER: Bel.
- 07 COMMENDIL: Groes.
- 08 DAELLENHANE: Lich.
- 09 DELLENHANEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 85].

Eef: José is 'n echte hane.

Does: José is 'n echte BAZIN.

Pan 1988: 'N TOET VAN 'N WIEF, 'N HAON VAN 'N MINS “een bazige vrouw”. HAONE-JEL “bazig vrouwelijk type, meestal oudste van een groot gezin” [Telge 7, 139/48].

- *Van ene dén de baas wil spöllen, zeg i-j wel:*

- 01 ZIEN HANE WIL KONING KRAEJEN: Vars, Tol.
- 02 ZIEN HANE WIL KÖNNING KRAEJEN: Win.
- 03 HEE WIL KONING KRAEJEN: Wesv.

- 04 'T VET WIL BAOVEN DRIEVEN, AL IS 'T OK VAN 'N DOOIEN HOND: / Lar 1924 [Langeler 1, 138], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 204].

Gen 1999: I-j könt 't schienboor niet laoten um andere mensen te piezakken. PIE-AK-KEN "koeioneren" [Telge 12, 124].

Loch 1882: 'k Bedank mie langer in huus. 'k Verdeen der niks en dat gekonjeneer verveelt mie [De Visser 1, 481]. [GEKONJENEER "het koeioneren"].

Win 1971: BESTELLEREG "bazig" [Deunk 1, 22].

KNECHT

voetveeg

- 01 KNECH(T)/KNECH(T)JE(N): Acht, Liem || Bat.
 02 MEID: Eib, Aal, Hen.
 03 DIENSTMEID: Lob.
 04 HUNDJEN: Gor, Zut, Gen.
 05 LOOPJONGE: Aal, Wesd.
 06 BOSSCHOPPENJONGE: Win.
 07 SLAAF: Rek, Ulf.
 08 SLÄÖFKEN: Din.
 09 SLEUFKE(N): Gor, Harf, Rek.
 10 VOETVAEG: ZED.
 11 VUTEVAEG: sHe.
 12 PISPAOL: / sHe 1982 [Telge 3, 116], Pan 1988 [Telge 7, 106].

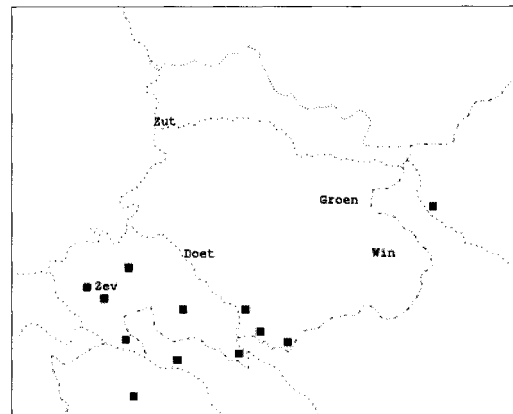
Voo: Doe dat eiges maor; ik bun ow knechje niet.

Eef: Dat doo'k neet; a'j mien gistern ehuurd hadn waar ik vandage oew knechjen ewest. [Ok: Gor, Bor, Gees, Gels, Bel, Groen, Aal, Ulf, Doet, Wehl, Wesv, Zed, Sto, Her].

COMMANDEREN

commanderen, bevelen

- 01 COMMANDERE(N), COMMEDERE(N): Acht, Liem || Mar, Vre, Bork, Hei, Raes, Boch.
 02 COMMANDIERE(N), COMMEDIERE(N): Din, Voo, Meg, Sil, Groes, Zev, Did, Zed, Lob || Vre, Emm, Kle.
 03 BESTELLE(N): Gor, Ruu, Bor, Bel, Groen, Lich, Hen, Sto / Win 1971 [Deunk1, 22], Pan 1988 [Telge 7, 18].
 04 ORDENEREN: Lar.

■ *commandiere(n), commediere(n)* 02

Commandiere(n) –as variant van *commandere(n)*– kump veural in de Liem veur. De *uitgang -ieren* kump ok veur in warkwoorden as: (*uut*)*vigelieren*, *prakkezieren* (blz. 725), *probiere(n)* (blz. 962).

05 BEDIZZELEN: Gen.

06 DE LAKENS *UUTDELEN*: Gor, Eef, Nee, Rek, Aal, Kep, Hen, Wesv || Bat.

Gees: Mo'j 's heuren hoo José weer rondumme van zich of *commandeert*.

Sto: Heur 's hoe die José weer an 't bestellen is.

Win: As der ene an 't *commanderen* is, krig e wal 's as antwoord: "Commandeer owwen hond en blök zelf". [Ok: Bor, Aal, Kep, Hen / Vars 1985 (Telge 6, 148)].

sHe: Commandeer ow hond en blök eiges.

Groen: Bestel den hond en blaffe zelf.

Win 1971: I-j heb ok altied wat te bestellene, bestel lever owzelf "commandeer jezelf" [Deunk 1, 22].

Pan 1988: Wie het ow besteld dat der bier gehold mos worre? [Telge 7, 18].

Acht-Tw 1948: Hee hef aait wat vuur 't gat te beenden "hij heeft altied wat te *commanderen*" [Wanink 1, 98].

Win 1971: BESTELLERI-JE "onophoudelijk gecommadeer". BESTELLEREG "geneigd tot bevelen" [Deunk 1, 22].

GEBIEDEN

gebieden, gelasten, opdragen (iets te doen)

- 01 GEBIEDE(N): Wich, Din, Gen, Voo, Meg, Sil, Wehl, Hen, Baa, Gies, Lat, Zev, Did.
- 02 GEBEDEN: Eef, Ruu, Gels, Bel, Groen, Aal, Win.
- 03 COMMANDEREN, COMMEDEREN: Alm, Ruu, Bor, Gees, Groen, Aal, Win, Tol / Zel 1933 [Archief 1, 252].
- 04 COMMEDIERE: Groes.
- 05 COMMANDIEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 77].
- 06 BEVELE(N): Harf, Vor, Aal, Meg, Vars, Zel, Zed || Bat, Vre, Hei, Boch.
- 07 SOMMEREN: Harf, Doet, Hen || Mar.
- 08 VERORDENEREN: Wich, Vor, Loch.
- 09 AOVERNEREN: Lar.
- 10 ONNEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 154].
- 11 O(R)DENEREN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 12 VERO(R)DENEREN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 13 BEVEL GEVEN: Gor, Ang.
- 14 HEITEN: / Acht 1882 [Telge 2, 51].

Did: De veldwachter gebaoj de dief te blieve staon; gebieden met 'n ie as in 't woord bier.

Groes: De agent commediert de dief dat ie mot blieve staon.

Vor: De plietsie bevölt den deef dat e mot blieven staon.

Lar: De plietsie aoverneert de deef dat e mot bliemm staon.

Vars 1985: A'j ow deur 'n bevel 'n betjen op de tene etrappt vuult, wördt der ezeg: "Commandiert den hond en blök zelf!" [Telge 6, 77].

● *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 ZEGGE(N): Zut, Bor, Rek, Lich, Vars, Sil, Zel, Dre, Hen, Does, Sto, Lob.
- 02 ROEPE(N): Zut, Nee, Eib, Bre, Pan.

Sil: De veldwachter zeg tegen de dief dat e mot blieven staon.

sHe 1982: Schoester dén keerl effe bi-j de keet weg. WEGSCHOESTERE "wegsturen, afpoeieren" [Telge 3, 172].

Acht-Tw 1948: KASSEBEUNEN "wegjagen" [Wanink 1, 119].

BEVEL

- 01 BEVEL: Acht, Liem || Bat, Mar, Rhe.
- 02 ONTHEIT: / sHe 1901 [Telge 4, 104].

Ruu: "Dit is 'n bevel!", reep den plietsie: "Staoon blieven!". No heur ik ne richtegeen Achterhooksen plietsie dat neet zo makkelekeren! Dén röp eerder: "Luuster wa'k ow zegge: staoon blieven!".

Ke: Ik zeg ('t) ow: "Staoon blieven!". [Ok: Gees, Lich, Aal].

sHe 1982: A'j in diens bun, mo'j pariere. PARIERE "bevelen opvolgen" [Telge 3, 112].

OPGAVE

verplichting

- 01 OPGAVE: Gor, Alm, War, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Nee, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Dre, Baa, Tol, Ang || Bat, Mar, Stlo.
- 02 OPGAAF: Eef, Win, Does, Zev, Did, Pan.
- 03 PLICH(T): Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Eib, Rek, Bel, Win, Tol || Emm, Kle.
- 04 VERPLICHTING: Gor, Harf, Voo, Zel, Wehl, Hen, Lat, Groes, Lob.
- 05 VERPLICHTINGE: Eib, Groen.
- 06 DWANG: Ruu, Lich, Aal.
- 07 VERDWANK: Bel.
|| last: Vre, Bork, Hei.

Eef: 't Is 'n hele opgaaf um iedere dag naor 't zekenhuus te motten; ie haalt oe heel wat op den hals a'j der elke dag hen mot.

Win: Elken dag naor 't zekenhoes motten is ne helen plich; 't is lange neet van wat zol dat.

Ruu: Iederen dag naor 't zekenhuus motten, is 'n helen dwang/plich.

● *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 TOER: Alm, Groen, Zev.
- 02 SLUCHTERI-J: Sto.

Sto: Elke dag örges heer motte, is 'n hele sluchteri-j.

Vars 1985: Wi-j hebt graag da'j metgaot, mor 't is gin mottens. GIN MOTTENS WAEZEN "niet verplicht zijn, niet hoeven" [Telge 6, 232].

GEDWEE

- 01 GEDWEE: Gor, Harf, Gels, Eib, Zel, Tol, Does, Zev, Zed, Lob.
- 02 ONDERDÄÖNEG: Gor, Eef, Vor, Nee, Eib, Rek, Lich, Meg / Vars 1985 [Telge 6, 246] || Bat.
- 03 MAK: Harf, Eib, Groen, Bre, Wehl, Hen, Baa.
- 04 GEWILLEG: Wich, Loch, Bor, Gees, Win, Hen.
- 05 TAM: Harf, Ruu, Wesd, Hen, Wesv.
- 06 EUJ: Doet, Kep, Wesv, Groes, Did.
- 07 VROM: Bel, Groen, Aal, Win.
- 08 PIÄÖNTJES: Aal, Win, Voo / Aal 1964 [Rots 1, 33].
- 09 BEDEESD: Ruu, Bor, Sil.
- 10 METGAOND: Ruu, Zwi.
- 11 MEEGAOND: Zut.
- 12 ZEUTE: Alm || Mar.
- 13 ZUTE: Vars.
- 14 GEDEENSTEG: Ruu.
- 15 GOODSMOODS: / Win 1971 [Deunk 1, 78]. "gewillig"
- 16 VLAEGE: / Acht 1882 [Telge 2, 142].

Zel: "Ik belaoove ow da'k 't doen zal", zei José gedwee.

Win: "Ik belovve da'k 't doon zalle", zae José piäöntjes/vrom/gewilleg.

LUUSTEREN

gehoorzamen

- 01 LUUSTERE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Kle.
- 02 LUSTEREN: Ruu, Gees, Gels, Eib, Rek, Bel, Win || Vre, Raes.
- 03 HEURE(N): Meg, Sil, Hen, Tol, Groes, Did, Sto, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 64], Pan 1988 [Telge 7, 51] || Vre, Hei, Rhe, Boch, Emm, Kle.
- 04 GEHEURZAME(N): Harf, Voo, Hen, Ang, Zev.

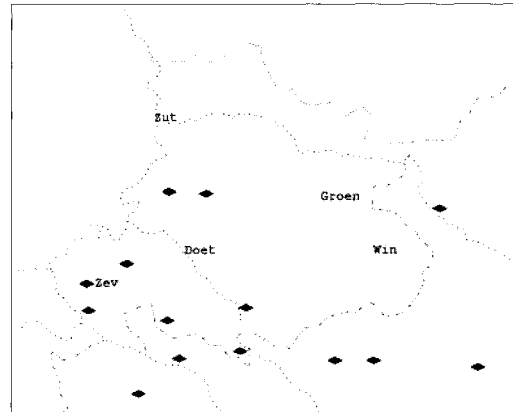
Doet: As Jos zien kinder vrög um wat te doen, doet ze dat met-eeen; ze luustert heel goed.

Ruu: De blagen luustert as jachthunde.

Hen: Now mo'j 's goed nor mien luusteren, mor hie wol niet heuren.

Sto: "Woorum heure gillie niet?", vroeg José.

Groes: "Woorum luustere gillie niet?", vroeg José aan eur kindere; "Woorum doen gillie nie wat ik zeg?". [DOEN; ok: Hen || Bat].

◆ *heure(n) 03*

Heure(n) in de betekenis "gehoorzamen" is neet allene in de Liem bekend, maor ok in 't angrenzende deel van Duitsland.

Wesv 1996: A'j niet luustere wilt, bi'j nog niet jorig "dreiging, gezegd om (een kind) te laten gehoorzamen" [Telge 11, 51]. [JORIG].

GEHEURZAAM

gehoorzaam

Geheurzaam is neet 'n woord wat völle gebruikt wordt.

- 01 GEHEURZAAM: Gor, Harf, Vor, Groen, Voo, Meg, Does, Ang, Lat, Zev.
- 02 GEHOORZAAM: Sil, Zel, Tol, Gies, Zed.
- 03 GEWILLEG: Gor, Vor, Hen, Baa, Wesv.
- 04 WILLEG: / Acht 1882 [Telge 2, 152].
- 05 GEZEG(GE)LEK: Nee, Aal, Vars, Zel, Hen.
- 06 ZUUT: / sHe 1982 [Telge 3, 180].
- 07 ZEUTE: / Eib 1980 [Telge 1, 100].

Gor: Jos hef geheurzame/gewillege kinder.

Zel: Jos hef gezegleke kinder.

Acht 1882: WILLEGHEID "(gezegd van kinderen) gehoorzaamheid" [Telge 2, 152].

● *Veur "ongehoorzaam" bunt de volgende benamingen op-egeven: ongezeglijk*

- 01 ONGEZEG(GE)LEK: Eef, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gels, Nee, Rek, Bel, Aal, Zel, Kep, Dre, Hen, Wesv.

- 02 HARDHEUREG: Loch, Lar, Win, Gen, Meg, Wesd, Pan || Rhe.
 03 HARDHEUREND: Lob.
 04 ONGEHEUREG: Vor, Eib, Groen, Bre, Baa / Win 1971 [Deunk 1, 163].
 05 ONHEUREG: / Lich 1991 [Telge 8, 85].
 06 ONDEUGEND: Gor, Harf, Vars, Zev.
 07 STRAMPHEUREG: Groen, Win.
 08 STRAMPHÄÖREG: / Win 1971 [Deunk 1, 232].
 09 STREMPHÄÖREG: / Win 1971 [Deunk 1, 232].
 10 STRAAMPHEUREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 191].
 11 BALSTUREG: Ruu / Win 1971 [Deunk 1, 15].
 12 WEERSTRUBBEG: / Win 1971 [Deunk 1, 274].
 13 DOLBOTTEREG: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Dre: Kinder die niet luustert, bunt ongezegleke blagen.

Pan: Blage die niet luustere, zien hardheurige blage.

Gor: As 'n deerntje niet luusteren wil, is 't 'n sikkereg ding. [SIKKEREG].

Win 1971: WANEGHEID "ongezeglijkheid" [Deunk 1, 272].

- 'n Jonge dén neet luusteren wil, is 'n:

- 01 ONDOG: Gor, Ruu, Zwi, Win, Voo, Vars.
 02 ONDEUGD: Voo.
 03 ONSTRANK: Vars.
 04 ON-ABEL: Win.
 05 BASBENDER: Sto.
 06 VUULK: Sto.
 07 WEERSTRUBBE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 211], Win 1971 [Deunk 1, 274], Lich 1991 [Telge 8, 143].
 08 WEERBÖSSEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 211].

- 'n Deertjen wat neet luusteren wil, is:

- 01 ONDOG: Ruu.
 02 ONDEUGD: Voo.
 03 STRONTDINK: Vars.

Acht-Tw 1954: DOLBOTTER "ongezeglijk, lawaaierig kind" [Wanink 2].

GEWILLEG

gewillig, bereidwillig

- 01 GEWILLEG: Gor, Harf, Wich, Loch, Lar, Gels, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Hen, Baa, Tol, Ang, Gies, Lat, Zev, Sto.
 02 GEDWEE: Gor, Vor, Ruu, Zwi, Bor, Rek, Aal, Win, Wesd, Kep, Dre, Hen, Wesv.
 03 VROM: Nee, Eib, Bel, Groen, Win.
 04 GEHEURZAAM: Lob.
 05 WILLEG: / Acht 1882 [Telge 2, 152].

Vor: Elkebods mos José weer wat anders doon van Jos en ze dee 't stäödeg heel gedwee.

- *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 ZEUTE: Gor, Aal.
 02 VAN ZELF: Gels, Haa.
 03 ZONDER KLAGEN: War, Wehl.
 04 ZONDER TEGENPRAOTEN: Alm.
 05 ZONDER TEGENSAPRAOK: Tol.
 06 GELAOTEN: Sil.

Wehl: Iedere kier mos José weer wat anders doon van Jos, mor ze dei 't zonder klagen.

- "Gewillig zijn":

- 01 UUT DE VUUS(T) AETE: / Wesv 1996 [Telge 11, 94].
 02 UUT DE VOES(T)/VUUS(T) VRAETEN: / Gen 1999 [Telge 12, 171/173].

Eib veur 1973: lej könt 'm wal an 'n mellenspier laenn "gezegd van iemand die erg volgzaam en gedwee is" [H. Odink 3, 159]. [MELLENSPIER; LAEDEN].

sHe 1982: Dén keerl he'k niks met te doen, dén vrit bi-j mien uut de voes. UUT DE VOES VRAETE "erg gewillig zijn" [Telge 3, 166].

sHe 1982: 'n Zunig mundje trekke. ZUNIG "weinig toeschietelijk" [Telge 3, 180].

Win 1971: Wi-j mot mekare wat in de richte gaon anders bu'w 't ovver 'n jaor nog neet ins. MEKARE IN DE RICHTE GAON "elkaar tegevoetkomend zijn, toegevend aan elkaar zijn" [Deunk 1, 189].

Win 1978: Hee begrip voort dat dizzen man

gin fondspatiënt is. En 't is ne boer. En boeren betaalt altied. Met zulke leu nump den tandendokter consideratie [Van Loo 1, 76]. [CONSIDERATIE "inschikkelijkheid"].

ONWILLEG

weigerachtig

- 01 ONWILLEG: Ruu, Bor, Nee, Groen, Aal, Hen.
- 02 WEIGERACHTEG: Groen, Din, Voo, Sil, Zel.

Groen: Jos vertikken 't um José 't geld te betalen. "Doo neet zo onwilleg/weigerachtig, maor wark met", zei José.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 EIGE(N)WIES: War, Wich, Ruu, Lar, Zwi, Bor, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Meg, Zel, Doet, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Lat.
- 02 EIGENGEREID: Gor, Eef, Aal, Win, Wehl.
- 03 TEGEN DE(N) DRAOD IN: Gor, Alm, Zut, Vor, Win, Gen, Vars, Hen, Zed.
- 04 TEGENDRAODS: Bel, Aal.
- 05 TEGEDRAODS: Zed.
- 06 TEGGEN DE STRUBBE IN: Bel.
- 07 TEGE DE KEER IEN: Pan.
- 08 KINDERACHTEG: Harf, Zut, Vor, Meg, Sil, Wesv, Zev, Did || Bat.
- 09 DWA(R)S: Gor, Eef, Vor, Ruu, Loch, Kep || Mar.
- 10 DWERS: Zut.
- 11 DWARSENS: Win.
- 12 KRANGE: Loch.
- 13 EMPEREG: Gels.
- 14 NEUSTEREG: / Aal 1964 [Rots 1, 29].
- 15 VERDREID: / Vars 1985 [Telge 6, 373].

Vars 1985: Is 't slim dat de jonges zo now en dan 's tegen den draod in bunt? [Telge 6, 90]. [TEGEN DEN DRAOD].

● *Ene dén onwilleg is, is 'n:*

- 01 DWA(R)SLIGGER: Gor, Eef, War, Loch, Rek, Does, Zed || Bat.
- 02 DWERSLIGGER: Zut.
- 03 DWA(R)SDRIEVER: Ruu, Zwi, Meg, Ulf / sHe 1982 [Telge 3, 38], Pan 1988 [Telge 7, 33].
- 04 DWERSDRIEVER: Zut.

- 05 DWA(R)SBUNGEL: Ruu.
- 06 DWA(R)SKOP: Lob.
- 07 DWA(R)SEZEL: Rek.
- 08 DWARG-EZEL: / Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 09 DWARG: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 97].
- 10 DRI-J-EGEL: Ulf / Aal 1964 [Rots 1, 7].
- 11 PRAGGE: Aal, Win.
- 12 EMPENSTA(R)T: Gels.
- 13 KRIBBENBIETER: / N Acht 1839 [Telge 4, 42].

Vars 1985: De vergadering was 't niet met den sprekker eens en in de kortegheid kwam 't hele spöl in de achterbene en gong der tegenin. IN DE ACHTERBENE KOMMEN "in opstand komen" [Telge 6, 2].

WEIGEREN

weigeren

- 01 WEIGERE(N): Harf, Vor, Loch, Gels, Haa, Groen, Win, Din, Meg, Vars, Sil, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Gies, Lat, Zev, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 376].
- 02 'T VERREKKE(N): Gor, Ruu, Lar, Zwi, Bor, Gees, Eib, Bel, Win, Gen, Zed, Lob.
- 03 'T VERDOMME(N): Gor, Zut, Wich, Ruu, Eib, Rek, Win, Gies, Groes.
- 04 'T VERTIKKEN: Gor, Eef, Wich, Ruu, Groen, Voo, Wehl || Bat.
- 05 'T VERKNUPPEN: Vor, Ruu, Bor, Aal, Win, Zel, Doet, Dre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202], Win 1971 [Deunk 1, 258], Eib 1980 [Telge 1, 90], Vars 1985 [Telge 6, 376], Lich 1991 [Telge 8, 133].
- 06 NEE VERKOPEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 202].
- 07 NAE VERKOPEN: / Win 1971 [Deunk 1, 149/258].
|| zich weigere(n): Vre, Hei, Emm.

Does: Jos weigerde um José 't geld te betalen.

Dre: Jos verknuppen 't um José 't geld te betalen.

Vars 1985: 't Is verknupt da'k 't doe "ik weiger absoluut" [Telge 6, 376]. ['T IS VERKNUPT].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 NEET WILLE(N): Acht, Liem || Mar, Stlo, Raes, Kle.

Baa: Jos wol 't geld neet an José betalen.

sHe 1982: Ik slao niks af as vliege. AFSLAON
"afslaan, afwijzen" [Telge 3, 6].

INGAON

inwilligen

01 INGAON: Acht, Liem.

Zed: De veurzitter ging niet in op 't verzuuk
um de zaak nog 's te laote onderzuke.

- *In vriejer gebruik:*

01 WILLEN: Vor, Ruu, Bor, Nee, Rek, Aal,
Dre || Stlo, Kle.

02 VEULEN: Eef, Bor, Kep.

Nee: Den vuurzitter wol de zaak neet nog 's
laoten bekieken.

Eef: De veurzitter veulde der niks veur um de
zaak nog 's weer te laoten onderzeuken.

Win 1971: Nae verkope wi-j hier neet "ge-
zegd als verzoeken steeds ingewilligd wor-
den" [Deunk 1, 149].

BELAOVEN

beloven

01 BELAOVE(N): Acht, Liem || Bat, Mar,
Emm.

02 BELOVVEN: Groen, Aal, Bre, Win / Win
1971 [Deunk 1, 262].

03 LOVVEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 138].

04 VERSPRAEKE(N): Aal, Did / Aal 1966
[Rots 2, 19], Win 1971 [Deunk 1, 262],
sHe 1982 [Telge 3, 162] || Vre, Stlo, Ram,
Hei, Boch, Anh, Kle.

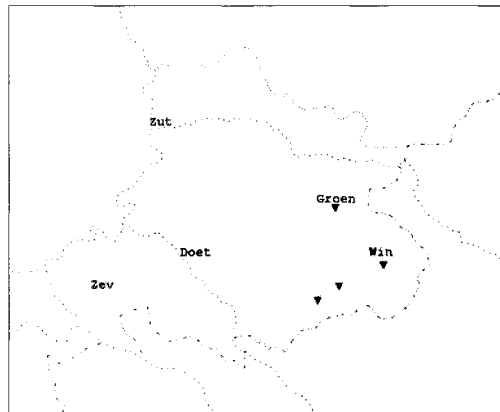
05 VERSPREKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wa-
nink 1, 203].
|| lovven: Raes.

Gels: José belöf völle, maor der kump nooit
wat van terechte.

Lat: José belaoef van alles, mar gi-j könt der
niks van op aan.

Voo: "Maor L., i-j hadden ons toch belaoef
da'j de klok kwammen maken?". L.: "Waes
maor bli-j da'k 't ow nog belaoef heb".

Gor 1901: Hef Jenneken oe dat eblaofd?
[Keetelaar 1, 94].

▼ *belovven 02*

*'t Oosten van den Acht hef neet allene in
belovven een o (in weurde dee in onze streek
verder een ao hebt); behalve belovven/belao-
ven is in Broekhuysen 1, 94 te zeen dat de
verspreiding van bovven/baoven, bogge/
baoge en over/aover ongeveer 'tzelfde is.*

Win 1971: Ik kan ow dizze waeke neet hel-
pen, ik hebbe mi-j al an 'n ander versprok-
kene. ZIK VERSPRAEKEN, ZIK VERZEG-
GEN "(iemand) beloven te helpen" [Deunk 1,
262].

Eib veur 1973: Hee belöf oe koo en peerd en
iej kriegt nog gin zege "hij belooft van alles
maar er komt heel weinig van terecht" [H.
Odink 3, 211]. [KOO; PEER; ZEGE].

Eib veur 1973: Präötjes bunt goodkoop maor
de botter is duur; Präötjes bunt goodkoop
maor de botter deut zien geld "praatjes vullen
geen gaatjes" [H. Odink 3, 194].

Bel: I-j mot doon wa'j zekt "je moet je belofes
nakomen".

- *'t Woord BELOFTE is deur de metworkers
maor heel weineg op-egeven.*

Acht 1895: LÖFTE "belofte" [Telge 2, 81].

- *"Op een toezegging terugkomen; zich
terugtrekken":*

01 DE MELK OPTREKKE(N): / Eib veur
1973 [H. Odink 3, 158], Vars 1985 [Telge
6, 98], Wesv 1996 [Telge 11, 64], Gen
1999 [Telge 12, 108].

- 02 DE ROOM IEN DE HÖRNS TREKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 53].
- 03 IN DE ECHTERBOKSE KROEPEN: / Vars 1985 [Telge 6, 98/2].
- 04 DE ECHTERBOKSE ANTREKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 92].
- 05 DE ACHTERBOKSE ANTREKKEN: / Eib 1995 [Telge 10, 9].
- 06 'T GAT VEUR DEN TOEN TREKKEN: Win / Win 1976 [Aessink 4, 44].
- 07 'T GAT VEUR DEN TUUN TREKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 357].
- 08 ZIK 'T GAT VÄÖR DEN TOEN HEN TREKKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 67].
- 09 'T GAT VUUR DEN BOS TREKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
- 10 'T GAT VEUR DE(N) BOS TREKKEN: Eef, Bor / Win 1976 [Aessink 4, 44].
- 11 'T GAT IN DEN BOS TREKKEN: / Win 1976 [Aessink 4, 44].
- 12 'T GAT DER ONDERHEN DREJEN: / Win 1976 [Aessink 4, 45].
- 13 'T GAT DER OONDERHEN DREJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
- 14 DE KONT VEUR DE TUUN TREKKE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 83], Gen 1999 [Telge 12, 161].
- 15 DE KONTE VEUR DEN TUUN TREKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 189].
- 16 DE STA(R)T VEUR DE KONT TREKKEN: Doet.
- 17 ZIK TERUGGE-EERZEN: / Win 1976 [Aessink 4, 46].
- 18 OPBOD DOON: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 181].
- 19 TERUGGEKRABBELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 98].

Vars 1985: Eerst belooft ze ow den hemel op eerde, mor as 't der joh op an kump, kroept ze in de echterbokse/krabbelt ze terugge [Telge 6, 98/2].

Pan 1988: Toen ie de prijs van 't huus hörde, trok die de room ien de hörns [Telge 7, 53].

Acht-Tw 1948: As de koo bolt, mot ze ok weten te staon "men moet de consequenties van zijn daden aanvaarden" [Wanink 1, 128]. (= wie a zegt, moet ook b zeggen)

MOOIPRAOTER

mooiprater

- 01 MOOIPRAOTER: Loch, Ruu, Nee, Eib, Lich, Voo, Vars, Sil, Ulf, Zel, Kep, Tol.

- 02 PRÄÖTJESMAKER: Gen, Meg, Bro, Zed.
- 03 WINDBUUL: War, Vars, Hen, Baa.
- 04 GROOTSPREKKER: Gor, Vor || Hei.
- 05 BLAOZER(D): Gor, Bor.
- 06 BLAOZEBALG: Eib.
- 07 KLETSMEIER: Meg, Vars.
- 08 SMIEGEL: Bel, Zev.
- 09 LOLLEMAN: Ruu.
- 10 LULLEMAN: Groen, Rek.
- 11 LULLEPIET: Gels.
- 12 LULLEFRITS: Win.
- 13 LUL(LE)BARTJE: Eib, Did.
- 14 LULHANNES: Meg.
- 15 LULLEMEIER: Groen.
- 16 ZWETSNEUZE: Eef.
- 17 ZWETSKONT: Lob.
- 18 MIGGELT: Win.
- 19 BOEKSPREKKER: Vor.
- 20 DROKTEMAKER: Lar.
- 21 LEGETÖNNES: Win.
- 22 ZAKKEWASSER: Sto.
- 23 FIEN(E)FLUITER: / Acht 1895 [Telge 2, 35].
|| grootmoel: Vre.

Hen: Van 'n windbuul zeg i-j: "'t Is der ene van völle belaoven en weineg naokommen".

Vor: Alles wat der uut dén boeksprekker kump, köj better op de batse hemm as in de tesse.

Eib veur 1973: Hee pröt ne ruter oet 't zadel en geet der zelvrs in zitten "hij weet met een mooi praatje iemand iets afhandig te maken" [H. Odink 3, 204]. [PRAOTEN; RUTER; ZADEL].

3. DOEN

3.1 ALGEMEEN

DOEN

doen

De oe in doen wordt algemeen uut-esproken as in 't woord boer.

- 01 DOEN: Wich, Bre, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Groes, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob || Emm, Kle.
- 02 DOON: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa,

Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win || Vre,
Stlo, Bork, Hei, Raes, Boch.

Lat: Ik belaoef ow da'k 't doen zal.

Alm: Ik belaoeve da'k 't doon zal.

Vars 1985: Dat köj best anbrenge, dow
voel-entser. ANBRENGEN "doen". Hie hef
ze-laeven niet völle goeds en niet völle
kwaods bedreven. BEDRIEVEN "doen, ver-
richten" [Telge 6, 16/38/50].

Vars 1985: Zo is der altied wat te stunderen.
STUNDEREN "doen, regelen" [Telge 6, 344].

Win 1971: Hee wont no in Nee, maor wat e
daor mek, weet ik neet "hij woont nu in Neede,
maor wat hij daar doet, weet ik niet". MAKEN
"doen, uitvoeren" [Deunk 1, 139].

Acht-Tw 1948: Wat heb iej rechtovoort bie j 't
hechte? BIEJ 'T HECHTE HEBBEN; BIEJ
HECHTEN HEBBEN "uitvoeren, doen" [Wan-
ink 1, 108].

Lich 1991: BI-J 'T ENDE HEBBEN "(iets)
uitvoeren, doen" [Telge 8, 37].

Liem 1845: Als 't nog niet goed was en gi-j zei
der wat van, dan dei me dat zo'n leed, dat ik
niet ophield te praktisieren totdat ik 't goed dei
[GV-alm 117]. [PRAKTISIEREN "uitvoeren"].

Eib veur 1973: Ze driet allemaole op enen
hoop "ze handelen allemaal gelijk" [H. Odink
3, 55]. [DRIETEN; HOOP].

● *"iets totstandbrengen, iets voor elkaar
krijgen":*

01 'T SPITS KRIEGEN: / Lich 1991 [Telge 8,
114], Vars 1985 [Telge 6, 327].

02 'T (VEUR MEKAAR) FIKSEN: / Gen 1999
[Telge 12, 54].

03 'T FIKS KRIEGE: / Pan 1988 [Telge 7,
36].

04 'T 'M FIKSEN: / Win 1971 [Deunk 1, 60],
Gen 1999 [Telge 12, 54].

05 'T 'M LAPPEN: / Acht 1895 [Telge 2, 78],
Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 135].

06 'T 'M BENIEFELEN: / Vars 1985 [Telge 6,
45].

07 IETS BEGLATTEN: / Win 1971 [Deunk 1,
18], Vars 1985 [Telge 6, 40].

08 IETS BEFOGGELEN: / Vars 1985 [Telge
6, 39].

09 IETS VERHAPSTUKKEN: / Win 1971
[Deunk 1, 257].

10 IETS BERAPSTUKKE: / Pan 1988 [Telge
7, 17].

11 IETS BESTOETHASPELEN: / Vars 1985
[Telge 6, 50].

12 IETS UUTRICHTEN: / Vars 1985 [Telge
6, 364].

13 IETS OETRICHTEN: / Eib 1980 [Telge 1,
57].

14 IETS TE STANE BRENGEN: / Acht-Tw
1948 [Wanink 1, 187].

Win 1971: He'k 'm dat neet good efikst?
[Deunk 1, 60].

Pan 1988: Of gi-j dat bi-j de pastoor fiks krieg,
dah wit ik niet [Telge 7, 36].

Gen 1999: Dat mo'k können fiksen. Dat he'k
'm mooi gefikst. Now; dat zö'w wel veur
mekaar fiksen [Telge 12, 54].

Lich 1991: Ze könt 't neet spits kriegen met
Jans; hee wil neet verkopen [Telge 8, 114].

Acht-Tw 1948: Vandage mo'j 't 'm lappen
[Wanink 1, 135].

Vars 1985: Hoe het e 'm dat zo gauw benie-
feld? Hoe'k dat nog beglatten modde, wet ik
niet. Lao'w opschieten, want wi-j mot vanda-
ge nog 'n hoop bestoethaspelen [Telge 6,
45/40/50].

Vars 1917: Der is völle te verhapstukken op 't
boerderi-jken met dén stravven winter [Döker
1, 46].

Pan 1988: Dat stuk is vur mien alleen te groot
um te spaoje; ik ziet bang da'k dah niet alleen
berapstukke kan [Telge 7, 17].

Vars 1985: Met zo'n laoge snee köj buten
niks uutrachten [Telge 6, 364].

Win 1976: Eén vrouwleuhaor trök starker as
zövven peerde; ene deerne trök meer as zöv-
ven peerde "een vrouw kan meer voor elkaar
brengen dan zeven paarden" [Aessink 4, 15].
[VROUWLEUHAOR; PEERD; DEERNE].

Eib veur 1973: Ne boer laoten verhongeren
en ne vis laoten verzoepen, geet neet bes
"sommige zaken zijn moeilijk te realiseren"
[H. Odink 3, 33].

● *"(iets) kunnen doen":
permitteren, veroorloven*

Bor 1882: Woor he'j die tabak ekocht? A'j 't
tugen könt, doot der mi-j wat van aover [Ko-
bus 1, 462]. ['T KÖNNEN TUGEN].

sHe 1982: Toe blage, gaot efkes boodschap-
pe doen, gillie könne dat zo schoonder. IETS
SCHOONDER KÖNNE "ergens goed de tijd
of gelegenheid voor hebben om het te doen"

[Telge 3, 130].

Loch: As der ene meent dat e dingen doon kan dee-t feitelek neet heurt, zeg ie wel: "Hee hef zonne peerdekonte dat e wel op de straote mag drieten". [PEERDEKONTE; STRAOTE; DRIETEN].

- "(lets) uitvoeren, uitspoken":

01 UUTSPOEKE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 155], Vars 1985 [Telge 6, 364].

02 SPOEKE: / sHe 1982 [Telge 3, 140].

03 UUTVRAETE: / sHe 1982 [Telge 3, 155].

sHe 1982: Wat zit ie daor toch de hele dag baove te spoeke? [Telge 3, 140].

Vars 1985: Wat spoek i-j door uut achter de schure? [Telge 6, 364].

- *Utdrukkingen veur: "het onmogelijke willen doen":*

Lich 1991: "I-j könt ne sik neet laoten boken", zeg i-j tegen ene dee 't onmeugeleke wil (doon)" [Telge 8, 107]. [SIK; BOKKEN].

Win 1971: Kwekken begraven en kikkvörske verzoepen, dat geet neet "men kan het onmogelijke niet doen" [Deunk 1, 18].

Win 1976: Wee met de kop deur de mure wil, mot zik neet verwonderen dat e ne buul krig "wie dingen wil doen die onmogelijk zijn, moet de schade daarvan aanvaarden" [Aessink 4, 14]. [KOP; MURE; ZIK VERWONDEREN; BUUL].

Win 1964: Vader zöch teggenwoordeg overal wat achter. Barts kan gin vinger in de aske staeken of vader hef wat te vitken [Oelenwanne 59]. [GIN VINGER IN DE ASKE KÖNNEN STAEKEN OF "niets kunnen doen of"; ok: / Lar 1882 (Postel 1, 491)].

Acht-Tw 1948: A'j wat belooft, mo'j vootholen. VOOTHOLEN "woord houden, doen wat men beloofd heeft" [Wanink 1, 207].

- *"Het zal wel in orde komen":*

01 'T ZAL ZIK WAL DOEKEN: / Kot 1911 [Meinen 2, 53], Win 1971 [Deunk 1, 42].

02 'T ZAL ZIK WAL RIEGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 191].

Win 1971: Ovver de verdelinge kö'w 't nog neet ins worden, maor dat zal zik wal riegen [Deunk 1, 191].

Acht-Tw 1948: Daor bun'k gennen hoond aover "dat doe ik graag (voor je)" [Wanink 1, 113].

Eib veur 1973: Wiej verkoopt 't vel vuurda'w den haze in 't strik hebt "we handelen erg voorbarig" [H. Odink 3, 236]. [VERKOPEN; VEL; HAZE; STRIK].

Wesv 1996: Gi-j mot gin 'huj' roepe veurda'j aover de barg bin "je moet niet te vroeg juichen, niet te voorbarig handelen" [Telge 11, 21].

ANRICHTEN

veroorzaken, berokkenen, aandoen

Met 'n persoon as onderwarp.

01 ANRICHTEN: Gor, Alm, Ruu, Lar, Rek, Groen, Aal, Win, Ulf, Hen.

02 MAKE(N): Zut, Nee, Eib, Din, Does, Lat, Sto.

03 VEROORZAKE(N): Voo, Zel, Doet, Zed, Her.

04 ANBRENGEN: Eib, Vars, Wesd.

05 AONBRENGE: Lob.

06 TEWAEGEBRENGEN: Loch, Gels.

07 TEWAEGBRENGE: Zed.

08 ANDOON: Bel, Win.

09 ANDOEN: Voo.

10 TE DONE MAKEN: Gees / Lich 1991 [Telge 8, 32].

11 DOEN: Zev.

Rek: Wee/wel hef dee scha an-ericht?

Nee: Wee hef oe disse scha emaaft?

Doet: Piet hef disse scha veroorzaakt.

Vars: Piet hef die scha an-ebracht.

Loch: Piet hef disse schade te waege-ebrach.

Bel: Wel hef oe dee scha an-edaone?

Gees: Hee hef dee scha te done-emaakt.

Zev: Piet het deze schaa'i gedaon.

Lich 1991: I-j könt mi-j wat te doone maken met owwe kunsten [Telge 8, 32].

Vars 1985: Geleuf maor dat e mi-j dat niet weer flikt "geloof maar dat hij me dat niet nog eens levert" [Telge 6, 106]. [(iets) FLIKKEN: ok: / Gen 1999 (Telge 12, 54)].

Vars 1985: Wat het e zich dan now weer an-ehaald. ZICH ANHALEN "(iets onaange-naams) veroorzaken, teweegbrengen" [Telge 6, 19].

Win 1971: I-j heb ow ok wat bi-j de hand ehaald. ZICH WAT BI-J DE HAND HALEN [Deunk 1, 84].

Gen 1999: Hent het zich heel wat onder de vuut gehaald um te belaoen dat hi-j alles betalen zol. ZICH WAT ONDER DE VUUT HALEN "zich wat op de hals halen" [Telge 12, 171].

VEROORZAKEN

teweegbrengen

Met 'n zaak as onderwarp.

- 01 DOEN: Din, Vars, Wehl, Hen, Lat, Wesv, Zev, Did.
- 02 DOON: Haa, Eib, Groen.
- 03 GEVEN: Ruu, Eib, Bel, Din, Zel, Doet, Tol, Does.
- 04 GEVVEN: Aal, Win.
- 05 TEWAEGEBRENGEN: Harf, Loch, Bor, Nee, Groen, Aal.
- 06 TEWAEGBRENGE(N): Ulf, Zed, Her, Lob.
- 07 BRENGEN: Alm, Zut, Gels, Eib, Vars, Dre, Zed.
- 08 METBRENGEN: Gor, Eef, Wesd, Gaa, Kep, Hen.
- 09 MET ZICH METBRENGEN: Wich, Ruu.
- 10 HARVEURBRENGE: Sto.
- 11 ANBRENGEN: Eib.
- 12 VEROORZAKEN: Sil, Zel, Doet.
- 13 BEZÖRGEN: Zut, Lar.
- 14 ANDOEN: Gen, Hen.
- 15 ANRICHTEN: Rek.

Did: Zien ziekte het völ leed gedaon.

Win: Ziene ziekte hef völle naregheid egov-vene.

Nee: Zien zeekte hef völle leed tewaeg-ebrach.

Zut: Zien zeekte hef völle verdreet gebracht.

Wich: Ziekte breg vake völle naregheid met zich met.

● "Veroorzaakt worden door":

- 01 KOMME(N) DEUR: Wich, Ruu, Eib, Aal, Din, Zel, Hen, Does, sHe, Zed, Lob.
- 02 KOMMEN DUUR: Gels, Nee.

03 KOMMEN VAN: Gor, Alm, Eib, Bel, Groen, Ulf, Dre.

04 HERKOMME VAN: Sto.

05 HENKOMMMEN VAN: Hen.

06 VEROORZAKE(N): Doet, Zev, Zed.

Din: Zien krankheid kump deur den older.

Hen: De ziekte kump hen van zien olderdom.

Zev: Zien ziekte is veroorzaakt deur olderdom.

VERZUMEN

nalaten, verzuimen, niet doen

01 VERZUMEN: Gor, Ruu, Loch, Gees, Gels, Bel, Groen, Aal, Din, Hen, Tol.

02 VERZEUMEN: Win / Lar 1838 [GV-alm 184].

03 NAOLAOTE(N): Alm, Win, Voo, Ulf, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Her.

04 ACHTERWAEGE LAOTEN: Eef, Voo.

05 VERSLOFFEN: Gen / Vars 1985 [Telge 6, 380].

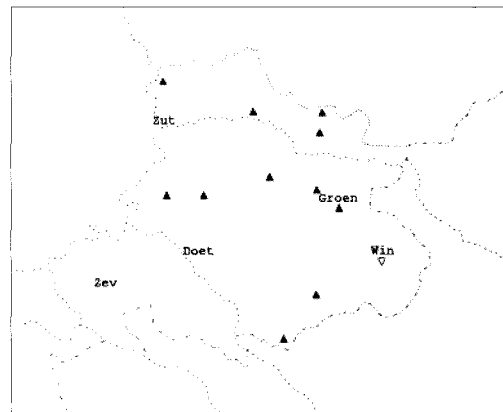
06 VERSLUCHTEREN: Doet.

07 'T DER BI-J LAOTEN ZITTEN: Ang.

Din: Wi-j hebt verzuumd um ons in te schriev-ven.

Gen: Wi-j hebben versloft ons in te schriev-en.

Ang: Wi-j hebben 't der helemaal bi-j laoten zitten um ons in te schriev-en.

▲ *verzumen 01*

▽ *verzeumen 02*

Verzumen in de betekenis "nalaten" kump maor verspreid in den Acht veur. Win is de enegste plaatse met verzeumen. Vake wordt in plaatse van verzumen, vergaeten/vergetten gebruukt in de betekenis "nalaten".

- *In vriejer gebruik:*

- 01 VERGETTEN: Harf, Wich, Bor, Haa, Nee, Eib, Rek, Groen, Vars, Kep, Dre.
 02 VERGAETE(N): Zut, Aal, Gaa, Wehl, Does, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed.

Haa: Wiej hebt vergetten um ons in te schrieven.

- *Onpersoonlek gebruik:*

- 01 DER IS NIET VAN EKOMMEN: Gor, Harf, Gels.
 02 'T IS VERBLEVEN: Win, Zel / Lar 1924 [Langeler 1, 143], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 201], Win 1971 [Deunk 1, 255], Eib 1980 [Telge 1, 88].

Gor: Wie zollen nog op vakantie gaon, maor der is niet van ekommen.

Zel: Ze belaovent den brief op de post te doen, maor dat is verbleven.

Vor 1914: Dat verblijf altied nog "dat is altied nog vergeten, dat moet altied nog gedaan worden" [Drie m bl 5, 65].

Win 1971: Lao'k dat gat noo maor dalek dichte-smieten, anders verblijf dat soms; anders kon dat wal 's verbleven [Deunk 1, 255].

Acht-Tw 1948: Ik bun der met verkommen "ik was van plan het te doen maor het is er niet van gekomen" DER MET VERKOMMEN WAEZEN [Wanink 1, 202].

Gels 1947: Da's de leefde en oet leefde gebuurt der heel wat, dat better achterwaege blieden ekund hadde [Archief 3, 176].

Vars 1985: Laot dat wel uut de hoed. (IETS) UUT DE HOED LAOTEN "iets nalaten (te doen)" [Telge 6, 145].

Acht-Tw 1948: SLOCHTEREG, SLUCHTEREG, SLOF "nalatig" [Wanink 1, 181/182].

- *"iets (fatsoenshalve) niet kunnen nalaten":*

Vars 1985: Hie had al zovölle smoesjes bedacht um zien beurte veurbij te laoten gaon, mor op 't leste kon e der toch niet onderheer. ARGENS (NIET) ONDERHEER KÖNNEN "iets (fatsoenshalve) (niet) kunnen nalaten" [Telge 6, 247].

DOM DOON

domme streek, stommiteit, flater, blunder

- 01 DOM DOON: Gor, Alm, Eef, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gels, Haa, Eib, Lich, Aal, Win.
 02 DOM DOEN: Kep, Hen, Baa.
 03 ONBESOESD DOON: Alm, Eib, Aal.
 04 ONBESOESD DOEN: Vor.
 05 RAAR DOON: Eib, Groen.
 06 STOM DOEN: Vars.
 07 ONWIES DOON: Eib.
 08 ONBENULLEG DOEN: Gen.
 09 DOM GEDOE: Wich, Din, Hen.
 10 DOM GEDOO: Aal.
 11 STOM GEDOO: Gees || Bat.
 12 DOM GEDOOTE: Bor, Bel, Groen, Win.
 13 STOM GEDOOTE: Aal.
 14 GEK GEDOETE: Voo.

15 STOMME STREEK: Gor, Zut, War, Wich, Hen, Dre, Her, Pan.

16 DOMME STREEK: Her.

17 DOMME(N) ZET: Gor, Zut, Vor, Ruu, Bor, Nee, Eib, Rek, Zel, Zed.

18 STOMME(N) ZET: Zut, Nee, Eib, Rek, Lich, Gaa, Wehl, Tol, Wesv, Pan.

19 GEKKEN ZET: Gels.

20 ONMUNDIGE ZET: Wesv.

21 ONBESOESDE(N) DAOD: Gor, Eef, Loch, Eib, Lat, Zed.

22 GEKKEMANSWARK: Bel, Win, Zel, Zed.

23 GEKKE(N)WARK: Bor, Groes || Bat.

24 PETOET: Sto.

25 BUKKEM: Sto.

26 (DOMMEN) FORRIES: / Win 1971 [Deunk 1, 64], Lich 1991 [Telge 8, 40].

Baa: De gediens stonnen in brand. Piet grep 'n flesse azien um de brand te blussen. Wat 'n dom doen.

- *"Domme dingen doen":*

01 SPATS MAKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 78].

02 'N BUKKEM MAKE: / sHe 1982 [Telge 3, 24].

03 POEREM MAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 178].

04 ZICH LILLEK IN DE BOEK BIETEN: / Vars 1985 [Telge 6, 61].

Win 1971: En oppassen jonges, da'j gin poerem maket [Deunk 1, 178].

Vars 1985: Hie hef zich lillek in de boek ebetten: hie hef 'n stomme streek uut-ehaald [Telge 6, 61].

Eib veur 1973: lej könt emes better vuur den kop kussen dan vuur 't gat "je moet geen dwaze dingen doen" [H. Odink 3, 140]. [KOP; GAT].

Lich 1991: "A'j 't gat uulleent, mo'j deur de ribben drieren", zeg i-j um an te geven da'j de gevolgen van ow eigen stommiten zelf mot draegen [Telge 8, 33].

sHe 1982: Dat peerd slut mien gin tweede kier "die fout zal ik niet nog eens maken" [Telge 3, 112]. [PEERD; SLAON].

Kot 1911: Hendrik dee ne trad achteruut en kwam daordeur taegen zienen vrend Drikes an en trad dissen ok daorbi-j op de tene. "Wat geet ow an?", vroeg Drikes, "word i-j gek of bu'j zat?" [Meinen 2, 88; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 67), Lich 1991 (Telge 8, 14)]. [ANGAON "drijven tot een domme daad; bezielen"].

KÖNNEN

kunnen

01 KÖNNE(N): Acht; Gen, Meg, Wehl, Sto || Bat, Mar.

02 KUNNE(N): Zut, Does; Liem.

Bor: Dee kleine kinder könt al adeg schaat-sen riejen.

Wesv: Die blage kunne al heel goed schaat-se.

Pan 1988: Dah hah (gemekkelek) gekunne "dat had (heel) goed gekund" [Telge 7, 76].

Aal 1966: 't Is mi-j te mans "het is mij te zwaar; ik kan het niet" [Rots 2, 27]. [MANS].

Lich 1991: Den Lechtenvoordsen wind is heel wat menneger as den Grolsen "de inwoners van Lichtenvoorde zijn tot meer in staat dan de Grollenaren; de Grolse wind is synoniem met opschepperij" [Telge 8, 77].

Acht-Tw 1948: Hee hef de koons fiks. DE KOONS FIKS HEBBEN "de kunst meester zijn, (iets kunnen)" [Wanink 1, 95].

Win 1971: Men woste neet boh 't möggelek was dat e 't zo gauw haaroet hadde. WAT HAAROET HEBBEN "de kunst verstaan" [Deunk 1, 83; ok: / Kot 1913 (Meinen 2a, 56)].

Lar 1864: Too'k 't trekken zo'n betjen in de vatte had, mos ik der alle dage an gleuven [GV-alm 121]. [IN DE VATTE HEBBEN "kunnen"].

Zel 1936: Henneman en Graedken hadden 't ook gauw in de vat, al brannen ze de vingers haoste [Klokman 3, 17]. [IN DE VAT HEBBEN; ok: / Kot ca 1930 (Meinen 5, 16)].

• "(lets) voor elkaar krijgen":

01 (IETS) SPITS KRIEGE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 140], Vars 1985 [Telge 6, 327].

02 (IETS) SCHAFFEN: / Gen 1999 [Telge 12, 136].

03 (IETS) SCHAFTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 136].

04 (IETS) SJAFFE: / sHe 1982 [Telge 3, 133].

05 (IETS) FLIKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 106].

06 (IETS) SCHIPPEREN: / Bor 1882 [Kobus 1, 46].

Gen 1999: Schaf i-j dat wel? "kun je dat wel?" [Telge 12, 136].

Vars 1985: Dat het e 'm hendeg geflikt "dat heeft hij handig voor elkaar gekregen" [Telge 6, 106].

Bor 1882: Doe'k oewe bestemoer vri-jde, heb ik 't eschipperd zonder koesenslepper [Kobus 1, 461].

Zed 1982: Bart her 't gelukkig niet gered, mor hi-j was der toe faejig gewes [Kopp 1, 34]. [FAEJIG ZUN "in staat zijn (iets te doen)"].

Kot veur 1934: Sientjen leet de leu praoten. En ze wol eur teunen dat ze kepaobel was den stand van eurn man op te hollene [Meinen 6, 87]. [KEPAOBEL WEZZEN "in staat zijn"].

Gen 1999: Kön i-j die zwoere opdracht wel meesteren? MEISTEREN "(een zware taak) aankunnen" [Telge 12, 107].

Aal: 'n Mense is lange gin sik maor ok gin blikken/iezeren pötjen: 'n mense wil wal van alles maor kan neet alles.

sHe 1982: De honderste man kent 't klompemake niet "er zijn bepaalde dingen die lang niet iedereen kan" [Telge 3, 79].

Gor: De stal utmesten hendegt mie nit "de

stal uitmesten kan ik niet zo goed". [HENDEGEN].

Acht-Tw 1948: ZIK ARGENS OP VERSTAON "iets goed kunnen" [Wanink 1, 203].

HENDEGHEID

routine

01 HENDEGHEID: Din, Voo, Vars, Doet, Wehl, Hen, Tol, sHe.

02 VEERDEGHEID: Gor.

Ok op-egeven: ROUTINE.

sHe: 'k Heb völ hendigheid gekregge in 't weergaewe van hoe wi-j dinge in 't plat zegge.

- "Routine hebben met":

01 GOED/REDELEK AOVERWEG KÖNNE(N) MET: Wich, Did.

02 VÖLLE WETTEN VAN: Aal.

03 WEET HEBBEN VAN: Zel.

04 GOOD WETTEN UM TE GAON MET: Win.

05 DER GOOD ACHTER WAEZEN: Rek.

06 ANING HEMME VAN: / sHe 1982 [Telge 3, 8].

Wich: Nao meer as honderd vraogenliesten können wi-j redelek aoverweg met 't invullen van vraogenliesten.

Zel: Nao 't invullen van meer as honderd vraogenliesten he'k der wel weet van hoe'j dat doen mot.

Rek: Wi-j bunt der noo good achter hoo'j vraogenliesten in mot vullen.

sHe 1982: Gi-j heb jao gin aning van sukeruve uutdunne [Telge 3, 8].

- *Veur "ervaring" is nog op-egeven:*

01 HENDEGHEID: Aal, Doet.

- "Ervaring hebben met":

01 VERSTAND HEBBEN VAN: Ruu, Lar, Bor, Nee, Groen, Ulf, Vars, Gaa, Wehl || Bat.

02 HENDEG WAEZEN IN: Wich, Ulf.

Ulf: 'n Fietsemaker het verstand van banden plekken/is hendeg in banden plekken.

Hen: Deur 't völle doen is 'n fietsemaker glad in 't banden/bende plekken. [GLAD].

Lich 1991: "Zo leert ze kelfkes zoepen", zeg i-j um an te geven as der ene deur scha en schande wies wordt [Telge 8, 149]. [KALF; ZOEPEN].

Eib 1943: 't Was Gait zo wonderlek en vrumd. Twaalf joor was 't elene dat e hier (in de karke) op olderjoorsaovend had ezettene. Too had 'n olden domeneer Smits nog op den praekstool estaone en now stond der 'n jonk, snakker keerltjen [H. Odink 1, 43]. [SNAKKER "onervaren"].

- "Aanleg hebben (voor)":

01 'T IN DE VINGERS HEBBEN: Gor, Lar, Nee, Rek, Aal, Zed.

Lar: A'j Jos wat dräödjes geeft, maakt e der zo mor 'n puppeken van, want Jos hef 't in de vingers.

HENDEG

handig

01 HENDEG: Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Loch, Lar, Eib, Groen, Aal, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 63] || Bat, Hei, Boch.

02 HANDEG: Harf, Zut, Ruu, Haa, Eib, Rek, Bel, Lich, Din, Wesd, Does, Ang, Lat, Wesv, Groes, Zev || Bat.

03 HAANDIG: Pan, Lob.

04 VERNEMSTEG: Eef, Lar, Gels, Doet / Vars 1985 [Telge 6, 372] || Mar.

05 VOEL: Wich, Ruu, Bor.

06 GLAD IN DE VINGERS: Vor.

07 VLOT: / Aal 1964 [Rots 1, 50].

08 SLAUW: / Aal 1964 [Rots 1, 43].

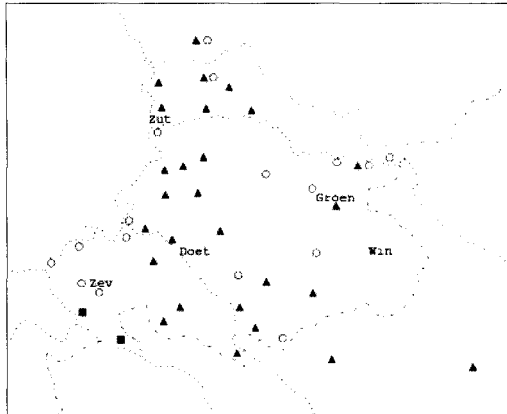
09 ZWAK: / Zel 1936 [Klokman 3, 17].

Tol: A'j Jos wat dräödjes geeft, maakt e der zo maor 'n pupken van, want hie's merakel hendeg.

Vars 1985: Dén Harm is 'n vernemstegen in 't timmeren [Telge 6, 377].

Vars 1985: GEVIEFD "vlot en hendeg" [Telge 6, 120].

- "Handig zijn":

- ▲ *hendeg 01*   ○ *handeg 02*
 ■ *haandig 03*

Dat op 't Geld Eil haandig op-egeven is, lig veur de hand umdat de a door klankwetteg aa wordt. De verspreiding van handeg (veural in de Westeleke Liem en 't uterste noordoosten van den Acht) en hendeg (in 't oosten van de Liem en in 't westen en zuden van den Acht) is meujleker te duden.

- 01 TWEE RECHTSE HANDE *HEBBEN*: / Gees, Bel, Did.
 02 DE HANDE OVVERAL NAO HEBBEN STAON: / Rek ca 1950 [Aant Nedsaks Inst].
 03 SLAG HEMME VAN: / sHe 1982 [Telge 3, 133].
 04 FIEF HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 36].
 05 GRIEF ZIEN: / Pan 1988 [Telge 7, 44].

Did: Jos mik van niks 'n pupke; hi-j het twee rechtse hande.

Lich 1991: 't Geet 'm good af "hij is er erg handig in" [Telge 8, 10].

Acht-Tw 1948: 't Geet 'm glad of "hij doet het erg handig" [Wanink 1, 153].

Kot ca 1930: "Wi-j mot 'm eerste an de gange helpen". Dat deenn ze en doo genk 't as 'n döpken [Meinen 5, 17]. [T GEET 'M AS 'N DÖPKEN].

Lich 1991: Gert het adeg wat in de masse "Gert kan veel" [Telge 8, 76]. [ADEG WAT IN DE MASSE HEBBEN].

Vars 1985: Alles is 'n weet, mor vlooien vangen is 'n HENDEGHEID [Telge 6, 140].

- *Ene dén hendeg is, is 'n:*

- 01 PRUTJEMEISTER: Lich.
 02 PRUTSEMEISTER: Eib.
 03 PRUTSKONTE: Eib.
 04 PRUTKERD: Win.
 05 PRUTJEPETER: Groen.
 06 FÖKKELBEERND: Bel.

- *Bezondere benamingen veur "onhandig": onbeholpen, stuntelig*

- 01 HÄÖBELEG: Alm, Eef, Wich, Vor, Bel.
 02 STUNTELEG: Harf, Vor, Lar, Kep, Does.
 03 NOFFELACHTEG: Bre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149], Eib 1980 [Telge 1, 55].
 04 KLUNZEG: Gor.
 05 HÖRVELEG: / Aal 1964 [Rots 1, 17].
 06 HUMMELIG: / Pan 1988 [Telge 7, 54].
 07 KNOFFELEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 126].
 08 VAANDERHAAND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 200].
 09 VAANDERHAANDS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 200].
 10 HÖLTEN: / No Acht 1839 [Telge 4, 29], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 113], Win 1971 [Deunk 1, 96].
 11 SLAEGELACHTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 212].

- *"Onhandig zijn":*

- 01 MET BEIDE BENE IN ENE BOKSENPIEPE STAON: / Win 1971 [Deunk 1, 30].
 02 DE ARME VERDREID AN 'T LIEF HEBBEN STAON: / Win 1976 [Aessink 4, 65].

- *"Onhandig bezig zijn":*

- 01 (ZITTEN) MAROTTEN: Wehl.
 02 (STAON TE) NOFFELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 240].
 03 (ZITTEN TE) PIEMELE: / Pan 1988 [Telge 7, 104].
 04 ON 'T HUMMELE ZIEN: / Pan 1988 [Telge 7, 54].

Wehl: Wat bu'j toch aan 't marotten; ku'j 't niet veur mekaar krieggen?

- *A'j heel arg onhandeg bunt, he'j:*

- 01 TWEE LINKSE HANDE(N): Harf, Zut, War, Wich, Zwi, Bor, Gees, Haa, Bel, Lich, Win, Din, Gen, Meg, Sil, Zel, Wehl.

- Ang, Wesv, Did || Vre, Rhe, Kle.
 02 TWEE LINKER HANDE(N): Gor, Ruu, Gels, Vars, Zel, Hen, Tol, Groes, Zed || Bat.

Bel: Hee kan nog gin gleunegen naegel in de botter drukken, zeg i-j as ene twee linkse handen hef.

- *Veur “onhandig werken” kiek bie: klungelen.*

KLUNGEL

onhandig iemand, kluns

- 01 KLUNGEL: Eef, Vor, Bor, Gees, Bel, Groen, Bre, Meg, Zel, Kep, Dre, Hen.
 02 HÄÖBEL: Alm, Eef, Wich, Vor, Loch, Zwi, Gels, Nee, Eib, Bel, Lich, Hen / Eib 1980 [Telge 1, 30].
 03 HÄÖBELERD: Nee.
 04 STOETHASPEL: Vor, Eib, Groen, Win, Kep, Hen, Lat, Wesv / Aal 1964 [Rots 1, 43].
 05 STUNTEL: Eef, Hen, Does, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 344], Lich 1991 [Telge 8, 120].
 06 KLUNS: Win, Doet, Hen, Gies.
 07 SUKKEL: Vor, Rek, Hen.
 08 FUSSELERD: Ruu, Nee.
 09 FUSSELKONTE: Ruu.
 10 TUNTELKONTE: Lich.
 11 TUNTELPOT: Kep.
 12 VEULERD: Groen.
 13 VEULEKONTE: Groen.
 14 KNOOIGAT: Rek.
 15 NOFFEL: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 240].
 16 HOLVERSTAAK: Pan.
 17 ONHENDEGE TINUS: Gor.
 18 FOSKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
 19 FOSKEPOT: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
 20 BREKKEDEER: / Eib 1980 [Telge 3, 13].
 21 WÖRGEL: / Lich 1991 [Telge 8, 147].
 22 HASPEL: / Vars 1985 [Telge 6, 136].
 23 KUKEN: / No Acht 1883 [Telge 4, 69].
 24 BUUL: / Eib 1980 [Telge 1, 14].
 25 KOSTE: / Eib 1980 [Telge 1, 42].
 26 KNIESTER: / Eib 1980 [Telge 1, 41].
 27 PIEMEL: / Pan 1988 [Telge 7, 104].
 28 KRUK: / Pan 1988 [Telge 7, 75].
 29 HAEVEL: / Lich 1991 [Telge 8, 48].
 30 HAMPELSCHRAMPEL: / sHe 1993 [Telge 3, 196].
 31 KOEKEBRAOJER: / Wesv 1996 [Telge

11, 56].

Nee: Häöbelerd, fusselerd, maor wiej zegt: häöbelat, fusselat.

Hen: Van 'n häöbel zeg i-j wel: “As e 't met de hande lieke zet, stöt e 't met 't gat/de konte weer umme”. [Ok: Gor, Ruu, Gels, Bre, Wesv, Sto].

Bre: Ne klungel kan niks terechte-brengen; 't geet 'm/eur altied links af.

- *Veur 'n “onhandige vrouw” bunt nog extra op-egeven:*

- 01 FOSKE: Win / Win 1971 [Deunk 1, 64].
 02 FOSSELE: Aal.
 03 TUNTELTRIENE: Groen.
 04 TOEKE: Voo.

Lich 1991: NE SLAMMIERE VAN NE MEN-SE “een grote, onhandige vrouw” [Telge 8, 108].

Vars 1882: LEMPE “lummelachtig meisje” [Telge 4, 53].

- *Veur 'n “onhandige man” bunt nog extra op-egeven:*

- 01 HAMPELMAN: Rek, Aal.
 02 FOSSELERD: Aal.
 03 DOL: Rek.
 04 HOLVERZAK: Pan.

Acht-Tw 1948: Wat e met de haande opzet, stöt e met 't gat wierumme “gezegd van een onhandig persoon” [Wanink 1, 98].

Lich 1991: Dee fotfalderi-je en tuntelegheid hef e van zien vader. FOTFALDERI-JE, TUNTELEGHEID “onhandigheid” [Telge 8, 40/126].

BIE-DE-HAND

bijdehand, vinnig, flink

- 01 BIE/BI-J-DE-HAND: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 55] || Bat, Haak.
 02 VERNEMSTEG: Alm, War, Zwi, Haa, Bel, Groen, Lich, Kep, Tol / Acht 1882 [Telge 2, 140], Lich 1991 [Telge 8, 133] || Mar.
 03 VERNIMSTEG: / Acht 1882 [Telge 2, 140].
 04 HENDEG: Alm, Vor, Aal, Meg, Wehl, Hen, Baa, Zed, Sto.

- 05 HANDEG: Gels, Groen, Zev.
 06 BIE/BI-J-DE-PINKE(N): Gor, Harf, Zwi, Aal, Win, Ang, Sto, Pan / Acht 1895 [Telge 2, 98].
 07 GOED BI-J: Vars, Wesd, Zel, Kep.
 08 GEWIEKST: Eef, Vars, Zel.
 09 BIE/BI-J-DE-TIED: Ruu, Eib, Wesv.
 10 KREGEL: Gor, Zed.
 11 VOEL: Gees, Haa / Ruu 1837 [D. Wildrik 1, 1].
 12 GLAD: Gees, Hen.
 13 NEET VAN GISTER(EN): Aal, Win.
 14 BIE-'T-ENDE: Vor.
 15 OVVERHANDE: Win.
 16 UUTGESLAOPEN: Vor.
 17 KRUNEG: / Aal 1964 [Rots 1, 2], Lich 1991 [Telge 8, 69].
 18 KRUDEG: / Aal 1964 [Rots 1, 22].
 19 KIEPEG, KIEPIG: / Acht 1882 [Telge 2, 63], Pan 1988 [Telge 7, 64].
 20 KRIBBEG: / Lich 1991 [Telge 8, 68].
 21 SLIM: / Lar 1924 [Langeler 1, 143].
 22 SNEGE: / Acht 1882 [Telge 2, 121].
 23 FIKS: / Acht 1895 [Telge 2, 35].
 24 BE'TJOEGD: / Vars 1882 [Telge 4, 50].
 25 SCHRAANDER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 176].
 26 HISSEBISSEG: / Bor 1882 [Kobus 1, 462].

Ang: José zag meteen dat der wat fout ging en riep gauw: "Dat geet niet goed!". Wat is ze toch 'n bi-j-de-hand wief.

Haa: Jos zag voort dat der wat verkeerd ging en reep met-ene: "Dat geet neet good!". Wat is e toch 'n voelen keerl.

Ang: José zag voort dat der wat fout ging; wat is ze toch vernemsteg: ze het de slaop goed uut. [DE SLAOP UUT HEBBEN; ok: Win, Meg || Vre].

● "Bits":

- 01 VINNEG: / Vars 1985 [Telge 6, 387].
 02 SNIPPEG: / Acht 1882 [Otto 1, 500].
 03 NARRIG: / Gen 1999 [Telge 12, 113].

● "Kittig":

- 01 JENT: / Vars 1985 [Telge 6, 159].
 02 HETTEL: / Vars 1985 [Telge 6, 141].

● *Benamingen veur 'n vrouwe dee bie-de-hand is, bunt: feeks helleveeg*

- 01 (BIE-DE-HANTE) TANTE: Acht; Meg, Wehl, Did, Zed || Bat.
 02 KA: Gor, Alm, Eef, Wich, Ruu, Nee, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Voo || Bat.
 03 KAAI: Wesv, Pan, Lob.
 04 KAAIE: Dre.
 05 VAEGE: Bor, Win, Doet / Eib 1980 [Telge 1, 88].
 06 VAEG: / sHe 1982 [Telge 3, 157], Pan 1988 [Telge 7, 144], Wesv 1996 [Telge 11, 91], Gen 1999 [Telge 12, 164].
 07 BLIKSEM: Rek.
 08 DUVEL: Tol.
 09 FIKSE: Vor.
 10 FIKKE: / Acht 1895 [Telge 2, 35].
 11 FOKSE: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57].
 12 HAAI(E)BAAI: Aal, Kep, Lat.
 13 HAPSCHERE (VAN 'N WIEF): Gor / Acht 1895 [Telge 2, 49], Zel 1909 [Drie m bl 1, 57], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 108].
 14 HAPSCHARE: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57].
 15 SCHERE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 173].
 16 BAEZE: Wich, Aal.
 17 PEKKELHEKSE: Bor.
 18 BIEMEZE: Zwi, Bor.
 19 KREEFTE: Tol.
 20 AOS: Rek / Aal 1964 [Rots 1, 1], Gen 1999 [Telge 12, 18].
 21 KAT-AOS: / Zel 1936 [Klokman 3, 43].
 22 BAAS: Aal.
 23 HOLLEWAAI VAN 'N WIEF: Tol.
 24 VENSTER: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58].
 25 SCHUUT: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58].
 26 HEZZEBEZZE: / Win 1971 [Deunk 1, 92].
 27 LOEDER: / Vars 1882 [Telge 4, 53].
 28 LOETER: / Pan 1988 [Telge 7, 82].
 29 TAOK (VAN 'N WIEF): / Pan 1988 [Telge 7, 137].
 30 ZEGE VAN 'N WIEF: / Vars 1882 [Telge 4, 56].
 31 SNEP VAN 'N WIEF: / sHe 1982 [Telge 3, 137], Pan 1988 [Telge 7, 129].
 32 DINK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 86].

● *Vake wordt ok bie de benamingen 02-08 bie-de-hand gebruikt (b.v.: bie-de-hante ka, bie-de-hante bliksem).*

Vars 1985: 'n Bi-j-de-hand en kribbeg deern-tjen nume wi-j 'n KRALLE [Telge 6, 194].

● *Veur "vrouw die de baas wil spelen" kiek onder: haaibaai.*

● *Benamingen veur 'n keerl dén bie-de-hand is, bunt:*

- 01 BLIKSEM: Harf, Ruu, Rek, Meg.
- 02 DONDER: Ruu.
- 03 BAAS: Gels.
- 04 GLADJANUS: Gees, Eib.
- 05 GLADDEKEL: Tol.

● *Vake wordt bie de benamingen 01-03 bie-de-hand gebruikt (b.v.: bie-de-hante bliksem).*

● *Benamingen veur 'n kind wat bie-de-hand is, bunt:*

- 01 BLIKSEM: Ruu, Rek, Groen, Meg.
- 02 DUVELTJE(N): Eef, Loch, Lar.
- 03 DING: Gels, Zed.
- 04 AAP: Gor.
- 05 JANTJE-BIE-DE-HANDJE: Gor.
- 06 KROZE: Vor.
- 07 BIEMEESKEN: Bor.
- 08 AOS: Rek.
- 09 STROP: / Eib 1980 [Telge 1, 82].

● *Vake wordt bie de benamingen 01-04 bie-de-hand gebruikt (b.v.: bie-de-hand duveltjen).*

Eib: Ne KRINTE en ne baeze bunt woorde veur 'n maeken wat bie-de-tied is.

Gen 1999: Die Els van Jan is toch 'n krint. KRINT "kattig, ruzieachtig meisje" [Telge 12, 97].

Lich 1991: 'N AOS VAN NE DEERNE "kattig meisje, meisje met streken" [Telge 8, 15].

Win 1971: NE EKERN, NE EKERNE "een erg bijdehand, ietwat gemeen meisje" [Deunk 1, 53].

Acht-Tw 1948: SMEUGEL "bijdehand en mager meisje" [Wanink 1, 182].

Gels: 'n Maeken neumt ze wal ne KRIKKE; van 'n jungskens zegt ze wal: "Wat 'n HEER-SCHOP.

Zed: Van 'n bi-j-de-hand blaag wördt wel gezaid: "Dén duvelse blaag is der altied veuraan bi-j". [DUVELS; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 48)].

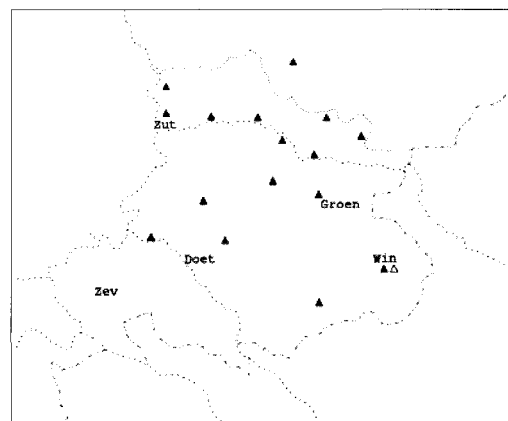
GEWOONTE
gewoonte

- 01 GEWOONTE: Gor, Harf, Zut, War, Vor, Lar, Voo, Sil, Doet, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Zev, Sto || Bat.
- 02 GEWÖNTE: Bel, Aal / Win 1971 [Deunk 1, 74], Vars 1985 [Telge 6, 120], Lich 1991 [Telge 8, 45].
- 03 ANWO(R)DEN: Gor, Alm, Eef, Ruu, Loch, Zwi, Bor, Gels, Nee, Bel, Aal, Win, Zel, Dre, Hen / Aal 1966 [Rots 2, 2], Win 1971 [Deunk 1, 11], Lich 1991 [Telge 8, 15] || Mar.
- 04 AN-EWORDEN: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68], Win 1971 [Deunk 1, 11], Vars 1985 [Telge 6, 26].
- 05 ANWENNEN: Alm, Wich, Ruu, Gees, Haa, Eib, Rek, Groen, Lich, Aal, Win, Zel.
- 06 ANWENDEN: Baa.
- 07 AANWENSEL: Meg, Wehl, Groes, Did, Sto / Aal 1966 [Rots 2, 2].
- 08 ANWENSEL: Vor, Aal, Gen, Hen / Vars 1985 [Telge 6, 26].
- 09 ANWENDSEL: Harf, Groen, Vars.
- 10 AANWENDSEL: Zed.
|| angewo(r)den: Vre.
|| aangewensel: Emm.

Aal: Naegels bieten is 'n slechte gewönte/'n slecht anwodn/anwensel/anwenn.

Zed: Naegels biete is 'n slecht aanwensel.

Eib 1980: Dén hef van zulke ampatte teksten "die (man) heeft zulke rare gewoonten" [Telge 1, 83]. [TEKST].

▲ *anwo(r)den 03*   △ *an-eworden 04*

't Woord anwo(r)den kump verspreid in den Achter veur. Veur Winterswiek is ok op-egeven: an-eworden.

Eib veur 1973: Olde veugele köj gin fluiten meer leren “oude mensen kunnen hun gewoonten niet veranderen noch andere gewoonten aanleren” [H. Odink 3, 238]. [VOGEL; FLUITEN; LEREN].

Win 1971: Dat is e zik zo met zinne an-ewordene “dat is zo langzamerhand een gewoonte (veelal: hebbelijkheid) van hem geworden”. ZIK ANWORDEN, ZIK AN-EWORDEN “zich aanwennen” [Deunk 1, 10/11]

Lich 1991: Dat drammen is Jannao an-ewordene. AN-EWORDENE WAEZEN “een aanwensel zijn” [Telge 8, 15].

Vars 1985: 'k Konne door bi-j dat volk niet aarden; ze wazzen mi-j völs te kniepereg. AARDEN “zich thuis voelen, wennen” [Telge 6, 1].

Acht-Tw 1948: Hee hef hier gen dege. GEN DEGE HEBBEN “niet kunnen aarden” [Wanink 1, 85].

STARK

sterk

- 01 STARK: Acht; Gen, Meg, Wesv, Groes, Zev, Zed, Sto / Eib 1980 [Telge 1, 79] || Bat, Haak, Vre, Bork, Hei, Raes, Boch.
- 02 STERK: Zut, Wich, Doet, Wehl, Kep, Hen, Does, Ang, Gies, Lat, Did || Emm.
- 03 STAERK: Pan, Lob.
- 04 POTEK: Zut.
- 05 TAO: / Gels 1934 [Gids Folkl. 2, 48].

Din: Jos is onmundeg stark; hie kan de kiste allene beuren.

Pan: Jos is 'n staerke goefkerd; hi-j drig dén kis alleen. [GOEFKERD].

Hen: 'n Keerl dén heel stark is, nume wi-j 'n GOFFERD.

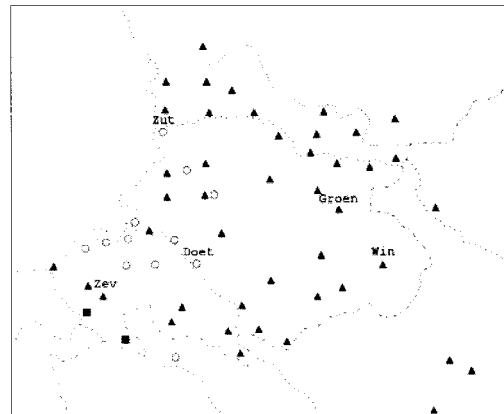
sHe 1982: Hej soms peerdevleis ge-aete? “gezegd tegen iemand die erg sterk is” [Telge 3, 112]. [PEERDEVLEIS].

Pan 1988: Lao'k 's vule of gi-j nog haver ien de kni-je het “(schertsend gezegd) laat me eens zien of je sterk bent” [Telge 7, 69].

Zed: Vroege ze: “Bu'j stark?”. Zei dén jong: “Jao”. Dan spoije ze op de grond en zeie: “Raap dat dan maor 's op”.

- *Zo stark as:*

- 01 'N BEER: Acht, Liem || Bat.

- ▲ *stark 01*
- *staerk 03*
- *sterk 02*

't Standaardnederlandse woord sterk is veural langs den lesselt (tussen Does, Doet en Wesv en in en ten zuden van Zut) bekend. Standaardnederlandse weurde komt door vake 't eerste in onze dialecten veur; verg. 't kaartjen van beneden in: De mens-D, blz. 546. De ae in staerk is eigen an de dialecten van 't Geld Eil. Verg. ok de kaartjes op blz. 695 en 959.

- 02 'N PEERD: Gor, Alm, Zut, Wich, Loch, Eib, Lich, Aal, Win, Voo, Sil, Zel, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ang, Wesv, Did, Zed.
- 03 'N OSSE: Alm, Ruu, Loch.
- 04 'N LEEUW: Bor, Gees, Doet.
- 05 'N BUFFEL: Eib, Vars.
- 06 OLDE BOTTER: Bor, Nee, Lich, Win, Ste.
- 07 BOTTER: Eib.
- 08 BOTTER IN AUGUSTUS: / Vars 1985 [Telge 6, 332].
- 09 OLD IEZER: Haa.
- 10 'N VIEFDUUMS DRAODNAEGEL: / Gels 1934 [Gids Folkl. 2, 48].

- *A'j heel arg stark bunt, bu'j:*

- 01 BERESTARK: Gor, Vor, Aal, Wesv, Sto.
- 02 OERSTARK: Eib, Baa, Zev, Zed.
- 03 OERSTAERK: Pan.
- 04 IEZERSTARK: Bel, Gen, Zed.

- *A'j heel arg stark bunt, he'j:*

- 01 PIK IN DE MOUW(E): Gor, Eef, Vor, Lar || Bat.

- 02 FUT IN DE MOUWE: / Kot 1911 [Meinen 2, 42].
 03 MARG IN DE BUTTE: / Gels 1937 [Archief 2, 263].
 04 MARK IN DE BUTTE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80].
 04 HEEL WAT IEN DE MOUWE: Lob.
 05 HEEL WAT (MACH) IN DE KNÄÖKE: Tol.

Vars 1985: Wo'j al dat holt met de spanzage kapot zagen? Door kö'j ow dan nog al an vernuchteren. ZICH ERGENS AN KÖNNEN VERNUCHTEREN "zijn krachten ergens op kunnen botvieren" [Telge 6, 377].

SLAP

zwak, niet sterk

- 01 SLAP: Acht, Liem || Mar, Emm.
 02 ZWAK: Acht, Liem || Bat, Bork, Rhe.
 03 MEEPS: Vor, Aal, Var, Sil, Kep, Hen.
 04 MINNEKES: Gor, Loch, Did, Pan, Lob.
 05 VOOS: Win, Hen, Wesv.
 06 SLOK: War, Rek || Mar.
 07 VLEEG: Zel.

Vars: José is heel meeps; ze kan dat kleine stuultjen nog ens niet opbeuren.

Zwi: A'j slap bunt, bu'j zo stark as 'n MUGGE.

Bor: A'j slap bunt, he'j spierballen as apenötjes. [SPIERBAL; APENÖTJEN].

- *Veur benamingen veur 'n keerl of vrouwe zonder lichaamskracht kiek in De mens-A, blz. 41.*

KRAS

vitaal

- 01 KRAS: Gor, Alm, Eef, Zut, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Voo, Wesd, Kep, Hen, Ang, Gies, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Lob || Bat, Mar.
 02 GAEF: Vor, Vars, Sil, Dre, Tol, Wesv, Pan.
 03 KREGEL: Ruu, Doet, Zed, Sto / Vars 1882 [Telge 4, 53], Vars 1985 [Telge 6, 195], Gen 1999 [Telge 12, 96].
 04 KREGGEL: Bel, Win || Boch.
 05 KIEPEG, KIEPIG: Hen, sHe, Zev, Zed.
 06 FLINK: Gor, Wehl, Zev.
 07 VITAAL: Harf, Haa, Zel.

- 08 KWIEK: Zut, Zed.
 09 HEEL-WAT-MANS: Eib, Aal.
 10 KRIJGSFIDEEL: Win.
 11 FIAT: Win / Lich 1991 [Telge 8, 38].
 12 VIEF: Vor.
 13 KE'TIEVEG: / Vars 1985 [Telge 6, 170].
 14 KRUEG: / Vars 1985 [Telge 6, 198].
 15 KÖ(R)NEG: / Vars 1985 [Telge 6, 191], Lich 1991 [Telge 8, 66].
 16 KO(R)NEG: / Lich 1991 [Telge 8, 66].
 17 BEWAEGLEK: / Vars 1985 [Telge 6, 52].
 18 HENDEG: / Vars 1985 [Telge 6, 140].
 19 WIERIG: / Pan 1988 [Telge 7, 155].
 20 KAS: / Lich 1991 [Telge 8, 59].
 21 MENNEG: / Win 1971 [Deunk 1, 142], Lich 1991 [Telge 8, 77].

Zut: Jos is al vijf-en-tachteg, mäör hee is nog 'n krasse/kwieke/flinke keerl.

Did: Jos is al vief-en-tachtig, mar hi-j is nog haevig kras.

Gels: Bets is nog 'n krassen baas.

Zed: Jos is nog 'n kiepig keertje.

Zev: As kiepig van minse gezeid wördt, dan sleet 't duk op de laevendege gees. En, wet gi-j wa'k körts zag? 'n Klein huuske, örges in Babberik, en daor ston as naam op: Kiepig Keetje!

Wesv: Jos is al vijf-en-tachtig, mar nog zo gaef as glas. [GLAS; ok: Tol, Pan].

Lich 1991: In Gert zit konne in; dén is altied wat an 't doon. DER ZIT KO(R)NE IN "(gezegd van iemand) er zit pit in" [Telge 8, 66].

Bor 1882: le zeet der, duch mie, nao oew doon nogal werg uut [Kobus 1, 459].

Acht 1882: Hie zut der werg oet. WERG "vlug, krachtig". KWIK "levendig, vlug" [Telge 2, 150/76].

Pan 1988: ZO GAEF AS GLAS "zeer vitaal" [Telge 7, 39].

Win 1971: Der zit neet genog gif en geest en galle in 'm "hij is niet flink genoeg [Deunk 1, 75]. [GEEST; GALLE].

Gaa 1968: Wim was 'n slome, stille jonge. "Ik wol toch dat der wat meer gal in dén jonge zat", zei zien vader wel 's [Van Velzen 3, 16]. [GAL].

Zel 1936: Den eerleken kousenkeerl kik of de foep der uut is en noffelt zo veur zich hen: "Is der dan gien God in den hemel?" [Klokman 3, 75]. [FOEP "fut"].

sHe 1982: Ik heb gin kafoep meer. KAFOEP

“fut” [Telge 3, 73].

Pan 1988: GIN GIF MER IEN DE PAENS HEMME “geen temperament meer hebben; geen fut, fighting spirit, pit meer hebben” [Telge 7, 42]. %

Acht 1895: KRIL “vurig” [Telge 2, 73].

Acht-Tw 1948: POTSTABEL “klein, kregel kereltje” [Wanink 1, 164].

Acht-Tw 1948: 'n Fael keertjen. FAEL “vurig, temperamentvol” [Wanink 1, 95].

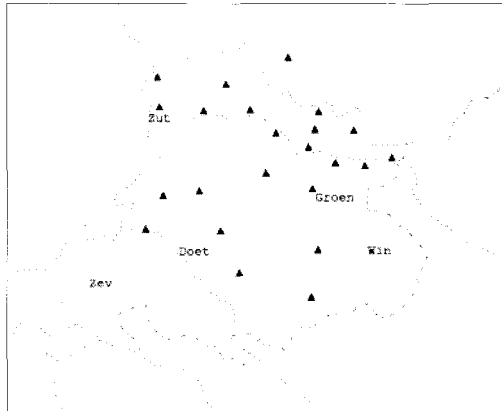
Lich 1991: NE GEEUWE DEERNE “een flinke, gezonde, intelligente jonge vrouw”. NE ROTTE “kwieke, jonge vrouw” [Telge 8, 43/100].

Win 1971: KRASBORSEL, KRASSEBORSEL “erg druk, levendig persoon (vooral kind)” [Deunk 1, 122].

SECUUR

precies

- 01 SECUUR: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 308] || Bat, Vre, Bork, Rhe, Boch, Anh, Emm, Kle.
- 02 SICUUR: Vor, Bel, Dre, Baa, Lob || Stlo, Bork.
- 03 PRECIES: Acht, Liem || Boch, Emm.
- 04 VITTEREG: Gor, Alm, Eef, Ruu, Loch, Lar, Zwi, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Zel, Wesd, Dre, Hen, Tol / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96], Eib 1981 [Weeink 1, 80] || Mar.
- 05 VITVOTKEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 61].
- 06 FIEMELEG: Voo, Sil, Doet, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 43], Dre 1982 [Lucassen 1, 16], Gen 1999 [Telge 12, 53].
- 07 FIMMELEG: Voo.
- 08 PIEMELEG: Zed.
- 09 PIETLUTTEG: Zut, Eib || Bat.
- 10 PIETEPEUTEREG: Gor, Groen.
- 11 POTLUTTEG: / Aal 1964 [Rots 1, 35].
- 12 PIETEREG: Eib.
- 13 FIESTEREG: Eib.
- 14 FIEN-OP-DE-TAND: Eef / Eib 1980 [Telge 1, 22].
- 15 PRIETSEREG: / Acht 1895 [Telge 2, 102].

▲ vittereg 04

Vittereg “precies” is 'n heel bekend woord in den Acht.

- 16 BEZEEN: Aal / Win 1964 [Oelenwanne 92].
- 17 BEZENE: Win / Win 1971 [Deunk 1, 24].
- 18 NAUW: Zev.
|| akkeraot: Vre, Hei.
|| genau: Elt.

Alm: Wat is Jan precies met 't potten van die plentjes.

Gor: Wat is Jan toch secuur met 't paoten van dee plantjes.

Zel: Jan is 'n secure keert; kiek 's hoe vittereg hie is met 't potten van die plentjes.

Aal: Wat is Jan der toch bezeen an at e plentjes pot.

Ke: Jos en José bunt secure baasjes. [Ok: Dre, Baa, Ang].

Gees: 'n Ritse inzetten is 'n vittereg/secuur/precies wark.

Zev: 'n Ritssluting inzette, is 'n nauw wark.

Gels 1934: Jenneken is luk an de vitterege kaante, alle wekke schoon tuug an de hoed en wasken en schrobben, ow laeven zo neet [Gids Folkl. 2, 47].

Win 1971: Zee is bezene op de klere “ze kiest met zorg haar kleren uit” [Deunk 1, 24].

Umg Doet: 'k Broch mien stuk (geschut) in de richting, met al mien verstand; En de negensten kogel akkraot te land [Staring 1, r. 50]. [AKKRAOT].

Vor 1990: Dee keurboom zuch, dee vuul-

boom vindt “al te precies werkt averechts” [Grabo 29 sept]. [KEURBOOM; VUULBOOM].

● *Veur “secur zijn” kö’j baovenstaonde weurde gebuiken in combinatie met: der an (der precies an waezen); ok de volgende combinaties bunt dan meugelek:*

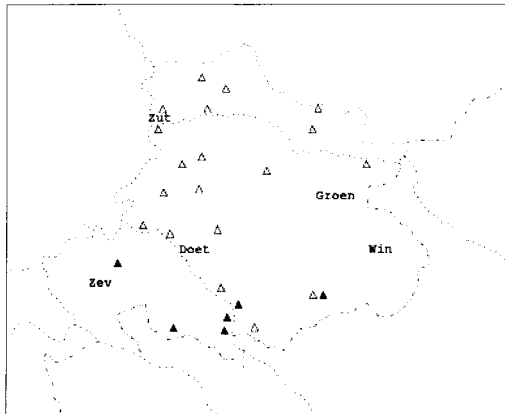
- 01 DER NAUW AN WAEZEN: Harf, Alm, Eef, Zut, Wich, Vor, Ruu, Lar, Gees, Gels, Eib, Aal, Voo, Zel, Gaa, Kep, Dre, Hen, Tol.
- 02 DER GENAU AN WAEZEN: Aal, Sil.
- 03 DER FIEN AN WAEZEN: Vor, Lich, Voo || Vre.
- 04 DER SECUUR AN WAEZEN: Bor.
- 05 DER TEUTEREG AN WAEZEN: Gor.
- 06 DER PIETJE-PRECIES AN WAEZEN: Loch.

Lich: Hee is der gruuwlek vittereg an hoo zien auto der uutzut.

Wich: As Jan schildert, is e der bastend nauw an.

Tol: Jan geet ’s zondags twee maal nao de karke; hie is der arg nauw an.

Vars: Met de tabletten roezelt e niet met. ROEZELLEN “niet precies zijn”.

Δ *nauw, in: der nauw an waezen 01*

▲ *genau, in: der genau an waezen 02, 't luustert genau 03*

Nauw in: der nauw an waezen is vake opgeeven in 't westen en noorden van den Acht. Genau kump veural veur langs de grenze met 't Rheinland.

Wesv 1996: Niet zo krek kieke “niet zo precies zijn” [Telge 11, 58]. [KIEKE].

● *“Het komt er erg op aan, het vereist nauwgezetheid”:*

- 01 'T LUUSTERT NAUW: Acht, Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 139], Lich 1991 [Telge 8, 74] || Bat.
- 02 'T LUSTERT NAUW: Ruu, Gels, Bel, Win.
- 03 'T LUUSTERT GENAU: Aal, Gen, Ulf, Did, sHe / Pan 1988 [Telge 7, 84].
- 04 'T LUUSTERT PRECIES: Harf, Zut, Sil, Zel.
- 05 'T LUUSTERT SECUUR: Lich, Voo.
- 06 'T LUUSTERT SICUUR: Eib.
- 07 'T LUUSTERT KREK: Sil.
- 08 'T STIK NAUW: Hen, Tol.
- 09 'T STIK KREK: sHe.
- 10 'T STÖK 'M NAUW: Ruu, Bor, Gees, Gels, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal.
- 11 'T STIK 'M NAUW: Doet, Gaa, Wehl, Kep, Hen, Ang, Wesv, Zev, Lob.
- 12 'T STEKT 'M NAUW: Gor, Zut, Wich, Zel, Doet, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150] || Bat.
- 13 'T STEK 'M NAUW: Din, Gen, Sil, Zel, Does.
- 14 'T STEK 'M PRECIES: Din.
- 15 'T STIK 'M GENAU: Ulf.
- 16 'T STEK 'M SEFIEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 178].
- 17 'T LUUSTERT 'M NAUW: Dre.
- 18 'T STEKT ZICH NAUW: Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Loch.
- 19 'T STÖK ZICH NAUW: Ruu, Bor, Gees, Gels, Rek.
- 20 'T STIK ZICH NAUW: Zev.
- 21 'T STIK ZICH GENAU: Did.
- 22 'T STÖK ZICH NET: Nee.
- 23 'T LUUSTERT ZICH NAUW: Eef, Vor, Loch, Ang.
- 24 'T LUUSTERT ZICH SECUUR: Wehl.
- 25 'T STIK 'M ZICH NAUW: Voo.
- 26 'T KUMP DER NAUW OP AN: Nee, Eib.
- 27 'T KUMP DER HUPS OP AN: Doet.
- 28 'T KUMP DER STIK OP AN: Eib.
- 29 'T IS DER NAUW AN: Harf.

30 'T SPANT DER UM: / sHe 1982 [Telge 3, 139].

Gels: 't Lustert, maor wiej zegt: 't Lustat nauw. [Ok: Nee].

Alm: Stekt 't zich nauw dat de jappel precies 30 cm uut mekare likt? Jao, dat luustert heel nauw.

Dre: lej mot de klokke goed lieke hangen, want 't stik 'm nauw/'t luustert 'm nauw.

● *Behalve dat in combinatie met niet/neet de veurege uitdrukkingen gebruikt könt worden veur "dat komt er niet zo op aan" bunt in dat geval ok de volgende meugelekheden deur de metworkers op-egeven:*

01 'T STEK 'M NEET ZO KREK: Haa, Win, Din.

02 'T STÖK 'M NEET ZO KREK: Ruu, Lich.

03 'T STEK 'M NIT ZO KREK: Gor.

04 'T STIK 'M NIET ZO KREK: Dre, sHe / sHe 1982 [Telge 3, 141].

05 'T STIK 'M NIET ZO NET: Kep.

06 'T STEK NEET: / Win 1971 [Deunk 1, 227].

07 'T LUUSTERT NIET ZO KREK: Sil.

Gor: 't Stek 'm nit zo krek want 't is nit zo bezunder.

Win: 't Stek 'm neet zo net.

Win 1971: Dat stek 'm neet; dat stek neet "dat komt er niet zo op aan" [Deunk 1, 227].

Gor 1901: "Maor ik kan 't (t.w. dansen) nog neet als te best". "Oh, dat stek niks" [Kee-telaar 1, 129].

Eib veur 1973: 't Hemp in 't gat dan hej' ne kaste vol linnen "spottend gezegd als iemand het niet zo nauw neemt" [H. Odink 3, 95]. [HEMP; GAT; KASTE; LINNEN].

Eib veur 1973: De boeren miegt zo fien neet "de boeren nemen het niet zo nauw" [H. Odink 3, 34]. [MIEGEN; FIEN].

● *"Overdreven precies":*

01 PIETEPEUTEREG: War, Vor, Loch, Bel, Zel, Tol, Zev.

02 PIETLEUTEREG: Zel, Gies.

03 PETIETEREG: Bor, Aal.

04 PIETEREG: Kep, Hen.

05 PIEMELIG: / sHe 1982 [Telge 3, 114].

Gen 1999 [Telge 12, 123].

Eib veur 1973: A'j zo vittereg bunt, köj wal ne loes in een schoon hemp vinden "het is niet goed om overdreven precies te zijn" [H. Odink 3, 67]. [LOES; HEMP].

● *Veur "precies met eten" kiek in: De mens-B, blz. 277.*

PIETJEN-SECUUR

Pietje Secuur

'n Pietjen-secuur is ene dén secuur is.

01 PIETJE(N)-SECUUR: Acht; Liem || Bat.

02 PIETJEN-SICUUR: Bel.

03 SECURE PIET: Gies, Wesv, Groes.

04 JANTJE(N)-SECUUR: Harf, Eef, Zut.

05 PIETJE(N)-PRECIES: Acht; Liem.

06 PIETJE PERCIES: Eef.

07 JANTJE(N)-PRECIES: Gor, Harf, Zut, Wich, Groen.

08 PIETLUT: Eef, War, Wesv.

09 FIEMEL: Din, Wehl, Zev, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 43].

10 FIEMELKLOOT: Pan.

11 FIEMELZAK: Pan.

12 FIMMEL: Din.

13 VITTERKONT(E): Ruu, Bor, Nee, Bel, Ang.

14 VITTERKLAOS: Ruu, Bor, Rek, Bel, Lich.

15 VITTERKUL: Ruu, Bor, Gels.

16 VITTERBAAS: Meg, Zel.

17 VITVOTKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 61].

18 PRUTJEBAAS: Ruu.

19 ZEMMELKRAEMER: Meg.

20 HOORNEUZE: Kep.

21 PIDDEKERD: / Vars 1985 [Telge 6, 263].

22 MUGGENZIFTER: / Vars 1985 [Telge 6, 232].

23 POTLUTJEN: / Aal 1966 [Rots 2, 12].

|| fientipper: Boch.

Lich: 'n Pietjen secuur is –as 't ne keerl is– ne securen, en –as 't ne vrouwe is– ne secure.

Loch: 'n Secuurn is 'n man of vrouwe dee precies warkt. [Ok: Eib, Rek].

Vars 1985: Jan is toch zo'n piddekerd; hie is nooit tevraeden met wat e edaon hef: hie wil 't altied nog weer mooier maken [Vars 1985].

- *Veur 'n vrouwe dee secuur is, is nog op-egeven:*

- 01 VITTERKONTE: Vor, Ruu, Bor, Tol / Eib 1995 [Telge 10, 228].
- 02 VITVOTKE: / Win 1971 [Deunk 1, 61].

- *Veur "kieskauwer" kiek in De mens-A blz. 276.*

SLORDEREG

slordig

- 01 SLO(R)DEREG: Gor, Alm, Eef, War, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Groen, Aal, Win, Gen, Voo, Vars, Wesd, Zel, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa / Acht 1895 [Telge 2, 119], Pan 1988 [Telge 7, 126] || Hei.
- 02 SLO(R)DEG: Harf, Wich, Haa, Rek, Bel, Sil, Zel, Doet, Does, Ang, Gies, Lat || Rhe.
- 03 SLO(R)DERACHTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 214].
- 04 PLODDEREG: Ruu, Bor, Gels, Nee.
- 05 TODDEREG: Gels.
- 06 VOMMELEG: Bel.
- 07 PRUTKEREG: Win.
- 08 SLAKKEREG: Eib / Eib 1995 [Telge 10, 190].
- 09 SLUCHTEREG: Gees / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182], Win 1971 [Deunk 1, 215], Eib 1981 [Weeink 1, 91].
- 10 SLOCHTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].
- 11 SLUFTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 215].
- 12 SLORE: / Acht 1895 [Telge 2, 119].
- 13 SLATEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 180].
- 14 SCHABELLUNDIG: / sHe 1993 [Telge 3, 202].

Gels: Mo'j Bets weer 's sloddereg zeen war-ken; hee is zo roew as 'n SCHAOP.

Gees: Drika hef dee ritse der zo ploddereg in-ezet; ze is zo roew as 'n KEESHOND.

Aal: Wat zit dee ritssloeting der sloddereg in, José hef 'm der met ne heite/gleujende naol-de in-ezat.

- *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 ROW: Ruu, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Meg, Zel.

- 02 ROEW: Gor, Harf, Wich, Lar, Zwi, Bor, Gees, Gels.

- 03 KLUNGELEG: Gor, Zut, Vor, Nee, Aal || Bat.

- 04 VEUR AEVE(N)VÖL(LE): Vor, Lar, Sto.

- 05 VUR AEVEVEUL: Pan.

- 06 SLECH(T): Groes, Zev, Zed.

- *'n Vrouwe of 'n keerl wee-t sloddereg is, is 'n:*

- 01 SLODDERVOS: Acht, Liem || Bat.

- 02 SLODDERBOKS(E): Eef, Ruu, Eib, Aal, Wehl, Dre, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181], Win 1971 [Deunk 1, 214].

- 03 SLODDERVOKSE: Eef, War, Loch, Groen, Win, Dre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].

- 04 SLODDERVOSKE: Win.

- 05 SLODDERKONT(E): Eib, Lich, Did.

- 06 FLODDERBOKSE: / Eib 1980 [Telge 1, 22].

- 07 RAUZERD: Sto.

- 08 ROEWBOKSE: Wich.

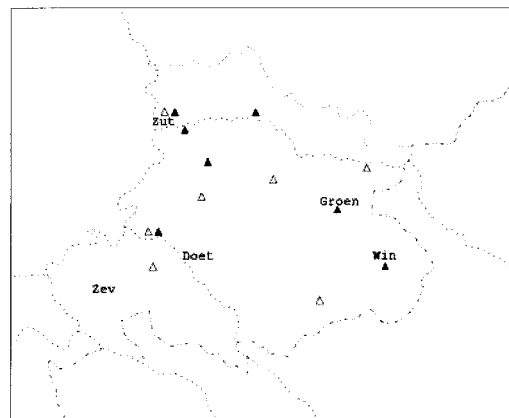
- 09 ROWZAK: / Aal 1964 [Rots 1, 37].

- 10 SLAKKERBAS(SE): / Win 1976 [Aessink 4, 51], Eib 1995 [Telge 10, 190].

- 11 SLATERBASSE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 180].

- 12 SLUCHTERBOKSE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 213].

- 13 SLUCHTERKONTE: / Eib 1981 [Weeink 1, 91].

△ *slodderboks(e) 02* ▲ *sloddervoske 03*

Slodderbokse en sloddervoske in de betekenis "sloddervos" komt verspreid in den Acht veur.

- 14 SLOTVERLAORNE: / Win 1971 [Deunk 1, 215].
 15 SLADDEN: / Eib 1981 [Weeink 1, 90].
 16 RONKES: / Vars 1985 [Telge 6, 290].

Kep: 'n Sloddervos dut der maor met hen; hie/zie slöt der maor met de VOSSESTA(R)T deur hen.

Win 1976: A'j 't gat los hadden zitten, leet i-j dat ok nog liggen "gezegd tegen een sloddervos die de boel maar laat slingeren en daardoor vaak dingen kwijt is" [Aessink 4, 46].

● *Veur 'n "slordige vrouw" bunt nog extra op-egeven:*

- 01 SLONS, SLONZE: Ruu, Gels, Eib, Lich, Aal, Din, Gen, Voo, Wesd, Zel, Does, Gies, Wesv, Zev, Zed, Lob.
 02 SLEUJE: Groen, Lich.
 03 DOEZE: Tol.
 04 SLODDERTRIENE: Rek.
 05 SLODDERTANTE: Eib.
 06 PRUTJETANTE: Aal.
 07 SLODDERVOKSE: War, Vor / Win 1971 [Deunk 1, 214].
 08 FLODDERBOKSE: Vor / Win 1971 [Deunk 1, 63].
 09 FLODDER: / Acht 1895 [Telge 2, 35].
 10 SLAOBIELE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].
 11 SLABIELE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 179].
 12 SLAMIELE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 180].
 13 SLARRI-JE: / Kot 1911 [Meinen 2, 76].
 14 SMARRI-JE: / Kot 1911 [Meinen 2, 117].
 15 KLUNGELWIEF: / Kot 1911 [Meinen 2, 76].
 16 LEMPE: / Acht 1882 [Telge 2, 78].
 17 LAEMPE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 135].
 18 POETJE: / sHe 1982 [Telge 3, 117].
 19 FLOEP: / sHe 1982 [Telge 3, 45].
 20 HANNE-FLOEP: / sHe 1982 [Telge 3, 59], Wesv 1996 [Telge 11, 46].
 21 FOEKE: / Lich 1991 [Telge 8, 39].
 22 SLONSKE: / Win 1971 [Deunk 1, 215].
 23 SLAO'TOO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].
 24 TOMP VAN 'N MINS: / Pan 1988 [Telge 7, 139].

Tol: Doeze; met 'n oe as in 't woord boer.

Zed: 'n Slons kan meer verslonze as 'n pronk kan verpronke: a'j slecht umgaot met wa'j hebt, maak gi-j meer kapot as a'j elke dag pronkt met wat gi-j hebt.

Vars 1985: 'n VAEGE VAN 'N WIEF is slodderreg met 't wark en in de praot, mor ze kan wel opschieten [Telge 6, 366].

Eib veur 1973: Better ne pronkstat as ne slakkerbas "het is beter als een vrouw pronkt dan dat zij slordig is" [H. Odink 3, 195].

Acht-Tw 1948: Van baoven bont van onderen stront "gezegd van een vrouw die er oppervlakkig opgedirkt uitziet maar verder slordig is" [Wanink 1, 192].

● *Veur 'n "slordige man" bunt nog extra op-egeven:*

- 01 SLODDERBOKS(E): Rek, Voo, Sil, Wesd, Zel, Kep, Tol.
 02 ROWBOKS(E): Din, Vars, Wesd, Zel, Kep, Dre, Hen, Lat, Wesv / sHe 1982 [Telge 3, 125].
 03 ROWBOKSER: Meg.
 04 ROEWWOKSE: Vor.
 05 ROWMOOS: Bel, Aal, Win || Mar.
 06 ROEWMOOS: Bor / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 170].
 07 SLODDERMICHEL: Bel, Aal, Vars / Vars 1985 [Telge 6, 315], Lich 1991 [Telge 8, 109] || Stlo.
 08 SLODDERVODS: Does.
 09 SLODDERVOKS: / Win 1971 [Deunk 1, 214].
 10 BOLDERBAS: Vor.
 11 PRUTJEBREUR: Aal.

● *Veur "slordig werken" kiek bie: rauzen.*

GRONDEG

grondig

- 01 GRONDEG: Harf, Gels, Bel, Groen, Win, Gen, Meg, Zel, Hen, Tol.
 02 GRUNDEG: Voo, Zel, sHe, Sto.
 03 DEGELEK: Gor, Gees, Hen.

Gen: Jos wil eers de olde varf van 't kozien hemmen veurdat e 't vanni-js geet varven; hie pakt 't grondeg an.

Aal: Jos dut altied alles van gronds af an. [GRONDS; ok: Zel].

Wesd: Jos warkt altied tut op den draod.

[DRAOD].

PAOLHOLDEN

volhouden, doorzetten

- 01 PAOLHOL(D)E(N): / Win 1971 [Deunk 1, 180], sHe 1982 [Telge 3, 111].
- 02 DEURHOLLEN: / Vars 1987 [Telge 6, 364].
- 03 DÄÖRHOLLEN: / Win 1971 [Deunk 1, 46].
- 04 'M DEURDOEN: / Pan 1988 [Telge 7, 29].

Win 1971: No wi-j der eenmaal met begonnene bunt, modde wi-j ok paol hollen [Deunk 1, 180].

sHe 1982: Wat der ok gebeurt, gi-j mot paol holde [Telge 3, 111].

Vars 1985: Zo; het e zich gisteren 's dufteg uut-eslakkerd op de brulfte? 'k Hebbe trouwens den indruk da'j ok goed deur-ehollen hebt: i-j kiekt nog met zukke kleine eugskes [Telge 6, 364].

Pan 1988: Al bars ze ok van de koppien, moed duut 'm deur [Telge 7, 29].

Lar: "Zee da'j de bene der onderholdt", zeg iej as der ene nog effen vol mot holden.

Win 1971: Hol 't wark nog maor luk an de hand "ga nog maar door met het werk" [Deunk 1, 84].

Acht-Tw 1948: ZODDELEN "werken zonder overleg, altijd maar door" [Wanink 1, 219].

Acht-Tw 1948: Wat hee vuur hef, hef e neet achter "wat hij zich eenmaal heeft voorgenomen dat volvoert hij ook" [Wanink 1, 208].

DEURZETTER

doorzetter

- 01 DEURZETTER: Gor, Harf, Alm, Eef, War, Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Gen, Sil, Wesd, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Wesv || Bat.
- 02 DUURZETTER: Eib, Rek || Mar.
- 03 DEURDOUWER: Zut, Ruu, Aal, Win, Voo, Wesv, Pan, Lob.
- 04 DUURDOUWER: Nee.
- 05 TAOBAS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 195].
- 06 REGGELUUTSEN: / Win 1971 [Deunk 1, 188].

|| trankiel: Boch.

Baa: Jos hef hemaal allene zien huus verbouwd; 't is 'n deurzetter, anders had e dat nooit veur mekare ekregen.

Gor: 'n Deurzetter is 'n keerl met arme an 't lief. [ARM, LIEF].

Aal 1966: Ne taonn pigge "een doorzetter of doorzetster" [Rots 2, 32]. [TAO; PIGGE].

● 'n Deurzetter:

- 01 WET VAN ANPAKKEN: Gor, Vor, Ruu, Bor, Groen, Aal, Win, Meg, Wehl, Tol, Does, Ang.
- 02 WET VAN ANPAKKE: Groes, Zev.
- 03 WET VAN DUURPAKKEN: Gels.
- 04 WET DE PÖLLEKES TE STAON WAOR DE SLECHTE EERPELS AN GRÄÖJE / sHe 1982 [Telge 3, 40].

Groes: Jos wet van aanpakke; hi-j dörf zich heel wat onder de vuut te hale.

● "Doortastend":

- 01 STRABANT: / sHe 1982 [Telge 3, 144].
- 02 STRAANT: / Pan 1988 [Telge 7, 135].
- 03 REGGELUUTS: / Win 1971 [Deunk 1, 188].

sHe 1982: Da's 'n hele strabante keerl, daor köj goed met praote [Telge 3, 144].

Pan 1988: 'n Straant wief "een doortastende vrouw" [Telge 7, 135].

VEURZICHTEG

voorzichtig

- 01 VEURZICHTEG, VE'ZICHTEG: Acht, Liem || Bat, Vre, Bork, Rhe, Boch, Emm, Kle.
- 02 VUURZICHTEG: Haa || Haak.
- 03 UMZICHTEG: Bel.
- 04 HENDEG: Ruu, Loch, Eib, Rek.
- 05 HAENEG: Gees, Gels, Nee / Eib 1980 [Telge 1, 30] || Mar, Haak.
- 06 ZUUTJES-AN: / Vars 1985 [Telge 6, 424].
- 07 BEDECHTEG: / Win 1971 [Deunk 1, 16].

Eib: Heel veurzichtig/hendeg leep José ao-ver de smalle planke, want ze wol neet in 't water pleern.

- *In vriejer taalgebruuk:*

- 01 VEUTJE(N) VEUR VEUTJE(N): Gor, Eef, Zut, Ruu, Bor, Lich, Aal, Win, Dre.
 02 VUUTJE(N) VEUR VUUTJE(N): Vor, Gen, Voo, Wehl, Kep, Hen, Zev, Pan.
 03 PIÄÖNTJES-AN: Ruu.
 04 ZEUTJES-AN: Bel.

Zev: Vuutje veur vuutje liep José aover de smalle plank, want ze wol nie in 't water valle.

Win 1971: VERZEKERD "bedachtzaam, wel-overwogen" [Deunk 1, 263].

Kot 1913: Veur dén heer genk zitten, zat e aerste zien heudjen af en lei dat veurzichtig baoven in 't rek. Doo blees e aover de banke en sloog der met ne witten zaddook aoverhen; zeker um 't stof der af te kriegene. En daarop genk e zitten, o zo nippeleg [Meinen 2a, 134]. [NIPPELEG "overdreven voorzichtig"].

sHe 1982: Gaot maor niet naor dén tandarts want dén is der niet zo zunig aan. DER NIET ZO ZUNIG AN BUN "hardhandig te werk gaan" [Telge 3, 180].

Vars 1985: Die blagen meugt door niks van eur moeder. Door schient de henne niet te wetten dat ze zelf ok kuken ewest is "de moeder is vergeten dat ze zelf ook heeft moeten leren voorzichtig te zijn" [Telge 6, 200]. [HENNE; KUKEN].

Win 1971: NE BEDECHTEGEN, NE VERZEKERDEN "een bedachtzaam, voorzichtig iemand" [Deunk 1, 16/263].

Eib 1980: PIENEKÖTTEL "al te voorzichtig iemand" [Telge 1, 62].

- "Ondoordacht":

Eib 1980: Wat doo'j toch weer onmanachteg. ONMANACHTEG "ondoordacht" [Telge 1, 59].

Vars 1985: I-j mot door niet zo lichtveerdeg aover oordelen a'j de umstandegheden en 't woorumme niet kent [Telge 6, 210]. [LICHTVEERDEG "ondoordacht"].

Vars 1985: Wat, bu'j now al an 't slate zeien? Is ow 't veurjaar in de kop eslagen? (gezegd

als iemand ondoordacht handelt) [Telge 6, 19].

BEHULPZAAM

behulpzaam, bereidwillig

- 01 BEHULPZAAM: Acht, Liem || Kle.
 02 HULPVEERDEG: Gor, Alm, Eef, Rek, Aal, Zed, Sto.
 03 HÖLPVAERDEG: Win.
 04 GEWILLEG: Eib, Lich, sHe.
 05 BEREIDWILLEG: Harf, Zut.
 06 GEVALLEG: / Win 1971 [Deunk 1, 73].
 || hölps: Boch.

Vars: De buurman het vake evraogd of e nog helpen kon, want hie is altied heel behulpzaam.

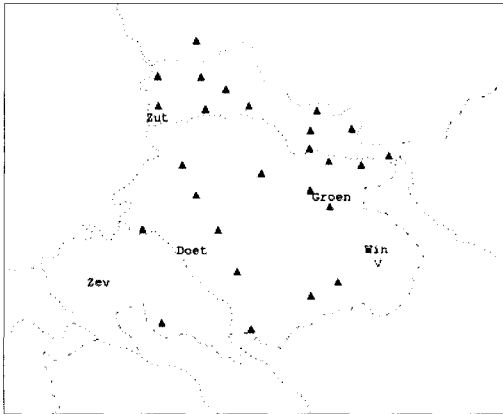
sHe: "Kan'k ow nog örges met helpe?", het de buurman duk gevraag, want hi-j is 'n gewillige keerl.

sHe 1982: Gi-j mot niet denke dat ze allemaol veur ow pariere. VEUR IEMAND PARIERE "voor iemand klaarstaan" [Telge 3, 112].

NEREG

ijverig, vlijtig

- 01 NEREG: Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Voo, Wesd, Zel, Dre, Hen, Sto / No Acht 1839 [Telge 4, 30], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 146], Vars 1985 [Telge 6, 238], Eib 1981 [Weeink 1, 86], Gen 1999 [Telge 12, 113] || Bat.
 02 NAEREG: Win / Acht ca 1830 [Telge 4, 8], Acht 1974 [Kobus 2, 556], Ruu 1930 [Zwart 3, 237], Win 1971 [Deunk 1, 150], Eib 1980 [Telge 1, 54], Lich 1991 [Telge 8, 81].
 03 IEVEREG: Harf, War, Vor, Lar, Gels, Eib, Bel, Groen, Aal, Meg, Sil, Zel, Doet, Kep, Hen, Baa, Tol, Ang, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed, Sto, Pan, Lob / Acht 1895 [Telge 2, 57], Vars 1985 [Telge 6, 154] || Bat.
 04 WIEREG: Gor, War.
 05 WERREG: Bor, Eib, Rek.
 06 WAEREG: Win / Win 1971 [Deunk 1, 274].
 07 NIEVEREG: Groen.
 08 NIEVER: Aal.
 09 VLIETEG: Win || Vre, Stlo, Bork, Hei,

▲ *nereg 01*

▽ *naereg 02*

In de betekenis "ijverig" is nereg 'n algemeen bekend woord in den Acht.

Raes, Rhe, Boch, Emm, Kle.

10 NIEDS: / Acht 1895 [Telge 2, 90], sHe 1982 [Telge 3, 104].

11 NOKS: / Acht 1895 [Telge 2, 91].

12 NUKS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150].

Zev: "Wah buggi-j weer ievereg aan 't wark", zei 'n veurbi-jganger tege Jos.

Lar: Wat bu'j toch weer nereg gengs.

Wesd: 'n Nerege vrouw en 'n nerege henne gif botter in 't vat en eier in de benne.

Vars 1985: 'n Nerege vrouw en 'n nerege henne gif botter in 't vat en eier in de benne [Telge 6, 238].

Win 1971: Naereg op 't wark, stille in de praot, zukke knechte bunt nog zo waneg neet [Deunk 1, 272].

Lich 1991: Ne vrouwehand en ne peerdetand bunt nooit teumeg "zijn altijd in de weer" [Telge 8, 123].

Win 1976: Ne vrouwleuhand en ne peerdetand mögget nooit stille staon; ne vrouwleuhand en 'n peerd op 't land mögget nooit stille staon [Aessink 4, 22].

● *In vriejer taalgebruuk:*

01 DRUK: Harf, Zut, Wich, Gen, Zel, Wehl, Hen, Does, Lat, Groes, Did, Pan.

02 DROK: Vor, Ruu, Bor, Lich, Aal, Win || Mar.

Harf: "Wat bu'j weer druk an 't wark", zei 'n veurbieganger tegen Jos.

● *Zo nereg as 'n:*

01 BIEJE: Acht; Liem.

02 MIER(E): Acht, Liem.

03 MIEG-EMPE: Gor, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Win.

04 MIEGHEMPE: Eib, Rek.

05 MIEG-AMPE: Aal, Bre, Win.

06 EMP(E): Gor, Eef, Vor, Ruu, Gen, Wesd, Doet, Dre, Hen.

07 'N TROP EMPEN: Gen.

08 PEERD: Lich, sHe.

09 DEERNE VAN DOEZEND WEKKE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 260].

Win 1971: De vrouweleu lepen den gansen väärmeggdag schaereg hen en waer. SCHAE-REG "bedrijvig" [Deunk 1, 202].

● *'n Vrouwe dee nereg warkt, is 'n:*

01 BI-J(E), BIEJE: Gor, Harf, Wich, Eib, Bel, Wesv, Zed.

02 BIEMEZE: Bor.

03 BIZZE: Eib, Rek, Lich.

04 BIZZEKONTE: Vor.

05 WARK-EZEL: Tol, Sto.

06 SCHOORWORM: Vars.

● *Vake wordt bie de benamingen 01-02 nereg/ievereg gebruikt (b.v.: nerege bieje, ieverege biemeze).*

Lich 1991: HIZZEBIZZE "over-ijverige vrouw" [Telge 8, 52].

● *'n Keerl dén nereg warkt, is 'n:*

01 WARK-EZEL: Eib, Aal, Vars, Tol, Sto.

02 VRUTER(D): Vars, Wehl, Tol, Wesv, Groes.

03 VREUTER: Gor, Win.

04 VRUUTKONT: Pan.

05 VRUUTDUVEL: Pan.

06 (DRUK) BAASJE(N): Wich, Vor, Lat.

07 GLEUJ-IEZER: Nee.

08 BRAND-IEZER: Eef.

09 SCHOORWORM: Vars.

10 SCHOORPETER: Vars.

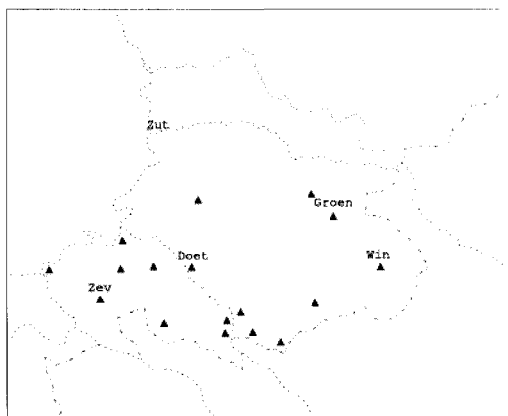
Lich 1991: NE WEREGEN "gezegd van iemand die nooit stil zit maar altijd wat omhanden heeft" [Telge 8, 144].

Gen 1999: Met iever köj 'n hoop veur mekaar kriegen. IEVER "ijver" [Telge 12, 79].
 Win 1971: NAEREGHEID "vlijt" [Deunk 1, 150].

LUI

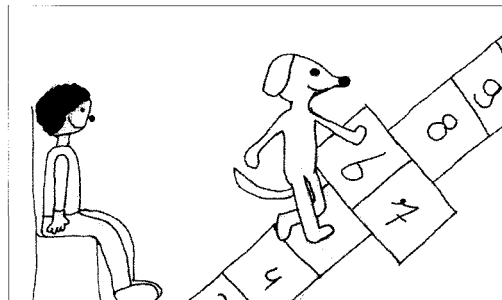
lui, loom, suf

- 01 LUI: Acht, Liem / Win 1971 [Deunk 1, 137], Vars 1985 [Telge 6, 217] || Bat.
- 02 VOEL: Bel, Groen, Aal, Win, Din, Gen, Voo, Ulf, Sil, Doet, Wehl, Hen, Ang, Wesv, Zev, Did, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 45], Vars 1985 [Telge 6, 390], Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 03 DRAO: Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Hen / No Acht 1835 [Telge 4, 18], Vars 1882 [Telge 4, 50].
- 04 DRAO IN 'T WARK: / Acht 1882 [Telge 2, 27].
- 05 LAMME'NADEG: Eib.
- 06 SLAK: / Acht 1895 [Telge 2, 117].
- 07 LOERDEREG: / Acht 1882 [Telge 2, 81], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
- 08 LOEDEREG: / Vars 1917 [Döker 1, 7].
- 09 DOEZEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 43].
- 10 DÖZZEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 47].

▲ *voel 02*

Ok al op grond van 't feit dat veural langs de grenze met Duutslan voel in de betekenis "lui" veurkump, lig 't veur de hand 't met 't Duutse faul in verband te brengen. Maor: bedenck dan dat vuul in de Middeleeuwen ok de betekenis "lui" kan hebben en dat dus de betekenis "lui" veur voel/vuul/faul 'n heel gewone (ewes) is.

Hi-j zit mar op 'n stoel en lut de hond hinkele.

Wesv: Piet is arg lui; hi-j zit mar op 'n stoel en lut de hond hinkele.

Loch: Piet is ontieglek drao; hee zit maor op 'n stoel en dut niks.

Eib: Piet is onwies lui, hee zit hele dage met de konte op 'n stoel.

Ulf: Piet is verschrikkelek lui: hi-j zit moor op 'n stoel as 'n paoskeers.

Bor: Piet is zo lui; a'j 'm doodscheet, mo'j 'm nog van de bene schuppen anders völt e ens neet.

Win: Hee is nog te voel um recht-an te kieken.

Aal: Hee is zo lui, hee hef den arbeid neet uut-evonne. [Ok: Gels, Groen, Hen].

Gels: Lui? Door köj niks an doon. Meu wal; dan mo'j neet zo hard warken.

Harf: Hee is lever lui as meu. [Ok: Gor, Vor, Bor, Eib, Aal].

Kep: Hie is liever lui as muu. [Ok: Wehl, Tol, Ang].

● *Zo lui/drao as:*

- 01 'N VARKE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 217] || Bat.
- 02 'N VERKE(N): Zut, Does, Her, Lob.
- 03 'T ACHTEREND(E) VAN 'N VARKE(N): Ruu, Din, Wesv, Zev.
- 04 'T VARKEN VAN 'T ANDRIESSEN-HUUS: Bor.
- 05 'N HOND: Bor.
- 06 'N DAS(SE): / Din 1939 [Vr A'dam 7, 5], Wehl 1939 [Vr A'dam 7, 5].
- 07 NE DRAAK: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 53].
- 08 NEN PERRE: / Nee 1939 [Vr A'dam 7, 10].
- 09 'N LUUS: Baa.
- 10 'N LUUS OP 'N ZEER HEUFD: Zut.
- 11 DIKKE STRONT: Gor, Zut, Zev, Lob.

- 12 DIKKEN ÖLLIE: Vor.
 13 BONESTRO: Zed.
 14 DE BLIKSEM: Nee.
 15 'N DWEIL: Kep.
 16 'N ZWANS: Ang.
- 17 E LANK IS: Wich, Eib, Rek, Lich, Aal, Din, Dre.
 18 E GROOT IS: Dre.
 19 HEE STUNK: Bor, Haa, Win.

● *Zo lui dat:*

- 01 E STINK(T): Gor, Alm, Eef, Zut, Lar, Haa, Vars, Zel, Wehl, Kep || Bat.
 02 E STUNK: Ruu, Bor, Gees, Nee, Lich, Aal, Win, Din.
 03 E VEUR ZICH UUTKIK: Harf, Zut.
 04 E UUT ZIEN OGE KIEK: Her, Lob.
 05 E SCHELKIK: Loch.
 06 E VERGETTEN IS WAKKER TE WORDEN: Eib.
 07 E GAAPT: Vor.
 08 E NIET MERK DAT 'M DE LUUS STAEKEN: Wehl.
 09 'M DE BATSESTELLE IN DE KONTE GREUJT: Bor.

● *As iemand (heel arg) lui is, wordt der ezegd:*

- 01 HEE HEF (DEN) LUIEN EVERT/AEVERT OP DE RUG(GE) ZITTEN: Aal, Win, Voo, Vars, Zel / Gels 1928 [Krebbers 1, 89], Win 1971 [Deunk 1, 55/137], Vars 1985 [Telge 6, 5].
 02 HEE HEF DEN AEVERT OP DE RUGGE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 93].
 03 HEE HEF AEVERT OP DEN NEKKE ZITTEN: Aal.
 04 HEE HEF 'N AEVERDASSE OP DE RUGGE: / Gor 1939 [Vr A'dam 7, 9].
 05 HEE HEF LOOMJAN OP DE HOED: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 06 HIE HEF 'N LUIE NAOD AOVER DE RUGGE: Dre.
 07 HI-J HET 'N LUIEN STREEP AOVER DE RUG: Sto.
 08 HEE HEF DEN ULK OP DE BASSE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 199].
 09 HEE LÖP DE STRÖPPE NEET KAPOT: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 225].
 10 'T WARK STUNK 'M TOO: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 223].

● *Andere uitdrukkingen in verband met lui:*

- 01 AS DE ZUNNE STEET IN 'T WESTEN, BUNT DE LUIEN OP ZIEN/DEN BESTEN: Gor, Ruu, Eib, Rek, Vars / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75].
 02 AS DE ZUNNE BEGINT TE DALEN, BEGINT DE LUIEN AN TE HALEN: Gor.
 03 AS DE ZUNNE BEGINT TE ZAKKEN, KRIEGT DE LUIEN 'T TE PAKKEN: Vars.
 04 AT DE ZON BEGINT TE ZAKKEN, KOMT DE LUIEN OP DE VLAKKEN: Kep.
 05 ZAKT DE ZONNE IN 'T WESTEN, DAN BUNT DE LUIEN OP EUR BESTE: Wesd.
 06 HEE HEF 'T WARK NEET UUT-EVONDEN: Eef, Wich, Aal, Hen.
 07 IE KÖNT BETTER MET NE/'N LUIEN WARKEN AS MET NE/'N DOMMEN: Groen, Lich, Aal.

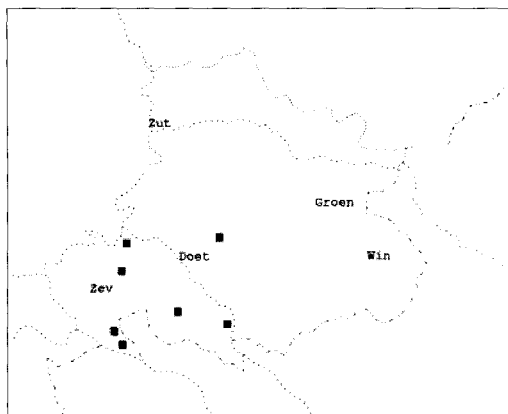
Win 1976: ZIK 'T RAD OP DE HAKKEN LAOTEN LOPEN "door luiheid in moeilijke omstandigheden komen" [Aessink 4, 64].

Vars 1985: LUIEGHEID "luiheid" [Telge 6, 217].

LUIWAMMES

luiwammes

- 01 LUIWAMMES: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 217] || Bat.
 02 LUI VARKEN: Gees, Gels, Eib, Rek, Bel, Aal, Zel, Kep, Tol.
 03 LUIEN/VOELEN HOND: Haa, Rek, Groen, Voo.
 04 LUIE(N) STINKERD: Eef, Aal, Hen.
 05 LUIEN DONDER: Nee, Hen, Zed.
 06 LUIEN BLIKSEM: Harf, Hen.
 07 LUIEN/VOELEN DRIETERD: Win, Hen.
 08 LUIE ZWANS: Ulf, Did.
 09 LUIE PIEMEL: Ang.
 10 LUI DEER: Eib.
 11 LUIEN HOND: Haa, Nee.
 12 LUIZAK: Ulf, Zel, Ang, Did, Zed, Her, Lob / Win 1971 [Deunk 1, 137].
 13 LUILAK: Eef, Zut, Eib, Din, Wehl, Ang.
 14 LUIBUIIS: Eef, Hen / Lar 1838 [GV-alm 187], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 139], Win 1971 [Deunk 1, 137].
 15 LUIHANNES: sHe.

■ *luizak* 12

Luizak "luiwammes" kump veural in de Liemveur.

- 16 LUIEN DRIETZAK: / Vars 1985 [Telge 6, 92].
- 17 VOEL-ENTSER: Vars, Doet / Vars 1985 [Telge 6, 390].
- 18 VOEL-ENDER: Doet, Kep.
- 19 VOELZAK: Wehl, Zed / Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 20 VOELBOKS: Uif.
- 21 VOELNPETER: / Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 22 VOELPENS: / Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 23 VOELEN HOND: Din.
- 24 VOEL AOS: / Gen 1999 [Telge 12, 18].
- 25 DRAODNAEGEL: Gor, Wich, Loch, Lar, Gels / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].
- 26 LAMZAK: Zut, Her.
- 27 LAOBRANDER: Harf.
- 28 LAOBAAND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 137].
- 29 HAKKEDRAO: Doet.
- 30 DRAONN: Ruu, Lar.
- 31 FAULENS: / sHe 1982 [Telge 3, 43], Gen 1999 [Telge 12, 52].
- 32 ZWEITZUKER: / Vars 1985 [Telge 6, 426].
- 33 SLEUMERD: / Win 1971 [Deunk 1, 214].
- 34 BRAO: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 82].
- 35 LÄÖNES: / Vars 1882 [Telge 4, 53].

Gels: Van 'n draodnaegel zeg i-j wal 's: Hee is zo lui, hee hef beide bene in ene hoze. Ne

vrouwe neumt ze meestal ne luiie Triene.

Lar: Van 'n draonn wordt ezegd: Hee zit met de beide bene in ene boksenpiepe. [BEEN; BOKSENPIEPE].

Gees: Twee bene in ene piepe, zeg iej van ene den drao is. [PIEPE].

sHe 1982: Zo wied a'j 'm schoef, he'j 'm; hi-j is net 'n nötteboom: a'j der wat van hemme wilt, mo'j der met de stok aan "gezegd van een heel lui persoon" [Telge 3, 130]. [SCHOEVE].

Acht-Tw 1954: Luiie snieders neejt met lange dräo "luiie kleermakers naaien met lange draden die langzaam doorgehaald worden" [Wanink 2].

Eib 1981: BRAODPERE "dik, lui iemand" [Weeink 1, 77].

● "*Luie vrouw*":

Eib: Ne LEMPE is ne luiie vrouwe.

Acht-Tw 1948: LAEMPE "lui wijf" [Wanink 1, 135].

Vars 1882: LAAIE "luiie vrouw" [Telge 4, 53].

Lich 1991: Dee donte zit moor met 't gat op den stool". Da's mi-j ne blommenzeute; danske i-j der moor met. BLOMMENZEUTE, DONTE "luiie, saaie vrouw; lui, saai meisje" [Telge 8, 22/31].

Vars 1985: LAAIE "lui, verwend meisje; luiie, verwenne vrouw" [Telge 6, 204].

Vra 1991: LEMPE "verwenne, kattige, luiie vrouw" [Telge 8, 72].

Zie 1991: LEMKE "verwenne, kattige, luiie vrouw" [Telge 8, 72].

SAAI

saai

01 SAAI: Alm, Gels, Groen, Aal, Din, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Hen, Lat, Wesv, Zev, Zed.

02 DREUG(E): Bor, Eib, Rek, Bel, Aal, Gen, Zel, Does.

03 DOOD: Zut, Uif, Wesv, Lob.

04 DÄÖJ; Ang.

05 EENDER: Tol.

05 DRAO: Vor.

Alm: Wat 'n saaie keerl is dat.

Din: Wat 'n saaien keerl is dat.

Uif: Wat 'n dooie keerl is dat.

Ang: Wat 'n däöje keerl.

Tol: Wat 'n eendere keerl.

● “Saaie man”:
droogstoppel

- 01 SAAIE(N) KEERL: Alm, Groen, Aal, Din, Sil, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Lat, Wesv, Zev, Zed.
02 SAAIE PIET: Kep, Tol.
- 03 DREUGE(N): Loch, Voo, Sil, Dre, Does, Gies, Dui, Did / Lich 1991 [Telge 8, 33] || Rhe, Boch, Elt.
04 DREUGE(N) KLAOS: Gor, Eef, Wich, Aal, Zel, Dre, Hen.
05 DREUGE(N) SINTERKLAOS: Gor, Gees, Groen, Aal, Hen.
06 DREUGE SUNTERKLAOS: Wich.
07 DREUGKLOOT: Zut, Lich, Baa, Zev.
08 DREUGPROEM(E): Vor, Loch, Din.
09 DREUGPROEMER: Nee, Rek.
10 DREUGPRUIMER: Voo, Vars.
11 DREUGPRUMER: Ang / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 89].
12 DREUGPIEMEL: Rek, Meg.
13 DREUGSTOPPEL: Alm.
14 DREUGEN TINUS: Gees, Voo.
15 DREUGEN SIEPEL: Aal.
16 DREUGEN DIENDER: Loch.
17 DREUGEN KLOOT: Vars.
18 DREUGEN PIEMEL: Groen.
19 DREUGEN PUMMEL: / Vars 1985 [Telge 6, 91].
20 DREUGE DROL: Wesv.
21 DREUGE KOEKS: Baa.
22 DREUGE KWAL: Hen.
23 DREUGE PIER: / Gen 1999 [Telge 12, 123].
24 STIEVEN: Harf, Loch, Zwi, Win, Zel.
25 STIEVEN KLAOS: Lar.
26 DOOIE KEERL: Zut, Ulf, Wesv.
27 DOOIE DIENDER: Ruu.
28 DOOIE TINUS: Ruu.
29 DOOIE PIER: Lob.
30 HELEN: Gees, Gels, Wehl.
31 HOLTEN KLAOS: Harf.
32 HÖLTEN KLAOS: Bel.
33 'EENDEREN KEERL: Tol.
34 TÄÖJE KEERL: sHe.
35 ZEUTEN: Eef / Lich 1991 [Telge 8, 148].
36 SLOMEN DUKELAAR: Lich.
- 37 DRAODNAEGEL (VAN 'N KEERL): Haa, Rek, Kep.
38 JAN-DOEDEL: Zut.

- 39 SAASKERD: Win.
40 LAKKEDRAO: Doet.
41 POETZAK: Her.
42 KIEKEBIESTER: Gels.
43 IEZEGRIM: Meg, Lob.
44 PIENEKÖTTEL: Bel.
45 LACHNIETJE: Pan.

Voo: 'n Dreugen kan behalve 'n “saai iemand” ok iemand waezen dén heel dreug uut den hoek kan kommen, dan is e dus juist niet saai, maor dan mik e grepkes.

Wehl: Bi-j Toon kan der nooit 'n lachje af; hie is zo'n helen.

Pan: Da's zo'n lachnietje, a'j 'm met 'n greep ien de reet staek, lacht ie nog niet.

Lich 1991: Met dén zeuten holle ikke geen karmisse [Telge 8, 148].

Pan 1988: PRENTEHENT “sloome man” [Telge 7, 110].

Win 1971: NE SAOLEM VAN NE KEERL “stille, saaie man”.

Acht 1895/1882: PRAEWEL, PRAEWER “saaie kerel” [Telge 2, 102].

Eib 1980: HOESHENNE “saai iemand” [Telge 1, 33].

sHe 1982: 'N TÄÖJE TIT “een saai iemand”. 'N DREUGE ZOMMER “iemand waar niets van uit gaat” [Telge 3, 147, 179].

Win 1971: Hee wet van vääörn neet dat e van achtern laeft “hij is een dooie diender” [Deunk 1, 268; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 208), Eib veur 1973 (H. Odink 3, 144/249)].

Did: Dén keerl is zo dreug as häöj. [HÄÖJ].

● “Saaie vrouw, saai meisje”:

Lich 1991: Dee donte zit moor met 't gat op den stoel. Da's mi-j ne blommenzeute; danske i-j der moor met. BLOMMENZEUTE, DONTE “luie, saaie vrouw; lui, saai meisje” [Telge 8, 22/31].

Win 1971: SEUSKEN: “sloome meisje” [Deunk 1, 221/220].

TAO

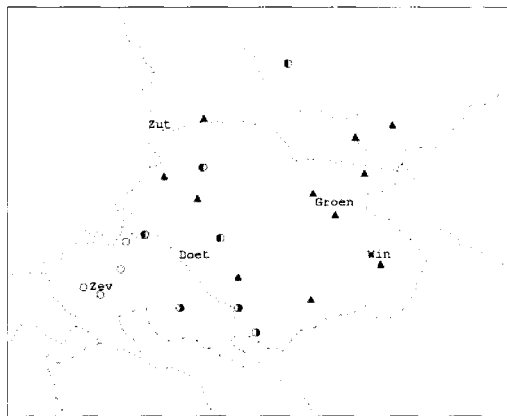
taai, langdradig

- 01 TAO: Alm, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Wesd, Hen, Baa || Haak.
02 TAAI: Ang, Groes, Zev, Did.

- 03 TAOJ: Vor, Zel, Dre || Mar.
- 04 TÄÖJ: Voo, Sil, Zed.
- 05 LANGDRÄÖDEG: Eef, War, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Aal, Win, Gen, Ulf, Doet.
- 06 LANGDRAODEG: Doet, Lat, Wesv.
- 07 LANGDRÄÖDEREG: Gor, Eef, Nee || Bat.
- 08 LANGDRÄÖJEG: Ulf, Kep, Did, sHe.
- 09 DÄÖJEREG: Pan.
- 10 LANGWIELEG: Win / Vars 1985 [Telge 6, 206] || Vre, Bork, Rhe, Boch.
- 11 LANKWIELEG: / Win 1971 [Deunk 1, 129].
- 12 DRAO: Loch, Zwi, Aal, Win.
- 13 SAAI: Harf, Meg, Tol, Zev.
- 14 SAOJ: Gor.

Alm: De veurzitter heel 'n heel lang verhaal; 't interesseern gin mense wat. José fluustern dan ok nao 'n tiedjen: "Foj, wat 'n tao verhaal".
Pan: José fluusterde: "Wat 'n däöjereg verhaal".

Gees: 'n Vuurzitter heel 'n lang verhaal wat gin mense wat kon scheln. Reint zei later: "Dat was 't lange leed van Eibargen; door

- ▲ tao 01
- taai 02
- taoj 03
- ◐ täöj 04

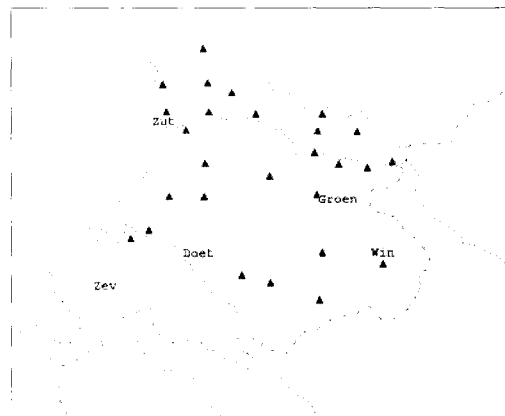
Tao "taai, langdradig" kump verspreid in den Acht veur. De variant täöj is op-egeven ten zuden van Doet; de variant taoj in 't westen van den Acht. Dat woord kan 'n compromisvorm waezen tussen 't dialectwoord tao en 't Standaardnederlandse woord taai. Dat laatste woord (taai) is (neet toovalleg) op-egeven veur 't westen van de Liem.

hebt der zich 'n hoop an dood-ezongen". Der wordt in zon geval ok nog wal 's epraot van: 't Lange leed van Lochem. [LEED; EIBARGEN; LOCHEM].

DRAO

traag

- 01 DRAO: Acht; Ang / Vars 1882 [Telge 4, 50], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90], Win 1971 [Deunk 1, 51], Eib 1980 [Telge 1, 17], sHe 1982 [Telge 3, 34], Vars 1985 [Telge 6, 90], Lich 1991 [Telge 8, 32] || Bat.
- 02 SLOOM: Gor, Harf, War, Vor, Ruu, Bre, Gen, Sil, Doet, Hen, Baa, Wesv, Zev, Did, Zed.
- 03 LANGZAAM: Gor, Harf, Zut, Wich, Vor, Ruu, Groen, Win, Gen, Voo, Doet, Hen, Tol.
- 04 LANKZAAM: Sil.
- 05 TRAOG: Wehl, Zev, Zed || Kle.
- 06 VOEL: Voo, Did || Vre, Boch.
- 07 VUULDEREG: Zel.
- 08 LAKS: Zut, Gies.
- 09 SLAK: / Acht 1895 [Telge 2, 117].
- 10 LIEN: / Acht 1895 [Telge 2, 80], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 137].
- 11 DREVVES: / Win 1971 [Deunk 1, 49].
- 12 LIEZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 137].
- 13 SAMSIELEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 172].
- 14 'AOWELEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 151].

- ▲ drao 01

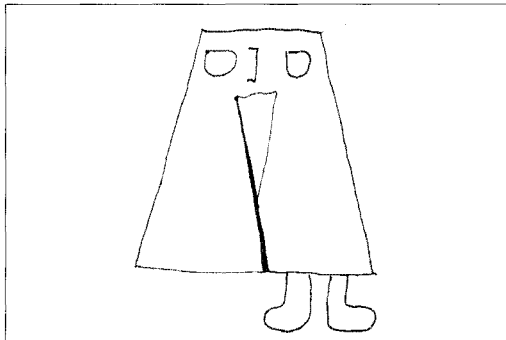
Drao in de betekenis "traag" is in den Acht een woord wat nog völle op-egeven is.

Alm: Jos schöt nooit op met 't wark; hee warkt toch altied zo drao.

Did: Jos schöt niet op, wat werk hi-j toch sloom/voel.

Gels: Hee schöt mah neet op; 't lik wal of e twee bene in ene sökke hef. [BEEN, SÖKKE; ok: Gor, Bor || Mar].

Bre: Hee warkt net as e löp: met beide bene in ene boksepiepe. [BOKSEPIEPE].

Hee warkt net as e löp: met beide bene in ene boksepiepe.

Kep: Zelden is 'n boer zo drao as met 't zeggen nee of jao.

Bre: At der ene arg sloom was, zei men wal: "I-j mot ne slaopmutse hebben met lange mouwen". [SLAOPMUTSE; MOUWE].

I-j mot ne slaopmutse hebben met lange mouwen.

Vor: Hee is zo drao as dikke öllie. [DIK; ÖLLIE].

● Zo rap/vlot/gauw as:

01 'N STRONTVLIEG IN DE WINTER-
MAONDEN: Doet.

02 'N VEUGELTJEN DAT KOE HEIT: / Vars

1985 [Telge 6, 389/184].

03 'N LAMME SLAKKE OP 'N TEERVAT: /
Gaa veur 1974 [Van Velzen 5, 51].

Acht-Tw 1948: Hee löp as ne slakke dee-t bizt "hij maakt veel drukte maar schiet niet op" [Wanink 1, 179].

Acht-Tw 1948: TE LIER OF TE ZWIER "van het ene uiterste in het andere, i.h.b. te langzaam of te vlug" [Wanink 1, 137].

● 'n Keerl, dén drao warkt, is 'n:

01 DRAODNAEGEL: Gor, Wich, Vor, Ruu,
Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Wesd, Zel,
Kep, Dre, Tol.

02 TREUZEL: Zut, Bor, Groen, Zel, Lob.

03 VEULERD: Eib, Aal, Win / Win 1971
[Deunk 1, 264].

04 VULERD: Vars.

05 VEULEMEISTER: Eib.

06 VEULEPIET: Aal / Win 1971 [Deunk 1,
264].

07 VEULEBARTS: / Win 1976 [Aessink 4,
51].

08 FUSSEL: Eef.

09 DRUKKERD: Aal.

10 DRÖKKELER: Haa.

11 DRAO-PERE: Bel.

12 VERTRAGEDOL: Eib.

13 DRUIMEL: Win.

14 SLEK: Sto.

15 SLOME DRIKUS: War.

16 SLOME TINUS: Wich.

17 SLOME DRIETZAK: / Pan 1988 [Telge 7,
31].

18 SLOMEN: / Dre 1982 [Lucassen 1, 12].

19 'N GROTEN KRAEMERT: Lar.

20 DRAONN: / Vars 1985 [Telge 6, 90].

21 ZUWWEL: / Vars 1985 [Telge 6, 424].

|| voelwammes: Boch.

Vor: Van 'n draodnaegel wordt wal 's ezegd: hee is zo vlug as dikke stront.

Ruu: Van 'n draodnaegel zeg ie wal: hee is zo drao as ne köttel dén bie winterdag deur ne nauwen trechter den barg op mot; of ok: as dikke stront deur 'n trechter.

Eib: Haj, wat bu'j toch ne veulerd; wat zit ie toch te VEULEN.

Acht-Tw 1948: KLÖTTERBOKSE "langzame, trage persoon die altijd met het werk achteraan komt" [Wanink 1, 124].

Acht-Tw 1954: SLAOPMOEKE “trage en domme persoon” [Wanink 2].

Eib 1981: LOUWMAN “slome, slungelachtige persoon [Weeink 1, 85].

Eib 1980: SOEZE “dik, sloom mens” [Telge 1, 101].

Eib 1981: POLDERSOEZE “dik, sloom mens” [Weeink 1, 88].

● *'n Deerne of vrouwe dee drao warkt:*

01 FOSSELKONTE: Groen.

02 VEULEKONTE: Groen.

03 DAAS: / N Acht ca 1860 [Telge 4, 39].

04 TRALIEKONTE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 230].

05 VEULEKONTE: / Win 1976 [Aessink 4, 51].

VLOT

vlug, vlot

01 VLOT: Acht, Liem || Bat.

02 GAUW: Harf, Vor, Ruu, Loch, Lar, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Bre, Win, Meg, Zel, Hen, Did || Bat.

03 RAP: Alm, Eef, Ruu, Bor, Nee, Bel, Groen, Lich, Win, Voo, Wesd, Hen, Wesv, Zev.

04 RAPS: Bel, Zed.

05 VLUG: Gor, Harf, Zut, Vor, Gels, Sil, Zel, Hen, Does, Lat, Zev, Sto.

06 SNEL: Zel.

Harf: Jos warkt heel gauw; 't is 'n harde warker.

Hen: Jos warkt rap; binnen 'n gauwegheid het e kloor. [GAUWEGHEID].

Rek: Jos is ne vloten in 't wark; in tied van niks hef e 't wark of.

Zev: Jos warkt heel vlug/rap; 't is 'n vlugge/rappe.

● *Zo vlot as:*

01 WATER: / Acht; Liem.

02 'N AAL: Eef, Lich, Wesv.

03 'N AOLE: Zut, Nee, Lich.

04 'N WEZEL: Loch, Gen.

05 'N ROT: Did.

06 NE WATERROTTE: Eib.

07 'N HAAS: Zut.

08 'N BI-JE: Zel.

Win 1971: GEVIEFD “kwiek, vlug” [Deunk 1, 68].

Vars 1985: GEVIEFD “vlot en hendeg” [Telge 6, 120].

Kot veur 1934: Willem hadde aardeg fut in de mouwe. Gestäödeg genk ziene zeise hen en waer en as e streek, dan streek e vlot en snakker [Meinen 2b, 56]. [VLOT EN SNAKKER “vlot en vlug”].

Acht-Tw 1948: TE LIER OF TE ZWIER “van het ene uiterste in het andere, i.h.b. te langzaam of te vlug” [Wanink 1, 137].

Ruu: TE HEUJ OF TE VEU “hollen of stilstaan”.

'T WARK GOOD UUT DE HANDE KWIET KÖNNEN WORDEN

snel werken

01 'T WARK (GOOD) UUT DE HANDE(N) KWIET KÖNNEN WORDEN: Gor, Eef, Wisch, Vor, Ruu, Zwi, Bor, Bel, Aal, Vars, Kep, Hen.

02 'T WARK UUT DE VINGERS KWIET KÖNNE WORDE: Wesv.

03 'T WARK (GOOD) OET DE HANDE KRIEGEN: Eib, Win.

04 MET 'T WARK UUT DE VEUTE KÖNNEN: Aal, Meg, Hen.

05 MET DE SCHUP EN DE BATS WEG KÖNNE: Did.

● *Benamingen veur 'n keerl dén 't wark good uut de hande kwiet kan worden:*

01 NE VLOTTEN ARBEIDER: Bre, Win.

02 'N FLINKE ARBEIDER: Zed.

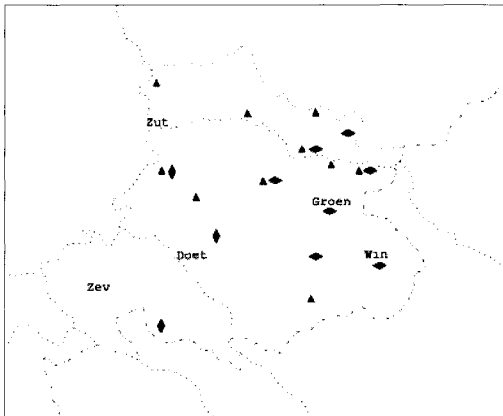
|| malocher: Boch.

STRUNKEBRAONN

niets doen, luieren, lanterfantien

01 STRUNKEBRAODEN, STRUNKEBRAONN: Gor, Ruu, Loch, Bor, Gels, Haa, Eib, Aal, Hen, Baa / Acht 1882 [Telge 2, 129], Lar 1924 [Langeler 1, 140], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 192], Win 1971 [Deunk 1, 234], Vars 1985 [Telge 6, 343].

02 TEUMEG GAON: Ruu, Bor, Nee, Eib, Groen, Lich, Win / Acht 1882 [Telge 2, 131], Lar 1924 [Langeler 1, 145], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 198], Aal 1964 [Rots 1, 56], Win 1971 [Deunk 1, 240], Eib 1980 [Telge 1, 84].

- ▲ *strunkebraoden, strunkebraonn 01*
- ◆ *teumeg gaon 02*
- ◆ *tumeg gaon 03*

Strunkebraoden ('t braoden/verbranden van strunke) is wark wat in onze streek neet al te hoge an-eslagen wordt. Teumeg/tumeg is 'n old woord; 't hönk samen met 't Oldsaksische woord tōmig wat "vrij (van)" betekent.

- 03 TUMEG GAON: Zel, Baa, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 355].
- 04 LANTEFANTEREN: Vor, Ruu, Bor.
- 05 UUT DE NEUS VRAETE(N): Harf, Wesv, Zed.
- 06 SLOKREPEN: Hen.
- 07 'LÄÖNNESEN: Vor.
- 08 LÖCHTEN: Gees.
- 09 SLINKEVISKEN: Bel.
- 10 NIKSEN: Doet.
- 11 NIKSDOEN: / Vars 1985 [Telge 6, 239].
- 12 VOEL-ENTSEN: / Vars 1985 [Telge 6, 390].
- 13 FAULENSEN: / Gen 1999 [Telge 12, 52].
- 14 RÖSTEKAKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 291].
- 15 BRÄODHEERKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 70].
- 16 KOKKEBRAOJE: / sHe 1982 [Telge 3, 82].
- 17 VINKEFLUITE: / sHe 1982 [Telge 3, 165].
- 18 DAUWELEN: / Acht 1895 [Telge 2, 23].
- 19 KLOOTVAEGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
- 20 BI-J DE PÖS LOPE: / sHe 1982 [Telge 3, 119].

Ruu: 'n Utdrukking is: teumeg gaon en

strunkebraonn. [Ok: Eib, Baa / Eib 1980 (Telge 1, 82/84)].

Zut 1999: Hee steet der määor te staon, 't is net Sidney "gezegd als iemand (die eigenlijk zou moeten werken) niks staat te doen. Het standbeeld van Philip Sidney (1554-1586) staat in het park aan de Coehoornsingel; het is een herinnering aan de (zoals de sokkel vermeldt) 'edelman, dichter, staatsman, strijder voor onze vrijheid', die bij het beleg van Zutphen in Warnsveld gewond raakte en kort daarna in Arnhem overleed" [Schaars 2, 100].

Bor: "Wat dut dén?". "Lammert helpen". "Wat dut Lammert dan?". "Lammert dut niks".

Vor: "Wat bu'j an 't doon?". Antwoord: "Niks". "Kan ik ow dan neet kommen helpen?".

Pan 1988: "Wah ziet gi-j on 't doen?" "Ik zie mien maot on 't helpe". Wah dut ow maot dan?" "Niks" [Telge 7, 86].

Pan 1988: "Go'j verhuze?". "Hoe zo?". "Um-da'j de haande al iengepak het" [Telge 7, 145].

Gees: Van ene dén niks dut, zegt ze wal: "A'j de klompe draegt op de rugge, dan kö'j 't lange hebben" (want op de rugge sliet ze neet en könt ze 't lange volhouden).

Win 1976: Van niks krie'j lank haor en dikke luze "met niets doen is nog geen mens vooruitgekomen" [Aessink 4, 16].

● *Utdrukkingen in verband met "lanterfanten":*

- 01 'T WARKEN NEET UUT-EVONDEN HEBBEN: Gor, Eef, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gels, Aal, Wehl, Dre, Wesv, Zev || Bat, Mar.
- 02 DE KENTJES DER AFLOPE(N): Ruu, Lar, Bor, Eib, Aal, Kep, Dre, Tol, Did.
- 03 DE KANTJES DER AFLOPE(N): Eef, War, Vor, Gels, Groen, Gies, Wesv.
- 04 STAON TE KIEKEN MET DE HANDEN BIE/AAN 'T POTLOOD: Zut, LEN / Gen 1999 [Telge 12, 161], ch, Gees, Nee, Kep / sHe 1982 [Telge 3, 119], Vars 1985 [Telge 6, 274].
- 05 'T POTLOOD WAERM HOLDE: / Pan 1988 [Telge 7, 109].
- 06 STAON TE KIEKEN MET DE HANDEN BIE DEN ZWEPENSTOK: Loch.
- 07 REIZIGER IN ZELFRIEZEND BAKMAEL WILLEN WORDEN: Eef.
- 08 ZICH DOEKE(N): / sHe 1982 [Telge 3,

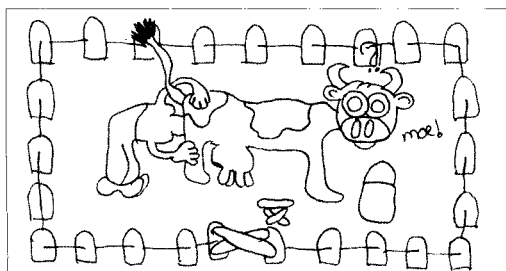
- 31], Gen 1999 [Telge 12, 43].
- 09 DER VEUR AEVENVÖLLE RONDLOPEN: / Win 1971 [Deunk 1, 55], Vars 1985 [Telge 6, 5].
- 10 DEN LUIEN AEVERT OP DE RUGGE HEMMEN ZITTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 5].
- 11 DE KRAEJEN HEUNN: / Lar 1924 [Langeler 1, 139].
- 12 DE KREJEN HEUNN: / Lar 1904 [Heuvel VI, 25], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 130].
- 13 DE KOEIE IEN DE KONT KIEKE: / Pan 1988 [Telge 7, 71].
- 14 LANGS DE PÖSTE LOPEN: / Vars 1985 [Telge 6, 273].
- 15 TUMIG NAEVEN DE PÖST LOPEN: / Gen 1999 [Telge 12, 161].
- 16 AN DE PÖSTE STAON: / Lich 1991 [Telge 8, 93].
- 17 OP DEN STOVVEN ZITTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 231].
- 18 OP ZIEN KRINT ZITTE: / Wesv 1996 [Telge 11, 58].
- 19 VAN VEERTEN STAON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 189].
- 20 AS 'N RENTENIER OP DE PETOFFELS LOPEN: / Gen 1999 [Telge 12, 122].

Gies: Wi-j motten hier weg want de kraej brech gin nôt bi-j de schossteen “we moeten aan het werk gaan want bij het vuur zitten en niets doen, levert niets op”.

Acht-Tw 1948: KAEKELEN EN GEN EIER LEGGEN “drukte maken maar niets uitvoeren” [Wanink 1, 119].

- “Zich onttrekken aan, zich drukken”:

- 01 ZICH DRUKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
- 02 ZICH ACHTER DE VASSELS HOLDEN: / Vars 1985 [Telge 6, 369].
- 03 VAN ACHTEREN STAON: / Lich 1991

De koeie ien de kont kieke.

- [Telge 8, 9].
- 04 ACHTERAN STAON: / Lich 1991 [Telge 8, 9].
- 05 TERUGGEBLIEVEN: / Vars 1985 [Telge 6, 369].
- 06 'T HELTER AFSTREUPE: / Pan 1988 [Telge 7, 46].
- 07 ZICH (ARGENS) ONDERHEN SCHUIKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 308].
- 08 ZIK AFSCHUIKEN VAN (IETS): Win 1971 [Deunk 1, 5].
- 09 ZIK AFSCHÖTTELEN VAN (IETS): Win 1971 [Deunk 1, 5].

Vars 1985: As der an-epakt mot worden, dan drukt e zich, de luiwammes! [Telge 6, 94].

Lich 1991: I-j staot altied van achteren “jij staat altijd achteraan zodat een ander het werk moet doen” [Telge 8, 9].

Pan 1988: As den beerput laeggemak moes worre, dan strupte dén 't haelter af [Telge 7, 46].

Vars 1985: Hie probieren zich der onderhen te schuiken en 't 'n ander te laoten opknappen [Telge 6, 308].

Win 1971: Hee zal der zik wal waer af zeen te schöttelen [Deunk 1, 5].

Pan 1988: “'t Zeil drukt 'm”, zei vad toen mien oldste bruur gin zin had um 's zondagssmaers te melke. 'T ZEIL DRUKT 'M “gezegd om aan te geven dat iemand niet wil werken” [Telge 7, 157].

Vars 1985: Hie vret de töpkes uut de garven: hie zöch zich zelf 't mooie wark uut en 't smerege wark löt e an 'n ander aover [Telge 6, 352]. [TOP; VRETTEN; GARVE].

Gels 1884: Laotet 'n ander de kristanniën oet 't veur halen [GV-alm 200]. [KRISTANNIE; VEUR].

sHe 1982: 't Olde vleis mot 't eerste op; 't olde spek mot eers op “gezegd als oude mensen werken en jongeren niets doen” [Telge 3, 109/139]. [VLEIS].

sHe 1982: Met de zwep der aover “gezegd als iemand niet wil werken” [Telge 3, 181]. [ZWEP].

Harv 1979: Met dee ni-je finten begon de teumegheid en van teumegheid kump toemeloosheid [Reinders 1, 26]. [TEUMEGHEID “ledigheid”].

Acht-Tw 1954: GEDRÖTTEL “geluier” [Wanink 2].

● *A'j niks doot, bu'j 'n:*
lanterfanter

- 01 LIJNTREKKER: War, Vor, Loch, Lar, Gels, Ang, Lat || Bat.
 02 LANTERFANTER: Gor, Ruu, Lar, Bor.
 03 TEUMEGGANGER: Groen, Win / Win 1971 [Deunk 1, 240] || Vre.
 04 TEUMEGGANGER: Dre.
 05 TUMEGGANGER: / Vars 1947 [Archief 3, 217].
 06 STRUNKEBRAOJER: Ruu, Baa.
 07 STRUNKEBRANDER: / Lich 1991 [Telge 8, 120].
 08 KIEKERT: Eib.
 09 KIEKEBEREND: Eib.
 10 KIEKEBART: Dre.
 11 KIEKEBIESTER: Lich.
 12 KIEKEDOL: Bel.
 13 KIEK-OET: Bel.
 14 STAOKIEKER: Baa.
 15 LOUWMECHEL: Nee.
 16 LOUWMECH: Nee.
 17 CONTROLEUR: Vars.
 18 OPPASSER: Bel.
 19 (MOOIEN) OPZICHTER: Gels.
 20 LÄÖNES: Vor.
 21 LAOBRANDER: Harf.
 22 DOMMEDEER: Eib.
 23 DRAODNAEGEL: Vor.
 24 SCHUPPESTELERBRAEKER: Pan.
 25 EMMAUSGANGER: Eef.
 26 LAKKEBANES: Nee.
 27 DAUWELAAR: / Acht 1895 [Telge 2, 22].
 28 VOEL AOS: / sHe 1982 [Telge 3, 45].
 29 LUIWAMMES: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
 30 VOEL-ENTSER: / Vars 1985 [Telge 6, 390].
 31 RÖSTERKAKKERT: / Vars 1985 [Telge 6, 291].
 32 BEIER: / Loch 1882 [Wansleven 1, 473].
 33 NIKSNUTTER: / Gen 1999 [Telge 12, 114].
 || voelwammes: Boch.

Eef: Vrogger ha'j hier twee van zukke keerls; dee werd'n de Emmausgangers eneumd. A'j noe zon keerl zeet staon, zeggen wie al gauw: "Door he'j weer zon Emmausganger".

Eib: 'n Keerl dén anderen an 't wark zet en zelf niks dut, is 'n dommedeer. Ze zegt wal: Dommederen en in de bokse drieten. [DOMMEDEREN; BOKSE; DRIETEN].

Lich 1991: Dén scheurt zich de bokse neet,

zeg i-j a'j deurhebt dat der ene 'n ander 't wark löt doon [Telge 8, 24]. [ZICH DE BOKSE NEET SCHEUREN].

Win: Tone, Tone, paddewaddewad; Zat bie 't veur en sleep; Zien moder sloog 'm met de panne veur 't gat; En o, wat Tone leep!

● *Van 'n keerl, dén (vake) lange op zien schuppe steet te lönnen en niks dut, wordt wel ezegd:*

- 01 dén greujt nog 'n keer de schuppe in de konte: Eef, Bor.
 02 dén gruit de schuppestel nog 's vast in de kont: Voo.
 03 dén gruit de schuppenstel nog 's in de rug: Meg.
 04 hee hef de schuppe vaste in 't gat zitten: Bor.
 05 hee mot oppassen dat de schuppe 'm neet in de konte vastegreujt: Vor.
 06 hee pas op dat ow de schuppestelle neet vaste greujt an de ruggemot oppassen, aans greujt 'm de schuppe nog in 't gat: Gels.
 07 pas op dat ow den schuppenstaele neet in 't gat greujt: Aal.
 08 pas op dat ow de schuppestelle neet vaste greujt an de rugge: Vor.
 09 pas op dat ow de schuppestelle niet brekt: Wich.

Win 1971: ZWADDE "werkschuwe drinkebroer" [Deunk 1, 288].

Acht-Tw 1948: Hee geet der zon betjen köstern. KÖSTEREN "niet veel uitvoeren" [Wanink 1, 129].

Pas op dat ow de schuppestelle neet vaste greujt an de rugge.

DWINGEN

dwingen

- 01 DWINGE(N): Harf, Vor, Ruu, Gels, Eib, Rek, Bel, Voo, Meg, Sil, Wesd, Zel, Doet, Dre, Hen, Gies, Lat, Zev, Zed, Sto, Lob || Vre, Bork, Hei, Rhe, Emm, Kle.
02 PRESSEN: Gor, War, Bel, Baa.
03 PRAMEN: / Vor 1972 [ADW 8, 3, 30].

Sil: José wol niet naor den dokter, maor Jos het eur gedwongen um der wel hen te gaon.

Gor: Jos pressen José naor den dokter hen te gaon.

Vor 1972: De beume hebt zich neet eschaamd; Ze staot weer nakend, woor-t ze ok bunt, Deur 't joorgetie doortoe epraamd, Is dat de beume altied nog vergund [ADW 8, 3, 30].

Acht-Tw 1948: 'k Zal 'm der wal biejetten "ik zal er hem wel toe dwingen" [Wanink 1, 76]. [BIEJZETTEN].

Gen 1999: Die vrouw fiegelt net zo lang tutdat anderen der ok zo aover denken en ze der gang kan gaon [Telge 12, 53]. FIEGELEN "manipuleren".

Pan 1988: IEMAND MET DE KLOTE VUR 'T BLOK ZETTE "iemand zodanig onder druk zetten, dat hij een beslissing moet nemen of moet kiezen wat hij wil doen" [Telge 7, 67].

Wesv 1996: IEMAND ACHTER 'T GAARN ZITTE "druk op iemand uitoefenen (om hem iets te laten doen)" [Telge 11, 40].

Win 1971: Dat mög i-j neet fikseren "dat mag je niet forceren". FIKSEREN [Deunk 1, 60].

Acht-Tw 1948: FIKSEREN, FOKSEREN "forceren" [Wanink 1, 95].

● *In vriejer gebruik:*

- 01 STAON OP: Eef, Alm, Ruu, Nee, Lich, Win, Ang, Zed.
02 ANZETTEN: Loch.

Ang: Jos ston der op dat José naor den dokter ging.

Win 1971: GEBENSTE "dwingen" [Deunk 1, 67].

MEUGELEK

mogelijk

- 01 MEUGELEK: Acht, Liem.
02 DENKELEKE: / Harv 1974 [Moespot 84, 4].

Bor: Is 't ok meugelek da'j morgen komt?

Pan: Is 't ok meugelek daggi-j maerge kom?

● *"iets (niet) mogelijk achten":*

Lich 1991: Mag-sach da'j op tied bunt veur de busse; dee kump pas um half vere. MAG-SACH "het is mogelijk, het kan best zo zijn" [Telge 8, 75].

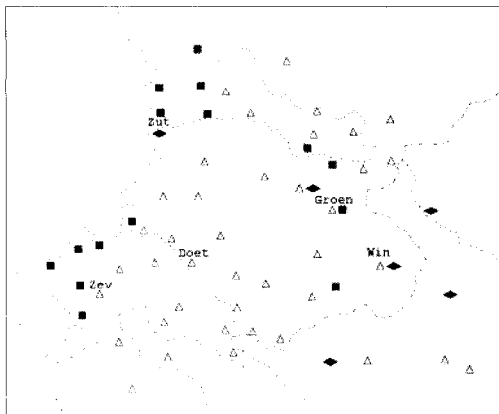
Vars 1985: Dat ha'k 'm niet af-eloerd dat e dat zo goed kon; dat velt mi-j hard met. IEMAND IETS NIET AFLOEREN "iets niet verwachten van iemand" [Telge 6, 8: ok: / Lich 1991 (Telge 8, 11)].

Win 1971: Dat ha'k 'm neet too-emeud. ENE WAT TOOMEUDEN/TOOMODEN "iets van iemand verwachten" [Deunk 1, 243].

Lar 1927: We wensn Hendrieke-meuje geluk en spreken onze hoop uit dat ze nog enige jaartjes mag beleven. Dan zegt ze met weemoedigen glimlach: "Och dat steet neet te denken" [Heuvel 1, 466]. ['T STEET NEET TE DENKEN "het is niet te verwachten"].

GEVEURLEK

gevaarlijk

- △ *geveurlek 01*   ■ *gevoorlek, gevaorlek 02*
◆ *geväörlek 03*

Geveurlek –'t meest gebrukeleke woord– is veural in 't westen van onze streek vervangen deur gevoorlek/gevaorlek. Geväörlek is opgegeven veur Zut (woor 'n Standaardnederlands woord met aa vake as äö uut-eprokken wordt) en veur Win en Bel.

- 01 GEVEURLEK: Vor, Ruu, Loch, Lar, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Tol, Zev, Did, Zed, Sto, Lob || Mar, Haak, Bork, Hei, Rhe, Emm, Kle.
- 02 GEVOORLEK, GEVAORLEK: Gor, Harf, Alm, Eef, Bor, Haa, Groen, Bre, Does, Gies, Lat, Wesv, Groes, Pan || Bat.
- 03 GEVÄÖRLEK: Zut, Bel, Win || Vre, Stlo, Boch.
- 04 LINK: Zut, Wich, Baa.
- 05 GEWAOGD: Eib.

Din: 't Is heel gebeurlek um 'n autoweg aover te staeken.

SCHIPPEREN

schipperen

- 01 SCHIPPERE(N): Gor, Harf, Vor, Loch, Gels, Win, Voo, Doet, Lat, Zev, Lob.
- 02 VIGELEREN: Lich || Vre.
- 03 MOSSELEN: Ruu.
- 04 ANMODDEREN: Bre.

Win: As Jos wat wil, wil José dat neet; dan mo'j schipperen/den middelateur wezzen um ze 't weer met mekare eens te laoten worden. [MIDDELATEUR "bemiddelaar"].

- *In vriejer gebruik:*

- 01 PRAOTE(N): Eef, Wich, Vor, Lar, Bor, Gees, Nee, Lich, Aal, Vars, Tol, Does, Groes, Zev, Pan || Mar, Kle.
- 02 PROBERE(N): Harf, Haa, Ang, Wesv, Zed.
- 03 PROBIEREN: Sil, Zel.
- 04 SPIKKE'LEREN: Bel.
- 05 ORDENEREN: Aal.
- 06 KLETSEN: War.

Nee: As Jos eets wil, wil José dat neet en dan mo'j praoten umme ze wier op denzelfden teks te kriegen.

Zed: Gi-j mot probere um Jos en José bi-j mekaar te kriege.

Groen: I-j mot heel wat pötte bi-j 't veur halen um Jos en José tot allense gedachten te kriegen.

3.2 MAKEN

MAKEN

- 01 MAKE(N): Acht, Liem.

Aal: 't Meek 'm niks uut of e vandage of morgen kommen zol.

Wehl: 't Miek 'm niet uut of e vandaag of margen kommen zol.

Ruu: 't Maken 'm niks uut of e vandage of monn kommen zol.

- *"Proberen te maken":*

- 01 VIGELIERE(N): / Eib 1980 [Telge 1, 22], sHe 1982 [Telge 3, 164], Wesv 1996 [Telge 11, 93].

- 02 VIGELEREN: Gor.

- 03 VIGULEREN: Gels.

Gels: Hee hef hele meddage zitten viguleern, maor hef de klokke neet weer an 't lopen ekregen.

MANIER

- 01 MANIER: Alm, Zut, Gen, Voo, Meg, Sil, Doet, Wehl, Baa, Lat, Zev, Did, Zed, Sto || Emm, Kle.

- 02 MANERE, MENERE: Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Haak.

- 03 MANIERE, MENIERE: Gor, Harf, Eef, Wich, Vor, Lar, Bor, Haa, Vars, Wesd, Zel, Dre, Hen, Tol || Bat.

- 04 MENIER: Does, Wesv, Groes.

Wich: Met de arme zwaaien is 'n goeie manier um andach te trekken.

Vars 1985: Da's natuurlek Jan-Willem zien bedrief um dat zo an te pakken; dén duut niks zonder 'n bedoeling [Telge 6, 38]. [BEDRIEF].

- *Utdrukkingen veur "geen manier van doen":*

- 01 'T LIEK NARGES OP: Wesv, Did, Zed, Pan, Lob.

- 02 'T LIK NARGENS NAO: Lich.

- 03 'T IS GIN WARK: Gor, Haa, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 170].

- 04 'T IS GIEN WERK: War, Wich.

- 05 'T IS GEEN WERK: Zut.

- 06 'T GIF GIN PAS: Gor, Zev.

- 07 'T IS GIN DOEN: Pan / sHe 1982 [Telge 3, 31].
 08 'T IS GIN DOON: Win.

Lich: 't Lik nargens nao um 's aovens late hard toetend met den auto weg te rienn.

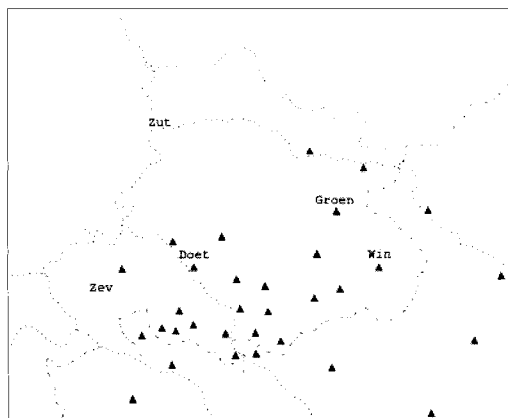
Lich 1991: 'N ONWIES DOON: "een domme manier van doen" [Telge 8, 31].

- *Verg.:* "niet passen, niet behoren".

DÖRVEN

durven

- 01 DÖRVE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Lat, Dui, Groes, Zev, Did, sHe / Lich 1991 [Telge 8, 32], Wesv 1996 [Telge 11, 34] || Bat, Mar.
- 02 DURVEN: Zut, Wesv.
- 03 WAOGE(N): Bor, Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Din, Gen, Voo, Meg, Aze, Vars, Sin, Sil, Wesd, Zel, Doet, Kep, Did, sHe, Zed, Sto / No Acht 1839 [Telge 4, 34], Eib 1980 [Telge 1, 96], Vars 1985 [Telge 6, 398], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Vre, Ges, Ram, Raes, Boch, Anh, Emm, Elt, Kle.
- 04 ANWAOGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 11], sHe 1982 [Telge 3, 3], Vars 1985 [Telge 6, 131].

▲ *waoge(n) 03*

Waogen in de betekenis "durven" is te vinden langs de grenze met Duutsland.

- 05 RISKEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 169] || Ges, Ram, Hei.
 06 'T HA(R)T IN DE PENS HEMME: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 60], Pan 1988 [Telge 7, 48].
 || gin kroos hemme: Kle.

Lar: Dörven; maor wiej zegt: dörrm. [Ok: Nee || Bat].

Bor: Waog 't 's um mie te slaon.

Acht-Tw 1954: Dee-t wög, dee wint; dee-t verlös, dee grint "wie niet waagt, wie niet wint" [Wanink 2].

Win 1971: 't Is 'n klein hundeken, maor 't wög bes ne groten an.

Win 1971: Wi-j könt 't doon maor 't is ne waoge. WAOGE "waagstuk, gok" [Deunk 1, 280].

BEGINNEN

beginnen

- 01 BEGINNE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 25].
 02 ANVANGEN: Vor, Win / Eib 1967 [Moespot 54, 6], Din 1969 [Schriewied 86], Vars 1985 [Telge 6, 25], Gen 1999 [Telge 12, 18].

Bor: Lao'w vandage maor 's vrog met 't wark beginnen.

Lat: Lao'w vandaag maor 's vroeg met den arbeid beginne.

Vor: Lao'w vandage maor 's vrog met 't wark anvangen.

Din 1969: Maor toe 't gensken hiervan heurden, vieng 't an te liepen en vroeg 't met 'n bedruufd stemmeken of 't nog niet wat thuis moch blieven [Schriewied 86].

Vars 1985: Now vraog ik ow: wat mo'j met zo'n keerl anvangen! Dao is toch niks met te beginnen [Telge 6, 25].

Vars 1985: Hie nom zich 'n pruumken en toe niem e zich los (= toe gong 't der an) ZICH LOSNEMMEN [Telge 6, 238].

Acht-Tw 1948: Aover watvonne zied za'k dat smieten? "op welke wijze zal ik dat aanpakken?" [Wanink 1, 218].

Bor: Hoo mo'k door noe toch in vredesname met an "hoe moet ik dat in vredesnaam aan-

pakken". [MET AN MOTTEN].

Vars 1985: 'k Wette niet hoe'k door met an motte. 't Geval zit zo akeleg in mekare [Telge 6, 232].

Win 1971: Ik wete neet boh ik daar met an modde "ik weet niet hoe ik moet handelen" [Deunk 1, 148].

sHe 1982: At 't zo niet geet, dan mowwe de päöl maor verslaon "andere maatregelen treffen" [Telge 3, 111]. [PAOL; VERSLAON].

Lich 1991: Mo'j 't maor 's zeen te schikken dat e der ok op tied is. SCHIKKEN "maatregelen treffen (opdat iets kan geschieden)" [Telge 8, 104].

Win 1971: Hee geet zik heel wat op 't ende zetten; hee geet zik heel wat bi-j 't ende halen. ZIK HEEL WAT OP 'T ENDE ZETTEN, ZIK HEEL WAT BI-J 'T ENDE HALEN "iets groots gaan ondernemen" [Deunk 1, 57].

Kot veur 1934: "Wat roek i-j lekker, Willem". "Ikke? Roeken?", zae Willem en wier nog roder as e al was. Willem wol gaerne ovver heel wat anders an 't praoten kommen, maor kon aerste gin anvat kriegen. Endelek zae e: "k Hebbe ok nog ne haze zeen lopen" [Meinen 2b, 85]. [ANVAT KRIEGEN "een begin krijgen"].

Acht-Tw 1948: Noo kan 't angaon "nu kan het beginnen" [Wanink 1, 67].

Wesv 1996: Zet de scheer der mar in "begin maar" [Telge 11, 79]. [SCHEER].

Gels 1884: Now, daar gink 't schaopscheren an. Truken voolt de haande vuur 't lief en ik trae der in. Ik geve mi-j op, maor kasmaaks! Daor ligge ik op de rugge in 't water [GV-alm 202/203]. [SCHAOPSCHEREN; ok: / Kot 1911 (Meinen 2, 133)].

Pan 1988: As der wat georganiseerd mot worre, zal die 't touw niet ien de moel neme. 'T TOUW IEN DE MOEL NEME "het voortouw nemen; het initiatief nemen, zelf beginnen zonder af te wachten wat anderen gaan doen" [Telge 7, 139].

Win 1971: ANSTALTE MAKEN "voorbereidingen treffen voor waar men aan beginnen wil" [Deunk 1, 10].

UUTSTELLEN

uitstellen

01 UUTSTELLEN: Gor, Harf, Alm, Vor, Ruu, Bor, Aal, Voo, Meg, Ulf, Sil, Zel, Doet, Gaa, Hen, Zev, Zed, Sto, Lob.

02 OETSTELLEN: Gels, Eib, Bel, Groen, Win || Haak.

03 OPZETTEN: / Kot veur 1934 [Meinen 2b, 42].

04 OPSCHOTJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 157].

05 OPSCHOEVEN: / Harv 1966 [Moespot 52, 8].

Doet: Jos wol meteen weggaon, maor José wol 't weggaon nog uutstellen.

Ulf: Jan wol meteen beslissen moor Piet wol 't besluit nog effen uutstellen.

Bel: Jan wol met-ene 'n besloet nemmen, maor Piet wol 't besloet nog aemm oetstellen.

● In vriejer gebruik:

01 WACHTE(N): Gor, Harf, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Haa, Gen, Vars, Wesd, Dre, Tol, Lat, Wesv, Did, Lob.

02 WOCHTEN: Nee, Eib.

03 AFWACHTE(N): Does, Her.

04 BLIEVE(N): Gor, Zut, War, Vor, Ruu, Lar, Nee, Groen, Aal, Bre, Kep, Hen, Baa, Lat, Groes.

05 REKKE(N): Wich, Eib, Lich, Does, Wesv, Zed.

06 DRÖKKELE(N): Win, Gies.

07 'T AN ZEEN: Gor, Eef, Rek, Aal, Din, Wehl, Kep, Dre || Bat.

08 'T BEKIEKEN: Harf, Groen, Lich, Hen.

09 'T ONDER OGEN ZEEN: Loch.

Gees: Jos wol met-ene votgaon, maor José wol nog aemm wachtn.

Wesv: Jos wol medeen weggaon, mar José wou 't vertrek nog wah rekke.

Gies: Jos wilde gaon, maor José drökkelde nog wat.

Wehl: Piet wol 't nog 's effen aanzien.

Groen: Piet wol 't nog effen bekijken.

● Utdrukkingen veur "uitstellen":

01 'T OP DE LANGE BAANKE SCHOEVEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 70].

02 DE KAT(TE) UUT DE(N) BOOM KIE-

- KE(N): Zut, Loch, Haa, Bel, Ulf, Wesv.
 03 DER 'N NACHT AOVER SLAOPEN: Wich, Tol.
 04 DER NOG MET HENDOON: Aal, Win.

● "iets op zijn beloop laten":

- 01 ARGENS MET HENDOEN: Hen, Ang / Vars 1985 [Telge 6, 137].
 02 ARGENS MET HENDOON: Haa / Lich 1991 [Telge 8, 51].
 03 ÖRGES MET HAERDOEN: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 46].
 04 ARGENS MET HEERDOEN: / Vars 1985 [Telge 6, 137].
 05 ARGENS MET HEERDOON: / Lich 1991 [Telge 8, 50].
 06 IETS LAOTEN GEWORDEN: / Gaa 1945 [Van Velzen 2, 79].

Gen 1999: Laot de kat maor zeiken, at de zolder maor dicht is "laat alles maor op zijn beloop" [Telge 12, 181]. [KAT; ZEIKEN; ZOLDER].

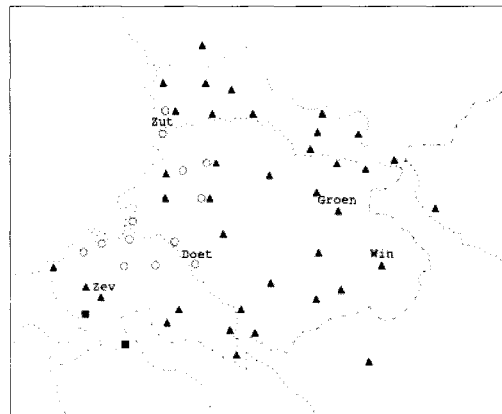
Win 1964: Albert mos der maor met hendoon en toozeen dat Dina zich neet te völle opwon en zich veural neet te drok maken. Miskiëns kwam ze dan over dee wondere bujen overhen [Oelenwanne 68].

Gaa 1945: Grades-eume zei: "Mina, dat kö'w niet laoten geworden. Ik halen de dokter. De jonge is slim ziek" [Van Velzen 2, 79].

WARKEN

werken

- 01 WARKE(N): Gor, Harf, Alm, Eef, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Hen, Baa, Tol, Wesv, Groes, Zev, Zed, Sto / No Acht 1883 [Telge 4, 79], Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 121], Wesv 1996 [Telge 11, 95], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Bat, Vre, Rhe.
 02 WERKE(N): Zut, Eef, Wich, Vor, Doet, Wehl, Kep, Hen, Does, Ang, Gies, Lat, Did.
 03 WAER(E)KE: Pan, Lob / Pan 1988 [Telge 7, 152].
 04 ARBEIDEN: Eib, Groen, Lich, Win, Vars, Kep || Stlo, Bork, Raes, Boch.
 05 ARBEIE(N): Voo, Meg, Zed, Sto / Gen

- ▲ warke(n) 01   ○ werke(n) 02
 ■ waer(e)ke 03

't Standaardnederlandse warkwoord werken is op-egeven veur 't westen van Acht en Liem. 't Geld Eil hef waerken. Verg. ok de kaartjes op blz. 935 (stark/sterk/staerk) en blz. 695 (marken/merken).

1999 [Telge 12, 20] || Vre, Hei, Emm, Kle.

Rek: Alle monn begunt Jos um acht uur te warken.

Zut 1999: Als iemand zei: "Ik mot gaon werken", kon hij schertsend als antwoord krijgen: "Werken lig achter Wernsveld". Daarmee werd de buurtschap Warken -gelegen tussen Warnsveld en Almen- bedoeld. Als vervolg op deze zegswijze werd nog wel eens gezegd: "En a'j wat wil wodden, mo'j näör Vodden", waarmee bedoeld werd dat in Vorden voor-aanstaande personen woonden. [Schaars 2, 100].

Gen 1999: Arbeien is veur den domme en eerpels schillen is veur den kromme "schertsend gezegd om aan te geven dat ieder het werk moet doen waar hij geschikt voor is" [Telge 12, 43].

Eib 1980: DEN ZELLEN ANHEBBEN "aan het werk zijn" [Telge 1, 100].

sHe 1982: Met de vleermuus op 't land staon "in de schemering op het land (aan het werk) zijn" [Telge 3, 165]. [VLEERMOES].

Acht-Tw 1948: Wee 's nachens hen visken geet, mot dagens de nette dreugen "wie 's nachts (of 's avonds laat) werkt, kan overdag niet goed werken" [Wanink 2].

Aal: AN 'T VLEEG-ENDE ZITTEN "aan de kant zitten waar gewerkt moet worden".

Acht-Tw 1954: Den enen sprekt 't bedde, den aanderen leg der zik in "men oogst in de regel zelf niet de vruchten van zijn arbeid" [Wanink 2].

Pan 1988: STIEKUM DEURDOEN "in rustig tempo doorwerken" [Telge 7, 28].

● "Doorgaan met werken":

01 VEDANGAON: Gor, Harf, Alm, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Win, Kep || Mar.

02 GASKEN: Aal.

03 DEURHOLDEN: Aal.

04 DEURDOEN: / sHe 1993 [Telge 3, 194].

05 GANGS BLIEVEN: Eef.

sHe 1993: Allé; doet 's deur! DEURDOEN "doorgaan (met werk)" [Telge 3, 194].

Gen 1999: Nog efkes toepakken, dan hebben wi-j de arbeid an de kant. TOEPAKKEN "doorzetten" [Telge 12, 159].

Win 1976: ENE DE VEUTE WISKEN "iemand aanwijzingen geven voor werk dat hij nog niet eerder gedaan heeft" [Aessink 4, 56].

Win 1971: ZIEN BESTE METWARKEN "zo goed mogelijk meewerken" [Deunk 1, 22].

Win 1971: As te deuste was te kaste, wat wi-j dan nog meer "men kan niet meer dan zijn best doen" [Deunk 1, 45; ok: / Groen 1994 (Telge 9, 29)].

Vars 1985: Wat veur materiaal verarbeidt i-j-luu door bi-j ow op de fabriek [Telge 6, 372]. [VERARBEIDEN "werkende verbruiken"].

● "Tijdsspanne waarin gewerkt wordt":

sHe 1982: De eerste roefel "het begin van een omvangrijk werk" [Telge 3, 125]. [ROEFEL].

Acht ca 1830: TOEKE ROFFEL "tijdsspanne waarin hard gewerkt is" [Telge 4, 10].

Vars 1985: Vrogger was 'n schoft arbeiden van zes tut 12 uur. SCHOFT "periode van werken die niet onderbroken wordt door een lange pauze" [Telge 6, 303; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 139)].

● *Utdrukkingen veur: "moeten gaan werken (en dus niet meer naar school gaan om verder te leren)":*

01 DEUR DEN HAAM MOTTE(N) KIEKE(N): / Vars 1985 [Telge 6, 130], sHe 1993 [Telge 3, 196].

02 DEN HAAM ANKRIEGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 130].

03 DEN HAAM AANKRIEGE: / sHe 1993 [Telge 3, 196].

04 DEN HAAM UMGEHANGEN KRIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 67].

05 DEN HAAM AANGEMAETEN KRIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 67].

06 'T HAAM ONKRIEGE: / Pan 1988 [Telge 7, 46].

07 DE PLOEG LEREN TREKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 268].

Vars 1985: In dat gezin hebt de blagen al vrog deur den haam motten kieken/den haam an-ekregen/de ploeg leren trekken = al jonk motten arbeiden [Telge 6, 130/268].

Pan 1988: Vrogger, a-j van de laegere schol kwam, kree-j meteen 't haam on [Telge 7, 46].

sHe 1993: 'T HAAM AL VROG AANKRIEGE "al jong moeten werken" [Telge 3, 196].

Geld Eil 2e h 19e e: DEUR DEN HAAM KIEKEN "in staat zijn tot werken" [Telge 4, 118].

● *'t Zelfstandege naamwoord "werk" hef dezelfde klinkervariatie as in 't warkwoord "werken". In de streek woor arbeiden, arbeie(n) veurkump, is 't zelfstandege naamwoord arbeid ok op-egeven.*

Win 1977: MANS(E)LEUWARK "mannenwerk". VROUW(E)LEUWARK "vrouwenwerk" [Deunk 1, 140/271].

Vars 1985: VROUWLUU-ARBEID is niet zwoor mor is eigelek zelden kloor [Telge 6, 394].

● *'t Verschil tussen WARK en ARBEID:*

Win: Wark en arbeid bunt 't zelfde. [Ok: Meg, Zev, Did || Vre].

Eef: 't Zelfstandege naamwoord "arbeid" wordt in 't spraokgebruuk neet zovölle ebruukt as "wark" of "werk". [Ok: Zut, Tol].

Ruu: Arbeid is 'n olderwetser woord as wark. [Ok: Lat].

Bor: Arbeid is minder as wark: wat 'n dommen arbeid.

Aal: Wark is rumer as arbeid. I-j könt wel zeggen: kloor met 't wark/den arbeid; an 't wark/an den arbeid; smereg wark/smeregen arbeid; zoer wark/zoeren arbeid. Maor in: wark maken van, 't is gin wark, naor 't wark, van mien wark bun'k schilder, kantoorwark, köj 'wark' neet vervangen deur 'arbeid'.

Voo: I-j könt wel zeggen: "Da's 'n goed wark wa'j daor doet", maor niet: "Da's 'n goeien arbeid wa'j daor doet".

Gor: Arbeid is 't zwoore boerenwark of 't buten warken in de bos, in den tuin. [Ok: Alm, Hen]. Wark is 'n algemeen begrip: huusholdelek wark, huuswark (van schole).

Vars: Zwoor wark is vake arbeiden. Huttenkeerls en luu in de steenfabrieken en op 't land arbeidt; 'n horlogemaker warkt maor arbeidt niet.

Groes: Arbeid is veural wark in 'n fabriek. [Ok: || Emm].

Wehl: Arbeid is meer los werk; werk is bij ons: vas werk. [Ok: Sto].

Ang: Arbeid is concreter as wark: hie hef wark zat, maor: wat he'k 'n arbeid gehad um die koe uut de sloot te kriegen. [Ok: Tol].

Wesv: Hi-j het net zoveul verstand van wark as 'n koe van warm vraete.

● *"Karweitje, klusje":*

- 01 AKKEFIETJE: / Lar 1885 [Postmeter 1, 50], Kot 1911 [Meinen 2, 128], Vars 1985 [Telge 6, 13].
- 02 FOSSELWARK: / Win 1971 [Deunk 1, 65], Lich 1991 [Telge 8, 40].
- 03 TOO-TAS: / Win 1971 [Deunk 1, 244], Lich 1991 [Telge 8, 125].
- 04 TOO-TAS WARK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 196].
- 05 HENTWIER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110].

● *"Kleine karweitjes doen":*

- 01 AFMOSELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 3], Lich 1991 [Telge 8, 11].
- 02 MOSELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 148], Eib 1980 [Telge 1, 53].
- 03 MOSKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 148].
- 04 HARUMMEKNOOIEN: / Win 1971 [Deunk 1, 86].

05 HERUMMEKNOOIEN: / Win 1971 [Deunk 1, 86].

06 RONDKRUMELE: / Pan 1988 [Telge 7, 115].

07 RONDKRUMMELEN: / Gen 1999 [Telge 12, 134].

08 PÖTTEREN: / Lich 1991 [Telge 8, 93], Gen 1999 [Telge 12, 128].

Win 1971: Ik heb alles umme 't hoese 'n betken af-emosseld "ik heb alles om het huis een beetje opgeknapt" [Deunk 1, 3/148].

Win 1971: Tut half elvene he'k nog zo luk harummeknoid en doo bun'k nao bedde egaone [Deunk 1, 86].

Pan 1988: Onze vad krumelt nog wah rond [Telge 7, 115].

Lich 1991: Dén olden man is al midden negenteg ewes, maor hee mosselt nog adeg wat af um de boerderi-je. Hee pöttert nog 'n betjen op de boerderi-je [Telge 8, 11].

Win 1971: Ne korten nözze is gauw esnuutet "een klein karweitje is gauw verricht" [Deunk 1, 220].

● *"Moeilijk werk":*

Acht-Tw 1948: JÖDDENTOER "moeilijk werk" [Wanink 1, 117].

Acht-Tw 1948: 'N ÄÖZEREG GEDOOTE "een vies en moeilijk karwei" [Wanink 1, 99].

Vars 1985: Wat licht liekt, zal vaak lasteg gaon: hoe zwoorder hamer, hoe lichter slaon [Telge 6, 211].

Gen 1999: Wie iezer wil smejen, mot hard an de blaosbalg trekken "wie iets moeilijks wil doen, moet er zich inspanning voor getroosten" [Telge 12, 30]. [IEZER; SMEJEN; BLAOSBALG].

Gen 1999: 'N GLÄÖJENDE PIEP ROKEN "een moeilijk karwei moeten verrichten" [Telge 12, 63].

Wesv 1996: Biet door 't staol mar 's uut "gezegd als iemand iets moeilijks moet doen" [Telge 11, 84].

● *"Veel werk":*

01 'N PENS(E) VOL WARK: / sHe 1982 [Telge 3, 113], Vars 1985 [Telge 6, 261].

02 'N PAENS WAERK: / Pan 1988 [Telge 7, 102].

- 03 'N SLAG WAERK: / Pan 1988 [Telge 7, 125].
 04 NE HALS VOL WARK: / Win 1976 [Aessink 4, 30].

Zel 1936: Och jao, Garritjen kon wel 's prut-teln as 't wark eur aover de kōrf liep, maor dan kon ze 't op-ens weer uutschatern [Klokman 3, 35]. [AOVER DE KÖRF LOPEN "(gezegd van werk) te veel worden"].

sHe 1982: 't Is gin doen um al die blaer weg te harke. GIN DOEN BUN "onbegonnen werk zijn" [Telge 3, 31].

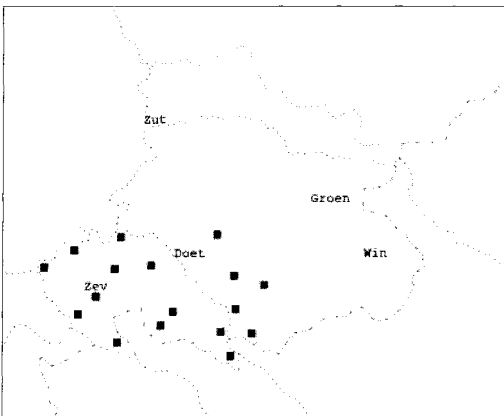
Win 1971: 't Zoot der naor oet dat 't vandage waer ne richtegen schoppendag gevven zal. SCHOPPENDAG "dag waarop men door het weer (regen, sneeuw e.d.) genoodzaakt is zijn werk binnenshuis (o.a. in de schoppe = schuur) te zoeken [Deunk 1, 206; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 105)].

Vars 1985: Mo'j dat allemaole nog kloor maken? Dan kō'j nog wel trad vatten! TRAD KÖNNEN VATTEN "nog veel werk te doen hebben" [Telge 6, 352].

PROBEREN

proberen

- 01 PROBERE(N), PREBERE(N): Acht;

■ *probiere(n) 02*

Probiere(n) as variant van proberen is veural veur de Liem en veur vijf plaatsen in 't zuden van den Acht op-egeven. 't Hef 'n grotere verpreiding as commandiere(n) (blz. 918) en prakkeziere(n) (blz. 725).

- Gies, Zed || Bat, Mar, Haak.
 02 PROBIERE(N): Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel; Liem.
 03 ZEEN: Vor, Ruu, Lar, Nee, Aal, Win.
 04 ZIEN: Kep, Hen, Ang, Lat.
 05 KIEKEN: Wich, Ruu, Lich, Aal, Win.
 06 VERZUKE(N): Meg, Vars, Wehl, Zev, Sto / umg Zut 1859 [v. Heeckeren 1, 7, 19], sHe 1982 [Telge 3, 163], Pan 1988 [Telge 7, 147], Gen 1999 [Telge 12, 168].
 07 VERZEUKEN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 263], Lich 1991 [Telge 8, 135] || Boch.
 08 NE POGING WAOGEN: Ruu, Lich.

Does: Ik kan niet zo goed zingen, maor ik wil wel 's preberen of ik de wies nog ken.

Lat: Ik wil wel 's zien of ik 't wieske nog ken.

Umg Zut 1859: Zie zochten 'm (Jezus) dan te griepen, maor niemand sloeg de hand an 'm [v. Heeckeren 1, 7, 30]. [ZEUKEN].

Vars 1985: Ze hebt de massiene al wel in mekare ezet, mor ze bunt der nog met an 't uutprobieren hoe 't lopen mot. UUTPROBIEREN "onderzoeken" [Telge 6, 363].

Gen 1999: Hent vigeliert zich altied alles tot op de baojem uut. ZICH WAT UUTVIGELIEREN "iets uitzoeken" [Telge 12, 53].

Bel: Hee hef precies oet-evikeleerd hoo hee in Amsterdam kommen kon. [OETVIKELEREN].

ÄÖZEN

hard werken, zwoegen/zwaar werk verrichten

In wat warkweurde zit behalve "hard werken" andere aspecten as: "lange tied hard werken", "met meujte hard warken" en "hard warken maor neet vōlle opschetten/verdenen".

- 01 ÄÖZEN: Acht / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101], Eib 1980 [Telge 1, 5], Lich 1991 [Telge 8, 15] || Bat.
 02 PEZE(N): Eef, Zut, Gels, Groen, Lich, Sil, Kep, Dre, Tol, Wesv, Groes, Zev, Zed, Sto / Eib 1980 [Telge 1, 62], Vars 1985 [Telge 6, 263].
 03 POKKELE(N): Nee, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Wehl, Kep, Zev, Zed, Pan, Lob / Win 1976 [Aessink 4, 32], Eib 1980 [Telge 1, 65], sHe 1982 [Telge 3, 118], Vars 1985 [Telge 6, 270], Lich 1991 [Telge 8, 92], Gen 1999 [Telge 12, 128].

- 04 POEKELE: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 117], Pan 1988 [Telge 7, 107].
- 05 PLOETEREN: Zut, Lar, Bor, Haa, Eib, Gen, Meg, Doet, Wehl, Tol / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 162] || Bat.
- 06 VREUTEN: Gor, Zut, War, Rek, Groen, Win / Win 1971 [Deunk 1, 270], Lich 1991 [Telge 8, 139].
- 07 VRUTE(N): Voo, Vars, Wehl / Din 1939 [Vr A'dam 7, 6], Ulf 1939 [Vr A'dam 7, 6], sHe 1982 [Telge 3, 168], Gen 1999 [Telge 12, 179].
- 08 PIEZAKKE(N): Groen, Aal, Vars, Wehl, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 115], Vars 1985 [Telge 6, 264], Pan 1988 [Telge 7, 105], Lich 1991 [Telge 8, 90], Wesv 1996 [Telge 11, 72], Gen 1999 [Telge 12, 124].
- 09 EZELE(N): Eib, Wesv, Sto.
- 10 SLOVE(N): Kep, Tol, Zev.
- 11 BEUNEN: Eef, Vor, Gels / Eib 1980 [Telge 1, 9] || Bat.
- 12 SCHOFTEN: Aal, Meg / Gen 1999 [Telge 12, 139] || Rhe.
- 13 SAPPELEN: Ruu, Aal / Vars 1985 [Telge 6, 295].
- 14 ZABBELE: / sHe 1982 [Telge 3, 176].
- 15 ZWOEGE: Zed, Lob.
- 16 SCHOREN: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 305], Lich 1991 [Telge 8, 105].
- 17 SCHROEVE: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 123].
- 18 ZUWWELEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 288].
- 19 ZÖWWELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 288].
- 20 TÄÖZEKEN: Wehl, Kep.
- 21 HIJSEN: Tol.
- 22 SLUCHTEREN: Aal / Vars 1985 [Telge 6, 317].
- 23 MASSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 140], Win 1971 [Deunk 1, 141], Eib 1980 [Telge 1, 51], Vars 1985 [Telge 6, 228].
- 24 HASSEMASSEN: / Acht-Tw 1048 [Wanink 1, 140].
- 25 HELZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 109], Win 1971 [Deunk 1, 89], Win 1976 [Aessink 4, 29], Eib 1980 [Telge 1, 32].
- 26 MA(R)TELEN: / Eib 1980 [Telge 1, 51], Vars 1985 [Telge 6, 223], Lich 1991 [Telge 8, 76].
- 27 ADAMMEN: / Lar 1927 [Heuvel 1, 288], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 66].
- 28 KLA EJEN: / Acht 1882 [Telge 2, 64].
- 29 KLEIEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 122].
- 30 MOGGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 145]
- 31 MOGGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 145]
- 32 BOZELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 77].
- 33 MORE: / Pan 1988 [Telge 7, 91].
- 34 ZWEULEN: / Win 1971 [Deunk 1, 289].
- 35 BÖGGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 30].
- 36 HEISTEREN: / Lar 1924 [Langeler 1, 145].
- 37 PODDEJAKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 162].
- 38 KRUKKE: / sHe 1982 [Telge 3, 88].
- 39 BIZZEN: / Eib 1980 [Telge 1, 10].
- 40 BOKERE: / Pan 1988 [Telge 7, 21].
- 41 HINGSTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 74].
- Alm:** Ze mossen nogal äözen um de stobben kapot te kriegen.
- Sto:** Peze jonges, anders krie we de arbeid niet op tied kloor.
- Eib:** Wat 'n ezelen um de gravens schone te kriegen. Ze mossen pokkelen um de rogge vuur 't schoer binnen te kriegen.
- Wehl:** Ien den häöjtied mos der arig geploeterd worden.
- Voo:** Dén keerl lig dag en nach te vruten.
- Aal:** Hee mot adeg piezakken/sappeln um an de kost te kommen.
- Kep:** Hie kon den zworen koffer haost niet alleneg beuren; hie mos der nogal met täöze-ken.
- Tol:** Ze stonnen an de paol te hijsen maor konnen 'm niet uut de grond kriegen.
- Din 1939:** Vruten as 'n wule "hard werken" [Vr A'dam 7, 6].
- Ulf 1939:** As 'n wuul op 't land liggen te vruten [Vr A'dam 7,6].
- Win 1971:** ZWOGEDAG "dag van hard werken" [Deunk 1, 290].
- *Utdrukkingen veur "hard werken":*
- 01 ZICH UUT DE NAOD WARKE(N): Aal, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 235].
- 02 ZICH UUT DE NAOD WERKEN: Zut.
- 03 ZICH 'T SCHOMPES WARKE: / sHe 1982 [Telge 3, 130], Wesv 1996 [Telge 11, 80].
- 04 ZIK DE SAPPEL WARKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 199].
- 05 ZICH KAPOT SCHOREN: / Vars 1985 [Telge 6, 305].
- 06 WARKEN AS 'N PEERD: / Lar 1924 [Lan-

geler 1, 135].

sHe 1982: Zo kump 't luie zweit nog 's los "gezegd over of tegen iemand die niet gewend is hard te werken maar het opeens noodgedwongen wel moet" [Telge 3, 181]. [LUI; ZWEIT; LOSKOMME].

Hen: Van iemand die van ze laeven 'n hoop werk verzet hef, wordt wel ezegd: "Dén hef 'n hoop zwil in de hande". [Ok: Bor, Bre].

Win 1976: ZWIL IN DE KNÖKKELE HEBBEN "gewoon zijn hard te werken" [Aessink 4, 69].

Gen 1999: 'N FLINKE ROEF ZETTEN "hard aan het werk zijn" [Telge 12, 133].

Acht-Tw 1948: 't Is schraanseln um an de kost te kommen. SCHRAANSELEN, SCHRABBELEN "ploeteren en zuinig zijn" [Wanink 1, 176].

Win 1971: Met schranseln he'w der net kommen können. SCHRANSELEN "door hard werken en zuinig zijn aan geld komen" [Deunk 1, 207].

Zed: Hard warke zonder veuruut te kommen is: MIERE [ok: /sHe 1982 (Telge 3, 99)].

Vars: Vervaelend zwoor wark wa'j 't beste in 't vertöchteleke doen könt –zoas de stal uutmesten– is 'n nooddruftegen arbeid. [NOOD-DRUFTEG].

● *Utdrukkingen veur "flink doorwerken":*

01 ANPOTEN: Ruu, Aal.

02 POOT-AN SPÖLLEN: Aal / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 163].

03 'T GAT DER VEUR HOLLEN: / Win 1976 [Aessink 4, 42].

Vars 1985: Naoda'k ziek bunne ewest, trap ik niet meer zo hard op de schuppe. NIET MEER ZO HARD OP DE SCHUPPE TRAPPEN/STAMPEN "het kalmer aan doen" [Telge 6, 308/331].

● *Utdrukkingen veur "hard willen gaan werken":*

01 DE BUTTE DER VUUR ZETTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80].

02 DE MOUWEN OPSTREUPEN: / Eib 1980 [Telge 1, 60], Vars 1985 [Telge 6, 255].

03 DE SCHOF DER ONDER ZETTEN: / Win 1976 [Aessink 4, 33], Eib 1980 [Telge 1, 72], Gen 1999 [Telge 12, 139].

● *Utdrukkingen veur "hard kunnen werken":*

01 HEEL WAT AN KÖNNEN: / Vars 1985 [Telge 6, 20].

02 HEEL WAT OET DE ZIED KÖNNEN ZETTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 283].

03 HEEL WAT IN DE BOKS HEBBE: / Wesv 1996 [Telge 11, 27].

Vars 1985: A'j der van ene zekt: dén kan heel wat an, dan bedoel i-j dat e òf dufteg kan etten òf dufteg kan arbeiden [Telge 6, 20].

Acht-Tw 1948: De ole boer gaf met 't wark 't nog mennegen jongen keerl te raonn "menige jonge man kon niet op werken tegen de oude boer" [Wanink 1, 169]. [RAODEN].

● *"Zich inspennen":*

01 ZICH PLAOGE(N): Ruu, Aal, Hen, sHe, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 177], Eib 1980 [Telge 1, 63], sHe 1982 [Telge 3, 116], Vars 1985 [Telge 6, 266] || Raes, Rhe, Boch.

02 ZICH VIES HEMME: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 63].

03 ZICH GOOD HEBBEN: Lich, Aal, Din.

04 ZICH GOED HEMMEN: / Vars 1985 [Telge 6, 139].

05 ZICH ADEG HEBBEN: Kep.

06 ZIK NEREG HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 146].

07 ZIK HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 86].

08 ZICH GOED HOLLEN: Ang.

09 ZICH BROEKEN: Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 82], Win 1971 [Deunk 1, 36], Eib 1980 [Telge 1, 13], Lich 1991 [Telge 8, 27].

10 ZIK GEBROEKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 68].

11 ZICH WEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 276], Vars 1985 [Telge 6, 404].

12 ZIK ANSTRENGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 11], Gen 1999 [Telge 12, 17].

13 ZIK REUREN: / Win 1971 [Deunk 1, 191].

Ruu: "Lao'w ons nog 's effen good plaogen", zae den knech tegen de andere jongs.

Zed: Door he'k mien vanmiddag efkes vies

gehad: 'k heb mien in 't zweit gewark.

Win 1976: Zik met de borste op iets tooleggen "met veel ambitie werken" [Aessink 4, 35].

Win 1971: Adde wi-j uns daor allemaole 's väärsmiet, kump 't bes good. ZIK EVERS VÄÖRSMIETEN "zich ergens voor inspannen" [Deunk 1, 268].

Win 1976: Ze mozzen bi-j dat wark de tene dufteg in 't zand zetten. DE TENE IN 'T ZAND MOTTEN ZETTEN "zich moeten inspannen" [Aessink 4, 70].

O Acht 1982: Hee hef zich alles van den hoed of-ereppeld "hij heeft zich zó ingespannen dat hij er mager van is geworden" [Doetinchem Thuis 23-11-1982].

Gen 1999: A'j op tied kloor wilt zun, dan zö'j der baeter an motten. DER BAETER AN MOTTEN "harder moeten werken" [Telge 12, 16].

● "Zich uitsloven":

- 01 ZICH UUTSLOVE(N): Acht, Liem || Bat.
- 02 ZICH DEURDOON: Eib / Eib 1980 [Telge 1, 16].
- 03 ZICH DUURDOON: Nee.
- 04 ZICH OET DE HÄÖKE LOPEN: Eib.
- 05 ZICH DE BEEN UUT DE KONT LOPE: Zed.
- 06 ZICH DE BEEN UUT DE KONT RENNE: / sHe 1982 [Telge 3, 83].
- 07 ZICH DE BENE UUT 'T GAT LOPEN: / Win 1971 [Deunk 1, 17], Vars 1985 [Telge 6, 39].
- 08 ZICH 'T SCHRIT UUT DE BOKSE LO-

Hee löp zich de bene uut 't gat.

PEN: Ruu.

- 09 ZIK 'T GAT OET DEN HÄÖKE LOPEN: / Win 1976 [Aessink 4, 46].
- 10 ZIK DE BENE IN DE KNUPPE LOPEN: / Win 1976 [Aessink 4, 57].
- 11 ZIK 'T VEUR OET DE HAKKEN SPRINGEN: / Win 1976 [Aessink 4, 64].
- 12 'T SLIM OP DE BASSEN HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].
- 13 'T SLIM OP DE HUPPEN HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].

Tol: Mo'j Jos weer 's zien pezen; wat slooft e zich weer uut.

Vars: Heb maor gin armoed met dén luiwammes want hie verrukt zich niet. ZICH VER-RUKKEN "zich overwerken".

● In vriejer gebruik:

- 01 ZICH DRUK MAKE(N): Zut, Ruu, Bor, Nee, Rek, Lich, Aal, Tol, Did, Pan.
- 02 DER OP GAON: Wehl, Kep, Hen, Did.
- 03 DER AOVER-OET WAEZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 151].
- 04 TE KLANKE GAON: Loch.

Zut: Mo'j Jos weer 's zeen äözen; wat maakt e zich weer druk.

Acht-Tw 1948: Ze beunt der aover-oet um 't heuj in den barg te kriegen [Wanink 1, 151].

Gor: 'n OGENDEENDER is 'n keerl dén zich uutslooft.

Lich 1991: PÖTTERKLAOS "druk baasje" [Telge 8, 95].

Eib 1980: Ik hebbe nogal 'n sleppereg laeven. SLEPPEREG "moeizaam en druk" [Telge 1, 74].

● "(Zich) afmatten, (zich) uitputten":

- 01 (ZIK) AFÄÖZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 4], Lich 1991 [Telge 8, 10].
- 02 (ZICH) AFPLAOGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 4], Lich 1991 [Telge 8, 11].
- 03 (ZICH) AFMA(R)TELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 9].
- 04 ZICH OFMARTELEN: / Gels 1884 [GV-alm 196].
- 05 ZICH AFBEULEN: / Vars 1985 [Telge 6, 5].
- 06 (ZIK) AFBEUNEN: / Eib 1980 [Telge 1,

- 58].
- 07 (ZICH) AFPEIGEREN: / Vars 1985 [Telge 6, 9].
- 08 (ZIK) AFHELZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 3].
- 09 (ZIK) AFMEUNN: / Win 1971 [Deunk 1, 4].
- 10 (ZIK) AFKWAELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 3], Gen 1999 [Telge 12, 10].
- 11 (ZIK) AFRAKKEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 4].
- 12 ZIK OFRAKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 153].
- 13 ZIK OFRAKKEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 153].
- 14 (ZICH) AFMOERKSEN: / Gen 1999 [Telge 12, 11].
- 15 ZICH TE SCHANDE MAKEN: / Lich 1991 [Telge 8, 102].
- 16 ZICH 'T LAPLAZARUS WARKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 207].

Win 1971: Wi-j hebt uns af-erakkerd umme 't wark intieds klaor te kriegene. Dao wi'k neet warken, dao rakkert ze ow af [Deunk 1, 4].

Vars 1985: Zit ow toch niet af te mattelen met dén kruwagen; doe toch effen 't peerd veur de kore.

Eib 1980: Ie mot de peerde neet zo ofbeunen [Telge 1, 58].

Win 1971: Hee leg der zik met de borste op too "hij spant zich erg in" [Deunk 1, 33]. [ZIK ARGENS MET DE BORSTE OP TOOLEGGEN].

● *"Moeite doen (om iets te bereiken)":*

- 01 MAROTTE DOEN: Wesv.
 02 MEROTTE DOEN: Her.
 03 MARTELEN: Vor / Vars 1985 [Telge 6, 223].
 04 TRACHTEN: / Eib 1980 [Telge 1, 85].

Wesv: Hi-j het alle marotte gedaon um verkering met eur te kriege.

Her: Hi-j miek van alle merotte um mar niet naor 't waerk te hoeve gaon.

Vor: Op 't stampvolle perron stonnen de leu te martelen um 'n plaetsken te kriegene in den trein.

Eib 1980: Hee tracht der neet nao. TRACHTEN NAOR "moeite doen voor" [Telge 1, 85].

Win 1971: Dee klokke kan'k neet meer op slag kriegene, ik zitte der al ne hele tied met te äözene. ÄÖZEN "moeite met iets hebben" [Deunk 1, 165].

Pan 1988: ZAT TE DOEN HEMME MET "moeite hebben met (iets)" [Telge 7, 156].

Pan 1988: KRASBORSTELE, KRATSBORSTELE "(ergens) veel mee te stellen hebben" [Telge 7, 74].

Vor: "Hee hef 't bord met martelen läög egeten", zeg iej as der ene met völle meujte wat edaone hef.

Acht 1882: ZIK NIET LANK MAKEN VEUR IETS "geen moeite doen voor iets" [Telge 2, 77].

Vars 1985: Wi-j wollen den boom op den wagen beuren, mor halverheugte stonnen wi-j der met te hollen. STAON TE HOLLER "martelen, tobben, het genoemde als oorzaak van moeite en last hebben" [Telge 6, 147].

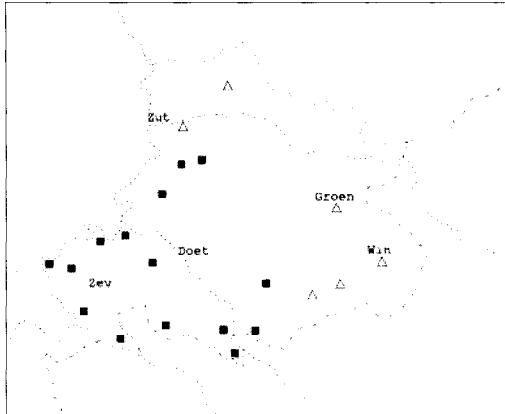
Lar 1927: Feile kerels. FEIL "werkgraag" [Heuvel 1, 463].

VRUTERD

'n Vruterd is 'n keerl dén hard warkt.

- 01 VRUTERD: Wich, Vor, Gen, Voo, Meg, Vars, Wehl, Tol, Ang, Wesv, Dui, Sto, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 412], Pan 1988 [Telge 7, 151].
- 02 VRUTER: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 395].
- 03 VRUUTDUVEL: Gies, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 151].
- 04 VRUUTKONT: / Wesv 1996 [Telge 11, 97], Gen 1999 [Telge 12, 179].
- 05 VRUUTKLOOT: Pan.
- 06 VREUTERD: Groen, Aal, Bre, Win.
- 07 VREUTER: War.
- 08 VREUTEDEER: Lar.
- 09 ÄÖZERD: Eef, Wich, Vor, Ruu, Gees, Groen, Aal, Win.
- 10 ÄÖZER: Eef, War.
- 11 ÄÖZEPETER: Bor, Rek, Bel, Groen, lich.
- 12 WARK-EZEL: Gor, Gees, Eib, Bel, Hen, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 399].
- 13 WERK-EZEL: Wich, Wehl, Hen, Does.
- 14 WARKPEERD: / Vars 1985 [Telge 6, 399].
- 15 WARKDUVEL: Zev.

■ vruterd e.v. 01-05   △ vreuterd e.v. 06-08

't Woord vruter(d) en samenstellingen met vrut (vrutduvel, -kont, -kloot) bunt bie de metwarkers bekender as 't warkwoord vruten veur "hard werken" (zie doorveur blz.963). Baoven de lijn Zut - Din kump vreuter(d) en vreutedeer veur; 'tzelfde gebied kent vreuten veur "hard werken" (blz. 963). Veur de uu - eu kiek ok op 't kaartjen op blz. 754.

- 16 WERKDUVEL: Ang.
- 17 SCHOORWAMMES: Vars.
- 18 SCHOORWORM: / Vars 1985 [Telge 6, 305].
- 19 SCHOORDUVEL: / Lich 1991 [Telge 8, 105].
- 20 PEZER: Eef.
- 21 HEITEBEKKERD: Vor.
- 22 SCHROEVERD: Pan.
- 23 SLOOF: Bel.
- 24 MÄÖG: / Win 1971 [Deunk 1, 146].
- 25 MOGGERD: / Win 1971 [Deunk 1, 145].
- 26 ZÖWWELER(D): / Win 1971 [Deunk 1, 288].
- 27 ZUWWELER(D): / Win 1971 [Deunk 1, 288].
- 28 ZUWLER: / Win 1971 [Deunk 1, 288].
- 29 ZWEULER: / Win 1971 [Deunk 1, 289].
- 30 VINNEGE BLIKSEM: / Vars 1985 [Telge 6, 387].
- 31 WARKZAAM BOT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80].

Acht-Tw 1948: 'N FODDELTJEN VAN 'N WIEF "een sloofje" [Wanink 1, 96].

Win 1971: FODDELKEN "sloofje" [Deunk 1, 63].

Acht 1895: DOODLOPER "iemand die zich overwerkt" [Telge 2, 26].

sHe 1982: GROVVE ARBEIER "arbeider die zwaar werk verricht" [Telge 3, 55].

Win 1971: Dat bunt martelege leu "dat zijn mensen die zich geweldig moeten inspannen". Da's ne martelegen "dat is iemand die zich geweldig moet inspannen" [Deunk 1, 141]. [MARTELEG].

GEMARTEL

gezwoeg, geploeter, gemartel

- 01 GEMA(R)TEL: Gor, Harf, Alm, Zut, War, Vor, Loch, Gees, Haa, Groen, Aal, Din, Gen, Voo, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Tol, Does, Ang, Gies, Dui, Zev, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 141] || Bat, Haak.
- 02 GEMA(R)TELTE: Eef, Ruu, Bor, Win.
- 03 MA(R)TELERIEJE: Eef / Eib 1980 [Telge 1, 51].
- 04 MARTELDERI-J(E): / Win 1971 [Deunk 1, 141], Gen 1999 [Telge 12, 106].
- 05 GEMIER: War, Wich, Vor, Loch, Lar, Eib, Rek, Aal, Bre, Win, Zel, Dre, Hen, Does, Zev, Did, Zed, Pan.
- 06 GEMIERTE: Ruu, Nee.
- 07 GEKLUNGEL: Alm, Zut, Vor, Ruu, Lich, Aal, Zed.
- 08 GEÄÖSTE: Gees, Bel, Lich, Bre / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101], Win 1971 [Deunk 1, 72], Vars 1985 [Telge 6, 113], Lich 1991 [Telge 8, 43].
- 09 ÄÖZERI-JE: Bre.
- 10 GEHÄÖBEL: Zut, Bor, Gels, Eib.
- 11 GEHÄÖBELTE: Nee.
- 12 GEHAMPEL: Eib, Aal, Sto || Vre.
- 13 HEISA: Groen, Baa, Dui.
- 14 GEHEISATE: Ruu.
- 15 GEHASPEL: Wich, Rek.
- 16 GEMAS: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 141].
- 17 GEMASTE: Groen / Loch 1857 [GV-alm 196].
- 18 GEPRUTKETE: Win.
- 19 GESTUNTEL: Din.
- 20 GEHANNESTE: Bro.
- 21 GEWÖRM: Groes.
- 22 GEMORKS: Zed.14
- 23 GESTANGELTE: Win.

- 24 STANGELDERI-JE: Win.
 25 GEBÖGGELTE: Win.
 26 BÖGGGERI-JE: Win.
 27 GETUNTEL: Eib
 28 GEHUMMEL: Lob || Emm.
 29 GEHEISTER: Rek.
 30 GESCHRAGGEL: Lich.
 31 GEZUWWEL: / Vars 1985 [Telge 6, 121].
 32 GEZUWWELTE: / Win 1971 [Deunk 1, 288].
 33 GEHELZETE: / Win 1971 [Deunk 1, 69].
 34 ZÖWWELDERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 288].
 35 ZUWWELDERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 288].
 36 ZWEULERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 289].
 37 MASSERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 141].
 38 MOGGERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 145].
 39 GEPOKKEL: / Vars 1985 [Telge 6, 118].
 40 GETÄÖTSKE: / Vars 1985 [Telge 6, 119].
 41 PLAGGERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 177] || Vre, Hei, Rhe.
 42 AFFLAGGERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 4].
 43 GEKNOOITE: / Win 1971 [Deunk 1, 70] || Mar.
 44 GEHEKS: / Dre 1982 [Lucassen 1, 49].
- 45 SPUL: Gees, Rek.
 46 GEDOO: Gor, Lar, Gees, Haa.
 47 GEDOOTE: Nee.
 48 MALHEUR: Gees.
 || plakkeri-j: Boch.

Zed: Met één been in 't gips moes Toon de trap op klimme; dat was mien toch 'n gemartel en gemier.

Aal: 't Was 'n gemas en gemier.

Ruu: 't Was mie 'n geheisate/gemartelte/gemierte.

Gees: Wat is 't 'n malheur/gedoo/spul um met één been de trap op te gaon.

Win 1971: Wi-j heb dén groten peernboom verzat, maor dat was ne hele martelderi-je [Deunk 1, 141].

Eib 1980: Zundags is 't altied ne helzeri-je um op tied in de kärke te waenn. HELZERIEJE "inspanning" [Telge 1, 32].

Zed 1982: Eur kni-je gaon nog op en neer van de aanstrengeing [Köpp 1, 79]. [AANSTRENGING "inspanning"].

● "Lichamelijk zwaar werk":

- 01 ZOER WARK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 219], Heuvel [1, 325].
 02 BUTTEWARK: / Vars 1985 [Telge 6, 76].
 03 BUTTENPLAOGERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 38].
 04 ÄÖZEWARK: / Eib 1980 [Telge 1, 5].

Vars 1985: Den tweeden van de jonges bij Slichkamp is niet te vlot; dén mot dan ok altied 't haol schoeren = hie mot altied 't smerege en zwoore wark doen [Telge 6, 134].

● "Taai werk":

- 01 TAO WARK/WERK: Gor, Eef, Loch, Bor, Groen, Lich, Aal, Zel, Doet, Hen.
 02 TAOJ WARK/WARK: Zut, Kep, sHe.
 03 TÄÖJ WARK/WERK: Sil, Gaa.
 04 TAAI WARK: Wesv, Zev.
 05 SAAI WARK/WERK: Alm, Zel, Does, Lat.
 06 DRAO WARK/WERK: Win, Doet.
 07 DREUG WARK: Eib.
 08 DOODS WARK: Ulf.

Lich: Wat 'n tao wark um egaal 't zelfde te motten doen.

Loch: Van tao wark zeg ie wel 's: "le zoln der in verezeln". [VEREZELLEN "neet deurkommen deur ('n bepaald wark)"].

● *Veur 'n oldere keerl dén nog wat makkelek wark um en in huus of boerderi-je dut, bunt de volgende namen op-egeven:*

- 01 GREPENGEERT: Ruu.
 02 STALSTREJER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 187], Win 1971 [Deunk 1, 226].
 03 STALSTREIER: / Eib 1980 [Telge 1, 79].
 04 STALSTREUJER: / Win 1971 [Deunk 1, 226].
 05 SPIEJ-OOM: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 185].

Acht 1882: 'N UMMEZIENS WARK "een werk dat in een ogenblik is gedaan" [Telge 2, 137].

Acht 1882: BLUTTERI-JE "licht werk" [Telge 2, 15].

sHe 1982: PÖTTERE "licht werk verrichten" [Telge 3, 119].

KANT WARK MAKEN

netjes werken

- 01 KANT WARK MAKEN: Eef, Bor, Gees, Groen / Win 1971 [Deunk 1, 106] Lich 1991 [Telge 8, 58].
- 02 KANT WARKEN: Eib.
- 03 KAS WARKEN: Hen.
- 04 KAS WAERK MAKE: / Pan 1988 [Telge 7, 62].
- 05 KATS WARKEN: Vor.
- 06 ORDENT(E)LEK WARKEN: Kep || Vre, Emm, Kle.
- 07 PUNTELEK WARKEN: Win.
- 08 NAUW WARKEN: Nee.
- 09 REE WERKEN: Hen.
|| kaanteg warken: Mar.

Gees: José maakt altied kant wark; ze höldt van GLADDEGHEID.

Kep: José warkt vreed ordentelek: ze het rand veur kant in order.

Hen: José werkt ree: ze hef alles goed in de riege.

Win 1971: EGGEWARK “werk dat netjes afgemaakt is” [Deunk 1, 56].

PRUTSEN I

prutsen, knutselen

Prutsen is (met de hande en/of 'n klein veurwarp) wat terechtebrengen.

- 01 PRUTSE(N): Acht, Liem || Bat, Haak, Anh.
- 02 PRUTJEN: Gees, Eib, Bel, Groen, Aal, Win / Eib 1980 [Telge 1, 67].
- 03 PRUTKEN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 184].
- 04 KLUNGELE(N): Eef, Zut, Vor, Ruu, Loch, Bor, Eib, Groen, Zel, Dre, Does, Zev, Did, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 79] || Bat.
- 05 KLONGELEN: Eef.
- 06 PEUTERE(N): Harf, Alm, Bor, Sin, Sil, Zel, Doet, Tol, Olb, Does, Wesv || Haak.
- 07 PÖTTEREN: Hen, Ang.
- 08 PÖTTERSEN: / Vars 1985 [Telge 6, 275].
- 09 KNUTSELE(N): Gor, Meg, Wehl, Dre, Tol, Lat || Emm, Kle.
- 10 KNUSSELEN: Zel || Vre, Bork, Rhe, Anh.

- 11 FUSSELEN: Eef, Ruu, Loch, Nee, Rek, Aal / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 97].
- 12 FOSSELEN: Lich, Win / Lich 1991 [Telge 8, 40].
- 13 FUTSELE(N): Eef, Lar, Sto || Emm.
- 14 FRUTSELE(N): Zed / Gen 1999 [telge 12, 56].
- 15 FRUNNEKEN: Eef.
- 16 PRUNNEKEN: Voo.
- 17 KNOOIEN: Zut, Gees, Gels, Nee, Eib / Win 1971 [Deunk 1, 115], Eib 1980 [Telge 1, 41] || Bat.
- 18 FIEMELE(N): Meg, Zev, sHe, Zed / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 95], sHe 1982 [Telge 3, 43], Pan 1988 [Telge 7, 36], Lich 1991 [Telge 8, 38].
- 19 FOEMELE(N): Zed / Vars 1985 [Telge 6, 107], Wesv 1996 [Telge 11, 39], Gen 1999 [Telge 12, 55] || Hei, Kle.
- 20 FIMMELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96].
- 21 FRIEMELE(N): Wesv, Groes, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 175] || Wilp.
- 22 FROEMELE: Wesv, Zed / Lich 1991 [Telge 8, 40].
- 23 TUNTELEN: Bel, Groen, Voo / Win 1971 [Deunk 1, 248] || Anh.
- 24 TONNEKEN: Doet, hen.
- 25 TÖNNEKEN: Voo.
- 26 MIERE(N): War, Haa, Did / sHe 1982 [Telge 3, 99], Pan 1988 [Telge 7, 88], Wesv 1996 [Telge 11, 64].
- 27 FÖKKELEN: Rek, Bel, Win / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 28 FOSKEN: Lich / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 29 PIRKEN, PIRREKEN: Nee.
- 30 PÖRKE: Groes.
- 31 PULKEN: Vor.
- 32 PLURKEN: Groen.
- 33 PUNNEKE: Zev.
- 34 PRUNNEKEN: Voo.
- 35 NOFFELEN: Vars, Zel / Gen 1999 [Telge 12, 114].
- 36 PLUZEN: Loch, Bel.
- 37 MARTELEN: War, Ste.
- 38 MASKEN: Din.
- 39 ZUKEN: Doet.
- 40 VITVOTKEN: Win.
- 41 PIELE: / sHe 1982 [Telge 3, 114].

- 42 MASSEN: / Win 1971 [Deunk 1, 141].
 43 EKSTEREN: / Eib 1980 [Telge 1, 20].
 44 VOGGELEN: / Vars 1985 [Telge 6, 108].
 45 VODVOGELE: / Pan 1988 [Telge 7, 149].
 46 POTHOERE: / Pan 1988 [Telge 7, 109].
 47 POTLOOIE: / Pan 1988 [Telge 7, 109].
 48 VIGELIERE: / sHe 1982 [Telge 3, 164].
 49 VIETJEN: / Eib 1980 [Telge 1, 22].
 50 VITJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96].
 51 VITKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 61].
 52 MÖRKE: / Wesv 1996 [Telge 11, 65].
 53 TOONTJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 196].

|| husselen: Ges.
 || tommelen: Mar.

sHe: Prutse: bezig zun zonder direct doel; 't het geen negatieve betekenis.

Did: Nol kan ure zitte prutse/klungele met 'n paar plenskes, spiekers en dräödjes.

Gels: Nol kan uren zitten knooien met wat plenskes, spiekas en dräödjes.

Voo: Nol kan uren zitten prunneken/tuntelen met 'n paar plenskes, wat spiekers en dräödjes.

Lich: 't Goorn zat knal in de knuppe; ik hebbe wal 'n half uur motten fosselen/fosken um 't weer uut mekare te kriegen.

Wesv: 'k Heh knap motte peutere um 't gaarn uut de knup te kriege.

Din: 't Goorn zat knats in de warre; ik hebbe wal 'n half uur motten masken um 't weer uut mekare te kriegen.

Bor: 't Goorn zat kats in de warre; 't was 'n geprutste um 't weer uut mekare te kriegen.

Ruu: 't Goorn zit himmaol in de knuppe; laot mie 't maor 's deurstekn. [DEURSTEEKEN "uut mekare halen"].

Win 1971: Kön i-j dat töwken losfimmeln? LOSFIMMELEN "lospeuteren" [Deunk 1, 60].

Pan 1988: Onze Piet kan toch met dén brommer zitte örgele, dor wo'j nie goed van. ÖRGELE "op een irritante manier experimenteren (met)" [Telge 7, 100].

Win 1971: MASSELEN, MASSEN "voortdurend werkzaam zijn" [Deunk 1, 141].

Vars 1947: Kobus wörmelen 't hele jaor deur op zien eigensten gank [Archief 3, 179]. [WÖRMELEN].

Acht 1895: MOGGELEN "(iets) doen terwijl men niet goed zien kan" [Telge 2, 87; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 230)].

● *Met allene de betekenis "peuteren" bunt nog op-egeven:*

- 01 PÖTTEREN: / Acht 1895 [Telge 2, 102].
 02 PREUKELLEN: / Acht 1895 [Telge 2, 102].

● *Van alle warkwoorden bunt zelfstandege naamweurde te maken as b.v.: PRUTSERIEJE, GEPRUTSTE, GEPRUTS, PRUTSWARK, PRUTSER. In woordenbeuke bunt veur "gepruts, gepeuter" nog op-egeven:*

- 01 FIMMELDERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 60].
 02 FIMMELWARK: / Win 1971 [Deunk 1, 60].
 03 FOSKERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
 04 GEFOSKETE: / Win 1971 [Deunk 1, 69].
 05 GEPRUTKETE: / Win 1971 [Deunk 1, 72].
 06 GEFÖKKELTE: / Win 1971 [Deunk 1, 69].
 07 PRUTJERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 184].
 08 PRUTKERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 185].
 09 PLODDERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 117].
 10 KLUNGELERI-JE: / Vars 1985 [Telge 6, 179].
 11 PRUTSERI-JE: / Vars 1985 [Telge 6, 278].
 12 GETUTJETE: / Lich 1991 [Telge 8, 44].
 13 GETOERK: / Pan 1988 [Telge 7, 42].
 14 GETUNTEL: / Pan 1988 [Telge 7, 42].
 15 TUNTELDERI-JE: / Lich 1991 [Telge 8, 126].
 16 GE-EKSTER: / Gen 1999 [Telge 12, 59].

sHe 1982: Wat maak ie der toch 'n plodderij van; waarom lao'j der toch gin vakman bi-j komme? [Telge 3, 117].

Aal: GEPIEMELTE en PRUTJANDERKERI-JE bunt fiene prutseri-jen wee'j haoste neet zeen könt.

Lar 1927: Maar de namiddagen worden zo kort, klagen de lui. Zó is de zon aan de grond, dan komt de avondnevel op en na zonsondergang is 't dadelijk donker. "Dan mo'j weer varkens voeren bie de lichte", zegt Moeder, "anders is 't zo'n gemoggel" [Heuvel 1, 405]. [GEMOGGEL].

● "Prutswerk, knutselwerk":

- 01 FIEMELWARK: / Wesv 1996 [Telge 11, 38], Gen 1999 [Telge 12, 53].
- 02 FIEMELWAERK: / Pan 1988 [Telge 7, 36].
- 03 VIETJEWARK: / Eib 1980 [Telge 1, 92].
- 04 KLUNGELWARK: / Vars 1985 [Telge 6, 179/278].

● "Prutser, knutselaar":

- 01 PRUTSMEISTER: Kep, Hen.
- 02 VÖGGELEERD: / Lich 1991 [Telge 8, 40].
- 03 FÖKKELEERD: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 04 PRUTKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 184].

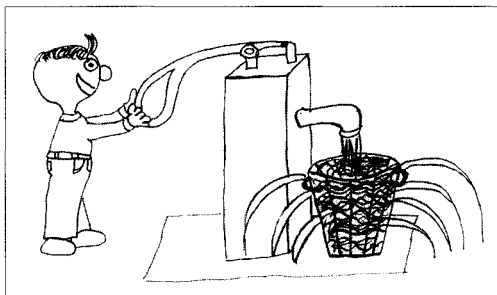
Acht 1895: PREUKEL "peuteraar" [Telge 2, 102].

KLUNGELEN I

zinloos werk doen

- 01 KLUNGELE(N): Alm, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Loch, Eib, Win, Gen, Zel, Kep, Dre, Hen, Tol, Gies, Lat, Groes, Zed, Sto || Bat.
- 02 KLUNGELEN: Eef.
- 03 PRUTSE(N): Eef, Vor, Lar, Gels, Haa, Bre, Win, Voo, Meg, Vars, Zel, Wehl, Dre, Tol, Does, Ang, Wesv, Groes || Bat.
- 04 PRUTJEN: Ruu, Eib, Bel, Groen, Lich.
- 05 KNOOIE(N): Vor, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Aal, Bre, Win, Vars, Did || Mar, Vre.
- 06 FRUTSELE(N): Vor, Sto.
- 07 PÖTTEREN: Tol.
- 08 POTTERSKEN: Bel / Bel 1995 [Telge 10, 168].
- 09 VRUTE: Did.
- 10 KLOOIE: Did || Kle.
- 11 MIERE: Zed.
- 12 VITJEN: Eib.
- 13 VITJEVOTJEN: Aal.
- 14 KLÖTTEN: / Acht 1895 [Telge 2, 67].
- 15 FIMMELEN: / Acht 1895 [Telge 2, 35].
- 16 STOPPELNMEJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 191].
- 17 OTTEREN: / Lich 1991 [Telge 8, 87].
- 18 VODVOGELE: / Pan 1988 [Telge 7, 149].

Tol: Hie löp maor bi-j huus te pötteren en de rogge steet doodriepe op 't land.

Pottasken.

Rek: Knooien: zand begraven en water gladstriecken.

Bel: Pottasken: water in ne mende pompen.

Lich 1991: Veur zonne snipsnapperi-je hoof i-j neet naor schole te gaone. SNIPSNAPPERI-JE "onbelangrijk werk" [Telge 8, 112].

Pan 1988: 'T IS ZEIK OP DE GREEP "het is onzinnig werk" [Telge 7, 157].

Lich 1991: NE KALE ADEGHEID "een waar-deloze handeling" [Telge 8, 9].

sHe 1982: Met zo'n raegeweer onkruid uudoen het gin zwek: 't kump meteen weer op. GIN ZWEK HEMME "zinloos zijn, geen nut hebben" [Telge 3, 181; ok: Vars 1985 (Telge 6, 426)].

PRIEGELEN

klein detailwerk doen, priegelen"

- 01 PRIEGELEN: Gor, Eef, Zut, Vor, Eib, Aal, Vars, Doet, Dre, Does.
- 02 PREGELN: Gor.
- 03 FIEMELE(N): Groen, Gen, Meg, Ang, Wesv, Groes, Zev, sHe, Zed, Pan, / Gen 1999 [Telge 12, 53].
- 04 FRIEMELE(N): Bel, Aal, Vars, Dre, Zev, Zed / Gen 1999 [Telge 12, 56].
- 05 FROEMELE: Wesv.
- 06 PIETEPEUTEREN: Gor, War.
- 07 PIEMELE: sHe.
- 08 PEUTEREN: Bor.
- 09 PIELEPEUTEN: Aal.
- 10 TUNTELEN: Groen, Lich || Vre, Anh.
- 11 VIETJEN: Eib.
- 12 FÖKKELEN: Rek.
- 13 FUSSELEN: Gees.
- 14 FUTSELE: Zed, Sto.
- 15 PRÖGGELEN: Bel.
- 16 VITVOTKEN: Win.

- 17 VOTKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 65].
 18 PÖTTEREN: Hen.
 19 PIERKEN: Vor.
 20 PIDDEKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 263].

● *Bezondere benamingen veur "priegelewark":*

- 01 **MONNIKENWARK**: Ruu, Lar, Eib, Wehl, Lat, Pan || Bat.
 02 **KABINETTENWARK**: Win || Mar.
 03 **LUZEWERK**: Wich.
 04 **VITTERWARK**: Bor.
 05 **VITVOTKERI-JE**: Win.
 06 **PÖTTERWARK**: Hen.
 || nönnekesarbeid: Boch.

Win 1971: DITKES EN DETKES "allerlei klei-
 ne werkzaamheden". KNOOIJERI-JE, VOT-
 KERI-JE "verzamelwoord voor allerlei kleine
 werkzaamheden" [Deunk 1, 41/115/65].

Lich 1991: Ik hadde nog zonne knooi-
 eri-je in den hof te doone. ZONNE KNOOI-
 ERI-JE "één of ander karweitje" [Telge 8, 65].

Gor: Priegeleg, tiedrovend wark wat weineg
 oplevert, is nooddrufteg wark. [NOOD-
 DRUFTEG; ok: Gels].

Aal: Priegeleg wark is 't zelfde as PETIE-
 TEREK WARK. [Ok: Bor].

Acht-Tw 1948: NOFFELACHTEG "priegeleg"
 [Wanink 1, 149].

Eib: Priegeleg wark woor völle tied met hen
 geet, heet VEULEWARK.

Win: Wat ne vitvotkeri-je met dén VITVOT-
 KERD.

Win 1971: VOTKERD "iemand die 'votket".
 VOTKE "vrouw die 'votket" [Deunk 1, 65].

● *Veur "seguur", "seguur persoon" en "over-
 dreven seguur", kiek bie seguur.*

RAUZEN

slordig, slecht werken

- 01 **RAUZE(N)**: Lich, Aal, Gen, Pan / sHe
 1982 [Telge 3, 123], Vars 1985 [Telge 6,
 283].
 02 **SLORDEREN, SLODDEREN**: Eib, Win,
 Hen.
 03 **ROTZOOIE(N)**: Ruu, Wesv.
 04 **BRODDELEN**: Rek, Aal.
 05 **ROEWMOZEN**: Gels, Nee.
 06 **ROWBOKSEN**: Vars.

- 07 **FOSSELEN**: Win.
 08 **ROMMELEN**: Ruu.
 09 **VOSKEN**: Aal.
 10 **KLOTE**: Sto.
 11 **MORSKE**: Zed.
 12 **BRAOJE**: / Wesv 1996 [Telge 11, 28].
 13 **DER MET DE BIEL ON GAON**: / Pan
 1988 [Telge 7, 96].
 || vloot arbeiden: Boch.

Eib: Zee kan neet anders as slodderen; ze
 roest aoveral met hen. [ROEZEN; met 'n lan-
 ge oe as in 't woord boer].

Lich 1991: Der met hen roezen "ruw werk
 leveren" [Telge 8, 99].

Aal: Zee kan allene maor broddeln; ze dut
 alles in de roeze en nemt nargens de tied
 veur. [IN DE ROEZE DOON].

Wesv 1996: Wah bi'j now weer an 't braoje;
 met zo'n grote spieker krieggi-j 't schilderi-
 j nooit mooi te hange [Telge 11, 28].

Pan 1988: Wah zie'j toch on 't knaiere. Lao
 mien 't beslag eiges mar make. KNAIERE
 "onbeholpen, slordig werken; knoeien". Bi-
 j dén kump niks goeds uut de haand: dén flod-
 dert mar wat on. FLODDERE "haastig en
 slordig werken" [Telge 7, 68/37].

Acht-Tw 1948: VLOCHTEREN "te vluchtig
 werken" [Wanink 1, 205].

Lich 1991: Oeze Hanne vlechtat altied deur 't
 huus hen. VLECHTEREN "vlug en onnauw-
 keurig werken" [Telge 8, 137].

Lich 1991: Willem zit neet zo te klaaien met
 de botter. KLAAIEN "onbeholpen, slordig
 werken; knoeien" [Telge 8, 62].

Lich 1991: Dat hoonderhok hef e vanmeddag
 effen in mekare estoekt. IN MEKARE STOE-
 KEN "in elkaar flansen" [Telge 8, 118].

Pan 1988: lets ien mekaor FLANZE/
 ROUWZE/STOEKE "iets met de Franse slag
 in elkaar zetten" [Telge 7, 37/116/134].

Wesv 1996: IN MEKAAR FLANZE/FLATSE
 "(iets) met de Franse slag maken". DER OP
 LOS RAUZE "slordig werken" [Telge 11, 38/
 39/77].

Lich 1991: I-j hebt 't wark maor af-erabbeld.
 (Iets) AFRABBELEN "(iets) te vlug afmaken"
 [Telge 8, 11].

Lich 1991: Door is ne boeske te weineg on-
 der verstokt, zeg i-j as der ene wat neet zo
 good an-epakt hef [Telge 8, 23]. [BOESKE;
 VERSTOKKEN].

- *Bezondere benamingen veur "slordig, slecht werk":*

- 01 PRUTJANDERKERIEJE: Aal.
- 02 PLODDEWARK: Hen.
- 03 ROWMOZERI-JE: Win.
- 04 KLUNGELWARK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 124].
- 05 ROFFELWARK: / Gen 1999 [Telge 12, 134].

Win: Rowmozeri-je is 't umgekeerde van kabinettenwark.

Acht-Tw 1948: ROEWMOOS "slordige werker" [Wanink 1, 170].

Vars 1985: RONKES "iemand die ruw te werk gaat" [Telge 6, 290].

Acht-Tw 1948: VLOCHTERD "iemand die zijn werk te vlug en daardoor half doet" [Wanink 1, 205].

Gen 1999: BOLDERBOKS "slordige, haastige werker" [Telge 12, 33].

- *Veur "slordig" en "slordige persoon" kiek bie: slordereg.*

KLUNGELEN II

onhandig werken, onhandig bezig zijn

- 01 KLUNGELE(N): Acht, Liem || Bat.
- 02 STUNTELE(N): Eef, Zut, Lar, Aal, Gen, Sil, Dre, Does, Wesv, Did || Bat.
- 03 HÄÖBELEN: Alm, Eef, Loch, Gees, Gels, Eib.
- 04 TUNTELE(N): Gor, Ruu, Groen, Voo, Pan || Vre, Anh.
- 05 KNOOIEN: Zut, Vor, Rek || Bat, Mar.
- 06 STOETHASPELE(N): Win, Hen, Lob || Bat.
- 07 STOETHA(R)SKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 230], Lich 1991 [Telge 8, 118].
- 08 HANNESSEN: Vor, Aal, Hen.
- 09 NOFFELEN: Ruu, Eib, Vars / Vars 1985 [Telge 6, 240].
- 10 FOSSELEN: Nee, Aal, Win.
- 11 FUTSELEN: Ruu.
- 12 FOSKEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 13 FOMMELEN: Aal.
- 14 VOTJEN: Aal.
- 15 KLOOIEN: Vor, Ruu.
- 16 VEULEN: Rek, Groen.
- 17 MOERKSE: Sto / sHe 1982 [Telge 3,

101].

- 18 HASPELEN: Nee / Eib 1980 [Telge 1, 31], Gen 1999 [Telge 12, 70].
- 19 MORKSE(N): Zed / Gen 1999 [Telge 12, 110].
- 20 HAMPELE(N): Win / sHe 1982 [Telge 3, 58].
- 21 MOGGEN: Win || Boch.
- 22 PRÖGGELEN: Win.
- 23 PREUGELEN: Bel.
- 24 PROGGEN: Win.
- 25 HUMMELE: Pan.
- 26 HOLVERE: Pan.
- 27 KLUNZE : Pan.
- 28 MODDEREN: Bor.
- 29 DOLLEN: Eib.
- 30 PÖTTERE: Zed.
- 31 VROTTE: Pan.
- 32 TOERKE: / Pan 1988 [Telge 7, 138].

Rek: Hee kan niks van dat wark; mo'j 'm 's zeen veulen.

- *"Gehannes":*

- 01 PROGGERI-JE: Win.
- 02 MOGGERI-JE: Win.
- 03 HAMPELDERI-JE: Win.
- 04 FOSKERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 05 GEFOSKETE: / Win 1971 [Deunk 1, 64].
- 06 GEHANNESTE: Vars 1985 [Telge 6, 115].

Vars 1985: Dén het gaar gin benul van 'n meimasiene: 't is altied 'n vreselek gehanneste veur-at e de messebalk der weer in het [Telge 6, 115].

Win 1976: Dat handt mi-j neet; dat mante-neert mi-j neet "dat (b.v. een stuk gereedschap) ligt me niet goed in de hand" [Aessink 4, 65]. [HANDEN; MANTENEREN].

Acht-Tw 1948: Ne gevallegen zaesen "een zeis die gemakkelijk te hanteren is" [Wanink 1, 101].

- *Benamingen veur "onhandig werk":*

- 01 HÄÖBELWARK: Loch.
- 02 TUNTELWARK: Hen.

- *Veur "onhandig" en "onhandige persoon" kiek bie: hendeg, klungel.*

SCHAMPEN

verzuimen, wegblijven

- 01 SCHAMPE(N): Vars, Zel, Doet, Hen / Nocht 1835 [Telge 4, 21], Acht 1882 [Telge 2, 11], Wesv 1996 [Telge 11, 79].

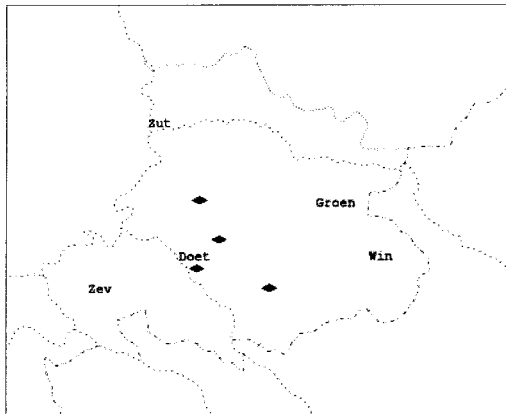
Doet: Vanmiddag schamp ik, want ik mot nao de dokter.

● *Vake wordt omschrijvingen gebruikt as: "der neet waezen, neet können kommen, neet können gaon".*

Wesd: Vanmeddag bun'k der niet.

Bel: Vannemerrag kan'k neet op 't wark kommen.

Zut: Vanmiddag gao'k neet näör mien werk, want ik mot näör de dokter.

◆ *schampe(n) 01*

Schampen in de betekenis "verzuimen, wegblijven" is 'n warkwoord wat allene rond Doet bekendheid hef.

BEZEG

aan de gang (zijn), bezig (zijn)

- 01 BEZEG: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Din, Voo, Ulf, Vars, Sil, Wesd, Gaa, Kep, Hen, Baa, Does, Gies, Lat, Wesv, Zev, Zed, Pan, Her || Bat.
02 AN DE GANGE: Gor, Wich, Vor, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Din, Vars, Wesd, Bel, Hen, Baa, Tol / Win 1971 [Deunk 1, 66].
03 AN DE GANG: Zut, Sil, Doet, Gaa, Wehl, Kep, Dre, Does, Ang, Lat, Zev, Did, Zed.
04 AN DE GENG: Gen, Meg, Sil, Wehl,

Wesv, Zev, Sto, Her, Lob / Wesv 1996 [Telge 11, 41].

- 05 AN DE GENG: Din.

06 GANGS: Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Lich, Aal, Gen, Doet, Gaa, Dre, Hen, Tol, Zev || Bat.

07 GENGS: Gor, Ruu, Loch, Lar, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Groen, Lich, Voo, Meg / Win 1971 [Deunk 1, 71], Gen 1999 [Telge 12, 61].

08 GENGES: Win.

09 GENKS: Eib.

10 TE GANGE: Vor, Aal, Win, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 66], Lich 1991 [Telge 8, 42].

11 AN 'T WARK: Gor, Eib, Bel, Groen, Vars, Zel, Hen.

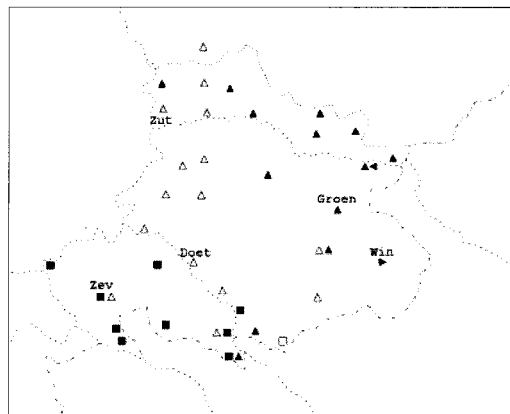
12 AN 'T WERK: Doet.

13 AAN DE ARBEID: Meg.

Voo: I-j ziet dat Nol bezeg is, steur 'm dan toch niet.

Wich: Iej ziet dat Nol gangs is, steur 'm dan toch niet.

Groen: I-j zeet dat Nölle an 't wark is, val 'm dan toch neet lasteg maor laot 'm met röste.

■ *an de geng 04*

□ *an de genge 05*

△ *gangs 06*

▲ *gengs 07*

▶ *genges 08*

◀ *genks 09*

An/aan de geng kump veur in de Liem; 't oosten en noorden van den Acht hebt gengs en veural in 't westen van den Acht is gangs gangboor. Genges en genks bunt beiden één keer op-egeven: veur Win en Eib.

Zel: Toe'w an de gange waarn, viel 't wark in den hof hard met. Ik bun an de gange; laot mi-j met vraene.

Win 1971: IN TOOG WEZZEN "goed op dreef zijn" [Deunk 1, 240].

● "Bezig zijn met (iets)":

- 01 IETS BI-J 'T ENDE HEBBEN: / Zel 1870 [Klokman 6, 454], Kot 1911 [Meinen 2, 143], Win 1971 [Deunk 1, 57].
02 IETS BIEJ 'T AENE HEBBEN: / [Wanink 1, 92].
03 ZICH ONTEUMEG HOLDEN (MET IETS): / [Reinders 1, 10].

Pan 1988: Den tandarts het mien toch genegerd; hi-j het mien wel 'n uur onder 't mes gehad. 'NEGERE "onder handen hebben; bezig zijn met" [Telge 7, 94].

Vars 1985: Die struke door achter in den hof bunt ze dufteg an de jas ewest: die bunt flink op-esnuujd. IETS AN DE JAS EWES WAEZEN "iets flink onder handen genomen hebben" [Telge 6, 159].

Acht-Tw 1954: Te völle pötte bij de aske hebben staon "te veel hooi op de vork genomen hebben" [Wanink 2]. [POT; ASKE].

Acht 1895: ZIK VERMAKEN "zich bezighouden" [Telge 2, 140].

Vars 1985: Oma betumegt zich nog met 't schellen van de eerpele, 't kloormaken van de gruunte en zo wat hen en 's nommedags breit ze nog 'n stekke. ZICH BETUMEGEN "zich bezighouden" [Telge 6, 51].

● "Op gang komen":

- 01 OP SLEI KOMMEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 180].
02 IN TOOG KOMMEN: / Win 1971 [Deunk 1, 240].

Acht-Tw 1948: 't Hef lange estoekt, mer aendelek hebt ze 't schöts ekregen. IETS SCHÖTS KRIEGEN "iets aan de gang krijgen" [Wanink 1, 176].

● "Aan het werk gaan":

- 01 DER OP TREKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 140].

02 DER AN GAON: / Gen 1999 [Telge 12, 57].

03 AN 'T WERK TI-JE: / Liem 1840 [GV-alm 148].

sHe 1983: Ik mot der drek warkstelligheid van make. WARKSTELLIGHEID MAKE VAN IETS; WARK MAKE VAN IETS "iets gaan doen" [Telge 3, 170; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 399)].

Gen 1999: DER AN MOTTEN "aan het werk moeten" [Telge 12, 16].

● "Aanspringen voor aan het werk gaan":

- 01 DER AN!: Groen, Aal, Win, Ulf, Doet, Kep, Dre.
02 DER AAN!: Wehl, Zev, Zed, Sto.
03 DER AAN MET DE BIEL!: / Wesv 1996 [Telge 11, 24].
04 DER AN MET DE BIEL!: Zed / Gen 1999 [Telge 12, 28].
05 DER TEGEN AAN!: Did.
06 AN DEN SLAG!: Ruu, Haa || Bat.
07 AON DE SLAG!: Her, Lob.
08 ANVATTEN!: Vor, Aal.
09 AANVANGE!: Zed.
10 VEDAN!: Voo.
11 SMIET DER OE VEUR!: Eef.
12 STAECT DE TONGE IN DE NÖZZE-GAETERE EN BIET DAN GOOD OP DE TANDE: Win.
13 GEBRUKT DE BUTTE DER MOR AN: / Vars 1985 [Telge 6, 67].

Zed: "Der an met de biel!"; 't is 'n bietje onmundig gezeid.

● *Veur uitdrukkingen veur "(je moet) aan het werk gaan": kiek onder "aansporen".*

MAKKELEK

gemakkelijk

- 01 MAKKELEK: Acht; Gen, Ang, Wesv, Did || Mar.
02 GEMAKKELEK: Zut, Bre, Does, Gies, Lat, Groes, Zev, Zed.
03 MEKKELEK: Wehl, Wesv, Zev, Sto, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 87].
04 GEMEKKKELEK: Meg, Groes, Zed / Wesv 1996 [Telge 11, 41].
05 HENDEG: Gor, Vor, Loch, Bor, Eib, Win,

- Voo / Eib 1980 [Telge 1, 32] || Boch.
 06 HAENEG: Gees, Gels.
 07 REDELEK: Ruu, Bor, Nee, Lich.
 08 LICHTE: Vor, Win.
 09 LICHTVEERDEG: / Acht 1882 [Telge 2, 79].
 10 ZACHTE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 216].
 11 SAMTIEDELEKS: / Gels 1947 [Archief 3, 67].

Wich: Met de auto köj der makkelek kommen.

Vor: Wiej konden 't kerkplein makkelek vinden; door ha'w niks met te doen.

Acht-Tw 1948: Dat köj zachte doon [Wanink 1, 216].

Kep: Twee plus twee is vier; da's makkelek zat. [ZAT; ok: Bor, Gees, Rek, Bre, Win, Zel, Dre, Pan].

Acht-Tw 1948: Iej könt gemakkeleker ne zak met vleu bewaren as ne jonge deerne [Wanink 1, 205].

Acht 1895: Ik kan oe veuge helpen. VEUGE "zonder moeite" [Telge 2, 141].

- "Gemakkelijk zijn":

- 01 NIKS GIN MUI TE HEBBEN MET: Bor.
 02 NIKS TE DOON HEBBEN MET: Vor.

Bor: Wie hadden der niks gin muite met um de karke te vinden.

- Zo makkelek as:

- 01 WAT: Acht; Ang, Groes, Did, Sto.
 02 ('T) MAOR KAN: Harf, Eib, Rek, Wesd, Lat.
 03 BAS: Zed.

EENVOUDEG

eenvoudig

- 01 EENVOUDEG: Gor, Harf, Vor, Lar, Aal, Meg, Sil, Zel, Doet, Hen, Does, Wesv, Zev.
 02 EINFACH: Aal, Win, Voo, Sto || Kle.
 || eenfach: Vre, Hei.

Voo: Twee plus twee is vier; da's gans einfach.

- In vriejer gebruik:

- 01 MAKKELEK: Gor, Harf, Eef, Gees, Gels, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Bre, Win, Vars, Wesd, Kep, Dre, Hen, Tol, Ang, Gies, Groes, Zed.
 02 GEMAKKELEK: Zut, Haa, Did.
 03 MEKKELEK: Zev, Sto, Pan.
 04 SIMPEL: Vor, Aal, Win, Din, Voo, Wesv.
 05 KLOOR, KLAOR: Gor, Win, Zed || Rhe.
 06 DUDELEK: Ruu, Aal, Bre.
 07 GLAD: Vor, Loch, Eib.
 08 WIEDES: Vor, Loch, Doet, Kep.

Ang: Twee plus twee is vier, da's makkelek/makkelek zat.

Loch: Twee plus twee is vere; da's nogal glad.

Vor: Twee plus twee is vere; da's nogal wies.

- Zo kloor/klaor as 'n:

zo eenvoudig als

- 01 'N KLUNTJE(N): Acht, Liem.
 02 WAT: Gor, Zed.

Zut: 't Is zo kläör as 'n kluntjen. [KLÄÖR].

- Veur "het is makkelijk te begrijpen" kiek onder: begriepen.

LASTEG I

lastig, moeilijk

- 01 LASTEG: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 206].
 02 MOEILEK: Harf, Alm, Ruu, Groen, Lich, Win, Din, Gen, Voo, Vars, Ulf, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Hen, Baa, Ang, Wesv, Groes, Zev, Zed, Sto, Her, Lob.
 03 MEUJLEK: Lar, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek || Mar.
 04 MUUJLEK: Does.
 05 SLIM: Gor, Alm, Bor, Eib, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].
 06 ZWAERLEK: Win.
 07 ZOER: / Loch 1882 [Wansleven 1, 475], Lar 1885 [Postmeter 1, 8], Gels 1941 [Archief 2, 346].
 08 SIKKENEURIG: / sHe 1993 [Telge 3, 203].
 || muilek: Rhe.

Zel: Ze hebt door 'n stel lastege blagen: ze bunt bazeg en eigenwies en ze verknupt 't um naor de olders te luusteren.

Wesd: 't Is moeilek te zeggen hoe late atte wi-j in huus komt.

Bor: 't Is meujlek te zeggen/'t is lasteg te zeggen hoo late wie weer in huus komt. Toch gebruke wie ok vake de woordgroep: neet makkelek: 't Is neet makkelek um altied eerlek te blieden.

Hen: Nolda vroeg: "Hoe late kom i-j van-aovend in huus?". Nol zei: "Da's 'n slimme vraoge; dat kan 'k ow nog niet zeggen".

Acht-Tw 1948: Wie hebt vanmiddag slimme sommen ehad [Wanink 1, 181].

Win: Zee was in ummestende en zee droog slim zwaerlek.

Vars 1985: A'j te lange tene hebt en de oorne te kort an de kop, dan bu'j 'n lasteg mense veur 'n ander [Telge 6, 206].

Loch 1882: De pampieren zogen der fraoj zwierereg uut. Toe e de eerste maal met zo'n ofgeknipt snipperken nao de winkel gong, kos e der net zo good mee betalen as met geld. 'k Docht bie mien eiges: "Da's 'n gemakkeleke kostwinninge veur dee der wat mee te doon hef. Dan kommen wie boeren der zoerder an" [Wansleven 1, 475].

Gels 1941: Wal 'n half uur zat e zo in gedachten en prakkezeern van alles. Eindeleks ston e op, gong nao zien bero, nam 'n stuksken papier en zat 'n ogenblikke te schrieven. 't Veel 'm luk zoer. Zien hand beven [Archief 2, 346]. [ZOER VALLEN; ok: / Lar 1885 (Postmeter 1, 8)].

Wesv 1996: Hi-j mik ow de pap zoer "hij maakt het je lastig" [Telge 11, 100; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 171)]. [PAP; ZOER].

● "Een lastig/moeilijk geval":

- 01 'N SLIMME VRAOGE: Hen || Boch.
- 02 NE MOOIE VESITE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 204].
- 03 NE HELE PLICH(T): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 161].
- 04 'N DEUNTJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 91].

Acht-Tw 1948: Der geet ne zwoere wieze op "het is een moeilijk geval" [Wanink 1, 213]. [ZWOOR; WIEZE].

Pan 1988: Gon gillie mar 'n hötje knikkere, dan zie je ekkes onder de vuut uut. ONDER DE VUUT UUT ZIEN "weg (en dus niet meer lastig) zijn" [Telge 7, 149].

Lar 1948: Een uitdrukking die ik eens hoorde van een moeder die een lastig kind toevoegde: "A'j neet gauw stille bunt, brenge wi-j ow naor Hengel" (i.v.m. de paardenmarkt) [Langeler in: Archief 3, 296].

Acht 1882: ONLASTEG "zeer lastig" [Telge 2, 94].

LASTPOST

lastpost

- 01 LAS(T)POS(T): Lar, Eib, Rek, Bel, Aal, Meg, Zel || Bat.
- 02 LAS(T)PAK: Gor, Groen, Voo.
- 03 DRAMMERD: Gor, Wich, Bor, Gels, Din, Wesv || Vre.
- 04 PRAGGEL: Aal, Gen, Kep.
- 05 PRAGGE: Aal.
- 06 ZEURPIET: Gor, Vor, Hen.
- 07 PRADDE: Groen, Lich.
- 08 PRENGEL: Eef, Kep / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Acht 1895 [Telge 2, 102].
- 09 ONDOG: Aal, Dre.
- 10 POEPZAK: Did.
- 11 PREWWEL: Groen.
- 12 SNOTTEBELLE: War.
- 13 BRIGGEL: Din.
- 14 KRIBBE: Aal / Acht 1882 [Telge 2, 73].
- 15 KRINTE: Groen.
- 16 NÄÖLEPETER: Bel || Vre.
- 17 DRAMBLAAG: Ruu.
- 18 VERVELENDEN AAP: Bor, Nee.
- 19 VERVELEND AOS: Nee.
- 20 LASTEG PORTRET: Gor, Loch.
- 21 LASTEG PERCEEL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 159].
- 22 HANDENBINDER: Ruu, Aal, Tol.
- 23 EMPENNÖST: / Acht ca 1830 [Telge 4, 5].
- 24 BLAAG: / Acht 1882 [Telge 2, 13], Lar 1924 [Langeler 1, 143], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 76].
- 25 ANZEL: / Win 1971 [Deunk 1, 11].
- 26 EGGE VAN 'N KEERL: / Acht 1895 [Telge 2, 31].
- 27 LASTEGEN PARG: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 259].

Gels: Drammerd, maor wiej zegt: drammat.

Tol: 'n Arege name veur 'n lasteg kind is handenbinder.

Gen 1999: MIETZAK "lastige, kwaadwillende man" [Telge 12, 109].

No Acht 1883: AOS "lastige vrouw" [Telge 4, 62].

Lich 1991: NE BLIKSCHATERSEN AAP "een brutaal, lastig kind" [Telge 8, 22].

Gor: Van 'n lastpak zeg iej: "Wat 'n KRIK-KEREG kind".

sHe 1982: Met ow he'k nog meer te doen as met al mien geld "schertsend gezegd tegen iemand die erg lastig is" [Telge 3, 50]. [GELD].

LASTEG II

bezwaarlijk

01 LASTEG: Harf, Zut, War, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Eib, Groen, Aal, Win, Gen, Meg, Vars, Sil, Doet, Dre, Hen, Tol, Wesv, Groes, Zed, Sto || Bat.

02 BEZWOORLEK, BEZWAORLEK: Gor, Vor, Ruu, Loch, Gels, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Bre, Win, Voo, Meg, Hen, Does, Zed.

03 BEZWEURLEK: Ruu, Haa, Zel || Haak.

04 ZWAERLEK: / Win 1971 [Deunk 1, 289]. || lesteg: Vre, Bork, Hei, Raes.

Hen: Vrogger vroeg i-j: "Is ow dat niet lasteg af?", tegeswoordeg: "Is dat niet bezwoorlek?".

Zel: "I-j könt hier wel kommen etten". "Is dat niet bezweulek?".

● In vriejer gebruik:

01 IS DAT NIET TE VÖLLE MUIE: Eef, Nee, Rek, Aal, Bre, Win, Din, Tol, Lat || Bat, Mar, Emm, Kle.

02 IS DAT NIET TE VÖLLE EVRAOGD: Alm, Vor, Eib, Lich, Vars.

03 IS DAT NEET TE VÖLLE WARK: Bre, Zel, Ang, Zev.

04 IS DAT NEET TE VÖLLE: Harf, Wesd, Tol, Wesv.

05 KUMP (OW) DAT WEL UUT: Gor, Wich, Gees, Eib, Kep, Gies, Did, Pan.

06 KUMP DAT WEL GELAEGEN: Gor, Eib, Aal.

07 GEET DAT WEL: Zut, Wesv, Zed.

MOEITE

moeite

01 MOEITE: Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Vor, Din, Gen, Voo, Meg, Ulf, Vars, Sin, Sil, Wesd, Zel, Gaa, Wehl, Kep, Dre, Hen, Ste, Baa, Tol, Olb, Does, Ang, Lat, Gies, Wesv, Groes, Zev, Did, sHe, Zed, Sto, Her, Pan, Lob || Bat, Emm, Kle.

02 MUIE, MÄÖJTE: Gor, Harf, Alm, Eef, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Bre, Win, Zel, Hen || Mar, Vre, Bork, Hei, Raes, Boch.

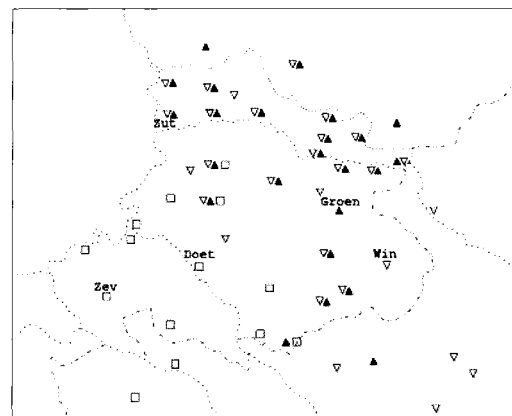
03 MEUJTE: Gor, Harf, Alm, Eef, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Groen, Lich, Aal, Bre, Din, Hen || Bat, Haak, Rhe.

04 MUJTE: Vor, Din, Voo, Vars, Doet, Hen, Tol, Does, Ang, Lat, Zev, Sto / Gen 1999 [Telge 12, 111] || Emm, Kle.

05 DRUKTES: Groes, Zed.

Hen: Vrogger zeien ze muite, now nuum i-j dat moeite.

Harf: Hoe Jan ok zien beste deed, hee kreeg de balle nit in 't doel; met al zien muite/meujte/moeite reddden e 't nit.

▽ muite, mäöjte 02   ▲ meujte 03
□ muujte 04

In de Liem en langs den Olden lesselt is muujte 't gewone woord veur "moeite". In 't noordoosten van den Acht komt näöst mekare veur: meujte en muite, mäöjte. Dat 't Standaardnederlandse moeite al völle gebruikt wordt, is onder 01 te zeen.

Sto: Hoe hi-j ok schupte; Jan kreg de bal niet in 't doel. Alle muujte/moeite was veur niks.

Rek: Nolda wol nog gauw ne lusse an den winterjas nejen, mor Nol zae: "Ik hange den jas toch neet op; doot dus mor gin muite/meujte; laot mor vrae. [VRAE; ok: Gees].

- "Moeite hebben (met)":

Lar: Umda'k neet good lopen kan, ha'k wark um van ons huus naor Stegeman te kommen. [WARK HEBBEN].

- "Met moeite":

Vars 1985: Met helzen en kaelen kregte wi-j 't endelek zo wied a'w 't hemmen wollen. MET HELZEN EN KAELEN; MET HANGEN EN WÖRGEN "met moeite" [Telge 6, 139/411].

Eib veur 1977: 't Hef nog wal veute in de eerde "het kost nog wel moeite" [H. Odink 3, 238]. [VOOT; EERDE].

Wesv 1996: Der het heel wat van ingestaon veur zi-j moch gaon danse. Der het heel wat van ingestaon "het heeft veel voeten in de aarde gehad" [Telge 11, 50]. [INSTAON].

Win 1971: Hee hadde halswark um op tied klaar te kommen. HALSWARK "grote moeite" [Deunk 1, 84].

- "Het is de moeite niet waard":

Gor: "Bedankt veur alle muite". "'t Is de muite nit weerd; 't is de piene nit weerd". [PIENE].

Acht 1895: 't Is de piene niet weerd [Telge 2, 98].

Win: Muite piene; ik heb 't geerne edaone. [Ok: Aal].

Eib: "Bedankt veur de muite". "Och wat; 't is 't praoten neet weerd". [PRAOTEN].

Ruu: "Bedankt veur de muite". "'t Mag gin praot hebben". [PRAOT].

Aal: "Bedankt veur de muite". "'t Is de muite neet weerd da'j der ovver praot, 't was niks gin umslag". [UMSLAG].

Win 1971: Daor driet wat in "dat is de moeite niet waard" [Deunk 1, 49]. [DRIETEN].

TREUZELLEN

treuzelen, dralen, talmen

01 TREUZELE(N): Acht, Liem.

02 TEUTE(N): Gor, Eef, Zut, Bor, Kep, Dre, Hen, Ang, Wesv || Bat.

03 TIEDREKKEN: Ruu, Haa, Win, Hen.

04 VEULEN: Eib, Lich, Aal.

05 DRÖTTELEN: Vars, Sil, Zel / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

06 DRÖKKELE(N): Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 51], Vars 1985 [Telge 6, 94], sHe 1982 [Telge 3, 36].

07 DRUMMELE(N): / Vars 1895 [Telge 2, 29], Pan 1988 [Telge 7, 32], Gen 1999 [Telge 12, 47].

08 ZEUMEN: Bel, Win / Win 1971 [Deunk 1, 283].

09 ZUMEN: Aal / Acht 1895 [Telge 2, 157].

10 DRALLE: Zev.

11 DRALEN: Zut.

12 TRALIEJEN: Gels.

13 KNUNGELEN: Din || Kle.

14 DRUIFELEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 50].

15 DRAODNAEGELEN: Tol.

16 KREMEREN: Vor.

17 TOETEN: / Vars 1985 [Telge 6, 350].

18 TUTTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 356].

19 TUNTELEN: / Lich 1991 [Telge 8, 126].

20 PROGGEN: / Lich 1991 [Telge 8, 94].

21 TEUMEN: / Aal 1964 [Rots 1, 45].

22 TASKONTE: / sHe 1982 [Telge 3, 147].

23 DRUKKELEN: / Vars 1895 [Telge 2, 29].

24 ZIEGEZAGEN: / Lar 1927 [Heuvel 1, 419].

|| Vre, Hei, Raes, Boch, Anh, Emm.

Win: Noo neet meer drökkelen/zeumen/ drui-felen, maor naor bedde hen.

Vars 1985: Zit door niet te toeten, mor schiet 'n betjen op. [Telge 6, 350]. Toeten, met 'n oe as in 't woord boer.

Haa: Nolda zae tegen de kindere: "En noe neet meer tiedrekken, maor nao bedde".

- *Utdrukking veur "treuzelen":*

01 LANGE HAOZEN AAN HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 60].

- *In vriejer gebruik kump ok veur: ZEUREN; verg. ok: aarzelen.*

- "Treuzelaar":

01 TREUZELKONT(E): Vor, Loch, Lar, Bor, Gees, Nee, Rek, Groen, Aal, Wesv.

02 TREUZELAAR: Gor, Zut, Wich, Gen, Wehl, Hen, Lat, Wesv, Her.

- 03 TREUZEL: Zut, Vor, Wesd, Hen, Does, Wesv, Did, Lob.
 04 TREUZELPIET: Wich, Aal.
 05 TREUZELGAT: Lar.
 06 TEUT: Eef, Zut, Hen, Ang, Wesv.
 07 TEUTEBEL(LE): Gor, Kep, Dre.
 08 DRÖTTEL: Alm, Aal, Vars, Sil / Vars 1985 [Telge 6, 94].
 09 DRÖTTELDER: Win, Zel.
 10 DROT: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
 11 DRÖKKEL: Aal, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90], Win 1971 [Deunk 1, 50].
 12 DRÖKKELPETER: / Win 1971 [Deunk 1, 51].
 13 DRÖKKELERD: / Win 1971 [Deunk 1, 50].
 14 DRAODNAEGEL: Gor, Zut, Bor.
 15 VEULERD: Eib, Lich, Aal / Lich 1991 [Telge 8, 136].
 16 VEUL-EI: Lich.
 17 VEULEBREUR: / Lich 1991 [Telge 8, 136].
 18 VEULEKONTE: / Lich 1991 [Telge 8, 136].
 19 ZEUMERD: Bel.
 20 DRUIFELERD: Win.
 21 KIEKEBIESTER: Gels.
 22 TUNTEL: / Lich 1991 [Telge 8, 126].
 23 PRUTJEPETER: / Lich 1991 [Telge 8, 95].

Lich: Veulerd, maor wi-j zegt: veulat.

Bel: Zeumerd, maor wi-j zegt: zeumat.

Wich: 'n Treuzelaar wet niet of e poepen of pissen mot [Ok: Bel, Her].

- *Veur 'n vrouwe is nog op-egeven:*

- 01 TRALIEJE: Gels.
 02 LEMPE: Gels.
 03 TREUZELGAT: Eib.
 04 FOSSELKUNTJEN: / Lich 1991 [Telge 8, 40].
 05 TUNTELKONTE: / Lich 1991 [Telge 8, 127].
 06 TUNTELDEUZE: / Lich 1991 [Telge 8, 127].
 07 TUNTELPOT: / Lich 1991 [Telge 8, 127].
 08 TUNTELTRIENE: / Lich 1991 [Telge 8, 127].
 09 LAAIE (VAN NE DEERNE): / Groen 1936 [Mogendorff 1, 6].
 10 KLAIE (VAN NE DEERNE): / Groen 1936 [Mogendorff 1, 6].

- *Veur 'n keerl is nog op-egeven:*

- 01 PRAKKEZEERBAAS: Gels.

Win 1971: DRUIFELEG, DRÖKKELEG, DRUIFELACHTEG, DRÖKKELACHTEG, DRAO "treuzelachtig". DRÖKKELERI-JE, GEDRÖTTEL, GEDRÖTTELTE "getreuzel, getalm" [Deunk 1, 50/51/68].

- *"Besluiteloos":*

- 01 BESLUTELOOS: / Vars 1985 [Telge 6, 48].

- 02 VEULACHTEG: / Eib 1980 [Telge 1, 91].

- *Utdrukkingen veur "besluiteloos zijn":*

- 01 NIET WETEN OF IEJ PISSEN OF POEPEN MOT: Gor, Ruu, Lar, Bel, Vars / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 190] || Mar.

- 02 NEET WETTEN OF I-J PISSEN OF KAKKEN MOT: Bel.

- 03 NIET WETE OF JE POEPE OF PISSE MOT: / Wesv 1996 [Telge 11, 73].

- 04 NIET WETTE OF GI-J DRIETE OF ZEIKE MOT: Did.

Vars 1985: I-j kriegt twee dage bedenktied; dan mo'j zeggen: af of an [Telge 6, 37].

OP ZIEN GEMAK

op zijn gemak

- 01 OP ZIEN GEMAK: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 39].

- 02 KALM AN: Gor, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees, Haa, Eib, Lich, Aal, Bre, Win, Zel, Kep, Dre, Tol, Does / Lich 1991 [Telge 8, 51] || Bat.

- 03 KALM AAN: Groes, Zev, Zed, Pan.

- 04 HENDEG AN: Gor, Alm, Eef, Ruu, Bor, Rek.

- 05 HAENEG AN: Gels, Nee, Eib || Mar.

- 06 RÖSTEG AN: Vor, Din, Gen.

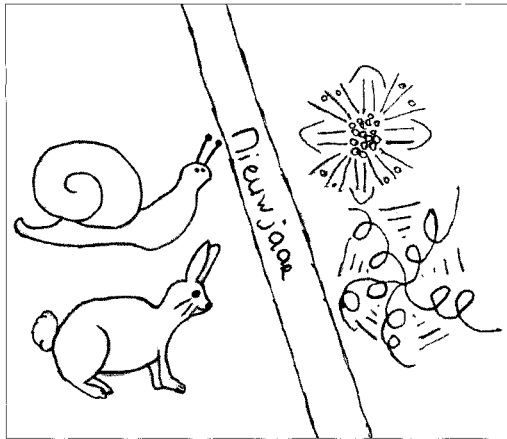
- 07 RUSTIG AAN: Wesv, Sto.

- 08 ZEUTJES AN: Aal.

Gor: Hee dut alles op zien gemak, he is nooit häösteg.

Gels: Doot neet zo jachtereg; haeneg an!

Hen: Doet niet zo jachtereg; doet de tied der toe. [TIED].

Kalm an; 'n slek en 'n haas hebt geliek ni-jjaar.

Pan: Kalm aan; gi-j ziet toch niet dur 'n haas gedek.

Does: Kalm an; 'n slek en 'n haas hebt geliek ni-jjaar. [Ok: Sto].

Wich: Doe 't toch kalm an; wie heb allemaole aeven gauw niejjaar. [Ok: Hen].

Bre: Kalm an; Köln en Aken bunt neet op enen dag ebouwd. [Ok: Wesv].

Acht 1895: Enen op zien gemak zetten "ie-mand op zijn gemak stellen" [Telge 2, 39].

- "iets op zijn gemak kunnen":

01 'T OP DE SLUFKES AFKÖNNE: / sHe 1982 [Telge 3, 135].

sHe 1982: OP HEITE KAOLE ZITTE "zich niet op zijn gemak voelen" [Telge 3, 62].

'T (NIET) KÖNNEN WACHTEN

(geen) tijd hebben

01 'T (NIET) KÖNNE(N) WACHTE(N): Acht; Gen, Ulf, Wehl, Lat / Win 1971 [Deunk 1, 272], Eib 1980 [Telge 1, 95], Vars 1985 [Telge 6, 396], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Bat.

02 'T (NEET) KÖNNEN WOCHTEN: Nee, Eib, Rek, Bel / Gels 1947 [Archief 3, 174].

Doet: Ik kom margen niet; ik kan 't niet wachten.

Eib: Ie könt 't zat wochten da'j dat effen veur mie doot.

Din: Ik kan 't dizze waeke niet wachten um 'm te helpen; i-j könt dat nog wel wachten.

Groen: Ik zal dat wal effen doon; dat kan 'k nog wal wachten.

Hen: Ik bun now bi-j Drees in de wei; ik kan 't now wel wachten da'k de buurman effen helpe.

JACHTEREG

haastig, jachtig, gehaast, gejaagd

01 JACHTEREG: Acht / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 116], Win 1971 [Deunk 1, 103], Vars 1985 [Telge 6, 158], Lich 1991 [Telge 8, 57] || Mar.

02 JACHTEG: Does, Lat.

03 JECHTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 103].

04 JOCHTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 117].

05 HÄÖSTEG: Acht; Did.

06 HAOSTEG: Harf, Zut, Loch, Meg, Hen; Liem || Bat.

07 GEHAOS(T): Zut, Wesv, Zed.

08 GEHÄÖST: Ruu, Voo / Vars 1985 [Telge 6, 115].

09 VLOCHTEREG: Aal.

10 BILDEREG: Haa / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 76].

11 BOLDEREG: Bel.

12 HEISTEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 88].

13 BRENDEREG: / Gen 1999 [Telge 12, 36].

14 BIRRIG: / Pan 1988 [Telge 7, 19].

15 RAOZEND: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 250].

16 ONBEEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 154].

Haa: Häösteg/jachtereg grep Nol 't geld van de taofele.

Vor: Doo toch neet zo jachtereg, de loch zit nog vol dagen.

Bel: Doo maor neet zo häösteg; loop ow neet in brand. [BRAND].

Wesv: Zit niet zo te jage; kalmte kan ow redde. [JAGE; KALMTE].

Bel: In 't veurjaar bunt de boeren boldereg in de hoed.

- "Haastig zijn":

01 BILDEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 76].

02 JACHTEN EN JAGE: / Pan 1988 [Telge 7, 58].

Eib veur 1973: IN DEN VOLSTEN HÖWWE (gezegd van iemand die erg gejaagd bezig is) [H. Odink 3, 107].

Gen 1999: ANGEBRAND DOEN "haastig doen" [Telge 12, 14].

- "Haastig iemand":

Groen: A'j altied jachtereg loopt, bu'j ne JACHTEBOKSE.

Lich 1991: JACH(T)SCHOER, JACHTERBOKSE "haastige, zenuwachtige vrouw" [Telge 8, 57].

Win 1971: JECHTERBOKSE "iemand die altijd haast heeft" [Deunk 1, 103].

Win 1971: Geet 't nog neet gauw genug, i-j benderkulle? BENDERKULLE "haastig, jachtig, gejaagd persoon" [Deunk 1, 21].

Acht-Tw 1948: JOCHTER "iemand die haast heeft" [Wanink 1, 117].

- "Inderhaast":

01 IN DE GAUWEGHEID: Wich, Ruu, Loch, Bor, Aal, Dre, Hen, Did || Mar.

02 IN DE JACH: Hen.

Hen: In de gauwegheid/in de jach grep Nol 't geld van taofel.

- "Overhaast":

01 HALS AOEVER KOP: Bor, Gels, Gen.

02 HALS OVVER KOP: Bre.

Gen: Hals aover kop grep Nol 't geld van taofel.

HAOST

haast

01 HAOS(T): Acht, Liem || Anh, Emm, Kle.

02 HOS: / Pan 1988 [Telge 7, 54].

03 ANGAANK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 67].

Wehl: Maak maor gin haos; gi-j hebt tied zat.

Alm: In grote haost grep Nol 't geld van taofel en geiselen naor de trein.

Win: In den haost grep e 't geld van taofele.

Acht-Tw 1948: Doew der 'n schoer opkwam, kwam der angaank met 't heujen [Wanink 1, 67].

- "Haast hebben":

Hee hef den brand in 't lief.

01 (NE) JACH(T) HEBBEN: Eib / Win 1971 [Deunk 1, 103], Lich 1991 [Telge 8, 57].

02 IEVER HEMMEN: Gen.

03 DEN BRA(A)ND IN 'T GAT HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98], Win 1976 [Aessink 4, 45/52].

04 DEN BRAND IN 'T LIEF HEBBEN: / Win 1976 [Aessink 4, 41].

05 BRAND HEMME: / sHe 1982 [Telge 3, 23], Wesv 1996 [Telge 11, 28].

06 BRAAND HEMME: / Pan 1988 [Telge 7, 22].

07 DE RIT IN 'T LIEF HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 192].

08 OP HEITE KAOLE ZITTE: / sHe 1982 [Telge 3, 62].

09 DRAM HEBBEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 88].

Pan 1988: Wah heggi-j toch 'n braand um thuis te komme [Telge 7, 22].

Win 1978: Daor kump de Getelinksboer anjagen, zo met 't losse vesken, de klompen an. "Wat hebbe i-j ne jacht", zeg Derk [Van Loo 1, 49].

Acht 1948: Wat heb iej 'n dram. DRAM "haast" [Wanink 1, 88].

- *As der ene haost hef, zeg ie wel:*

Bor: Doo 't toch kalm an, ie hoeft toch neet hen heujen! [Ok: / Lich 1991 (Telge 8, 51)].

Liev, Vra 1991: "'t Liekt wal of i-j hen veur halen mot", wodn der vrogger wal ezeg a'j haost hadden [Telge 8, 136]. [VEUR].

sHe 1982: Wat ren ie toch weer, mo'j soms naor 't häöj? "wat ren je weer, heb je soms haast" [Telge 3, 59; ok: / Pan 1988 (Telge 7, 47)].

Gen 1999: He'j de brand in de pokkel? "vraag die mens stelt als iemand haast heeft" [Telge 12, 36].

Win 1971: De proemen bunt nog neet riepe "haast je niet" [Deunk 1, 183].

Gen 1999: Haost hemmen as 'n slek "alle tijd van de wereld hebben" [Telge 12, 144]. [SLEK].

Pan 1988: 't Vret/vrit gin brood "het heeft geen haast" [Telge 7, 23]. [BROOD; ok: / sHe 1982 (Telge 3, 23)].

Eib veur 1973: 't Veur is 'm in de bokse ebot "gezegd als iemand opeens veel haast krijgt" [H. Odink 3, 36/249]. (N.B.: beuten = "(een vuur) aansteken"; veur = "vuur").

Acht-Tw 1948: De proemen beunt nog neet riepe. Alles wil zien tied hebben "waarschuwingen voor overhaasting" [Wanink 1, 165/95].

Win 1971: Wat 't hardste breidt, is 't aerste waer oet "haastige spoed is zelden goed" [Deunk 1, 35]. [BREIDEN].

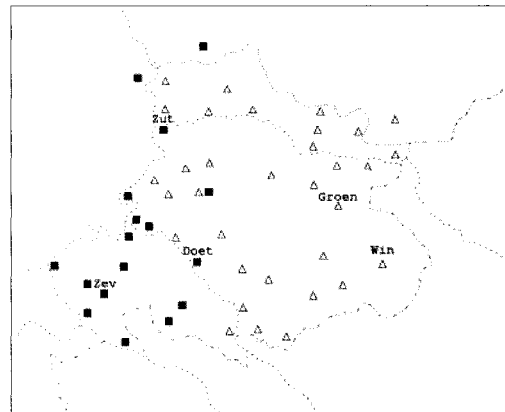
Win 1971: GEBENDER, GEHÄÖS(T), GEJAAG(TE), GEJACH(TE) "grote haast" [Deunk 1, 67/69].

Pan 1988: HOSWAERK is half waerk. HOSWAERK "haastwerk" [Telge 7, 58].

ZICH HÄÖSTEN

zich haasten

- 01 ZICH HÄÖSTEN: Acht; Gen / Win 1971 [Deunk 1, 88] || Haak.
- 02 ZICH HAOSTE(N): Harf, Zut, Doet, Dre, Hen, Olb, Does; Liem || Wilp, Bat.
- 03 ZICH HOSTE: / Pan 1988 [Telge 7, 58].
- 04 ZICH HASTEREN: Win.
- 05 ANMAKEN: Harf, Eef, Ruu, Bor, Eib, Groen, Lich, Zel / Win 1971 [Deunk 1, 10].
- 06 AANMAKE: / sHe 1982 [Telge 3, 2].
- 07 ZICH JACHTEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 103].
- 08 ZIK IEVEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 115], Eib 1980 [Telge 1, 35].
- 09 ZIK JOCHTEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 117].
- 10 ZIK JACHTEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 103].
- 11 ZIK JECHTEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 103].

△ *zich häösten 01*   ■ *zich haosten 02*

Hef de Liem aoverwegend zich haosten, in den Acht is zich häösten 't gewone warkwoord. Allene in 't westen van den Acht (langs lesselt en Olden lesselt) kump ok hier zich haosten veur.

12 ZICH HELZEN: / Win 1976 [Aessink 4, 29].

Groen: De kinder mossen zich häösten um op tied op skole te waenn.

Did: De blage haostte zich um op tied op school te zun.

Zel: De kinder mossen anmaken um op tied op de schole te waezen.

Aal: Häöst ow maor niks; de tied zal wal heuj maken. [Ok: Wesd, Tol. [HEUJ].

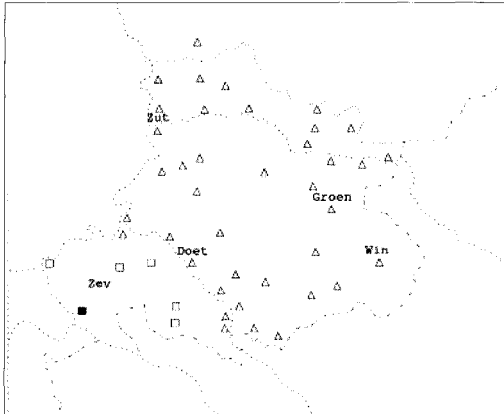
Win 1971: Wi-j hoeft ons neet zo te heistern, wi-j könt 't wark met sach an. ZIK HEISTEREN "zich haasten met werken" [Deunk 1, 88].

Acht-Tw 1948: HEISTEREN "zenuwachtig haasten" [Wanink 1, 109].

Acht 1895: DE RIT IN 'T LIEF HEBBEN "met zenuwachtige haast te werk gaan" [Telge 2, 108; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 192)].

Eib 1980: lej mot der neet voort met de brede biele op gaon. ARGENS MET DE BREDE BIELE OP GAON "overhaast te werk gaan" [Telge 1, 9].

Acht ca 1830: Felle veute "overhaast werk omdat de nood dringt" [Telge 4, 5]. [FEL; VOET].

- △ *anmaken 01*   □ *aanmake(n) 02*
 ■ *onmake 03*

Veur "voortmaken" is *anmaken/aanmake(n)* in onze streek 't gewone warkwoord; den Acht pröt van *anmaken*, de Liem meest van *aanmake*. Veur 't Geld Eil is *onmake* opgegeven.

● "Voortmaken, haast maken":

- 01 ANMAKEN: Acht; Gen, Ang / Acht 1882 [Telge 2, 4], Lar 1924 [Langeler 3, 146], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 68], Win 1971 [Deunk 1, 10], Vars 1985 [Telge 6, 21], Lich 1991 [Telge 8, 14]
- 02 AANMAKE(N): Wehl, Wesv, Did, sHe, Zed / sHe 1982 [Telge 3, 2].
- 03 ONMAKE: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 97].
- 04 VEURANMAKEN: / Gen 1999 [Telge 12, 168].
- 05 VEURAAANMAKE: / sHe 1982 [Telge 3, 163].
- 06 VORTMAKE: Zev / Pan 1988 [Telge 7, 150].
- 07 OPSCHETEN: Zut, Vor, Loch, Lar, Gels, Eib, Bel, Bre.
- 08 OPSCHIETE(N): Hen, Lat, Her.
- 09 AFFE'SEREN: Eib.
- 10 ONPOTE: / Pan 1988 [Telge 7, 98].

Alm: A'j op tied wilt kommen, mo'j vlot anmaken.

Bre: 't Is iederen morgen 't zelfde: Marietje hölt neet van opscheten en doorumme mot ze zich häösten met 't aeten en dan nog anmaken um op tied op 't station te wezzen.

Zev: Gi-j mot 'n bitje vortmake.

Eib: Wiwwe nog op tied waenn, dan mo'w wah luk affeseern.

Gen 1999: Now veuranmaken want ze hebben al geluid [Telge 12, 168].

SCHIKKEN

opschieten (met het werk)

- 01 SCHIKKEN: Gees, Eib, Rek, Bel / Lar 1864 [GV-alm 127], Lar 1927 [Heuvel 1, 289], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 174], Win 1971 [Deunk 1, 203], Eib 1980 [Telge 1, 72], Lich 1991 [Telge 8, 104].
- 02 OPSCHIKKEN: Lar / Win 1971 [Deunk 1, 167].
- 03 VEURUUTKOMME: Groes, Sto.
- 04 VEURANKOMMEN: Aal || Boch.
- 05 VURONKOMME: Pan.
- 06 AVANCEREN: Win / Harv 1966 [Moespot 52, 8].
- 07 AVECERE: Lat.
- 08 OP SCHÖTTE WAEZEN: Loch.
- 09 RUMEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Win 1971 [Deunk 1, 198].
- 10 REZZELE'VEREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 168].
- 11 VAN DE WEG KOMMEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 211].

Gees: Wiej bunt vandage good eschikt met 't wark.

Groes: Wi-j zin vandaag goed veuruut gekomme met 't wark.

Win: Wi-j bunt good avanceerd met 't wark.

Loch: Wie bunt al aardeg op schötte met 't wark.

Lich: At 't wark nogal vlot, zeg i-j: "Wi-j hebt der 'n aardeg gat an ekreggen". [VLOTTEN; ok: Eib, Bel; DER 'N AARDEG GAT AN KRIEGEN; ok: Kep].

Win 1976: Hee kan 't wark wal kwiet worden "hij kan goed opschieten met het werk" [Deunk 1, 128]. [KWIET].

Vars 1985: Wil 't rotsen of niet? "wil het werk vloten of niet?" [Telge 6, 292]. [ROTSEN].

Acht-Tw 1954: Met 't heujen wol 't neet rumen [Wanink 2].

Eef: A'j good op-eschaoten bint met 't wark, zeg ie: "Wie hebt 'n flinke lap ezet". [N LAP-(PE) ZETTEN; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 207)].

Win 1971: Hee hadde der den zwonk in "hij schoot goed op met zijn werk" [Deunk 1, 290].

[ZWONK].

Vars 1985: Der zit gin schöt in 't wark "het werk schiet niet op" [Telge 6, 306]. [SCHÖT].

Acht-Tw 1954: Met 'm köj' oet de stae kommen "je hebt een goede hulp aan hem, met hem kun je goed opschieten (bij het werk)" [Wanink 2].

Vars 1985: 'n VAEGE VAN 'N WIEF is slodderig met 't wark en in de praot, mor ze kan wel opschieten [Telge 6, 366; ok: Tol].

Acht-Tw 1948: VLOCHTERD "iemand die zijn werk te vlug en daardoor half doet" [Wanink 1, 205].

Gen 1999: BOLDERBOKS "slordige, haastige werker" [Telge 12, 33].

Win 1971: ZWAKHENDEG "vlug met het werk" [Deunk 1, 289].

Wesv 1996: Gauw met de hand, gauw met de tand "iemand die snel werkt, is ook een vlotte prater" [Telge 11, 45]. [HAND; TAND].

● "Niet opschieten met werken":

01 OTTEREN: Loch / Vra 1939 [Vr A'dam 7, 4].

02 HAMPELEN: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 106, Win 1971 [Deunk 1, 84].

03 PROGGEN: / Lich 1991 [Telge 8, 94].

04 TUNTELEN: / Lich 1991 [Telge 8, 126].

Win 1971: Zo hampelen wi-j maor däör, maor in de riege zal 't kommen.

Acht-Tw 1948: Der zit niks gen vergaank in 't spel. 't Gif klötterije "het (werk) schiet niet op" [Wanink 1, 201]. [VERGAANK; KLÖTTERIEJE].

Acht-Tw 1948: 't Geet as ne loes aover nen teerkwast "het vordert maar langzaam, het schiet niet op" [Wanink 1, 138].

Win 1971: HAMPELDERI-JE "het niet opschieten met het werk door allerlei belemmeringen" [Deunk 1, 84].

Gor: 'N TUTTEMEIER schut neet op met 't wark.

UITSCHIEDEN MET

de brui geven aan

01 IK SCHEI DER MET UUT: Zut, Bor, Haa,

Nee, Eib, Aal, Vars, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Hen, Tol, Ang, Did, sHe.

02 IK SCHEI DER UUT: Ruu, Lob.

03 IK DOO 'T NEET MEER: Gor, Harf, Alm, Wich, Ruu, Gees, Gels, Rek.

04 IK GEVE 'T OP: Gor, Lar, Bor, Din, Zel, Zev.

05 IK GEVVE 'T DER AN: Win / Acht 1895 [Telge 2, 3], Vars 1985 [Telge 6, 18].

06 IK SMIETE 'T DER TOO: Eib.

07 IK SMIET 'T DER BI-J NEER: Hen.

08 IK SMIET 'T ACHTERUUT: Sto.

Wehl: Doe 't eiges maor; ik schei der met uut.

Win: Doot 't zelf maor; ik gevve 't der an.

Eib: Doo 't zelf moor; ik smiete 't der too.

Vars 1985: Now jonges, now kan 't wel lukken: 't is mooi ewest [Telge 6, 217]. [LUKKEN].

OPHOLLEN

ophouden, uitscheiden (met het werk)

01 OPHOLLE(N): Acht, Liem || Rhe.

02 OPHOLDE: Sto.

03 OPHOUWE: Gies, Lat, Wesv.

04 UUTSCHEIE(N): Acht, Liem / Pan 1988 [Telge 7, 143] || Bat.

05 OETSCHIEIEN: Eib, Rek, Groen, Win || Mar.

06 OETSKEIEN: Eib, Bel.

07 UUTSCHEIDEN: Ruu, Loch, Lich, Din, Zel.

08 OETSCHIEDEN: Nee, Eib || Vre, Boch.

09 STOPPE(N): Gor, Harf, Zut, Vars, Wesd, Doet, Tol, Does, Lat, Wesv, Zev, Zed.

10 SCHLOES MAKE(N): Win, Pan.

11 OPHEURE(N): Sto / Win 1971 [Deunk 1, 166] || Hei, Raes, Boch, Anh, Emm, Kle.

12 AOVEND MAKE: Pan.

13 VIERAOVEND MAKEN: Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 264] || Vre, Bork, Hei, Rhe, Anh, Emm, Kle].

14 AFHÄÖKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 8].

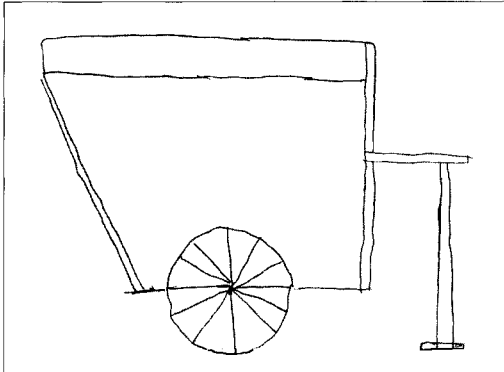
Eib: Um vijf uur skeie wie der oet, dan legge wie 't wark der too. ['T WARK DER TOO-LEGGEN].

Aal: Um vijf uur scheie wi-j uut met 't wark, dan make wi-j vieraovend.

Gen 1999: Ik heb genug gewarkt en doorum geef ik 't der now an. 'T DER AN GEVEN "ophouden (met werken)" [Telge 12, 62].

- *Utdrukkingen veur "ophouden (met werken)":*

01 DE KAR OP DE STAELT ZETTE: Pan.

Wi-j hemme de kar op de staelt gezet.

- 02 DE KAR OP DE STIEPER ZETTE: / Pan 1988 [Telge 7, 134].
 03 DE PRAKKE BIEJ DE MARSE ZETTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
 04 DE PRAGGE BI-J DE MARSE ZETTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 181].
 05 DE KNIPPE DER VEUR GOOIEN: / Harv 1991 [Telge 8, 65].
 06 DER 'N SCHREEFKEN BIEJZETTEN: / Lar 1924 [Langeler 1, 147].
 07 DEN ZELLEN OFSTRIEKEN: / Eib 1980 [Telge 1, 100].

Pan: Um vijf uur make we schloes; dan make we aovend; dan zette we de kar op de staelt. [AOVEND MAKE; DE KAR OP DE STAELT ZETTE].

Acht ca 1830: VIERAOVEND HOLDEN "een vrije avond hebben" [Telge 4, 10].

Gen 1999: FEIER-AOVEND MAKEN "(tegen de avond) stoppen met werken" [Telge 12, 52].

Win 1971: AOVEND VIEREN "de avond verder in rust doorbrengen, avonrust genieten" [Deunk 1, 264].

Win 1964: Johan hadde zien wark daone emaaft en hadde 't peerd veur de volle kaore aerpels spannen. Ton was e fluitend deur den läögen aovend op hoes an eveurd [Oelenwanne 65]. [DAONE MAKEN "(zijn werkzaamheden) beëindigen"].

HELPEN

helpen

- 01 HELPE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Kle.
 02 BI-JSPRINGE: Zed.
 03 LIEKE OP DEN DIEK ZETTEN: / Din 1927 [Archief 1, 46].

Sil: Za'k ow efkes helpen?

Zed: Za'k efkes helpe. Mo'k efkes bi-jspringe?

Gels 1937: Ik kom oet Gelster en wol vraogen um miej terechte te helpene. Ik bun 'n betjen an 't dwellen ekommen [Archief 3, 65]. [IEMAND TERECHTE HELPEN].

- *"Elkaar helpen":*

Bel: Vrogger wollen de leu zich mekare nog wal helpen. ZICH MEKARE HELPEN "elkaar helpen".

Ruu: Kammeräo bunt keerls dee mekare in dikke en dunne half staot. MEKARE HALF STAON "elkaar helpen".

Win 1971: Adde wi-j uns maor handholt, winne wi-j wal. ZIK HANDHOLLEN "elkaar bij moeilijkheden helpen" [Deunk 1, 85].

Vars 1985: Zo wes den enen hand den anderen "zo helpen ze elkaar" [Telge 6, 399]. [WASSEN].

- *"Een beetje helpen":*

sHe: Za'k ow effe helpe; za'k ow effe 'n hendje toestaeke? [HAND; TOESTAEKE].

Aal: Help 's 'n too-tas.

Vars 1985: Doet 's 'n toe-tas "help 's een beetje" [Telge 6, 350]. [TOE-TAS].

Win 1971: Hee kan 't wark nog neet good an, i-j mot 'm maor luk an de hand gaon. ENE AN DE HAND GAON "iemand (een beetje) helpen" [Deunk 1, 78/85].

Win 1971: OK WAT IN 'T PÖTKEN DOON; ZIK IN 'T MIDDEL LEGGEN "ook meewerken, ook helpen" [Deunk 1, 181/144].

Win 1971: ZIEN BESTE HELPEN "zo goed mogelijk helpen" [Deunk 1, 22].

Acht-Tw 1948: Iemand achter 't gat an lopen "iemand achterna lopen om hem te helpen" [Wanink 1, 98]. [GAT].

Win 1971: Ik zal ow wal waer 's in den graven stoten "(schertsend gezegd) ik zal je wel eens een wederdienst bewijzen" [Deunk 1, 79; ok: Ruu, Win / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 104), Vars 1985 (Telge 6, 125)]. [GRAVEN; STOTEN].

sHe 1982: Ik staot ow van achtere. IEMAND VAN ACHTERE STAON "iemand steunen" [Telge 3, 3].

Eib veur 1973: 'n Varken zet iej neet op 'n stoel "gezegd als iemand het niet verdient om geholpen te worden" [H. Odink 3, 233].

Vars 1985: Ze trokken 't peerd met 'n takel uut de modder. 'k Hadde 't toekieken. 'T TOEKIEKEN HEMMEN "niet kunnen helpen" [Telge 6, 350].

Eib veur 1973: Ze gebroekt oew vuur noodhaaken. NOODHAOKEN "helper (in moeilijkheden)" [H. Odink 3, 173].

- "Zich behelpen, zich redden":

Win 1971: Wi-j mot der maor zo met hen doon "we moeten ons er maar mee redden" [Deunk 1, 45].

Haa: Ie mot poppen met de lappen dee'j hebt "je moet je weten te behelpen; je moet roeien met de riemen die je hebt". [POPPEN, LAPPE].

Lich 1991: Moder kan den sleef allene nog wal beuren "moeder hoeft niet bij alles geholpen te worden" [Telge 8, 108]. [SLEEF; BEUREN].

Win 1971: 't Was luk behelpemanswark maor wi-j hebbet uns toch ered. BEHELPEMANSWARK "een zich behelpen" [Deunk 1, 18].

HULPE

hulp

01 HULP(E): Acht, Liem || Vre, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm, Kle.

Harf: 'k Heb oew hulpe nit neudeg.

- *Vake wordt (veural in den Acht) 't woord hulpe neet gebruikt; dan wordt de volgende omschrijvingen gebruikt:*

01 ZICH REDDEN: Gor, Alm, Eef, Ruu, Bor, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Gen, Meg, Hen || Bat, Mar].

02 'T ALLENE/ALLEEN WEL (AF) KÖNNE(N): Zut, Vor, Bor, Gees, Eib, Bel, Aal, Bre, Vars, Wehl, Groes, Zev, Did || Bork.

03 'N ONDERKOMMEN KRIEGEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 179].

Gen: Ik red mien wel.

Wich: Ik kan 't allene wel (af).

Eib veur 1973: Ik kriege wal 'n onderkommen [H. Odink 3, 179].

Acht-Tw 1948: ONTZAT KRIEGEN, ONTZET KRIEGEN "hulp krijgen" [Wanink 1, 155].

Acht 1882: TEN VOLSTE(N) KOMMEN "te hulp komen" [Telge 2, 144; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 267)].

Lich 1991: GOODMEUDEG "behelpzaam" [Telge 8, 46].

RAOJEN

raden

01 RAOJE(N): Gor, Eef, Zut, Gen, Sil, Doet, Gaa, Wehl, Kep, Dre, Tol, Does, Lat, Wesv, Zev, Did, sHe, Sto, Pan, Lob / sHe 1901 [Telge 4, 106], Pan 1988 [Telge 7, 112], Wesv 1996 [Telge 11, 76] || Bat.

02 RAONN: Gor, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 169], Win 1971 [Deunk 1, 196], Eib 1980 [Telge 1, 68], Lich 1991 [Telge 8, 96].

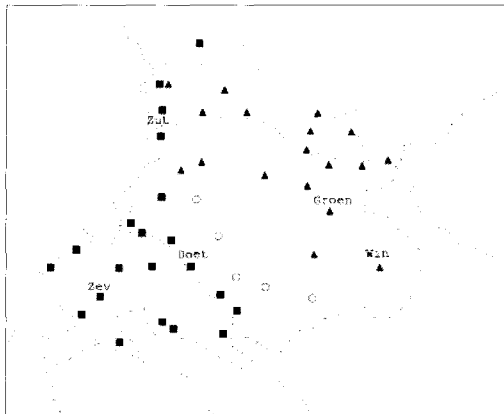
03 RAODEN: Aal, Vars, Wesd, Zel, Hen.

Doet: De meister zei: "I-j mot niet raojen, i-j mot 't zeker wetten".

Wesv 1996: Now mo'j niet zo zitte te rikraoje; denk 's nao veurda'j wat zegt. RIKRAOJE "gissen, raden" [Telge 11, 77].

Gen 1999: Ik wet 't niet dus za'k der maor naor rikraojen. RIKRAOJEN "raden" [Telge 12, 133].

Acht 1895: GUSSEN "gissen" [Telge 2, 46].

■ *raoje(n) 01*   ▲ *raonn 02*
○ *raoden 03*

De verandering van *d* in *j* tussen twee klinkers kump in onze streek völle veur. Dat *raojen* in de Liem en langs den lesselt te vinden is, is dus niks bezunders. In den No Acht is de medeklinker himmaol weg, wordeur 't éénlettergrepege warkwoord *raonn* ontstaon is. Dat kump vaker veur. Andere gevallen van uutval van de *d* staot in *De mens-B* op blz. 364 (*braonn*, ontstaon uut *braoden*) en in *De mens-C* op blz. 559 (*vinn*, ontstaon uut *vinden*) en 582 (*snienn*, ontstaon uut *snieden*). Vief plaatsen hebt op-egeven dat de *d* in *raoden* wel uut-esprokken wordt. 't Zal neet toevalleg waezen dat disse plaatsen precies op de grenze ligt tussen *raojen* en *raonn*.

- "Aanraden, adviseren":

Aal: Wi-j raodt ow um weg te gaon.

sHe 1982: Laot ow van mien *raoje* en gaot naor den dokter [Telge 3, 122].

Lich: Zich laoten *raonn* "zich laten adviseren" [Telge 8, 96].

Eib 1980: Hee is zonne eigenwiezen, hee löt zik ok niks veurberaonn. ZIK LAOTEN VEUR-BERAODEN [Telge 1, 92].

Vars 1985: Iemand an de galge *raoden* "iemand een verkeerde raad geven" [Telge 6, 282].

- "Raad":

01 RAOD: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 105] || Bat.

Ruu: Hee gif oe altied goeien raad.

Eib veur 1973: Ne hoop boksens maor wein neg treusters der in "gezegd als er in moeilijke omstandigheden veel mensen aanwezig zijn maor niemand van hen goede raad kan geven" [H. Odink 3, 36]. [BOKSE; TREUSTER].

Vars 1985: Op anraoden van den dokter is e nao 'n masseur egaon. Op anraoden van "op advies van" [Telge 6, 22].

STEUREN

storen

01 STEURE(N): Acht, Liem || Hei, Emm.

02 LASTEG VALLE(N): Vor, Ruu, Bel, Groen, Bre, Din, Vars, Dre, Hen, Gies, Wesv, Groes.

Zev: Gi-j ziet dat Nol an de geng is; steur 'm dan toch niet.

- "(Iemand) niet storen", "(iemand) met rust laten":

01 LAOTEN GEWORDEN: Gor, Eef, Ruu, Zwi, Bor, Gees, Nee, Eib, Lich, Aal, Win, Hen / Eib 1980 [Telge 1, 26] || Bat, Mar.

02 MET VRAE LAOTEN: Gor, Ruu, Loch, Gels, Eib, Rek, Groen, Lich, Bre / Win 1971 [Deunk 1, 269], Vars 1985 [Telge 6, 393], Lich 1991 [Telge 8, 139].

03 MET VRAENE LAOTEN: Zel, Tol.

04 MET RUST(E)/RÖSTE LAOTE(N): Eef, Eib, Pan || Emm, Kle.

05 ZIEN GANG(E) LAOTE(N) GAON: Gor, Vor, Loch, Wesv, Zed.

06 LAOTEN GAON: Zut.

07 LAOTE BETI-JE: / sHe 1982 [Telge 3, 15].

08 LAOTE SCHOEVE: / sHe 1982 [Telge 3, 130].

Gees: Iej zeet dat Nol an de gange is; laot 'm dan ok geworden.

Win 1971: Wi-j heb van dee kinder niks te lasten, wi-j doot der zo maor met hen. Hee deut 't mi-j neet helendal nao 't zinne, maor ik laote 'm geweern. LAOTEN GEWORDEN; LAOTEN GEWEERDEN/GEWEREN "zijn gang laten gaan" [Deunk 1, 90/74].

Wesv 1996: Laot Mientje toch gewarre; ze kump der van eiges wel achter dah ze 't niet allenig kan doen. IEMAND LAOTE GEWARRE

“iemand zijn gang laten gaan” [Telge 11, 42].
Gaa veur 1974: Onderwiel was de mist dicht geworden. Bossen en beume teikenden zich af as vormloze, donkere gestalten. “Geef mien 'n arm. I-j kent dat hier niet”, zei de Buizerd. Sofie gaf 'm 'n arm. De Buizerd ging wieter. Hi-j sloeg zien arm um eur hen en trok eur vaster nao zich toe. Sofie liet 'm geworden [Van Velzen 11, 119].

Aal: Jan zut gin zwart of wit an “Jan gaat zijn eigen gang (zonder rekening te houden met anderen)”. [ZWART; WIT; ok: Bre].

Pan 1988: ZIEN EIGE NÖDJE NAEJE “zijn gang gaan” [Telge 7, 94; ok: / sHe 1982 (Telge 3, 103)].

● “Zich storen aan (iets)”:

- 01 ZICH STEURE(N) AN: Gor, Eef, Vor, Loch, Voo, Meg, Sil, Doet, Wehl, Hen, Does, Dui, Zev, Did, Zed, Sto || Stlo, Hei, Raes, Boch, Anh, Emm, Elt.
- 02 ZICH STORE(N) AN: Gor, Gels, Haa, Eib, Din, Hen, Lob.
- 03 ZICH STUREN: / Vars 1985 [Telge 6, 94].
- 04 ZICH STRIEPEN AN: / Aal 1966 [Rots 2, 32].

Voo: Ik wol naor de tillevisie kieken, maor Jan zat der egaal deur hen te kwaken; dat steuren mien heel arg.

Loch: Ik steuren der mien an dat Jan der deurhen zat te praoten.

● In vriejer taalgebruuk:

- 01 ARGERE(N): Ruu, Nee, Groen, Aal, Sil, Wesd, Dre, Wesv, Zed.
- 02 ERGEREN: Zut, Wich,
- 03 LAS(T) HEBBEN VAN: Gor, Ruu, Lar, Bor, Nee, Eib, Bel, Lich, Tol.
- 04 HINDEREN: Alm, Bor, Groen, Win, Zel, Baa.

Nee: Argeren, maor wie zegt: argan.

Wesd: Ik wolle tillevisie kieken maor Jan zat der egaal deur hen te rätöten; door argeren ik mi-j gruwelek an.

Gor: Jan praotten der gedureg deurhen en door ha'k las van.

Lar: Jan zat maor te praoten en door ha'k niks as las van.

Alm: 't Hinderen mi-j slim dat Jan egaal an 't praoten was.

Eef: 't Jökt mie neet “het ergert me niet”.

Lich 1991: Dat jökt 'm “dat ergert hem” [Telge 8, 57]. [JÖKKEN].

Vars 1985: Maak ow druk = stuurt der ow toch niet an [Telge 6, 94]. [DRUK].

sHe 1982: Laot de boere maor dörse “gezegd om aan te geven dat men zich nergens iets van moet aantrekken” [Telge 3, 19]. [BOER; DÖRSE].

● “Maling hebben aan”:

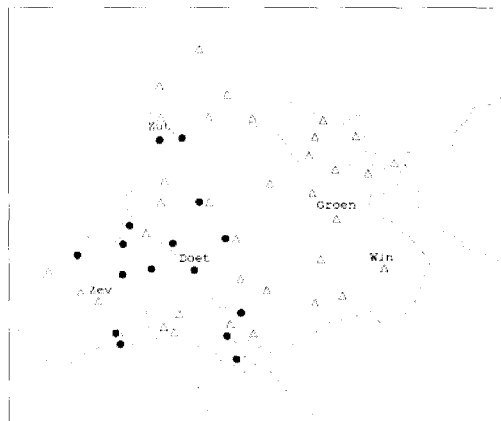
- 01 SCHIJT HEBBEN AN: / Win 1971 [Deunk 1, 202], Lich 1991 [Telge 8, 103].
- 02 SCHONE SCHIJT HEMMEN AN: / Vars 1985 [Telge 6, 298].

Acht-Tw 1948: 'k Hebbe oew gebrek “ik heb maling aan jou, ik stoer me niet aan jou” [Wanink 1, 99]. [GEBREK].

ZICH ARGEREN

zich ergeren, aanstoot nemen

- 01 ZICH ARGERE(N): Gor, Eef, Alm, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Voo, Ulf, Vars, Wesd, Zel, Dre, Hen, Baa, Tol, Wesv, Groes, Zev, sHe, Zed, Sto /

△ *zich argere(n) 01* ● *zich ergere(n) 02*

Dit kaartjen löt weer 's dudelek de invloed zeen van 't Standaardnederlands: 't warkwoord zich ergeren breidt zich veural uut langs de grote rivieren (Rien, lesselt, Olden lesselt). Toch bunt der ok door nog wel plaatsen (Wesv, Groes, Zev, Dre, Eef, Gor) dee 't oorspronkeleke warkwoord argere(n) op-egeven hebt.

- Gen 1999 [Telge 12, 20] || Bat.
 02 ZICH ERGERE(N): Zut, War, Gen, Meg, Sil, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Does, Ang, Lat, Did, Her, Lob.
 03 ZICH STOTEN: Harf, Wich, Win, Gen.
 04 ZICH STEUREN: Eef, Gaa.
 05 ANSTOOT NEMMEN: Hen.
 06 ZICH STUREN: Eef.

Bel: Argeren, maor wi-j zegt: argan. [Ok: Nee].

Nee: Jan argan zich der an da'j zovölle präötjes hadn.

Haa: Jan argern zich an Piet dat e zo zat op te scheppen.

Gaa: Jan steurde zich der an dat Piet zo zat op te scheppen.

Groen: Op de begraffenisse vermaken Thea zich good: zee lachen en was bli-j. Maor deur zo veur den dag te kommen, argeren zich völle leu an eur.

Win 1971: MAAK OW NEET (DE) SAPPEL "erger je niet" [Deunk 1, 199].

Eib veur 1973: Ze valt aover alle scharven "ze nemen overal aanstoot aan" [H. Odink 3, 150]. [VALLEN; SCHARVE].

Acht-Tw 1948: ARGER "ergernis" [Wanink 1, 69; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 12)].

- *Kiek veur "aanstoot geven" op blz. 1047.*

LAST HEBBEN VAN

hinderen

- 01 LAS(T) HEBBEN VAN: Zut, Eib, Bel, Groen, Aal, Win, Voo, Wesd, Doet, Dre, Tol, Does, Lat, Zev, Did / Eib 1980 [Telge 1, 46].
 02 HINDEREN: Harf, Alm, Zut, Gels, Eib, Bre, Din, Meg, Sil, Zel, Zed.
 03 STEUREN: Zed || Boch.
 04 SPIEREN: / Acht 1895 [Telge 2, 123].
 05 BESPIEREN: / Acht 1895 [Telge 2, 11].
 06 DWARSZITTE: / sHe 1982 [Telge 3, 38].

Zut: He'j der last van/hindert 't oe as Nolda ook meegeet?

- *In vriejer gebruik:*

- 01 WAT TEGEN HEBBEN OP: Gor, Loch, Ruu, Bor, Bel, Aal, Win, Ang, Wesv,

Groes || Rhe, Anh.

- 02 TEGEN HEBBEN OP: Win, Gen.
 03 'N HEKKEL HEBBEN AN: Wich, Vor, Lich.
 04 BEZWOOR HEBBEN TEGEN: Gor, Ruu, Loch.
 05 ARG VINDEN: Gor, Vor, Ruu, Bor, Haa, Aal, Hen, Pan || Bat.
 06 SLIM VINDEN: Eef, Ruu, Bor, Haa, Rek, Hen, Sto || Mar.
 07 GOED VINDEN: Zut, Gees, Eib, Vars, Wehl, Wesv, Groes.
 08 VERVAELEND VINDEN: Zel, Tol,
 09 WAT UUTMAKEN: Ruu, Eib, Aal, Zed, Pan || Boch.
 10 WAT KÖNNEN SCHELLEN: Lar, Nee, Eib, Aal.

Ang: He'j der wat op tegen dat Nolda meegeet?

Haa: Vi'j 't arg/slim at Nolda ok metgeet?

Zed: Mik 't ow wat uut at Nolda ook metgeet?

- *Utdrukkingen in verband met "hinderen":*

Acht-Tw 1948: 't Zit 'm nog in de kragen "het hindert hem nog, het zit hem nog dwars" [Wanink 1, 130]. [KRAGEN].

Win 1976: Der zit 'm wat in de näö "hij heeft iets wat hem hindert" [Deunk 1, 153]. [NAOD].

Vars 1985: Wat knip ow toch? "wat zit je dwars?" [Telge 6, 181]. [KNIEPEN].

Kot 1913: Zee dee 'm te kort, dat zag Mina wal in. 't Was mooi van 'm dat e eur niks verwet, maor in stille knep 't 'm wal dat ze zo was; dat kon ze wal an 'm merken [Meinen 2a, 50].

Gels 1928: 't Zat den olden man krange in de mage dat de intange zo'n lilleke brökke had ekregen [Krebbers 1, 89]. [KRANGE IN DE MAGE ZITTEN].

Eib veur 1973: Leedpöste staot lange "als iemand iets hindert, wordt hij daar vaak lang mee geconfronteerd" [H. Odink 3, 145]. [LEEDPOS(T); ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 135)].

Acht-Tw 1948: 't Zal oew de butte neet breken "je zult er geen hinder van ondervinden" [Wanink 1, 80].

Aal 1966: Daor zö'j neet van verzi-jen "dat zal je positie niet nadelig beïnvloeden" [Rots 2, 28]. [VERZI-JEN].

Pan 1988: He'j 'n dutje ien de auto gereje? Mins, der schiet wah ien; der zien slimmere

dinge" [Telge 7, 120]. [SCHIETE].

sHe 1982: Dat steet/hink/lit gin boer in 't vinstert "daar heeft niemand last/hinder van" [Telge 3, 165]. [STAON; HANGE; LIGGE; BOER; VINSTER].

Acht 1895: Zien rechte bunt 'm niet bespied "zijn rechten zijn niet weersproken" [Telge 2, 11].

ONGEMAK

ongerief

- 01 ONGEMAK: Gor, Harf, Alm, Zut, Loch, Lar, Bor, Gels, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Gen, Voo, Sil, Zel, Dre, Hen, Does, Wesv, Zev / Loch 1858 [GV-alm 123] || Bork.
- 02 LAS(T): Gor, Ruu, Bor, Gees, Nee, Eib, Bel, Lich, Aal, Wesd, Doet, Hen, Tol, Groes || Bat, Mar, Haak, Vre, Emm.
- 03 AOVERLAST: Ruu.
- 04 OVVERLAST: Aal.
- 05 TRAMMELANT: Vor, Eib, Zev.
- 06 NAREGHEID: Eib.
- 07 SPUL: Haa.
- 08 KLOTTERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 79].

Sil: Kletsnat kwammen de wandelaars 't café in, maor bi-j 't weggaon zeien ze: "Nem ons niet kwaolek veur 't ongemak da'w gemaakt hebt".

Hen: 't Spit ons da'w ow las bezörgd hebt.

Haa: 't Spit ons da'w zon spul emaaht hebt.

Win 1971: STANGELDEN "moeilijkheden, last veroorzaken" [Deunk 1, 226].

Acht-Tw 1954: WAT TE DONE MAKEN "last veroorzaken" [Wanink 2].

Win 1971: STANGELDERI-JE, GESTANGELTE "moeilijkheid" [Deunk 1, 226].

Aal 1964: KREMPPEL "moeilijkheid" [Rots 1, 22].

Kot 1925: Der heeng ne stemminge dee der neet heurden. Iedereene veulden waor de knoop zat, maor gin ene waogden 'm an te vattene en zoch 't an wat anders; onraedelek, onbillek. Mensen bunt neet volmaakt en dat wazzen ze ok an 't Greunink neet [Meinen 3, 19]. [KNOOP "probleem, moeilijkheid"].

Gaa veur 1974: "Ssst, niet zo hard praoten, zi-j let op ons", fluusteren Christien. "Wat zol dat dan? Laot ze op ons letten, ik dörf ieder-

ene vri-j in de ogen te kieken", zei Herman verwonderd [Van Velzen 8, 39]. [WAT ZOL DAT; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 151)].

● "Geen problemen hebben met":

sHe 1982: Dat blaag lastig? Ik heb der niks met te knooie. NIKS MET IEMAND/IETS TE KNOOIE HEMME "geen problemen hebben met iemand/iets" [Telge 3, 81].

● "Bezwaren maken":

Acht-Tw 1948: KAPSIE MAKEN "tegenwerpingen maken; opponeren" [Wanink 1, 118].

Win 1971: No gin gemaorte meer. GE-MAORTE "het tegenwerpingen maken" [Deunk 1, 71; ok: / Kot veur 1934 (Meinen 6, 97)].

● *Gezegdes i.v.m. "overdreven bezwaren hebben":*

Aal 1964: At de hemel 's veel, wazzen alle mussen dood "gezegd tegen iemand die altijd bezwaren heeft" [Rots 1, 57]. [HEMEL, MUS].

Pan 1988: As de himmel vilt, zien alle musse dood [Telge 7, 51].

HEIBEL

moeilijkheden

- 01 HEIBEL: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 138] || Bat.
- 02 HEIBELDERI-JE: Win.
- 03 HEIBEL EN ZEIBEL: Lich, Ulf.
- 04 RUZIE: Acht, Liem || Bat.
- 05 TRAMMELANT: Gor, Harf, Eef, Zut, Vor, Ruu, Bor, Eib, Aal, Win, Vars, Sil, Doet, Hen, Ang, Lat, Zev, Did, Zed, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 245] || Haak.
- 06 HEISA: Gor, Alm, Wich, Ruu, Lar, Bor, Eib, Rek, Win, Gen, Dre, Hen, Wesv || Bat.
- 07 MOT: Eef, Wich, Vor, Gees, Eib, Rek, Groen, Aal, Doet, Dre, Zev, sHe, Lob.
- 08 DROKTE(N): Ruu, Bor, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Bre || Mar.
- 09 DRUKTE: Gor, Zut, War, Wehl, Hen, Pan.

- 10 ONENEGHEID: Bel, Aal, Doet, Hen.
 11 BEHEI: Gor, Groen, Lich.
 12 BOHEI: Bel, Win || Boch, Anh.
 13 SPUL: Bor, Haa, Nee.
 14 POEHA: Gor, Sto.
 15 POEHÉ: Sil.
 16 SPIKTAKEL: Win, Did.
 17 SPEKTAKEL: Gees.
 18 KASKENADE: Gor, Aal, Win / Aal 1964 [Rots 1, 23].
 19 PALATER: Meg.
 20 ONGENEUGEN: Win
 21 VERSCHEL: Rek.
 22 BONJE: Does.
 23 STRONTERI-JE: Win / Lich 1991 [Telge 8, 120].
 24 KONTERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 84].
 25 POPPEKASTERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 118].
 26 HOMMELES: / Vars 1985 [Telge 6, 148].

Gor: Ruzie; met 'n uu as in 't Standaard-nederlandse woord buur. [Ok: Bor, Nee, Din, Voo, Vars, Kep, Hen, Tol, Wesv, Did].

Lat: Nolda krig eur zin niet; mo'j 's zien wat 'n trammelant ze mik.

Zut: Bie dee familie hebben ze altied heibel met mekaer.

Lar: Maak toch neet zon heibel um zon kleinigheid.

Ulf: Der was heibel in de familie aover 'n stuk grond.

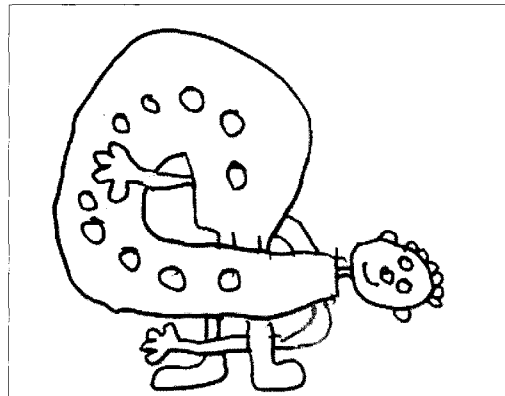
Wehl: Der was heibel/trammelant in de tent.

Lich: 't Is door niks as heibel en zeibel.

Groen: As der twee mot met mekare hebt, zeg i-j: "Ze wordt zich mekare te wies". [ZICH MEKARE TE WIES WORDEN].

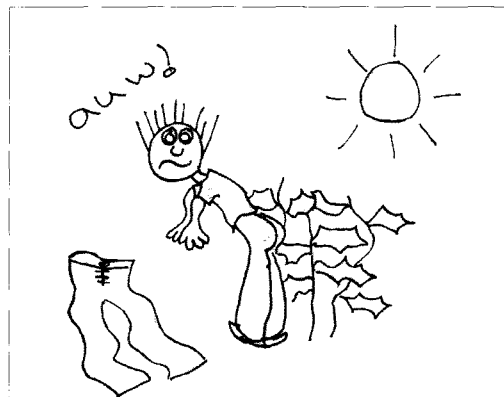
● "Moellijkheden hebben":

- 01 'T SCHAOP AN 'T DRIETE(N) HEMME(N): / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 206], sHe 1982 [Telge 3, 127], Vars 1985 [Telge 6, 92].
 02 DE SCHÄÖP AN 'T DRIETEN HEMMEN: / Gen 1999 [Telge 12, 137].
 03 DEN DUVEL AN 'T SCHAOPSCHAREN HEBBEN / Win 1971 [Deunk 1, 53].
 04 'T WATER IN DEN KELDER HEMMEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 254].
 05 IN DEN KNUP ZITTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 126].
 06 IN DE KNIEPE ZITTEN: / Lich 1991 [Telge 8, 73].

Hee zit in de knuppe.

- 07 MET 'T GAT IN DE BRAANDNETTELEN ZITTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98], Win 1976 [Aessink 4, 45].

Hee zit met 't gat in de braandnettelen.

- 08 TUSKEN TWEE STEULE IN DE ASKE ZITTEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 09 OP DEN DIEK STAON: / Vars 1985 [Telge 6, 219].

Vars 1985: "Now he'w 't schaop an 't drieten", zei Kampers-Gert toe achtermekare den darden buurman al kwam näölen dat hie de weg totaal kapot-evuurd hadde met zien zwoore gevaar" [Telge 6, 92].

Eib veur 1973: Noo geet 't schaopscheren an "nu zijn de poppen aan het dansen" [H. Odink 3, 207; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 175)]. [SCHAOPSCHEREN].

Win 1971: Doo hadden ze den duvel an 't schaopscheren "toen nam de zaak een slechte wending" [Deunk 1, 53]. [DUVEL].

Win 1971: Daor ha'j 't gaonde! "daar had je de poppen aan het dansen" [Deunk 1, 78].

● *"Moeilijkheden hebben met (iemand)":*

- 01 'T AN DE STOK HEBBEN MET: Wich, Bor.
02 'T AN DE GREPE HEMMEN MET: / Vars 1985 [Telge 6, 125].

● *A'j trammelant met iemand hebt, dan zeg ie:*

- 01 DOOR HEB I-J 'T GEDONDER IN DE HUTTE: / Vars 1985 [Telge 6, 114].
02 DOOR HEB I-J 'T GESMIET IN DE GLAZE: / Vars 1985 [Telge 6, 119].
03 DER IS POEP AN DE KNIKKER: / sHe 1982 [Telge 3, 117], Pan 1988 [Telge 7, 107], Wesv 1996 [Telge 11, 73].
04 DER IS POEP AN DE KLINK: / sHe 1982 [Telge 3, 117].

● *"In moeilijkheden (gekomen) zijn, in moeilijkheden zitten":*

- 01 DER MOOI OPSTAON: / Pan 1988 [Telge 7, 100].
02 ZICH IN DEN BOEK EBETTENE HEBBEN: / Lich 1991 [Telge 8, 23].
03 IN DE POEPZAK ZITTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 127].
04 IN DE POEPPERD ZITTEN: / Gen 1999 [Telge 12, 127].

Pan 1988: Gi-j stot der wer mooi op; da's ow eige schuld [Telge 7, 100].

Lich 1991: He'j oe met dat wark in den boek ebettene; dat ha'k wal edach [Telge 8, 23].

Acht-Tw 1948: Door kan oew genne vlo vuur 't rad kommen of iej zit der met "er kan niet het minste gebeuren of je zit in de problemen" [Wanink 1, 205]. [VLO; RAD].

Vars 1985: Gleuf mor dat ze der vrogger wel 's van elekt hebt: hele dage in die passe en daverhette an de zicht staon um rogge te meien, vake wekken an ene, dat viel niet met. DER VAN LEKKEN "in moeilijke omstandigheden verkeren" [Telge 6, 208].

● *"In moeilijkheden komen":*

- 01 ONWEER KRIEGEN: Gees.
02 OW KRABBE WAO'J GIN JÖK HEB: /

sHe 1982 [Telge 3, 71], Pan 1988 [Telge 7, 58].

- 03 IN 'T ROET RAKEN: / Vars 1882 [Telge 4, 54].

sHe 1982: Gi-j lach wel, maor gi-j zölt ow ok nog wel 'n keer krabbe wao'j gin jök heb [Telge 3, 71].

Win 1976: ZIK 'T RAD OP DE HAKKEN LAOTEN LOPEN "door luiheid in moeilijke omstandigheden komen". ENE 'T HEKKE OP DE HAKKEN LAOTEN LOPEN "iemand in moeilijke omstandigheden brengen" [Aessink 4, 64].

Doet: Iemand 'n luus in de kraag potten "iemand in een lastig parket brengen". [LUUS; KRAAG; POTTEN].

Eib veur 1973: A'j ne katte in ne tuten jaagt, dan vlög ze oew in de ogene "als je iemand in moeilijkheden brengt, kan dit leiden tot onverwachte, gevaarlijke reacties" [H. Odink 3, 117].

Eib veur 1973: 't Tok-ei in de nettelen leggen, al bran iej 't gat ok "iemand in moeilijkheden brengen ook al ondervindt men daar zelf schade van" [H. Odink 3, 174].

Zel: Waes maor niet zo bange, door kan ow gin piere an liepen "wees maar niet zo bang, daardoor zul je niet in moeilijkheden komen". [PIERE; LIEPEN].

Vars 1985: "Dat hundjen bit mi-j niet weer", wil zeggen da'j zörge zölt dat ow dat niet weer aoverkump [Telge 6, 55]. [HOND; BIENTEN].

● *"De (ergste) moeilijkheden achter de rug hebben/overwonnen hebben":*

Eib veur 1973: Kom iej aover den toen, dan kom iej aover den staken "als je de grootste moeilijkheid overwonnen hebt, dan kom je ook wel verder" [H. Odink 3, 229].

Acht-Tw 1948: Wee-t aover de ruge keump, keump ok aover den stat [Wanink 1, 171; ok: / Win 1976 (Aessink 4, 33)].

Vars 1985: Komme wi-j aover de hond, dan komme wi-j ok aover de stat [Telge 6, 332]. [HOND; STA(R)T].

Vars 1964: Gert en Jo hebt twee kindere, 'n jonge en 'n deerne, al an 't verdenen en bunt dus den zwaorsten dot deur [Oelenwanne 75]. [DEN DOT DEUR WAEZEN "de ergste moeilijkheden achter de rug hebben"].

sHe 1993: Hi-j is flink; ik denk dat hi-j den dut wel deurkump. DEN DUT DEURKOMME “de moeilijkheden te boven komen” [Telge 3, 194].

Ruu/Bor 1840: lej bunt nog niet aover de Lembrugge “waarschuwing, zoveel betekennend als: je hebt de ergste moeilijkheden nog niet gehad; er kan nog van alles gebeuren” [GV-alm 167]. [LEBBENBRUGGE].

Zel 1936: Zie zo, Diene, ik wil oe uut de podde helpen [Klokman 3, 82]. [IEMAND UUT DE PODDE HELPEN “iemand uit de moeilijkheden halen”].

Eib veur 1973: A’j vuur ’n ander de aske oet ’t vuur haalt, mo’j ok vuur ’n ander hangen “als je voor een ander de kastanjes uit het vuur haalt, kom je er altijd aan te kort” [H. Odink 3, 19]. [ASKE; VUUR].

Lich 1991: Zien eigen hōfken ween “zijn eigen moeilijkheden oplossen” [Telge 8, 143]. [HOF; WEDEN].

TEGENSPRADDEN

tegenwerken

- 01 TEGENSPRADDEN: Lich.
- 02 TEGGENSPRADDEN: Bel.
- 03 TEGGENSPRADDEKEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 237].
- 04 TEGENSTIEPEREN: / Lich 1979 [Reinders 1, 10].
- 05 TEGGENPRAGGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 237].
- 06 PRAGGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 182].
- 07 PRAGGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 182].
- 08 DWARGEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 53].
- 09 DRI-J-EGELEN: Ulf, Tol.
- 10 DE KONT VEUR DE KRIB LEGGE: Did.
- 11 DE KONT TEGE DE KRIB GOOIE: Wesv / Wesv 1996 [Telge 11, 56].
- 12 TEGEN ’T HEIL IN WARKEN: Lar / Win 1971 [Deunk 1, 88].
- 13 TEGEN DEN DRAOD IN WARKEN: Lar.
- 14 IEN DE ECHTERBOKS HANGE: / Pan 1988 [Telge 7, 34].

Win: Jan warken good met, maor Piet spraddeken teggen/dwargen.

Ulf: Jan werkte goed met, moor Piet zat te dri-j-egelen.

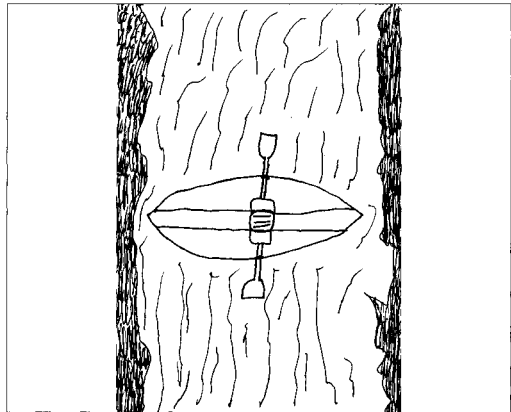
Did: Jan warkte hard met, mar Piet lei de kont veur de krib.

Lich 1979: Maor ne spradde as Cham stiepert altied tegen as men ’m waarschuwt [Reinders 1, 10].

Win 1971: GEPRAGGELTE, PRAGGELDERI-JE “het tegenwerken” [Deunk 1, 73/182].

• “Dwarsdrijver”:

- 01 SIBBE: / No Acht 1835 [Telge 4, 21].
- 02 DRAODNAEGEL: / Lar 1924 [Langelier 1, 142].
- 03 DWARG: / Win 1971 [Deunk 1, 53].
- 04 PRAGGE: / Win 1971 [Deunk 1, 181].
- 05 (VERDREIDEN) HORK: / Vars 1985 [Telge 6, 150].
- 06 NAFFEL: / Lich 1991 [Telge 8, 81].
- 07 DWARSDRIEVER: / Wesv 1996 [Telge 11, 35].

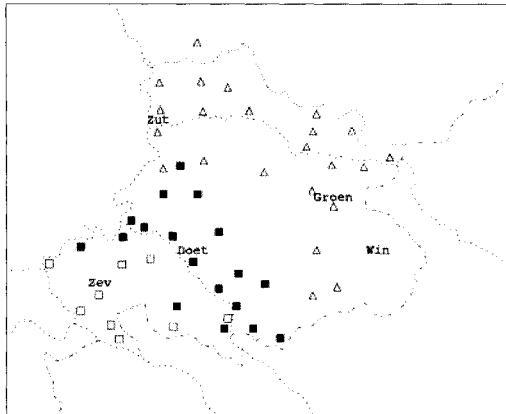

’n Dwarsdriever.

MEU

moe

- 01 MEU: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Baa || Bat.
- 02 MUU: Wich, Din, Gen, Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Kep, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Lat, Zed.
- 03 MUUJ: Ulf, Wehl, Wesv, Zev, Did, sHe, Pan, Her, Lob / Wesv 1996 [Telge 11, 65].
- 04 EUJ: Vars, Sin.

△ *meu 01*   ■ *muu 02*
 □ *muuj 03*

De verdeling eu – uu steet al op eerdere kaartjes; kiek doorveur op blz. 754 (vulen/veulen).

Bre: 'k Wazze meu; 'k kon haost neet meer lopen.

Ulf: Ik was muuj, ik kon gin poot meer verzetten.

Bor: "En hoo geet 't?". "Och, wat mo'k der van zeggen: meu, meu, meu".

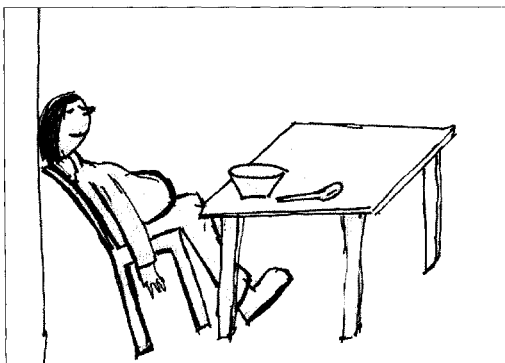
Geld Eil 2e h 19e e: MAK "afgemat, moe" [Telge 4, 119].

● "Moe zijn", "op zijn":

01 DE PIEPE LÄÖG *HEBBEN*: / Win 1971 [Deunk 1, 173], Vars 1985 [Telge 6, 263], Lich 1991 [Telge 8, 90].

02 DE PIEP LAEG *HEBBE*: / sHe 1982 [Telge 3, 114], Wesv 1996 [Telge 11, 72].

03 DE BATTERI-J LAEG *HEMMEN*: / Gen

Hi-j het de pap op.

1999 [Telge 12, 24].

04 DE PROEMEN GAAR *HEMMEN*: / Lich 1991 [Telge 8, 94].

05 DE PROEMEN RIEPE *HEMMEN*: / Lich 1991 [Telge 8, 94].

06 DE KNOLLEN OP *HEMMEN*: / Vars 1985 [Telge 6, 183].

07 DE PAP OP *HEMME*: / sHe 1982 [Telge 3, 112].

08 OP DE BAODEM *WAEZEN*: / Lich 1991 [Telge 8, 18].

09 OP 'T GRONDHOLT *ZITTEN*: / Vars 1985 [Telge 6, 127].

10 UUTGEPOEPT *WAEZEN*: / Vars 1985 [Telge 6, 362].

11 OF *WAEZEN*: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 152].

Acht-Tw 1954: 'k Bun helemaal of [Wanink 1, 152].

sHe 1993: Hi-j is zo muuj dat e hos veur de pös lit. VEUR DE PÖS *LIGGE* "voor Pampus liggen" [Telge 3, 201].

● Zo *meu/muu* as ('n/ne):

01 HOND: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 364].

02 JACHTHOND: Vor, Bre.

03 PEERD: Gor, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek, Groen, Win, Wesd, Dre, Hen, Baa, Did / Gen 1999 [Telge 12, 111] || Bat.

04 OLD PEERD: Bor.

05 MAAI(E): Wich, Din, Gen, Voo, Ulf, Vars, Doet, Wehl, Kep, Dre, Ang, Lat, Wesv, sHe, Zed, Lob / sHe 1982 [Telge 3, 96], Vars 1985 [Telge 6, 233], Wesv 1996 [Telge 11, 63].

06 MAOJ: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 86].

07 MAAIER: Eef, Hen.

08 PIER(E): Din, Gen, Sil.

09 GANZE/GANS: Lich, Win / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 69].

10 GANZEKUKEN: Zel.

11 ENDEKUKEN: Eib.

12 SIK: Kep, Dre.

13 OSSE: Groen.

14 KATTE: Gels.

15 'N OLIFANT DEE ZEUVEN DAGEN OP DE STRUUSVOGELJACHT IS EWES: Zut.

16 GEK: Groen, Sil.

- 17 ZAK: Vars.
 18 OLDE ZAK: Ste.
 19 WAT: Gor, Aal, Doet.
 20 -TER-TOO: Nee, Aal.

Eef: Ik bun zo meu as 'n maaier, of: ik bun zo meu as wat, van de navel tot mien gat. [NAVEL: GAT].

Nee: Ik bun zo meu as-ter-too.

Acht-Tw 1948: Ik bun zo meuj, ik kan neet meer aover 'n stro striejen (= "stappen") [Wanink 1, 192]. [STRO].

- *A'j heel arg meu bunt, bu'j: doodmoe*

- 01 HONDSMEU: Eib, Lich.
 02 DOODMEU: Bel.
 03 DOOD-OP: Bel.
 04 BEK-AF: Bel.
 05 BEK-OF: Rek.
 06 MOESKAPOT: sHe.

Acht-Tw 1948: Dom en daf "in de war door oververmoeidheid" [Wanink 1, 84]. [DAF].

Bel: A'j VEURJOORSMEU bunt, hef den avert (= de zonne) ow te pakken.

MUJEGHEID

vermoeidheid

- 01 MUJEGHEID: Wich, Din, Gen, Voo, Ulf, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Kep, Dre, Hen, Tol, Ang, Wesv, Did, sHe, Pan, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 232].
 02 MUUGHEID: Zel.
 03 MEUJEGHEID: Gor, Harf, Eef, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Baa.
 04 MEUGHEID: Groen.
 05 MEUGHAED: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 145].
 06 MEUHEID: Zut, Eib, Win || Bat.
 07 VERMEUJDHEID: Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Bre.
 08 VERMUUJDHEID: Zev, Zed, Her.
 09 VERMUJENIS: Does.

Kep: Van mujegheid kon e niet meer op de bene staon.

Groen: Van meujegheid/meugheid kon hee neet meer lopen.

Nee: Van vermeujdheid kon e 't ene been neet meer vuur 't andere kriegen.

Acht-Tw 1948: Ik hebbe zonne meughaed in de bene [Wanink 1, 145].

Vars 1985: 'k Heb al 'n paar dage zo'n mujegheid in de nääde [Telge 6, 232].

- *Uutdrukking veur "uitputten":*

- 01 'T AOVER DE ZEIK JAGE: / sHe 1982 [Telge 3, 177].

- *Uutdrukkingen in verband met wark wat uutput:*

- 01 'T GEET OEW IN DE BUTTE ZITTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 80], Win 1976 [Aessink 4, 63].
 02 'T KUMP OW ON DE VETER: / Pan 1988 [Telge 7, 147].

Pan 1988: De hele dag peje rooien, dah kump ow on de veter [Telge 7, 147].

RÖSTEN

(uit)rusten (na het werk)

- 01 RÖSTEN: Harf, Alm, Wich, Ruu, Bor, Gels, Haa, Eib, Groen, Lich, Aal, Win, Ulf, Sil, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Kep, Hen.
 02 ZICH RÖSTEN: Eib, Win, Voo.
 03 RUSTE(N): Eef, Wesv, Zev.
 04 UUTRÖSTE(N): Alm, Ruu, Bor, Aal, Din, Sil, Zel, Doet, Gaa, Wehl, Hen, sHe, Her.
 05 OETRÖSTEN: Gels, Eib, Rek.
 06 UUTRUSTE(N): Gor, Loch, Does, Lat, Wesv, Zev, Did, Zed.
 07 UUTBLAOZE(N): Lich, Gaa, Tol, Lob.
 08 OETBLAOZEN: Eib.
 09 OETPOESTEN: Win.
 10 PIEPEN: Does.
 11 RÖS NAEME: sHe.
 12 RUS NEMME: Zed.

- *Veur (uut)rösten bunt de volgende uutdrukkingen op-egeven:*

- 01 DER (EFFEN/AEVEN) VIEVE NEMMEN: Eef, Gees, Haa, Eib, Rek, Win, Voo, Ulf, Hen.
 02 DER EFFE VIJF NEMME: Wesv.
 03 (EFFEN) VIEF MINUTEN NEMMEN: Eib.
 04 DER EFKES TIEN NEMME: Wesv.
 05 IN DEN AODEM SCHETEN: Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Groen.
 06 IN DEN AOSEM SCHIETEN: Hen.
 07 OP AODEM KOMMEN: Vor.

- 08 'T DER (EFFEN) VAN NEMME(N): Vor, Loch, Haa, Doet, Did.
 09 'T DER EFKES VAN NEME: Lob.
 10 'T GEMAK DER VAN NEMMEN: Ruu.
 11 OP 'T KNEE GAON: Nee.
 12 (EFFEN) OP 'N KNEE GAON ZITTEN: Eib.
 13 OP ÉÉN KNEE SCHETEN: Aal.
 14 OP DE SCHUPPE LÖNNEN: Aal.
 15 'M DER EFFEN VEURHENDOON: Rek.
 16 DE BENEN VAN ZICH AF GOOIEN: Ang.
 17 EFFEN AN GOD DENKEN: Win.

Rek: Effen, maor wiej zegt ok: aem; aodem, maor wie zegt: aom. [Ok: Bor, Gees, Nee, Eib].

Ulf: Lao'w der efkes vief nemmen, want wi-j hemmen hard gewerk.

Bor: Wie hebt hard ewarkt en doorumme wille wie effen in den aom scheten.

Win 1971: 't Is baeter met ne oele te zittene as met ne ekster te huppelne "na gedane arbeid is het goed rusten" [Deunk 1, 158]. [OELE; EKSTER; HUPPELEN].

KLOOR

klaar, gereed

- 01 KLOOR, KLAOR: Acht, Liem || Bat.
 02 KLÄÖR: Zut.
 03 AF: Zut, Hen.
 04 OF: Haa, Rek.
 05 GLAD: Nee.
 06 AN: / Win 1971 [Deunk 1, 170].
 07 AN DE ZIED: / Win 1971 [Deunk 1, 170].
 08 AN 'N ENDE: Gor.
 09 VEERDEG: / Acht 1882 [Telge 2, 138], Win 1971 [Deunk 1, 264], Eib 1980 [Telge 1, 89].
 10 VEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 200].
 11 VERRIG: / Pan 1988 [Telge 7, 146].
 12 REE: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 52], Acht 1895 [Telge 2, 105].
 13 KITS: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 14 OVVERZIED: / Win 1971 [Deunk 1, 170].

Gor: Um vief uur scheie wie uut met 't wark; wie komt vandage toch nit kloor/an 'n ende.

Zut: Um vijf uur stoppen wie der mee; wie kriegene 't werk toch neet kläör/af.

Bel: Um vief uur skeie wi-j der oet; wi-j kriegt vandage toch gin ofwark. [OFWARK KRIE-GEN].

Win 1971: 't Wark is ovverzied/an de zied/an [Deunk 1, 170].

Pan 1988: Ien 'n uur was alles gerich en geslich "in een uur was alles klaar" [Telge 7, 114]. [GERICH; GESLICH].

● *"Klaar komen (met het werk)":*

- 01 ('T WARK) DAONE KRIEGEN: / Win 1971 [Deunk 1, 46], Harv 1991 [Telge 8, 29].
 02 ('T WARK) AN ENE EGGE KRIEGEN: / Acht 1882 [Telge 2, 31].

Acht 1882: Maak da'j 't wark an ene egge kriegt [Telge 2, 31].

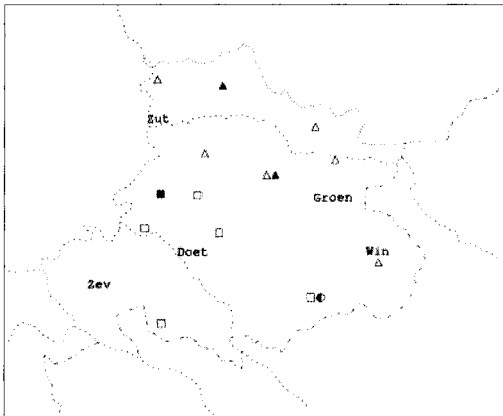
Win 1971: Daor is neet völle wark an, dat kan ik makkelek anbrenge. ANBRENGEN "(een werk) ten einde brengen" [Deunk 1, 7].

Gaa 1968: Staeven had begreppen dat Irma van plan was um koffie te zetten. 't Was eur wel anvertrouwd [Van Velzen 3, 21]. [DAT IS EUR ANVERTROUWD "dat brengt ze tot een goed einde"].

Bee 1947: Hi-j het 't varke de stat uutgetrokke "hij heeft zijn taak niet volbracht" [V(ermeulen) in: De Liemers jr. 22].

● *Uitdrukkingen veur "klaar zijn met werken":*

- 01 EDAON(E) HEBBEN: Gor, Vor, Ruu, Gees, Haa, Aal, Win / Win 1971 [Deunk 1, 53].
 02 GEDAON HEBBEN: Zel, Dre, Hen, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 49], Wesv 1996 [Telge 11, 33].
 03 DAONE HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 46].
 04 MET 'T WARK EDAON(E) HEBBEN: Ruu, Lar.
 05 MET 'T WARK GEDAON HEBBEN: Tol.
 06 'T WARK GEDAON HEBBEN: Aal.
 07 'T WARK AN HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 7].
 08 'T WARK AN-EBRACHT HEBBEN: / Win 1977 [Deunk 1, 8].
 09 'T WARK DER AN GEVVEN: / Win 1971 [Deunk 1, 8].
 10 OFWARK HEBBEN: Bel.
 11 'T WARK IN DE RIEGE HEBBEN: / Vars

- △ edaon(e) hebben 01
- gedaon hebben 02
- ▲ met 't wark edaon(e) hebben 04
- met 't wark gedaon hebben 05
- 't wark gedaon hebben 06

Veur "klaar zijn met werken" bunt veural in den Acht bezondere uitdrukkingen met 't warkwoord doen in gebruik.

1985 [Telge 6, 286], Lich 1991 [Telge 8, 98].

- 12 'T WARK AN KANTE HEBBEN: / Lich 1991 [Telge 8, 58].
- 13 'T WARK AN DE ZIED HEBBEN: / Win 1971 [Deunk 1, 283].

Haa: Vake hef Jos um veer uur edaone.
Zel: José hef pas um zes uur 't wark gedaon.
Lar: Dora hef nooit edaone met 't wark.
Gor: Dora hef nooit edaon in huus.
Hen: Dora hef nooit gedaon; 't is 'n vitter-konte.
Bel: Zaoterdagaovends hadde wi-j altied op tied ofwark. Vake is Jos al um veer uur klaor met zien wark; dan stök e de naolde in 't spek. [STEKKEN; NAOLDE; SPEK].
Sto: Wi-j heure op met warke; wi-j kriege vandaag toch niet gedaon.

Vars 1985: As de leste garve op de wagen lei, wier der ezegd: "I-j hebt ze" [Telge 6, 139]. [HEMMEN].

Vars 1985: As de nacht zeg: "'t Is kloor", zeg den dag: "'t Is niet woor; arbeiden!" [Telge 6, 234].

Acht-Tw 1948: Jao, dat zae den drieter ok, doew-t e den stellen harre edretten; mer 't slimste: de panne mos nog kommen "schertsend gezegd als iemand die een of ander karwei moet doen wat te vlug zegt: ik ben er mee klaar" [Wanink 1, 90].

OP NIEJ BEGINNEN

opnieuw beginnen

- 01 OP NIEJ/NI-J: Harf, Ruu, Groen, Aal, Uif, Sil, Doet, Gaa, Does, Ang, Wesv, Zev, sHe, Zed, Her.
- 02 OP NI-JS: Lar.
- 03 VAN NIEJS/NI-JS: Gor, Alm, Eef, Ruu, Eib, Aal, Vars, Zel, Hen, Tol.
- 04 VAN NI-JE: Zed, Sto.
- 05 VAN NIEJEN: Din.
- 06 VAN NIEJS OF AN: Gels, Nee.
- 07 NIEJ (ANVANGEN): Vor.
- 08 VAN VEUREN AF AN: Zut, Wich, Loch, Bor, Gen, Vars, Kep, Did || Bat.
- 09 VAN VEUREN AF AAN: Wehl.
- 10 VAN VUREN OF AN: Rek.
- 11 VAN VEUR AF AN: Dre.
- 12 VAN VEURTEN AF AN: Gor, Eef, Bor.
- 13 AOVERNIEJS/AOVERNI-JS: Bor, Gees, Bel, Voo, Zel, Hen.
- 14 OOVERNI-JS: Win.
- 15 AOVERNIEJ/AOVERNI-J: Wesd, Hen, Lat, Lob.

Does: Door klopt niks van; laoten wi-j maor op ni-j beginnen.
Din: Door klopt niks van; lao'w maor van ni-jen beginnen.
Dre: Lao'w maor van veurn af an beginnen.
Zel: Door dug niks van; lao'w maor aoverniejs beginnen.

PROFITEREN

profiteren (van)

- 01 PROFITERE(N), PROFFITERE(N) VAN: Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Gels, Groen, Bre, Gen, Sil, Wesd, Doet, Hen, Tol, Zev, Zed || Bat, Hei, Emm.
- 02 PROFITIERE(N), PROFFITIERE(N) VAN: Voo, Meg, Zel, Wehl, Did, Sto || Anh.
- 03 GEBRUUK MAKE(N) VAN: Gor, Eef, Zut,

- War, Ruu, Loch, Bor, Lat.
- 04 GEBROEK MAKEN VAN: Nee, Eib, Rek, Aal.
- 05 MISBRUUK MAKE(N) VAN: Vor, Lar, Bre, Din, Hen, Pan.
- 06 MISBROEK MAKEN VAN: Gees, Eib, Bel.
- 07 GEMAK HEBBE(N) VAN: Gor, Lich, Win, Kep, Dre, Ang, Does.
- 08 VEURDEEL HEBBE(N) VAN: Aal, Zel, Does, Wesv, Zed || Vre, Kle.
- 09 GENOT HEBBEN VAN: Bor, Win, Zel.
- 10 PROFIJT HEBBEN VAN: Haa, Eib || Kle.
- 11 PROFIJT HEBBE VAN: Wesv, Zev.
- 12 WILLE HEBBEN VAN: Aal, Win.
- 13 GERAK HEBBEN VAN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101].
- 14 GEREK HEBBEN VAN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101].
- 15 'T GERAK HEBBEN VAN: / Acht 1895 [Telge 2, 40].
- 16 'T GEREK HEBBEN VAN: / Acht 1895 [Telge 2, 40].
- 17 UUTNUTSE: / sHe 1982 [Telge 3, 155].

Groen: Nölle is ne vreuterd en door profiteert zienen naober van.

Lat: Nol werkt graag hard en door maakt zien buurman gebruik van.

Kep: Nol hölt van dufteg arbeiden en door hef zien buurman gemak van.

Eib veur 1973: Hee et oew de botter oet de schöttele "hij is erg op eigen voordeel bedacht" [H. Odink 3, 38]. [BOTTER; SCHÖTTELE].

Win 1971: Ieder scheert de aske op zien eigen koke "men denkt eerst aan zichzelf" [Deunk 1, 12].

Eib veur 1973: Al is e maor rentmeister van 'n pond botter, hee smeert der zik wal ne dikke botterham van "al heeft hij maar een beperkte verantwoordelijkheid, hij profiteert er goed van" [H. Odink 3, 199]. [RENTMEISTER; BOTTER; BOTTERHAM].

Pan 1988: Gi-j zul van mien gin gaetjes ien de grond pisse "je zult van mij niet profiteren" [Telge 7, 106]. [GAT; PISSE].

sHe 1982: Die vieze uutzugers van de belasting doen maor niks as aanslage sture. (VIEZE) UUTZUGER "profiteur" [Telge 3, 160].

● *"Egoïst":*

Vars 1985: Bi-j ons op de fabriek praote wi-j niet van 'ikke', mor van 'wi-j'; ikke-bruurs komt allene te staon. IKKE-BRUUR "egoïst" [Telge 6, 154].

● *Utdrukkingen veur "opportunist zijn":*

Acht-Tw 1948: Hee is dreekaanteg, net as bookwaetenzaod "hij kan alle kanten uit; hij is een opportunist" [Wanink 1, 89]. DREEKAANTEG; BOOKWAETENZAOD].

Vars 1985: Hie het 't vleis ok liever as de butte; hie hef 'n hondegeleuf "hij is een opportunist" [Telge 6, 388/148]. [VLEIS; BOT; HONDEGELEUF].

● *Van 'n opportunist zeg iej wel:*

- Zo de wind waejt, waejt mien
- 01 JESKEN: Eef, Lar.
- 02 JASJE(N): Wich, Wesv.
- 03 RÖKSKE: Wehl.
- 04 HUUDJE: Gor.

● *"Baten":*

Eib 1980: Ik hoppe maor dat 't nog wat oet zal richten. OETRICHTEN "effect hebben, succes hebben" [Telge 1, 57].

Win 1971: Dat kan niks notsen "dat kan niet baten" [Deunk 1, 156]. [NOTSEN, NUTSEN].

Pan 1988: 't Holt niks uut "het helpt niet, het baat niet" [Telge 7, 143]. [UUTHAOLE].

LUKKEN

succes hebben, lukken, voor elkaar krijgen

- 01 LUKKE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 217].
- 02 GELUKKEN: Voo || Vre, Raes.
- 03 VEUR MEKARE KRIEGE(N): Harf, Vor, Loch, Lar, Bor, Hen, Tol, Did, Pan.
- 04 REDDEN: Vor, Bor, Eib, Lich, Sil, Zel, Hen / Win 1982 [Deunk 2, 219], Vars 1985 [Telge 6, 200].
- 05 SLAGEN: Ruu.

Din: Wat Nolda ook dei, 't lukken eur niet um Nol te pakken te kriegen.

Lar: Wat Nolda ook dee, ze kreeg 't neet veur mekare um Nol bie de kladden te kriegen.

Sil: Wat Nolda ok dei, ze redder 't niet um Nol

te pakken te kriegen.

Ruu: Wat Nolda ook dee, ze slaagdn der niet in Nol te pakken te kriegen.

Lich: 't Lukken Nolda den kleinen an 't lachen te kriegen; ze redden 't!

- *In 'n antal plaatsen is op-egeven dat baovenstaonde meugelekheden neet veurkomt; door wordt veur "niet lukken, mislukken" omschrijvingen gebruikt met "niet kunnen":*

01 NIET KUNNE(N), NIET KÖNNE(N): Gor, Wich, Groen, Bre, Vars, Kep, Wesd, Groes, Did, Sto || Bat, Mar.

Groes: Wat Nolda ok deej, ze kon Nol nie te pakke kriege.

- *Nog vriejer is:*

Dre: Wat Nolda ok dei, ze kreeg Nol niet te pakken. [Ok: Eef, Zut, Lich, Pan].

Lar 1838: Toeke wekke aover 'n maond is der karmse en dan kun ie bie de Duutse meuje of 'n ander mense die ok zulke kruden hef, terechtemmen veur 'n stuver of wat [GV-alm 182]. [TERECHTEKOMMEN "slagen; vinden wat men wenst"].

Wesv 1996: Ge kun nog baeter de Kop van de lessel dichkrujje as zien kop "gezegd van iemand waarvan men moeilijk iets gedaan kan krijgen" [Telge 11, 57]. [KOP; IESSEL; DICHKRUJJE].

- *"Mislukken":
fout gaan*

- 01 KULLE(N): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133], Pan 1988 [Telge 7, 76].
- 02 SCHIEFGAON: / sHe 1982 [Telge 3, 128].
- 03 SCHIEFLOPEN: / sHe 1982 [Telge 3, 128].
- 04 MISGAON: / Vars 1985 [Telge 6, 200].
- 05 OET DE REPEN SCHETEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 199].
- 06 NEN MISSEN GEVEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 143].

Acht-Tw 1948: Dat wil oe nog kullen "dat zal je nog mislukken". Dat gif nen missen "dat gaat mis" [Wanink 1, 133/143].

Pan 1988: De appeltaart is mien gekuld [Telge 7, 76].

sHe 1982: Wat ik wol, dat is schiefgeloep [Telge 3, 128].

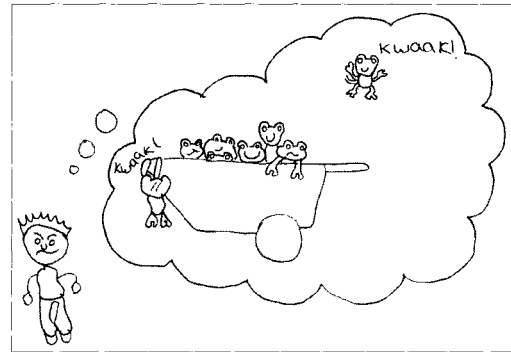
Vars 1985: "Köj 't veur mekare kriegen met dat ni-je onderdeel?". "Nae, 't springt der niet met; 'k gleuve dat 't ietsken te dikke is". 't Springt der niet met "het lukt niet" [Telge 6, 330]. [SPRINGEN].

Acht-Tw 1948: 't Wil neet botteren "het wil niet lukken" [Wanink 1, 81].

Vars 1985: In de korte hendegheid had e 't weer veur mekare "gezegd als iets waarbij men handig moet zijn, net niet lukt" [Telge 6, 140]. [HENDEGHEID].

Vars 1985: "Geet dat zo?". "Nae, 't gif der ginne" (= nee, het lukt niet) [Telge 6, 120].

Lich 1991: "'t Is der mi-j net met egaone as met ne kruwagen vol kikvöske", zeg i-j as ow wat helemaole fout egaon is [Telge 8, 62]. [KRUWAGEN; KIKVORS].

't Is der mi-j met egaone as ne kruwagen vol kikvöske.

'T IS VEUR NIKS

het is tevergeefs

- 01 'T IS VEUR NIKS: Acht, Liem.
- 02 'T IS VEUR NOPPES: Loch, Din, Ang, sHe.
- 03 'T IS VÄÖR AEVENVÖLLE: / Win 1971 Deunk 1, 55].
- 04 'T IS VÄÖR EVVENVÖLLE: / Win 1971 Deunk 1, 55].
- 05 'T IS BOTTER AN DE GALG(E) (ESMEERD): Eef, Aal, Doet.
- 06 'T IS VEUR DE KATTE: Win || Boch.

- 07 'T IS VEUR LEK-MIEN-'T-VESJEN: Tol.
 08 'T IS VEUR JAN-KONTZAK: Wesv.
 09 'T IS VEUR LAOW-LONE: Zev.
 10 'T IS VEUR DE JOEKS: Voo.
 11 'T IS MET DE KNAPBLAOZE ESKOTTEN: Groen.
 12 'T HEF NIKS IN: Aal.

- 13 VERGEEFS: Loch, Nee, Rek, Lich, Ulf, Sil, Wesd, Zel, Hen, Baa, Tol.
 14 VERGEFS: Eib, Groen, Aal.
 15 VERGEVVES: Win.

- 16 UMMESUNS: Win.
 17 UMZONS: Sto.
 18 UMZONST: / Win 1978 [Van Loo 1, 38].

Win: Jan probeern Piet umme te praoten maor 't was vergeeves.

Gels: 't Is vuur niks.

- *In vriejer verband:*

- 01 'T HELPT NIKS: Gor, Harf, Zut, Wich, Bor, Gees, Haa, Rek, Bel, Aal, Dre, Hen.

Hen: Jan proberen Piet te aovertugen, maor 't hielp 'm niks.

Win 1976: I-j könt nog baeter op den boek in bedde gaon liggen "gezegd als men zich vergeefs ingespannen heeft" [Aessink 4, 41].

Vars 1985: Wi-j maakt dit eers af; anders kump Jan-Willem straks veur niks en dan steet e door met 'n drop an de neuze/veur Piet Snot [Telge 6, 94]. [MET 'N DROP AN DE NEUZE STAON; VEUR PIET-SNOT STAON "(ergens) voor niets gekomen zijn".

Pan 1988: Ik gao naor huus a'k der nog langer zo vur aeveveul bi-j mot zitte. Der vur aeveveul bi-jzitte "er voor Piet Snot bijzitten" [Telge 7, 10].

'T DER BIE LAOTEN ZITTEN

in gebreke blijen

- 01 'T DER BIE LAOTE(N) ZITTE(N): Acht, Liem || Bat, Bork.
 02 ZIEN BELOFTE NEET NAOKOMME(N): Gor, Zut, Loch, Gels, Zed.
 03 ZIEN BELOFTE NEET HOLLEN: Groen.
 04 ZICH NEET AN ZIEN WOORD HOLLEN: Gor, War.

- 05 ZIEN WOORD NEET HOLLEN: Gees.

Lich: Nölles had belaoft dat e elken dag kommen zol, maor hee is der gin ene kere ewest: hee hef 't der mooi/lillek bi-j laoten zitten.

Sto: Hi-j het der vies bi-j laote zitte.

Loch: Hee is ziene belofte neet nao-ekommen.

'T VERBRUUSD HEBBEN

het verbruid hebben

- 01 'T VERBRUU(J)D HEBBEN: Acht / Vars 1985 [Telge 6, 373].
 02 'T VERBRUJD HEBBEN: Wehl, Gies, Wesv, Did, Pan.
 03 'T VERBRÄÖJD HEBBEN: Meg, Groes, Zev, Zed, Pan.
 04 'T VERBREUJD HEBBEN: Gor, Eef, Zut, Vor, Bel.
 05 'T VERBROD HEBBEN: Nee, Eib, Rek, Bel.
 06 'T VERKNALD HEBBEN: Harf, Zut, Lar, Rek, Win, Voo, Wesd || Bat.
 07 'T VERKNOLD HEBBEN: Zut || Bat.
 08 'T VERPRUTS(T) HEBBEN: Alm, Ruu, Haa, Ang.
 09 'T VERPEST HEBBEN: War.
 10 'T VERKNOOID HEBBEN: Loch.
 11 'T VERPOEDEL HEBBEN: Win.

Lar: Ik hove Nol neet meer te zene; hee hef 't bie mien verbruid/verknald.

- *In vriejer gebruik:*

- 01 AF-EDAON HEBBEN: Ruu, Gees, Nee, Eib, Aal, Kep, Hen.

Kep: Ik hoef Nol niet meer te zien; ; hi-j het veur mien afgedaon.

- "Geen schade kunnen berokkenen":

Win 1971: Wes maor neet bange vääor 'm, hee mek ow niks. IEMAND NIKS KÖNNEN MAKEN "iemand geen schade kunnen berokkenen" [Deunk 1, 139].

Acht-Tw 1954: Ze bruidt mij niks "ze maken me niks; ze kunnen me geen schade berokkenen" [Wanink 2]. [BRUDEN].

3.3. DOEN VOLGENS 'N ANDER

PRIEZEN

prijzen, complimenten maken

- 01 PRIEZE(N): Acht, Liem || Kle.
- 02 OPHEMELE(N): Gor, Zut, Lar, Din, Kep, Hen, Wesv, Did.
- 03 LEUVE(N): Vor, Lar, Voo, Meg, Ang, Zev || Boch.
- 04 LOVEN: Sil, Hen.
- 05 GLEUVEN: Harf.
- 06 BEPOCHEN: Bel, Groen, Lich || Raes.
- 07 POCHE OP: Loch, Gees, Dre || Vre.
- 08 ESTE'MEREN: Bel.
- 09 VEURUUTSCHOEVEN: Aal.
- 10 BEDOON: Lich.

Does: Nolda werd geprezen veur 't goeie werk wat zi-j gedaon had.

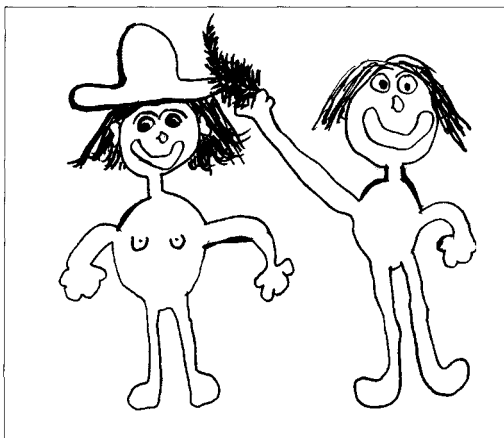
Harf: Nolda wodn egleufd veur 't goeie wark det ze edaon had.

Vor: Nolda wier geleufd en eprezen.

Lich: Nolda wodn bepocht en bedaone.

• *Utdrukkingen veur "(iemand) prijzen":*

- 01 'NVERE IN 'T GAT STEKKEN: Ruu, Win.
- 02 'N VAER IEN DE KONT STAEKE: Pan.
- 03 'N HOOP VERE IN DE KONT STAEKE: Wesv.
- 04 NE VERE OP DEN HOOD STAEKEN: Win.
- 05 'N VERE OP DEN HOED STEKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 374].
- 06 NE PLUME OP DEN HOOD STAEKEN: Win.

Hee stök eur ne vere op den hood.

- 07 NE VAERE IN 'T GAT STAEKEN: / Win 1976 [Aessink 4, 50].
- 08 AOEVER 'T VES(T)JEN STRIEKEN: Ruu, Rek.
- 09 IN 'T ZUNNEKEN ZETTEN: Rek || Emm.
- 10 OP 'T PÖTJEN BEUREN: Vor.
- 11 OP 'T PEERDJE ZETTEN: Gor.
- 12 'N PLUUMKEN GEVEN: War.
- 13 'N SCHOLDERKLÖPKEN GEVEN: War.

Win 1971: Tieren op ene/iets; hoge opgeven van ene/iets "iemand/iets zeer prijzen/loven" [Deunk 1, 166]. [TIEREN; OPGEVEN].

FLIKFLOOIE

flikflooiën, vleien

- 01 FLIKFLOOIE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 106], Lich 1991 [Telge 8, 39] || Mar, Emm.
- 02 FLIKFLEUJEN: Bel.
- 03 SMEICHELE(N): Nee, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Din, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Hen, Groes, Did, sHe, Zed, Pan / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182], Win 1971 [Deunk 1, 217], Eib 1980 [Telge 1, 75], sHe 1982 [Telge 3, 136], Vars 1985 [Telge 6, 319], Pan 1988 [Telge 7, 127], Lich 1991 [Telge 8, 110], Wesv 1996 [Telge 11, 82], Gen 1999 [Telge 12, 146] || Hei.
- 04 VLAAIE(N): Gor, Vor, Ruu, Lar, Eib, Aal, Win, Zel, Hen, Zed / Acht 1895 [Telge 2, 35], Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Win 1971 [Deunk 1, 61].
- 05 KLAAIEN: Aal, Win, Din.
- 06 STROOPSMERE(N): Gor, War, Loch, Eib, Win, Hen, Sto.
- 07 STROOPLIKKEN: Does.
- 08 SLIJME(N): Zut, Ruu, Gees, Rek, Ulf, Wesv, Zed, Did, Her / sHe 1982 [Telge 3, 134].
- 09 SLIEMEN: Ruu, Lar, Does.
- 10 GATLIKKEN: Nee, Eib, Rek / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
- 11 GATLEKKEN: Win.
- 12 KONTELEKKE: Zev.
- 13 SMOEZEN: Ruu, Aal.
- 14 SMOREN: Bor.
- 15 SMIESTEREN: Eib.
- 16 VLEMEN: Loch, Tol / Acht 1895 [Telge 2, 35], Vars 1985 [Telge 6, 106].
- 17 PAAIE(N): Gor, Harf, Ruu, Nee, Zed, Lob

- / sHe 1982 [Telge 3, 111] || Bat.
 18 VLI-JE(N): Voo, Doet, Gaa, Dre, Hen, Wesv.
 19 VLEIE(N): Alm, Sil, Zel, Zev.
 20 VLENSEKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 62].
 21 TOETEN: Vor.

Aal: Smoezen; met ne oe as in 't woord boer.
Ruu: Vlaaien zeg ie veural as 'n vrouwe an 't smoezen is (met 'n vrouwe of 'n keerl).
Vars: Mo'j Nol weer 's zien flikflooiën met de veurzitter.
Nee: Mo'j Nol weer 's zeen gatlikken met den vuurzitter.
Wehl: Lig niet zo te smeichelen!
Win: Zee vlaaien luk met mi-j en zae: "Mag ikke der wal ene kriegën?"

- *Uitdrukkingen veur: "flikflooiën, vleien":*
- 01 MET STROOP SMERE(N): Nee, Eib, Tol, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 343].
 02 MET DE STROOPKWAST SMEREN: Aal.
 03 MET 'T STROOPKENNEKEN LOPEN: / Zut 1870 [GV-alm 76].
 04 'N BRUNE AERM HAOLE : Pan / Pan 1988 [Telge 7, 9].
 05 IN DE KONTE KROEPEN: Ruu, Aal, Gen, Tol / Win 1976 [Aessink 4, 52].
 06 IEN DE KONT KRUPPE: / Pan 1988 [Telge 7, 71].
 07 IN 'T GAT KROEPEN: Aal / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
 08 IN DE TESSE KROEPEN: Aal.
 09 NAOR DE MOND PRAOTEN: Zut, Hen.
 10 NOR DE MOEL PRAOTE: / Pan 1988 [Telge 7, 90].
 11 MOOI PRAOTEN: Bel, Win.
 12 UM DEN BEK VLAAIEN: / Win 1971 [Deunk 1, 61].
 13 NAO DEN BEK SMAEREN: / Win 1976 [Aessink 4, 22].

Aal: Zee toch 's hoo Nol den veurzitter in de konte/'t gat/ de tesse krup.

Acht 1895: KWAZEN "vlelend toespreken" [Telge 2, 75].
Acht 1882: ENEN 'T VEUTJEN KLAUWEN "iemand naar de mond praten" [Telge 2, 65].
sHe 1982: Ik mot mooi met 'm heerdoen want ik mot wat van 'm gedaon hemme. MOOI MET IEMAND HEERDOEN; MOOI MET IE-

MAND HAR-UMDOEN "iemand vleien, iemand naar de mond praten" [Telge 3, 61].
Gen 1999: MET IEMAND HEERDOEN "iemand naar de mond praten" [Telge 12, 71].

Eib veur 1973: Woo meer a'j de katte aait, woo hoger at ze den stat höldt "bij sommige mensen kan men met vleien veel bereiken" [H. Odink 3, 119].

Acht 1954: lej mot den leem neet te dikke an 't waand strieken, aans velt 't der of "met te veel vleien bereikt men zijn doel niet" [Wanink 2].

Eib veur 1973: Met maekes kö'j better tokkeren "meisjes zijn gevoelig voor vleierij" [H. Odink 3, 155]. [TOKKEREN].

Eib 1943: Mecheline was nogal tokkerachteg tegen uur vader maor toch doeren 't neet lange of de sprekwieze 'steefmoders maakt steefvaders' wodn woorheid. Gin vrendelek woord hadn ze vuur 't deerntjen aover. TOKKERACHTEG "vlelend, verlokkend". [H. Odink 1, 94; ok: / Lar 1927 [Heuvel 1, 339], Win 1971 (Deunk 1, 242)].

Eib veur 1973: Ne goo melkkoo hoof iej neet te wrieven, dén wet wal wat 'm te doon steet "iemand die gul is, hoeft men niet te vleien" [H. Odink 3, 159]. [MELKKOO; WRIEVEN].

- *"(lets) vlelend (vragen)":*

- 01 VLAAIEND: Alm, Wich, Ruu, Bor, Bel, Bre, Win, Wesd.
 02 VLAAIEREG: Gor, Ruu, Hen.
 03 KLAAIEND: Voo.
 04 SMEICHELEND: Eib, Groen, Din, Vars, Wehl, Kep, Zed.
 05 VLEIEND: Harf, Nee, Gen, Zel, Does, Gies.
 06 VLI-JEND: Meg, Sil, Doet, Ang, Sto.
 07 VLIEJEND: Vor.
 08 VLEMEND: Loch, Win, Tol.
 09 LEEF: Eef, Zut, Bel.
 10 LIEF: Lat.
 11 SLIEMEREG: Vor, Eib.
 12 SMAAIKEREG: Lich.
 13 FLIKFLOOIEREG: Gels.
 14 HUNKEREG: Vor.

Bre: "Mag ik 'n keuksken hemmen?", vroeg 't deerntjen vlaaiend.

Eef: Zee kon 't zo leef vraogen: "Ma'k der ene hemmen?"

Eib veur 1973: OGENDENERIEJE "vleierij" [H. Odink 3, 177].

Aal 1964: VLAEMS "vleierig" [Rots 1, 11].

Acht-Tw 1954: GEVLAAITE "gevrei" [Wanink 2].

Vars 1985: GEVLEEM; KWAKKELERI-JE; MOOIPRAOTERI-JE "gevrei" [Telge 6, 115].

● "Vleier":

- 01 KONT(E)(N)KROEPER: Harf, Eef, War, Ruu, Bel, Aal, Gen, Vars, Hen, Ste, Zed, Sto, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 83], Vars 1985 [Telge 6, 189] || Emm.
- 02 KONTEKRUPER: Wesv, Groes, Did, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 72], Wesv 1996 [Telge 11, 57] || Kle.
- 03 KONTLEKKER: Bre, Meg.
- 04 KONTELEKKER: / Gen 1999 [Telge 12, 94].
- 05 KONTENLIKKER: Loch.
- 06 GATLEKKER: Harf, Ruu, Aal, Vars, Hen / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Vars 1985 [Telge 6, 113], Lich 1991 [Telge 8, 43].
- 07 GATLIKKER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
- 08 MOOIPRAOTER: Bor, Gees, Haa, Groen, Lich, Aal, Bre, Vars, Sil, Dre, Hen / Win 1976 [Aessink 4, 22].
- 09 SLIJMBAL: Vars, Kep, Wesv, Did / Vars 1985 [Telge 6, 315].
- 10 SLIEMBAL: Ruu.
- 11 SMIEGEL: Sil, Zel, Zev.
- 12 SMEICHELER(D): / Vars 1985 [Telge 6, 104/319].
- 13 SMEICHELPEETER: Bel.
- 14 SMEICHELKONTE: Groen.
- 15 SMEICHELZAK : Pan.
- 16 BROENWARKER: Ruu.
- 17 PLUMESTRIEKER: Wesv.
- 18 FIEMEL: / Vars 1985 [Telge 6, 104].

Eib veur 1973: Naopraoters bunt gatlekkers "mensen die anderen naar de mond praten zijn niet te vertrouwen" [H. Odink 3, 170].

Win: Ne vrouwe neum i-j in dit verband nog wal 's ne VLAAlE, ne KLAAlER, ne SMEICHELE [Ok: / Win 1971 (Deunk 1, 61/216)].

Vars 1985: 'n KLAAlE is 'n vervaelend wief dat met iederene wil anpappen [Telge 6, 173].

Acht 1895: VLAAlKONTE "vleister" [Telge 2, 35].

OP HET HART DRUKKEN

op het hart drukken, met nadruk opdragen

01 OP DE ZWOORDE HOLDEN: / Vars 1917 [Döker 1, 21].

Vars 1917: Janne-meuje hadde Jannes op de zwoorde eholden dat e der gien bek aover lös moch doen [Döker 1, 21].

VERWIETEN

verwijten

01 VERWIETE(N): Acht, Liem / sHe 1982 [Telge 3, 162].

02 'T VERWIET MAKEN: Gor, Zut, Loch, Aal, Bre, Win, Vars, Hen, Tol, Does.

03 WIETEN: / Vars 1985 [Telge 6, 406].

04 NAOZEGGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149].

05 NAOHOOLDEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 149].

|| veur smieten: Hei, Rhe, Anh, Kle.

Eef: De veurzitter verweet Nol dat hee zien woord neet eholden had.

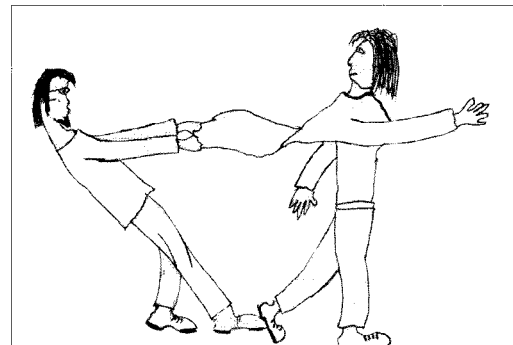
Acht-Tw 1948: Ze konnen 'm niks naozeggen/naoholen [Wanink 1, 149].

Acht-Tw 1948: Da'j dat been stief hebt eholden, kö'j den kwakzalver daankweten [Wanink 1, 84]. [DAANKWETEN "verwijten"].

● *Utdrukkingen veur "iemand iets verwijten":*

01 (iemand iets) VEUR DE VEUTE SMIE-TEN: Vor, Eib, Win / Win 1971 [Deunk 1, 268].

02 (iemand iets) VEUR DE VEUTE GOOIE(N): Aal, Tol, Groes.

An de jas trekken.

- 03 (iemand) AN DE JAS TREKKEN (dat) : Gor.
 04 (iemand iets) VEUR DE KOP GOOIE: / sHe 1982 [Telge 3, 84].
 05 (iemand) SCHIEF AANKIEKE OP (iets): / sHe 1982 [Telge 3, 128].
 06 (iemand) SCHIEF ANKIEKEN (dat): / Gen 1999 [Telge 12, 138].
 07 (iemand) SCHIEF OP DE PENS KIEKE VEUR (iets): / sHe 1982 [Telge 3, 113].
 08 (iemand wat) LAOTEN ZEEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Groes: De veurzitter gooide Nol veur de vuut dat ie z'n afspraak nie geholde had.

Gor: De veurzitter trok Nol an de jas dat e zien afspraken nit nao-ekommen was.

Acht-Tw 1948: De ene kreje neumt den aandern zwatgat "de pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet" [Wanink 1, 130] [KREJE; ZWART-GAT; ok: / Eib veur 1973 (H. Odink 3, 66)].

Eib veur 1973: Woo harder at 't raegent, woo eer at 't ophöldt "gezegd als iemand heftige verwijten maakt" [H. Odink 3, 198].

Eib veur 1973: Da's ne voelen stekker op 'n dood varken "gezegd als iets wat lang geleden gebeurd is als bezwarend argument (tegen iemand) gebruikt wordt" [H. Odink 3, 221]. [VOEL; STEKKER; DOOD; VARKEN].

● "Verwijt":

sHe 1982: Gi-j hoof mien gin verwiet te make. VERWIET "verwijt" [Telge 3, 162].

Lar 1885: "We hebt niks as last en kösten van oew", zukke schampers kreeg den worm meer as te völle [Postmeter 1, 4]. [SCHAMPER "verwijt"].

Kot 1911: At Derk dan de smulleri-je op hadde, dan kreeg e sacherein en dach: "Wat bun'k toch 'n kuken ewes". SACHERIJN "zelfverwijt" [Meinen 2, 121].

ANMARKING

aanmerking

- 01 ANMARKING: Acht / Vars 1985 [Telge 6, 21].
 02 ANMERKING: Zut, Wich, Zel, Doet, Hen.
 03 AANMARKING: Groes, Zev, Did, Zed.

Sil: Nolda miek der anmerking op dat Nol niet dei wat e afgespraoken had.

● "Aanmerkingen maken":

Vars 1985: Niks op uut doen! Dén het altied wat an te marken [Telge 6, 2]. [ANMARKEN].

Acht-Tw 1948: NOSTEREN, NÖSTEREN "aanmerkingen maken" [Wanink 1, 150].

Win 1971: VIDDEKEN "vitten" [Deunk 1, 59].

Pan 1988: ZIEMELE "pietluttige aanmerkingen maken" [Telge 7, 157].

Win 1964: Barts kan gin vinger in de aske staeken of vader hef wat te vitken [Oelenwanne 59]. [VITKEN "aanmerkingen maken"].

Eib veur 1973: lej könt wal 'n loes in 'n schoon hemp vinden "wie wil vitten, kan daarvoor altijd wel een aanleiding vinden". [H. Odink 3, 150]. [LOES; HEMP].

Wesv 1996: Der is gin koe biäör of der zit wit aan "aan iedereen mankeert wel wat" [Telge 11, 25].

Eib 1981: VITTEREN OP "aanmerkingen maken op" [Weeink 1, 80].

● "Umschrijvingen veur "aanmerkingen maken op":

- 01 WAT ZEGGEN VAN: Zut, Ruu, Gees, Aal, Din, Hen, Does, Zed, Sto.
 02 LAOTEN HEUREN: Eib.

Din: Ok Nolda zei der wat van dat Nol niet dei wat e af-esprokken had.

● "Iemand die veel aanmerkingen heeft":

- 01 VITTERKONTE: Ruu / Eib 1981 [Weeink 1, 80].
 02 VIDDEKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 59].
 03 ZIEMELEZEIKERD: / Pan 1988 [Telge 7, 157].
 04 KUTKAMMERD: / Vars 1985 [Telge 6, 201].
 05 HOORKLEUVER: / Vars 1985 [Telge 6, 201].
 06 PRAGGEL / Vars 1985 [Telge 6, 275].

Acht 1882: SIKKENEUREG "vitziek" [Telge 2, 117].

BEKVECHTEN

kijven

- 01 BEKVECHTE(N): Acht, Liem.
- 02 BEKKEN: Eef, Nee, Bel, Aal, Hen || Mar.
- 03 BEKKE'TEREN: Bel.
- 04 KAEKELEN: Lich, Bre, Win / Win 1971 [Deunk 1, 108].
- 05 KEFFEN: Ruu, Aal.
- 06 KIFFE: Pan.
- 07 KIFTEN: Zut.
- 08 KIBBELE: Zev.
- 09 KIEVEN: Win.
- 10 JENKEN: Dre.
- 11 BLODDERE: Did.
- 12 NÄÖLE: Zed.

Lar: Nol en Nolda waren met mekare an 't bekvechten; 't was heel verschrikkelek.

Aal: Ze waren 't neet eens met mekare; 't ene woord haalden 't andere uut en ton begonnen ze mi-j te keffen!

Win: Ze begonnen met mekare te kaekelne: ze kregen knibbel/knibbelderi-je met mekare. [KNIBBEL; KNIBBELDERI-JE].

Vars 1985: Die blagen van den Elshof meugt zich niet en de vesite ontaardden weer in HARREWARDERI-JE [Telge 6, 135].

Gels: Ze waren met mekare an 't bekvechten: ze waren mekare te wies of. [WIES].

- "*Iemand die kijft*":

Eib 1981: SCHETTERKONTE "kijfster". 'N SCHEERLATTE VAN 'N WIEF "gemene kijfster" [Weeink 1, 90].

Win 1971: KAEKELERD "kijfachtige man"; KAEKELE "kijfachtige vrouw". KAEKELDERI-JE "gekijf". KAEKELACHTEG, KAEKELEG "kijfachtig" [Deunk 1, 108].

UUTBRANDER

uitbrander

- 01 UUTBRANDER: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 306], Gen 1999 [Telge 12, 60].
- 02 OETBRANDER: Gels, Eib, Rek, Bel, Groen || Mar.
- 03 UUTSCHIJTER(D): Loch, Ang.

Din: De veurzitter was goed helleg umdat twee leden zich niet goed benommen hadden; die kregen dan ok 'n uutbrander van 'm.

Bre: Ze kregen ne uutbrander woor gin hond

zat van vrat.

Gen 1999: Gertman kreeg 'n geheurige uutbrander umdat hi-j bi-j de kolk gespöld had [Telge 12, 60].

STANDJEN

berisping, standje, reprimande

- 01 STANDJE(N): Gor, Groen, Vars, Sil, Tol, Groes.
- 02 TERECHTWIEZING: Eib, Sil, Zel, Kep, Wesv.
- 03 ANMARKING: Gor, Alm.
- 04 ANMERKING: Zut || Bat.
- 05 RAPPELEMENT: Lich, Does / Gels 1884 [GV-alm 195], IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Win 1971 [Deunk 1, 186], Eib 1980 [Telge 1, 68], Vars 1985 [Telge 6, 282], Lich 1991 [Telge 8, 96], Wesv 1996 [Telge 11, 76], Gen 1999 [Telge 12, 131] || Emm, Kle.
- 06 RAPPELEMAENT: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 07 STRIEKERD: Aal, Bre / Win 1971 [Deunk 1, 233], Lich 1991 [Telge 8, 120].
- 08 AFJACH: Win / Aal 1966 [Rots 2, 1], Win 1971 [Deunk 1, 3], Lich 1991 [Telge 8, 10].
- 09 OFJACH(T): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 153], Eib 1980 [Telge 1, 58].
- 10 AFJAKKER: / Win 1971 [Deunk 1, 3].
- 11 POEIER: War.
- 12 GISPEL: / Acht 1882 [Telge 2, 42].
- 13 BIEZE: / Win 1971 [Deunk 1, 24].
- 14 SCHROBBE: / Win 1971 [Deunk 1, 207].
- 15 SCHARMOTSE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 173], Win 1971 [Deunk 1, 201], Lich 1991 [Telge 8, 103].
- 16 GROMME: / Win 1971 [Deunk 1, 81].
- 17 KNORRE: / Win 1971 [Deunk 1, 116].
- 18 BROMME: / Win 1971 [Deunk 1, 36].
- 19 STRIPS: / Win 1971 [Deunk 1, 234].

Does: De veurzitter gaf de beide leden 'n rapplement.

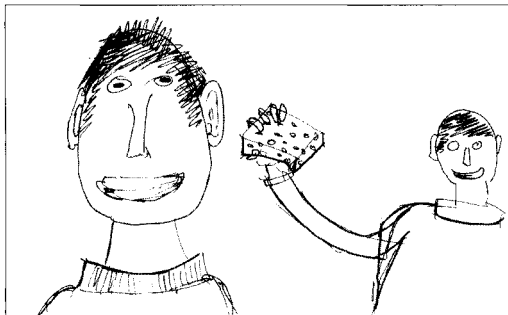
Win: De beide leden kregen ne dufftegen afjach van den veurzitter.

Acht 1895: PRUTTELS (meervoud) "berisping" [Telge 2, 103].

Lich 1991: Wach mor, dalek krie'j pröttele van vare. PRÖTTELE "berisping" [Telge 8, 94].

- "*(Iemand) terechtwijzen/berispen*":

Hee wast 'm de oren.

- 01 UUTVENSTEREN: / No Acht 1835 [Telge 4, 22].
 02 OETVENSTEREN: / Win 1971 [Deunk 1, 160].
 03 OETLÖCHTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 160].
 04 BESNUTEN: / Win 1971 [Deunk 1, 22].
 05 TEM'TEREN: / Lar 1927 [Heuvel 1, 157].
 06 AFDREUGEN: / Lich 1991 [Telge 8, 10].
 07 AFKAEKELEN: / Lich 1991 [Telge 8, 11].
 08 OETSTUKKEN: / Acht 1882 [Telge 2, 92].
 09 OETVENSTEREN: / Acht 1882 [Telge 2, 92].
 10 BEMEISTEREN: / Eib 1980 [Telge 1, 8].
 11 BEFOJJEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Lich 1991: Ik zal Drieka wal 's afdreugen "ik zal Drieka wel eens terechtwijzen" [Telge 8, 10].

Acht 1882: 'k Hebbe 'm 's raak oet-estukt. 'k Zal 'm wal zó oetvensteren dat e niet teruggekump [Telge 2, 92].

Win 1971: I-j hebt ok altied wat te ezzeln(e). EZZELEN "(iemand) licht beknorren" [Deunk 1, 58].

Win 1971: ENE AFKAEKELEN, ENE ANKAEKELEN, ENE OETKAEKELEN "iemand op luide toon een standje geven" [Deunk 1, 3/160].

● *Utdrukkingen veur "(iemand) terechtwijzen/berispen":*

- 01 DEN BOORD DER AF DOON: Vor, Ruu, Loch, Gees, Gels, Nee, Eib, Rek, Aal, Win, Vars, Hen.
 02 DE BAORD UUTVLOOIE: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 15].
 03 DE BAORD SCHOERE: / Pan 1988 [Tel-

- ge 7, 15].
 04 DE OREN WASSE(N): Ruu, Pan.
 05 OP DE VINGER(S) TIKKE(N): Gor, Ruu, Haa, Gen, Wesv.
 06 DE BEK DICHTEDOEN: / Vars 1985 [Telge 6, 43].
 07 IEN DE MOEL RUKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 90].
 08 DE NEUZE SNUFFEN: / Din 1927 [Archief 1, 48].
 09 DE KAS(T)(E) UUTVAEGEN: Zut, Vor, Bel, Gen, Wehl, Wesv, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 160], Vars 1985 [Telge 6, 365].
 10 DE KAS(T)(E) UUTKEREN: Lar, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 160], Vars 1985 [Telge 6, 363].
 11 LIEKE ZETTEN: Ruu, Bel, Aal, Win, Kep / Win 1971 [Deunk 1, 133], Lich 1991 [Telge 8, 73].
 12 DE BOKSE OPBINNEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 36], Vars 1985 [Telge 6, 252].
 13 DE BOKSE OPBEENDEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 78].
 14 DE BOKSE ANBINDEN: / Eib 1980 [Telge 1, 11].
 15 'T BUIS OETMAKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 30].
 16 BIE DE KNEUPE KRIEGEN: / Eib 1980 [Telge 1, 41].
 17 DE BIECHTE LAEZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 24].
 18 DE LESSE LAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 209].
 19 DE PRAEKE LAEZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 275].
 20 BESCHEED BRENGEN/ZEGGEN: / Acht 1882 [Telge 2, 11].
 21 BESCHEID BRENGEN/ZEGGEN: / Acht 1882 [Telge 2, 11].
 22 BESCHEID DOEN: / Vars 1985 [Telge 6, 48].
 23 'N BUKKEM GAEVE: / Bee 1947 [V(ermeulen) in: De Liemers jr. 22].
 24 ONDER DE MIDDELEN NEMMEN: / Acht 1882 [Telge 2, 86].
 25 VAN DE PROEME SPI-JEN: / Win 1971 [Deunk 1, 223].
 26 NI-JJAOR AFWINNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 151].

Nee: Hee wol neet luustan en doorumme kreeg e den boord der toch of.

Ruu: Wat de beide leden edaone hadden was zó slim, dat den veurzitter neet volstaon kon met ze op de vinger te tikken; hee hef ze 's dufteg de oorne ewassen.

Win 1971: Hef e dat ezeg? Dan zal ik 'm wal 's lieke zetten. [Deunk 1, 133].

Vars 1985: De buurman menen dat e rech hadde um altied aover onze grond te gaon, mor 'k hebbe 'm effen bescheid edaon [Telge 6, 48].

Geld Eil 2e h 19e e: UUT DE KNUP DOEN "op scherpe wijze terechtwijzen" [Telge 4, 118].

Win 1971: Hee ridt 'm "hij is op zijn nummer gezet en weet geen antwoord" [Deunk 1, 191]. [M RIEJEN].

Eib veur 1973: Kleine neuzen bunt gauw esnuut "zo'n onbenul is snel op zijn nummer gezet" [H. Odink 3, 171]. [SNUTEN].

● *Utdrukkingen veur "(iemand) een standje/uitbrander geven, een standje/uitbrander krijgen":*

- 01 ONDER UUT DE ZAK: Gor, Eef, War, Gees, Aal, Kep, Groes, Did, Pan.
- 02 DEUR DE BENE: Eef, Wich, Loch, Nee, Eib, Vars / Vars 1985 [Telge 6, 179].
- 03 'N SCHOER DEUR DE BENE: Lar, Bor, Gees.
- 04 'N TIK AOVER DE VINGERS: Gor, Ruu, Lar, Bor.
- 05 'N TIK AOVER DE NEUZE: Bor.
- 06 'N LIK AOVER DE NEUZE: Lar.
- 07 'N STRIPS(E) AOVER DE NEUZE: Ruu.
- 08 OOVER DE HEURE: Bel.
- 09 AOVER DE ORE: Wesv.
- 10 AOVER DEN NAOD: Nee.
- 11 AOVER 'T JAK: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 110].
- 12 AOVER DE RÖPPELS: / Eib 1980 [Telge 1, 70].
- 13 LANGS DE KLUNGELS: Bre, Win.
- 14 UM DE KLUNGELS: Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 179].
- 15 DE OREN GEWASSEN KRIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 175].
- 16 'N GROTE BEK: Zed, Sto.
- 17 'N SCHOT DEUR DE KONTE: Gor.
- 18 'N SCHOT DEUR DE BENE: / Vars 1985

[Telge 6, 38].

- 19 OP ZIEN DONDER: Zut, Wesv, Did.
- 20 OP ZIEN SODEMIETER: Did.
- 21 DE WIND VAN VEUREN: Harf, Rek, Bel, Groen.
- 22 'N VAEG(E) UUT DE PAN(NE): Bre, Wesv.
- 23 UUT DE KATTE(N)SCHÖTTEL: Gor, Alm || Bat.
- 24 WAT AOVER DE LEUPERS: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 147].

● *Alle nummers kö'j neet allene gebruiken in combinatie met krieges (b.v.: onder uut de zak krieges, affacht krieges), maor ok met geven (b.v.: iemand onder uut de zak geven, iemand affacht geven).*

Loch: Ze kregen van den veurzitter allebeide good wat deur de bene; de veurzitter gaf ze good wat deur de bene.

Nee: Den veurzitter gaf twee leden wat aover den naod, ze kregen wat aover den naod van den veurzitter.

Vars 1985: Hie hef dufteg wat um de kladden ehad. WAT UM DE KLADDEN/KLUNGELS EHAD HEBBEN "een standje gekregen hebben" [Telge 6, 173/179].

Win 1971: VAN MODER MET DEN SLEEF/POTSLEEF KRIEGEN "schertsend gezegd voor: een standje krijgen" [Deunk 1, 212].

Acht 1882: Wie zult die ok 's bie 't beentjen krieges "onder handen nemen" [Telge 2, 9]. [BEEN].

Win 191: Ene op de tee traenn "iemand onder handen nemen" [Deunk 1, 236]. [TEE; TRAE-DEN].

● *Utdrukkingen veur "terechtgewezen worden":*

- 01 DEN BOORD DER AF KRIEGEN: Loch, Gees.
- 02 DE KAPITTELEN VEURGELAEZEN KRIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 85].
- 03 'N STREPE AOVER DE NEUZE HEN KRIEGEN: / Vars 1985 [Telge 6, 340].
- 04 'N BUIS KRIEGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 77].
- 05 NE HONDEMISSE KRIEGEN: / Vra 1991 [Telge 8, 53].
- 06 AOVER DE KLUNGELS KRIEGE: / Pan 1988 [Telge 7, 68].

Gees: Twee leden kregen van den veurzitter den boord der af vuur wat ze edaone hadden.

Win 1971: EZZELERD "iemand die een ander licht beknort". EZZELDERI-JE,

GE-EZZELTE "het terechtwijzen" [Deunk 1, 58].

HOOFDSTUK 8 GOOD EN KWAOD

1. PLICHT

MOTTEN

moeten

01 MOTTE(N): Acht, Liem / Win 1971
[Deunk 1, 148].

Harf: 't Is dudelek da'w wat doon mot.

Zut: 't Is dudelek dat wie der wat an motten doon.

Ulf: 't Is dudelek da'w wat motten doon.

Her: 't Is dudelek da'w wat motte doon.

Win 1971: Motten is dwang; motten bunt poggen "dit laatste als zinspelning op motten = meervoud van motte (= vrouwelijk varken): praat mijn niet van moeten, ik houd niet van dwang" [Deunk 1, 148].

2. AARD

ZICH GEDRAGEN

zich gedragen

01 ZICH GEDRAGE(N): Acht, Liem.

02 ZICH GEDRAEGEN: Loch, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Win || Haak.

03 ZICH BENEMME(N): Ruu, Win, Voo, Vars, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 45], Gen 1999 [Telge 12, 26] || Vre, Hei, Raes, Rhe.

04 ZICH BENAEME: Zed, Sto, Pan / sHe 1982 [Telge 3, 14] || Anh, Rhe, Emm, Kle.

05 ZICH BENEME: / Pan 1988 [Telge 7, 17].

06 ZICH HOLDE(N): Vor, Tol, Ang, Wesv, Zev.

07 ZICH VERHOLDE: Sto, Net / sHe 1982 [Telge 3, 160].

08 ZIEN FATSOEN/FESOEN *HOLLEN*: Gor, Eef, Ruu, Lar, Bor, Din, Hen, Groes.

09 ZIEN FATSOEN/FESOEN *BEWAREN*: Vor, Win.

Ruu: At 't maor wat anbreg, dan wet Nol zich wal te benemmen; dan kan e wal 't heertjen spöllen.

Tol: At 't maor wat oplevert, dan wet Nol wel hoe-t-e zich hollen mot.

Zed: Dén keerl benimp zich altied zo raar.

Groes: Op 't feesje was hi-j zat en dan kan hi-j z'n fesoen nie meer houwe.

Acht-Tw 1948: Hee hef zich schebbereg gedraegen "hij heeft zich slecht gedragen" [Wanink 1, 173]. [SCHEBBEREG].

Acht-Tw 1948: Hee wil zik neet rechbraonn "hij wil zich niet behoorlijk gedragen" [Wanink 2]. [RECH(T)BRAODEN].

Win 1964: At 'n uur later moder waer 's in de kökkene kump umme te zene hoo de mans-leu zich verholdt en ze zeg dat de zogge nõg neet waer overende wil kommen, zegget Gerrat en Barts tegelieke: "Da's niks. Genk ze maor kapot" [Oelenwanne 62]. [ZICH VERHOLDEN "elkaar verdragen"; ok: / Lich 1991 (Telge 8, 133)].

Voo: Jonges, verdraagt ow! ZICH VERDRAGEN "een goede verstandhouding hebben".

Eib veur 1973: An 'm is gin zalve te verstrieken "hij is onverbeterlijk in zijn gedrag" [H. Odink 3, 265]. [ZALVE; VERSTRIEKEN].

Vars 1985: I-j hoeft niet te denken dat dén zich nog bettert. ZICH BETTEREN "zich beter gaan gedragen" [Telge 6, 51].

Wesv 1996: Van de gavel in de greep lope "van kwaad tot erger komen" [Telge 11, 41; ok: / Win 1977 (Schaars 1, 94)].

Eib veur 1973: Van de gaffele in de grepe lopen "van kwaad tot erger komen" [H. Odink 3, 69; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 97)].

Eib veur 1973: Van enen duvel maak iej der twee "jij maakt het kwaad nog veel erger" [H. Odink 3, 59]. [DUVEL].

● *Veur "gedrag" is nog op-egeven:*

01 DOON: Ruu, Bor, Eib.

Bor: Zulk onwies doon holle wie neet van.

AARD

aard, karakter, inborst

01 AA(R)D: Acht, Liem || Bat, Vre, Bork, Hei, Anh, Emm.

- 02 AORD: Pan, Lob || Kle.
 03 WAEZEN: Bel, Aal, Bre, Din, Gen, Meg / Vars 1985 [Telge 6, 396], Gen 1999 [Telge 12, 174] || Mar.
 04 WEZZEN: Win.
 05 KARAKTER: Bor, Gels, Bre, Win, Meg, Sil, Zel, Zev, sHe, Zed || Hei, Anh, Emm, Kle].
 06 INBO(R)S(T)(E), IMBO(R)S(T)(E): Harf, War, Ruu, Eib, Tol / Acht 1895 [Telge 2, 57].
 07 IMPOS: Gees / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 116].
 08 GEMOOD: Harf / Kot 1913 [Meinen 2a, 117].
 09 KROPPE: / Acht 1882 [Telge 2, 74].

Zev: Kwaod worde zit niet in Nolda in; dat lig niet in eur aard.

Lar: Helleg worden kan Nolda neet; dat lig neet in den aard van 't beesje. [BEES(T)-JE(N); ok: Gor, Alm, Eef, Bor, Nee, Bre || Bat].

Bor: Nolda hef gin kwaod karakter.

Harf: Hee hef 'n slechten imborste.

Tol: Wat hef e toch 'n laegen inbos.

Kot 1913: De meister wol hebben, Hendrik zol wieter laern; hee zol op studie; hee zol later op den praekstool 's mensen gemood verbaeteren [Meinen 2a, 117].

Win: In der hoed had Tonia der schik van. [IN DER HOED "innerlijk, inwendig"].

Win 1968: De Galversprao deut äör niks en een ander ok neet. Hee grip neet naor 't mes en hee höwt ok neet. Want in der hoed is e zo bange as ne wezel [Van Loo 1, 97: ok: Win 1971 (Deunk 1, 94)].

Eib veur 1973: Hee dög neet in de hoed "(innerlijk) deugt hij niet" [H. Odink 3, 100; ok: Nee]. [HOED].

- *A'j 'n slechten aard hebt, bu'j:*

- 01 ZO ROT AS 'N/NE MISPEL: Zut, Vor, Loch, Groen, Lich, Bre, Wesd, Hen, Ang, Dui, Zev.
 02 ZO VERRROT AS 'N MISPEL: Gen.

Win 1971: Hee sleut luk oet den aard "hij is van een ander karakter" [Deunk 1, 1].

Lich 1991: 't Ratsen en staelen zat eer in 't gebleute [Telge 8, 43]. [GEBLEUTE; ok: / Acht-Tw 1948 (Wanink 1, 99)].

Lar 1924: Alles moest wat van katten kump "ieder volgt zijn aard" [Langeler 1, 138]. [MOEZEN; KAT].

Eib veur 1973: Wat van katten kump, höldt van moezen. Katten leert moezen "aangeboren eigenschappen laten zich niet verloochenen" [H. Odink 3, 119].

Vars 1985: I-j wordt eer deur 'n strontkore aoverreden as deur 'n ri-jtuug: i-j wordt eer deur de stront ehaald deur mensen met 'n laeg karakter as deur fijne luu [Telge 6, 343]. [STRONTKORE; RI-JTUUG; AOVERRIEDEN].

Vars 1985: 't Is mor net wat ow hendegt, dat mo'j vulen; dat kö'j van te veurne niet zeggen. HENDEGEN "goed liggen (overeenkomen met iemands gewoonte, karakter of aanleg)" [Telge 6, 140].

Vars 1985: Twee harde stene maalt zwoor "mensen met een sterk karakter kunnen moeilijk samenwerken" [Telge 6, 135].

Gen 1999: Der is met 'm niet te eggen en te bouwen "er is niet met hem samen te werken" [Telge 12, 50; ok: / Wesv 1996 (Telge 11, 28)]. [EGGEN; BOUWEN].

Acht-Tw 1948: Hee is zik vól te slok of, ze bedreegt 'm van alle kanten. SLOK "zwak van karakter" [Wanink 1, 181].

Eib veur 1973: Wólve van keerls "mannen met een ruw karakter" [H. Odink 3, 122].

- *"Temperament":*

Liem 1839: Zo as men uut 'n gezicht van 'n mins wel wat van zien binnenst tamperament kan opmaken, van zien goed hameur of kwaoje nukken, zo bezit ook iedere stad 'n vasten trek [GV-alm 153]. [TAMPERAMENT].

sHe 1982: Die moffe, daor zit vól meer dapperement in dan in de Hollanders. DAPPEREMENT "temperament" [Telge 3, 29].

- *"Iemand met een slecht karakter":*

- 01 SMEERLAP: Gor, Wich, Vor, Ruu, Gels, Bel, Gen, Hen, Tol || Mar.
 02 SMEERHOND: Vor.
 03 SMIEGEL: Gor, Harf, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Haa, Eib, Rek, Bel, Aal, Zel, Dre, Hen, Zed.

- 04 SMEICHEL: Gees.
 05 SMIESTERD: Gor, Eef, Zut, Eib, Aal, Vars, Dre, Tol, Ang, Zev.
 06 SMIECHT: Aal, Bre, Win, Din, Voo, Vars, Sil, Zev, sHe, Zed / Aal 1964 [Rots 1, 39].
 07 SMIECH: Tol, Wesv, Groes, Did, Sto, Pan.
 08 SMIECHTERD: Win, sHe, Zed.
 09 SMEUGEL: Gels.
 10 HOND (VAN 'N KEERL): Alm, Vor, Ruu, Gees, Lich, Bre, Win, Vars, Kep.
 11 FALDERABBES: Ruu, Aal, Din, Kep, Zed, Sto.
 12 SMACH: Ruu, Bel, Zel, Hen / Pan 1988 [Telge 7, 127].
 13 SMAKKERD: Gor, Eef, Ruu.
 14 GLOEPERD: Eib, Bel, Kep.
 15 DOERAK: Gor, Ruu, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 85].
 16 ROTZAK: Vars Tol, sHe.
 17 SCHOBBEJAK: Gor, Ruu.
 18 PATJAKKER: Bel, Sto.
 19 ON(NE)WAT: Eef, Win.
 20 FIELP: Gels, Nee.
 21 LAPZWANS (VAN NE KEERL): Aal / Win 1971 [Deunk 1, 129].
 22 MIETZAK: Vars / Win 1971 [Deunk 1, 144].
 23 ONDEER: Lar.
 24 SEIBEL: Groen.
 25 JUDAS: Gels.
 26 GANNEF: Aal.
 27 (VIEZE) ZWANS: Zed.
 28 PLODDE: Hen.
 29 LABES: Bre.
 30 SCHOETNEKKE: Vars.
 31 SMIESPEL: sHe.
 32 SMIERSKE: sHe.
 33 LOERES: Bel.
 34 ONDOG: Hen.
 35 VIEZE KNASTER: / Pan 1988 [Telge 7, 68].

Ruu: Wat bu'j toch 'n lilleken smakkerd!

Lich: Wat bu'j toch ne viezen hond!

Eib: Da's zonnen akelegen gloeperd, dén nöpmp nen dreet dwars in de bek.

Nee: 'N NA PETRET is ene dén gin fijne eigenschappen hef.

sHe 1982: LAMSTRAOL "ellendeling" [Telge 3, 90].

Acht 1895: LAMSTRAOL "lammeling" [Telge 2, 77].

Vars 1985: 'N BEROERDEN KEERL [Telge 6, 47].

Eib veur 1973: Zee en de duvel bunt op enen dag jonk eworden "gezegd van een vrouw die een slecht karakter heeft" [H. Odink 3, 60].

Eib veur 1973: As hee ne duvel is, dan bun ik zien moor "gezegd als iemand er ten onrechte van beschuldigd wordt een slecht karakter te hebben" [H. Odink 3, 57]. [DUVEL; MOOR].

SNOTNEUZE

snotneus

- 01 SNOTNEUZE/SNOTNEUS: Acht, Liem / Eib 1980 [Telge 1, 77], Pan 1988 [Telge 7, 129] || Emm.
 02 WIESNEUZE/WIESNEUS: Acht, Liem || Bat, Mar, Raes, Boch, Anh.
 03 WIESBEK: Gor.
 04 SNOTTE(R)KUK(E)N: Ruu, Win, Voo, Vars, Wesd, Zel, Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 184], Eib 1980 [Telge 1, 77], sHe 1982 [Telge 3, 138], Pan 1988 [Telge 7, 129], Lich 1991 [Telge 8, 112] || Anh.
 05 SNOTTE(R)BEL(LE): Zut, Loch, Bel, Wesv, Did / sHe 1982 [Telge 3, 138], Pan 1988 [Telge 7, 129], Lich 1991 [Telge 8, 112] || Emm.
 06 SNOTTERDOP: Loch.
 07 SNOTTE(R)KLEP: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 129].
 08 SNOTTE(R)PEEM: / Pan 1988 [Telge 7, 129].
 09 SNOTLEPPEL: Gor, Alm, Ruu, Bor, Vars, Zel / Lich 1991 [Telge 8, 112].
 10 SNOTLAEPEL: Aal, Win, Voo, Did / sHe 1982 [Telge 3, 138].
 11 SNOTBLAAG: Did.
 12 SNOKKEL: / sHe 1982 [Telge 3, 138].
 13 OLD WIEF: Zut, Aal, Bre, Kep.
 14 GROOTMOEL: Wesv, Sto || Anh.
 15 PRAOTWORTEL: sHe.
 16 VÖLLEBEK: Win.
 17 PRENTEBOEK: Wich.

Lar: Veural kleine jongs dee geerne met de mansluu metpraot en meer wet as andere kindere van dee laeftied neum iej wiesneuzen.

Aal: Mo'j dén snotneuze 's manhafteg heurn praoten; hee is nog maor ne klomp hoge, maor pröt al as ne groten.

Vars: Wat 'n snotterkuken: nog niet dreuge

achter de oorne maor 'n hoop präötjes.

Pan: Wat mein gi-j wel, snotterklep; gi-j kom pas kieke!

ONDEUGEND

stout

- 01 ONDEUGEND: Acht, Liem / Kot 1913 [Meinen 2a, 18] || Mar.
- 02 ONDÖGGEND: Bel, Groen, Aal, Bre, Win || Boch.
- 03 STOUT: Harf, Zut, Groen, Aal, Din, Gen, Voo, Vars, Tol, Wesv, Zed, Pan.
- 04 STOLT: Win / Kot 1913 [Meinen 2a, 9].
- 05 LILLEK: Gor, Harf.
- 06 FREG: Meg, Sto.

Alm: le bint ondeugend ewes, want ie hebt an de keze ezetten en ie wissen da'j dat niet mochen.

● "Stout kind, deugniet":

- 01 ONDOG(D): Acht; Wehl / Acht 1882 [Telge 2, 94], Aal 1966 [Rots 2, 12], Win 1971 [Deunk 1, 162], Eib 1980 [Telge 1, 59] || Bat, Mar, Hei.
- 02 LILLEKEN ONDOG: / Vars 1985 [Telge 6, 247].
- 03 ONDEUGD: Voo, Does, Gies, Zev, Zed / Acht 1895 [Telge 2, 93].
- 04 BLAAG: War, Vor, Bor, Eib, Dre / Din 1835 [Telge 4, 17], No Acht 1839 [Telge 4, 26] || Anh.
- 05 BLAGE: Aal || Bork, Raes.
- 06 BLAOG: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 116].
- 07 AAP: Tol.
- 08 APESMOEL: / Gen 1999 [Telge 12, 20].
- 09 MIETZAK: / Zel 1902 [Driembl 1, 58], Lar 1924 [Langeler 1, 143], sHe 1982 [Telge 3, 100], wesv 1996 [Telge 11, 64].
- 10 MIETERD: / Wesv 1996 [Telge 11, 64].
- 11 MÄÖG: / Win 1971 [Deunk 1, 146].
- 12 (VIEZE) VOELZAK: / sHe 1982 [Telge 3, 45].
- 13 VOELBOKS: / sHe 1982 [Telge 3, 45], Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 14 SODEMIETER: / sHe 1982 [Telge 3, 138].
- 15 SARAS: / sHe 1982 [Telge 3, 127].
- 16 (VIEZE) VUULK: / sHe 1982 [Telge 3, 46], Pan 1988 [Telge 7, 151].
- 17 VULEK: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4,

121], Pan 1988 [Telge 7, 151].

- 18 (VOELE) STRUB: / sHe 1982 [Telge 3, 145].
- 19 FLABES: / sHe 1982 [Telge 3, 44].
- 20 FALDERABBES: / sHe 1982 [Telge 3, 43], Wesv 1996 [Telge 11, 38].
- 21 BASBENDER: / sHe 1982 [Telge 3, 12].
- 22 STRIEGEL: / Gen 1999 [Telge 12, 154].
- 23 RAKKERD: / Acht 1895 [Telge 2, 104].
- 24 KRENG: / Acht 1895 [Telge 2, 73].
- 25 KWAODAOS: / Acht 1895 [Telge 2, 75].
- 26 KAT-AOS: / Acht 1895 [Telge 2, 61].
- 27 VERREKKELING (VAN 'N BLAAG): / Pan 1988 [Telge 7, 146].

Wesv 1996: A'j zo deurgaot, kom ie nog 's op de Kruusberg terecht "gezegd tegen een ondeugend kind; de Kruisberg is een gevangenis in Doetinchem" [Telge 11, 59].

ALIBANTERIEJE

baldadigheid, kattekwaad

- 01 ALIBANTERIJE: Bel, Lich, Win, Kep, Dre / Lich 1991 [Telge 8, 12].
- 02 ALIBANTERIEJE: Eef, Vor, Ruu, Bor, Gees.
- 03 ALIBANDERIEJE: Eef / No Acht 1835 [Telge 4, 17], No Acht 1883 [Telge 4, 62].
- 04 ALLIBANTERIJE: / Vars 1985 [Telge 6, 14].
- 05 ALIBAAND: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 66].
- 06 BALDAODEGHEID: Gor, Groen, Groes || Mar.
- 07 BALDÄÖDEGHEID: Ruu, Bel.
- 08 VOELIGHEID: / Gen 1999 [Telge 12, 171].

Eef: Door is bie'j ons een woord veur dat neet völle ebruukt wordt en dat is alibanderieje; 't is baldadigheid op 'n argerleke maniere; 't is slimmer as kattekwaad.

● "Baldadig gedrag":

- 01 BALDAODEG GEDRAG: Alm, Gels, Nee, Sil, Doet, Tol, Sto.
- 02 BALDÄÖDEG GEDRAG: Eib, Zel.
- 03 BALDAODEG DOON: Eib.
- 04 BALDÄÖDEG DOON: Win.
- 05 BALLAS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 70].
- 06 BALLASTERIEJE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 170].

Doet: Kwaojonges hadden naodat ze uut 't café kwammen, flink huusgehouden op straot, zulk baldaodeg gedrag lik nargens nao.

Harf: Der kwaojonges hadden aoveral op straote de boel kapot emaaft; zukke dinge liekt nargens op. [DING].

Acht 1895: BALDAODEG "baldadig" [Telge 2, 7].

Bor 1882: ALIBENDEREK "snaaks, ondeugend" [Kobus 1, 464].

sHe 1982: Ze moeze ow maor 's an 't wark zette, de broodkrumels staeken ow, snotaap (gezegd als iemand niets doet en alleen flauwe kul uithaalt" [Telge 3, 24]. [BROODKRU-MEL].

Aal: Niks gin konten met krinten "geen flauwe kul, geen smoesjes".

Acht 1895: STÖKKELEN "kwaad stichten" [Telge 2, 127].

● "Kwajongensstreken":

01 KATTEKWAOD: / Lich 1991 [Telge 8, 104].

02 BARKEMASJES: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].

03 FLANTUTEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96], Win 1971 [Deunk 1, 61].

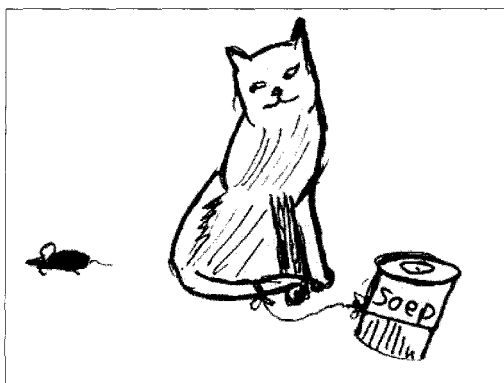
04 FINAANTIES: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96], Win 1971 [Deunk 1, 60].

05 DRITSEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 90].

06 BALLEBUKSTREKE: / Pan 1988 [Telge 7, 15].

07 ULKENSTREKE: / Bar 1939 [Vr A'dam 7, 1].

08 STRAANKERIEJE: / Acht-Tw 1954 [Wa-

'n Ballebukkestreek.

nink 2].

09 ONDOG(D): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 154].

10 ONDÖGGENDE: / Win 1971 [Deunk 1, 163].

Acht-Tw 1948: Dén jonge zit vol ondog [Wanink 1, 154].

Acht-Tw 1954: Straankerieje oethalen [Wanink 2].

Win 1971: Jonges, gin ondöggende doon "geen kattedkwaad uithalen" [Deunk 1, 163].

Pan 1988: Wat zien dat now vur ballebukstreke; gi-j meug toch 'n kat gin bus on de start biende [Telge 7, 15].

● "(Kattedkwaad) uithalen":

01 BETREKKEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 23].

02 BE'TEKEN: Bel.

03 UUTSTUKKE: / Pan 1988 [Telge 7, 143].

04 UUTVRAETEN: / Gen 1999 [Telge 12, 163].

Bel: Jan wol neet in hoes kommen; zol e wat beteekt hebben?

Win 1971: Wat hef dén strank mi-j now waer betrokkene? [Deunk 1, 23].

Pan 1988: Wat zouwe die verrekke blage now wer on 't uutstukke zien [Telge 7, 143].

Lich 1991: "'t Schient 'm uut de ogene", zeg i-j a'j zeen könt dat der ene van plan is kattedkwaad uut te halen [Telge 8, 104]. [SCHIE-NEN].

Gels: Van ene dén ziene ondeugde neet wet te bagen, zeit ze wah: "Dén jökt de rugge". [JÖKKEN; RUGGE].

● "Kwajongen":

01 KWAOJONGE: Harf, Alm, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Bor, Gels, Nee, Bel, Bre, Zel, Doet || Bat.

02 KWAOJONG: Eef, Wehl, Kep, Gies, Wesv.

03 STROP (VAN 'N JONGE): Gor, Eef, Rek, Zel, Kep, Hen / No Acht 1835 [Telge 4, 21], Acht 1895 [Telge 2, 129], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 192], Eib 1980 [Telge 1, 82], Vars 1985 [Telge 6, 343].

04 ONDOG: Ruu, Loch, Bor, Gees, Bel, Doet / Lich 1991 [Telge 8, 85].

- 05 VLAEGEL: Lich, Aal, Meg, Wesv || Vre.
06 STRANK: Aal, Win, Din / No Acht 1835 [Telge 4, 21], N Acht ca 1860 [Telge 4, 46], Acht 1882 [Telge 2, 128], Aal 1964 [Rots 1, 43], Win 1971 [Deunk 1, 232].
07 STRAANK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 191].
08 ONSTRANK: Din, Voo, Vars / Vars 1985 [Telge 6, 249].
09 ONSTRENG: Wehl.
10 HONDSTRANG: Sil.
11 RAKKER: Zut, Eib.
12 REKKEL: Ruu, Eib.
13 RAEKEL: / Acht 1895 [Telge 2, 104], Wesv 1996 [Telge 11, 76].
14 BANDREKKEL: Ruu, Din / Kot 1911 [Meinen 2, 66], Lar 1924 [Langeler 1, 138], Win 1971 [Deunk 1, 15], Vars 1985 [Telge 6, 34].
15 BANDRAEKEL: / sHe 1901 [Telge 4, 88], Gen 1999 [Telge 12, 23].
16 RADDEN:/ Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 166].
17 VRADDEN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
18 SODEMIETER: Groes, Pan.
19 MIETZAK: Did / Pan 1988 [Telge 7, 89].
20 STRONTZAK: Gees.
21 VOELZAK: Zed.
22 VOELBOKS: Zed.
23 BLAOT: Aal / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57], Aal 1964 [Rots 1, 4], Vars 1985 [Telge 6, 57].
24 BANJER: Aal.
25 LÄÖNES: Aal / Zel 1909 [Driem bl 1, 58], sHe 1982 [Telge 3, 91].
26 BUIS: Lar.
27 AOS (VAN NEN JONGEN): Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150], Eib 1980 [Telge 1, 5].
28 GALGEN-AOS VAN 'N JONG: / Pan 1988 [Telge 7, 39].
29 GAPERD: / sHe 1982 [Telge 3, 48], Pan 1988 [Telge 7, 40], Wesv 1996 [Telge 11, 40].
30 BUUL (VAN 'N JONGE): / Eib 1980 [Telge 1, 14], sHe 1982 [Telge 3, 25], Vars 1985 [Telge 6, 76].
31 ONWAT VAN 'N JONG: / Pan 1988 [Telge 7, 98].
32 VULEK: Dre.
33 ALIBAND: Hen / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 66].
34 BAENDEL: Hen.
35 PRUK: Wesv.
36 BLIKSEM: Eef.
37 HEITE BLIKSEM: Wehl.
38 DEKSELSE JONGE: / Eib 1980 [Telge 1, 16].
39 BLIKSEMSE JONGE: / Eib 1980 [Telge 1, 10].
40 BLIKSKATERSE JONGE: / Eib 1981 [Weeink 1, 77].
41 RUIBER: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 126].
42 DONDERSLAG (VAN 'N JONG/VAN 'N BLAAG): Zed / sHe 1982 [Telge 3, 32].
43 DONDERSTEEN: / sHe 1982 [Telge 3, 33].
44 AAP: / Vars 1985 [Telge 6, 1].
45 AOPMOEL: / sHe 1982 [Telge 3, 8].
46 HINNEMAN: / Lich 1991 [Telge 8, 52].
47 FLANKERD: / Lich 1991 [Telge 8, 38].
48 SMAKKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 216], Lich 1991 [Telge 8, 110].
49 STREMPPEL: / Lich 1991 [Telge 8, 119].
50 BAESKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 32].
51 SPOCH (VAN NEN JONGEN): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 186].
52 DUIKER (VAN NE JONGE): / Win 1971 [Deunk 1, 43].
53 BUNGEL: / Gels 1928 [Krebbers 1, 88], Pan 1988 [Telge 7, 24].
54 OPSCHÖTTELINK: / Vars 1985 [Telge 6, 255].
55 BALG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 234].
56 BLAAG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 234].
57 BASBENDER: / Vars 1985 [Telge 6, 35].
58 LABAN: / Win 1971 [Deunk 1, 128].
59 LABES: / sHe 1982 [Telge 3, 90].
60 DOERAK: / Gen 1999 [Telge 12, 43].
61 VERDUMMELING: / sHe 1982 [Telge 3, 160].
62 STRABANT: / Pan 1988 [Telge 7, 135].
63 SNOTTERD: / Wesv 1996 [Telge 11, 83].
64 STRAOTREUPER: / Gen 1999 [Telge 12, 154].
65 KNAOK VAN 'N JONG: / Gen 1999 [Telge 12, 91].
66 DUIKERSE JONGE: / Win 1971 [Deunk 1, 43].
67 OORLEKE JONGE: / Zel 1934 [Archief 1, 321].
68 'BALEKTE JONGE: / Acht ca 1830 [Telge 4, 3].
- Pan 1988:** Gi-j ziet mien toch ok 'n mooi stelletje strabante; wat he'j now wer uitgevraete um de metwos bi-j tante Daat van de zölder te haole [Telge 7, 135].

Gen 1999: 'n Stel trabanten "een stel jongens dat kattedwaad uithaalt" [Telge 12, 160]. [TRABANT].

N Acht ca 1860: Strank zegt men van een knaap, die op allerlei baldadigheid en ondeugd is bedacht en afgericht en daarin uitgeleerd; die alles durft wagen en ondernemen en desnoods een roof voor de hel zou weghalen: een schavuit, kwajongen, deugniet, strop, gaauwdief, ondeugd, bengel, kwaai rekel [Telge 4, 46].

Win: Van 'n aos zeg i-j nog wal 's: "Hee is wal zo völle".

Zel: Wat is dén jonge toch 'n strop: altied iets doen wat niet kan.

Rek: Van kindere dee vol streken zatten, wodn wal ezeg: "Wat 'n spoch". SPOCH "kwajongens".

Eib 1995: Mäöge van jonges "kwajongens" [Telge 10, 132]. [MAOG; ok: / Acht 1895 (Telge 2, 83), Vars 1985 (Telge 6, 221)].

Pan 1988: Wat zouwe die verrekke blage now wer on 't uutstukke zien [Telge 7, 143]. [VERREKT].

Hen 1984: As de meister niet in staot was um die vergeefmese blagen bi-j te brengen dat ze van de vruchten afblieven mossen, dan zol hee der zich wel 's met bemujen [Geurtsen 1, 89]. [VERGEEFMES].

● 'n Deertjen wat (völle) kattedwaad uuthaalt, is 'n:

- 01 STRONTDING: Groen, Win, Vars.
- 02 STRONTDINGE : / Lich 1991 [Telge 8, 120].
- 03 BLAAG: / Ruu 1930 [Zwart 3, 234].
- 04 GODLIP: / Pan 1988 [Telge 7, 43]. "heel ondeugend meisje"
- 05 SPOCH VAN NE DEERNE: / Win 1971 [Deunk 1, 223].

GEKKE KUNSTEN

guitige streken

- 01 (GEKKE) KUNSTEN: Gor, Vor, Ruu, Lar, Bor, Gels, Groen, Lich, Aal, Win, Gen, Vars, Kep, Dre, Hen.
- 02 STREKE(N): Gor, Haa, Rek, Bel, Bre, Zel, Hen, Tol, Does, Wesv, Groes, Zev, Zed.
- 03 STREEK: Pan || Anh, Emm, Kle.
- 04 AMPARTE STREKEN: Vor, Loch, Gels, Ang.

- 05 SNAKENSTREKEN: Sil.
- 06 GEINTJES: Zut, War, Ruu, Aal, Doet, Tol, Wesv, Groes, Zev, Did, Pan.
- 07 GREPKES: Eef, Ruu, Eib, Aal.
- 08 GEKKE DINGE: Gor, Harf, Bor || Bat, Mar.
- 09 FRATSEN: Bor, Eib, Aal.
- 10 KUREN: Gees, Win, Din.
- 11 FUTEN: Gor, Alm.
- 12 VERTUTEN: Voo.
- 13 GIEBELTJES: Gees, Win.
- 14 BABBELEGOETJES: Rek.
- 15 FIEZEME'TENTEN: Aal.
- 16 SMOESJES: Wehl.
- 17 LOLLETJES: Wesv.
- 18 ALIASSERI-JE: Win.
- 19 GEKKEGHEID: Nee.
- 20 FIGUREN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 95], Win 1971 [Deunk 1, 59]. || luzebosseri-j: Boch.

Groen: Nölle was stiekem achter mi-j gaon staon, deed ziene hande veur miene ogen en vroeg met ne rare stemme: "Wee bun ik?". Hee hef wel vaker van dee kunsten.

Pan: Nol het dukker van die streek/geintjes.

Wesv: Nol het dukker van die lolletjes.

● *Kiek veur "dwaze streken" onder: fratsen, en veur "grillen, kuren, nukken" onder: rare kunsten.*

● *A'j gekke kunsten uuthaalt, bu'j 'n:*

- 01 GRAPJAS: Gor, Gels, Aal, Din, Vars, Wehl, Hen, Tol, Ang, Gies, Did.
- 02 GRAPPE(N)MAKER: Ruu, Bor, Nee, Meg, Hen, Groes || Bat, Vre.
- 03 KUNSTE(N)MAKER: Ruu, Bor, Gels, Gen, Zed.
- 04 FRATSENMAKER: Eef, Bor, Kep.
- 05 POTSEMAKER: Kep, Tol.
- 06 FUTENMAKER: Gor, Alm.
- 07 GIEBELTJESMAKER: Gees.
- 08 SNAAK: Harf, Meg, Sil.
- 09 LOLBOKSE: Ruu, Loch.
- 10 LOLBROOK: Zut.
- 11 LOLBROEK: Lar.
- 12 VOELEK: Bel, Vars.
- 13 ALI-AS: Win.
- 14 STRANK: Win.
- 15 CONSJORT: Nee.
- 16 AMPA(R)TEN: Loch. || luzebos: Boch.

NIKSNUT

nietsnut

- 01 NIKSNUT: Alm, Loch, Aal, Bre, Win, Vars, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Does, Gies, Lat, Wesv, Groes, sHe || Rhe.
- 02 NIKSNOT: Bel.
- 03 NIKSNUTTER: Meg, Ang, Zev.
- 04 NIKSNUTSER: Zev, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 104].
- 05 LUIWAMMES: Gor, War, Bor, Eib, Bel, Aal, Gen, Sil, Kep, Hen, Tol || Boch.
- 06 LUIZAK: Groen || Anh, Emm, Kle.
- 07 LUIBAKKES: Kep.
- 08 LAPZWANS: Ruu, Nee, Aal, Din, Wesv, Did, Pan.
- 09 LAMSTRAOL: Bor, Eib, Rek, Bre, Zev.
- 10 SLAMPAMPER: Eef, Ruu, Bor, Aal, Bre || Bat, Mar.
- 11 KEERL VAN NIKS: Alm, Aal, Hen, Pan.
- 12 DRAODNAEGEL: Wich, Vor, Hen.
- 13 VOEL-ENTSER: Din, Vars.
- 14 VOEL-ENDER: / Gen 1999 [Telge 12, 55].
- 15 DÖDDEL: Win.
- 16 DÖKKEL: Win.
- 17 DÖZZEL: Win.
- 18 SAOLEM: Aal.
- 19 SOEMAN: Win.
- 20 DEUMKE: Gor.
- 21 DRAEJNEKKE: Bor.
- 22 MUITER: Eib.
- 23 LAOBRANDER: Harf.
- 24 DRIEKLAZOER: Zut.
- 25 JAN-LUL: Zut.
- 26 BRAODHEREK: / Vars 1985 [Telge 6, 70].
- 27 LAPPE: / Gaa veur 1974 [Van Velzen 11, 10].
- 28 SJAKS (VAN NE KEERL): / Lich 1991 [Telge 8, 107].

Eef: Dén keerl dut niks, kan niks en wil niks; 't is 'n echte slampamper.

Hen: Dén keerl is 'n echten niksnut; mien olden buurman zol zeggen: hie beslöt nutteloos den eerdkloot.

Groes: Dén niksnut is te lui dat ie stink; hi-j kan alleen mor van brood stront make.

sHe 1982: Dén keerl daor is niks an gelaege. NIKS AN GELAEGE BUN; GIN HAOR AN GELAEGE BUN "gezegd van iemand die

niets waard is" [Telge 3, 50/66; ok: / Lar 1864 (GV-alm 170)].

Acht-Tw 1948: Dén zoepekeerl, daor is niks an gelaegen "die dronkaard deugt niet" [Wanink 1, 100]. [GELAEGEN].

Gaa veur 1974: Veur Neugerink ston Marie, zien eigen dochter, en Willem, den oldsten van Harm Grooters. Neugerink schrok. Willem Grooters: 'n lappe; 'n jonge waarvan de luu zeien dat der niks an gelaegen was. Dat was gewoon schande. Marie, zien enegste dochter, met Willem Grooters. 't Duren effen veur-dat Neugerink 't verwerkt hadde. Dan wier e kwaod [Van Velzen 11, 10].

Acht-Tw 1948: Nen keerl as kas; Heure as vlas; En luze as peerdebonen "spotrijmpje op een ventje van niks" [Wanink 1, 118].

SCHOOIER

vagebond

- 01 SCHOOIER: Acht, Liem.
- 02 ZWARVER: Acht, Liem.
- 03 ZWERVER: Zut, Gen, Doet, Dre, Hen, Lat.
- 04 LANDLOPER: Acht, Liem.
- 05 LANDLEUPER: Eib, Voo, Wehl, Kep, Hen, Did.
- 06 LAANDLOPER: Pan.
- 07 ZIGEUNER: Ruu || Anh.
- 08 ZANDHAAS: Wesv.
- 09 SCHOETERD: Alm.
|| schooiert: Vre, Kle.

Voo: Vrogger ha'j in elke streek van die zwarvers; in de omgeving van Varsseveld waren dat Hans en Grietjen en rond Gaanderen Hanne en Puk.

'n Landleuper.

Bor: Jan met de zeuven jesse was 'n schooier dén vake in de schure van Elbrink sleep.

HAAIBAAI

vrouw die de baas wil spelen, haaiabaai

- 01 HAAIBAAI: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, Wich, Ruu, Eib, Voo, Zel, Kep, Dre, Hen, Gies, Lat, Wesv, Zed.
- 02 HAAIEBAAI: War, Vor, Bor, Aal, Din, Sil, Doet, Wehl, Ang || Bat.
- 03 HAAIEBAAIE (VAN 'N WIEF): Groen, Aal / Win 1971 [Deunk 1, 83], Vars 1985 [Telge 6, 130].
- 04 HANEBAAI: Gies, Zed.
- 05 HAAIKE: / Aal 1966 [Rots 2, 7].
- 06 BAAS: Bor, Nee, Groen, Lich, Aal, Win, Wehl, Groes, Zed.
- 07 BAASMENSE: Gor.
- 08 BAASSPÖLLER: Zut.
- 09 VAEG(E): Alm, Ruu, Bor, Groen, Aal, Win, Din, Gen, Hen / Win 1971 [Deunk 1, 254], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 235].
- 10 HEKSEVAEGE: Zut.
- 11 HELLEVAEGE: War || Mar.
- 12 KA: Gor, Ruu, Aal, Bre, Dre.
- 13 BIE-DE-HANTE KA: Gor, Alm.
- 14 TANTE KA: Eib.
- 15 KAAI: Wesv, Zed.
- 16 KRAEJE: Vor.
- 17 KENAU: Ruu, Lar, Bre, Wehl, Wesv.
- 18 VEL (VAN 'N WIEF): Win, Voo, Wesd.
- 19 ONDEUGEND VEL: Gees.
- 20 HANE: Eef, Eib.
- 21 HANEPIN: Groes.
- 22 HEKS(E): Win, Zev.
- 23 PEKKELHEKSE: Bor.
- 24 BAEZE: Bel, Lich.
- 25 TANG(E): Voo, Tol.
- 26 STRABANTE TANTE: Groen.
- 27 BI-J-DE-HANTE TANTE: Doet.
- 28 HAPSCHERE: Loch / Lar 1924 [Langeler 1, 143], Ruu 1930 [Zwart 3, 235], Eib veur 1973 [H Odink 3, 89].
- 29 PANNEFOKSE: Eef.
- 30 KRAOTE: Win.
- 31 SNIBBE: Aal.
- 32 SNIPPE: / Gaa veur 1974 [Van Velzen 7, 121].
- 33 SKEERMES: Bor.
- 34 DONDERMIENE: Ruu.
- 35 GAFFELTANGE (VAN 'N WIEF): / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 69].

36 VLAAI: / sHe 1982 [Telge 3, 165].

37 WEPSE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 258].

BAASSPÖLLER

man die de baas wil spelen, potentaat

- 01 BAASSPÖLLER: Gor, Zut, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Groen, Sil, Kep.
- 02 BAAS: Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Win, Groes || Bat.
- 03 BAASKEERL: Win.
- 04 DICTATOR: Ruu, Wesv.
- 05 TIRAN: Gen, Wesv.
- 06 POTENTAAT: Eef, Zel.
- 07 BÖRGEMEISTER: Wich, Rek.
- 08 PROCUREUR: Wich.
- 09 GROOTMOEL: Ruu || Emm.
- 10 HANE: Eib.

Eef: Potentaat; 't is geen dialectwoord, maor ze zekt 't in Aefde wal.

Hen: Veur 'n heerschap die de baas wil spöllen, hebbe wi-j jammer genog gin woord veur: voer veur feministen!

GOED

deugdzaam, rechtschapen, braaf

- 01 GOED: Zut, War, Ruu, Eib, Aal, Bre, Gen, Vars, Zel, Kep, Hen, Tol, Wesv, Groes, Zed, Sto, Pan || Vre, Stlo, Emm.
- 02 BES(T): Alm, Eef, War, Wich, Ruu, Loch, Bor, Gels, Haa, Nee, Eib, Zel, Dre, Tol, Wesv, Pan.
- 03 EERLEK: Gor, Harf, Zut, Vor, Eib, Groen, Aal, Bre, Meg, Vars, Wesd, Doet, Does, Lat, Wesv, Zev || Vre, Bork.
- 04 NET: Gor, Harf, Vor, Eib, Win, Wehl, Hen, Ang, Wesv, Did.
- 05 VROM: Ruu, Gees, Gels, Rek, Groen, Lich, Wesd / Acht 1895 [Telge 2, 146], Win 1971 [Deunk 1, 270].
- 06 DEGELEK: Gor, Bor, Bel, Win, Hen || Bat.
- 07 RECHTVEERDEG: Eef, Hen, Baa.
- 08 OPPASSEND: Eef, Vor, Gees.
- 09 FIJN: Bre, Vars.
- 10 RECHT-UUT: Lar.
- 11 GLAD: Vor.
- 12 CHRISTELEK: Eib.

Hen: As ze van 'n bepaolde vrouw of man zegt dat ze/e wat uut-ehaald hef wat niet klopt en dat is niet woor, dan köj zeggen: "Nee

'n Engeltje in 'n deuske.

heur, met die vrouw/dén keerl is niks van doen; dat is 'n net mense/nette keerl; die/dén hef zich altied netjes gedragen.

Eib: Christelek höldt in da'j "deugdzaam" bunt; 'n keerl dén zo is, neum iej wal nen echten JEZUS.

Gen: 't Is 'n goeie keerl woor a'j op an könt. [Ok: Harf, Alm, Groen].

Bre: 't Is 'n fijn mense, i-j könt van eur op an. [Ok: Aal].

sHe 1982: 'N ENGELTJE IN 'N DEUSKE "een braaf persoon" [Telge 3, 41].

Eib veur 1973: Vrom? Vrom had ne koo estollene en den stat weerumme-ebraacht "ironisch gezegd als iemand vertelt dat hij erg braaf is en men dat niet gelooft" [H. Odink 3, 245].

DEUGEN

01 DEUGE(N): Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 82], Lich 1992 [Telge 8, 30], Mar.

02 DÖGGEN: / Bel, Groen, Aal, Win / Aal 1964 [Rots 1, 7].

Bor: Dén keerl dug neet; hol 'm in de gaten.

Eib: Dén keerl dög neet; 't is ne smiesterd.

Zev: Dén keerl deug niet; 't is 'n smiecht.

Groes: Dén smiech, dén deug in de wors nie. [Ok: Pan]. [WORS(T)].

Bel: Hee dög in zien goeie vel neet. [VEL].

- *Utdrukkingen veur "niet deugen":*

01 DER IS NIKS/GIN HOOR/GIN SPAON/GIN MOER AN GELAEGEN: Vor, Zel, Wehl, Hen, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 116].

02 DER IS NIKS AN BETROKKEN(E): Wich, Groen, Bre, Win, Zel, Hen.

Zev: Der is gin hoor an gelaege an dén jong.

Vor: An dee deerne is gin spaon/gin moer an gelaegen.

Win: An dén sjaks is niks betrokene.

Zel: Mientje is 'n drelle woor niks an betrokken is.

Groen: 't Is der ene woor niks an betrokken is.

sHe 1982: Dén keerl moeze ze baove de kni-je afzage en van ni-je weer uut laote lope "gekscherend gezegd over iemand die niet deugt" [Telge 3, 7].

Eib veur 1973: Dee zelf völle schurf hebt, schobt zik 't meeste "zij, die veel kwaadspreken, deugen zelf ook niet" [H. Odink 3, 211]. [SCHURF, ZIK SCHOBHEN].

Eib veur 1973: Onder ne trop schäöpe he'j wisse wal enen schurftegen "bij een groep mensen zit er altijd wel één die niet deugt" [H. Odink 3, 207].

Eib veur 1973: Onzen Leven Heer in den mond en den duvel in 't harte; Onzen Leven Heer bie den stat maor den duvel bie den kop "gezegd als iemand zich vroom voordoet maar niet deugt" [H. Odink 3, 148/58].

Acht-Tw 1948: Hee dog neet in de wos "hij deugt niet, hij is nergens goed voor" [Wanink 1, 215]. [WO(R)S(T)].

Acht-Tw 1948: Der zit in 'm nen kwaonn angel "hij deugt niet" [Wanink 2; ok: Wich, Kep]. [KWAOD; ANGEL].

Dre 1982: Door zat (t.w. in de winkelier) 'n verkeerde angel in en hi-j deej niks liever as preberen de mensen of te zetten en te belazeren [Lucassen 1, 14].

Gor: Dén keerl deugt veur gin draod/veur gin cent. [DRAOD; CENT].

Acht 1895: Hee is in de duvelskökkene koks-krawel ewest of hee wordt 't nog 's "hij deugt nergens voor dan om kwaad te doen" [Telge 2, 29]. [DUVELSKÖKKENE; KOKSKRAWEL].

Vars 1985: Den tweeden van de jonges van den Elsschot door zit gin dog in: ze hebt alles eprobierd mor hie dög nargens veur. GIN DOG ZITTEN IN (gezegd van mensen en dieren) niet deugen, niet goed zijn [Telge 6, 86; ok: Lich, Win].

Vars 1985: ONDÖGDE "(zedelijke) slechtheid" [Telge 6, 247].

Acht 1895: Dén wil niet omliet. NIET OMLIEK WILLEN "niet willen deugen" [Telge 2, 93].

Win 1971: At 't heuj op is, mo'w an de kweken beginnen "men moet van de nood een deugd maken" [Deunk 1, 127]. [HEUJ; KWEKKE].

- "Iemand die niet deugt":

Win: BEDDEMIEGER "iemand die niet deugt".

Bel: Mansleu en vrouwleu dee neet dög, is PLORREVOLK/PLODDEVOLK.

Eef: Ene dën nargens veur deugt, neume wiej 'n REIZEGER IN ONWEERSBUJEN.

Acht-Tw 1948: 't Is ne groten ondog. ONDOG(D) "iemand die niet deugt" [Wanink 1, 154].

Win 1971: In dee deerne zit wal dog in "het is wel een flink meisje" [Deunk 1, 43].

'T KLOPT

het deugt, het klopt, het is in orde

- 01 'T KLOPT: Gor, Eef, Zut, Wich, Vor, Ruu, Loch, Gees, Haa, Nee, Win, Gen, Ulf, Wehl, Dre, Does, Zed.
- 02 'T DEUG(T): Gor, Alm, Lar, Din, Sil, Doet, Tol, Lat, Zev, Did, Zed, Sto, Her.
- 03 'T DUG: Ruu, Bor, Gees, Gels, Wesd, Zel, Gaa, Wesv, Lob.
- 04 'T DÖG: Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Win, Vars.
- 05 'T IS GOED: Gor, Harf, Ruu, Kep, Hen || Bat.

Zed: Der klop niks van; laote wi-j maor weer opni-j/van ni-je beginne.

Ruu: Der dug niks van; lao'w maor 's van niejs anvangen.

Kep: Der is niks van goed; lao'w maor weer van veuren af an beginnen.

Bel: 't Is neet heuj: 't is neet in odder. [HEUJ; O(R)DER].

Win 1971: Geet 't good met den handel? Jao, dat zal wal lukken "dat is wel in orde" [Deunk 1, 139]. [LUKKEN].

Win 1971: Daor dög niks van, lao'w maor ni-je beginnen/van ni-je beginnen [Deunk 1, 152].

Vars 1985: "Boe geet 't ow naeve met ziene ni-je zaak?" "Scheidt der mi-j van uut. 't Is niks of niks. Hie hadde der nooit an motten beginnen; 't löp helemaal fout" [Telge 6, 239]. [NIKS].

GOEIE SUL

goeierd

- 01 (GOEIE(N)) SUL: Acht, Liem / Eib 1980 [Telge 1, 82].
- 02 GOEDZAK: Gor, Zut, Vor, Aal, Bre, Vars, Kep, Baa, Tol, Gies, Lat, Wesv, Zev.
- 03 GOODZAK: Ruu.
- 04 VROMMEN SJOKS: Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich.
- 05 VROMMEN SLOEKERD: Aal, Bre, Win / Win 1976 [Aessink 4, 30].
- 06 GOEIE(N) SLOEKERD: / Vars 1985 [Telge 6, 315], Gen 1999 [Telge 12, 145].
- 07 VROMME KOEZE: Eib.
- 08 GODSKOEZE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103], Win 1971 [Deunk 1, 77].
- 09 GOEIERD: Doet, Sto.
- 10 GOEIE (N) LOBBES: Eef, Vars.
- 11 GOEIE(N) SLOEKERD: Aal, Sil.
- 12 GOEIEN SLOKKERD: / Aal 1966 [Rots 2, 27].
- 13 (GOEIEN) DOL: Gees, Haa.
- 14 JORIS GOODBLOOD: Ruu.
- 15 JORIS GOEDBLOED: Zed.
- 16 DORUS GOEDZAK: Sil.
- 17 JAOKNIKKER: Gor.
- 18 KOEZEMAN: Groen.
- 19 ZOEZE: Vor.
- 20 KALF MOZES: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 113].
- 21 WASLAP (VAN 'N KEERL): / sHe 1982 [Telge 3, 170].
- 22 GE'MUTELEKEN OME: / sHe 1982 [Telge 3, 50].
- 23 GERUSTE ZELE: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 267].
- 24 GOEIEN HALS: / Aal 1966 [Rots 2, 27].
- 25 VROMMEN HALS: / Win 1976 [Aessink 4, 30].
- 26 JAOJAAN: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

27 ZUTEN: / Vars 1985 [Telge 6, 390].
28 ZI-JE: / Wesv 1996 [Telge 11, 100].

Ruu: Theo is zo gruwelek metgaond; 't is ne echten Joris Goodblood.

Wesv: Theed is 'n goedzak; 't is 'n keerl door ku'j aover lope. [Ok: Groes, Did].

Win 1971: Baeter ne gifkop as ne doedelkop [Deunk 1, 75]. [DOEDELKOP].

Eib 1995: 'k Heb lever te doon met ne hellegkop as met 'n doeldop "beter een opvliegend mens dan een sufferd" [Telge 10, 49]. [DOEDELKOP].

● *Van 'n goeie sul wordt wel ezegd:*

- 01 IEJ KÖNT 'M WAL 'N PAOL OP DEN KOP ANSCHARPEN: Gels.
- 02 GI-J KÖNT 'M 'N POS OP DE KOP AANPUNTEN: Wehl.
- 03 HEE LÖT ZIK NE STAKEN OP DEN KOP ANSCHARPEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 219].
- 04 HEE LEENT OE 'T GAT OET EN DRIT ZELF DEUR DE RIBBEN: Groen.
- 05 A'J 'M IN 'T WATER GOOIT, ZEIT E ALLEEN MAOR 'PLONS': / sHe 1982 [Telge 3, 171].

Gels: Theo is 'n goeien sul: iej könt 'm wal 'n paol op den kop anscharpen en dan zeg e nog niks.

Wehl: Theed is 'n goeie sul: gi-j könt 'm 'n pos op de kop aanpunten en dan he'j nog gin ruzie met 'm.

sHe 1982: BLOEMEZUTE "ogenschijnlijk braaf iemand" [Telge 3, 22; ok: / Pan 1988 (Telge 7, 20)].

● *'n Vrouwe dee heel völle good vindt, is 'n:*

- 01 DOETJEN: Vor, Win, Sil, Groes.
- 02 SUL: Zut, Baa, Wesv.
- 03 VROMME KOEZE: Nee, Rek, Groen.
- 04 VROMME: Eib.
- 05 GOEDZAK: Eef, Wich.
- 06 GOEIEN SJOKS: Gees.
- 07 GOEIEN HALS: Kep.
- 08 GOEIE LOEBES: Gies.
- 09 GOEDBLOED: Pan.
- 10 JAOJENNE: Bor / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 117], Win 1971 [Deunk 1, 104], Lich 1991 [Telge 8, 57].

11 JAOJE (VAN 'N WIEF): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 117], Win 1971 [Deunk 1, 104].

12 SÖKKEWASSE: Wich.

Wich: Elke keer mos José weer iets anders doen van Jos; zie deej dat heel gewilleg. Wat 'n sökkewasse!

Aal 1964: SLOK "goedig" [Rots 1, 40].

Lich 1991: SLOK VOLK "mensen zonder ruggengraat" [Telge 8, 109].

Acht-Tw 1948: Hee is zik vö! te slok of, ze bedreegt 'm van alle kanten. SLOK "zwak van karakter" [Wanink 1, 181].

Vars 1985: 'n NUL is 'n SLAPPELING: 'n mense dén gin mening, gin ambities en nooit gin zin het. Dén keerl het 'n ruggegraot as 'n WASSELDOEK: 't is 'n slappeling [Telge 6, 241/399].

Gen 1999: SLAPHANNES "weinig doortastende persoon" [Telge 12, 144].

Eib veur 1973: Iej laot oew de plaggen oet de vaalt maejen "je laot je de kaas van het brood eten; stond men toe dat de zelf gemaaide plaggen door een ander uit de vaaltstal gehaald werden, dan was men te goedig" [H. Odink 3, 190; ok: / Din 1927 (Archief 1, 46)]. [PLAGGE; VAALT; MAEJEN].

Win 1976: A'j 't gat oetleent, mo'j zelf deur de ribben kakken "je kunt zó goed zijn, dat je jezelf te kort doet" [Aessink 4, 44]. [GAT; OETLENEN; RIBBE; KAKKEN].

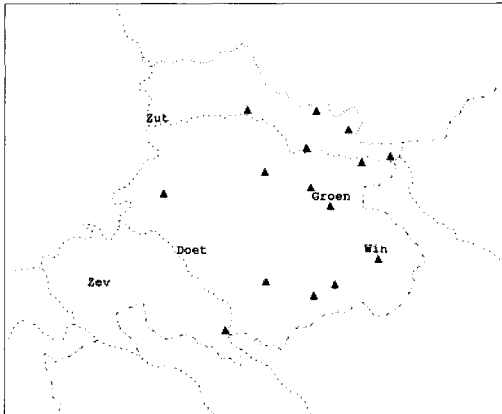
Eib veur 1973: Iej könt wal zo lange schaop wezzen dat alle honde oew biet "als iemand nooit zijn tanden laat zien, maakt iedereen misbruik van zijn goedheid" [H. Odink 3, 206]. [SCHAOP; HOND; BIETEN].

Win 1971: A'j der maor met hen doot, kö'j met den duvel wal huzen "men moet niet alles goedvinden" [Deunk 1, 90]. [ARGENS MET HENDOON; ok: / Eib 1980 (Telge 1, 32); DUVEL; HUZEN].

KWAOLEK NEMMEN

kwalijk nemen

- 01 KWAOLEK NEMMEN: Gor, Harf, Alm, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Loch, Lar, Haa, Bel, Lich, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Zev, Did, Zed, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 202].

▲ *kwel(le)k(e) nemmen* 02

Zo as onder 01 te zeen is, is iemand iets kwaolek nemmen 'n heel gebrukeleke mēnere van zegen in onze streek. In 't oosten van den Acht is ok kwel(le)k(e) nemmen opegeven. De enegste kere dat kwellek in 19e eeuwse woordenliesten vaste-elegd is, is aoveregens veur 't Geld Eil.

- 02 KWEL(LE)K(E) NEMMEN: Ruu, Loch, Bor, Gels, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Aal, Bre, Win, Gen, Vars, Tol / Gels 1884 [GV-alm 194], Eib 1980 [Telge 1, 45], Vars 1985 [Telge 6, 203].
- 03 TEN KWAODE DUDEN: / Vars 1985 [Telge 6, 95].

Tol: I-j heb aover mien ekletst en dat nem ik ow heel kwaolek. Mien gropmoeder zei nog: "Dat mo'j mien maor niet kwelleke nemmen".

Pan: Gi-j het mien dur de schuurzak gehold en dah nim ik ow haevig kwaolek.

Sto: Gi-j heb aover mien geroddeld en door bu'k kwaod aover [KWAOD; ok: Gies, Wesv].

Vars 1985: I-j mot 'm dat niet ten kwaode duden [Telge 6, 95].

Vars 1985: Nemp mi-j niet kwelke; dat ha'k niet zo bedoeld [Telge 6, 203].

Geld Eil 2e h 19e e: KWELLEK "kwalijk". [Telge 4, 118]

FESOENLEK
fatsoenlijk

- 01 FESOENLEK, FATSOENLEK: Acht, Liem.
- 02 FESOENDELEK: Bel, Groen, Bre.

- 03 NETJES: Acht, Liem || Bat.
- 04 NETKES: Win.
- 05 ANSTENDEG: Meg / Win 1971 [Deunk 1, 10], Vars 1985 [Telge 6, 25], sHe 1993 [Telge 3, 192], Gen 1999 [Telge 12, 17] || Stlo, Bork, Anh, Emm.
- 06 CHRISTELEK: Wesv.
- 07 BEHEURLEK: Gor.
- 08 SCHIKKELEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 174]. "gepast"
- 09 ARDENDELEK: / Kot 1933 [Archief 1, 260].

Voo: Fatsoenlek; met 'n oe as in 't woord boer. [Ok: Wehl].

Eef: Zit neet in oew neuze te pörreken, maor gedraag oe fesoenlek.

Sil: I-j heurt niet in ow neus te porken, da's onfatsoenlek.

Gor: As der volk is, mo'j nit in oew neuze zitten te pörken; det is niet beheurlek/netjes.

Ulf: Zit niet in ow neus te porken; gedraag ow 's fatsoenlek/netjes/anstendeg.

sHe 1982: Met de mond vol praote is niet MANIERLEK [Telge 3, 97].

Acht 1895: SCHIK HEBBEN "zich fatsoenlijk gedragen" [Telge 2, 113].

Win 1971: Hee wordt hoo lenger hoo verdraeijder; 'n anstendeg woord krie'j der haoste neet meer van [Deunk 1, 10].

● "Fatsoen":

Bor: Hee kump altied zo lomp veur den dag; der zit niks gin fatsoen in. [FATSOEN, FESOEN; ok: Bel, Groen, Aal, Wehl, Dre, Tol, Groes || Bat, Mar].

Groen: Bewaar oew fatsoen; zit oew neet in owwen neuze te kniepen. [Ok: / Vars 1985 (Telge 6, 104)].

Win 1971: At e luk meer anstand hadde, zo'j der best doon met hebben können. ANSTAND HEBBEN; ANSTAND KENNEN "fatsoen hebben/kennen" [Deunk 1, 10].

Vars 1985: Onder disse umstandegheden naor 'n feest gaon? Dat kö'j veur 't welstaon niet doen: dat wil niet ezien waezen. FATSOENSHALVE; VEUR 'T WELSTAON "om der wille van het fatsoen" [Telge 6, 104/404/419].

- *Veur “onfatsoenlek” is nog op-egeven:*

- 01 LOMP: Eef, Bor, Nee, Bre, Win, Sil, Tol.
- 02 ONBESLEUFS: Gels, Nee.
- 03 ONMANIERLEK: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 107] || Rhe.
- 04 ONGETRENSENIERD: Wehl.
- 05 ONGEZUUN: / sHe 1982 [Telge 3, 107].
- 06 ONVROOM: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 155].
- 07 ONDOMELEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 154]. “onbetamelijk”
- 08 AFGESMAKT: Win / Lich 1991 [Telge 8, 10].
- 09 ON-UBEL: / Zed 1982 [Köpp 1, 26].

Nee: Dén keerl wet zich neet te gedraegen; 't is ne onbesleuften/lompen keerl.

Sto: Gi-j heurt niet in ow neus te kniepe; da's onmanierlek.

- *“Niet behoren, niet passen, niet betamen”:*

- 01 *NEETHEURE(N)*: Gor, Eef, Zut, Bor, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Dre, Baa, Tol, Ang, Lat, Wesv, Groes, Pan.
- 02 *ZICH NEET HEUREN*: Aal, Bre, Win / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 110], Win 1971 [Deunk 1, 93], Lich 1991 [Telge 8, 51].
- 03 *ZICH NIET GEHEURE(N)*: Meg || Bork, Anh, Emm.
- 04 *NIET LIEKEN*: Wich, Vor, Ruu, Lar, Bor, Gees, Eib, Aal, Win, Zel, Kep || Bat, Mar.
- 05 *GIN PAS GEVEN*: Ruu, Baa / Win 1971 [Deunk 1, 74].
- 06 *GIN PAS GAEVE*: / sHe 1982 [Telge 3, 47].
- 07 *NEET PASSEN*: Lich.
- 08 *NEET STAON*: Zut.
- 09 *GE'TEMEN*: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 101].
- 10 *GEN DOON WAEZEN*: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 88].

Bre: As der volk bi-j is, mo'j neet in de neuze kniepen want dat heurt zich neet.

Rek: Gedraegt ow zo 't heurt.

Ruu: Zit neet zo in de neuze te kniepen; dat gif gin pas: dat lik jao nans nao.

Acht-Tw 1948: 't Geteemt oew as boeren-zönne neet da'j met ne deerne oet de keukel-kaore oetgaot [Wanink 1, 101].

Eib: As der volk bie is, mo'j neet in de neuze kniepen; dat löt nargens naor. [NARGENS NAOR LAOTEN].

Lich 1991: Dat löt neet “dat hoort niet” [Telge 8, 71].

Vars 1985: Dat wil niet ezien waezen “dat hoort niet” [Telge 6, 396]. [ZIEN].

Pan 1988: 'T LIEK OP GIN BOTTER OF BRI-J “het lijkt nergens op, het geeft geen pas” [Telge 7, 22].

Acht-Tw 1948: 't Is gen doon 'n peerd zo te slaon (“het is ontoelaatbaar”) [Wanink 1, 88].

- *A'j oe as man onfesoenlek gedraagt, bu'j 'n:*

- 01 (STUK) ONFESOEN/ONFATSOEN: Alm, Ruu, Bor, Gees, Haa, Aal, Bre, Voo / Lich 1991 [Telge 8, 85].
- 02 BANJER: Loch, Bor, Eib, Rek, Wesd.
- 03 LOMPERD: Wich, Groen, Sil.
- 04 UNZEL: Eef.
- 05 LOERES: Vor.
- 06 ZWANS: Dui.
- 07 LAPZWAANS: Pan.
- 08 SJAKS: Win.
- 09 VLAEGEL: Meg.
- 10 ONWAT: Aal.
- 11 DRAODNAEGEL: Meg.
- 12 ONAKEL: / Acht 1882 [Telge 2, 93].
- 13 PUMMEL: / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Acht 1895 [Telge 2, 103].
- 14 WEERLICHTSE PUMMEL: / Gor 1901 [Keetelaar 1, 8].
- 15 ONMEUNDEGE KÖSTE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 129].
- 16 ONBEVRORENE KÖSTE: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 17 BOK VAN 'N KEERL: / Win 1971 [Deunk 1, 30].

Gees: An 'n stuk onfesoen is 'n häöksken an lös.

- *'n Vrouwe dee zich onfesoenlek gedraagt, is 'n:*

- 01 SLET: Gor, Zut, Bor, Bre, Gen, Meg, Sil, Wesd, Doet, Wehl, Kep, Hen, Ang, Lat, Dui, Groes, Zev, Did, Zed, Pan, Lob || Bat.
- 02 SLETTE: Loch, Lar, Nee, Eib, Rek, Groen || Bat.

- 03 DREL: Eef, Zut, Loch, Meg, Kep, Ang, Dui, Did, Pan / Pan 1988 [Telge 7, 31].
- 04 DRELLE: Vor, Nee, Bel, Lich, Aal, Bre, Win, Vars, Zel / Eib 1980 [Telge 1, 18], Lich 1991 [Telge 8, 33].
- 05 LELLEBEL: Alm, Eef, War, Pan.
- 06 SLOERIE: Vor, Kep, Wesv / sHe 1982 [Telge 3, 134].
- 07 POLLESOEZE: Lich, Bre.
- 08 POLDERSOEZE: Bel.
- 09 ROTSE: Aal.
- 10 RODJE: Bel.
- 11 FOKSE: Eib.
- 12 SLEPPE: Eib.
- 13 FLOEPE: Aal.
- 14 FLUIT(E): Din / Pan 1988 [Telge 7, 37].
- 15 ONVERNULLEGE KOEZE: Eib.
- 16 SLAMIER: / Loch 1858 [GV-alm 123].

Aal: Ne daatske is ne vrouwe dee wat meer wög of dut as 'n ander: ze is völle vri-ger in eur optreden. [DAATSKE].

No Acht 1883: VULEK "zedeloos" [Telge 4, 79].

Vars 1985: Den olden Kreles is eigelek één brok ellende: hie dut niks as zoepen en zwadden. Aovend an aovend lig e in de götte. ZWADDEN "een liederlijk leven leiden". ZWADDE "iemand die een liederlijk leven leidt" [Telge 6, 425].

Win 1971: ZWADDEN "leeglopen en een vrolijk leventje leiden, inz. daarbij aan de drank zijn". ZWADDERI-JE "liederlijk leven, dronkenmansboel" [Deunk 1, 288].

Win 1871: Noe owwen zönne, die ow goed met hoeren en snoeren hef deur-ebracht en gin tuug meer an 't lief het, weer-ekommen is, noe laot i-j 't vette kalf slachten [Knuivers 1, 344]. [HOEREN EN SNOEREN "een losbandig leven leiden"].

GEMEEN

gemeen, slecht

- 01 GEMEEN: Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.
- 02 GEMEIN: Zev || Vre, Hei, Anh.
- 03 SLECHT: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 313].
- 04 VALS: Ruu, Rek, Lich, Aal, Voo, Kep, Hen, Baa, Tol, Ang, Wesv, Groes, Pan / Vars 1985 [Telge 6, 367].
- 05 LILLEK: Gor, Loch, Bor, Tol / sHe 1982 [Telge 3, 93], Vars 1985 [Telge 6, 213], Pan 1988 [Telge 7, 82] || Bat, Vre.
- 06 LELLEK: / Umg Doet 1816 [Staring 1, r. 81].
- 07 LAF: Gees, Vars, Hen, Ang.
- 08 MIN: Eib, Groen, Win / Win 1971 [Deunk 1, 144].
- 09 SMEREG: Vor, Eib / Vars 1985 [Telge 6, 319].
- 10 ROT: Zut, Does.
- 11 FLAUW: Eef, Gees.
- 12 VIES: Gen / Gen 1999 [Telge 12, 170] || Raes, Emm.
- 13 LEE(J): Did / No Acht 1883 [Telge 4, 70] || Emm.
- 14 AFGETROKKEN: Win.
- 15 LAEG: Voo / Gen 1999 [Telge 12, 100].
- 16 SLIM: / Lar 1924 [Langeler 1, 143], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 181].
- 17 SMIESTEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 183], Win 1971 [Deunk 1, 217].
- 18 GLOEPS: / Lar 1924 [Langeler 1, 138].
- 19 GLUPERIG: / Wesv 1996 [Telge 11, 42].
- 20 LOEPIG: / sHe 1982 [Telge 3, 93].
- 21 LUPERIG: / Pan 1988 [Telge 7, 84].
- 22 LOEPS: / Win 1971 [Deunk 1, 136].
- 23 LOENS: / Acht 1882 [Telge 2, 81], Win 1971 [Deunk 1, 136].
- 24 ONDEUGEND: / Gen 1999 [Telge 12, 116].

Gen: Vies; met 'n ie as in 't woord bier. Dén keerl is vies behandeld.

Ang: Trek dat kind niet an 't hoor, da's gemeen/laf/vals.

Acht-Tw 1948: Der was völle slim volk op de Goorske wintermark [Wanink 1, 181].

• Zo slech(t)/gemeen as:

- 01 ('T) WATER DIEP(E)/DEPE IS: Gor, Harf, Zut, Wich, Ruu, Loch, Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Aal, Bre, Vars, Hen / Vars 1985 [Telge 6, 313] || Bat.
- 02 KATOEN VAN 'N/NE CENT DE EL(LE): Gor, Eef, Zut, Vor, Loch, Aal, Win, Din, Zel, Hen, Wesv, Her.
- 03 KATOEN VAN 'N CENT 'T EL: Wesv.
- 04 KETOEN VAN DRI-J CENT DE ELLE: / Vars 1985 [Telge 6, 313].
- 05 KATOEN VAN 'N KWARTJEN DE EL: Eef.
- 06 LAMPKETOEN VAN NE CENT DE EL-LE: Rek.

- 07 PAPIER VAN 'N CENT DE ELLE: Gees.
 08 DRI-J CENT SLECHT VET: / Vars 1985 [Telge 6, 313].
 09 DE NACH(T): Harf, Bor, Gels, Haa, Lich, Win, Ulf, Tol, Zev.
 10 DE DUVEL: Lar, Gels, Ulf, Kep.
 11 E GROOT IS: Aal, Kep, Did.
 12 E LANG IS: Aal.
 13 JUT: Gor, Nee.
 14 JUDAS: Voo.
 15 'N HOND: Lar, Hen, Lob.
 16 'N KERKRAT: Gaa.
 17 'N KARTOUW: / Aal 1966 [Rots 2, 25].
 18 KATTESTRONT: Wesv.
 19 BONENSTRO: Baa.
 20 HONDERDDUZEND MAN: Wesv.
 21 VEUR 'N CENT ZUUTHOLT: Doet.

sHe 1982: Mamma, hi-j trik mien egaal de tek uut. IEMAND DE TEK UUTTREKKE "iemand gemeen behandelen" [Telge 3, 148; ok: Doet / Gen 1999 (Telge 12, 157)].

Acht 1928: Aover de hegge etuurd worden [Heuvel 3, 191]. [IEMAND AOVER DE HEGGE TUREN "iemand slecht behandelen"].

- "Heel gemeen":

- 01 INGEMEEN: Nee, Lich.

Acht-Tw 1948: Hee deugt neet in de wolle "hij is door en door gemeen" [Wanink 1, 215]. [DEUGEN; WOLLE].

Lich 1991: Hee veulden mi-j fientjes in de mouwe maor ik waogden neet te schreeuwen van piene. FIENJTJES "op een gemene manier" [Telge 8, 38; ok: / Gor 1901 (Keetelaar 1, 44)].

STREKEN

Gemene streken

Um 't negatieve aspect te benadrukken, wordt vake bievoegleke naamweurde gebruikt as: gemeen, vals, naar, smereg, geniepeg en achterbaks.

- 01 STREKE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Haak, Vre, Rhe.
 02 STREEK: Pan || Anh, Emm, Kle.
 03 ROTSTREKE(N): Loch, Nee, Eib, Sil, Tol, Does, Groes.
 04 KUNSTE(N): Gor, Harf, Wich, Ruu,

- Gees, Rek, Aal, Hen, Zed.
 05 KUREN: Lar, Lich, Win || Bat.
 06 GEINTJES: Ruu, Aal, Did.
 07 FOTSEN: Aal.
 08 KNIPSEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 115].
 09 DINGE: Eib.

Dre: Nol was stiekem achter mien gaon staon en trok mien toe in-ens hard an de heure. Hie hef vaker van die gemene streken.

Rek: Nol was stillekes achter mij gaon staon en trok mij ton an de heure. Hee hef wal vaker van dee nare kunsten.

Win: Nol hef wel vaker van die knippen/war-seleke kuren.

Eib: Hee dut vaker van de smiesterege dinge.

Acht-Tw 1948: Van baoven bont van onderen stront "gezegd van iemand die zich lief en aardig voordeet maar eigenlijk vol gemene streken zit" [Wanink 1, 192].

Vars 1917: Wat heb die veldwachters hier al gien schörveri-je uut-ehaald [Döker 1, 58]. [SCHÖRVERI-JE "gemene streken"].

Vars 1985: Dat was toch 'n smerege streek dat e ow probieren te verneuken [Telge 6, 319].

Acht-Tw 1954: 'N MIN DOON "een gemene streek" [Wanink 2].

Acht 1895: RANK "streek, list" [Telge 2, 105].

Lar 1838: Wet ie ok waal dah de stoldeerde dokters 't zo in de butten hebben um 'n ziek mense, as 'm weer wat lus, zo'n morddäödegen honger te laoten liejen? [GV-alm 182]. [T IN DE BUTTEN HEBBEN "gemene streken hebben"].

Vars 1985: Wat 'n gemenegheid um 'n mense zo te laoten schrikken [Telge 6, 117]. [GEMENEGHEID "gemeenheid"].

SMEERLAP

smeerlap, rotvent; valsaard

- 01 SMEERLAP: Acht, Liem || Bat, Mar, Emm.
 02 SMEERLAPPE: Loch, Gels, Bel.
 03 GLOEPERD: Vor, Ruu, Bor, Eib, Aal, Bre, Win, Din, Meg, Dre, Hen.
 04 GLUPERD: Did.
 05 ROTZAK: Alm, Nee, Bel, Groen, Bre, Kep, Wesv, Groes, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 292].

- 06 ROTVENT: War
07 ROTKOP: Aal.
08 ROTKEERL: / Vars 1985 [Telge 6, 292].
09 STIEKEMERD: Ruu, Eib, Aal, Gen, Does.
10 GEMENERIK: Sil, Hen, Lat.
11 GEMENERD: / Win 1971 [Deunk 1, 71].
12 GENIEPERD: Eib, Doet.
13 SMIESTERD: Loch, Gees, Eib, Gies / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82], Acht 1895 [Telge 2, 120], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 182], Win 1971 [Deunk 1, 217], Eib 1980 [Telge 1, 76], Vars 1985 [Telge 6, 319].
14 SMIECHT: Voo / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Aal 1964 [Rots 1, 43], Vars 1985 [Telge 6, 319].
15 SMIEGEL: Lich, Aal / Win 1969 [Schriewied 126], Win 1971 [Deunk 1, 217], Vars 1985 [Telge 6, 319].
16 SMIEGERD: / Win 1971 [Deunk 1, 217].
17 SMUIG: / Win 1971 [Deunk 1, 218].
18 SMUIGERD: / Win 1971 [Deunk 1, 218].
19 SMACH(T): Bel / Zel 1909 [Driem bl 1, 58], / Win 1971 [Deunk 1, 215].
20 SMEUGEL: Loch.
21 SMEERKEES: Din.
22 SMEERKANIS: Groen.
23 SMEERHOND: Vor.
24 VIEZE(N) HOND: Bor, Gels / sHe 1982 [Telge 3, 66], Vars 1985 [Telge 6, 148], Pan 1988 [Telge 7, 53], Gen 1999 [Telge 12, 75].
25 VOELLEN HOND: Win.
26 GLOEPSSEN HOND: / Lar 1924 [Langeler 1, 138].
27 LEJEN HOND: / Pan 1988 [Telge 7, 80].
28 NAFFEL (VAN NE KEERL): Eib, Bel / Eib 1980 [Telge 1, 54].
29 MISPUNT: Hen, Zut.
30 PATJEPEJER: Zut.
31 SCHOFT: Lat / Gen 1999 [Telge 12, 139].
32 SKOF (VAN NE KEERL): Bel.
33 HINNEMAN: Bel.
34 KALF: Bel.
35 DOERAK: Vor / sHe 1982 [Telge 3, 32], Wesv 1996 [Telge 11, 33].
36 DOERAKKERD: / Wesv 1996 [Telge 11, 33].
37 MICHEL: Lich / Lich 1991 [Telge 8, 78].
38 JUDAS: Meg.
39 JAN-HAGEL: Bel.
40 GLIESKERD: Aal / Aal 1964 [Rots 1, 14].
41 KANIS: Win.
42 HONDSVORT: Meg.
43 MIETZAK: Tol / Win 1971 [Deunk 1, 144], Vars 1985 [Telge 6, 228].
44 MIETKOP: / Win 1971 [Deunk 1, 144].
45 MIEZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 144].
46 LOEDER: Hen.
47 'ONTERIK: Bar.
48 VUILAK: Gor.
49 VOELAK, VOELEK: / Gen 1999 [Telge 12, 171].
50 PES(T)KOP: Gor.
51 GEMENEN ULK: Vor.
52 (VIEZE(N)) FALDERABBES: / Aal 1969 [Brusse-Koskamp 1, 1], sHe 1982 [Telge 3, 43], Eib 1980 [Telge 1, 88], Vars 1985 [Telge 6, 367], Pan 1988 [Telge 7, 36], Gen 1999 [Telge 12, 52].
53 (VIEZE) PATJAKKER: / Win 1971 [Deunk 1, 171], sHe 1982 [Telge 3, 112], Vars 1985 [Telge 6, 257], Wesv 1996 [Telge 11, 71].
54 (LILLEKEN) SMAKKERD: / Acht 1895 [Telge 2, 120], Zel 1909 [Drie m bl 1, 58], Lar 1924 [Langeler 1, 142], Vars 1985 [Telge 6, 318].
55 VERREKKEKING: / sHe 1982 [Telge 3, 161], Vars 1985 [Telge 6, 378], Pan 1988 [Telge 7, 146].
56 LUZEBOS: / Eib 1980 [Telge 1, 49], sHe 1982 [Telge 3, 95], Lich 1991 [Telge 8, 74].
57 LOERANGEL: / Acht 1895 [Telge 2, 81], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
58 LOERAKS: / Win 1971 [Deunk 1, 136].
59 LOERES: / Vars 1985 [Telge 6, 214].
60 GASTERD: / Acht 1895 [Telge 2, 38], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 98].
61 SCHOELIE: / Umg Doet 1916 [Staring 1, r. 78], Vars 1985 [Telge 6, 302].
62 KLOOT: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
63 KLOOTHOMMEL: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
64 KLOOTMICHELT: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
65 KLOOT-OGE: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
66 KLOOTVAEGER: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
67 KLOOTZAK: / Vars 1985 [Telge 6, 178].
68 KLOOTKEERL: / Wesv 1996 [Telge 11, 55].
69 MIEZEN HORK: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 57].
70 MIEZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 144].
71 LILLEKERD: / Vars 1985 [Telge 6, 213].

- 72 LEELKERD: / Zut ca 1830 [Vriasi
 73 SCHOBBEJAK: / Vars 1985 [Telge 6, 302].
 74 SCHOBBERD: / Vars 1985 [Telge 6, 302].
 75 (VIEZEN) ZWANS: / sHe 1982 [Telge 3, 180].
 76 GEMENEN ZWANS: / Vars 1985 [Telge 6, 425].
 77 GLOEPKERD: / Win 1969 [Schriewied 126].
 78 SCHUIKERD: / Acht 1882 [Telge 2, 116]
 79 LAMZAK: / Pan 1988 [Telge 7, 79].
 80 (VIEZE) KAOJ: / sHe 1982 [Telge 3, 74].
 81 KULLEMAN: / Eib 1980 [Telge 1, 44].
 82 SCHITVENEENT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 175].
 83 AOS: / Vars 1985 [Telge 6, 27]. r. 30].
 84 SCHOELOOR: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 85 SCHALLEBIETER: / Wesv 1996 [Telge 11, 79].
 86 NETE-NEK: / Wesv 1996 [Telge 11, 66].
 87 LILLEKE SIESTER: / Wesv 1996 [Telge 11, 81].
 88 SMERIGE DRIETZAK: / Gen 1999 [Telge 12, 46].
 89 SMIEK: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 90 GLENNEKERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 102].
 91 GNIEPERD: / Aal 1964 [Rots 1, 14].
 92 LUPERD: / Geld Eil 2e h 19e e [Telge 4, 119].
 93 (VIEZE) VERREKKENISKOP (VAN 'N KEERL): / sHe 1982 [Telge 3, 162].
 94 (VIEZE) VUILAK: / sHe 1982 [Telge 3, 168].
 95 (VIEZE) SMEERPENS: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
 96 PODDEREK: / Acht 1882 [Telge 2, 100].
 97 LAMSTRAAL: / Vars 1985 [Telge 6, 205].
 98 STREIKIE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 191].
 99 SCHELLEMASSE: / Eib 1981 [Weeink 1, 90].
 100 GEMENE KRING: / Pan 1988 [Telge 7, 74].
 101 SCHÖRK: / Vars 1985 [Telge 6, 305].

Vars 1985: Zo'n viezen patjakker: hef e met ziene streke al die mensen bedraogen [Telge 6, 257].

- *Veur 'n vrouwe bunt nog op-egeven:*

- 01 ROTWIEF: / Vars 1985 [Telge 6, 292].
 02 ROTKRENG: / Vars 1985 [Telge 6, 292].
 03 RAAPSCHÖTTEL: / Acht 1895 [Telge 2, 104].
 04 TANGE: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
 05 KLITSE VAN 'N WIEF: / Win 1971 [Deunk 1, 112].
 06 SMUIGE: / Win 1971 [Deunk 1, 218].
 07 ONDEUGEND LOEDER VAN 'N WIEF: / Vars 1985 [Telge 6, 214].

Pan 1988: Van baove bont, van onder stront "gezegd van iemand die zich mooier voordoet dan hij is" [Telge 7, 22]. [BONT; STRONT].

BIE DE BEESTE AF

beestachtig

- 01 BIE DE BEESTE(N) AF: Harf, Eef, Zut, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Eib, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Wesd, Zel, Doet, Dre, Tol, Did, Zed, Pan || Mar.
 02 NAEVEN DE BEESTE AF: Sil.
 03 BIE DE WILDE BEESTE AF: Gor, Lich.
 04 BIE DE WILDE KNIENE AF: Gor.
 05 BEES(T)ACHTEG: Gor, Alm, Wich, Lar, Rek, Bel, Bre, Win, Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Zel, Hen, Tol, Lat, Groes, Zev, Zed, Sto || Bat, Emm.
 06 ONMENSELEK: Ruu, Loch, Haa, Rek, Aal, Meg, Kep, Does.
 07 ONMINSELEK: Gies, Wesv, Groes.

Groen: Wat der veur 'n paar joor in Bosnië gebeurd is, is bi-j de beeste af; 't is der gewoon bi-jhen. [BI-JHEN WEZZEN].

WRAED

wreed

't Begrip "wreed" wordt vake omschreven as: gemeen, vals, lillek, smereg, min e.d.

- 01 WRAED: Gels.

Gels: Theo schuppen den hond met de klomp; dén leep sjankend van de piene vot. Wat 'n wraenn keerl um zo met dat deer um te gaon.

Did: Wat gemeen van Theed um dén hond zo te schuppe.

Acht-Tw 1948: ONCHRISTEN "ruw, wreed persoon" [Wanink 1, 154].

Win 1971: ONMAN “wreed mens” [Deunk 1, 163; ok: / Eib 1980 (Telge 1, 59)].

DEURGENAEJD

doortrapt

- 01 DEURGENAEJD: Harf, Aal, Voo, Sil, Zed, Sto / Pan 1988 [Telge 7, 28].
- 02 DEURGENAAID: Vor, Hen.
- 03 SLUW: Aal, Hen.
- 04 SLAUW: Gen.
- 05 UUT(G)EKOKT: Gor, Aal, Hen.
- 06 OETGEKOKT: Rek || Mar.
- 07 UUTGEKOKT: Ang.
- 08 DEUR-EKOKT: Bel.
- 09 LINK: / Pan 1988 [Telge 7, 82].

Sil: De rechter zag met-een dat e met 'n deurgenaelden keerl te doen had.

Pan 1988: Zo link as 'n looie deur “heel erg doortrapt” [Telge 7, 82]. [LOOD; DEUR].

ACHTERBAKS

achterbaks, gluiperig

- 01 ACHTERBAKS: Gor, Vor, Ruu, Lar, Gees, Aal, Zel, Wehl, Kep, Hen, Tol, Does, Gies, Lat, Groes, Zev / sHe 1982 [Telge 3, 4] || Bat, Boch, Emm.
- 02 GLOEPEREG: Gor, Alm, Bor, Rek, Lich, Win, Voo, Sil, Wesd, Dre, Hen, Tol / sHe 1901 [Telge 4, 95], Gen 1999 [Telge 12, 64].
- 03 GLUPEREG: Groes / Gen 1999 [Telge 12, 64].
- 04 GLOEPS: Eib / Acht ca 1830 [Telge 4, 5], Acht 1882 [Telge 2, 43], Lar 1924 [Langelier 1, 138], Aal 1964 [Rots 1, 13].
- 05 LUPERIG: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 84].
- 06 GENIEPEREG: Wich, Vor, Eib.
- 07 GENIEPEG: Gor / sHe 1982 [Telge 3, 51].
- 08 STIEKEM: Hen, Baa.
- 09 ONDERDOEMS: Ruu.
- 10 ONDERDOMS: Win.
- 11 MIEZEREG: Gor.
- 12 SLAUW: Aal.

Aal: Hee is zo achterbaks; i-j wet nooit of i-j 'm bi-j de kop of bi-j de konte hebt.

Rek: Dat e dat olde maenske beniefeln, was 'n gloepereg doon.

Voo: Den olden was wel 'n eerleken keerl,

maor den jongen was 'n gloeperegen HOND.
Hen: Hie is toch zon gloeperege, stiekemen keerl.

Pan 1988: Daiere: iemand stiekem 'n douw geve zoda'j bi-j 'm 't bier uut de haand stot. 'DAIERE “achterbaks doen” [Telge 7, 27].

● *A'j achterbaks bunt, he'j ze achter de:*

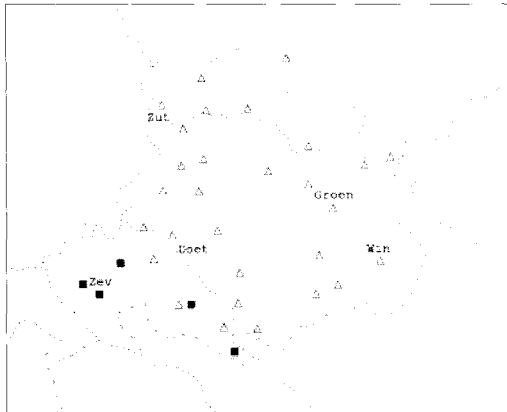
- 01 ELLEBAOGEN : Gor, Harf, Vor, Gees, Hen, || Bat.
- 02 ELLEBAOGE: Gor, Eef, Ruu, Groen, Vars, Tol.
- 03 ELLEBAOG: Doet, Wesv, Groes.
- 04 ELLEBOGGEN: Win.
- 05 ELLEBOGGE: Aal.

● *A'j achterbaks bunt:*

- 01 KNIIEP I-J DE KATTE IN 'T DUUSTER: Groen, Zel || Vre, Raes.
- 02 KNIIEP I-J DE KETJES IN 'T DUUSTER: Wesd.
- 03 KNIIEP I-J DE KATTE IN 'T DONKEREN: Hen.

● *A'j achterbaks bunt, bu'j 'n:*

- 01 GLOEPERD: Acht; Gen, Wehl, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 122], Lich 1991 [Telge 8, 45], Gen 1999 [Telge 12, 63] || Mar.
- 02 GLUPERD: Meg, Groes, Zev, Did, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 43], Gen 1999 [Telge 12, 64].
- 03 GLUIPERD: / sHe 1982 [Telge 3, 53]
- 04 LUPERD: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 84].
- 05 LOEPERD: / sHe 1982 [Telge 3, 93].
- 06 SMIESTERD: Harf, Zut, Nee, Win / Gen 1999 [Telge 12, 146].
- 07 SMIEGEL: Vor, Lich, Win / Gen 1999 [Telge 12, 146] || Vre.
- 08 SMIESPEL: / Gen 1999 [Telge 12, 146].
- 09 LINKMICHIEL: Eef, Vars, Doet.
- 10 STIEKEMERD: Win, Vars, Baa.
- 11 GANNEF: Wich, Gees.
- 12 SLAUWBARGER: Vars.
- 13 SMAKKERD: Win.
- 14 SNIERKERD: Pan / Pan 1988 [Telge 7, 129].
- 15 SNIIEKERD: / Pan 1988 [Telge 7, 129].
- 16 SJIERKERD: Pan.
- 17 SJIELKERD: / Pan 1988 [Telge 7, 124].
- 18 POESTERD: Gor, Eib.

△ gloeperd 01   ■ gluperd 02

In den Acht is 't warkwoord gloepen veur "nieuwsgierig kijken, stiekem kijken" heel gewoon (kiek doorveur in De mens-C, blz. 648, 650); gloeperd as benaming veur 'n achterbakse persoon is dus neet verwonderlek. Dat is wel 't feit dat 't warkwoord glupen in de betekenis "nieuwsgierig kijken, stiekem kijken" in De mens-C ontbrök, maor dat in de Liem gluperd wel besteet.

- 19 LOERAK: Lar.
- 20 LOERIEJS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 138].
- 21 CHRISTENJÖDDE: Wich.
- 22 FIENEN: Eib.
- 23 DAIER: / Pan 1988 [Telge 7, 27].
- 24 SMIERSKE: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
- 25 PHILIP VAN NE KEERL: / Groen 1936 [Mogendorff 1, 6].
- 26 (VIES) MIETJEN: / Vars 1985 [Telge 6, 2289], Lich 1991 [Telge 8, 78].
- 27 SIEP-OOG: / Pan 1988 [Telge 7, 124].
- 28 NEET-OOR: / Vars 1882 [Telge 4, 53].

Bor: Waart oe maor veur 'm, want hee is 'n akelegen gloeperd.

Wehl: Die vrouw is 'n gloeperd.

Lich 1991: Wat mot dén gloepad hier um 't huus? [Telge 8, 45].

Acht-Tw 1948: SMECHTJEN "gluiperig ventje" [Wanink 1, 182].

EERLEK (I)

eerlijk

- 01 EERLEK: Acht, Liem || Bat, Vre, Stlo, Raes, Rhe, Anh, Emm.

Bre: 't Wordt tied da'j 's eerlek veur den dag komt.

Ruu: 't Is neet eerlek/netjes a'j alles veur ow eigen holdt; ie mot de andere kinder ok wat metgeven.

● Utdrukkingen veur "eerlijk (zijn)":

- 01 ZUVER OP DE BUIS: / Vars 1985 [Telge 6, 424].
- 02 ZUVER OP DE BAS: / Gen 1999 [Telge 12, 183].
- 03 ZUVER OP DE DRAOD: / Gen 1999 [Telge 12, 183].
- 04 ZUVER OP DE GRAOT: / Gen 1999 [Telge 12, 183].
- 05 RECH OP DEN DRAOD: / Pan 1988 [Telge 7, 31].

Gen 1999: At door maor gin häöksken an zit "als dat maar zuivere koffie is" [Telge 12,69]. [HAOK].

Eib veur 1973: Stellen en 'n ieder 't ziene geven "spottend gezegd over iemand die zegt heel eerlijk te zijn, maar het met de eerlijkheid niet zo nauw neemt" [H. Odink 3, 222].

Acht-Tw 1948: 'n Geweten hebben as nen slachtershond "een erg ruim geweten hebben" [Wanink 1, 102].

Acht 1895/1882: I-j smiegt. SMIEGEN, SMOEGEN "oneerlijk handelen" [Telge 2, 120].

Eib veur 1973: Hee kan niks laoten liggen as gleuneg iezer en möllenstene "hij is erg oneerlijk" [H. Odink 3, 109].

EERLEK (II)

oprecht

- 01 EERLEK: Acht, Liem || Boch, Emm.

Zel: Theo zei dat e der alles an doen zol um alles eerlek te verdeilen en dat menen e eerlek. Eerlek woor.

● In vriejer gebruik:

- 01 ECH(T): Gor, Zut, Wich, Ruu, Lar, Haa, Eib, Bel, Aal, Bre, Win, Kep, Hen, Tol, Zed, Sto, Pan.
- 02 WARKELEK: Alm, Vor, Tol.

- *A'j wat eerlek meent, is 't oe:*

01 BEDACH(T): Rek, Bel, Lich, Aal, Bre, Meg, Zel.

Rek: Theo wol der alles an doon um 't grei eerlek te verdelen en dat was 'm bedach.

- *Hee meent 't:*

01 UUT DE GROND VAN ZIEN HART(E): Gor, Ruu, Wesv, Zed.
02 OET ZIEN HARTE: Eib.

Acht-Tw 1948: Ik zegge 't oew oet googhaed; ik zegge 't oew in 't goo "ik zeg het je omdat ik het goed met je meen" [Wanink 1, 103]. [GOOGHAED; GOO].

RECHTVEERDEG

rechtvaardig

01 RECH(T)VEERDEG: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 105] || Bat, Mar.
02 RECHVEREG: Gels, Lich, Wehl.
03 EERLEK: Gor, Harf, Zut, Wich, Nee, Eib, Rek, Groen, Bre, Sil, Zel, Dre, Hen, Tol, Does, Ang, Wesv, Groes, Did, Pan || Bat.

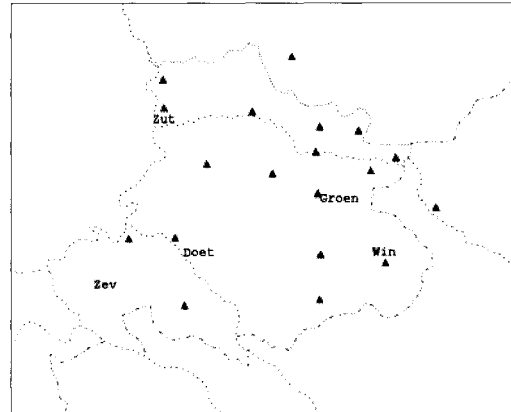
Bel: Ne rechter mot rechtveerdeg waezen; hee mot neet op enen scholder draegen: hee mot beide kanten aevenzwoor laoten wae-gen.

Wehl: Die schoolmeester is onrechvereg; die doet wat kinder veurtrekken.

STRENG

streng

01 STRENG: Acht, Liem || Bat, Stlo, Bork, Hei, Raes, Rhe, Anh, Emm.
02 STRABANT: Gor, Eef, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Bel, Lich, Aal, Win, Kep, Ang, Zed / Win 1971 [Deunk 1, 231], Eib 1980 [Telge 1, 81], sHe 1982 [Telge 3, 144], Gen 1999 [Telge 12, 154] || Mar, Vre.
03 STRABAANT: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 191].
04 HA(R)D: Gor || Vre.
05 STRAF: Hen.
06 PRO'FOS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 165].

▲ *strabant 02*

't Woord *strabant veur "streng"* is 'n afleiding van 't Oldfranse warkwoord *destober* wat "tegenwerken" betekent. 't Kaartjen löt zeen dat *strabant veur onze streek (naost streng) nog redelek bekend is.*

07 PRE'FOS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 165].
08 PREFORS: / Kot 1925 [Meinen 3, 136].
09 SCHRAANDER: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 176].

Kep: Vrogger waren de schoolmeesters völ strabanter/strenger as now.

Kot 1925: "Wat mot i-j hier?", vroeg Heed-Hendrik prefors [Meinen 3, 136].

Acht-Tw 1948: A'j al te strabaant aover de keender beunt, dan wordt 't willoze sökkels of gloepers [Wanink 1, 191].

sHe 1982: Pas op met dén onderwiezer want dén spölt der niet met. DER NIET MET SPÖLLE "streng optreden" [Telge 3, 140].

Acht-Tw 1948: Hee mot de penne op de neuze hebben "hij moet in toom gehouden worden" [Wanink 1, 159]. [PENNE; NEUZE].

Lich 1991: Der ene kot hollen "iemand in zijn bewegingsvrijheid beperken" [Telge 8, 67]. [KO(R)T].

Win 1971: Ne strabanten "een strenge man". Ne strabante "een strenge vrouw" [Deunk 1, 231].

SCHAMPEREN

schimpen

- 01 SCHAMPERE(N): Gor, Lar, Rek, Lich, Aal, Win, Voo, Vars, Zel, Tol, Does, Groes.
- 02 SCHAMPEN: Eef, Ruu, Bor, Gels, Nee, Eib, Bel, Aal, Sil.
- 03 SCHIMPEN: Harf, Wich, Zel, Doet, Wehl, Kep, Hen, Gies.
- 04 SCHENNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 203].
- 05 SPOTTE(N): Loch, Did.
- 06 SMELEN: Win / Win 1971 [Deunk 1, 216].
|| sneeren: Bat.

Win: Hee zal –net as altied– wal waer 'n uur te late wezzen, schampere/smelen Theo.

Nee: Zoas ait zal e ok noe wal weer 'n keteer te late waenn, schampen Theo.

Win 1976: ENE NE VAERE OET 'T GAT TREKKEN “schimpscheuten geven” [Aessink 4, 51].

Vars 1985: Jan-Willem gaf dén Derk door 'n schampert: hie kreeg der 'n kleure van! SCHAMPERT “sneer” [Telge 6, 297].

Lar 1864: As Martjen 's aovens inkweem, dan had ze nooit genug edaon. Schampers kreeg ze meer as genug [GV-alm 170]. [SCHAMPER].

Acht 1895: VERGUZEN “verguizen” [Telge 2, 139].

HUICHELAAR

huichelaar

- 01 HUICHELAAR: Acht, Liem.
- 02 MOOIPRAOTER: Gels, Groen, Lich, Aal, Dre, Hen.
- 03 SMEICHELER(D): Nee, Rek, Bel, Aal, Win, Wesd.
- 04 SMIEGEL: Sil, Zel, Zev.
- 05 ACHTERBAKSEN: Eef, Aal.
- 06 SCHIJNHEILIGE: Wich.
- 07 GENIEPERD: Vor.
- 08 SMEICHELAST: Groen.
- 09 SMEICHELKONTE: Groen.
- 10 SMEERPÖTJEN: Bre.
- 11 MICHELT: Win.
- 12 LULLEMAN: Rek.
- 13 HEILIG WAOTERPISSER: / Pan 1988 [Telge 7, 49].

Nee: Smeichelerd, maor wiej zegt: smeichelat [Ok: Bel].

Geld Eil 2e h 19e e: Die kerl zol 'n non uut der kap praoten en krupen der zulf ien “dat is een wolf in schaapskleren” [Telge 4, 119]. [NON; KAP; PRAOTEN; KRUPEN].

Acht 1882: GLOEPS “huichelachtig” [Tege 2, 43].

Wesv 1996: SMEICHELEN “huichelen” [Telge 11, 82].

VERVLEUKEN

vervloeken, verwensen

- 01 VERVLEUKEN: Harf, Groen, Win || Vre.
- 02 VERVLUKEN: Hen.
- 03 VERWENSEN: Harf, Doet.
- 04 VERWUNSKEN: / Win 1971 [Deunk 1, 263].

Harf: Altied jao zeggen en 't dan nit doon; zukke leu vervleuk ik.

● *In vriejer gebruik:*

- 01 NIET MOTTE(N): Wich, Vor, Nee, Rek, Bel, Groen, Gies, Wesv, Groes, Did, Zed.
- 02 NIET MEUGE(N): Ruu, Lar, Haa, Eib, Aal, Bre, Win, Dre, Did.
- 03 NEET HOVEN: Bel.
- 04 NIET KÖNNEN UUTSTAON: Gor, Eef, Lar, Bor, Gen, Wehl, Tol, Pan.
- 05 NIET KÖNNEN LIEJEN: Ruu.
- 06 NIET HOLDEN VAN : Eib, Dre || Mar.
- 07 'N HEKEL HEBBEN AN: Zut, Bor, Eib, Win, Does.
- 08 'N HEKKEL HEBBEN AN: Hen, Baa.
- 09 'N HAEKEL HEBBEN AN: Gor.
- 10 NE GIF HEBBEN AN: Win.
- 11 DE SCHÖRFT HEBBEN AN: Ruu.
- 12 DE PEST HEBBEN AN: Gor, Vor.
- 13 WEL KÖNNEN SCHETEN: Alm, Gees.

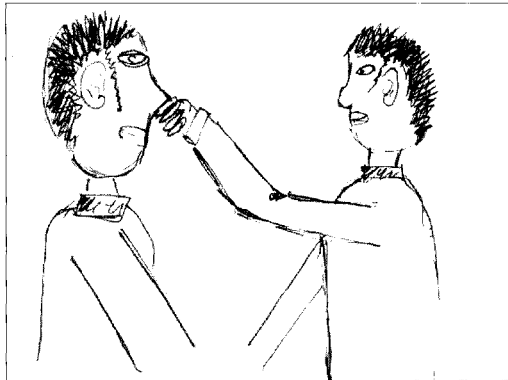
Groes: Altied jao zegge en 't dan niet doen; zukke minse mot ik niet.

sHe 1993: Dén lus ik wel aan de greep “ik heb een erge hekel aan hem” [Telge 3, 196]. [LUSTE; GREEP].

BEDONDEREN

bedriegen

- 01 BEDONDERE(N): Acht, Liem || Bat, Emm.
- 02 BESODEMIETERE(N): Acht, Liem.
- 03 BELAZERE(N): Acht, Liem / sHe 1901 [Telge 4, 89], Aal 1964 [Rots 1, 4] || Mar.
- 04 VERNEUKE(N): Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 140], Aal 1964 [Rots 1, 49], Vars 1985 [Telge 6, 377].
- 05 BEDREGEN: Acht / Win 1971 [Deunk 1, 16] || Mar, Haak, Vre, Stlo, Hei, Raes, Rhe.
- 06 BEDRIEGE(N): Voo, Vars, Sil, Zel, Doet, Kep, Hen, Tol, Does; Liem / Vars 1985 [Telge 6, 38] || Emm.
- 07 BEDUVELE(N): Gor, Eef, War, Vor, Ruu, Bor, Haa, Groen, Bre, Win, Meg, Tol, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 38].
- 08 VERNACHELE(N): Zut, Vor, Ruu, Eib, Rek, Groen, Aal, Win, Voo, Vars, Zed / Vars 1985 [Telge 6, 377].
- 09 BEFLIKKERE: Wesv, Zed, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 14].
- 10 BESODEFLIKKERE: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 15].
- 11 BEZEIBELN: Eib, Groen / Vars 1985 [Telge 6, 52] || Anh.
- 12 BESEIBELN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 74], Aal 1966 [Rots 2, 1], Win 1971 [Deunk 1, 21].
- 13 NEPPE(N): Zut, Pan.
- 14 BENAFFELEN: Groen.
- 15 BENOFNAFFELEN: Gels.
- 16 BEDRIETE(N): Zed / Win 1971 [Deunk 1, 17], sHe 1982 [Telge 3, 13].
- 17 BEZEIKE: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 13].
- 18 KULLEN: Bel / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 132].
- 19 NEMME(N): Does / sHe 1982 [Telge 3, 104].
- 20 BEFOEDELEN: / Aal 1964 [Rots 1, 5].
- 21 BETUTEN: / Lar 1882 [Postel 1, 482], Acht 1874 [Kobus 2, 555].
- 22 BETEUNTELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 75].
- 23 BEGATJEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].
- 24 BEJÖDDEN: / Loch 1860 [GV-alm 218], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72], Win 1982 [Deunk 2, 22].
- 25 BEKEUGELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 19].
- 26 BEKEUKELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].
- 27 NAEJE: / sHe 1982 [Telge 3, 103].
- 28 BESLENDEREN: / No Acht 1835 [Telge 4, 17], Bor 1862 [GV-alm 95].
- 29 BELABBERE: / sHe 1901 [Telge 4, 89].
- 30 PIERE(N): / Liem 1847 [GV-alm 186], Acht 1882 [Telge 2, 99].
- 31 FOGGELEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96].
- Sil:** Verneuken is minder slim as besodemieten of bedriegen.
- Hen:** A'j niet in bedriegen geleuft, kö'j zeggen: "I-j holdt mien veur de gek", of: "I-j verneukt mien". A'j deur hebt da'j bedrogen wordt, zeg i-j: "I-j besodemietert mien" en a'j door kwaod um wordt, zeg i-j: "I-j bedriegt mien".
- Gels:** Bedregen klunk wat minder slim as bedondan. [Ok: Aal].
- Gor:** "Hier he'j twee breekkes van duzend gulden, drie van viefhonderd en tien van honderd; det is met mekare viefenvieftighonderd gulden". "Nit woor! Ie bedondert miel!".
- Lich:** Door is niks van an; dat is gin *f* 5500. Iej besodemietert/belazert mien!
- Bel:** I-j kult mien, dat is gin *f* 5500.
- Ruu 1833:** J: Wat geldt de hoenders in de stad? S: 'k Wet 't neet, maor hoe meen ie dat? J: Ze zekt in Amsterdam een gulden. S: Dan leuve ik toch dat ze oe kulden [J.A.G. Wildrik 1, 2].
- Liem 1847:** Ge hebt me wel gepierd, maor 't is toch goed gemeend [GV-alm 186].
- *Utdrukkingen veur "bedriegen": een poets bakken*
- 01 VEUR DE(N) GEK HOLDE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Anh.
- 02 VEUR DE GEK HEBBEN: Eib, Zel || Bat, Vre.
- 03 VEUR 'T LEPKE(N) HOLDEN: Alm, Ruu, Win, Hen / Lar 1924 [Langeler 1, 144].
- 04 BIE DE(N) BOK DOON: Alm, Eef, Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Eib, Bre, Win / Lar 1924 [Langeler 1, 137], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 78], Win 1971 [Deunk 1, 30], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 35], Eib 1980 [Telge 1, 11] || Emm.
- 05 BIEJ DEN BOLLE DOON: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 37].
- 06 DER BIEJ DOON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 78].

Hee hef m bie de neuze.

- 07 TE PAKKE(N) NEMME(N): Vor, Bre, Win, Did.
- 08 BIE DE BENE NEMMEN: Hen, Ruu, Eib.
- 09 BI-J DE BENE HEBBEN: Nee, Eib / Win 1976 [Aessink 4, 58], Lich 1991 [Telge 8, 19].
- 10 BI-J DE BEEN HEMME(N): Wehl / sHe 1982 [Telge 3, 13].
- 11 BI-J DE BEEN BI-J KRIEGE: Sto.
- 12 BI-J DE VUUT HEMME: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 167].
- 13 IEN/IN DE NEK NEMME(N): Wehl / sHe 1982 [Telge 3, 104].
- 14 IEN DEN AEK LEIDE: / Bee 1947 [V. in: De Liemers 22].
- 15 WAT OP DEN NEKKEN BINDEN: Rek.
- 16 BIEJ DE NEUZE HEBBEN: Rek.
- 17 NE LILLEKEN LAP ZETTEN: Win.
- 18 NE TEKKE ZETTEN: Win.
- 19 'N HAEVIGE TEEK UUTTREKKE: Pan.
- 20 'N SMEREGE TEEK LEVEREN: Baa.
- 21 'N OOR AAN NAEJE: Wesv / Wesv 1996 [Telge 11, 16].
- 22 IN 'T PAK STEKKEN: / Acht 1895 [Telge 2, 96]. "beetnemen"
- 23 IN DEN PAK DOON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 158].
- 24 IN DE TES DRIETE: Zed / sHe 1982 [Telge 3, 35].
- 25 IN TES DRIETEN: / Gen 1999 [Telge 12, 158].
- 26 IN DE TES SCHIJTE: / Wesv 1996 [Telge 11, 87].
- 27 IN DE ZEIK ZETTE(N): / sHe 1982 [Telge 3, 177], Gen 1999 [Telge 12, 181].
- 28 WAT OP DE MOUWE DOON: / Win 1975 [Moespot 87, 7].
- 29 DER TUSSEN NEMMEN: Zut, Lar.
- 30 TE GRAZEN NEMMEN: Wehl.
- 31 UM DEN PROEMENBOOM LEDEN/LEENN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 165], Win 1971 [Deunk 1, 183], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 195].
- 32 IN DEN VLEUGEL TRAE DEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 240].
- 33 IN DE FLANK TRAE DEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 240].
- 34 AN DE WOLLE KOMMEN: / Eib 1980 [Telge 1, 99].
- 35 'N POTS BAKKE: / Liem 1840 [GV-alm 147].
- Gor:** Det is gin viefenvieftighonderd gulden; ie holdt mie veur de gek.
- Eef:** Hee wol mien bie de bok doon, maor gelukkeg kan ik ok nog raekenen.
- Zed:** Hi-j het mien mooi in de tes gedrette. Met 't wisselgeld hemme ze mien bi-j de vuut gehad.
- sHe 1982:** Oge los of tes los "wie niet goed uitkijkt, wordt vaak bedrogen" [Telge 3, 108]. [OOG; LOS].
- Gen 1999:** De ogen los of de buul/tes los "wie niet oplet, wordt vaak bedrogen" [Telge 12, 117/158].
- Eib veur 1973:** Wee zik op oew en op 't bedde verlöt, dee kump op 't stro terechte "wie te veel op jou rekent, komt bedrogen uit; op 't stro kommen = 'arm worden'; vroeger sliiep men op stro" [H. Odink 3, 22]. [BEDDE; ZIK VERLAOTEN; STRO].
- sHe 1993:** Iemand bis achter de ore bezeike "iemand enorm beduvelen" [Telge 3, 193].
- "(Iemand) (iets) wijsmaken":
- Pan 1988:** Dot köj alles on de kont hange "Dot kun je alles wijsmaken" [Telge 7, 71].
- Gaa 1945:** Wo'j mien wiesmaken dat ze ow maor zo 'n gulden egeven hef? [Van Velzen 2, 99]. [WIESMAKEN].
- Eib veur 1973:** lej mot 'm gin oor ne annejen "je moet hem niet iets wijsmaken" [H. Odink 3, 181].
- "(Iemand) oplichten; (iemand) financieel bedriegen":
- 01 ACHTERAOVERTREKKEN: Zut.
- 02 BESPOEGELEN: / Vars 1947 [Archief 3, 217].
- 03 VUUR GELD DUUR 'T KNEE BOREN:

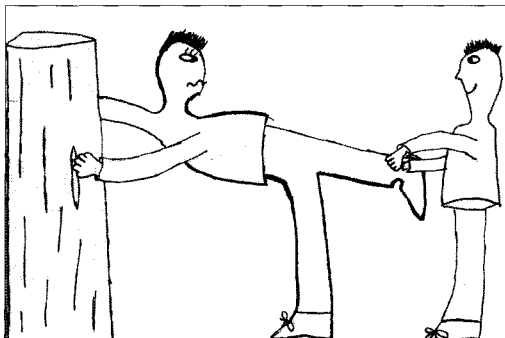
Nee.

Zut: Piet had Jan veur völle geld achteraovergetrokken.

Nee: Piet had Jan vuur völle geld duur 't knee eboord.

● *Utdrukkingen veur "zich laten bedriegen":*

- 01 ZICH IN DE PAK LAOTEN MAKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 257].
- 02 ZIK IN DEN NAOZAK LAOTEN MIEGEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 170].
- 03 ZIK IN DEN TUK LAOTEN MIEGEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 231].
- 04 ZICH IN DE TES LAOTEN MIEGEN: / Gen 1999 [Telge 12, 158].
- 05 ZICH IN TES LAOTE ZEIKE: / sHe 1982 [Telge 3, 177].
- 06 ZICH IN DE TES LAOTEN ZEIKEN: / Gen 1999 [Telge 12, 181].
- 07 ZIK IN DEN KLOOMP LAOTEN MIEGEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 123].
- 08 ZICH 'N BONESTAKE OP DE KOP LAOTEN ANSPITSEN: / Vars 1985 [Telge 6, 24].
- 09 ZICH 'N OOR LAOTEN ANNEIEN: / Vars 1985 [Telge 6, 22].
- 10 ZICH 'N POOT LAOTEN UUTTREKKEN: / Vars 1985 [Telge 6, 272].
- 11 ZICH 'N KATTE IN DE ZAK KOPEN: /

Hee löt zich 'n poot uuttrekken.

- Vars 1985 [Telge 6, 22].
- 12 ZIK LAOTEN BEDRELLEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 71].
  - 13 ZICH LAOTEN BETUTEN: / Loch 1861 [GV-alm 84].
  - 14 ZIK LAOTEN BETUNTELEN: / Win 1971 [Deunk 1, 23].

● *Utdrukking veur "bedrogen worden":*

- 01 UM DEN PROEMENPOT ELAED WORDEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 146].

Gen 1999: 't Mik niks gin verschil of i-j an de eerste of de leste galg hangt "het maakt geen verschil of je door de één of door de ander bedrogen wordt" [Telge 12, 57]. [GALG].

● *"Zich bedrogen voelen":*

- 01 ZICH BEDRETTE VULEN: / Gen 1999 [Telge 12, 25].
- 02 ZICH BESCHETTEN VULEN: / Gen 1999 [Telge 12, 26].

● *"Zich niets laten wijsmaken":*

- 01 ZICH GIN OORNE LAOTEN ANNEJEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 181].

Zut: le könt mien 't Huus te Voorst wel willen verkopen "probeer mij wat wijs te maken; 't Huus te Voorst is Huize Voorst".

● *"Bedrog, bedriegerij, oplichterij":*

- 01 VERLAKKERI-JE: Tol / Aal 1964 [Rots 1, 50].
- 02 BEDUVELDERIEJE: Harf.
- 03 BESEIBELDERI-JE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 74], Win 1971 [Deunk 1, 21].
- 04 BEZEIBELDERI-JE: / Vars 1985 [Telge 6, 52].
- 05 BESEIBELD SPIL: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 74], Win 1971 [Deunk 1, 21].
- 06 VERNEUKERI-J: / sHe 1982 [Telge 3, 161].
- 07 BEKEUGELERI-JE: / Win 1971 [Deunk 19].
- 08 BEKEUKELERIEJE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 72].
- 09 BETUNTELERI-JE: / Win 1971 [Deunk 1, 23].
- 10 BEFLIKKERDERI-J: / Pan 1988 [Telge 7, 16].
- 11 FOEMELDERI-JE: / Lich 1991 [Telge 8, 39].
- 12 KULLAZIE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 132].
- 13 KOEK: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 127].

Gen 1999: 'T IS KOEZEL EN MEIER "het is bedonderij" [Telge 12, 40].

Acht 1895: FLAUZE "bedrieglijk praatje" [Telge 2, 35].

sHe 1982: VERNEUKERATIEF "misleidend" [Telge 3, 161].

Vars 1985: VERNEUKERATIEF "bedriege-lijk" [Telge 6, 377].

● "Bedrieger, oplichter, fielt":

- 01 LAOBAN: Bel.
- 02 (VIEZE) LUZEBOS: / sHe 1982 [Telge 3, 95].
- 03 SMIECHT: / Acht 1882 [Telge 2, 120], Lar 1924 [Langeler 1, 142].
- 04 SMUIGERD: / Acht 1882 [Telge 2, 121].
- 05 SMEUGEL: / Acht 1882 [Telge 2, 120].
- 06 SLENTER: / No Acht 1835 [Telge 4, 21].
- 07 FIELT(E): / Acht 1895 [Telge 2, 34], sHe 1901 [Telge 4, 93].

No Acht 1835: Met slenters umgaon [Telge 4, 21].

STIEKEM

stiekem, in het geniep

- 01 STIEKEM: Acht, Liem || Bat, Mar, Vre, Bork, Hei, Raes, Rhe, Boch, Anh, Emm.
- 02 STILLEKES: Alm, Loch, Eib, Groen, Lich, Aal, Win, Voo, Sil, Wesd, Dre, Hen, Ang, Wesv || Mar, Rhe.
- 03 ONDERDOEMS: Gor, Vor, Ruu, Eib, Win, Vars, Hen / Lar 1924 [Langeler 1, 145], Win 1971 [Deunk 1, 252].
- 04 UNDERDOEMS: / Win 1971 [Deunk 1, 252].
- 05 ONDERDOMPS: / Win 1971 [Deunk 1, 252].
- 06 GENIEPEREG: Eib.
- 07 IN 'T GENIEP: Eib, Zel, Doet.
- 08 SLOEPS: Hen.
- 09 ACHTERHOLDS: Bel.
- 10 IN 'T VERTÖCHTELEKE: / Gen 1999 [Telge 12, 168].
- 11 NIEPEN: / Win 1971 [Deunk 1, 151].

Lat: Thea had Theed verbaouje te drinke. Door- um ging Theed af en toe stiekem naor 't café.

Eib: Mangs sliepket Theo onderdoems/ge-

niepereg naor 't café hen.

Vor: Dat onderdoemse gedoe, door mo'j mien neet met ankommen.

Bel: Doo maor neet zo achterholds; ik zee 't wah.

Win 1971: Hee wol niepen dee paere weg-fosseln maor dat zaoge wi-j wal [Deunk 1, 151].

Acht-Tw 1948: Ik weet neet wat dee baeden daor koonkelfoest. KOONKELFOEZEN "geheimzinnig doen" [Wanink 1, 129].

Acht 1895/1882: SMIEGEN, SMOEGEN "tersluiks doen" [Telge 2, 120].

● "Stiekemer":

- 01 STIEKEMERD: Acht, Liem || Mar.
- 02 GENIEPERD: Eef, Loch, Tol, Sil, Wesv.
- 03 ACHTERBAKSEN: Gor, Wich, Vor, Bor, Gels, Groen, Dre, Hen || Bat.
- 04 ONDERDOEMSEN: Win.
- 05 MIEZEN: Eef.
- 06 SCHUIKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 204].
- 07 SMIESPEL: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
- 08 SMIERSKE: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
- 09 SMIECHT: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
- 10 SMIECHTERD: / sHe 1982 [Telge 3, 136].
- 11 SMIEGEL: / Lich 1991 [Telge 8, 110].
- 12 SMIEGERD: / Lich 1991 [Telge 8, 110].
- 13 SMIESTER: / Lich 1991 [Telge 8, 110].
- 14 SMOUS: / Lich 1991 [Telge 8, 111].
- 15 GLIESKERD: / Lich 1991 [Telge 8, 45].
- 16 PIET SNIK: / Wesv 1996 [Telge 11, 83].

Nee: Stiekemer, maor wi-j zegt: stiekemat. [Ok: Bel].

Acht-Tw 1948: Hee is der slim geheims met "hij houdt het angstvallig geheim" [Wanink 1, 100]. [GEHEIMS].

SLIM II

listig, geslepen, leep, doortrapt, sluw, listig

- 01 SLIM: Acht, Liem / Acht 1882 [Telge 2, 119], Lar 1924 [Langeler 1, 143].
- 02 GEHAAID: Gor, Wich, Ruu, Lar, Bor, Gels, Eib, Aal, Win, Meg, Vars, Sil, Zel, Hen, Ang, Did.
- 03 LEEP: Gor, Harf, Alm, Eef, Ruu, Eib, Groen, Aal, Hen, Baa, Wesv.

- 04 **UUTGEKAOKT**: Gor, Eef, Vor, Meg, Does, Gies, Wesv, Zev || Emm.
 05 **UUTGEKOKT**: Wich, Ruu, Gels, Eib, Rek, Bel, Aal.
 06 **UUTGESLAOPEN**: Vor, Groen, Win.
 07 **UUT(G)EKIEND**: Eef, Loch.
 08 **VOEL**: Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Haa, Nee, Rek / No Acht 1835 [Telge 4, 22], Lich 1991 [Telge 8, 138].
 09 **GOOCHEM**: Zut, Bor, Eib, Groen, Bre, Vars, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 123] || Bat.
 10 **SLAUW**: Eib, Vars, Does, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 215], Vars 1985 [Telge 6, 315] || Vre, Bork.
 11 **GOOD BEKEKKE(N)**: Eib, Zed.
 12 **KLOOK**: Eib.
 13 **GLAD**: Baa / Pan 1988 [Telge 7, 43].
 14 **LEEJ**: Sto.
 15 **SNUGGER**: Tol.
 16 **GEWIKST**: / Acht 1882 [Telge 2, 41], Win 1971 [Deunk 1, 74].
 17 **WIKST**: / Acht 1895 [Telge 2, 152].
 18 **BE'TJOEGD**: / No Acht 1835 [Telge 4, 17], Vars 1882 [Telge 4, 50].
 19 **'LEPEN**: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 135].

Voo: Thea wol niet dat eur dochter 's aovens hen dansen ging, maor die had door wat op gewonnen: ze ging bi-j eur vriendinneken logeren. Dat was slim bedacht.

Loch: 't Was voel bedach um bie eur vriendinneken te gaon slaopen.

Gels: Hee is zo oetgekocht/gehaaid; hee is den duvel ontkroppen op helderlechten dag. [DUVEL].

Eef: Marie is den duvel ontkraopen op helderlichten dag.

● *"Iemand die listig is, slimmerik"*:

- 01 **SLIMMERIK**: Haa, Eib, Rek, Gen, Vars, Dre, Tol, Gies, Did.
 02 **LEPERD**: Eef, Vor, Eib, Groen, Aal, Hen, Baa / Vars 1985 [Telge 6, 209].
 03 **GOOCHEMERD**: Zut, Vor, Eib, Vars, Zev || Bat.
 04 **GLADJANUS**: Groen, Zel, Wehl.
 05 **GLADDEKKEKEL**: Tol, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 43].
 06 **GLADDEKKER**: / Acht 1895 [Telge 2, 42].
 07 **LINKMICHEL**: Zut, Wesv / Vars 1985 [Telge 6, 213].

- 08 **LINKMICHIEL**: Nee, Win.
 09 **VOEL AOS**: Ruu / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 150].
 10 **VOELEK**: / Acht 1882 [Telge 2, 144].
 11 **VULEK**: / Acht 1882 [Telge 2, 146].
 12 **ALIAS**: Vor.
 13 **(SLIMMEN) FOEKS**: Aal / Vars 1882 [Telge 4, 51].
 14 **DONDERKIEL**: / Pan 1988 [Telge 7, 30].
 15 **SLAUWBARG**: / Win 1971 [Deunk 1, 215].
 16 **SLAUWBARGER**: / Win 1971 [Deunk 1, 215], Vars 1985 [Telge 6, 315].
 17 **SLAUWEN HOND**: / Vars 1985 [Telge 6, 315].
 18 **MIETER**: / Gen 1999 [Telge 12, 109].
 19 **GEHAAIDE SODEMIETER**: / Vars 1985 [Telge 6, 107].
 20 **GLADDEN VOGGEL**: / Win 1971 [Deunk 1, 266].
 21 **GÖLPE-NAEJER**: / Pan 1988 [Telge 7, 44].

Pan 1988: Hoe onze Jan 't duut, wi'k nie; mar op de één of aandere manier redt die 't altied; den donderkiel [Telge 7, 30].

Pan 1988: Dén is met alle waoters gewasse "hij is van alle markten thuis; hij is een slimme kerel" [Telge 7, 152]. [WAOTER: WASSE].

● *Verg. ok: gladjanus "slimmerik"*.

● *A'j slim/gehaaid bunt, bedenk ie regelmaoteg 'n:*

- 01 **STREEK**: Zut, Wich, Vor, Loch, Gels, Lich, Aal, Vars, Zel, Hen, Wesv || Vre.
 02 **(SLIMMEN) ZET**: Nee, Eib, Rek, Bre, Kep, Hen.
 03 **SMOESJE(N)**: Eef, Vor, Tol, Ang, Groes || Mar.
 04 **TRUUK**: Zut, Hen || Bat.
 05 **MA'KUUT**: Net.
 06 **ME'NEUBEL**: Groes.
 07 **FOEFJEN**: Tol.
 08 **FINTJEN**: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 96].

Lich: Dén zit vol streke.

Vars 1985: Dén Willem-eume is 'n gehaaiden sodemieter: der kan iets niet zo krange in mekare zitten of hie wet wel 'n paar foefen en finten um 't in 't reine te kriegen. FOEFEN EN FINTEN "trucjes, handigheidjes, foefjes" [Telge 6, 107].

Acht 1895: KNEEP "listige zet, handigheid, truc" [Telge 2, 18].

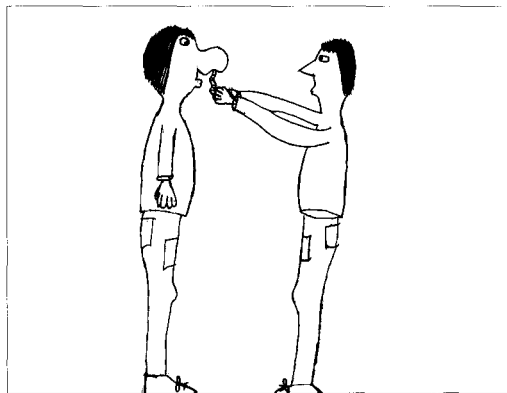
Acht-Tw 1954: Met 'n argjen iets zeggen/ doon "met een geheime bedoeling iets zeggen/doen" [Wanink 2]. [ARGJEN].

No Acht 1883: AFSNIEFELEN "op slinkse wijze afhandig maken" [Telge 4, 62].

Win 1971: AFNIFFELEN "stiekem afhandig maken" [Deunk 1, 3; ok: / Gen 1999 (Telge 12, 10)].

Eib veur 1973: Hee pröt ne ruter oet 't zadel en geet der zelvrs in zitten "hij weet met een mooi praatje iemand iets afhandig te maken" [H. Odink 3, 204]. [PRAOTEN; RUTER; ZADEL].

Pan 1988: IEMAND DE PIERE UUT DE NEUS HAOLE/TREKKE "iemand geheimen ontfutselen" [Telge 7, 105].

Hi-j trekt m de piere uut de neus.

KONKELEN

intrigieren, konkelen

01 KONKELE(N): Zut, Vor, Ruu, Loch, Gels, Eib, Bel, Bre, Vars, Zel, Doet, Wehl, Wesv, Zed.

02 KONKEL(E)FOEZE(N): Gor, Eef, Lich, Aal, Voo, Did.

03 DREIEN, DRAEJE(N): Gor, Harf, Alm, Vor, Ruu, Gels, Zed || Mar.

04 DRAAIEN: Wich.

05 DREJEN: Rek.

06 FLIKFLOOIEN: Bor.

07 ROCHELEN: Wehl.

Wehl: De meeste leden wollen Theed graag

as veurzitter hemmen, maor de bestuursleden wollen dat niet en begonnen onder mekaar te konkelen en onder de leden te rochelen um de verkiezing van Theed tegen te hollen.

Did: 't Bestuur konkelfoesde um de verkiezing van Theed tege te holde; dat GEFOEZEL motte wi-j niet.

Bel: Ze bunt an 't konkelen, want Theo mag gin veurzitter wodn. Vrogger zaenn ze dan: dat mot nog beluld en bemietad wodn!

● *"Door konkelen voor elkaar krijgen":*

01 BEKONKELE(N): Ruu, Lar, Bor, Nee, Eib, Rek, Bel, Aal, Win, Kep, Dre, Hen, Tol, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 43] || Bat.

02 BEKOKSTAOVEN: Eef, Ruu, Bel.

03 BEKONKELEFOEZE(N): / Vars 1985 [Telge 6, 43], Pan 1988 [Telge 7, 16].

Lar: 't Bestuur hef bekonkeld dat Theo gin veurzitter eworden is.

Pan 1988: IETS ZITTE POTSTAOVE "iets bekonkelen" [Telge 7, 109].

● *A'j völle konkelt, bu'j 'n: intrigant*

01 KONKELERD: Loch, Gels, Bel, Lich, Win, Vars.

02 KONKELPETER: Bel.

03 DRAEJKONT(E): Lar, Doet, Groes.

04 DRAAIERD: Hen.

05 DRAEJER: Bre.

06 DRAAITOLLE: War.

07 DRAEJÖRGEL: Gor.

08 GLOEPERD: Zut.

Gels: Konkelerd, maor wie zegt: konkelat. [Ok: Bel, Lich].

Bre: Van den konkelderi-je van dén draejer hol ik neet. [KONKELDERI-JE; ok: Win].

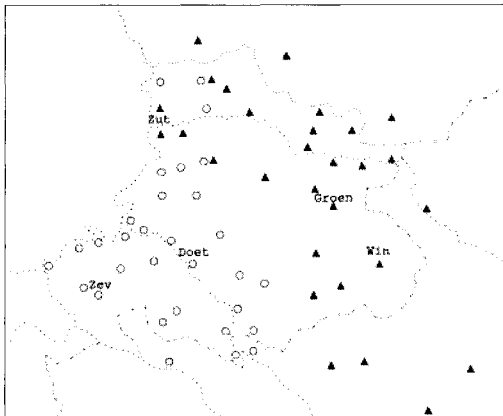
Eib: Wat 'n GEKONKELTE; door hol ik neet van.

LIEGEN

liegen

Anders as in 't Standaardnederlands is de ie in liegen lang, as in 't woord bier.

01 LIEGE(N): Gor, Harf, Alm, Wich, Vor,

○ *liege(n) 01*   ▲ *legen 02*

De verdeling liegen - legen is ok op andere kaartjes te zien: kiek op blz. 772 (verdriet/verdreet) en blz. 835 (liefde/leefde).

Gen, Voo, Meg, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Baa, Tol, Does, Ang, Gies, Lat, Wesv, Groes, Zev, Did, Zed, Sto || Anh, Emm.

- 02 LEGEN: Harf, Eef, Zut, War, Vor, Ruu, Loch, Lar, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win || Bat, Mar, Haak, Vre, Hei, Raes, Rhe, Boch.
- 03 JOKKEN: / Lar 1838 [GV-alm 181].

Loch: Legen, maor wiele zegt vake: leengn. [Ok: Harf || Bat].

Hen: A'j zeker wet dat wat 'n ander zeg, elaoen is, kö'j zeggen: "I-j liegt". I-j könt ok zeggen: "Is dat allemaole wel woor?". Dat klinkt heel anders!

Lich: I-j könt op de klompe anveulen dat ze leegt.

Eib: A'j woorheid te kort komt, ma'j legen. [Ok: Vars].

Eef: Onmundeg legen: alles wat lös en vast zit an mekare legen.

sHe 1982: Dat verhaal is gestonken en gelaoge "dat verhaal is totaal gelogen" [Telge 3, 143]. [STINKE].

Vars 1985: Lao'w dan zeggen dat e niet gelaogen het, mor dat e iets bezieden de woorheid was. Alles wat e ow verteld hef, is gestonken en gelaogen [Telge 6, 53/211].

Lich 1991: Der zit gin vaezelken woorheid in "dat zijn leugens" [Telge 8, 130]. [VAEZEL].

● *Liegen/legen (as)of:*

- 01 'T GEDRUKT STEET: Acht, Liem || Bat, Boch.
- 02 E 'T ZELF GELEUFT: Gor, Nee.

● *Liegen/legen dat e:*

- 01 'T ZELF/EIGES GELEUFT: Acht, Liem / Vars 1985 [Telge 6, 211] || Mar.
- 02 'M DEN DAMP UUT DEN KOP SLÖT: Bor.
- 03 BA(R)S(T): Gor, War, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Nee, Groen, Win, Hen, Wesv, Did, Sto / Pan 1988 [Telge 7, 15].
- 04 BERST: Zut.
- 05 ZWART ZUT/ZIET: Eef, Wesv, Zev.
- 06 SCHAEEL KIK: Gor, Vor.
- 07 SCHAEEL ZUT: / Win 1971 [Deunk 1, 131].
- 08 KNAPT: Alm, Win.
- 09 BEDT: Bre || Emm.

● *Liegen/legen dat 't:*

- 01 GEDRUKT STEET: Zut, Rek, Vars, Lat, Wesv.
- 02 EDRUKT STEET: Eib.
- 03 BARST: Gor, Rek, Aal, Zev.
- 04 ZO BARST: Meg.
- 05 'M BAOVEN DE KOP DAMPT: Gels, Win.
- 06 'M VAN DE KOP DAMPT: Aal.
- 07 'M BAOVEN DE PETTE DAMPT: Gels.
- 08 'M BOVVEN DE KOP ROOKT: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 131].
- 09 'M DE DAMP VAN DE RUGGE SLÖT: Bor.
- 10 'M ROKET BOVVEN DE KOP: / Win 1976 [Aessink 4, 10].

● *Legen dat:*

- 01 'M DEN DAMP VAN DE KOP OFSLÖT: Bel.
- 02 DEN DAMP DER AFSLÖG: Vor.

Wesv 1996: Liege da'j bas [Telge 11, 61].

● *Liegen/legen as:*

- 01 'T BARS(T): Eib, Groen, Doet, Ang.
- 02 BA(R)S(T): Zed, Sto.
- 03 E BARS: / Pan 1988 [Telge 7, 15].
- 04 NE BESSEMBINDER: Eib.

Hee lög dat 'm den damp van de kop ofslöt.

- 05 NE JÖDDE: Eib.
- 06 'N REIGER: Zel.
- 07 'N LUZEBOS: Gor.
- 08 'N RAVE: / Vars 1985 [Telge 6, 211].
- 09 DEN BESTEN: Haa.
- 10 'T WATER DEPE IS: / Eib 1981 [Weeink 1, 78].
|| ne advekaot: Boch.

● *Liege wo'j:*

- 01 BI-J STAOT: / Pan 1988 [Telge 7, 81].

Bel: Dén lug oew gaete in de zökke; at e fluit, lög e nog.

Ang: Hie kan nog harder liegen as 'n peerd kan lopen. [Ok: || Stlo, Hei, Rhe].

Gor: Hee kan liegen bie hoor en weer.

Win 1976: Hee lug ow de knuuste an de kop "hij liegt dat het gedrukt staat" [Aessink 4, 14].

Pan 1988: Loh mien ow de pink 's vule "gezegd tegen iemand die men van een leugen verdenkt" [Telge 7, 106]. [PINK; VULE].

Win 1971: "A'j opstoeft dan vleege i-j"; bekend antwoord van kinderen op de beschuldiging: "Dat leeg i-j!" [Deunk 1, 131].

Win 1976: Dat leeg i-j! A'j opstoeft dan vleege i-j! Staek den dommen in 't gat, dan vleege i-j nog ens zo hard! [Aessink 4, 49].

Vars 1985: Och man, dat kan hie ga niet wetten, dat het e zich uut den doem ezaogen. ZICH IETS UUT DEN DOEM ZOEGEN "iets verzinnen/liegen" [Telge 6, 421].

● *"Vaak liegen":*

- 01 AN DE EERSTE LEUGEN NEET EBARSTEN WAEZEN: / Win 1971 [Deunk 1, 136], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 147].

Eib veur 1973: Waske en leugens wordt altied meerder "als iemand één keer liegt, dan zal hij zich er vaker aan bezondigen; ook wasgoed stapelt zich snel op" [H. Odink 3, 253].

Win 1971: Vertel mi-j de zuvere waarheid en beleeg mi-j neet. Hee verlug ow waor i-j bi-jaot. BELEGEN, VERLEGEN "(iemand) voorliegen" [Deunk 1, 20/258].

Gen 1999: VEURLIEGEN "(iemand) voorliegen" [Telge 12, 169].

Pan 1988: Iemand BELIEGE "iemand voorliegen" [Telge 7, 16].

Vars 1985: Iemand 'n straole in den hals liegen "iemand iets voorliegen" [Telge 6, 340]. [STRAOLE; HALS].

● *Bezondere benamingen veur "geliege":*

- 01 GELEEGTE: Bor, Eib, Groen, Aal, Bre || Mar.
- 02 GELIEGTE: Vor, Vars, Hen.
- 03 LEGEN: Aal.
- 04 LEGERIEJE: Aal.
- 05 LEUGENBULERIEJE: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].

Win 1971: LÖGGEN, LÖGGENE "leugen" [Deunk 1, 136].

Groen: Dén legebart is an den eersten löggen ok neet ebarsten. [LÖGGEN; ok: Aal, Win].

LEUGENAAR

leugenaar

- 01 LEUGENAAR: Acht, Liem.
- 02 LEUGENAER: Zut.
- 03 LEUGENBEEST: Sil.
- 04 LEUGE(N)BAS(T): Vor, Hen.
- 05 LEUGENBUIJS: Hen / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 147].
- 06 LÖGGENBUIJS: Win.
- 07 LÖGGENBUUL: Win.
- 08 LEUGENBUUL: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 09 LÖGGENZAK: Aal.
- 10 LIEGEBEES(T): Wich, Zel, Doet, Wehl, Baa, Tol, Ang, Wesv, Groes, Did, Zed /

- sHe 1982 [Telge 3, 92], Vars 1985 [Telge 6, 211], Gen 1999 [Telge 12, 102].
- 11 LEGBEES(T): Ruu, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre.
  - 12 LEGEBUIS: Ruu, Loch, Bor, Haa / Win 1971 [Deunk 1, 131] || Vre.
  - 13 LIEGEBUIS: Harf.
  - 14 LEGERD: Nee, Lich, Win / Win 1971 [Deunk 1, 131].
  - 15 LIEGEBAS(T): Alm, Kep.
  - 16 LIEGEBASTERD: Wich.
  - 17 LEGEBART: Groen.
  - 18 LEGBRÖD: Gees, Gels.
  - 19 LEGETÖNNES: Win.
  - 20 LIEGEBUUL: Gor.
  - 21 LEGEBOK: Loch.
  - 22 LIEGBROK: / Wesv 1996 [Telge 11, 61].
  - 23 LEEGHANS: / Win 1971 [Deunk 1, 131].
  - 24 LEEGHANNES: / Win 1971 [Deunk 1, 131].
- || löggenbalg: Boch.

Groes: As dén leugenaar bi-j z'n eerste leuge gebarste was, dan was die nog gin jaor old geworden.

Bre: Dén legebeest hef gin gebrek an leugens.

Vor: Dén leugebast is an de eerste leugen ok neef ebarsten.

Zut 1999: En wat ropen ze noe op de Lange Brugge? Leugenaar! "gezegd als iemand een ongeloofwaardig verhaal verteld heeft. De Lange Brugge is de brug over de IJssel die Zutphen met de Hoven verbindt" [Schaars 2, 98].

Win: Ne LÖGGENTITTE is ne vrouwe dee nog al 's lug.

- 'n Kind wat lug, is 'n:

- 01 JOKKEBROK: Eef, Lar, Voo, Tol.

Voo: Kinder jokken; grote mensen liegen. [JOKKEN].

Eib veur 1973: 'k Zal oew 's luk in de ogen turen "gezegd als men vermoedt dat een kind niet de waarheid spreekt" [Telge 10, 130].

Gen 1999: Laot mien ow kleine pink 's vulen of i-j wel de woorheid zegt "gezegd als een oudere de indruk heeft dat een kind niet de waarheid spreekt" [Telge 12, 124]. [PINK; VULEN].

AOVERDRIEVEN

overdrijven

- 01 AOVER'DRIEVE(N): Acht, Liem || Bat, Mar, Haak.
  - 02 OVVER'DRIEVEN: Bel, Groen, Aal, Bre, Win || Vre, Stlo, Rhe, Boch.
  - 03 DEURSLAON: Eib, Lich.
  - 04 MET SPEK SCHIETEN: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 325].
  - 05 DIKKESPINNEN: Gels.
  - 06 SPREKKEN: Vor.
- || äöverdrieven: Anh, Emm.

Vor: Hee aoeverdrijf; hee sprek nogal.

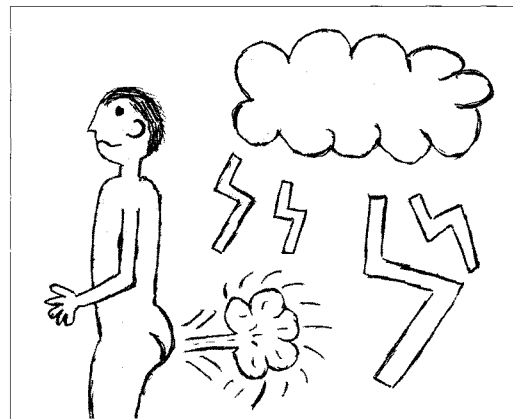
Voo: Thea zei: "Wi-j hemmen wel een kwartier in de iezege kelde in de ri-j staon wachten". "Dat velt wel met", zei Theo. "'t Was tien graden en wi-j wazzen binnen tien minuten an de beurt; i-j aoeverdrieff". Gekscherend nog wel 's: i-j drieff aoever.

Wich: lej aoeverdrieff; a'k de helfte geleuve, geleuve ik nog te völle.

Win 1971: 'n Spierken overdrevvene umme meer effect te gevvene "zegswijze" [Deunk 1, 169].

- A'j aoeverdrieff, maak ie:

- 01 VAN 'N MUG(GE) 'N OLIFANT: Gor, Ruu, Bel, Groes.
- 02 VAN 'N MOES 'N OLIFANT: / Vars 1985 [Telge 6, 298].
- 03 VAN 'N SCHEET 'N DONDRSLAG: Eef, Vor, Loch, Aal, Wehl, Groes, Sto / sHe 1982 [Telge 3, 32], Vars 1985 [Telge 6, 298].

Hee maakt van 'n scheet 'n donderslag.

- 04 VAN NE SCHEET NE KOO-DREET: / Lich 1991 [Telge 8, 66].
- 05 VAN NE DREET NE DONDRSLAG: Rek, Win / Win 1971 [Deunk 1, 48], Eib veur 1973 [H. Odink 3, 54].
- 06 VAN 'N DREET 'N DONDRSCHOER MAKEN: Gees.

Vars 1985: Hie zit zien eigen verhaaltjes an te dikken; ze wordt hoe langer hoe mooier. I-j mot ze niet broener bakken [Telge 6, 17/71]. [ANDIKKEN; BROEN; BAKKEN].

● *A'j aoverdriefft bu'j 'n:*

- 01 GROOTSPREKKER: Lar, Groen, Doet, Dre.
- 02 FANTAST: Zut, Nee, Meg, Does.
- 03 BLAOSPETER: Lich.
- 04 BLAOSBALG: Bor.
- 05 BLAOSMEISTER: Eib.
- 06 BLAOZERD: Bor.
- 07 SPREKKEBUUL: Rek.
- 08 POCHHANS: Gees.

Eib veur 1973: 'Ah, dat heerleke bos', sprak de vos en too verborg hee zik achter 'n maelenspier "zei-spreuk die iemand bespot die geweldig overdrijft" [H. Odink 3, 155].

BENAODEELD

gedupeerd

- 01 BENAODEELD: Alm, Sil, Sto || Haak.

Sil: Ze hebt Theo zien fiets gestaolen en doordeur is e zwoor benaodeeld.

● *Veur "de dupe zijn" bunt nog op-egeven:*

- 01 DE KLOS WAEZEN: Zut, Vor, Bre, Zel, Tol.
- 02 DE PINEUT WAEZEN: Zut, Meg, Kep.
- 03 DE SIGAAR WAEZEN: Zut, Meg.
- 04 DE PISANG WAEZEN: Zut, Meg.
- 05 DE KLOOTZAK BUN: / sHe 1982 [Telge 3, 79].
- 06 GESJOCHTE ZIN: Wesv.
- 07 ONDER DE MATTE EKOMMEN WEZEN: Win.
- 08 'T MOTTE(N) KÖNNE(N): / Eib 1981 [Weeink 1, 83], sHe 1982 [Telge 3, 83], Vars 1985 [Telge 6, 188].
- 09 'T MOTTEN LIENN: / Eib 1981 [Weeink 1, 85].

Zut: Ze hebben Theo zien fietse gestaolen. Noe is e mooi de klos/de pisang/de sigaar.

sHe 1982: Ik mot 't ok altied könne [Telge 3, 83].

● *In vriejer gebruik :*

- 01 ONTHAND WAEZEN: Gor, War, Vor, Bor, Groen, Aal, Win, Voo, Zel, Doet, Hen, Tol, Does, Gies, Wesv.
- 02 ZITTE(N) TE KIEKE(N) MET: Eef, Ruu, Loch, Groen, Win, Vars, Wesv.
- 03 IN DE MAGE ZITTEN MET: Ruu, Gels, Eib.
- 04 KOMMEN TE ZITTEN MET: Eib, Lich, Win.
- 05 ZITTEN MET: Win, Baa, Tol.
- 06 SLIM/LILLEK TE PASSE KOMMEN MET: Bre, Win, Hen.
- 07 VERLAEGEN ZITTEN MET: Eef, Bor, Nee, Bel, Aal || Bat.
- 08 BEHELPENSWARK WAEZEN: Rek.

Wesv: Ze hemme Theo de fiets gestaole en now is e vies onthand.

Win: Hee zit der lillek met te kieken/hee zit der lillek met/hee is der slim met te passe ekkommene.

Rek: 't Is slim behelpenswark vuur Theo dat ze 'm de fietse of-estollen hebt.

ONSCHULDEG

onschuldig

- 01 UNSCHULDEG: Gor, Harf, Alm, Eef, Ruu, Gels, Groen, Bre, Voo, Meg, Doet, Hen, Gies, Wesv, Zev, Zed || Bat, Anh, Emm.
- 02 UNSCHOLDEG: Bel.
- 03 ONNEUZEL: Gor, Eef, Ruu, Lar, Eib, Rek, Bel, Meg, Vars, Wehl, Hen, Baa || Haak.
- 04 ONNÖZZEL: Win.
- 05 GREUN: Gor, Alm, Eef, Zut, Ruu, Bor, Eib, Bel, Groen, Win || Bat.
- 06 GRÖSGREUN: Win.
- 07 GRUUN: Wich, Doet, Kep, Hen, Tol, Wesv, Groes, Zed / Pan 1988 [Telge 7, 45].
- 08 KINDERLEK: Vor, Aal, Meg, Ang, Lat.
- 09 NUCHTER: Vor, Zel, Does, Did.
- 10 ONWETTEND: Sil, Zel, Tol.
- 11 ON-EWETTEND: Nee.
- 12 KUKENACHTEG: Loch, Bel.
- 13 KUUKS: Rek.

14 SCHAOPACHTEG: Dre.

Vars: De dochter van Thea mag niet met jonges uitgaan; ze is völs te jong en nog zó onneuzel dat ze rösteg met elke jonge metgeet.

- “Onschuldig zijn”:

Acht 1874: Hie höldt zich lukes “hij doet of hij van de prins geen kwaad weet; zich van den domme houden” [Kobus 2, 556; ok: / Zel 1936 (Klokman 3, 77)].

Zel 1936: Holt oe maor niet zo lukes ... [Klokman 3, 75].

Pan 1988: VAN GOD NOCH ZOERE PAERE WETE “nergens iets van af weten en dus onschuldig zijn” [Telge 7, 43].

Gen 1999: VAN GOD NOCH ZOERE PEREN WETTEN “van niets (willen) weten” [Telge 12, 64].

Wesv 1996: VAN GOD GIN ZOERE PERE WETE “van niks weten” [Telge 11, 71].

sHe 1982: Örges gin schuld of deel an hebben “ergens part noch deel aan hebben” [Telge 3, 131]. [SCHULD; DEEL].

Acht-Tw 1948: Ik kan 't neet gebetteren “het is mijn schuld niet” [Wanink 1, 99]. [GEBETTEREN].

Zel: As oma 'n köpken kapot had laoten vallen, dan zei ze: “Ik kan 't ok niet helpen dat de tuten op blote vute loopt”, 't beteikent zo ongeveer: ik kan der ok niks an doen. Der kump bezuuk en de kamer is nog niet an kant: “ik kan 't ok niet helpen dat de tuten op blote vute loopt”.

Acht-Tw 1954: Ik kon 't neet helpen “het was mijn schuld niet” [Wanink 2]. [HELPEN].

Vor 1969: De beume laot de tekke hangen in 'n troosteloos gebaar; net of ze zeggen wilt: wiele könt 't ok neet helpen dat 't zo heite is [Schriewied 81].

- “Schuldig zijn”:

Vars 1985: Wie schuld het, mot schuiken “wie schuld heeft moet er voor opdraaien” [Telge 6, 308].

- “De schuld krijgen”:

Vars 1985: As 't fout gong, had ik 't evretten [Telge 6, 393]. [’T EVRETTEN HEMMEN].

Vars 1985: Dén keerl gif dan wel vreselek af

op 'n ander mor hie hef zelf ok botter op 't heuf “hij heeft zelf ook geen zuiver geweten” [Telge 6, 68]. [BOTTER; HEUFD].

- “De schuld geven”:

Aal 1966: NAOGEVVEN “beschuldigen” [Rots 2, 11].

Acht-Tw 1948: Dén deefstal wodn 'm naoegeven. NAOGEVVEN “de schuld geven” [Wanink 1, 148; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 236)].

- *A’j onschuldeg bunt, bu’j zo:*

01 GREUN AS GRÖS: Eef, Ruu, Bor, Groen || Mar.

02 GREUN AS GRES: Zut.

03 GRUUN AS GRES: Hen, Wesv, Groes.

- *Onschuldege kindere bunt:*

01 NOG *NEET* DREUG(E) ACHTER DE OREN WAEZE(N): Zut, Wich, Vor, Ruu, Bor, Gees, Groen, Kep, Baa, Did.

02 NOG IN DE NAOWEIDE MOTTEN: Bor.

- *'n “Onschuldig meisje” is 'n:*

01 SCHAOP: Loch, Eib, Dre, Hen.

02 KUKEN: War, Vor, Win.

03 SNOTTERBELLE: Loch.

04 GEBBELTJEN: Ruu.

05 SNEUZELKEN: Eib.

06 BLOOD: Eef.

- *'n “Onschuldig jongetje” is 'n:*

01 KALF: Dre, Hen.

02 SNOTTERKUKEN: Voo, Hen / Eib 1980 [Telge 1, 77].

03 GEBBELERD: Bel.

04 GREUNSNABEL: Ruu.

05 MELKMOEL: Kep.

06 NAFFELKUKEN: Loch.

07 BUUL: Vor.

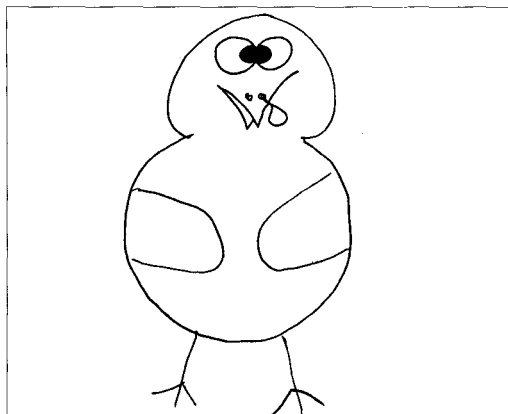
08 DROL: Lar.

Bel: Gebbelerd, mar wi-j zekt: gebbelat.

EERLEK ZEGGEN

bekennen, toegeven

01 EERLEK ZEGGE(N): Acht; Wesv || Bat, Mar.

'n Snotterkuken.

- 02 TOEGEVE(N): Gor, Eef, Vor, Gen, Voo, Meg, Sil, Dre, Ang, Wesv, Groes, Did, Zed.
 03 TOOGEVEN: War, Ruu, Loch, Bor, Gees, Nee, Eib, Rek, Lich || Mar.
 04 TOEGAEVE: Meg, Sto || Anh, Emm.
 05 TOOGEVVEN: Win || Vre, Raes, Rhe, Boch.
 06 BEKENNE(N): Gor, Vor, Lar, Gels, Bel, Doet, Wehl, Does, Gies, Groes, Zev, Zed.
 07 DEURSLAON: / sHe 1982 [Telge 3, 30].

Alm: Zeggen, maor wie zegt: zengn. [Ok: Ruu, Loch, Lar].

Kep: Ik zal ow eerlek zeggen da'k der niet meer an gedach heb da'j ok wollen kommen.

Eib veur 1973: Hee mot aover den boom "hij zal moeten toegeven" [H. Odink 3, 38]. [BOOM].

sHe 1982: Kom der maor met haruut, ik wet 't toch allang. ÖRGES MET HARUUT KOMME "iets toegeven" [Telge 3, 61].

Acht-Tw 1948: 't Hoge woord mos der oet "hij moest tenslotte bekennen" [Wanink 1, 113].

WEERKRIEGEN

wraak nemen op (iemand)

- 01 WEERKRIEGE(N): Bor, Rek, Bel, Aal, Win, Din, Gen, Vars, Wehl, Kep, Hen, sHe.
 02 WIERKRIEGEN: Gels.
 03 WEERUMME-KRIEGEN: Dre.
 04 TERUGKRIEGE: Sto, Her.
 05 TERUGGENEMME(N): Nee, Did.

- 06 TERUGNAEME: Ang, Lat.
 07 TERUGGE-PAKKEN: Aal.
 08 WEER IN DE GRAVEN STOTEN: Din.

Gels: Piet had Jan vuur völle geld op-elicht. Jan wol 'm doorumme wierkriegen.

Nee: Jan wol Piet teruggenemmen.

Din: Jan wol Piet ok weer in de graven stoten.

sHe 1982: Dat grapje zöwwwe 'm 's efkes in de kleeer naeje. IN DE KLEER NAEJE "(iets) wreken op (iemand)" [Telge 3, 103].

Vars 1985: Ze hadden 'm al 's 'n loer edreid, mor gisteren kreeg hie de kans um eur 'n hakke te zetten. Zo hef e zien vet weer-ehaald. ZIEN VET WEERHALEN "wraaknemen" [Telge 6, 302].

Acht-Tw 1948: 'k Hebbe effen liekegheid emaaft. LIEKEGHEID MAKEN "(schertsend gezegd) wraaknemen" [Wanink 1, 137].

Bor: Ik bun der hen ewes reventie halen. REVENTIE "genoegdoening, revanche".

MOTTEN BOETEN VEUR

moeten boeten voor (iets)

- 01 MOTTE(N) BOETE(N) VEUR: Alm, Sil, Zel, Doet, Hen, Gies, Zev, Zed.
 02 MOTTEN BOTEN VEUR: Gels, Nee.
 03 MOTTEN BLODEN/BLOONN VEUR: Eib, Rek || Vre, Boch.
 04 MOTTEN BLOENN VEUR: Hen.

Doet: Theo had te hard gerejen. Doorveur hef e motten boeten, want hee kreeg 'n bekeuring van f 300,-

Rek: Theo had te hard ejag en doorveur mos e bloonn, want hee mos f 300,- betalen.

● "Ergens voor moeten boeten":

- 01 'T MOTTEN BEZUREN: Aal, Bre, Win, Gen, Sil.
 02 'T MOTTEN ONTGELDE(N): Gor, Lar, Gels, Zev.
 03 'T MOTTEN BEKOPEN: Aal, Tol.
 04 'T MOTTEN KÖNNEN: / Win 1971 [Deunk 1, 119].
 05 DEN ZAK MOTTEN LAPPEN: / Acht 1895 [Telge 2, 78].

Gen: Theo had te hard gereien en dat hef e motten bezuren want hee kreeg 'n bekeuring

van f 300,-.

Acht 1895: Vandage mo'j den zak lappen "vandaag moet je er voor boeten" [Telge 2, 78].

- "Daar moet hij voor boeten":

- 01 DAT BRÖK 'M OP: Wich, Loch, Aal, Win, Vars, Dre, Sto || Mar.
- 02 DAT BREKT 'M OP: / Vars 1985 [Telge 6, 71].
- 03 DAT VRUS 'M OP DEN EMMER: Bor, Nee, Eib, Bel, Groen, Lich, Aal, Win, Sin / Lich 1991 [Telge 8, 36/139].
- 04 'T VRUS 'M OP DEN DEKKEL: Doet.
- 05 'T ZAL 'M DER NOG WEL 'S NAOR GAON: / Vars 1985 [Telge 6, 131].
- 06 DEN HAGEL ZAL DER NOG WEL 'S NAO SLAON: / Vars 1985 [Telge 6, 131].

Dre: Theo had te hard erejen en da's 'm zoer op-ebrokken want hie mos doorveur f 300,- betalen.

Aal: Theo had te hard eraene en dat is 'm lelek op den emmer evroorne, want hee mos f 300,- boete betalen.

- "Daar heeft hij voor moeten boeten":

- 01 DAT HEF/HET E (G)EWETTE(N)(E) (G)EWETE(N): Acht, Liem || Bat.
- 02 DAT IS 'M (GOOD) IN DE NÖZZE EVREVVENE: Win.
- 03 DOOR IS E MET TE PASSE EKOMMEN: Lar.

Gees: Theo had völs te hard ejag en dat hef e ewetten want hee mos 'n bekeuring van f 300,- betalen.

Groes: Theo had veuls te hard gereje en dat het ie gewette want hi-j moes doorveur f 300,- betale.

Lar: Hee mos f 300,- betalen; door is e heel arg met te passe ekommen.

- "Dat zal hem berouwen, dat breekt hem op":

- 01 DAT KULT 'M: / sHe 1982 [Telge 3, 88], Vars 1985 [Telge 6, 106], Pan 1988 [Telge 7, 76], Eib 1995 [Telge 10, 119], Gen 1999 [Telge 12, 98].
- 02 DAT VRUS 'M OP DEN EMMER: / Eib veur 1973 [H. Odink 3,64], Win 1971

[Deunk 1, 56], Vars 1985 [Telge 6, 106], Lich 1992 [Telge 8, 36/139].

- 03 DOOR RIDT E DE BOK MET: / Din 1927 [Archief 1, 45], Vars 1985 [Telge 6, 106/286], Eib 1995 [Telge 10, 35].
- 04 DAT BREKT 'M OP: / Vars 1985 [Telge 6, 253], Eib 1995 [Telge 10, 155].
- 05 DAT KNAPT 'M BI-J DE HAND AF: / Vars 1985 [Telge 6, 132].
- 06 DAT KNAPT 'M VEUR DE BOKSE AF: / Din 1971 [ADW 7, 2, 2].
- 07 DAT KNAPT 'M OP DEN DOEM: / Vars 1947 [Archief 3, 206].
- 08 DAT FLETST 'M: / Vars 1985 [Telge 6, 106].
- 09 DAT BAKT 'M AN DE PANNE: / Vars 1985 [Telge 6, 106].
- 10 DAT FOEPT 'M: / Vars 1985 [Telge 6, 108].
- 11 DAT GEET 'M STAON: / Vars 1985 [Telge 6, 111].
- 12 DAT KÄÖLT 'M: / Gen 1999 [Telge 12, 84].
- 13 DAT SLEET 'M VLAK: / Vars 1985 [Telge 6, 387].

Dre 1982: Ik fietsen 's 'n keer met zo één met en dén vertellen mien dat eur vader zowat onder 'n auto was gekomen. "Dat zou mijn vader haast kullen", zei ze. Wat is der now platter as kullen! [Lucassen 1, 7].

Dre 1982: I-j mossen ok nog goed uitkieken a'j wat van 'n ander zeien; anders ko'j nog 'n vieze piep roken [Lucassen 1, 42]. [N VIEZE PIEP ROKEN].

Acht-Tw 1954: DAOR ZAL OEW NOG NE LILLEKE PIERE OFGAON; 'T WIL OEW NOG PIEREN "dat zal anders uitkomen dan je gehoopt hebt" [Wanink 2].

sHe 1982: 't Had mien hos gekuld "het was bijna verkeerd met me afgelopen" [Telge 3, 88].

Vars 1985: Schande zo as i-j ow moeder behandelt; dat kon der ow nog wel 's nao gaon. 'T KON DER OW NOG WEL 'S NAO GAON "dat kon je nog wel eens opbreken" [Telge 6, 111].

Lar 1885: 'k Begon te begriepen dat dat mischien mien eigen schold was [Postmeter 1 39]. [SCHOLD].

Eib veur 1973: Wee schold hef, mot schuiken

“wie schuld heeft, moet boeten” [H. Odink 3, 210]. [SCHUIKEN].

sHe 1982: WOES, WEDERWOES “oog om oog, tand om tand” [Telge 3, 174; ok: / Pan 1988 (Telge 7, 155)].

Vars 1985: Hie wol 'm de gek anstekken, mor hie kreeg wel veur vijf stuver weerumme. Met de stat tussen de bene drop e af [Telge 6, 344]. [STUVER; WEERUMMEKRIEGEN].

3. GOEIE NAME, ERE, SLECHTE NAME

BEKEND

bekend

01 BEKEND: Acht, Liem || Bat, Mar, Boch, Anh, Emm.

02 VEURANSTAOND: Wich, Kep.

Baa: Minister-president Lubbers is 'n bekend manspersoon; Albert Schweitzer is één van de bekendste mensen uut de 20-sten eeuw.

Vor: Lubbers is 'n bekenden keerl.

Bel: Lubbers is 'n heel bekend emes.

● *De metwarkers geeft an dat 't woord 'beroemd' minder gebruikt wordt; 't is op-geeven veur:*

01 BEROEMD: Gor, Harf, Alm, Zut, Wich, Lar, Gees, Gels, Haa, Bel, Bre, Win, Gen, Sil, Zel, Wehl, Gies, Lat, Groes, Zev, Zed, Sto.

02 BERUUMD: Voo, Meg, Vars, Doet || Anh, Emm.

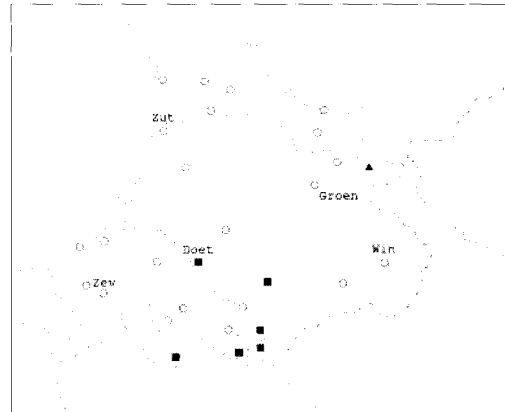
03 BEREUMD: Eib.

04 VEURNAAM: Loch, Eib.

05 KUNNEG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 133].

Zev: Lubbers is 'n heel bekend persoon; één van de beroemdste minse uut de 20-ste eeuw is Albert Schweitzer.

Eib 1943: Mienen olden vrend beheurn neet töt de groten op disse waald, dee zik ne name hebt emaaft as dichter en denker of op 't oorlogsveld beroemd bunt eworden. Aover zulke määge wordt nog lange nao-ekald [H. Odink 1, 55].

○ *beroemd 01*

■ *beruumd 02*

▲ *bereumd 03*

Dat 't Standaardnederlandse woord beroemd –hoowel 't gin 'echt' dialectwoord is– wel in onze streek veurkump, löt 't kaartjen zeen. Wat metwarkers langs de grenze met 't Rheinland hebt beruumd op-egeeven; be-reuimd is allene maor veur Eib op-eschreven.

IEVERZUCHTIG

ambitieuus, eierzuchtig

Gen 1999: Dén keerl is zó ieverzuchtig, dén redt 't wel. IEVERZUCHTIG “ambitieuus” [Telge 12, 79].

Win 1976: Zik met de borste op iets tooleggen “met veel ambitie werken” [Aessink 4, 35].

Acht 1882: EERDÄÖNEG “eerbewijzend” [Telge 2, 31].

KLIKKEN

klikken

01 KLIKKE(N): Acht, Liem || Bat.

02 VERKLIKKEN: Lich, Aal.

03 VERRAOJE(N): Zut, Ang, Wesv, Groes, Did || Emm.

04 VERRAONN: Loch, Eib, Hen.

05 BEBBELEN: Win.

|| verklappen: Boch.

sHe: “En now wi'k da'j stil bunt”, zei de meester. 'n Hötje ging 't goed, maor toen zei 'n maedje: “Meister, dén dut toch smiespele”. “Gi-j mot niet klikke”, zei de meester toen.

Zut: "Ie mot neet klikken/ie mot de boel neet verraajen", zei de meester.

Did: "Gi-j mot niet de zaak verraaje", zei de meester.

Ang: "I-j mot mekaar niet verraajen", zei de meester.

- 'n Kind wat klikt, is 'n:

klikspaon

01 KLIKSPAON: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 66].

02 KLIKSPAONE: Gor, Alm, Eef, Zut, War, Wich, Vor, Ruu, Eib, Groen, Lich || Bat.

03 KLIKKERD: Loch, Haa.
|| klapsnoete: Boch.

- Aover 'n klikspaon gaot de volgende versjes:

Groen: At der ene eklikt hadde, zonge wi-j:
Klikspaon, eiertraon,
Durf neet deur mien sträötjen te gaon,
't Hundjen zal ow bieten,
't Ketjen zal ow krabben,
't Haentjen zal ow pikken,
Dat kump van al ow klikken!

Vars:

Klikspaon, ollietraon,
Wög niet aover 't sträötjen te gaon,
't Hundjen zal ow bieten,
't Ketjen zal ow krabben
't Veugeltjen zal ow pikken
Dat kump van al ow klikken.

- Veural in 't tweede woord van de eerste regel zit wat variatie:

Hen: klikspaon, eierdaon.

Doet: klikspaon, olliedaon.

Kep: klikspaon, aoliebol.

Tol: klikspaon, wat he'j edaon.

Did: klikspaon, klikspaon; in plaats van "bab-belen" is 't: klappe.

KLETSEN

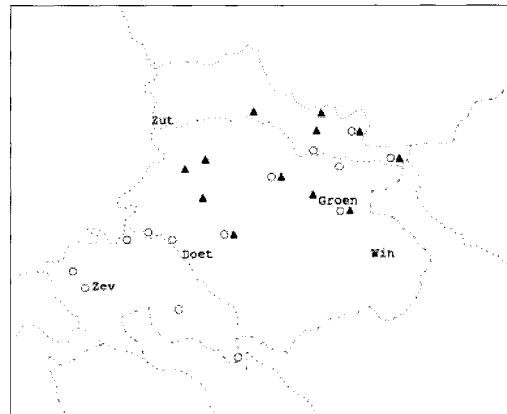
roddelen

01 KLETSE(N): Acht, Liem || Kle.

02 LULLE(N): Ruu, Bor, Haa, Nee, Rek, Groen, Meg, Zel, Kep, Dre, Ang, Dui, Groes, Zed.

03 LOLLEN: Wich, Vor, Ruu, Loch, Gees, Gels, Nee, Rek, Bel, Groen, Zel, Hen.

04 RODDELEN: Gor, Harf, Zut, Vor, Gels,

○ lulle(n) 02

▲ lollen 03

De negatieve klank dee lullen in 't Standaard-nederlands hef, hebt lullen en lollen in 't Achterhoeks en Liemers neet.

Bre, Vars, Zel, Doet, Hen || Bat.

05 KWAODSPRAEKEN: Zut, Meg.

06 KWAKE(N): Bel, Groes, Did || Boch.

07 RODJEN: Bel.

08 KLEPPEN: Eib.

09 RÄÖGELEN: Bel.

10 LILLEKE PRAOT DOON: Loch.

11 PRAOTEN: Eef, Ruu, Bor, Haa, Nee, Win.

12 STÄÖKE: / Pan 1988 [Telge 7, 133].

- Utdrukking veur "over iemand roddelen":

01 IEMAND DUR DE SCHUURZAK HAOLE: / Pan 1988 [Telge 7, 123].

Win 1971: Dee prätokes zölt wal wieter ereujd wezzen. REUJEN "om zich heen grijpen" [Deunk 1, 189].

Bor: Foj wat 'n kletsen/lullen/roddelen. Hol toch 's op met ow GEKLETSTE/GELULTE/GERODDELTE. Waes 's eerlek: he'j zitten praoten?

Vars 1985: Die deerne het dat vaste niet edaon; die wil gin kladde achter de konte hemmen (= wil niet dat der slechtheid van eur epraot wördt) [Telge 6, 173]. [KLADDE; KONTE].

- "Roddelaar":

- 01 KLETSMAJOOR: Gor, Eef, Vor, Ruu, Bor, Haa, Rek, Bre, Din, Vars, Zel, Hen, Baa, Ang, Lob / Vars 1985 [Telge 6, 176] || Bat.
- 02 KLETSMEIER: Ruu, Bor, Vars, Lat, Zev / Vars 1985 [Telge 6, 176].
- 03 KLETSHANNES: Meg, Sil.
- 04 KLETSKONT(E): Ruu / Vars 1985 [Telge 6, 176].
- 05 KLETSBRUUR: Meg.
- 06 KLETSWIEF: Pan.
- 07 OLDWIEF: Ruu, Eib, Groen, Dre, Does, Dui, Zed, Pan.
- 08 LOLLE: Vor, Ruu, Gees, Gels, Haa, Rek, Bel, Wesd, Baa.
- 09 LULLE: Haa, Nee.
- 10 LULZAK: Ang, Gies, Wesv, Lob.
- 11 LULLEMEIER: Gor, Eef, Nee, Groen, Lich, Kep, Did || Bat.
- 12 LULLEMAJOOR: Eef, Hen.
- 13 LULBARTJE: Did.
- 14 LOLLEBART: Groen, Baa.
- 15 LOLLEBREUR: Zel.
- 16 LULLEBREUR: Gor, Eib, Hen.
- 17 NIEJSBLAD: Vor, Tol.
- 18 KWAODSPRAEKER: Zev.
- 19 PRAEKEBUUL: Gels.
- 20 KWAKERD: Voo.
|| waswief: Boch.

Ruu: 'n Keerl dé n völle aover 'n ander pröt, is 'n grote lolle.

Tol: 'n Ni-jsblad vertelt veural as eerste ni-j-tjes; dat hoeft nog gin kwaodsprekken te waezen.

● "Roddelaarster":

- 01 KLETSWIEF: Vor, Ruu, Bor, Rek, Groen, Win, Din, Meg, Vars, Hen, Ang, Gies, Dui, Zev, Did, Zed, Sto, Pan.
- 02 KLETSKOUS(E): Gor, Eef, Lar, Gees, Haa, Groen, Aal, Bre, Din, Zel, Dre, Hen, Does || Bat.
- 03 KLETSTANTE: Ruu, Gels, Nee, Meg, Kep, Lat, Zed.
- 04 KLETSKONT(E): Gor, Groen, Lich, Aal, Win, Voo.
- 05 KLETSE: Eib, Groen, Aal, Bre, Vars.
- 06 KLETSDEUZE: Harf, Eef, Bor.
- 07 KLETSGAT: Eib, Win.
- 08 KLEPSCHUUT: Wesd.
- 09 (LOPEND) NIEJSBLAD: Gor, Harf, Gels, Rek, Zel, Doet, Zed.

- 10 RODDELKONT(E): Zut, Gees, Aal || Raes.
- 11 RODDELWIEF: Gor, Gels, Gen.
- 12 RODDELANTE: Ruu, Bel, Zed.
- 13 RODDELDEUZE: Bor.
- 14 RODDELE: Vars.
- 15 LOLLE: Vor, Nee, Wesd, Hen || Bat.
- 16 LOLLA: Eef, Vor, Ang.
- 17 KLETTERKONTE: Bel.
- 18 KLETTERTANTE: Eib.
- 19 KLEPPE: Eib.
- 20 VROUW-KLETS: Zed.
- 21 HANNE-KLETS: Zed.
- 22 KWAAKGRETE: Bel.
- 23 KLEPPEN-TRUU: Rek.
- 24 KLABETTER: Zev.
- 25 RODJEDEUZE: Bel.
|| kwaaktante: Boch.
|| kwatetriene: Bork.

Vars 1985: Kletskonten brengt ow woor ow de bene niet könt dragen "roddelaars kunnen zoveel slechts vertellen, je zou het zelf niet kunnen bedenken" [Telge 6, 38].

ANSTOOT GEVEN

aanstoot geven

- 01 ANSTOOT GEVEN: Gor, Alm, Vor, Nee, Zel, Doet, Hen, Does.
- 02 AANSTOOT GEVE(N): Ruu, Gels, Sil, Wehl, Sto.
- 03 ANSTÖTTE GEVEN: Rek, Bel.
- 04 ANSTÖT GEVEN: Voo.
- 05 ARGE(R)NIS(SE) GEVEN: Gor, Eib, Groen, Lich, Hen, Tol.
- 06 ERGENIS GEVEN: Sil.

Hen: Thea gaf anstoot/argernisse deurdat ze op de begraffenisse zo lachen en vrolek was.

Rek: Op de grove vermaken Thea zich good; ze lachen en was in ne goeie buje, mor ze gaf zo wal anstötte.

● 'n Keerl dé n anstoot gif, is 'n:

- 01 KAKKEDORES: Bel.
- 02 ZWANS: Vars.
- 03 GREUNEN: Lich.

● 'n Vrouwe dee anstoot gif, is 'n:

- 01 LAIKE: Bel.
- 02 LAAIE: Hen.

- 03 LEMKE: Lich.
04 DRELLE: Hen.

● *Kiek veur "aanstoot nemen, zich ergeren" onder: storen.*

ZWARTMAKEN

(iemand) belasteren

- 01 ZWARTMAKEN: Acht, Liem.
02 ZWERTMAKEN: Zut.
03 ZWORTMAKEN: Win.
04 KWAODSPREKKEN AOVER: Acht, Liem.
05 SLECH(T)MAKEN: Gor, Alm, Eef, Ruu, Lar, Nee, Aal, Meg, Zel, Dre, Tol, Ang || Bat, Mar, Rhe, Emm.
06 BEKLADDEN: Gor, Ruu, Eib, Aal, Bre, Tol.
07 BEKLADDEREN: Win.
08 BETICHTE(N): Harf, Haa, Vars, Did.
09 BESCHALKEN: Win.
10 BESCHALTEREN: Win.
11 BELULLE: Wesv.
12 BEKLETSEN: Vars.
13 BELASTEREN: Gor, Voo.
14 LASTERE(N): Eef, Groes.
15 RAGGELEN: Gees.
16 VERSCHANE BROKKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203].
17 VERSPRAEKEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 203].

Groes: Der is gin verschil tusse kwaodspreeke en lastere. [Ok: Eef, Meg].

Does: Theo zeej: "Dén keerl is niet te vertrouwen, veural niet met vrouwluu". "Door he'k nog nooit wat van gemorken", zeej Thea, "i-j mot 'm niet zo zwartmaken/i-j mot niet zo kwaod aover 'm spraecken".

Hen: As der ene 'n ander zwartmaakt, zeg i-j: "Hei, i-j mot 'n ander gin kladde an de konte metgeven". [KLADDE; KONTE].

Vars: I-j meugt dén keerl niet zo betichten en maken 'm zwart.

Acht 1895: IEMAND OETLUCHTEN "iemand in een minder gunstig daglicht stellen" [Telge 2, 92].

● *Uutdrukkingen veur "iemand belasteren":*

- 01 'N ANDER DEUR DE SCHUURZAK HALE: Wesv, Pan.

- 02 'N ANDER DEUR DE SCHOERZAK HALE: Sto.
03 'N ANDER DEUR DE STRONT HALE: Did.
04 'N ANDER AOVER DE HEKKELE HALEN: / Vars 1985 [Telge 6, 138].
05 'N ANDER 'N KLASDE AN DE KONTE METGEVEN: Hen.

Did: As iemand 'n ander betich, zeggij: "Gi-j mot 'm niet zo deur de stront hale.

Hen: As der ene 'n ander zwartmaakt, zeg i-j: "Hei, i-j mot 'n ander gin kladde an de konte metgeven".

Acht-Tw 1948: PRAEKEN, SCHANE BEKKEN, SCHANE BROKKEN "lasteren, kwaodspreeken" [Wanink 1, 164/172].

Eib veur 1973: Dee zelf völle schurf hebt, schobt zik 't meeste "zij, die veel kwaodspreeken, deugen zelf ook niet" [H. Odink 3, 211]. [SCHURF; ZIK SCHOB BEN].

Eib veur 1973: Iej wordt eer aoverrene duur ne mestkore as duur ne vigelante "gezegd om aan te geven dat welopgevoede mensen anderen niet beledigen" [H. Odink 3, 238]. [AOVERRIEDEN; MESTKORE; VIGELANTE].

Acht 1882: Klikspaon, Adriaon (of: Arriaon); Durf niet deur 't strätöjten gaon; 't Hundjen zal 'm bieten; De veugel 'm beschieten; De katte zal 'm krabben; Dat kump van al dat labben. LABBEN "kwaodspreeken" [Telge 2, 76].

● *"Laster":*

- 01 LASTERPRAOT: Gor, Eef, Bor, Vre, Wehl, Hen.
|| övvel: Boch.

● *'n Keerl dén 'n ander zwartmaakt, heet 'n kwaodspreeker/kwaodspreeker. 'n Vrouwe dee 'n ander zwartmaakt wordt 'n kwaodspreekster/kwaodspreekster of 'n kwaodspreeker [Nee, Hen] of kwaodspreeker [Zut] eneumd.*

● *'n Vrouwe dee (vake) 'n ander zwartmaakt, is 'n:*

- 01 KWAOTONGE: Win.
02 LABBE: / Acht 1882 [Telge 2, 76].

Acht-Tw 1948: KAEKELBAORD, SCHANE-BROK "lasteraar". ZWEDDERHEKSE "laster-tong" [Wanink 1, 119/172/220; ok: / N Acht 1902 (Heuvel IV, 12)].

SCHANDE

schande

- 01 SCHANDE: Acht; Wehl, Ang, Gies, Lat, Sto || Bat, Stlo, Hei, Rhe.
- 02 SCHAND: Meg, Wesv, Groes, Did, Zed || Anh, Emm.
- 03 SCHAAND: Pan, Lob.
- 04 SCHANE: Gels || Mar.
- 05 SKANDE: Bel.
- 06 SCHANEWEERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 172].
- 07 SCHANDAAL: Harf, Eib.
- 08 SKANDAAL: Groen.
|| schandwark: Boch.

Baa: 't Is schande; holt ow bek der aover!

Did: Wat 'n schand. Hol de moel!

Nee: Wat ne schande, foj toch!

Acht-Tw 1948: 't Is schaneweerd dat hee ziene kinder zo verwaarlost [Wanink 1, 172].

Bre: 't Is schandaleg; schaamt ow! [SCHANDALEG; ok: Hen, Tol].

Win 1981: Laveloos lig e daor vöör schandewaegen an de kante van de grinte. VÄÖR SCHANDEWAEGEN "tot schande (van iemand zelf, zijn familie, de gemeenschap) [Deunk 1, 200].

Hen 1984: Dat was 't besluit wat Hein nom too hi-j daor zon betjen veur schandewegens met zien anderhalve boksepiepe op huus an sjoksen [Geurtsen 1, 35]. [VEUR SCHANDEWEGGENS].

REJAAL

royaal

- 01 ROYAAL, RE'JAAL: Acht, Liem || Bat, Vre.
- 02 RI-JAAL: Eib, Win, Tol || Mar.
- 03 GUL: Acht, Liem || Bat, Emm.
- 04 GOEDGEEFS: War, Eib, Rek, Meg, Vars, Kep, Wesv, Zed.
- 05 GOODGEFS: Aal, Win.
- 06 GOODGEEFS: Nee.
- 07 GOEDGEVEREG: Vor, Zev.
- 08 VRIEGEVEG: Gor, Ruu, Aal.

09 VLOT: Vor, Gels, Bel, Wehl.

10 SCHEUTS: Gor.

11 SCHÖTS: Gen / Lich 1991 [Telge 8, 105], sHe 1993 [Telge 3, 203].

12 SCHÖTSEG: Lar.

13 SCHÖTTEG: Aal.

14 RIEF: Bel, Lich, Sto.

15 RIEVE: Eib, Aal, Hen / Acht-Tw 1954 [Wanink 2], Aal 1964 [Rots 1, 37], Vars 1985 [Telge 6, 287/420], Lich 1991 [Telge 8, 98].

16 RUUM: Harf.

17 WELDEREG: / Vars 1985 [Telge 6, 403].

18 GEVVEREG: / Win 1971 [Deunk 1, 74].

19 REI: / Acht 1882 [Telge 2, 105].

|| smiets: Boch.

|| spendabel: Boch.

Lich: Rief; met ne ie as in 't woord bier. [Ok: Bel, Sto].

Bel: Thea is ne rejale vrouwe; zee kan good wat missen. Maor as Thea rief is, zeg i-j al gauw: ze hef 'n gat in de hand.

Haa: Theo is 'n rejale keerl; hee zit neet vaste an 't geld.

Tol: A'j te ri-jaal bunt, he'j 'n gat in de hand.

Wesv: Thea is 'n gul wief; zi-j gif alles weg.

Vor: Theo is 'n vlotten keerl; hee zit neet vaste an 't geld.

Harf: Theo is 'n keerl dee ruum is.

Acht 1895: Hee dronk goed veur "ik heb het er royaal gehad" [Telge 2, 141]. [VEURDRINKEN].

• Utdrukkingen veur "royaal (kunnen) zijn":

- 01 SCHÖTS WAEZE(N): / Zed 1981 [Lukkezen 1, 1], Vars 1985 [Telge 6, 306].
- 02 ZIK DUURDOON: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 91].
- 03 DE OORNE WIED VAN DE KOP HEBBEN ZITTEN: / Aal 1969 [Brusse-Koskamp 1, 2].
- 04 DE BESSEM OETSTEKKEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 28].
- 05 DE KÖE DIEP IN DE SPURRIE JAGE: / Zed 1981 [Lukkezen 1, 2].
- 06 VAN DE PROEM KÖNNE SPI-JE: / sHe 1982 [Telge 3, 120].
- 07 VAN DE PRUIM KÖNNEN SPI-JEN: / Vars 1985 [Telge 6, 278].
- 08 VAN DE PRUUM KÖNNEN SPIEJEN: / Zel 1936 [Klokman 3, 73].

Hee kan 'n vere van de lippe blaozen.

- 09 'N VERE VAN DE LIPPE KÖNNEN
BLAOZEN: / Vars 1985 [Telge 6, 278].
10 NIET VAN DE KRIMP WAEZEN: / Vars
1985 [Telge 6, 197].

Acht-Tw 1948: Der is niks gen krimp "het gaat er royaal toe" [Wanink 1, 131].

Eib veur 1973: 't Is of der ne deef bie is ewes "gezegd als er zeer royaal met iets omgesprongen is" [H. Odink 3, 47]. [DEEF].

Eib veur 1973: A'j ne grote konte hebt, mo'j ok ne grote bokse hebben "wie erg royaal wil doen, moet veel geld hebben" [H. Odink 3, 132]. [KONTE; BOKSE].

- *Utdrukkingen veur "royaal leven":
op grote voet leven*

- 01 DER MET DE BREEBIELE OP IN HOU-
WEN: / Win 1971 [Deunk 1, 24].
02 'T ZAEL HOGE HEBBEN HANGEN: /
Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
03 UUT DE GROTE KONT POEPE: / Wesv
1996 [Telge 11, 57].

Gen 1999: 'T IS DER PENNEKE VET "ze leven er royaal" [Telge 12, 168].

Eib 1980: Waor de vrouwe laeft op groten voot, daar löp de man op enen poot [Telge 1, 45]. [VOOT; POOT].

Liem 1845: Men at niet aoverschaovig, nee, maor beheurlek; men hield licht altied nog wat aoverig [GV-alm 176]. [AOVERSCHAOVIG "overdadig"].

Eib veur 1973: Wiej mot 'm den haver hoger leggen "we moeten minder royaal zijn voor hem; als een paard te veel haver krijgt, wordt het te darterl" [H. Odink 3, 91]. [HAVER].

Gen 1999: Wi-j motten de ruuf hoger hangen anders redden wi-j 't niet [Telge 12, 135]. [RUUF].

- *Utdrukkingen veur "te royaal zijn":*

- 01 DE POLSSTOK TE KORT HEBBEN: /
Vars 1985 [Telge 6, 272].
02 DE PLOEG TE DIEPE ESTÖKT HEB-
BEN: / Vars 1985 [Telge 6, 268].
03 DE KOE TE WIED IN DE SPÖRRIE
SLAON: / Vars 1985 [Telge 6, 184/329].

Acht-Tw 1948: IN DE BOTTER HÄÖKEN "te royaal boter gebruiken" [Wanink 1, 111].

Win: As der ene te ri-jaal is, zeg i-j wal: daar kon den hagel nog wal 's naor slaon.

Eib veur 1973: Te völle melk van ene koo "gezegd als iemand te royaal is". At de motte den zomp ummesmit, mot de keuntjes 't lienn "als een moeder te royaal is, worden de kinderen daar de dupe van" [H. Odink 3, 158/166]. [MELK; KOO; MOTTE; ZOMP; UMME-SMIETEN; KEUN: LIENN].

Vars 1985: 't Geet eur as de maaien: ze valt van welde uut 't spek en ze könt der van armoed niet weer in kommen (= ze laeft te weldereg) [Telge 6, 219]. [MADE; SPEK].

Vars 1985: "I-j mot ow niet uutkleiden veur-a'j nao bedde gaot", wil zeggen da'j niet alle bezittingen weg mot geven veurda'j doodgaot, want dan kom i-j zelf in de naregheid [Telge 6, 363].

HEBBEREG

hebzuchtig, inhalig

- 01 HEBBEREG/HEBBERIG: Acht, Liem /
sHe 1982 [Telge 3, 61] || Bat, Anh.
02 INHALEG: Zut, Loch, Bor, Eib, Lich, Win,
Vars, Kep, Baa || Vre.
03 SCHRAPEREG: Vor, Nee, Eib, Bre, Meg.
04 BEGEERLEK: Nee, Bel / Vars 1985 [Tel-
ge 6, 40].
05 BESCHEERLEK: / Vars 1985 [Telge 6,
47].
06 SCHEREG: / Eib 1980 [Telge 1, 72].
07 GIDZEG: / Acht 1882 [Telge 2, 41].
08 GIDDEG: / Acht 1895 [Telge 2, 41].
09 HEBS: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 108].

- Win 1971 [Deunk 1, 86].
 10 HEBBEREG: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 108],
 || hebbend: Boch.

Zel: Doe niet zo hebbereg; wat minder kan ok wel.

Win: Tegen ene wel hebbereg is, zeg i-j: "Wes niet zo naor ow too".

Zed: Doe niet zo hebberig; bi-j ow geet 't alleen maor um de HEB-HEB.

Gen 1999: Trek boer, 't is 'n maolekalf "spot-tend gezegd tegen een hebberig persoon; omdat een vrouwelijk kalf meer waard is dan een stierkalf, is het een boer er veel aan gelegen als een koe een vrouwelijk kalf werpt" [Telge 12, 106].

Eib veur 1973: 'Een ei is een ei', zei de köster en too namp e een ganzenei "zei-spreuk waarin de hebzucht van een koster gehekeld wordt" [H. Odink 3, 137].

- "Hebzuchtig iemand":

Acht-Tw 1948: GRIEPSPAON "begerig persoon" [Wanink 1, 104; ok: / Win 1971 (Deunk 1, 80)].

Aal 1966: NE HEBBENDEN GEK "hebzuchtig iemand" [Rots 2, 29].

Win 1971: PINZUWWEL, ZUWWEL "hebzuchtig mens" [Deunk 1, 174/288].

ZUNEG

zuinig

- 01 ZUNEG/ZUNIG: Acht, Liem || Bat, Emm.
 02 ZEUNEG: Gels, Win / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 268] || Mar, Vre.
 03 KNIEPEREG/KNIEPERIG: Acht, Liem / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 125], Eib 1980 [Telge 1, 41], Pan 1988 [Telge 7, 69], Gen 1999 [Telge 12, 92] || Bat, Vre.
 04 PINNEG/PINNIG: Eef, Zut, Bor, Bre, Win, Did, Zed, Sto / Win 1971 [Deunk 1, 174], Pan 1988 [Telge 7, 106], Wesv 1996 [Telge 11, 72].
 05 ZEIKEREG/ZEIKERIG: Gen, Voo, Ang, Gies, Lat, Wesv, Groes, Did, Zed.
 06 GEDAON: Ruu, Lar, Bor, Gees, Gels, Nee, Eib, Groen || Mar.
 07 KRINTERIG: Wesv, Did / Vars 1985 [Telge 6, 197], Pan 1988 [Telge 7, 75].
 08 KRENTEREG: Vor, Gees, Zed.
 09 SCHEREG: / Lich 1991 [Telge 8, 103].

- 10 SCHEBBEG: / Vars 1985 [Telge 6, 298].
 11 PRIETSEREG: / Acht 1895 [Telge 2, 102].

|| kniepeg: Hei, Raes.

|| spoorzaam: Boch.

Sto: Pinnig is arger as zunig.

Hen: Zuneg is wat minder scherp as knieperereg. Ze is zo knieperereg dat ze brekt.

Eib: Thea zal nooit 's trakteern; door is ze vols te zuneg/knieperereg/gedaon veur.

Groen: Thea is toch zo op 't geld gedaone.

Did: Thea is zó zeikerig; ze draajt 'n dubbeltje wel tien keer um veurdat ze 'm zal uitgeve.

Kep: Thea is zó knieperereg; die lut zich veur 'n dubbeltje 'n gat in de knie boren.

Gen: Theo 'n schötse keerl?! Hie is zo zeikerereg as wat!

Eef: Der bunt mensen dee mot 't zunegjes an doon; dee könt 't neet breed laoten hangen.

Wich: Hee is zó zuneg, hee vret zien eigen stront. [Ok: Vor, Bor, Nee, Bel, Ang, Her]. [VRETTEN; STRONT].

- "Zuinig zijn":

- 01 KNIEPE: / Pan 1988 [Telge 7, 69].
 02 DEN DOMMEN DER OP HOLLEN: / Win 1976 [Aessink 4, 66].
 03 NIKS AN DE PANNE LAOTEN BRANDEN: / Eib 1985 [Brens 2, 33].
 04 OP DE CENTEN ZUN: / Gen 1999 [Telge 12, 40].

Eef: Dunne plekskes sniejen ie 't behold van de wors.

Nee: Um an te geven da'j zuneg mot waenn, zeien ze wah: "Krummels is ok brood".

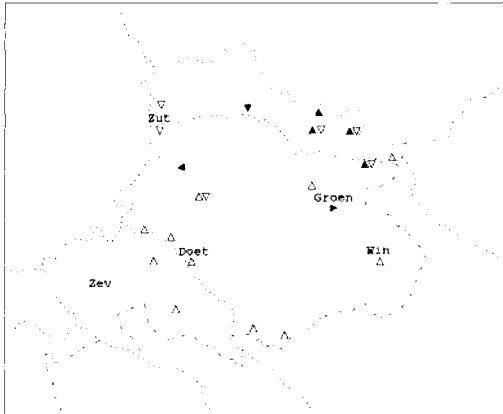
Acht-Tw 1948: 't Is schraanseln um an de kost te kommen. SCHRAANSELEN, SCHRABBELEN "ploeteren en zuinig zijn" [Wanink 1, 176].

- "Heel erg zuinig":

- 01 ZO ZUNEG AS 'N BRAND: / Hen 1991 [Pöste 1, 23].

- Utdrukkingen veur "erg zuinig zijn":

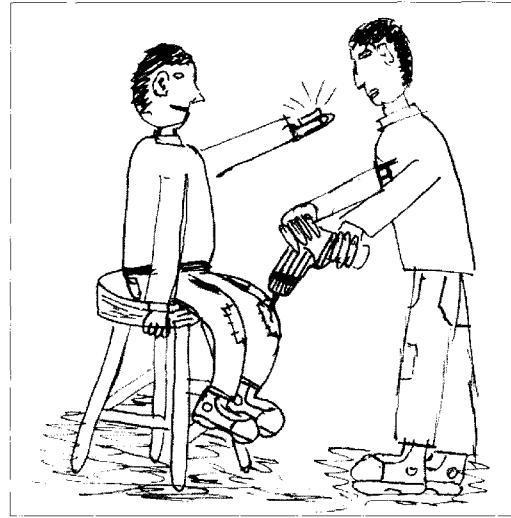
- 01 ZICH VEUR 'N DUBBELTJE(N) 'N GAT IN 'T/DE KNEE LAOTE(N) BORE(N):

- △ zich veur 'n dubbeltje(n)... 01- 02
- ▲ zich vuur 'n dubbeltjen... 03
- ▽ zich veur 'n dubbeltjen... 04
- ▼ zich veur 'n kwartjen... 05
- zich veur 'n dubbeltjen... 06
- ◄ zich veur 'n dubbeltjen...07

Veural in den Acht bunt zegswiezen veur "erg zuinig zijn" woorin 'n muntstuk 'n rolle spölt bekend. In één plaats geet 't neet um 'n dubbeltjen maor um 'n kwartjen: Lochem.

- Rek, Bel, Bre, Win, Din, Voo, Meg, Doet, Wehl, Kep, Dre, Hen, Zed, Sto / Vars 1985 [Telge 6, 95], Pan 1988 [Telge 7, 32], Wesv 1996 [Telge 11, 56].
- 02 ZICH VEUR 'N DUBBELTJE 'N GAT DEUR 'T KNI-J LAOTE BORE: Zed.
- 03 ZICH VUUR 'N DUBBELTJEN DEUR 'T KNEE LAOTEN BOREN: Gees, Gels, Nee, Eib.
- 04 ZICH VEUR 'N DUBBELTJEN 'N BONESTAAK OP ZIEN KOP LAOTEN ANPUNTEN: Eef, Zut, Gees, Nee, Eib, Hen.
- 05 ZICH VEUR 'N KWARTJEN 'N BONENSTOK OP DE KOP LAOTEN ANPUNTEN: Loch.
- 06 ZICH VEUR 'N DUBBELTJEN DEUR DE NEUZE LAOTEN BOREN: Groen.
- 07 ZICH VEUR 'N DUBBELTJEN 'N GAT IN DE BOEK LAOTEN BOREN: Wich.
- 08 ZICH NE TUURSTAKE OP DE KOP LAOTEN ANSPITSEN: / Aal 1964 [Rots 1, 58].
- 09 DE PIEREN IN EGYPTE KÖNNEN HEUREN BLEKKEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 188].
- 10 DE PIEREN IN EGYPTE KÖNNEN HEUREN HOOSTEN: Win.
- 11 DE PIERE(N) IN DE GROND KÖNNE(N)

Hee löt zich veur 'n dubbeltjen 'n gat in 't knee boren.

HEURE(N) HOESTE(N): Din, Ulf, Wesv / Vars 1882 [Telge 4, 54], Aal 1969 [Brusse-Koskamp 1, 2], Vars 1985 [Telge 6, 146].

- 12 ZICH DEN NAFFEL OET 'T LIEF KNIEPEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 169].
- 13 ZICH DE NAFFEL UUT DE BOEK KNIEPEN: / Vars 1985 [Telge 6, 181/235].
- 14 ZICH DEN NAFFEL UUT 'T LIEF KRABBEN: Bor.
- 15 DEN DOEM DER NOGAL OPHOLDEN: / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 51].
- 16 RIES AETEN MET 'N STOPNAOLDE: Gor.
- 17 OP DE(N) PENNINK WAEZEN: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 159], Vars 1985 [Telge 6, 261].
- 18 OP DEN DUIT WAEZEN: / Vars 1917 [Döker 1, 9].

Zed: Zi-j is zó'n pinnige zeikerd; zi-j lut zich veur 'n dubbeltje nog 'n gat in 't kni-j bore.

Ruu: Da's door ok wostepinnen en suke-reinat, zeg ie as de leu der slim kniepereg bunt.

Eib veur 1973: Biebelvaste, duitenvaste "wie bijbelvast is, zit op zijn geld". Potschrapers komt neet in den hemel "te zuinig zijn is een slechte eigenschap". lej mot zeuneg waenn en 't geld verzoepen "spottend gezegd als

iemand in bepaalde opzichten zuinig is maar soms erg royaal leeft". 't Dikke kost 't meeste geld, zae de vrouwe en too got ze 't onderste oet de smodde in 't kummeken "zei-spreuk die verkeerde zuinigheid hekelt" [H. Odink 3, 30/193/268/50]. [BIEBELVASTE; DUITENVASTE; POTSCHRAPER; ok: / Vars 1985 (Telge 6, 274); HEMEL: DIKKE; SMODDE; KUMMEKEN].

Acht-Tw 1948: lej könt better nen roestegen naegel oet nen ekenpost trekken as da'j geld van 'm löskriegt [Wanink 1, 146].

- "Zuinig" in positieve zin:

01 OPPASSEND: Gels, Rek, Hen.

Gels: Thea is 'n oppassende vrouwe; zee gooit 't geld neet aover de balken.

- 'n Zunege man of vrouwe wordt algemeen 'n KNIEPERD of 'n (ZUNEGE) PIN(NE) eneumd.

Bel: Dat bunt 'n paar kniepas, dee past good bi-j mekare!

Bor: Van 'n knieperd zeg ie: "Hee knip zich den naffel uut".

- 'n Zunege keert is 'n:

- 01 PIENEKÖTTEL: Bor, Nee, Eib, Aal, Gen, Meg, Wesd, Doet, Ang / Win 1971 [Deunk 1, 173], Eib 1980 [Telge 1, 62] || Bat.
- 02 ZEIKERD: Voo, Sil, Ang, Gies, Wesv, Groes, Zev, Did, Lob || Emm.
- 03 KNIÉPKUL: Harf, Loch, Lar, Bor.
- 04 KNIÉPKONTE: Bor, Nee.
- 05 KNIÉPSTUVER: Gor.
- 06 KONTEKNIÉPERD: Zed.
- 07 KRINTEWAEGER: Vars, Wesv 1996 [Telge 11, 58].
- 08 KRINTEVAEGER: / Vars 1985 [Telge 6, 197].
- 09 KRINTEKAKKER: / Vars 1985 [Telge 6, 197], Pan 1988 [Telge 7, 75].
- 10 KRINTEKAKKERD: / Wesv 1996 [Telge 11, 58].
- 11 PIDDEKERD: Vars.
- 12 PINZUWVEL: Bel, Win / Win 1971 [Deunk 1, 174], Vars 1985 [Telge 6, 263].
- 13 PINNEBUUL: Gels.
- 14 PINNEKERD: Aal / Win 1971 [Deunk 1, 174].
- 15 PINNEK: / Zel 1936 [Klokman 3, 66].

16 ANGEWOSSENE: / Win 1971 [Deunk 1, 9].

Lob: Van 'n zunege zeikerd wordt gezeid: 't is as met de noteboom, a'j der wat van hemme wilt, mo'j der met de knuppel aon!

- 'n Zunege vrouwe is 'n:

01 KNIÉPKONTE: Eib, Bel, Lich, Aal, Sil, Wesd / Eib veur 1973 [H. Odink 3, 130].

02 ZUNIGE KRINT: Wesv.

03 PINNIGE ZEIKERD: Zed.

Zed: Zi-j is zó'n pinnige zeikerd; zi-j lut zich veur 'n dubbeltje nog 'n gat deur 't kni-j bore.

KNIÉPEREG

gierig

- 01 KNIÉPEREG, KNIÉPERIG: Acht, Liem / Acht 1895 [Telge 2, 68], Ruu 1930 [Zwart 3, 237], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 125], Aal 1966 [Rots 2, 9], Eib 1980 [Telge 1, 41], Vars 1985 [Telge 6, 181], Pan 1988 [Telge 7, 69] || Emm.
- 02 KNIÉPS: / Acht 1895 [Telge 2, 68].
- 03 GIÉREG, GIÉRIG: Zut, Vor, Ruu, Loch, Rek, Bel, Groen, Bre, Win, Sil, Zel, Doet, Wehl, Hen, Tol, Groes, Zev.
- 04 GIÉR: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103].
- 05 ZUNEG: Gees, Aal, Bre, Does, Zev.
- 06 PINNEG: Eib, Bre, Win, sHe / Win 1971 [Deunk 1, 174].
- 07 PINNÉREG: Haa, sHe.
- 08 GIÉZEG: Lich, Gen, Meg || Anh.
- 09 GIÉZEG: / No Acht 1835 [Telge 4, 18], Acht 1882 [Telge 2, 41], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 103].
- 10 GIÉDEG: / Acht 1895 [Telge 2, 41].
- 11 SCHRAPEREG: Gor, Rek.
- 12 KNIÉPZUNEG: Zel.
- 13 KNIÉSTEREG: Hen / Vars 1917 [Döker 1, 71].
- 14 VREKKEG: Vars, Wesv.
- 15 VREKKEREG: Vars.
- 16 BÉNAUWD: Gels.
- 17 PIÉNLEK: / Acht 1895 [Telge 2, 98], Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 18 GÉDAON(E): / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 99], Eib 1980 [Telge 1, 25].
- 19 ZEIKEREG: / Pan 1988 [Telge 7, 157].
- 20 KRINTEG: / sHe 1993 [Telge 3, 199].
|| wies: Boch.

Groes: Gierig; duk met 'n lange ie as in 't woord bier.

Zev: Geleuf maor niet da'j geld van 'm kunt kriege; door is hi-j veuls te gierig veur.

Zut: Hee is zó gierig; iej meugt 'm wel 'n bonestok op de kop anpunten en dan ma'j nog drie keer mislaan. [BONESTOK; KOP].

Win: Hee is zó knieperig, hee löt zich veur 'n dubbelken deur 't knee boren; hee is zó pinneg, hee kan de pieren in de Egypte heuren hoosten.

Bre: Hee is zó pinneg, hee hef last van geld-zucht. [GELDZUCHT].

Gor: Hee zit zo vaste op zien centen as 'n kippe / 'n klokke op 't nös.

Vor: A'j van 'm geld mot hebben, mag iej wel 'n knieptange metbrengen a'j der wat onder hen wilt hebben.

Aal: Hee zit bovvenop zien geld; der geet 'm ne piere af at e geld uutgevven mot.

Wesv: Hi-j zit op de cente as de duvel op de ziel.

Gen 1999: At dén kääjendrieter 'n gulden betalen mot, dan geet 'm al 'n pier af "gezegd als een duitendief geld moet betalen" [Telge 12, 123].

● "Gierig zijn":

Acht-Tw 1948: Hee kan niks missen "hij is gierig". KNIEPEN "gierig zijn" [Wanink 1, 143/125]. [MISSEN].

Wesd 1939: Zo gierig as 'n pedde "heel erg gierig" [Vr A'dam 7, 10].

● "Heel erg gierig zijn":

sHe 1982: De piere in de grond heure hoeste "heel erg gierig zijn" [Telge 3, 65]. [PIER; GROND; HEURE; HOESTE].

Pan 1988: TEGE DE GUUSTE KOE OP-GEVE "zeer gierig zijn" [Telge 7, 45].

Win 1976: ZIK VEUR 'N KWARTJEN 'N GAT IN DE KNEE LAOTEN BOREN "erg op de centen zijn" [Aessink 4, 61].

Eef: Neet allene van 'n slim zunege keerl wordt wal ezegd dat e zich veur 'n dubbeltjen 'n bonestaak op zien kop löt anspitsen, maor ok wal van 'n keerl dén slim knieperig is.

● Veur 'n "vrek, gierigaard" bunt de volgende namen op-egeven:

- 01 SCHRAPERD: Eef, Vor, Rek, Lich, Tol, Wesv.
- 02 KRINTE(N)KAKKER: Vars, Wesv.
- 03 GEITSHALS: Vars / Vars 1985 [Telge 6, 115] || Stlo, Emm.
- 04 SMACH: Zel.
- 05 KNIESTERD: Hen.
- 06 KNIUPERD: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 126], Aal 1964 [Rots 1, 22].
- 07 (GIEREGE) PINNE: / Zel 1909 [Drie m bl 1, 58], Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 161], Aal 1964 [Rots 1, 33], Win 1971 [Deunk 1, 174], Vars 1985 [Telge 6, 265].
- 08 PINNEKERD: / Win 1971 [Deunk 1, 174].
- 09 PIENEKÖTTEL: / Win 1971 [Deunk 1, 173], Vars 1985 [Telge 6, 263].
- 10 KAOJEDRIETER: / sHe 1982 [Telge 3, 74].
- 11 KÄÖJENDRIETER: / Gen 1999 [Telg 12, 84].
- 12 GROBBE: / No Acht 1835 [Telge 4, 18].
- 13 GITZE: / No Acht 1835 [Telge 4, 18].
- 14 SCHROKKER: / IJsselstreek ca 1890 [Telge 4, 82].
- 15 HEBBERD: / Vars 1985 [Telge 6, 137].
- 16 PIEREHOESTER: / Pan 1988 [Telge 7, 105].
- 17 PINZUWWEL: / Win 1971 [Deunk 1, 174], Vars 1985 [Telge 6, 265].
- 18 PINGSIEUWING: / Acht-Tw 1954 [Wanink 2].
- 19 (GIEREGE) PREIE: / Acht-Tw 1948 [Wanink 1, 164].
- 20 ZEIKSTENGEL: / Eib 1980 [Telge 1, 100].
- 21 VREK: / Vars 1985 [Telge 6, 393].
- 22 GELDDUVEL: / Gen 1999 [Telge 12, 60].
- 23 PEIZERIK: / Gen 1999 [Telge 12, 122].
|| wiezepinne: Boch.

Groen: Ene, wel knieperig is, hef piene an den duit.

Acht-Tw 1954: Daor baoven in den hemmel, daor haenk 'n pötjen met zommel, daor haenk 'n pötjen met pierenkroed, daor kik den gieregen duvel oet "spotliedje op een gierigaard" [Wanink 2].

Hiernaof volgt twee registers:

**Register van Achterhoekse en Liemerse woorden
uut De mens-D blz. 1056 - 1098**

**Register van Standaardnederlandse woorden uit De
mens-D blz.1099 - 1108**

REGISTER VAN ACHTERHOEKSE EN LIEMERSE WOORDEN UUT “DE MENS-D”

In dit register bunt allene dee woorden op-enommen dee in hoofdletters eschreven staot.

Het teken ¶ steet in dit register neet veur de paginanummers.

Het register is emaaht deur W. van Keulen.

A

- aaie(n)* 888
aal 951
aalbantereg 712
aandringe 914
aangaeve 827
aangaever 829
aangebrand 854
aangedaon 775
aangemaeten 960
aangespraoke 855
aanhitse 897
aanholle 914
aankieke 1005
aankriege 960
aankundige 739
aanlieve(n) 772
aanlope 862
aanmaete 739
aanmake(n) 790,983,984
aanmaotige 824
aanmarking 1005
aanneme 727
aanpunten 1021
aanstelle(n) 899
aansteller 708,900
aanstellereg 899
aanstelster 900
aanstoot 1047
aanstrenging 968
aantrekke(n) 755,782, 827
aanvange 975
aanwendsel 934
aanwensel 934
aap 758,790,819,822, 823,826, 867,870, 882, 934,1013,1015
aa(r)d 707,770,1010
aardeg 705
a(ar)deg 705,771,788, 830,831, 833,849, 984
a(ar)degen 706,710
aardeghaed 756
aardegheid 770
aarden 899
aardig 785
a(ar)zele(n) 908
abbegunsteg 846
abegoons 847
absternaotheid 863
ach(t) 742,743,782,848
achter 809
achteran 717,914,953
achteraovertrekken 1033
achterbaks 1028
achterbaksen 1031,1035
achterbene 922
achterbokse 924
achterdocht 842
achterdochteg 842
achterdöchteg 842
achterdoems 841
achterduums 841
achtere(n) 760,808,953, 987
achterend(e) 701,732, 945
achterholds 1035
achterin 839
achterlek 698,703,704, 708
achterovver 807
achteruutsmieten 985
achterwaege 927
achterweers 764
adammen 963
adeg 697,741,789,833, 964
adegheid 971
adegheidje 786
aek 1033
aeksteren 893,895
aemp 816,856
aempenstat 816
aendekuken 701
aene 729,744,975
aerg 694,907
aerm 1003
aerm 844
aete(n) 846,921,1052
aeven 996
aevenraedeg 795
aeve(n)völle 779
aevenvölle ,837,838,953, 1000
aeverdasse 946
aevert 946,953
aeveveul 838,940
aeweld 704
aezel 815
aezeleg 814
aezelen 816
af 997
afäözen 965
afbekke(n) 893
afbeulen 965
afbeunen 965
afblökke 893
afdreugen 739,1007
afdrinken 898
af-edaon 1001
affelkuken 702
affeseren 984
affrontieren 857
afgemaete 708
afgesmakt 1023
afgetrokken 1024
afgunsteg 846
afhäöken 985
afhelzen 966
afholden 908
afholdend 831
afjach 1006
afjacker 1006
afkaekelen 1007
afkaveren 737
afknappen,1044
afkönne 981
afkriegen 734
afkwaelen 966
aflebbere 886
aflekke(n) 886
aflikken 886
afloeren 803,955
aflope(n) 952
afma(r)telen 965
afmeunn 966
afmoerksen 966
afmosselen 961
afniffelen 1037
afpasse(n) 722
afpeigeren 966
afplaogen 965
afplaogeri-je 968
afpruve 898
afrabbelen 972
afrakkeren 966
afschöttelen 953
afschuiken 953
afslaon 923,1038
afsniefelen 1037
afspraeke 907
afsprekken 907
afstand 832
afstreupe 953
afstribbelen 740
afstrienn 740
aftrekken 871
afvinde 737
afvleuken 893
afwachte(n) 958
afwark 912
afwassen 740
afwinnen 1007
akeleg 762,768,813,784, 859
akelig 733
akkederen 735,757
akkiefietje 961
akkoord 735
akkraot 937
al 738
al-bedil 913
albedig 906
albestelleg 764,913
algerak 765
ali-as 1016
alias 1036
alias 787
allasseri-je 1016
allasseri-je 786
alibaand 1013

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

aliband 1015	an-epugged 855	anpassen 898	aonstelle 899
alibandereg 712	an-evat 855	anpietsen 897,914, 915	aontrekke 755
alibandereg 771	an-eworden 934,935	anpoten 964	aopmoel 1015
alibanderieje 1013	anfoksen 914	anpraoten 914	aord 1011
alibanterieje 1013	angaank 982	anpunten 1052	aordeg 830
alibanterieje 713	angaon 825,828,865,879	anraeken 723	aordegheid 770
alibanteri-je 1013	angaons 866	anrichten 926, 927	aordig 831,833,849
alibandereg 1014	angebennen 863	anscharpen 1021	aorzele 908
alleband 713	angebrand 854,864,982	anschrieven 845	aos 698,733,823,850,
alleband 771	angebranden 856	anslaon 875,879	895,933, 934,947,
allens 735	angel 1019	ansnauwen 893	978 1015,1036
alleratie 797	angeven 827	anspitsen 1034,1052	äös 850
allibanteri-je 1013	angewossenen 1053	ansporen 915	aosem 839,874,996
alteraotie 869	angs-anjagend 768	anstaeneg 757	aoskuke 701
alwaor 738	angst 816	anstalt 797	äöterke 865
amen 801	angsteg 768,816	anstalte 958	aotmoel 704
ammusiere(n) 758	angsthaas 817	anstand 1022	äövelgunne 847
ampa(r)ten 1016	angsthaze 817	anstaon 804,849	aoven(d) 710,830
a(m)pa(r)t 705,707	angstköttel 817	anstekken 790	aovend 985,986
ampart 713,789	anhaleg 831	anstellen 899	aoverdonderd 807
ampart 903,1016	anhalen 874,927	ansteller 900	aoverdreven 820
amsterdam 796	anhessen 897	anstellerieje 899	aoverdrieve(n) 1040
an 997	anhesten 897	anstelster 900	aovereind 855
an(g)esprokken 855	anhissen 897	anstendeg 757,830,849,	aover-end 855
anbanzen 914	anhol(d)en 914	1022	aover-ende 792
anbekken 893	aning 690,930	anstoot 990,1047	aovergesnapt 709
anbenzeken 914	anjagen 914	anstöt(te) 1047	aovergeven 867
anbenzen 914	ankaekelen 1007	anstrengen 964	aovergeveuleg 754
anbestelleg 917	ankallen 914	antrekkelek 754,855	aovergevuleg 754
anbestellereg 917	ankieken 752,757,915,	antrekken 743,755,773,	aovergunsteg 846
anbinden 1007	1005	924	aoverhenslaon 892
anbizzen 914	anklevven 886	anvangen 957,998	aoverhouden 700
anblökken 893	ankriegen 960	anvat 958	aoverkokken 864
anboksen 914	ankundigen 750	anvatten 975	aoverlast 991
anbrengen 925,927,997	anlachen 883	anvertrouwd 997	aoverleg 908
andenken 719	anlesken 897	anwaogen 957	aoverleggen 908
ander 799	anlieven 772	anwenden 934	aoverneren 908,919
andermans 848	anmaken 739,893,	anwendsel 934	aoverniejs 998
andikken 1041	983,984	anwennen 934	aovernieren 908
andoeken 887	anmarken 1005	anwensel 934	aoverni-js 998
andoen 926 927	anmarking 1005,1006	anwo(r)den 934,935	aover-oet 965
andoon 844,926	anmerking 1005,1006	anzeen 753	aoverrieden 1011
andörven 810	anmetten 739	anzel 977	aoverschaovig 1050
andriessenhuus 945	anmodderen 956	anzetten 955	aoverstuur 729,809
andrieven 914	anneien 1034	anzeuken 910	aover(r)tuge(n) 734
andringen 914	annejen 1034	aodem 880,996	aover(tuug(d)) 801,803
andwingen 914	annemme(n) 696,737	aole 951	äövertuugd 801
an-ebracht 997	anneugen 914	aonbrenge 926	aoverweg 930
an-ebbrand 854 864	anoeng 690	äönen 902	aoweleg 949
an-edaon 775	anpakken 942	aonnaeme 737	äözeg 895

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

- aozen 903
 äözen 893,962,966
 äözepeter 966
 äözer 966
 äözerd 895,966
 äözereg 895,961
 äözeri-je 967
 äözewark 968
 apart 706
 ape 888
 apenlazers 867
 apenötjen 936
 apereg 900
 aperi-j 899
 aperi-je 786
 apert 705,832
 apesmoel 1013
 apezoer 882
 apostel 875
 apparaat 706 707,788
 appart 707,710,832
 apparte 706
 apparte 903
 appel 815
 apperaat 847
 apperten 706
 arbeid 960,974
 arbeiden 959
 arbeider 951
 arbeie(n) 959
 arbeier 967
 ardendelek 1022
 areg 788,830,833
 aregen 706
 arfte 815
 arg 694,859,907,990
 arge(r)nis(se) 1047
 arger 990
 argere(n) 862,989
 argjen 1037
 argwanend 842
 arm 780,843
 arme 931,942
 armeleu 816
 armeudeg 829
 armoe 772 773
 armoed 772,779,780,784
 armoed 772,780,843
 armudeg 829
 armujen 875
- armzalig 779
 arnhem 822
 arnst 792
 arnsteg 791
 arremoed 772,782
 aske 725,926,975,992,
 994
 asse 725
 as-ter-too 956
 astraant 821
 astant 821
 astanteg 822
 astantegheid 823
 augustus 712,935
 avanceren 984
 ave(r)gunsteg 846
 avecere 984
 averchtsen 706
 avergunst 847
 avergunstegheid 847
- B**
 baal 712
 baanke 958
 baard 886
 baas 913,917,933,934,
 1018
 baasachteg 917
 baasje(n) 795,944
 baaskeerl 913,1018
 baasmense 1018
 baasschopper 917
 baasspöller 913,1018
 baasspöllereg 917
 babbelegoetjes 787,1016
 babbeleguutjes 786
 babbleguugjes 786
 baedelen 903
 baede-mientjen 871
 baendel 1015
 baesken 1015
 baeter 690
 baeze 823,869,913,933,
 1018
 bahei 798
 bak 786
 bakke 1033
 bakkeleie(n) 895
 bakken 1041,1044
- bakmael 952
 bakslagerieje 787
 baldäödeg 1013
 baldaodeg 1013,1014
 baldäödeg 763,1013
 baldaodegheid 1013
 baldäödegheid 1013
 baldereg 851
 balekt 1015
 balg 1015
 balkeniere 800
 ballas 1013
 ballasterieje 1013
 ballebukstreke 1014
 baloeter 853,900
 balstäöreg 763
 balsteureg 763,776,851,
 852, 859,921
 bamboes 841
 band 852
 bandraekel 1015
 bandrekkel 861,1015
 bang(e) 780,781,811,
 812,814,816,817,
 842
 bang(e)boks(e) 817
 bange(n)drieterd 817
 bangeg 814
 bangegheid 817
 bangen 815,867
 bangendreet 817
 bangenfluiterd 817
 bangenklaos 817
 bangerd 817
 bangerik 817
 banjer 829,854,1015,
 1023
 banzen 915
 baodem 995
 baog 862
 baojevenger 811
 baoken 713
 baord 1007
 baos 917
 baosje 796
 baovenkamer. 710
 barbier 796
 barkemasjes 1014
 barkenstobbe 733
 barmharteg 843
- barmhartegheid 843,879
 baron 826
 barste(n) 745,867,881,
 882, 1038,1039
 barstend 881
 bas 755,976,1029
 basbender 1013,1015
 basbender 854
 basbender 921
 baske(rd) 854
 basse 946,965
 bast 841
 baste(n) 758
 bats 818,822,951
 batsestelle 946
 batteri-j 995
 bazeg 917
 bazen 917
 bazereg 917
 bebbelen 1045
 bedoord 792,795
 bedach 792,1030
 bedare(n) 845
 bedarven 743
 bedde 1033
 beddemieger 1020
 bedechteg 942
 bedechtegen 943
 bedeesd 920
 bedenke(n) 722
 bedes 830
 bedester 917
 bedisselaar 913
 bedisselen(n) 913
 bedisselkonte 913
 bedisseltante 913
 bedizzelen 918
 bedoelen 907
 bedoeling(e) 907
 bedoeren 882
 bedoesd 809
 bedonderd 807,809
 bedondere(n) 1032
 bedoon 868,1002
 bedregen 741,1032
 bedrellen 1034
 bedrete 784
 bedretten 816,1034
 bedreufd 703,767,774,
 782,784, 804

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>bedreufden</i> 788,843	<i>beheerst</i> 792	<i>belazere(n)</i> 1032	<i>beraad</i> 908
<i>bedreuvend</i> 784	<i>behei</i> 798,992	<i>beledeg(d)</i> 854	<i>beraoden</i> 908
<i>bedriege(n)</i> 1032	<i>beheimaker</i> 799	<i>beledegen</i> 857	<i>beraadslage(n)</i> 908
<i>bedriete(n)</i> 815,1032	<i>behelpemanswark</i> 987	<i>belegen</i> 1039	<i>berapstukke</i> 925
<i>bedrieven</i> 925	<i>behelpenswark</i> 1041	<i>beleideg(d)</i> 854	<i>bere</i> 914
<i>bedroof</i> 774	<i>beheuren</i> 747	<i>beleidege</i> 857	<i>beredderinge</i> 797
<i>bedroofd</i> 774,782	<i>beheurlek</i> 1022	<i>beliege</i> 1039	<i>bereg</i> 914
<i>bedroofd</i> 774	<i>behuden</i> 782	<i>belke(n)</i> 878	<i>bereidwilleg</i> 943
<i>bedrukt</i> 779	<i>behulpzaam</i> 943	<i>belle</i> 826	<i>bereleier</i> 839
<i>bedruufd</i> 774	<i>beier</i> 954	<i>belofte</i> 1001	<i>berestark</i> 935
<i>beduunn</i> 751	<i>bejödden</i> 1032	<i>belofte</i> 923	<i>bereumd</i> 1045
<i>beduus(d)</i> 809	<i>bek</i> 822,841,862,886, 1003, 1007,1008	<i>belone(n)</i> 851	<i>berig</i> 795
<i>beduvelderieje</i> 1034	<i>bekaai</i> 790	<i>belovven</i> 923	<i>beroemd</i> 1045
<i>beduvele(n)</i> 1032	<i>bek-af</i> 996	<i>belulle</i> 1048	<i>beroerd</i> 767,782 784,867,872, 1012
<i>beduzeld</i> 809,899	<i>bekakt</i> 820	<i>bemeisteren</i> 1007	<i>berouw</i> 774
<i>been</i> 771,857 867,947, 950,965,1033; zie: <i>bene(n)</i>	<i>bekikke(n)</i> 1036	<i>bemeujen</i> 730	<i>bersten</i> 882,1012
<i>beer</i> 755,935	<i>bekend</i> 804,1045	<i>beminnelek</i> 830	<i>berumen</i> 828
<i>bees(t)achteg</i> 1027	<i>bekenne(n)</i> 1043	<i>bemorie(s)</i> 716,724	<i>beruumd</i> 1045
<i>bees(t)je(n)</i> 1011	<i>bekeugelen</i> 1032	<i>bemujen</i> 730	<i>bes(t)</i> 1018
<i>beest</i> 1027	<i>bekeugeleri-je</i> 1034	<i>benaeme</i> 1010	<i>beschalken</i> 1048
<i>beflikkerderi-j</i> 1034	<i>bekeukelen</i> 1032	<i>benaffelen</i> 1032	<i>beschalteren</i> 1048
<i>beflikkere</i> 1032	<i>bekeukelerieje</i> 1034	<i>benaoodeeld</i> 1041	<i>bescheed</i> 689,729
<i>befoedelen</i> 1032	<i>bekieke(n)</i> 694,821,723, 912,958	<i>benauwd</i> 816,1053	<i>bescheerlek</i> 1050
<i>befoggelen</i> 925	<i>bekke</i> 915	<i>benauwdheid</i> 817	<i>bescheid</i> 744,751,1007
<i>begaofheid</i> 764	<i>bekkedeer</i> 892	<i>benderen</i> 914	<i>beschetten</i> 1034
<i>begaon</i> 843	<i>bekkedeer</i> 892	<i>benderkulle</i> 982	<i>bescheuren</i> 882
<i>begaoves</i> 712,852	<i>bekken</i> 892,895,1006	<i>bene(n)</i> 819,882,931, 997,1008	<i>beschimmeld</i> 808
<i>begapen</i> 693	<i>bekketeren</i> 1006	<i>bene</i> 1033; zie: <i>been</i>	<i>beschut</i> 907
<i>begapen</i> 726	<i>bekladden</i> 1048	<i>beneeps</i> 809	<i>beseibeld</i> 1034
<i>begatjen</i> 1032	<i>bekladderen</i> 1048	<i>beneme</i> 1010	<i>beseibelderi-je</i> 1034
<i>begeer</i> 902	<i>beklag</i> 760,843	<i>benemme(n)</i> 1010	<i>beseibelen</i> 1032
<i>begeerlek</i> 902,1050	<i>bekletsen</i> 1048	<i>benepen</i> 814	<i>besiesterd</i> 899
<i>begeesterd</i> 759	<i>bek-of</i> 996	<i>beniefelen</i> 925	<i>besjesterd</i> 899
<i>begeesteren</i> 759	<i>bekokstaoven</i> 1037	<i>benieffelen</i> 925	<i>besjoggerd</i> 899
<i>begekken</i> 790	<i>bekonkele(n)</i> 1037	<i>beniejd</i> 748	<i>beslaon</i> 816,867
<i>begereg</i> 901	<i>bekonkelefoeze(n)</i> 1037	<i>benieje(n)</i> 747	<i>beslenderen</i> 790,1032
<i>begeren</i> 905	<i>bekopen</i> 1043	<i>benieuwd</i> 748	<i>beslisse(n)</i> 912
<i>begevven</i> 793	<i>bekroepen</i> 816	<i>benieuwen</i> 747	<i>beslissing</i> 912
<i>beginne(n)</i> 957	<i>bekrot</i> 781	<i>beni-jd</i> 748	<i>besloet</i> 912
<i>beglatten</i> 925	<i>bekvechte(n)</i> 895,1006	<i>beni-je(n)</i> 747	<i>besloeten</i> 912
<i>begrepe(n)</i> 772,841	<i>belabberd</i> 767	<i>benke</i> 852	<i>besluteloos</i> 980
<i>begriep</i> 696	<i>belabbere</i> 1032	<i>benketeren</i> 852	<i>besluten</i> 912
<i>begriep(e)</i> 692, 693,696,806	<i>belaeze(n)</i> 746	<i>benofnaffelen</i> 1032	<i>besluit</i> 912
<i>begriep(e)lek</i> 693	<i>belang</i> 837	<i>benul</i> 689 690,692, 693, 696, 698,718	<i>besmoezen</i> 803
<i>begrip</i> 695, 696,708	<i>belangen</i> 837	<i>benzeken</i> 914	<i>besnuten</i> 1007
<i>begrotelek</i> 775	<i>belangstelling</i> 837	<i>benzen</i> 914 915	<i>besodeflikkerd</i> 899
<i>begroten</i> 843,774	<i>belaoeve(n)</i> 803,923	<i>bepochen</i> 1002	<i>besodeflikkere</i> 1032
	<i>belasteren</i> 1048	<i>bepraoten</i> 908	<i>besodemieter(e)</i> 1032
	<i>belazerd</i> 779		<i>besokkerd</i> 710

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>bespiere</i> 990	<i>beweren</i> 730	<i>bie-'t-ende</i> 933	<i>blaospiepe</i> 828
<i>bespoegelen</i> 1033	<i>bewönnen</i> 691	<i>bieze</i> 1006	<i>blaot</i> 1015
<i>bespolken</i> 790	<i>bewönneren</i> 691	<i>biezunder</i> 705	<i>blaozebalg</i> 828
<i>bespölkén</i> 790	<i>bezadegd</i> 793	<i>biezunderen</i> 706	<i>blaozebalg</i> 924
<i>bespolkinge</i> 791	<i>bezaedegd</i> 795	<i>biezunders</i> 845	<i>blaozeboek</i> 828
<i>bessem</i> 728,771	<i>bezeen</i> 937	<i>bi-j(e)</i> 800,944,951	<i>blaozebuul</i> 828
<i>bessembinder</i> 1038	<i>bezeg</i> 800,974	<i>bi-j-de-hand</i> 932,1018	<i>blaoze(n)</i> 739,740,827, 828, 874,1050
<i>bestaon</i> 901	<i>bezeibelderi-je</i> 1034	<i>bi-j-de-pinke(n)</i> 933	<i>blaozepiepe</i> 799,826,828
<i>best(e)</i> 690,830,986	<i>bezeibelen</i> 1032	<i>bi-j-de-tied</i> 933	<i>blaozer(d)</i> 828,826,924
<i>bestelkonte</i> 913	<i>bezeike(n)</i> 882,1032	<i>bi-jhangend</i> 913	<i>blaozerieje</i> 828
<i>bestelle(n)</i> 918	<i>bezene</i> 937	<i>bi-jhen</i> 1027	<i>blaozeri-je</i> 799,828
<i>bestellegat</i> 913	<i>bezestegd</i> 899	<i>bi-jspringe</i> 986	<i>blaozetriene</i> 829
<i>bestellekonte</i> 913	<i>bezinne</i> 848,916	<i>bilderbokse</i> 854	<i>blauw</i> 862,882
<i>bestellereg</i> 918	<i>bezonne</i> 795	<i>bildereg</i> 852	<i>bleerbek</i> 880
<i>bestelleri-je</i> 918	<i>bezorgd</i> 780	<i>bildereg</i> 981	<i>bleermoel</i> 880
<i>besten</i> 1039	<i>bezörgd</i> 780 781	<i>bilderen</i> 981	<i>bleerpanne</i> 880
<i>bestendeg</i> 791	<i>bezörge(n)</i> 927	<i>bind</i> 904	<i>bleerpot</i> 880
<i>besteur</i> 707	<i>bezunder</i> 705,707,903	<i>bink</i> 812	<i>bleersmoel</i> 880
<i>bestoethaspelen</i> 925	<i>bezunderigheid</i> 707	<i>binne(n)vetter(d)</i> 863	<i>blekken</i> 892,1052
<i>beteken</i> 1014	<i>bezunderen</i> 706	<i>binnebeer</i> 863	<i>bleksem</i> 745
<i>beteuntelen</i> 1032	<i>bezunders</i> 728	<i>binnenvretter</i> 863	<i>blere(n)</i> 878
<i>betichte(n)</i> 1048	<i>bezuren</i> 1043	<i>birrig</i> 852,981	<i>bleugheid</i> 808
<i>beti-je(n)</i> 793,988	<i>bezwaorlek</i> 978	<i>bizze</i> 800,944	<i>bleu(j)</i> 807,808,811
<i>betjoegd</i> 933,1036	<i>bezweurlek</i> 978	<i>bizzeken</i> 914	<i>bleujerd</i> 871
<i>betoeterd</i> 809,899	<i>bezwoor</i> 990	<i>bizzekerd</i> 913	<i>blie(j)</i> 767-769,771,846
<i>betote</i> 690	<i>bezwoorlek</i> 978	<i>bizzekonte</i> 800,821,944	<i>blie(j)dschap</i> 769
<i>betrekken</i> 790,894,1014	<i>bidde(n)</i> 903,1038	<i>bizzen</i> 914,963	<i>blieve(n)</i> 958
<i>betrokken(e)</i> 1019	<i>bidde</i> 932	<i>bizzerd</i> 800	<i>bli-j</i> 767-769,771,818,846
<i>better</i> 690	<i>bie-de-pinke(n)</i> 933	<i>bizzereg</i> 799	<i>bli-jdschap</i> 769
<i>betteren</i> 1010	<i>bie-de-tied</i> 933	<i>blaag</i>	<i>bli-jdschop</i> 769
<i>betugen</i> 803	<i>biebelvaste</i> 1053	<i>blaag</i> 854,977,1013,1015 1016	<i>bli-jschap</i> 769
<i>betumegen</i> 975	<i>biechte</i> 1007	<i>blaerbek</i> 880	<i>bli-jschop</i> 769
<i>betuntelen</i> 1034	<i>bie-de-hand</i> 933,1018	<i>blaerderi-je</i> 880	<i>blik</i> 871
<i>betunteleri-je</i> 1034	<i>bieholde(n)</i> 742	<i>blaere(n)</i> 878	<i>blikschaters</i> 823,978
<i>betuten</i> 1032,1034	<i>bieje</i> 944	<i>blaerpanne</i> 880	<i>bliksem</i> 698,732,822, 843,933, 934,946, 967,1015
<i>betuterd</i> 899	<i>biejzetten</i> 955,986	<i>blage</i> 1013	<i>bliksems</i> 699,1015
<i>betutteld</i> 729	<i>biejzinnegen</i> 691	<i>blageur</i> 829	<i>blikskaterse</i> 1015
<i>betwiefelen</i> 840	<i>biel(e)</i> 972,975,983	<i>blageuren</i> 827	<i>bloddere(n)</i> 889,1006
<i>beuken</i> 904	<i>bieleggen</i> 898	<i>blaog</i> 1013	<i>blodderkont</i> 891
<i>beul</i> 822	<i>biels</i> 733	<i>bläöjerd</i> 871	<i>bloddermoel</i> 891
<i>beunen</i> 963	<i>biemesken</i> 934	<i>blaosbalg</i>	<i>blodderwief</i> 891
<i>beure(n)</i> 739,987,1002	<i>biemeze</i> 933,944	826,828,961,1041	<i>bloden</i> 1043
<i>bevallen</i> 757	<i>bies</i> 762	<i>blaoskaak</i> 828	<i>bloed</i> 843 868
<i>bevatte</i> 692	<i>biesterbaan</i> 728	<i>blaoskop</i> 703,826,828, 866	<i>bloemezute</i> 1021
<i>bevel</i> 919	<i>biesterbane</i> 728 729	<i>blaoskuken</i> 829	<i>bloenn</i> 1043
<i>bevele(n)</i> 919	<i>biesterbanies</i> 853	<i>blaosmeister</i> 1041	<i>blok</i> 955
<i>beven</i> 814	<i>biesteren</i> 728	<i>blaospeter</i> 1041	<i>blommenzeute</i> 947 948
<i>bevrend</i> 833	<i>biet</i> 692		
<i>bewaeglek</i> 936	<i>bieten</i> 741,761,886,928, 993, 1021		
<i>bewaren</i> 1010			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

- blood* 706,767,843,1042
bloodzoeger 895
bloonn 1043
blote-konten-lol 787
bluffen 827
bluffkonte 829
bluisterieje 828
bluts 725
blutteri-je 968
boch 784
bodde 776,831
boddeg 831
bods 831
boeba 704,823
boei 871
boek 694,741,761,763,774,882,928,993,1052
boekenvraeter 746
boekenworm 746
boeke(n)wörm 746
boekspraeker 829
boeksprekker 727,829
boekweite 812,852
boer 733,796,816,989,991,797
boeske 972
boete(n) 1043
boeten 839
boetenbeentje 706
bof 764
boffen 764 765
bofferd 765
bofkont 765
böggelen 963
böggeri-je 968
bohei 992
bok 776,777,790,826,866,874,1023,1032,1044
bokenwurm 746
bokere 963
bokken 872,915,926
bokkepruik(e) 777
boks(e) 739,790,799,807,814,827,860,882,883,914,917,954,964,965,988,1007,1044,1050,
bokse(n)piepe 771,931,947,950
bol 825
bolderbas(t) 853,941
bolderboks(e) 800,853,973,985
boldereg 852,981
boldergat 800,853
bolderklaos 821
bolderkonte 866
boldiezeg 851
bölken 882
bolle 738,761,861,862,871,1032
bollebak 853
böllen 879
bolt 861
bome 908
bomskop 776
bonen 729
bonenstro 1025
bonestaak 1052
bonestake 1034
bone(n)stok 1052,1054
bone(n)stro 701,822,946
bonestrooi 822
bonestrooi 732
bonje 992
bont 1027
bookwaetenzaod 999
boom 769,958
boord 855,886,1007,1008
bore 1052
bore(n) 1034,1051,1052,1054
börgemeister 814,1018
borste 966
bos 745,898,924
bosschop 839
bosschoppenjonge 918
bössel 734
bot 967,999; zie: *butte(n)*
boten 1043
botter 718,736,765,782,935,999,1000,1023,1042,1050
botterham 999
bottervreg 822
bouwen 1011
bozelen 963
braadskén 727
braadskerbart 829
braadskeren 827
braadskerpíet 829
braanden 863
braandnettelen 992
braeke 780
brand 982,1051
branden 741,1051
brandnettel 741
branie 811
braniemaker 812,828
branieschupper 811,826,828
brao 947
braodheerken 952
braodherek 1017
braoje 972
braomen 701
bravaar 799
bravaat 799
bred 755
breebiele 1050
breed 983
breefken 803
breelippe 873
breiden 983
brekkedeer 932
brekken 780
brekkerd 853
bremen 732
brende 853
brendereg 864,981
brengen 734,927,1007
bretaol 821
brief 913
briggel 800,913,977
briggelen 913 914
briggelkont 800
briggeltönnis 913
bri-j 1023
bröd 755
broddele(n) 729,972
broeken 964
broen 1041
broenwarker 1004
broes 852
brokken 846
brombeer 891
bromme 1006
bromme(n) 889
brommeg 760,859
brompot 891
brood 846,983
broodkrumel 1014
brook 883
bruden 722,1001
brulle(n) 878,880,882
brummen 732
brutaal 821
brutaol 821
brutaole(n) 823
bruun 102
buffel 935
buis 1007,1008,1015,1029,698,739,840,841,853,860
bukkem 819,853,897,928,1007
bukske 739
bulderen 882
bullebak 866
bult(e) 882
bunebast 862
bungel 1015
bungelen 913
buten 839
butenbeender 706
butenbeentje(n) 706
butte(n) 756,905,914,936,964,975,996,1025
buitenplaogeri-je 968
buuk 758
buul 707,826,926,932,1015,1042

C

- capabel* 726
cent 1019,1024,1025,1051
chic 819,869
christelek 1018,1022
christenjödde 1029
commandere(n) 918,919
commandiere(n) 918,919
commareg 789
commedere(n) 918,919
commediere 918,919
commendil 917

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

commeudeg 789	deepdenker 726	deurkaarten 912	doem 1039,1044,1052
commeureg 789	deer 946	deurkomme 994	doen 827,920,924,926,
commodeg 788	deern(e)	deurn 846	928,957, 962; zie:
compabel 726	704,707,925,937,944	deurpakken 912	daone, doon
consideratie 922	defteg 819	deurslaon 1040,1043	doerak 1012,1015,1026
consjort 833,1016	defteg 869 870	deursprekken 912	doerakkerd 1026
consternatie 869	deftegheid 820	deurstekken 970	does 830
content 759	deftig 819	deurtasten 912	doetjen 1021
controleur 954	dege 770,935	deurzetter 942	doeze 704 705,941
courage 810	degelek 941,1018	deuske 1019	doezel 702,704 705,718
courazie 810	degge 691	deuzel 703	doeze(l)dop 703
	deilloos 896	deuzelig 700	doezeleg 696
	dekkel 1044	dibbedap 800	doezeleg 717,732
D	deksels 823,1015	dich(t)kniepe 815	doezend 796,944
daanke 756	delg 795	dichkrujje 1000	doezereg 945
daankweten 851,1004	dellenhane 826	dichtedoan 1007	dog 1020
daas 704,951	dellenhane 900	dictator 1018	dögdelek 840
daatske 1024	dellenhanen 917	dief 862	döggen 1019
daelenhane 819,826,917	denke(n) 693,719,721,	diek 992	dökkel 1017
daemel 703,743	723, 743,802,806,	diender 948	dokter 739
daemelig 700,743	842,955,997	dienstmeid 918	dol 702,705,707,851,
daf 996	denkeleke 955	diep(e) 1024,1049,1050	932,1020
dag(en) 873,892,995	depe 1024,1039	diepzinneg 694,779	dolachteg 704
daier 1029	derk 808,817	diessel 857	dolbotter 771
daiere 1028	desselder 897	dikdoenderi-j 828	771,788,853,866,
dale 691	destemeren 849	dikdoener 826,829	921
dalen 946	desterdeuze 913	dikdoeneri-j 825,828	dolbottereg 851,921
dalestoeven 860	destereg 913	dikdoner 829	dolkop 813
dame 870	desteren 896	dikk(e) 732,827,862,1053	dölleg 704
damp 815,1038	desterkont 897	dikkespinnen 1040	döllemes 702
dampen 1038	detkes 972	dikkop 826	dollen 853
dank 850	deuge(n) 1019,1020,	dimdamme 909	dollen 973
daod 844,928	1025	ding(e) 738,969,934,	döllepe 743
däöj 947	deumke 1017	1016,1025	dölleperd 702
daoje 703	deune 771	dink 869,933	dölliesachteg 700
däöjereg 949	deuntjen 691,977	dinke 842	dölperd 702
daone 986,997	deur 1028	dissel 856	dom 700,702,704,705,
daoniël 915	deurdoen 942,960	disselder 897	729,928
däörhenslaon 719	deurdoon 965	dissele(n) 889,893,895	domenee 871
däörhenspraeken 750	deurdramme 914	disseleg 764,896	domie 871
däörhollen 942	deurdrukken 912	distel 831	domkop 702
däözel 702,705	deur-ekokt 1028	disteleg 831	dommedeer 954
däözellig 704	deurgedreve 841	disteren 895	dommederen 892,954
darde 873	deurgenaaid 1028	ditkes 972	dommeleg 717
das(se) 945	deurgenaajd 1028	divio 909	dommen 745,1051
dauwelaar 954	deurgenaajde(n) 699	döddel 1017	donder 698,843,934,946,
dauwelen 952	deurhakke(n) 912	doedeldop 703,1021	1008
daveren 882	deurhemme 696	doedelkop 703,1021	donderjager 853
deef 1050	deurholden 960	doek 750	donderkiel 1036
deel 1042	deurhollen 942	doeke(n) 886,887,926952	dondermiene 1018

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

donderschoer 1041	draegen 780	dreitol 725	1027
donderslag 1015,1040, 1041	draej 904	drejen 924	drieve(n) 914,917,918
dondersteen 1015	draejegat 858	drel 1024	driever 800
done 926; zie: doon	draej(e)kont(e) 858	drelle 1024,1048	drievetölleken 915
donkeren 1028	draeje(n) 1037	drenze(n) 878	drif(t)buul 866
donte 947 948	draejepeter 858	dretterig 815	drif(t)kikker 865 866
dood 760,811,828,867, 947,1005	draejer 1037	drettig 808,817	drif(t)kop 865 866
doodgoed 830	draejkont(e) 1037	dreug(e) 947,968,1042	drifbuul 865
doodkalm 793	draejnekke 1017	dreuge 785,788	drifteg 863
doodloper 967	draejörgel 1037	dreuge(n) 788,897,648	dri-j-egel 922
doodmeu 996	draejschuut 858	dreugkemiek 788	dri-j-egelen 893,994
dood-op 996	draejtol 858	dreugkloot 788	dri-j-ele 785
doods 968	dralen 979	dreugkloot 948	drikus 950
dook 750	dralle 979	dreugkomiek 788	drilleken 900
doon 743,750,809,827, 924,927,928,957, 1010, 1013,1023, 1025, 1046; zie:	drallies 703	dreugpiemel 948	drillepiet 900
daone, done, doen, edaon(e), gedaon(e)	dram 982	dreugproem(e) 948	dringe 914
door 700,704	dramblaag 977	dreugproeme 788	dritsen 1014
doorn 702	drammegat 880	dreugproemer 948	droefheid 775
döp(pe)(rs) 742	dramme(n) 878,895,914	dreugpruimer 788	droesken 827,894
döpken 931	drammerd 763,880,977	dreugpruimer 948	droffenisse 772
döpperd 702	drammereg 775	dreugprumer 948	drok 795
döppereg 696,700	dramzak 763	dreugpruum 788	dröckel 910,980
dörf 810 811	draneken 908	dreugstoppel 948	dröckelachteg 980
dörf-al 811,813	drao 695, 696,831,910, 945, 947,949,968, 980	dreuveg 779	dröckeleg 980
dorse 797	draod 728,733,745,841, 922,994, 1019,1029	dreve 778	dröckele(n) 908,958,979
dörse 989	draodnaegel 703,707, 733,831,935,947, 948,950,954,980, 994,1017,1023	drevves 949	dröckeler 950
dorus goedzak 1020	draodnaegelen 979	driedol 702	dröckelerd 980
dörve(n) 810,811,916, 957	drao-in-de-hoed 779	drie-egelen 895	dröckeleri-je 980
dörver 811	draojen 696	drie-egge 733	dröckelpeter 980
dot 993	draonn 947,950	drieklaezer 1017	drokken 797
douwbotter 853	drao-pere 841	drieklezoer 691,703	droke(n) 797,798,991
down 779	dree 739,819	dries(t) 869	droke(n) 798,829,924
doze 704	dreedol 702	dries(t)(e) 810,811,818, 819	drokten 797 798
dözzel 702,1017	dreedonders 862	drieste 802	droke(n) 798
dözzel 718	dreeduvels 823,861	drietbuul 817	drol 703,707,733,948, 808,1042
dözzeleg 704,717	dreekaanteg 999	driete 1033	drolle 908
dözzerereg 945	dreestikken 896	driete 980	drolleg 789
draai 770	dreestuvershaentjen 829	driete(n) 992	drommel 843
draaien 1037	dreet 817,1041	drietebokse 817	drömmelen 908
draaierd 1037	dreetken 901	drietebuul 817	drömmeler 910
draaikonte 858	dreien 1037	drieten 729,751,815,826, 908, 925,926,954, 979, 1033	drop 1001
draaitolle 858,1037	dreinen 878	drieterd 946	dröppen 825
draak 763,790,945	dreinze 879	driethoes 701	dros 831
	dreischuut 725	driethoop 817	drosiemaker 812
		driethuus 815,817	drossen 827
		driet-in-de-boks(e) 817	drot 980
		drietzak 817,947,950,	dröttel 980
			dröttelder 980
			dröttelen 908,979

druifelachteg 980	duurgenaeyden 699	eegnen 793	eigenaardege(n) 706
druifeleg 909,980	duurkaarten 912	eempesseg 731	eige(n)gereid 731,733,922
druifelen 908	duurpakken 942	één 799,801,997	eige(n)wies 731,922
druifelen 979	duurpöste 909	eenaprilgrappe 787	eigengereide(n) 706
druifelerd 980	duurzetter 942	eenbeumeg 795	eigenwiezegheid 732
druimel 950	duuster 1028	eendekuke(n) 702	eigenwiezen 732
druk 795,944,965,989	duvel 698,701,811,816,835,861,933,992,1010,1012,1021,1025,1036	eender 947	eigereid 731
drukbol 799	duvels 859,934,	eenderen 948	eiges 728
drukkelen 908,979	duvelskeerl 698	ééndoorn 839	eikel 698
drukken 740,953	duvelskökkene 1019	eenpesselek 731	eind 740
drukkerd 950	duveltje(n) 934	eenpesteg 731	einfach 976,829
drukke 797,799,991	duzend 796	eens 735,898	eisen 842
drukke(n)s 797,798,799	dwalm 844	eenspee 809	eizen 815
druktemaker 798,812,829	dwang 919	eenvoldeg 829	ekel 836
druktesmaker 798	dwarg 922	eenvoudeg 829,976	ekelen 837
druktesmaker 866	dwarg 994	eer 851	ekern 934
druktesmaker 900	dwargen 764	eerdäöneg 818	ekster 871,997
drulling 776	dwargen 894	eerdäöneg 1045	eksteren 785,895,970
drummel 703	dwargen 994	eerde 979	el(le) 1024
drummele(n) 908,979	dwarg-ezel 922	eerlek 738,1018,1029,1030,1042	elaend 782
drunseken 879	dwa(r)s 731,831,922	eermd 907 908	elaene 835 836
druusken 894	dwa(r)sbungel 922	eerms(t) 792	elend 782
druvelerd 910	dwa(r)sdriver	eerpel(s) 815,942	elendeg 784
druwwen 914	706,922,93	eers 717	elene 836
dubbel(d) 882	dwa(r)sezel 922	eersbil 826	ellebaog 1028
dubbeltje(n) 1051,1052	dwa(r)skop 733	eerst 1039	elleboggen 1028
dubben 908	dwa(r)skop 922	eerzelen 908	ellende 782,847,848
dubio 909	dwa(r)sligger 706	eewinter 702	ellendeg 767,784
duchte 840	dwa(r)sligger 922	effen 996 997	emmausganger 954
dudelek 976	dwarsen 706,732,733	effenen 793	emmer 1044
duden 1022	dwarsens 922	effenvölle 838	emp(e) 800,855,944
duf 779	dwarszitte 990	egaal 838	empeg 764
duikelaar 948	dweil 946	egel 799	empen 944
duiker 1015	dweper(d) 871	egelen 895	empennes 796
duikerse 1015	dwewers 785,922	egen 832	empennös(t) 796,977
duit 1052	dwewersdrieveer 922	egenwies 731	empensta(r)t 734,800,821,856,866,922
duitenvaste 1053	dwewersligger 706,922	egge 977,997	empereid 866
duke 886	dwinge(n) 914,955	eggelderi-je 896	empereg 731,795,820,853,890,922
duken 886 887	E	eggeldop 817	emspres 906
duimmeleg 696,717	ebakerd 864	eggelen 895	ende 740
dummeltien 843	ebekkerd 864	eggen 1011	ende 855 860 862
dun 841	echt(t) 1029	eggewark 969	ende 925
dunken 802	echt 870	egypte 1052	ende 958,975,997
durf-al 811	echterboks(e) 924,994	ei 692,748,815,827,841	endekuke(n) 701,702,995
durve(n) 810,811,916	edaon(e) 997	eibargen 949	engel(tje) 768,1019
dut 994	edretten 826	eier 798,953	engs(t) 780,816
duuksken 887		eierhaneg 731	engsteg 816
duurdoon 965,1049		eigen 832	
duurdouwer 942		eigenaardeg 705	
duurgenaeyd 697			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

engstig 814,816	faelen 740	fiestereg 937	flute 707
enks 817	faeler 741	fietepeter 856	foddelken 967
enneg 736	falderabbes 1012, 1013, 1026	fietjenne 816	foddeltjen 967
ennegen 736	falderatie 797,868	fiezemetenten 1016	foefjen 1036
ens 735,898	fammeloete 819	figuren 1016	foek 745
enthosias 759	fantast 1041	figuurmaeker 904	foeke 941
enthousias 759	fatjen 820,900	fijn 756,769,771,772,830, 833,844,846,849, 870,1018	foeks 699,1036
eraakt 855 864	fatseg 820	fikke 933	foekvel 823
eraoden 916	fatsoen 1010,1022	fiks 925,929,933	foemelderi-je 1034
ere 851 857	fatsoenlek 1022	fikse 933	foemele(n) 969
ergenis 1047	fatsoenshalve 1022	fiksen 925	foep 936
ergere(n) 989,990	fattereg 820	fikseren 894,955	foepen 1044
erkentelek 851	faulens 947	fimmel 939	foepereg 814
ermoei 784	faulensen 952	fimmelderi-je 970	foeterdeuze 890
erns(t) 792	feducie 839	fimmeleg 937	foetere(n) 888,892
es(se) 771	fees(t)nummer 713,771, 771	fimmelen 969,971	foetergat 890
eskotten 826	feestganger 771	fimmeltuten 718	foeteri-je 890
estemeren 736,848,849, 1002	feestneus 771	fimmelwark 970	foeterkonte 890
estemiere(n) 849,850	feier-aovend 986	finaanties 1014	foeterkul 890
estimaotie 850	feil 902,966	finten 903	foetjen 888
etten 746,782	fel 860,902,983	fintjen 1036	foezel 702
etter 763	femel 871	flaanze 972	foffen 787
etteren 763	fesoen 822,1010,1022	flabes 1013	foggelen 1032
eu 808,872	fesoendelek 1022	fladder 771	foj 835
eubel 808	fesoenlek 1022	flaks 787,900	fökkelbeemd 931
euj 767,779,804,808, 809,920, 994	fiat 936	flank 1033	fökkelen 969,971
eumen 902	fiat 936	flanker 853,1015	fökkelerd 971
eurdeumeg 856	fideel 834	flansen 786	foks(e) 726,933,1024
euvelgunsteg 846	fiducie 840	flantuten 1014	fokseren 955
euven 790	fief 931	flanzen 789	fommelen 973
evert 946	fiogelen 955	flatse 972	fonkelen 789
evvenvölle 838,1000	fielaks 722	flauw 708,1024	forre 795,864
expres 906	fielap 841	flauze 1035	forries 902,928
extra 906	fielp 1012	fletsen 1044	foske 932
extrao 906	fielt(e) 1035	flixflooie(n) 888,1002,1037	fosken 969,973
ezel 701 702,711,732	fiemel 780,939,1004	flikken 926,929	foskepot 932
ezele(n) 764,785,894, 895,963	fiemele(n) 969,971	flikflooiereg 1003	foskerd 932
ezelskop 701	fiemeleg 937	flink 810,936,951	foskeri-je 970,973
ezzel 701	fiemelig 855	flodder 941	fosselle 932
ezzelderi-je 1009	fiemelkloot 939	flodderbokse 839,853, 940,941	fosselen 969,972 973
ezzelen 1007	fiemelwark 971	floddere 900	fosselerd 932
ezzelerd 1009	fiemelzak 939	floddere 972	fosselkonte 951
	fien 938 939	floddermadam 900	fosselkuntjen 980
	fien(e)fluit 924	floep(e) 707,941,1024	fosselwark 961
F	fienen 1029	fluit(e) 1024	föt 899
faejig 929	fien-op-de-tand 937	fluiten 935	fofalderi-je 932
fael 902,937	fientjes 885,1025		fotsen 1025
			fout(e) 740,741
			fraai 869
			fraans 771

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

- frans 713,771
 fraoj 869
 fratse(n) 713,786,899,
 903,1016
 fratsenmaker 713,1016
 frederik-fluweel 714
 freg 1013
 fribbelen 750,893
 friemele(n) 969,971
 frits 771
 froemele 969,971
 frunneken 969
 frutsele(n) 969,971
 fuifnummer 771 771
 fussel 950
 fusselsen 969,971
 fusselserd 932
 fusselkonte 932
 fut 936
 futen 713,1016
 futenmaker 1016
 futsele(n) 969,971,973
- G**
 gaapkonte 749
 gaapsnoeten 749
 gaar 692,710,995
 gaarkokken 815
 gaarn 955
 gaef 822,869,936
 gael 756
 gaeve 869,1007,1023
 gaffeltange 1018
 galg(e) 822,1000
 galgen-aos 1015
 galle 936
 galverd 881
 galvereg 902
 ganf 841
 gang(e) 865,988,974
 gangs 960,974
 gannef 841,1012,1028
 gans 995
 ganze 701,704,711,995
 ganzekuken 701,995
 gaon 912
 gapen 946
 gaperd 698,703,749,1015
 gare(n) 710
- garsteg 760,778
 garve 953
 gasken 960
 gaskerd 823
 gasterd 823,1026
 gat 692,733,744,745,
 748,753,799,801,
 814,816,819,825,
 853, 863,865,897,
 924,929,939, 964,
 965,982,984,987,
 992,996, 999,1002,
 1003,1021,1031,
 1051, 1052,1054
 gatduvels 862
 gate(n) 848,849
 gatlekken 1002
 gatlekker 1004
 gatlikken 1002
 gatlikker 1004
 gatvlege 698
 gauw 951
 gauwegheid 951,982
 gave 844
 geäöste 894,896,967
 geäözete 894,896
 gebaer 798
 gebakerd 864
 gebbel 885
 gebbelerd 1042
 gebbeltjen 786,1042
 gebeden 919
 gebender 983
 gebenste 915,955
 gebetteren 1042
 gebiede(n) 919
 geblaos 799
 gebleute 1011
 geböggelte 968
 gebraoje 793
 gebrek 710,989
 gebroek 999
 gebroeken 726,964
 gebruke(n): 726,742
 gedacht 736
 gedachte 723,736
 gedachten 719,723,742
 gedachtenis(se) 719
 gedaenk 719
 gedaon 1051
- gedaon(e) 712,763,771,
 795,835,851,852,
 916,997,1051,1053;
 zie: doon
 gedäöns 799
 gedäönte 778
 gedechnisse 719
 gedechtenis 716
 gedeensteg 920
 gedeisd 793
 gedien 693
 gedissel 894
 gedoe 928
 gedoete 797
 gedoete 928
 gedonder 993
 gedoo 797,928,968
 gedo(o)te 799,928,961,
 968
 gedraegen 1010
 gedrag 1013
 gedrage(n) 1010
 gedram 880
 gedröttel 909,953,980
 gedröttelte 980
 gedrukt 1038
 gedruus 799
 geduld 795
 gedwee 920 921
 ge-eggelte 896
 ge-ekster 970
 geer 738
 geest 718,936
 geesteg 789
 geestig 785
 geeuwe 937
 ge-ezel 894
 ge-ezzelte 1009
 gef 822
 gefökkelte 970
 gefoskete 970,973
 gegriente 880
 gegrunselte 885
 gehaaid 696,699,1035,
 1036
 gehaaiden 699
 gehampel 967
 gehanneste 967,973
 gehäöbel 967
 gehäöbelte 967
- gehaos(t) 981
 gehäös(t) 981,983
 gehaspel 967
 gehassemas 780
 geheims 1035
 geheisate 967
 geheister 968
 geheks 968
 gehelzete 968
 geheuge(n) 716,718
 geheure(n) 1023
 geheurzaam 920 921
 geheurzame(n) 920
 gehoorzaam 920
 gehummel 968
 gein 770
 geineeg 788 789
 geinig 785
 geinmaker 771
 geinponem 771
 geintje(n) 786
 geintjes 713,1016,1025
 geitshals 1054
 gejaag(te) 983
 gejach(te) 983
 gejenk 894
 gejoechelte 771
 gejoechter 771
 gejewel 880
 gek 705,706,711,713,
 788,790,796,807,
 813, 826,834,903,
 928, 995,1032,1051
 gekhaed 792
 gekheid 786 787
 gekke(n)wark 928
 gekkegheid 712,713,786,
 1016
 gekkemanswark 710,928
 gekletste 1046
 geklungel 967
 gekneurte 877 878
 geknooite 968
 gekonjeneer 918
 gekonkelte 1037
 gekrönte 877
 gekscheerderi-je 786
 gelaeden 836
 gelaege(n) 837,978,1017
 gelaerm 880

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

<i>gelaoten</i> 921	<i>generen</i> 760	<i>gesjochte</i> 1041	<i>geweren</i> 988
<i>geld</i> 851,1034	<i>geneug(e)lek</i> 844	<i>geslagen</i> 807	<i>gewiekst</i> 933
<i>geldduvel</i> 1054	<i>geneugen</i> 758	<i>geslich</i> 997	<i>gewiets</i> 785
<i>geldzucht</i> 1054	<i>geneuk</i> 763	<i>gesluchter</i> 797	<i>gewikst</i> 697,1036
<i>geleegte</i> 1039	<i>geng(e)</i> 893,894,974	<i>gesmiet</i> 993	<i>gewilleg</i> 920 921,943
<i>geleerd</i> 726,746	<i>genges</i> 974	<i>gespölte</i> 894	<i>gewönte</i> 934
<i>geleien</i> 836	<i>gengs</i> 974	<i>gestangelte</i> 967,991	<i>gewoon</i> 829,831
<i>geleje</i> 836	<i>geniep</i> 1035	<i>gestönnekte</i> 877	<i>gewoonte</i> 934
<i>geleuve(n)</i>	<i>geniepeg</i> 1028	<i>gestönte</i> 876 877	<i>gewoontjes</i> 829
<i>geleuve(n)</i> 727,802,806, 807, 840,842	<i>genieperd</i> 1026,1031, 1035	<i>gestunder</i> 797	<i>geworden</i> 899,959,988
<i>geliegte</i> 1039	<i>genieperg</i> 1028,1035	<i>gestuntel</i> 967	<i>gewörm</i> 967
<i>geliek</i> 740	<i>genits</i> 894	<i>getäötske</i> 968	<i>gewwe</i> 884
<i>geliepte</i> 880	<i>genks</i> 974	<i>getauw</i> 713	<i>gezalten</i> 739
<i>gelpe</i> 703	<i>genoegen</i> 758	<i>getemen</i> 1023	<i>gezeg(ge)lek</i> 920
<i>geluk(ke)</i> 764,846	<i>genog</i> 761	<i>getikt</i> 708	<i>gezych(t)(e)</i> 777,847,857, 861,873,885
<i>gelukkeg</i> 767	<i>genoster(te)</i> 890	<i>getoerk</i> 970	<i>gezichte</i>
<i>gelukken</i> 999	<i>genot</i> 999	<i>getreiterde</i> 894	<i>gezuwwel</i> 968
<i>gelukskonte</i> 765	<i>genotter(te)</i> 890	<i>getuntel</i> 968,970	<i>gezuwwelte</i> 968
<i>gelukskuken</i> 765	<i>gepeste</i> 894	<i>getutjete</i> 970	<i>gibbelen</i> 884
<i>geluksvogel</i> 765	<i>gepiemelte</i> 970	<i>geuns(t)</i> 844	<i>gibbetjes</i> 787
<i>geluksvoggel</i> 765	<i>geplaogte</i> 785	<i>gevalle</i> 736	<i>gichelen</i> 884
<i>gelulte</i> 1046	<i>geplaogte</i> 894	<i>gevalleg</i> 830 831,833,943	<i>giddeg</i> 1050,1053
<i>gema(r)tel</i> 967	<i>gepochte</i> 828	<i>gevallen</i> 758,757,844	<i>gidzeg</i> 1050,1053
<i>gema(r)telte</i> 967	<i>gepokkel</i> 968	<i>gevaorlek</i> 956	<i>giebelbet</i> 884
<i>gemak</i> 846,980,997,999	<i>gepraggelte</i> 994	<i>geväörlek</i> 956	<i>giebele(n)</i> 787,884
<i>gemakkelek</i> 975 976	<i>gepratte</i> 873,880	<i>gevat</i> 723	<i>giebelen</i> 787
<i>gemaorte</i> 991	<i>geproelte</i> 873	<i>gevat</i> 786	<i>giebelkonte</i> 884
<i>gemarjouwte</i> 876	<i>geprönte</i> 873	<i>geven</i> 742,743,806,885, 897,927,1000,1002, 1023	<i>giebelkante</i> 884
<i>gemas</i> 780,967	<i>geprutkete</i> 967,970	<i>geveuleg</i> 754,843	<i>giebeltjen</i> 786
<i>gemaste</i> 780,967	<i>gepruts</i> 970	<i>geveurlek</i> 956	<i>giebeltjes</i> 713,787,1016
<i>gemeen</i> 831,1024	<i>geprutsste</i> 970	<i>geviefd</i> 930,951	<i>giebeltjesmaker</i> 1016
<i>gemein</i> 1024	<i>geraak(t)</i> 854	<i>gevlaaite</i> 1004	<i>gichel</i> 884
<i>gemekkelek</i> 782,975	<i>gerak</i> 855	<i>gevleem</i> 1004	<i>gichelbek</i> 884
<i>gemenegheid</i> 1025	<i>gerak</i> 999	<i>gevleukte</i> 892	<i>gichelder</i> 884
<i>gemenen</i> 1026	<i>geranderen</i> 803	<i>gevoorlek</i> 956	<i>gichele(n)</i> 884
<i>gemenerd</i> 1026	<i>geraoste</i> 799	<i>gevuleg</i> 754,843	<i>gichelkont(e)</i> 883,884
<i>gemenerik</i> 1026	<i>gerek</i> 999	<i>gevuul</i> 842	<i>gichelpot</i> 884
<i>gemeudelek</i> 830	<i>gerich</i> 997	<i>gevveng</i> 742,897,927,997	<i>gichelspetter</i> 884
<i>gemier</i> 780,967	<i>gerikraodte</i> 908	<i>gevvereg</i> 1049	<i>gicheltriene</i> 884
<i>gemierte</i> 967	<i>geroddelte</i> 1046	<i>gewaarworre</i> 745	<i>giedzeg</i> 1053
<i>gemoed</i> 755	<i>gerös(t)stelling</i> 846	<i>gewaogd</i> 956	<i>gier</i> 1053
<i>gemoedelek</i> 830	<i>geröst</i> 782	<i>gewaorworre</i> 745	<i>giereg</i> 1053,1054
<i>gemoggel</i> 970	<i>geröstegheid</i> 792,846	<i>gewarre</i> 737,988	<i>gieren</i> 882
<i>gemood</i> 755,1011	<i>geruste</i> 1020	<i>gewassen</i> 1008	<i>gierig</i> 1053
<i>gemorks</i> 967	<i>geschete</i> 826	<i>geweerden</i> 988	<i>giezal</i> 814
<i>gemutelek</i> 830,1020	<i>geschif(t)</i> 709	<i>geweld</i> 915	<i>giezelpiepe</i> 817
<i>génant</i> 808	<i>geschikt</i> 830	<i>geweldeg</i> 844	<i>gif</i> 836,862, 863,1031
<i>genau</i> 938	<i>geschraggel</i> 968		<i>gifbol</i> 865
<i>geneger</i> 895	<i>gesjankte</i> 880		<i>gifkikker</i> 853 865 866
			<i>gifkop</i> 865 866

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

- gift* 863
gifteg 858,860,861,864
giftegeid 863
giftig 858 862
giftkop 865
gifzenuwen 864
ginnegappe(n) 884
ginnegapper 884 885
ginnegapperd 885
gispel 1006
gister(en) 933
gitze 1054
glad 693,696,698,728,
 752,870,930,933,
 976,997,1018,1036
gladdegheid 969
gladdekkel 698,934,1036
gladdekker 698,1036
gladden 699
gladjanus 698,934,1036
gläöjend 712,864,961
glas 936
glaze 993
glazen 748
glenneken 885
glennekerd 885,1027
glennekereg 885
gleuj-iezter 944
gleuneg 859
gleuven 1002
gliesken 883
glieskerd
glieskerd 884,885,1026,
 1035
glimlachen 884
glimmereg 789
glimworm 900
gloeiend 862
gloeperd 698,749,1012,
 1025,1028,1037
gloepereg 1028
gloepkerd 1027
gloeps 1024,1026,
 1028,1031
gloesken 848
glönneg 862
gloria 820
gluiperd 1028
glunder 771
glundere(n) 883
glunderig 789
gluperd 1025,1028
glupereg 1028
gluperig 1024
gniefelen 884
gniesteren 848
gniezen 884
gniffele 884
gnuve(n) 884
god 745,997,1042
godlip 1016
godsdrop 705
godskoeze 1020
godvere 891
goechel 884,900
goechelbek 884
goechele(n) 884
goecheler 884
goechelgat 884
goechelkont(e) 884,900
goecheltriene 884
goed 690,697,708,710,
 712,714,716,731,
 735,738,740,742,
 744,830,833,844,
 846,867,933,964,
 990,1018,1020,1021
goedbloed 1021
goedeg 833
goedereg 830
goedgeefs 1049
goedgevereg 1049
goedgunsteg 844
goedharteg 843
goedmoedeg 830
goedwies 710
goedzak 714,715,830,
 1020,1021
goefkerd 935
goeiegerd 714
goeierd 1020
goeiig 830
goesting 757
goezekonte 703
goezekuken 701
gofferd 935
göllen 880,884
gölpe-naejer 1036
golveren 879
goo 1030
goochem 696,726,1036
goochemerd 698,1036
good 690,695,697,714,
 731,736,742,760,
 833,844,898,964,
 1036
goodaardeg 843
goodgeefs 1049
goodgefs 1049
goodmeudeg 987
goodsmonds 723,920
goodzak 714,1020
googhaed 1030
gooie(n) 994,1004
göpse 765
graaf 793
graag 772
graag 902
graanzen 879,889
graanzepeter 776
graanzerd 891
grachte 703
graensk 885
graensken 885
graentereg 776
graenteren 894
graenzeg 775
graewel 891
grafte 703
grammiet 763
grammieteg 859
grammietereg 775,859
grammotereg 859
gräöje 942
gräöle(n) 770,847,883,
 885
gräölepeter 885
gräölerd 848
gräölerd 885
graot 728,841,1029
grapjas 787,1016
grapje 786
grapjörk 787
grappe(n)maker 713,787,
 1016
grappeg 788 789
grappig 785
graven 851,987,1043
graw 837
grazen 1033
greep 911,971,1031
grei 869
grel 859 864
grendereg 831
grenneken 883
grenzeg 775
grep 911
grepe 857,993
grepengeert 968
grepken 786
grepkes 1016
gres 1042
greskaever 711
gresmeien 709
gresnek 711
greteg 902
greujen 946
greun 792,822,823,1041,
 1042
greunen 1047
greunsnavel 1042
greuts 818, 819,823,826,
 829
greutsegheid 825
greutsmechtegen 826
grewwel 866,891,893
grewweleg 889
grewwelen 884,889,893,
 895
griebeleg 768
grief 931
griemken 884
griene(n) 878
griepsaon 1051
griesken 883,885
grieskerd 885
grieuweleg 814
griezelen 867
grijnze(n) 883,885
grimas(se) 885
grinneke(n) 883-885
grinnen 878
grins 885
grinze 885
grinze(n) 883,885
grinzer(d) 885
griwweleg 768,814
griwwelen 815,867
grobbe 1054
groete 837

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

groezele(n) 866,867	gruwen 866	1021,1039	haore 739
groezeleg 768	gruwweleg 768,814	halswark 979	hääre 860
grof 811,822	gruwwelen 815	halven 710	haos 827
grol 738	guitteg 789	hammel 703	haos(t) 982
grolle 801	gul 1049	hampelderi-je 973	haoste(n) 983
grolse 828	gulzeg 902	hampelen(n) 973,985	haosteg 981
gromme 1006	gunne 724	hampelman 789,932	häästeg 981
gromme(n) 888	guns(t)(e) 844	hampelschrapel 932	häästen 983
grommerd 891	gunzeg 902	hand(e)(n) 903,913,927,	haoze(n) 717,979
grompot 891	gunzend 902	931,951,973,986,	happen 839
grond 732,801,825,898,	gussen 987	1044	hapschare 933
1030, 1052,1054	guust 1054	handeg 930,933	hapschere 933,1018
gronddeg 941		handenbinder 977	ha(r)d 860, 861,1030
grondholt 995		handhollen 986	hardheureg 921
grondjereg 860	H	hane 811,819,820,761,	hardheurend 921
gronds 941	haai(e)baai 917,933,1018	828,873,900,917,	hardkonte 733
groot 701,732,811,818,	haaike 763,1018	1018	harfs 841
820,827,946,1025	haam 960	hanebaaï 1018	harke 831
grootbek 866	haandig 930	haneg 811	harrewarderi-je 1006
grootbrengen 707	haandtam 822	hanepin 1018	harrieschopper 798
grootdoneri-je 799	haan-van-dree-stuver	hane-van-dree-stuver	ha(r)se(n)s 697
grootmoel 823,829,1012,	811	829	ha(r)t(e) 750,773,856,
1018	haas 951	hange(n) 873,879,902,	857,957, 1030
grootpraoter 829	habeniks 826	979,991, 994,1050	hartzeer 773
groots 818,824	haddewadderieje 896	hangebek 874	hartzeerte 774
grootsegheid 825	haekel 760,836,1031	hangelippe 873,874,880	har-umdoen 1003
grootsmechteg 824	haekelen 894	hangelippen 872	harummeknooien 961
grootsmechtig 822	hael 764	hanglip 776	haruut 1043
grootspraeker 829	haeneg 809	hanglip(pe) 873	har-uutkommen 739
grootspraekerieje 828	haeneg 793,809,829,	hanne-floep 941	harveurbrengje 927
grootsprekker 727,829,	942,976, 980	hanne-joeks 788	haspel 932
924,1041	haerdoen 959	hanne-klets 1047	haspelen 973
grootsprekkerieje 828	haerfs 865	hannes 829	hassemassen 780,963
grös 822,824,1042	haeveg 697,698	hannesen 973	hasteren 983
gröts 818,823,829	haevel 932	hans 705	hate(n) 836
grötsegheid 825	haevendeg 864	hääbel 703,853,932	hateleik 850
grouweleg 814	haevig 731,759,819,833	hääbeleg 931	haver 826,853
grouwelen 815	hagel 1044	hääbelen 973	haze(n) 815,898,926
grundeg 941	haïke 763	hääbelerd 932	hebbend 1051
gruns 885	hak 858	hääbelwark 973	hebberd 1054
grunselderi-je 885	hakkedrao 947	haok 811,831,965	hebberech 829
grunselen 884	hakke(n) 790,819,946,	hääke(n) 893,902,1050	hebberechter 740
grunselerd 885	965,993	hääkerieje 896	hebbereg 902,1051
grunzen 885	hale(n) 927,946,1048	hääkeri-je 896	hebbereg 1050
grunzer 885	half 710,853,871,986	haole 1003,1037,1046	heb-heb 1051
gruun 826,840,1041 1042	halfbakken 710	haom 960	hebs 1050
gruunsnavel 746	halfgebakken 710	haon 917	hechte 925
gruwele(n) 866	halfwat 700	haonejel 917	heel 791,831,870,977
gruweleg 814	hals 703,705,739,767,	haope(n) 805	heel-wat-mans 936
gruwelek 758	773,962,982,1020	haor 853,1017	heer 820,870

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

heerdoen 959,1003	helle 822	heufpiene 781	771, 803,834,836,
heerdoon 959	helleg 858, 860,861,864	heuge 719	841,986,1004,1010,
heergaon 797	hellegheid 863	heuge(n) 757	1031,1032
heerlek 844	hellegkop 865, 866	heugen 718	holferen 880
heerschap 870	hellevaeg(e) 862,1018	heugenis(se)(n) 718,719	holland 778
heerschop 870,934	hellig 858	heugte 694,850	holle(n) 742,914,966,
heertje(n) 870	helpe(n) 845,986,1001	heuj 951,983,1020	1001
heet 853,862	hels 859, 861	heujer 707	hollewaai 933
heetheufd 865	helter 953	heujschure 822	hölpvaerdeg 943
heftig 851	helzen 963,979,983	heunn 953	holt 709,822
heg(ge) 811,1025	helzerieje 968	heur(e) 855,860,863,	hölten 776,931,948
heibel 798,991	hemel 909,991	896,1008	holten 948
heibelderi-je 991	hemelgeite 871	heure(n) 746,836,920,	holvere 973
heibelmaker 798	hemels 813	1005, 1023, 1054,	holverstaak 768,932
heil 994	hemmen 743,905,907	heureg 815	holverzak 768,932
heilig 907	hemp 797,939,1005	hezzebezze 933	hommeles 992
heilig 1031	hende 805	hezzebizze 800	hond 702,728,733,748,
heilig-waoter-pissert 871	hendeg 795,930,932,	hiepersensiepel 754	796, 819,822,1025
heim 778	936,942,975,980	hiestere 914	1026,1028,1036
heimwee 778	hendegen 930	hiete 845	hondegeleuf 999
heisa 797,967,991	hendegheid 930,931,	hijsen 963	hondemisse 1008
heisblok 799	1000	himmels 814	honderd 709,796
heistereg 981	hendoen 959	hinderen 989 990	honderdduzend 711,1025
heisteren 862,963,983	hendoon 743, 959	hingsten 963	hondsbrutaal 822
heit(e) 835,841,860,861,	hendrik 788	hinneman 703,1015,1026	hondsbrutaol 822
864,866,902,981,982	hen-inpraoten 898	hissebis 913	hondsmeu 996
, 1015	henkommen 927	hissebisseg 933	hondstrang 835,1015
heitebekkerd 967	henlaoten 731	hissebissen 892	hondsvort 1026
heiten 733,736,841,865,	henne 698,718,741,748,	hit 862	hood 1002
866, 919	782, 943	hittepetit 900	hoog 850,1050
heitheufd 865	henslateren 743	hizzebiz(ze) 800,944	hoogmoed 825
heitkop 865	hentwier 961	hoed 836,858,893,928,	hoop 925
hekel 772,836,1031	herinneren 718	946, 1002,1011	hoor 796,1019
hekke 764,993	herinneringe(n) 719	hoek 788	hoorkleuver 1005
hekkbekken 895	herinnerings 719	hoelen 878	hoormeuze 939
hekkel 790,836,990,1031	herkomme 927	hoeren 1024	hoosten 825,1052
hekkelder 897	herrieschupper 798	hoes 778,801	hope 805
hekkelen 1048	he(r)se(n)s 697,723,724	hoesbreef 825	höppe 777
hekkelen 895	hert 846	hoeshenne 948	hoppe 805
heks(e) 870,1018	herummeknooien 961	hoeste(n) 1052,1054	höppe 858
heksevaege 1018	hessebessen 892	hoeswaren 782	hoppen 805
held 814,817	heten 865	hofstad 711	hork 732,823,994,1026
helder 697	hette 862	höfter 703	hörk 732,763,
helderlichte 698	hetteg 864	höftereg 822	hörke(r)t 831
heldin(ne) 814	hettel 851,855,864,933	högge 757	hörms 924
held-op-sök(ke) 817	hetteldop 866	holde 742	hörvel 843
held-op-zök 817	hetzeg 855	holde 803	hos 982
held-op-zokke 817	heuf(d) 691,708,710,	holde 834	hoste 983
helen 948	825,840,857,860,	holde 841	hoswaerk 983
helfte 824	905, 913,945,1042	holde(n) 705,742,745,	houwe(n) 705,733,742,

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

- 1050
hoveerdeg 824
hoven 1031
höwwwe 982
huden 849
huffer 823
huffereg 822
huichelaar 1031
huitentuit 707
huje(n) 894,915
hule(n) 878
hule-peter 881
hulp(e) 987
hulpveerdeg 943
humeur 778
humeurdereg 775
hummel 843
hummelle 931,973
hummelig 931
hundjen 918
hunkereg 902,1003
hunkeren 902
hunkerend 902
hunne 823
hunzeke 902
huppe 712
huppelen 997
huppen 965
hups 771,834,869,938
hutentuut 707
hutte 993
huudje 999
huus 738,778,801
huusken 861 862
huuswaren 782
huzen 898,1021
- I**
idee 842
ideeën 723
ienverstaon 735
iepe 778
ieskold 792
iessel(t) 915,1000
iever 945
iever 982
ievereg 943
ieveren 983
ieverzuchtig 1045
- iezegrim* 776,891,948
iezeleg 814
iezer 716,935,961
iezerstark 935
ijzeleg 815,822
ikke-bruur 999
impesteg 731
impos 1011
inbeelden 721
inbo(r)s(t)(e) 1011
indechteg 719
indenke 692
infirmiere 746
informere(n) 746
ingaon 839,923
ingebeeld 746
ingemeen 1025
inhaleg 1050
inhollen 863
inkenneg 808
inpesselek 731
ins 735
inschunen 897 898
instaon 801,979
instrieke 863
interesseren 837
interessiere(n) 837
intholen 720
inverstaon 735
inwendeg 847
inzeen 843
inzepen 791
inzitte(n) 780
ipsen 791
ispres 906
- J**
jach(t) 982
jach(t)schoer 982
jachhozen 800
jachte 981
jachte(r)bokse 800,821,
 982
jachteg 981
jachten 914
jachten 983
jachtereg 692, 852,981
jachteren 983
jachterkont 821
- jachthond* 995
jachthoorn 800
jage(n) 730,914,981,996,
 1049
jak 1008
jakker 829
jaloers 846
jaloerseghed 847
jammer 804,872
jammere(n) 875,903
jammerholt 876
jammerkonte 876
jammerlek 782
jan 822 823
jan-hagel 1026
jan-plezier 771
jan-doedel 714
jan-doedel 948
janke(n) 878,901
jan-kontzak 1001
jan-lul 1017
jan-nut 701
jan-onvernul 812
jan-pog 711
jan-tinus 714
jantje(n)-precies 939
jantje(n)-secur 939
jantje-bie-de-handje 934
jantjen 711
jaojaan 1020
jaoje 1021
jaojenne 841,1021
jaoknikker 1020
japsen 771
jas 785,1005
jasje(n) 999
jechterbokse 982
jechtereg 981
jechteren 983
jeloers 846
jemmeren 774
jengele(n) 878,896
jenke(n) 878,894,1006
jenker 897
jenkerd 799
jenne(n) 894
jent 933
jepse 771
jepsen 771
jezus 1019
- jezus-in-börger* 871
jepereg 692
jochter 982
jochtereg 981
jochteren 983
jödde 698,1039
jöddentoer 961
joechelen 787
joechter 885
joechtereg 851
joechteren 771,863,884
joekele 771
joeks 771,786,1001
joekse 771
joekse(n) 787
joenke 894
jofel 849
jök 993
jokkebrok 1040
jokken 1038,1040
jökken 808,989,1014
jommer 775,784,872
jommerbuul 773
jömmere(n) 774,875
jömmerek 782
jommersken 875
jonge 703
jorig 920
joris goedbloed 1020
joris goodblood 1020
judas 895,1012,1025,
 1026
judasse(n) 785,894
jut 1025
- K**
ka 933,1018
kaai 1018
kaai(e) 790,933,1018
kaal 799,829,971
kaanteg 831
kaa(r)t(e) 728,807,809
kaartsnieder 799
kaatjen 838
kabaal 798
kabaol 798
kabinettenwark 972
kachel 739
kachel 790

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>kachel</i> 861	<i>kaol</i> 829	<i>katteschöttel</i> 739	<i>kieke(n)</i> 782,789
<i>kachel</i> 893	<i>kaole</i> 981,982	<i>kattestront</i> 732,1025	<i>kieke(n)</i> 960
<i>kadieze</i> 771	<i>käölen</i> 1044	<i>kebbes</i> 896	<i>kiekebart</i> 954
<i>kaekelachteg</i> 1006	<i>kaom</i> 860	<i>keer</i> 922	<i>kiekeberend</i> 954
<i>kaekelbaord</i> 1049	<i>kaonies</i> 839	<i>keeshond</i> 940	<i>kiekebiester</i> 703
<i>kaekelderi-je</i> 1006	<i>kap</i> 1031	<i>keffe(n)</i> 896,1006	<i>kiekebiester</i> 948,954
<i>kaekeleg</i> 1006	<i>kapittelen</i> 1008	<i>kefferd</i> 886	<i>kiekebiester</i> 980
<i>kaekele(n)</i> 798,953,1006	<i>kapot</i> 710,758,809,867,	<i>kei(e)</i> 917	<i>kiekedol</i> 954
<i>kaekelerd</i> 1006	881,946, 963	<i>kelder</i> 992	<i>kieken</i> 909,952
<i>kael</i> 761	<i>kappe</i> 899	<i>kemie</i> 789	<i>kieken</i> 962
<i>kaelen</i> 979	<i>kappes</i> 811	<i>kenau</i> 1018	<i>kieker</i> 742
<i>kaes</i> 690	<i>kapsie</i> 991	<i>kenien</i> 702	<i>kiekerd</i> 954
<i>kaetellapper</i> 892	<i>kapsones</i> 798	<i>kenne(n)</i> 752,746,1022	<i>kiekert</i> 779
<i>kaf</i> 739	<i>kapsonesmaker</i> 829,900	<i>kennes</i> 832	<i>kiek-oet</i> 954
<i>kafoep</i> 936	<i>kar</i> 986	<i>kentjes</i> 952	<i>kien</i> 697
<i>kak</i> 826	<i>karakter</i> 1011	<i>kepaobel</i> 929	<i>kienderachtig</i> 707
<i>kakkedores</i> 1047	<i>karhings</i> 813,853	<i>kepot</i> 809	<i>kiendskop</i> 703
<i>kakkedoris</i> 703,788	<i>kark(e)</i> 801,802	<i>kere</i> 865	<i>kiepeg</i> 933,936
<i>kakkedorus</i> 817	<i>karme(n)</i> 877,901	<i>kerkrat</i> 1025	<i>kiepig</i> 933,936
<i>kakken</i> 980,1021	<i>karmejakke(n)</i> 875,901	<i>kerme(n)</i> 901	<i>kierewiet</i> 708
<i>kakkereg</i> 820	<i>karmeneren</i> 875	<i>kesteg</i> 820	<i>kieven</i> 892,1006
<i>kakmadam</i> 826,900	<i>karmiauwen</i> 901	<i>kestereg</i> 820	<i>kieze(n)</i> 910
<i>kalf</i> 708,930,1020,	<i>karmiejotten</i> 875	<i>ketieveg</i> 936	<i>kif</i> 896
1026,1042	<i>karmse</i> 911	<i>ketoen</i> 1024	<i>kiffe</i> 1006
<i>kalk</i> 815	<i>karnuffelen</i> 888	<i>ketteren</i> 891	<i>kiffen</i> 896,1006
<i>kalkoens(e)</i> 761,819	<i>karperaal</i> 913	<i>keuje</i> 702	<i>kiffer</i> 897
<i>kalm</i> 792,980	<i>karrad</i> 711	<i>keujesdruk</i> 796	<i>kikker</i> 795
<i>kalmere(n)</i> 845	<i>kartouw</i> 1025	<i>keuken</i> 796	<i>kikvors</i> 1000
<i>kalmere(n)</i> 845	<i>kas</i> 870,936,969	<i>keul</i> 810	<i>kind</i> 690
<i>kalmpjes</i> 793	<i>kas(t)(e)</i> 739,844,855,	<i>keun(e)</i> 714,796,810,	<i>kinderachteg</i> 701,707,
<i>kalverleefde</i> 835	861,1007	1050	708,782,922
<i>kalverstraot</i> 796	<i>kasgenade</i> 798,825	<i>keuns</i> 810	<i>kinderachtig</i> 707,824
<i>kammenet</i> 844	<i>kasgenadig</i> 820,824	<i>keure</i> 911	<i>kinderlek</i> 1041
<i>kammeraod</i> 832	<i>kasgenadige</i> 826	<i>keurneg</i> 810	<i>kits</i> 997
<i>kammosies</i> 799	<i>kasgenaodig</i> 824	<i>keus</i> 911	<i>klaagdeuze</i> 876
<i>kamnet</i> 844	<i>kaskenade</i> 798,992	<i>keutel</i> 714	<i>klaagholt</i> 876
<i>kanaal</i> 915	<i>kaskenademaker</i> 829	<i>keuze</i> 911	<i>klaagjenne</i> 876
<i>kanels</i> 859	<i>kaskenaodemaker</i> 826	<i>kewwen</i> 896	<i>klaagkont</i> 876
<i>kaniis</i> 859	<i>kassebeunen</i> 919	<i>kezen</i> 910	<i>klaagmesien(e)</i> 876
<i>kanis</i> 699,1026	<i>kat(te)</i> 694,796,819,847,	<i>kibbele(n)</i> 895,1006	<i>klaagmuts</i> 876
<i>kankere(n)</i> 888	958, 959,995,1000,	<i>kibbelkont</i> 897	<i>klaaiien</i> 888,972,1002
<i>kankerpiet</i> 891	1011	<i>kieffe</i> 860	<i>klaaiend</i> 1003
<i>kant</i> 840 ,869,969	<i>kat-aos</i> 1013	<i>kiek</i> 703	<i>klaaiier</i> 1004
<i>kante</i> 998	<i>kat-aos</i> 933	<i>kiek</i> 742	<i>klaanke</i> 865
<i>kantjes</i> 952	<i>kathalze</i> 893	<i>kieke</i> 694	<i>klabetter</i> 1047
<i>kaoj</i> 1027	<i>katoen</i> 1024	<i>kieke</i> 797	<i>kladde(n)</i> 1008,1046,
<i>kaojedrieter</i> 1054	<i>kats</i> 969	<i>kieke(n)</i> 723,725,728,	1048
<i>käöjendrieter</i> 1054	<i>katte(n)schöttel</i> 1008	742,752,806,837,	<i>klaejen</i> 963
<i>kaok</i> 809	<i>kattekwaod</i> 1014	1041	<i>klaeve</i> 886
<i>kaok</i> 728	<i>katten</i> 895	<i>kieken</i> 885	<i>klagebeernd</i> 876

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>klagebuul</i> 876	<i>klettertante</i> 1047	<i>klote</i> 955,972	<i>knewwelen</i> 895
<i>klagegat</i> 876	<i>kleur(e)</i> 871	<i>kloteri-j</i> 991	<i>knibbel</i> 896,1006
<i>klagekonte</i> 876	<i>kleuren</i> 871,898	<i>klotskop</i> 703,711	<i>knibbelderi-je</i> 1006
<i>klagen</i> 875,921	<i>klevester</i> 812	<i>klötten</i> 971	<i>knibbelen</i> 895
<i>klagepeter</i> 876	<i>kliemen</i> 875	<i>klötterbokse</i> 950	<i>knibbeler</i> 897
<i>klager(d)</i> 876	<i>klier</i> 763	<i>klötterije</i> 985	<i>knibbelkont</i> 897
<i>klagetriene</i> 876	<i>klierdereg</i> 763	<i>klungel</i> 703,932	<i>knien</i> 711
<i>klamieten</i> 879	<i>kliereg</i> 764	<i>klungele(n)</i> 908,969,971, 973	<i>kniepe(n)</i> 710,740,774, 795,816,916,990, 992,1052,1051,1054
<i>klammieten</i> 875	<i>klikke(n)</i> 1045	<i>klungeleg</i> 940	<i>knieperd</i> 1053, 1054
<i>klanke</i> 712,865,965	<i>klikkerd</i> 1046	<i>klungeleri-je</i> 970	<i>knieperereg</i> 1053
<i>klant</i> 697,796,738,916, 976,997	<i>klikspaon(e)</i> 1046	<i>klungels</i> 819,820,1008	<i>knieperig</i> 1051,1053
<i>kläör</i> 997	<i>klimmen</i> 886	<i>klungelwark</i> 971,973	<i>kniepkonte</i> 1053
<i>klaorlecht</i> 698	<i>klink</i> 993	<i>klungelwief</i> 941	<i>kniepkul</i> 1053
<i>klaos</i> 703,707,708,788, 948	<i>klinken</i> 909	<i>kluns</i> 703,932	<i>knieps</i> 1053
<i>klap</i> 710	<i>klitse</i> 1027	<i>kluntje(n)</i> 738,976	<i>kniepstuver</i> 1053
<i>klaplazer</i> 867	<i>kloeg</i> 692,696	<i>klunze</i> 973	<i>kniepzuneg</i> 1053
<i>klasjeneren</i> 726	<i>kloek</i> 696	<i>klunzeg</i> 931	<i>knieskont</i> 873
<i>klasseniere</i> 727	<i>kloekscheiser</i> 726	<i>kluts</i> 729	<i>knieskonte</i> 872
<i>klassinere(n)</i> 726,908	<i>kloekscheiter</i> 726	<i>klutje(n)-ruur-mien-niet</i> 856	<i>kniesoort</i> 873
<i>klauwen</i> 1003	<i>kloete(n)traejer</i> 703	<i>knaiere</i> 972	<i>knieste(n)</i> 872
<i>kleer</i> 1043	<i>kloeken</i> 699	<i>knaok</i> 823,1015	<i>kniester</i> 932
<i>kleffer</i> 697	<i>klokhenne</i> 795,864	<i>knäöke</i> 936	<i>kniesterd</i> 1054
<i>kleien</i> 963	<i>klokke</i> 879	<i>knap</i> 697,746,869	<i>kniesterd</i> 873,877
<i>klein</i> 708	<i>klomp</i>	<i>knapblaoze</i> 1001	<i>kniestereg</i> 1053
<i>klein van begrip</i> 700	<i>klomp(e)</i> 693,736,739, 740,825, 855,899	<i>knappen</i> 746,1038,1044	<i>kniesterpot</i> 877
<i>kleinerend</i> 850	<i>klongelen</i> 969,971	<i>knaster</i> 706,1012	<i>knieze(n)</i> 872
<i>kleinzieleg</i> 707	<i>kloog</i> 697	<i>knatergek</i> 712	<i>knij-je</i> 903,1052
<i>kleppe</i> 1047	<i>klooke</i> 690,696,726,1036	<i>knatsgek</i> 712	<i>knikker</i> 993
<i>kleppen</i> 1046	<i>klookhenne</i> 749	<i>knech(t)</i> 796,918	<i>knippe</i> 986
<i>kleppen-truu</i> 1047	<i>kloomp</i> 1034	<i>knech(t)je(n)</i> 918	<i>knips</i> 710
<i>klepschuut</i> 1047	<i>kloor</i> 728,738,747,976, 997	<i>knee</i> 987,1034,1051, 1052,1054	<i>knipsen</i> 1025
<i>klere</i> 755,769	<i>kloorheid</i> 751	<i>kneestebuul</i> 876	<i>knobbelen</i> 896
<i>klertsbruur</i> 1047	<i>kloot</i> 703, 704,831,948, 1026	<i>kneesten</i> 875 876	<i>knoefele</i> 887
<i>kletsdeuze</i> 1047	<i>kloothommel</i> 1026	<i>kneestepot</i> 877	<i>knoes</i> 834
<i>kletse(n)</i> 727,956,1046, 1047	<i>klootkeerl</i> 1026	<i>kneesterd</i> 877	<i>knoeve(r)d</i> 834
<i>kletsgat</i> 1047	<i>klootmichelt</i> 1026	<i>knettere(n)</i> 891	<i>knoffeleg</i> 931
<i>kletshannes</i> 1047	<i>kloot-oge</i> 1026	<i>knettergek</i> 712	<i>knoffelen</i> 887
<i>kletskont(e)</i> 1047	<i>klootvaegen</i> 952	<i>kneupe</i> 739,896,1007; zie: knoop	<i>knökkele</i> 964
<i>kletskous(e)</i> 1047	<i>klootvaeger</i> 1026	<i>kneurder</i> 877	<i>knökkelenbos</i> 773
<i>kletsmajoor</i> 1047	<i>klootveger</i> 821	<i>kneuren</i> 876 877	<i>knollegruun</i> 730
<i>kletsmajoor</i> 727	<i>klootzak</i> 1026,1041	<i>kneurpiet</i> 877	<i>knollen</i> 995
<i>kletsmeier</i> 1047	<i>kloppe</i> 871	<i>kneurpot</i> 877	<i>knooie(n)</i> 969,971,973, 991
<i>kletsmeier</i> 924	<i>kloppen</i> 1020	<i>kneutereg</i> 775	<i>knooieri-je</i> 972
<i>kletstante</i> 1047	<i>klorus</i> 703,708,826	<i>kneuts</i> 820	<i>knooigat</i> 932
<i>kletswief</i> 1047	<i>klos</i> 1041	<i>knewwel</i> 707	<i>knoot</i> 892,912,991; zie: kneupe
<i>kletteren</i> 886	<i>klös</i> 777		<i>knootsgat</i> 873,879
<i>kletterkonte</i> 1047			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

knorf 733	kokkerieje 828	864, 871, 880,905,	kraken 875
knorre 1006	kokskrawel 1019	906,926,929,982,	kralle 778,933
knörreg 890	kold 755	1000,1005,1021,	kramme 916
knorrepot 891	kold 832,838	1034,1038,1049,	krane 879
knörriig 777	kolden 811	1054	krang(e) 757,764,777,
knötterboks 891	kolder 764	kopen 915,1034	778,860, 922,990
knöttereg 775,880,889	kolveren 803	köpke-köpke 698	kranig 810
knötterig 775,777,889	komiek 713,785,787 ,789	köppeg 732,859,863	krankiel 792,810,822
knöttere(n) 888,889	komisch 785,788, 789	köppege(n) 733	krankjorem 708
knötterpot 891	kommandeerbaas 913	koppie-koppie 697	krant(e) 845
knuffele(n) 887	komme(n) 744,745,927	koppiene 781	kraote 1018
knul 703	kommer 773	köppig 731	kraoze 891
knungelen 979	kommoregen 706	köps 731	kras 810,936
knup(pe) 729,750,892,	kommosies 799	kopschee 813 815	krasborsel 937
912,965, 992,1008	koneginne 814	kopstuk 707	krasborstele 966
knuren 876	koning 916 917	kopvaste 810	krasbössel 734
knusselen 969	konkel(e)foeze(n) 1037	kopzörge 781	krasseborsel 937
knutsele(n) 969	konkelderi-je 1037	kopzorgen 780	kratsborstele 966
ko(r)ne 936	konkele(n) 1037	kordaat 810	krauwe(n) 877,901,903
ko(r)neg 936	konkelerd 1037	kore 865	krauwerd 878
kö(r)neg 936	konkelpeter 1037	korf 693	kredaots 810
ko(r)t an-ebonden 863	könne(n) 929	körf 962	kreefte 933
ko(r)t-aan 863	könneginne 814	körfken 790 791	kregel 769,933,936
ko(r)t-an 863	könning 814,917	körrig 788	kregeleg 890
kö(r)t-an 863	kont(e) 752,765,777,799,	kort 708,717,717,743,855	krengel 936
kobus 706	815,893,914,924,	kört-aan 855	krenggeleg 777,890
koddeg 788 789	946,953,965,994,	kort-an 855	kreise(n) 879
koe(i) 701,702,777,950,	1002,1003,1008,	kort-an(g)ebonnen 855	kreje 953,1005
1049 1050,1054	1046,1048,1050	kort-aon 776	krejen 828
koeie 953	kont(e)(n)kroeper 1004	kortzagen 762	kreke 938,939
koejonge 703	konteknieperd 1053	korzeleg 890	kremeren 979
koek 1034	kontekruiper 1004	kos 742	krempel 784
koekebraojer 932	kontelekke 1002	koskoper 706	kreng 1013
koekeloeries 706	kontelekker 1004	köste 1023	kremselen 762,778
koekoek 828	kontenlikker 1004	koste 932	krentereg 708,1051
koeks 703,714,948	konteri-j 992	koster 732	krets 836
koerloos 813	kontlekker 1004	kösteren 954	kreune(n) 877,901
koesta(r)t 819 820	kontsmoesjen 907	kots 867	kreute 771
koeve 860	koo 701,828,923,1050	kotsen 866 867	kreuweleg 889
koeveren 803	koo-dreet 1041	köttel 817,703,713,909	krib(be) 778,977,994
koeze 702,704, 705,714,	koo-geer 755	köttelaar 800	kribbeg 890,933
715, 823,1020,1021,	koolblad 835	kötteleeg 779	kribbekatte 778
1024	koonkelfoezen 1035	kraag 797,993	kribbeg 889
koezeg 704,715	koons 929	kraankiel 810	kribbenbieter 760,922
koezel 705,1035	kop 693, 694,697,708,	krabbe(n) 993,1052	kriebeleg 764,855,889
koezeman 1020	710,712,716,721,	kraej(e) 700,1018	kriege(n) 711,745,845,
koezenachteg 704	732,733,739,742,	kraejen 917,953	916,997,1007,1008
kok 728,827	755 756,761,775,779	kraemert 950	kriegel 778
kokkebraoje 952	781,792,793,814,	kraenseleg 778	kriemeleg 764
kokken 692,862	819,824,839,856,	kragen 893,990	kriemelig 889

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

<i>kriesken</i> 879	<i>kruudjen-reur-mi-j-neet</i> 856	<i>kwaakkonte</i> 782,816,901	<i>kwelling(e)</i> 785
<i>krieten</i> 879,901	<i>kruudjen-ruur-mien-niet</i> 858	<i>kwaele(n)</i> 785,894	<i>kerk</i> 900
<i>kriggel</i> 890	<i>kruudjen-ruur-mi-j-niet</i> 856	<i>kwaeleri-je</i> 785	<i>kwessie</i> 896
<i>krijgsfideel</i> 936	<i>kruus</i> 816	<i>kwakbol</i> 703	<i>kwestie</i> 896
<i>krijs</i> 813	<i>kruusdol</i> 711,853	<i>kwake</i> 782,816,876,901	<i>kwettel</i> 819
<i>krijse</i> 901	<i>kruwagen</i> 711	<i>kwakedeuze</i> 876	<i>kwezel</i> 780,782,871,900
<i>krikke</i> 934	<i>kruwagen</i> 1000	<i>kwake(n)</i> 875,888,899, 1046	<i>kwezeleg</i> 782
<i>krikkereg</i> 890,978	<i>kuke(n)</i> 701,704,826, 827,932, 943,1042	<i>kwaker</i> 900,	<i>kwibus</i> 706,708,713,763, 788,900
<i>kril</i> 856,937	<i>kuknachteg</i> 704,1041	<i>kwakerd</i> 782,843,876, 900,1047,	<i>kwiek</i> 936
<i>krimmeneren</i> 901	<i>kuksken</i> 887	<i>kwakerereg</i> 782,899	<i>kwiet</i> 729,984
<i>krimp</i> 1050	<i>kullaozie</i> 791	<i>kwakerieje</i> 899	<i>kwik</i> 936
<i>kring</i> 1027	<i>kullazie</i> 1034	<i>kwakeri-je</i> 876	<i>kwit</i> 711,900
<i>kringelig</i> 864	<i>kulleman</i> 1027	<i>kwakkeleri-je</i> 1004	
<i>krint(e)</i> 732,733,734,778, 856,934,953,977, 1053	<i>kulle(n)</i> 1000,1032,1044	<i>kwal(le)</i> 763,948,900	L
<i>krinte(n)kalker</i> 1053, 1054	<i>kumen</i> 875	<i>kwad</i> 858,897,1019, 1022	<i>laaie</i> 901,947,980,1047
<i>krintekakkerd</i> 1053	<i>kummeken</i> 1053	<i>kwadoaos</i> 1013	<i>laandloper</i> 1017
<i>krintereg</i> 708,890	<i>kummeren</i> 782,785	<i>kwadoe</i> 1022	<i>laankwieleg</i> 762
<i>krinterig</i> 777,1051,1053	<i>kundeg</i> 752	<i>kwadoeheid</i> 863	<i>laban</i> 1015
<i>krintevaeger</i> 1053	<i>kundeg</i> 832	<i>kwadoespraeken</i> 1046	<i>labbe</i> 1048
<i>krintewaeger</i> 1053	<i>kundeghe</i> 752	<i>kwadoespraeker</i> 1047	<i>labben</i> 1048
<i>krioelend</i> 712	<i>kundegheid</i> 752	<i>kwadoesprekken</i> 1048	<i>labes</i> 829,1012,1015
<i>kristannie</i> 953	<i>kunigheid</i> 810	<i>kwadodzinne</i> 864	<i>lach</i> 838
<i>kriwwekop</i> 865	<i>kunneg</i> 1045	<i>kwadodzinne</i> 864	<i>lachebek</i> 884
<i>croepen</i> 924,1003	<i>kunneg</i> 752	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lachebekken</i> 884
<i>croes</i> 776,811,818,824, 870	<i>kunne(n)</i> 929	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache(n)</i> 758,848,881, 882,885
<i>croet</i> 807	<i>kunste(n)</i> 713,903,1016, 1025	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krokhazen</i> 866	<i>kunste(n)maker</i> 713,1016	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krökkel</i> 843	<i>kunstemakert</i> 713	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krom</i> 705,738,882	<i>kuntjen</i> 911	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krommen</i> 707	<i>kure(n)</i> 903,904,1016, 1025	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krönnen</i> 877	<i>kus</i> 885 887	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kroppe</i> 1011	<i>kus-miej-de-konte</i> 707	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krouwen</i> 901	<i>kus-mi-j-de-konte</i> 788,900	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>croze</i> 934	<i>kusse(n)</i> 885,886	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krudeg</i> 834,933,936	<i>kutjesbarg</i> 802	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruidjen-roer-mien-niet</i> 856	<i>kutjesbulten</i> 802	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruier</i> 706	<i>kutkammerd</i> 1005	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruijer</i> 706	<i>kuuf</i> 860	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruijer</i> 733	<i>kuuks</i> 1041	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruk</i> 932	<i>kuul</i> 824	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krukke</i> 963	<i>kuun</i> 810	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krul</i> 710,729,756,819, 861,825	<i>kwaakgrete</i> 1047	<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>kruneg</i> 933		<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885
<i>krupe(n)</i> 757,1003,1031		<i>kwadodzinne</i> 863	<i>lache</i> 885

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

<i>lammenadeg</i> 945	<i>leden</i> 1033	<i>lek-mi-j-'t-vesken</i> 704	<i>liege(n)</i> 1037
<i>lamme(n)teren</i> 875	<i>lee(j)</i> 1024	<i>lek-op-de-snuut</i> 887	<i>liegebas(t)</i> 1040
<i>lammentieren</i> 875	<i>leed</i> 762,772,774,842	<i>lelek</i> 870	<i>liegebasterd</i> 1040
<i>lampe</i> 694	847,949	<i>lelekerd</i> 871	<i>liegebees(t)</i> 1039
<i>lampketoen</i> 1024	<i>leedpos(t)</i> 990	<i>lelekheid</i> 863	<i>liegebrok</i> 1040
<i>lamstraal</i> 1027	<i>leedvermaak</i> 847	<i>lellebel</i> 1024	<i>liegebuis</i> 1040
<i>lamstraol</i> 1012,1017	<i>leef</i> 726,795,830,834,	<i>lellebel</i> 900	<i>liegebuul</i> 1040
<i>lamzak</i> 947,1027	1003	<i>lellek</i> 855,858,870,874,	<i>liejen</i> 784,1031
<i>land</i> 914	<i>leeghannes</i> 1040	1024	<i>liek(e)</i> 735,736,777,838,
<i>landleuper</i> 1017	<i>leeghans</i> 1040	<i>lelleker(d)(s)</i> 875	896, 904,986,1007
<i>landloper</i> 1017	<i>leej</i> 697,1036	<i>lemke</i> 947,1048	<i>liekegheid</i> 1043
<i>lang</i> 732,1025	<i>leelkerd</i> 1027	<i>lempe</i> 901,932,941,947,	<i>lieken</i> 756,956,1023
<i>langdraodeg</i> 949	<i>leenn</i> 1033	980	<i>liekzette</i> 739
<i>langdräödeg</i> 949	<i>leep</i> 697,1035	<i>lenen</i> 1021	<i>liemgarden</i> 849
<i>langdräödereg</i> 949	<i>leep-oog</i> 698	<i>lepegheid</i> 698	<i>lien</i> 949
<i>langdräöjeg</i> 949	<i>leer</i> 744	<i>lepen</i> 1036	<i>lienn</i> 834,1041,1050
<i>lange</i> 856,979	<i>leeuw</i> 935	<i>leperd</i> 698,1036	<i>liepe(n)</i> 741, 878,993
<i>langshenbouwen</i> 886	<i>lef</i> 810, 811,825	<i>lepke(n)</i> 790,1032	<i>lieperd</i> 880
<i>langwieleg</i> 949	<i>lefbal</i> 812,826,828	<i>leplazerus</i> 868	<i>lieperi-je</i> 880
<i>langzaam</i> 949	<i>lefboek</i> 826,828	<i>leren</i> 697,935	<i>liepgezichte</i> 880
<i>lank</i> 732,838,946,966	<i>lefbol</i> 812,826,828	<i>lesse</i> 1007	<i>liepiezer</i> 880
<i>lankwieleg</i> 949	<i>lefboldereg</i> 810	<i>leste</i> 913	<i>liepken</i> 878
<i>lankzaam</i> 949	<i>lefbuul</i> 826	<i>let</i> 742	<i>liepstuver</i> 880
<i>lantefanteren</i> 952	<i>lefebrieje</i> 770,771	<i>lette(n)</i> 743	<i>lier</i> 858,950,951
<i>lanterfanter</i> 954	<i>lefebri-je</i> 835	<i>letters</i> 746	<i>liezen</i> 949
<i>laobaand</i> 707,947	<i>lefgozer</i> 812,826,828	<i>leuge(n)bas(t)</i> 1039	<i>ligge</i> 991
<i>laoban</i> 1035	<i>lefhannes</i> 812,828	<i>leugen</i> 1039	<i>li-je(n)</i> 784
<i>laobrander</i> 947,954,1017	<i>lefkikker</i> 812	<i>leugenaar</i> 1039	<i>lijntrekker</i> 954
<i>läög</i> 913,995	<i>lefkonte</i> 812	<i>leugenaer</i> 1039	<i>lik</i> 1008
<i>läönes</i> 841,947,954,1015	<i>lefmaker</i> 812,828	<i>leugenbeest</i> 1039	<i>lillek</i> 741,775,858,861,
<i>läönnessen</i> 952	<i>lefschupper</i> 826,828	<i>leugenbuis</i> 1039	864,870, 874, 928,
<i>laoten</i> 848,1023	<i>lefwief</i> 829	<i>leugenbulerieje</i> 1039	1013,1024,1033,
<i>laow-lone</i> 1001	<i>lege</i> 860	<i>leugenbuul</i> 1039	1041
<i>lap(pe)</i> 873,984,987,	<i>legebart</i> 1040	<i>leugnen</i> 740	<i>lillekegheid</i> 870
1017,1033	<i>legebees(t)</i> 1040	<i>leuk</i> 785,788,789,795,	<i>lillekerd</i> 871,1026
<i>laplazarus</i> 966	<i>legebok</i> 1040	834	<i>lillekers</i> 874
<i>lappen</i> 925,1043	<i>legebröd</i> 1040	<i>leup</i> 709	<i>link</i> 697,859,956,1028
<i>lapzak</i> 787	<i>legebuis</i> 1040	<i>leupers</i> 1008	<i>linker</i> 932
<i>lapzwaans</i> 1023	<i>legen</i> 1038 1039	<i>leuve(n)</i> 802,1002	<i>linkmichel</i> 698,1036
<i>lapzwans</i> 841,1012,1017	<i>legerd</i> 1040	<i>leveren</i> 1033	<i>linkmichiel</i> 1028,1036
<i>las(t)</i> 989 991	<i>legerieje</i> 1039	<i>licht</i> 691	<i>links</i> 690,931
<i>las(t)pak</i> 977	<i>legetönnes</i> 924,1040	<i>lichte</i> 976	<i>linnen</i> 939
<i>las(t)pos(t)</i> 977	<i>legge</i> 994	<i>lichtveerdeg</i> 943,976	<i>lip(pe)</i> 872,873,879
<i>lasteg</i> 976 978,988	<i>legvodsen</i> 802	<i>lieden</i> 773,784,834,905	<i>lipken</i> 902
<i>lastere(n)</i> 1048	<i>leiden</i> 1034	<i>lief</i> 692,750,830,833,	<i>lippe</i> 1050
<i>lasterpraot</i> 1048	<i>lejen</i> 1026	834,866, 931,942,	<i>lippe(n)</i> 878
<i>lauw</i> 739	<i>lekkazie</i> 718	982, 983,1003,1052	<i>lobbes</i> 714,1020
<i>lazarus</i> 867	<i>lekken</i> 796,886,993	<i>liefde</i> 835	<i>loch</i> 745,778,836,860
<i>lebbenbrugge</i> 994	<i>lekker</i> 834,844	<i>liefhebberij(e)</i> 770	<i>lochem</i> 949
<i>lechte</i> 745	<i>lek-mien-t-vesjen</i> 1001	<i>liefkozen</i> 888	<i>lochems</i> 825

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

löchten 952	787	lullefrits 924	manierlek 1022
loebes 1021	loltrapper 771	lulleg 707	mans 929
loeder 823,862,933, 1026,1027	lomp 820,821,823,1023	lullemajoor 1047	mans(e)leuwark 960
loedereg 945	lompden 790	lulleman 924,1031	manteneren 973
loek 697	lomperd 823,1023	lullemeier 1047	maog 1016
loenen 756	longen 756,902	lullemeier 924	mäög 967,1013
loens 732,842,1024	lönnen 997	lulle(n) 727,819,1046	maoj 995
loenzeg 846	lood 765,691,1028	lullepiet 924	mäöjite 978
loeperd 1028	loomjan 946	lulluman 1031	maole 710
loepig 1024	loon 851	lulzak 1047	maot 832
loeps 1024	loop 709	luperd 1027,1028	maote 916
loer 694,756,790	loopjonge 918	luperig 1024,1028	maratten 875,903
loerak 1029	löppe 709	lusakke 893	marg 936
loeraks 1026	lorum 729	luste 1031	marge 796
loerangel 1026	los 710,742,1033	lusteren 920	marjauwen 875
loerdereg 945	lös 710,712,742	luus 778,862,945,946, 993	mark 936
loeres 1012,1023,1026	lofimmelen 970	luustere(n) 920	marke(n) 694
loeriejs 1029	loskomme 964	luzebos 1026,1035,1039	maro 771
loeries 842	löslaoten 751	luzewerk 972	marotsen 903
loes 862,939,1005	losnemmen 957		marotte(n) 798,875,903, 931,966
loeter 933	lospakken 866		marrejouwe 879
löfte 923	losser 745	M	marriauwen 875
loge 870	lost 771	maai(e) 796,995	marriouwen 875
löggen 1039	lostrekken 866	maaijer 995	marse 697,986
löggenbuis 1039	loszetten 879	mach 936	martelderij(e) 967
löggenbuul 1039	louwen 839	madam 870	ma(r)teleg 779,967
löggene 1039	louwman 841	made 812,1050	ma(r)telen 772,875,963, 966,969
löggentitte 1040	louwman 951	maejen 793,1021	ma(r)telerije 967
löggenzak 1039	louwmech 841,954	maelig 708	martelkonte 876
logisch 728	louwmechel 954	maende 724	masachteg 779,782,852
lokkemotief 877	loven 1002	mage 990,1041	masken 969
lol 770	lovnen 923	magsach 955	masse 744,931
loldoks(e) 713,771,787, 1016	lucht 736,752	mak 920,995	masselen 970
loldroek 713,787,1016	luddevuddu(t) 773	make(n) 916,925,926, 956,1034	massen 780,799,963,970
loldrook 771,787,900, 1016	lui 945,947,964	makke 838,839	massepot 780
lolla 901,1047	luibakkes 1017	makkelek 975,976	massereg 779
lolle 1047	luibuis 946	makker 832	masseri-je 780,968
lollebart 1047	luiigheid 946	makuut 907,1036	matte 1041
lollebreur 1047	luihannes 946	mal 713	mattemaratten 903
lollebroek 771	luiilak 946	male 729	mauwe(n) 875
lolleg 771,785,789	luiwammes 946,954,1017	malheur 710,767,968	mauwerd 876
lollegen 771	luizak 1017	malleur 767	mauwkont 876
lolleman 924	luizak 946	malleursverdriet 773	mauwmoel 876
lollen 727,751,879	lukke(n) 985,999,1020	mallote 901	mazzelaar 765
lolletjen 786	lul 704	maltentereg 776	mazzelkont 765
lolletjes 1016	lul(le)bartje 924	man 732,836,1025	mazzelpeter 765
loldmaker 713,771,771,	lulbartje 1047	manere 956	mazzelpiet 765
	lulhannes 924	manier(e) 956	
	lulle 1047		
	lullebreur 1047		

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

<i>mazzelpik</i> 765	<i>mesjokke</i> 708	<i>mieter</i> 698,826,861,1036	<i>moedwillig</i> 906
<i>mazzelzak</i> 765	<i>mestkore</i> 1048	<i>mieterd</i> 1013	<i>moeilek</i> 976
<i>meddeliejen</i> 842	<i>metbrengen</i> 927	<i>mieterreg</i>	<i>moeite</i> 978
<i>meddelienn</i> 842	<i>metgaond</i> 843,920	764,775,784,846,858	<i>moel</i> 822,841,958,1003,
<i>medelieden</i> 842	<i>metgeven</i> 1048	<i>mieterreg-in-de-hoed</i> 779	1007
<i>medeliejen</i> 842	<i>metgeven</i> 897	<i>mieterig</i> 858	<i>moelvechte</i> 896
<i>medelienn</i> 842	<i>metlaevend</i> 843	<i>mietje(n)</i> 708,715,1029	<i>moer</i> 1019
<i>medeli-je(n)</i> 842	<i>metlienn</i> 842	<i>mietkop</i> 865,1026	<i>moerkse</i> 973
<i>meegaond</i> 830,843,920	<i>metli-je(n)</i> 842	<i>mietzak</i> 978,1012,1013,	<i>moes</i> 774,815,1040
<i>meelaevend</i> 843	<i>metval</i> 764	1015,1026	<i>moeskapot</i> 996
<i>meenhals</i> 826,829	<i>metvallen</i> 805,806	<i>mieze</i> 776	<i>moezen</i> 1011
<i>meenkals</i> 829	<i>metvaller</i> 764	<i>miezen</i> 1026,1035	<i>mögge</i> 757
<i>meeps</i> 936	<i>metveulend</i> 843	<i>miezereg</i> 767,1028	<i>moggelen</i> 963,970
<i>meid</i> 918	<i>metvulend</i> 843	<i>miggelt</i> 924	<i>möggen</i> 834,911
<i>meier</i> 1035	<i>metwarken</i> 960	<i>mik</i> 695,824	<i>moggen</i> 963,973
<i>meine(n)</i> 721,802,824,	<i>meu</i> 813,994	<i>min</i> 850,1024,1025	<i>moggerd</i> 967
907	<i>meudeg</i> 810	<i>minachtend</i> 850	<i>moggeri-je</i> 968,973
<i>meining</i> 723	<i>meudeloos</i> 813	<i>minderweerdeg</i> 850	<i>mokke(n)</i> 872
<i>meisteren</i> 929	<i>meuge</i> 757	<i>minne(n)</i> 850	<i>mokkelen</i> 886
<i>mekare</i> 999	<i>meuge(n)</i> 737,757,833,	<i>minnekes</i> 936	<i>molle</i> 796
<i>mekkelek</i> 975 976	834,836,904,905,	<i>mins</i> 899	<i>mölleke</i> 757
<i>mekkere(n)</i> 875,896	911,916,1031	<i>minsekindere</i> 899	<i>möllekes</i> 710
<i>mekkerkont</i> 891	<i>meugelek</i> 955	<i>minute</i> 712,864	<i>möllewiek</i> 710
<i>meleur</i> 767	<i>meughaed</i> 996	<i>mirakel</i> 806	<i>mond</i> 724,846,1003
<i>melk</i> 923,1050	<i>meugheid</i> 996	<i>mirt</i> 836	<i>monnikenwark</i> 972
<i>melkbusse</i> 701	<i>meuheid</i> 996	<i>mis</i> 740	<i>monter</i> 771
<i>melkkoo</i> 1003	<i>meujegheid</i> 996	<i>misbroek</i> 999	<i>mood</i> 810,813
<i>melkmoel</i> 1042	<i>meujelek</i> 774	<i>misbruuk</i> 999	<i>moodveren</i> 813
<i>mellenspier</i> 921	<i>meujen</i> 774	<i>miserabel</i> 762	<i>moodwilleg</i> 812,852,906
<i>memorie</i> 716 717	<i>meujlek</i> 755,976	<i>misgaon</i> 1000	<i>moodwillegheid</i> 812
<i>menafteg</i> 819,870	<i>meujte</i> 978	<i>misgund</i> 847	<i>mooi</i> 747,759,789,812,
<i>mendje</i> 712	<i>miauwen</i> 875	<i>misgunsteg</i> 846	833,849,869,993,
<i>mene(n)</i> 721,802,824,	<i>michel</i> 1026	<i>mismudeg</i> 779	977,1003
907	<i>michelt</i> 1031	<i>mispel</i> 1011	<i>mooiegheid</i> 869
<i>mene(n)s</i> 791	<i>middel</i> 986	<i>mispriezend</i> 850	<i>mooipraoter</i> 924,1004,
<i>meneer</i> 820,870	<i>middelen</i> 1007	<i>mispunt</i> 1026	1031
<i>menere</i> 956	<i>mieg-ampe</i> 944	<i>missaken</i> 740	<i>mooipraoteri-je</i> 1004
<i>meneubel</i> 1036	<i>mieg-empe</i> 796,944	<i>missелеk</i> 760,867	<i>moonkelen</i> 889
<i>menier(e)</i> 956	<i>mieg-empennus</i> 796	<i>missen</i> 1000,1054	<i>moor</i> 1012
<i>mening</i> 723	<i>miegen</i> 729,939,1034	<i>miszunen</i> 743	<i>moos</i> 709
<i>menneg</i> 936	<i>miegerd</i> 850	<i>mizerie</i> 784	<i>mopperbuul</i> 890
<i>menoten</i> 875	<i>miegheppe</i> 944	<i>modderen</i> 973	<i>mopperdeus</i> 890
<i>menotenmaker</i> 799	<i>miemele</i> 730	<i>modeloos</i> 779,813	<i>mopperdeuze</i> 890
<i>mense</i> 804	<i>mienen</i> 875	<i>moder</i> 843,844,1008	<i>mopperdoos</i> 890
<i>merakels</i> 747	<i>mientjen</i> 711	<i>moderskrank</i> 778	<i>mopperdoze</i> 890
<i>meratten</i> 903	<i>mier(e)</i> 836,944	<i>moderszeek</i> 778	<i>moppere(n)</i> 888
<i>merke(n)</i> 694	<i>miere(n)</i> 729,780,799,	<i>modwilleg</i> 859	<i>moppereg</i> 889
<i>merotte(n)</i> 798,903,966	969,971	<i>moed</i> 810,813	<i>moppergat</i> 890
<i>mesjiere</i> 784	<i>mierhannes</i> 780	<i>moedeloos</i> 813	<i>mopperklaos</i> 890
<i>mesjogge</i> 708	<i>mies</i> 776,841,859	<i>moedig</i> 810	<i>mopperkloot</i> 890

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

mopperkont(e) 890	nachtegaole 731	naozak 1034	niejen 902,998
mopperpot 890	naefkool 707	naozeggen 1004	nieplichteg 748
moppertriene 891	naegel 738	naregheid 772,773,782, 847,848,991	niejs 747,998
mopperzak 890	naeje(n) 732,989,1033, 1043	narre 785	niejsblad 1047
more 963	naejgoorn 700	narreg 895	niejsgierig 748
mörke 970	naeme 996	narreken 763	niejsgierig 748
morkse(n) 973	naer 762,768	narren 893	niejskiereg 748
mormel 871	naereg 771,943	narrig 933	niepen 1035
morske 972	naeregheid 945	nauw 791,937,938,969	nieuws 747
mos 819	naeve(n) 740,741	navel 882,996	niever 943
mosken 961	naffel 702,763,774,994, 1026,1052	neerbugend 850	nievereg 943
mosselen 956,961	naffelkuken 702,1042	neerlegge(n) 737	ni-j 748,838,978
mosterd 822	nagaon 773	neersmieten 985	ni-jdoon 747
mot(te) 694,796,827, 896,905,991,1050	naggen 893	neet-oor 1029	ni-je 998
motraegen 844	nao 832	negere(n) 753,785,894	ni-jen 747
motte(n) 1010,1031	naod 729,732,946,963, 990,1008	nek(ke) 752,819,825,866, 946,1033	ni-jjaor 1007
mottens 919	naodenke(n) 725	neme 997	ni-jkötteleg 748
motteren 889	naogaons 842	nemme(n) 911,996,997, 1032	ni-jplichteg 748
mouw(e) 740,913,950, 935,964,1033	naogedachte(n) 719,780	nepken 894	ni-jsgereg 748
mozes 1020	naogeven 842,1042	nepkeri-je 894	ni-jsgierig 748
mude 816	naogevven 842,1042	neppe(n) 1032	niks 704,738,760, 1000,1001,1017
mug(ge) 936,1040	naohoolden 1004	nereg 943,964	niksdoen 952
muggenzifter 939	naokomme(n) 1001	net 830,833,938,1018	niksen 952
muite 976,978	näöl(e)kont(e) 891	neten 796,822	niksnot 1017
muiter 1017	näöl(e)piet 890	nete-nek 895,1027	niksnut 1017
mujegheid 996	naolaote(n) 927	netjes 1022	niksnutser 1017
mure 926	naolde 998	netkes 1022	niksnutter 954,1017
mus 909,991	näöle 891	netse 893	nippeleg 943
muske 777,826	näöle(n) 879,888,1006	neudelek 859,889	nipse 893
musse 711,777,905	näölefrits 890	neuge(n) 914	nirteg 778
musseneste(r) 721	näölegat 890	neurtjen 708	nitse 894
mute 848	näölepeter 890,977	neus 952,1037	node 772
mutse 756,777,778	näölepiepe 891	neustereg 731,775,889	nödje 989
muugheid 996	näölepot 891	neutelek 859	noffel 702,705,711,932
muu(j) 813,994	näölerd 890	neuze 739,825,916, 1001,1007,1008, 1030,1033,1052	noffelachteg 704,910, 931,972
muujle 976	näölpens 891	nibbe 775	noffele 711
muujte 978	näölzak 891	niedeg 859,861,864	noffeleg 700
N	naonemmend 775,855	nieds 852,864,902,944	noffen 743,931,969,973
na(ar) 760,762,763,767, 768,774,784,867, 813,816,868,872, 1012	naoprakkezere(n) 725	niedseg 865	noks 705,775,831, 903,944
naatjen 708,710	naoprakkeziere 725	niedsegheid 865	nokse(n) 707
nachen 896	naor 768	niedsheid 865	non 1031
nach(t) 732,822,870, 959,1025	naorienn 743	niej 998	nooddruffteg 964,972
	naos(t) 740	niejdoon 747	noodhaaken 987
	näöst 740	nieje 748,756,761	noost 776
	näötelek 775	niejen 747	noppes 1000
	naovraoge(n) 746		
	naoweide 1042		

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>norf</i> 776,891	<i>nözze</i> 855,857,1044	<i>oetlöchten</i> 1007	<i>old</i> 703,995,996,1012
<i>norftereg</i> 776	<i>nözzegaetere</i> 975	<i>oetluchten</i> 1048	<i>oldwief</i> 1047
<i>nörvel</i> 891	<i>nuchter</i> 1041	<i>oetmaken</i> 837,1007	<i>olek</i> 789
<i>nörvelen</i> 889	<i>nuffe</i> 901	<i>oetpakken</i> 866	<i>olifant</i> 755,995,1040
<i>noskerd</i> 890	<i>nukken</i> 903	<i>oetpoesten</i> 996	<i>öllie</i> 946
<i>noskereg</i> 889	<i>nuks</i> 944	<i>oetrichen</i> 925,999	<i>ome</i> 1020
<i>noskeren</i> 888	<i>nut</i> 701	<i>oetrüstön</i> 996	<i>omliek</i> 1020
<i>noskerpot</i> 890	<i>nutsen</i> 999	<i>oetscheiden</i> 985	<i>ommund</i> 853
<i>nossen</i> 889		<i>oetscheien</i> 985	<i>on(ne)wat</i> 821,1012
<i>nosterbaas</i> 890	O	<i>oetschennen</i> 893	<i>on-abel</i> 812,821,921
<i>nosterbreur</i> 890 891	<i>obstenaods</i> 731	<i>oetskeien</i> 985	<i>onakel</i> 1023
<i>nosterd</i> 890	<i>oel(e)</i> 701,731,997	<i>oetsloetsel</i> 751	<i>onbaeneg</i> 712
<i>nöstere(n)</i> 888	<i>oelderig</i> 704	<i>oetsluutsel</i> 751	<i>onbeeg</i> 981
<i>nostereg</i> 777,889	<i>oel(n)wapper</i> 702	<i>oetsmelen</i> 893	<i>onbeheers(t)</i> 820
<i>nöstereg</i> 775,889	<i>oeleg</i> 700	<i>oetsnukken</i> 880	<i>onbehouwe</i> 812
<i>nosteren</i> 888,1005	<i>oelekerd</i> 702	<i>oetspringen</i> 917	<i>onbekokt</i> 820
<i>nösteren</i> 1005	<i>oelenveers</i> 820	<i>oetstekken</i> 1049	<i>onbendeg</i> 712
<i>nösterkont(e)</i> 890	<i>oelwappert</i> 702,706	<i>oetstellen</i> 958	<i>onbens</i> 852
<i>nosterpeter</i> 890	<i>oelskuken</i> 701	<i>oetstukken</i> 893,1007	<i>onbenul</i> 812,821,823,853
<i>nosterpot</i> 890	<i>oen</i> 703	<i>oetvaegen</i> 893	<i>onbenulleg</i> 700,812,820, 821,851,928
<i>nösterpot</i> 890	<i>oerstaerk</i> 935	<i>oetvaensteren</i> 893	<i>onbeschof(t)</i> 820,821,823
<i>nosterzak</i> 890	<i>oerstart</i> 935	<i>oetvensteren</i> 1007	<i>onbeskoff</i> 820, 821
<i>nöt</i> 703,777,855,904	<i>oetblaozen</i> 996	<i>oetvigeleren</i> 721	<i>onbesleufs</i> 1023
<i>noten</i> 756,757	<i>oetblekken</i> 893	<i>oetvikeleren</i> 962	<i>onbesoesd</i> 812,820,851, 852,928
<i>notjebreur</i> 890	<i>oetblinken</i> 917	<i>oetvloch(t)</i> 907	<i>onbesuusd</i> 820
<i>notjebuul</i> 890	<i>oetbrander</i> 1006	<i>oetzeuken</i> 910	<i>onbevroome</i> 823
<i>notjegaat</i> 890	<i>oetbreuden</i> 721	<i>oezewolter</i> 703	<i>onbevrore</i> 821
<i>nötjegaat</i> 890	<i>oet-de-kiek</i> 744	<i>oezik</i> 703	<i>onbevrorene</i> 1023
<i>notjekonte</i> 890	<i>oetdelen</i> 917	<i>ofgaon</i> 1044	<i>onbezoes(d)</i> 787,821,853
<i>nötjekonte</i> 890	<i>oetdertied</i> 729	<i>ofgeunsteg</i> 846	<i>onbezoesden</i> 813
<i>notjemeister</i> 890	<i>oetduunn</i> 751	<i>ofgunsteg</i> 846	<i>onbezonne</i> 812
<i>notjen</i> 888	<i>oetduutsen</i> 750	<i>ofjach(t)</i> 1006	<i>onbiejeg</i> 795
<i>nötjen</i> 888	<i>oetduutsken</i> 750	<i>ofkussen</i> 887	<i>onchristen</i> 1027
<i>notjepot</i> 890	<i>oet-ebrod</i> 698	<i>ofmartelen</i> 965	<i>ondankboor</i> 851
<i>notjerd</i> 890	<i>oet-ene</i> 750	<i>ofpassen</i> 722	<i>ondeer</i> 1012
<i>notjereg</i> 889	<i>oetgedretten</i> 871	<i>ofrakken</i> 966	<i>onderbokse(n)lol</i> 787
<i>notsen</i> 999	<i>oetgekokt</i> 1028	<i>ofrakkeren</i> 966	<i>onderboksengelul</i> 787
<i>nötte</i> 708	<i>oetgelaoten</i> 759	<i>ofslaon</i> 1038	<i>onderboksenlolleri-je</i> 787
<i>nöttel</i> 890	<i>oethuzeg</i> 852	<i>ofstrieden</i> 740	<i>onderbokslol</i> 787
<i>nottele</i> 889	<i>oetjepoe</i> 871	<i>ofstriecken</i> 986	<i>onderbroekenlol</i> 787
<i>nöttele(n)</i> 872, 889	<i>oetkaekelen</i> 1007	<i>ofvangen</i> 698	<i>onderbroekenlol</i> 787
<i>nötteleg</i> 775,777,889	<i>oetkeren</i> 893	<i>ofwark</i> 997	<i>onderbrokenlol</i> 787
<i>nöttelkont(e)</i> 890	<i>oetkieken</i> 742,848	<i>oge(n)</i> 697,739,741-743, 752,760,789,807, 815,825,841,847, 946, 958	<i>onderdäöneg</i> 920
<i>nötterbokse</i> 890	<i>oetkiezen</i> 910	<i>ogendeender</i> 965	<i>onderdoems</i>
<i>notterd</i> 890	<i>oetkommen</i> 751	<i>ogendenerieje</i> 1004	897,1028,1035
<i>nottereg</i> 889	<i>oetleg</i> 751	<i>ohne</i> 698	<i>onderdoemsen</i> 897,1035
<i>notteren</i> 888	<i>oetleggen</i> 750	<i>oksheuf</i> 702	<i>onderdomps</i> 1035
<i>nötterig</i> 775,777,889	<i>oetlenen</i> 1021		<i>onderdoms</i> 1028
<i>notteri-je</i> 890	<i>oetlippen</i> 880		<i>onderheer</i> 928
<i>notterpot</i> 890			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

onderhen 924,953	onheureg 851,852,921	ontzat 987	opdreien 862
onderkommen 987	onklaore 811	ontzeen 760,848,849	opdringen 914
onderstebove(n) 809	onkriege 960	ontzet 987	op-ens 725
onderstebovven 809	onlasteg 977	ontzien 848,849	opgaaf 919
onderstond 767	onmake 984	on-ubel 831,1023	opgaon 798
ondeugd 921,1013	onman 812,821,823,839,	onve(r)nul 703,704,812,	opgave 919
ondeugend 789,823,921,	853,866,1028	823,853	opgelegd 801
1013,1018,1024,	onmanachteg 943	onve(r)nulleg 691,812,	opgestrekken 860
1027	onmanierlek 1023	820,821,851,1024	opgeve(n) 985,1054
ondoemelek 822	onmenselek 1027	onvernullegheid 704	opgevvven 985,1002
ondog(d) 921,977,	onmeugelek 745	onverschillegen 839	ophemele(n) 1002
1012-1014,1020	onmeundeg 1023	onverstaand 704	ophessen 897
ondögde 1020	onminselek 1027	onverstand 812	ophesten 897
ondöggend 789,1013	onmöggelek 897	onvrendelek 831	opheure(n) 806,985
ondöggende 1014	onmund 812,853	onvroom 1023	ophisken 897
ondomelek 1023	onmundeg	onwat 812,823,839,853,	ophitsen 897
oneffene(n) 800	812,820,851,928	866,1015,1023	opholde 985
onenegheid 992	onmundigerd 812,821	onwattig 821,851	opholden 1052
on-ewetten 857	onneren 908,919	onweer 777,873,993	opholle(n) 985
on-ewettend 1041	onneuzel 700,704,705,	onweersbuje 861	ophouwe 985
onfatsoen 823	1041	onweersbujen 1020	opjagen 914
onfatsoen 1023	onneuzeleg 704	onwettend 1041	opjuine 897
onfatsoenlek 821	onneuzelen 707	onwies 812,820,821	opjutteren 914,915
onfesoen 823,1023	onnewat 812,823,853	onwies 691,700,703,708,	opkieke(n) 806,807
onfesoenlek 821	onnozel 704	711,764,812,820,	oplaezen 865
ongedureg 852 857	onnözzel 704,1041	821,834,851,928,	oplette(n) 742
ongegönd 846	onpietse 897	957	oplopen 800
ongegund 847	onpote 984	onwiezen 711	opmoeken 866
ongeheureg 852,921	onrösteg 692	onwiezeri-je 691	opnaeje 862
ongelaogen 738	onscholdeg 1041	onwilleg 922	oppasse(n) 742,782,848
ongeluk(ke) 741,758,765,	onschuldeg 1041	onzen leven heer 825	oppassend 748,1018,
813,848,847,867,907	onsketelek 857	oog 846,1033; zie: oge	1053
ongelukkeg 782-784,872	onstrank 921,1015	oonderhen 924	oppasser 954
ongeluksvogel 768	onstreng 1015	oor 790,857,1033,1034;	opreige 862
ongeluksvoggel 768	onstumeg 851	zie: oorne, oren	opriegen 862
ongemak 991	onsweers 850	oordeile 730	opriegen 862
ongeneugen 992	ontdacht 717	oordele(n) 730	opri-je 862
ongesjanierd 821	onterik 1026	oorfleppen 750	opritsen 897
ongesuund 852	onteumeg 975	oorlek 789,1015	opröggelen 897
ongetiedegen 866	ontgelde(n) 1043	oorleken 789	opruijen 897
ongetrensenierd 1023	onthand 1041	oorne 739,750,837,873,	opscheppe(n) 825,826
ongewisse 841	ontheit 736,848,916,919	1034,1049	opschepper 820,825,828
ongezalten 739	onthold 716,717,720	ooskuke 701	opschepperd 828
ongezeg(ge)lek 920	ontholde(n) 716	ootjen 790	opscheppereg 824
ongezolten 739	onthollen 716	opbeenden 1007	opschepperieje 825
ongezuun 1023	onthollensweerd 720	opbiende 790	opschepperi-je 825
onhäöbel 703	onthoold 720	opbinden 739	opscheten 984
onheilspellend 768	ontkraope 698	opbinnen 1007	opschiete(n) 984
onhendeg 932	ontkroppen 698	opbod 924	opschikken 984
onheur 852	ontroos(t)boor 845	opdraeje 862	opschoeven 958

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

- opschotjen* 958
opschöttelink 1015
opschunen 897
opsniejen 827
opsni-je 827
opsokkeren 915
opspöllen 865
opstääke 897
opstaoke(n) 897
opstaon 993
opstekken 739
opsteuke 897
opstokken 897
opstökken 897
opstreupen 964
opsukeren 915
optrekke(n) 923
opvlegen 860
opvlegend 864
opvlegereg 851,864
opvliegend 851,864
opvliegereg 851
opzeen 806
opzet 906,907
opzetten 819,958
opzichter 954
oranje 754,861
o(r)deneren 908,918, 919,956
ordent(e)lek 969
o(r)der 1020
oreg 830
oren 755,856,896, 1007,1008,1042
örgele 970
os 702
osse 701,702,935,995
ossekop 702
otteren 971,985
ouwehoer 788
ouwehoeren 727
overgevolig 754
overtuge 734
overtuugd 801
ovverdrevven 851
ovverdrieven 1040
ovvergeveuleg 754
ovverhande 933
ovverhendeg 726
ovverlast 991
- overleg* 908
ovverneren 908
ovverneringe 723
ovverneringe 908
ovvernieren 908
ovveroet 905
ovvertuugd 801
ovvervallen 806
ovverzied 997
ozewolt 706
ozewolter 703
- P**
pa(r)tekleer 830
paafken 827
paaie(n) 888,1002
pach(t) 816
paens 937,961
paer 745,1042
paf 807
pak(ke) 739,790,846, 1033,1034
pakke(n) 780,886,888, 946,1033
pakke-pakke-doen 888
pakkerd 886 887
palater 992
palaver 798
pan(ne) 796,1008, 1044,1051
pannekokse 1018
pannekookspanne 796
paol 791,801,958,1021
paolvast 802
paoter 871
pap 774,995
papier 1025
pardows 820
pardowsen 821
parg 977
pargkop 776,891
pariere 919,943
pas 956
pas(se) 731,759,777, 852,865,956,1041, 1044
passen 1023
pastoor 871
patent 830,870
- patjakker* 1012,1026
patjepejer 1026
pauw(e) 819
pech 767
pechduvel 768
pechvogel 767
pechvoggel 768
pedde 820,853,861,909
peer 923,1042; zie: *pere*
peerd 711,796,855,871, 925,929,935,944, 963,995
peerdekote 826,926
peerdevleis 935
peerdje 1002
peerdsgelek 765
pegge 857
peizerik 1054
pekkelhekse 933,1018
peksken 712
pempklokke 879
pemplippe 874
penetentie 785
penne 1030
penneke 1050
pennink 1052
pens(e) 862,957,961, 1005
per(c)eel 728,807,809, 813,977
perceeltjen 706
percies 939
perd 711,793
pere 756; zie: *peer*
permantelek 810
pe(r)missie 736,916
perre 945
pes(t) 692,796,822,1031
pes(t)kop 895,1026
peste(n) 785,894
pesterieje 785,894
pesteri-j(e) 785,894
petieterereg 939,972
petoet 928
petoffels 953
petret 706,733,826,1012
pet(te) 693,777,825,838, 839,857,1038
pette 1038
pette 777
- pette* 857
peut 825
peutere(n) 969,971
peze(n) 962
pezer 967
philip 1029
piäöntjes 792,920
piäöntjes-an 943
piddeken 972
piddekerd 1053
piddekerd 939,1053
piejas 788
piekere(n) 780
piekfijn 870
piele 969
pielepeuten 971
piemel 703,707,780,932, 946,948
piemele 931,971
piemeleg 782,937,939
pien(e) 758,763,781,979
pieneköttel 708,856,900, 943,948,1053,1054
pienlek 1053
pienter 696
piep(e) 736,793,947, 961,995,1044
piepen 880,886
piependöpken 793
pieperd 818,900
piepkonte 816
piepvoggel 818,900
pier 1054
pier(e) 741,795,796,825, 948,993,995, 1037, 1044,1052
piere(n) 1032
pierehoester 1054
pieren 1044,1052
pieren 785
pierendrieter 817
pierewaaier 713
pierken 972
piet 870,1035
piet-snot 1001
pietelut 780
pieten 796
pietepeutereg 937,939
pietepeuteren 971
pietereg 937,939

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>pieterig</i> 691	<i>plaoge(n)</i> 785,793,893, 964	<i>poddejakken</i> 963	<i>postelers</i> 866
<i>pietje</i> 939	<i>plaoget</i> 895	<i>poddek</i> 853	<i>postuur</i> 707
<i>pietje(n)-precies</i> 938,939	<i>plaogetrieje</i> 785,894	<i>poddere</i> 1027	<i>pot</i> 705,716,739,790, 864,911,975
<i>pietje(n)-secur</i> 939	<i>plaogetri-j(e)</i> 785,894,968	<i>poeha</i> 798,799,992	<i>poteg</i> 935
<i>pietjen-sicuur</i> 939	<i>plaoget</i> 895	<i>poehé</i> 798,992	<i>potentaat</i> 1018
<i>pietleutereg</i> 939	<i>plaogette(t)</i> 895	<i>poehi</i> 798	<i>pothoere</i> 970
<i>pietlut</i> 939	<i>plaogette</i> 895	<i>poehimaker</i> 799	<i>potjakker</i> 706
<i>pietlutteg</i> 937	<i>plat</i> 787,882	<i>poeier</i> 1006	<i>pötje(n)</i> 741,795,796, 1002
<i>pieutjes</i> 792	<i>pleerbasse</i> 853	<i>poekele</i> 963	<i>pötken</i> 986
<i>piezakke(n)</i> 963	<i>pleren</i> 886	<i>poele</i> 834	<i>potlood</i> 952
<i>piezeliereg</i> 707	<i>plezeer</i> 758,770,847	<i>poelen</i> 888	<i>potlooie</i> 970
<i>piezewiet</i> 706,733	<i>plezeerbokse</i> 771	<i>poep</i> 993	<i>potlutjen</i> 939
<i>pigge</i> 942	<i>plezeermaker</i> 771-771	<i>poepe(n)</i> 980,1050	<i>potlutteg</i> 937
<i>pi-jjas</i> 706	<i>plezereg</i> 771	<i>poeperd</i> 815,993	<i>pots</i> 1033
<i>pik</i> 935	<i>plezeregen</i> 771	<i>poepzak</i> 780,815,817, 977,993	<i>potschraper</i> 1053
<i>pikaanteg</i> 856	<i>plezier</i> 758,770,847	<i>poerem</i> 928	<i>potse</i> 786
<i>pikeur</i> 917	<i>pleziemaker</i> 771	<i>poespas</i> 799,829	<i>potseg</i> 705,788,789
<i>pimklokke</i> 879	<i>plich(t)</i> 919,977	<i>poesten</i> 874,875,877	<i>potsegen</i> 706
<i>pin(ne)</i> 1053	<i>plodde</i> 1012	<i>poesterd</i> 1028	<i>potsemaker</i> 1016
<i>pineut</i> 1041	<i>plodderereg</i> 940	<i>poet</i> 819,941	<i>potseven</i> 713
<i>pingsieuwing</i> 1054	<i>plodderi-j</i> 970	<i>poetsig</i> 788	<i>potsevenmaker</i> 713
<i>pink</i> 698,1039,1040	<i>ploddevolk</i> 1020	<i>poetzak</i> 948	<i>potsierlek</i> 788
<i>pinklokke</i> 879	<i>ploddevark</i> 973	<i>pogge</i> 796	<i>potsig</i> 785
<i>pinne</i> 733,860,915,916, 1054	<i>ploeg</i> 960,1050	<i>poggen-willem</i> 701	<i>potsleef</i> 1008
<i>pinnebuul</i> 1053	<i>ploeteren</i> 963	<i>pogge-willem</i> 711	<i>potsoeze</i> 703,821
<i>pinneg</i> 1051,1053	<i>plons</i> 1021	<i>poging</i> 962	<i>potstabel</i> 937
<i>pinnek</i> 1053	<i>plorrevolk</i> 1020	<i>pohé</i> 798	<i>potstaove</i> 1037
<i>pinnekerd</i> 1053,1054	<i>plume</i> 1002	<i>pohi</i> 798	<i>pottekierd</i> 749
<i>pinnereg</i> 1053	<i>plumestrieker</i> 1004	<i>pokkel</i> 892	<i>potten</i> 993
<i>pinnig</i> 831,1051,1053	<i>plurken</i> 969	<i>pokkele(n)</i> 962	<i>pöttere(n)</i> 961,968,969, 972,973
<i>pinzuwwel</i> 1051,1053, 1054	<i>pluumken</i> 1002	<i>pokkere</i> 890	<i>pötterklaos</i> 965
<i>pirken</i> 969	<i>pluzen</i> 969	<i>poldersoeze</i> 951,1024	<i>pöttersen</i> 969
<i>pirreken</i> 969	<i>pocheberend</i> 828	<i>pöllekes</i> 942	<i>pottersken</i> 971
<i>pis</i> 739	<i>pochebreur</i> 828	<i>pollesoeze</i> 853,1024	<i>pötterwark</i> 972
<i>pisang</i> 1041	<i>pochebuul</i> 828	<i>polsstok</i> 1050	<i>praam</i> 916
<i>pisboschop</i> 907	<i>pocheklaos</i> 828	<i>poot</i> 1034,1050	<i>pradde</i> 732,873,977
<i>pisniedeg</i> 861	<i>poche(n)</i> 826,1002	<i>poot-an</i> 964	<i>pradden</i> 872
<i>pispot</i> 909	<i>pocherd</i> 826,828	<i>poppe(n)kas(t)</i> 798	<i>pradlippe</i> 873,874
<i>pispe(n)</i> 690,741,771, 827,882,980,999	<i>pocherieje</i> 828	<i>poppekasteri-j</i> 903,992	<i>praek</i> 1007
<i>plaat</i> 732	<i>pochhals</i> 828	<i>poppen</i> 987	<i>praekbeemd</i> 727
<i>plaesken</i> 844	<i>pochhannes</i> 826,828,1041	<i>pork</i> 843	<i>praekebreur</i> 727
<i>plaeetje</i> 869	<i>pochhans</i> 826,828,1041	<i>pörke</i> 969	<i>praekebuul</i> 727,1047
<i>plagge</i> 1021	<i>pochkonte</i> 829	<i>portret</i> 733,826,977	<i>praekederk</i> 727
<i>plakkenmaejer</i> 703	<i>pochster</i> 829	<i>pos</i> 1021	<i>praekederken</i> 727
<i>plan</i> 905,907	<i>pochten</i> 826	<i>pös</i> 952,995	<i>praekemeister</i> 727
<i>plaoget(e)</i> 781,785	<i>pochter(d)</i> 828	<i>pos(t)zegel</i> 874	<i>praekemeister</i> 727
<i>plaogette(t)</i> 895	<i>pochtere</i> 824	<i>posjen</i> 724	<i>praek(e)</i> 727,1048
	<i>pochtkonte</i> 829	<i>pospas</i> 798	<i>praeker</i> 727
	<i>podde</i> 994	<i>pöste</i> 800,953	

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

- praente* 707
praewel 778,948
praewer 948
pragge 732,733,778,977,986,994
praggel 891,977,1005
praggelderi-je 994
praggelen 893,895,994
praggeler 897
praggen 895,994
praggenoster 776,891
prakke 733,986
prakkedinke 725
prakkezaoties 723,725,781
prakkezaties 723,725
prakkezeerbaas 980
prakkezere(n) 725
prakkeziere(n) 722,725
praks 698
praktisieren 925
praktiziere 725
prame 733
pramen 955
pramerd 891
prangen 896
prans 733
praot 787,908,979,1046
praote(n) 691,727,730,734,827,908,956,979,1003,1031,1037,1046
präötjesmaker 713,727,787,924
praotwortel 1012
präöwel 856
prat 818
prathook 873,880
pratkonte 874
prats 818
pratte 880
pratte(n) 872,879
pratterd 874,880
prattereg 880
pratteri-je 880
prebere(n) 962
precies 937
prefester 726
prefors 1030
prefos 1030
- pregelen* 971
preie 1054
premanteg 820
premessie 736
pregel 732,856,865,874,977
prengele(n) 872,896
prente 707
prenteboek 1012
prentehent 948
pres 906
pressen 914,955
pretaal 821
preugelen 973
preukel 971
preukelen 970
prewel 733
prewwel 733,778,891,897,977
prewweleg 890
prewwelen 889,895
priegelen 971
prietsereg 937,1051
prieze(n) 1002
prima 830
prins 814
prinsesse 814
probere(n) 956,962
probiere(n) 956,962
procureur 1018
proele 874
proelen 872,879
proelerd 873
proelerieje 873
proelgat 874,891
proellip(pe) 873,874
proelmundje 873
proels 874
proelskieken 872
proem(e) 733,995,1007,1049
proemenboom 1033
proemenpot 1034
proesen 881
proesten 882
proffitere(n) 998
profiet 851,999
profietelek 789
profijt 999
profitere(n) 998
- profitiere(n)* 998
profors 822,1030
pröggelen 971,973
proggen 973,979,985
proggeri-je 973
prokkereur 727,746,829
prönne 874
prönnen 872,879,889
prönnereg 890
proster 891
pröttele 1006
pröttele(n) 889
prötteleg 890
pröttelerd 891
pröttelkonte 891
pruik 777
pruillip 873
pruim 1049
pruk 733,777,874,1015
prukke(n) 872
prukkedorus 874
prukkemoel 873
prulen 872
prumelmuleke 873
prunneken 969
prutjanderkerieje 973
prutjanderkeri-je 970
prutjebaas 939
prutjemeister 931
prutjen 969,971
prutjepeter 931,980
prutjeri-je 970
prutjetante 941
prutken 969
prutkerd 931,971
prutkereg 940
prutkeri-je 970
prutlippe 873
prutse(n) 969,971
prutsemeister 931
prutser 970
prutserieje 970
prutseri-je 970
prutskonte 931
prutsemeister 971
prutswark 970
pruttelmeister 856
pruttels 1006
prutten 872
pruullip(pe) 873
- pruulmuleke* 873
pruulmundjen 873
pruuls 874
pruum 862,1049
pufken 874
pulken 969
pummel 948,1023
punneke 969
puntelek 969
purk 733
put(te) 779
puzeken 888
- R**
- raann* 706
raapschöttel 1027
ra(ar) 705,807,852,928;
     zie: rare
raarverdraejd 731
rabbedäöhneg 764
rabbeköps 711,764
raoender 853
rabskerd 779
rachelen 892
rad 711,946,993
radden 1015
raddraejer 713
radeloos 813
radenieren 727
raedenaotie 727
raedje 710
raedje-gek 712
raege(n) 852
raegelneef 913
raegelnichte 913
raekel 1015
raeken 710
raekninge 723
raer 705,903
raeren 706
raggelen 1048
raken 857
rakker 1015
rakkerd 1013
ramenten 896
ramgek 712
rammelköps 711
ramp 784
rand 852

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>rand-en-band</i> 712	<i>rech(t)veerdeg</i> 1018,1030	<i>ri- jen</i> 771	<i>roereg</i> 852
<i>rank</i> 1025	<i>rechvereg</i> 1030	<i>ribbe</i> 1021	<i>roet</i> 798,820,993
<i>raod</i> 813,814,988	<i>redden</i> 987,999	<i>richte</i> 921	<i>roew</i> 852,940
<i>raodeloos</i> 813	<i>reddeneren</i> 727	<i>richteg</i> 738	<i>roewbokse</i> 940
<i>raoden</i> 964,987	<i>reddinge</i> 742	<i>riddenaotie</i> 727	<i>roewmoos</i> 941,973
<i>raodhoes</i> 732	<i>redkavelen</i> 908	<i>riddentie</i> 727	<i>roewmozen</i> 972
<i>raodslon</i> 908	<i>redelek</i> 976	<i>riddeneren</i> 727	<i>roewvokse</i> 941
<i>räögelen</i> 1046	<i>ree</i> 969,997	<i>ridzeg</i> 856	<i>roeze</i> 729,972
<i>raoje(n)</i> 987	<i>regelaar</i> 913	<i>rief</i> 1049	<i>roezeg</i> 852
<i>raum</i> 869	<i>regelateur</i> 913	<i>rieden</i> 1044	<i>roezelderi-je</i> 797
<i>raonn</i> 780,987	<i>regelbaas</i> 913	<i>riege</i> 697,709,729,809, 997	<i>roezelen</i> 938
<i>raor</i> 903	<i>regele(n)</i> 913	<i>riegen</i> 926	<i>roezen</i> 972
<i>räöreg</i> 852	<i>regelgaitjan</i> 913	<i>riejen</i> 1008	<i>roffel</i> 960
<i>raoze(n)</i> 865,892	<i>regelgat</i> 913	<i>rietjen</i> 709	<i>roffelwark</i> 973
<i>raozekalvere</i> 892	<i>regelkonte</i> 913	<i>riepen</i> 995	<i>roken</i> 741,961,1038,1044
<i>raozekater</i> 866	<i>regelnaef</i> 913	<i>ries</i> 1052	<i>rökske</i> 999
<i>raozekateren</i> 892	<i>regelnaeve</i> 913	<i>rieve</i> 1049	<i>rollie</i> 771
<i>raozekop</i> 866	<i>regelneef</i> 913	<i>ri-jaal</i> 1049	<i>rollieje</i> 771
<i>raozelaer</i> 853	<i>regelnicht(e)</i> 913	<i>ri-je</i> 862	<i>rommelen</i> 972
<i>raozelderi-je</i> 853	<i>regeltante</i> 913	<i>ri-jeren</i> 917	<i>rond</i> 916
<i>raozen</i> 853	<i>regeltriene</i> 913	<i>ri-jke(n)</i> 697,709	<i>ronddrejen</i> 909
<i>raozend</i> 858,981	<i>reggeluuts</i> 942	<i>ri-jtuug</i> 1011	<i>rondgape(n)</i> 749
<i>rap</i> 951	<i>reggeluutsen</i> 942	<i>rikke</i> 828	<i>rondglure</i> 749
<i>rappekops</i> 711,813	<i>rei</i> 1049	<i>rikken</i> 780	<i>rondkrumele</i> 961
<i>rappelemaent</i> 1006	<i>reiger</i> 1039	<i>rikraaien</i> 908	<i>rondkrummelen</i> 961
<i>rappelement</i> 1006	<i>reizeger</i> 1020	<i>rikraoden</i> 908	<i>rondlopen</i> 953
<i>rappelkop</i> 730	<i>reiziger</i> 952	<i>rikraoderi-je</i> 909	<i>rondneuze(n)</i> 749
<i>rappelköppeg</i> 730	<i>rejaal</i> 1049	<i>rikraoje(n)</i> 908,987	<i>rondsuffelen</i> 749
<i>rappelköps</i> 730,813,859	<i>rekke(n)</i> 958	<i>riskeren</i> 957	<i>ronkes</i> 941,973
<i>raps</i> 951	<i>rekkel</i> 1015	<i>rit</i> 692,728,809,982,983	<i>ronkesachteg</i> 851
<i>rare</i> 874,875,900,901, 903; zie: raar	<i>rekkenen</i> 803	<i>robullie</i> 869	<i>ronneketante</i> 883
<i>raren</i> 706	<i>remmerazie</i> 797	<i>rochelen</i> 1037	<i>rood</i> 862 871
<i>rasphoes</i> 822	<i>rengel</i> 854 869	<i>roddeldeuze</i> 1047	<i>rook</i> 849
<i>ratsgek</i> 712	<i>rengel</i> 872	<i>roddele</i> 1047	<i>room</i> 924
<i>ratte</i> 711	<i>renseneren</i> 727	<i>roddelen</i> 1046	<i>roos</i> 912
<i>ratteköps</i> 813	<i>renteneren</i> 727	<i>roddelkont(e)</i> 1047	<i>ropen</i> 828
<i>rauw</i> 851	<i>rentenier</i> 953	<i>roddeltante</i> 1047	<i>röppels</i> 1008
<i>rauze(n)</i> 972	<i>rentmeister</i> 999	<i>roddelwief</i> 1047	<i>rös</i> 996
<i>rauzerd</i> 940	<i>repen</i> 1000	<i>roddik</i> 800	<i>rospeleg</i> 852
<i>rave</i> 1039	<i>rereren</i> 879,901,903	<i>rodje</i> 1024	<i>rossen</i> 771
<i>reageren</i> 839	<i>reselevaeren</i> 912	<i>rodjedeuze</i> 1047	<i>röst(e)</i> 792,799,845, 846,988
<i>reagieren</i> 839	<i>reselveren</i> 912	<i>rodjen</i> 1046	<i>rösteg</i> 792,980
<i>rebels</i> 763,862	<i>retelek</i> 869	<i>roef</i> 964	<i>röstekakken</i> 952
<i>rebullie</i> 869	<i>reujen</i> 1046	<i>roefel</i> 960	<i>rösten</i> 996
<i>rech(t)</i> 740,1029	<i>reukeloos</i> 812	<i>roeig</i> 792	<i>rösterkakkert</i> 954
<i>rech(t)braoden</i> 1010	<i>reureg</i> 852	<i>roekeloos</i> 812	<i>rot</i> 758,762,767,768, 822,867,872,881, 951,1011,1024
<i>rechts</i> 931	<i>reuren</i> 964	<i>roepe</i> 835	
<i>rechthoo</i> 825	<i>rezzeleveren</i> 984	<i>roepe(n)</i> 919	
<i>recht- uut</i> 744,1018	<i>rezzenabel</i> 697	<i>roer</i> 852	<i>rötje</i> 868

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

rotkeerl 1026	saaskerd 948	schampere(n) 1031	schere 897,933
rotkop 1026	sabbelen 886	schampereg 850	schereg 902,1050,1051
rotkreg 1027	sach(e)rijneg 775	schampert 1031	scheten 773,996,
rots(e) 771,854,1024	sacharijn 776	schamps 850	997,1000,1031
rotstreke(n) 1025	sacherijn 776,1005	schampspaon 850	schetterkonte 1006
rotsvreg 822	sacherijnegheid 776	schand 1049	scheuken 816
rotvent 1026	sacherijnskop 776	schandaal 1049	scheure(n) 882,954
rotwief 1027	sad-aos 856	schandaleg 1049	scheuts 1049
rotzak 1012,1025	sadde 856	schandalen 892	schief 847,1005
rotzooie(n) 972	sajetspringer 829,900	schande 760,966,1049	schiefgaon 1000
routine 930	sakkeren 866	schandewaegen 1049	schieflopen 1000
rouweg 774	sallemander 706,871	schandeweggens 1049	schienen 1014
rouwze 972	saloers 846	schane 1049	schier 869
row 851,940	sampelen 908	schanebekken 1048	schiete(n) 912,915,
rowboks(e) 853,941	samsieleg 949	schanebrok 1049	991,1040
rowboksen 972	samtiedeleks 976	schanebrokken 1048	schieihakke 817
rowbokser 941	sankelmeudeg 754	schaneweerd 1049	schieithuus 817
rowbokserig 851	sankelmeug 775	schaojlek 885	schieuwkoppeg 809
röwlek 843	santielekes 793	schaop 701,702,713,714,	schiew 871
rowmoos 941	saoj 949	779,915,940,992,	schijnheilige 1031
rowmozeri-je 973	saolem 714,948,1017	1021,1042	schijt 989
rowwenbeemd 853	säösken 708	schaopachteg 1042	schijte 1033
rowzak 940	sappel 797,963,990	schaopschaeren 992	schijterd 817
royaal 1049	sappelen 963	schaopscheren 958,992	schijtereg 814,816
roze 912	saras 895,1013	schaot 703	schijthaas 817
rug(ge) 712,757,777,861,	sarden 894	scharmezeerder 840	schijthoes 817
862,915,953,946,	sarre(n) 785,894	scharmotse 1006	schijthuis 817
1014,1038	sarreri-je 894	sharp 743,756	schijthuus 817
ruiber 1015	sarvels 903	scharve 990	schijtlaars 817
rujen 897	schaamachteg 808 809	schateren 882	schijtlaarze 817
ruke 844	schaamteloos 822	schaterlache(n) 882	schijtlazer 817
rukke 1007	schaand 1049	schebbeg 1051	schijtlazerd 817
rumen 984	schabbelundig 940	schebbereg 1010	schijtlazerus 817
rungen 726	schadde 793	schee 808,814,816	schijtleerze 817
rure 798	schadelek 885	scheef 757,777	schijtleester 817
rus(t)(e) 792,799,848,	schaele 847,1038	scheer 808,958	schijtljster 817
988,996	schaele(n) 837	scheerlatte 1006	schijtzak 817
ruste(n) 996	schaemel 809	scheet 1040 1041	schik 757,759,768-770,
rusteg 792	schaemte 761	schelde(n) 892,893	772,847,1022
rustig 792,980	schaereg 944	schelkieken 946	schikkelek 1022
ruter 924,1037	schaeffen 929	schelen 892	schikke(n) 898,984
ruum 1049	schafte(n) 839,929	schelen 892	schimpen 1031
ruzelderi-je 797	schalks 789	schellemasse 1027	schimpereg 850
ruzelerieje 797	schallas 713	schellen 837,892,990	schimpscheutereg 850
ruzie 991	schallebieter 1027	schelms 789	schippere(n) 929,956
ruziën 896	schalteren 892	schemmel 808	schitveneent 1027
	schame(n) 760	schemmeren 700	schiw 870 871
	schampe(n) 974,1031	schene 857	schiwsel 871
S	schamper 850,1005,1031	schennebekken 892	schloes 985
saai 947,949,968	schamperd 850	schennen 892,1031	schobbejak 1012,1027

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>schobben</i> 808,1019,1048	<i>schrand</i> 697	<i>semmelachteg</i> 900	<i>sjiek</i> 869
<i>schobberd</i> 1027	<i>schrange</i> 729	<i>semmele</i> 901	<i>sjielkerd</i> 1028
<i>schoelie</i> 1026	<i>schranselen</i> 964	<i>semmelen</i> 899	<i>sjielkerd</i> 705,841
<i>schoeloor</i> 1027	<i>schrao</i> 829	<i>semmelerd</i> 901	<i>sjierkerd</i> 1028
<i>schoem</i> 862	<i>schraperd</i> 1054	<i>sempelachteg</i> 900	<i>sjoege</i> 690,839
<i>schoen</i> 904	<i>schrapereg</i> 1050,1053	<i>sempel</i> 901	<i>sjoegel</i> 690,839
<i>schoenborstel</i> 796	<i>schrauwen</i> 901	<i>sempelen</i> 899	<i>sjoegem</i> 690,839
<i>schoer</i> 736,1008	<i>schreefken</i> 986	<i>sempelerd</i> 901	<i>sjoeger</i> 690
<i>schoere(n)</i> 886,909,1007	<i>schreeuwe(n)</i> 879,880, 901	<i>sepke</i> 829	<i>sjoem</i> 771
<i>schoers</i> 777	<i>schreie(n)</i> 878	<i>seuberkes</i> 829	<i>sjoks</i> 714,1021
<i>schoerzak</i> 1048	<i>schrik</i> 815,867,868	<i>seusken</i> 948	<i>skamen</i> 760
<i>schoeterd</i> 1017	<i>schrikachteg</i> 814,816	<i>shagbal</i> 829	<i>skandaal</i> 1049
<i>schoetnekke</i> 1012	<i>schrikke(n)</i> 867	<i>sibbe</i> 778,994	<i>skandalen</i> 892
<i>schoeve(n)</i> 947,958,988	<i>schrikker</i> 811,816	<i>sibbeg</i> 777	<i>skande</i> 1049
<i>schof</i> 964	<i>schriskereg</i> 811,816	<i>sicuregheid</i> 804	<i>skaop</i> 705
<i>schoft</i> 823,960,1026	<i>schrut</i> 965	<i>sicuur</i> 937,938	<i>skeermes</i> 1018
<i>schoften</i> 963	<i>schrobbe</i> 1006	<i>siepe</i> 872	<i>skellen</i> 837
<i>schoftereg</i> 821	<i>schroet</i> 702,704	<i>siepel</i> 948	<i>sketen</i> 1001
<i>schold</i> 1044	<i>schroeve</i> 733,963	<i>siepelenkraemer</i> 707	<i>skik</i> 770,847
<i>scholderklöpken</i> 1002	<i>schroeverd</i> 967	<i>siepkere</i> 874	<i>skof</i> 1026
<i>scholders</i> 917	<i>schrokker</i> 1054	<i>siepkerd</i> 874	<i>skrik</i> 868
<i>schompes</i> 963	<i>schrol</i> 713	<i>siep-oog</i> 1029	<i>skrikken</i> 867
<i>schone</i> 825	<i>schuchter</i> 808	<i>siester</i> 1027	<i>sloekerd</i> 1020
<i>schooier</i> 1017	<i>schuchtereg</i> 808	<i>sigaar</i> 1041	<i>slaaf</i> 918
<i>schooks</i> 789	<i>schudde(n)</i> 866,882	<i>sik</i> 732,749,915,926,995	<i>slaatlip</i> 823
<i>schoon</i> 989	<i>schuddeboeken</i> 882	<i>sikkaneureg</i> 775	<i>slabiele</i> 941
<i>schoonder</i> 925	<i>schuffereg</i> 807,809,816	<i>sikken</i> 872,879	<i>sladden</i> 941
<i>schoonheid</i> 869	<i>schui</i> 814,815	<i>sikkeneur(e)</i> 776,891	<i>slaeg</i> 713
<i>schoorbokse</i> 800	<i>schuiken</i> 808,953,1045	<i>sikkeneureg</i> 775,1005	<i>slaegelachteg</i> 931
<i>schoorduvel</i> 967	<i>schuikerd</i> 841,1027,1035	<i>sikkeneurig</i> 760,976	<i>slag</i> 931,962,975
<i>schoorpeter</i> 944	<i>schuin(s)</i> 787	<i>sikkereg</i> 921	<i>slagen</i> 757,999
<i>schoorwammes</i> 967	<i>schuld</i> 1042	<i>simpel</i> 976	<i>slak</i> 949
<i>schoorworm</i> 944,967	<i>schumen</i> 898	<i>sinjeur</i> 823	<i>slakke</i> 950
<i>schoppe(n)</i> 857	<i>schup(pe)</i> 951,997	<i>sinterklaos</i> 711,718,788, 796,948	<i>slakkerbas(se)</i> 940
<i>schoppendag</i> 962	<i>schuppen</i> 857	<i>sipken</i> 872	<i>slakkereg</i> 940
<i>schoren</i> 963	<i>schuppenkönnink</i> 827	<i>sipkereg</i> 900	<i>slamiele</i> 941
<i>schörft</i> 1031	<i>schuppestelerbraeker</i> 954	<i>sippe</i> 872	<i>slamier</i> 1024
<i>schörk</i> 1027	<i>schupspaon</i> 804	<i>sjach(e)rijneg</i> 775	<i>slammiere</i> 932
<i>schörveri-je</i> 1025	<i>schupstoel</i> 804	<i>sjaffe</i> 929	<i>slampamper</i> 1017
<i>schot</i> 912,1008	<i>schurf</i> 1019,1048	<i>sjaks</i> 900,1017,1023	<i>slaobiele</i> 941
<i>schöts</i> 975,1049	<i>schuun</i> 787	<i>sjaloers</i> 846	<i>släöfken</i> 918
<i>schötseg</i> 1049	<i>schuurzak</i> 1046,1048	<i>sjanke(n)</i> 878,894	<i>slaon</i> 742,807,929,1038, 1044,1050
<i>schötte</i> 984	<i>schuut</i> 933	<i>sjapsen</i> 771	<i>slaop</i> 933
<i>schötteg</i> 1049	<i>securegheid</i> 804	<i>sjekker</i> 850	<i>slaope(n)</i> 705,839,913, 959
<i>schöttele</i> 847,999	<i>securiteit</i> 804	<i>sjeloers</i> 846	<i>slaoperd</i> 718
<i>schouw</i> 852	<i>secur</i> 744,803,937-939	<i>sjeniegheid</i> 755	<i>slaopmoeke</i> 704,951
<i>schouwers</i> 917	<i>seddeken</i> 711,901	<i>sjenke(n)</i> 878,894,895	<i>slaopmuts</i> 703
<i>schraander</i> 697,933,1030	<i>sefien</i> 938	<i>sjenkerd</i> 897	<i>slaopmutse</i> 950
<i>schraanselen</i> 964,1051	<i>seibel</i> 1012		
<i>schrabbelen</i> 964,1051			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

<i>slaotoo</i> 941	<i>slodderen</i> 972	<i>smachte(n)</i> 902	<i>smiegen</i> 841,1029,1035
<i>slap</i> 758,936	<i>slodderkont(e)</i> 940	<i>smachtereg</i> 902	<i>smiegerd</i> 1026,1035
<i>slaphannes</i> 1021	<i>sloddermichelt</i> 941	<i>smaeren</i> 1003	<i>smiek</i> 1027
<i>slappeling</i> 1021	<i>sloddertante</i> 941	<i>smak</i> 887	<i>smierske</i> 1012,1029,
<i>slarri-je</i> 941	<i>sloddertriene</i> 941	<i>smakelek</i> 881	1035
<i>slaterbasse</i> 940	<i>sloddervods</i> 941	<i>smakke(n)</i> 886	<i>smiespel</i> 1012,1028,1035
<i>slaterreg</i> 940	<i>sloddervoks(e)</i> 940,941	<i>smakker(d)</i> 698,841,886,	<i>smiespelen</i> 848
<i>slauw</i> 697,699,930,	<i>sloddervos</i> 940	887,1012,1015,1026,	<i>smiester(d)</i> 698,1012,
1028,1036	<i>sloddervoske</i> 940	1028	1026,1028,1035
<i>slauwbarg</i> 1036	<i>sloeber</i> 843	<i>smaks</i> 887	<i>smiestereg</i> 1024
<i>slauwbarg(er)</i> 698,1028,	<i>sloeke</i> 773	<i>smakse</i> 886	<i>smiesteren</i> 1002
1036	<i>sloeken</i> 737	<i>smalend</i> 850	<i>smieten</i> 1004,1050
<i>slauwen</i> 1036	<i>sloekerd</i> 714,843,1020	<i>smalt-appel</i> 887	<i>smieze(n)</i> 694,905
<i>slauwerik</i> 698	<i>sloeps</i> 1035	<i>smarotsen</i> 724	<i>smiezeg</i> 789
<i>slech(t)</i> 717,757,767,	<i>sloerie</i> 1024	<i>smarri-je</i> 941	<i>smodde</i> 1053
784,940,1024	<i>sloew</i> 697	<i>smarte</i> 773	<i>smoegen</i> 1029,1035
<i>slechte</i> 830	<i>sloewen</i> 700	<i>smatse</i> 791	<i>smoesje(n)</i> 786,907,1036
<i>slech(t)maken</i> 1048	<i>slof</i> 717,928	<i>smechtereg</i> 902	<i>smoesjes</i> 1016
<i>slechtweg</i> 830	<i>slofhakke</i> 718,839	<i>smechtjen</i> 1029	<i>smoesjesmaker</i> 788
<i>sleef</i> 987,1008	<i>slok</i> 936,1011,1021	<i>smeerhond</i> 1011,1026	<i>smoezen</i> 1002
<i>slei</i> 975	<i>slokkerd</i> 1020	<i>smeerkanis</i> 1026	<i>smok(k)e</i> 885,887
<i>slek</i> 950	<i>slokrepen</i> 952	<i>smeerkees</i> 1026	<i>smokke(n)</i> 886
<i>slenter</i> 1035	<i>slomen</i> 703	<i>smeerlap</i> 1011,1025	<i>smokkerd</i> 887
<i>sleppe</i> 1024	<i>slons</i> 941	<i>smeerlappe</i> 1025	<i>smoks</i> 886 887
<i>slet</i> 1023	<i>slonske</i> 941	<i>smeerpens</i> 1027	<i>smokse</i> 886
<i>slette</i> 1023	<i>slonze</i> 941	<i>smeerpötjen</i> 1031	<i>smoren</i> 1002
<i>sleufke(n)</i> 714,800,918	<i>sloof</i> 967	<i>smeichel</i> 848,1012	<i>smots</i> 756
<i>sleuje</i> 941	<i>sloom</i> 703,948-950	<i>smeichelast</i> 1031	<i>smous</i> 1035
<i>sleumerd</i> 947	<i>slo(r)deg</i> 940	<i>smeichele</i> 1004	<i>smuig</i> 1026
<i>sleuren</i> 743	<i>slo(r)derachteg</i> 940	<i>smeichele(n)</i> 848,884,	<i>smuige</i> 1027
<i>sleuve</i> 800	<i>slo(r)derereg</i> 940	1002,1031	<i>smuigerd</i> 1026,1035
<i>slieferd</i> 841	<i>slorderen</i> 972	<i>smeichelend</i> 1003	<i>smunzelen</i> 884
<i>sliefferd</i> 841	<i>slore</i> 940	<i>smeicheler(d)</i> 1004,1031	<i>smuzeltjes</i> 786
<i>sliembal</i> 1004	<i>slot</i> 694	<i>smeichelkonte</i> 1004,1031	<i>snaak</i> 1016
<i>sliemen</i> 1002	<i>slotverlaorne</i> 941	<i>smeichelpeter</i> 1004	<i>snaeg</i> 786
<i>sliemereg</i> 1003	<i>slotverloorne</i> 718	<i>smeichelzak</i> 1004	<i>snakenstreken</i> 1016
<i>slietage</i> 710	<i>slove</i> 800	<i>smejen</i> 961	<i>snakerie</i> 786
<i>slijmbal</i> 1004	<i>sloverd</i> 800	<i>smeke(n)</i> 903	<i>snakke(n)</i> 902
<i>slijme(n)</i> 1002	<i>sluchterbokse</i> 940	<i>smekelen</i> 903	<i>snakker</i> 930,951
<i>slim</i> 696,699,700,745,	<i>sluchterdol</i> 718	<i>smelen</i> 892,1031	<i>snaorig</i> 786
784,788,789,859,	<i>sluchtereg</i> 717,928,940	<i>smere(n)</i> 1000,1003	<i>snappe(n)</i> 692,806
933, 971,972,973,	<i>sluchteren</i> 963	<i>smereg</i> 1024,1027	<i>snappert</i> 696
975,976,977,990,	<i>sluchterig</i> 795	<i>smeugel</i> 771,934,1012,	<i>snaps</i> 697
999,1036,1041	<i>sluchteri-j</i> 797,919	1026,1035	<i>sneerend</i> 850
<i>slimmen</i> 1036	<i>sluchterkonte</i> 940	<i>smiech(t)</i> 698,1012,1026,	<i>snege</i> 933
<i>slimmerik</i> 1036	<i>slufkes</i> 981	1035	<i>snel</i> 951
<i>slinger</i> 756	<i>sluffereg</i> 940	<i>smiechterd</i> 1012,1035	<i>snep</i> 933
<i>slinkvisken</i> 952	<i>sluw</i> 699,1028	<i>smiegel</i> 924,1004,1011,	<i>snet</i> 804
<i>slochtere</i> 717,928,940	<i>smaaikereg</i> 1003	1026,1028,1031,	<i>sneu</i> 872
<i>slodderboks(e)</i> 940 941	<i>smach(t)</i> 1012,1026,1054	1035	<i>sneuj</i> 872

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uit "De mens-D" vervolg

sneuzelken 1042	snuutje 694	spihtakel 797,798,823, 992	staak 733
snibbe 1018	snuutkaes 887	spiktakelen 866	staat 840
snieden 880	sober 829	spiktakelmaker 799	staats 819 820
sniejen 741	soddeken 714	spil 782,1034	stabbelierend 712
sniek 1035	sodemieter 823,843, 1008,1013,1015, 1036	spille 729	stads 904
snie(r)kerd 1028	soederas 852	spin 861	staeg 764
sni-jen 885	soeman 707,714,1017	spinniekop 861	staekels 855
snik 708	soeze 703,951	spinniedeg 861	staeke(n) 790,853,926, 938,939,946,1002
snikken 879	sökke 807,882,950	spits 925,929	staelt 986
snippe 1018	sökkel 702,714,715,843	splienn 710,825	staerk 935
snippeg 933	sökkewasse 1021	spoch 1015,1016	stafrechtteg 731
snipsnapperi-je 971	soldaot 892	spocht 1016	staken 825,1021
snoeren 1024	somber 779	spochtereg 809,814,816	stakker 843
snoeshaan 706	sommeren 919	spoeke 926	stakkerd 843
snoetenkaflaats 887	spakereg 900	spolianten 713	stal 828
snoetenpap 887	spalterbrasse 853	spolkereg 814	stalpen 896
snoeve(n) 739,827	spant 939	spölle(n) 743,852,893, 917,1030	stalstreier 968
snoever(d) 829	spaon 736,1019	spöllerije 894	stalstrejer 968
snokkel 1012	spats 756,758,786,928	spölleri-je 894	stalstreuier 707,711,968
snokken 880	spatseg 789	spöls 795	stampeij 798
snopereg 788 - 789	spatsen 903	spölsegheid 795	standje(n) 1006
snopken 880	spatsmaker 788,812	sporen 848	stane 793.925
snorkerd 829	spee 775	spörie 765,1050	stangelderi-je 895,968, 991
snorre 741	spek 774,812,998, 1040,1050	spotte(n) 743,1031	stangelen 894 895,991
snorrobot 855	spekkoper 829	spottershuusken 791	stangeler 897
snorrewiets 706	spektakel	spradde 706,732,733	stangketting 909
snotblaag 1012	spektakelen 865	spradden 865	stängketting 909
snothammel 823	spel(le)ke 847	spradden 896	stääke 1046
snötje(n) 694,905	spelken 875	spradderreg 764,775,864	staokieker 954
snotlaepel 823,1012	spenderen 752	spraekboek 829	staon 743,806,807,991, 1023,1039
snotleppel 1012	speule 743,917	spraeken 727,730,759	staot 840
snotneus 1012	speuls 795	spraekerd 727	staotsie 820
snotneuze 1012	spiejen 1049	sprekke-bartelink 727	stapelerend 712
snottepeem 823	spiej-oom 968	sprekkebolten 727	stapelierend 712
snotte(r)bel(le) 977,1012, 1042	spieken 872,875	sprekkebuul 1041	stappe 790
snotterd 1015	spierbal 936	sprekken 727,759,776, 827,1040	stark 935
snotterdop 1012	spieren 990	sprekkerd 727,829	sta(r)t 756,796,816,825, 924,993
snottere(n) 879	spierogen 875	sprekkereg 828	sta(r)thakke 703
snotte(r)klep 1012	spiet 773,842	springen 1000	steeg 731
snotte(r)kuken 823,1012, 1042	spieteg 805	spring-in-de-kist 800	steen 830
snotterlippe 879 880	spieteg 872	sprit 905	steenaovespeerd 767
snotte(r)peem 1012	spieten 784,804	sprokkele(n) 709	steernegek 712
snuffel 707	spiezen 743	spug 809	steggelen 893,895
snuffen 1007	spi-je(n) 862,1007,1049	spul 782	steggeler 897
snugger 697,1036	spikaanteg 831,856	spul 798	steggeleri-je 894
snukken 879	spikkeleren 956	spul 968,991 992	steil 807
snute-kaes 887		spurrie 1049	steil 752
snuten 1008			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

stekken 790,839,857, 938,939,998,1002, 1033	stol(t)s 818	straatvoel 697	strubben 860 862 863
stekker 1005	stolt 1013	streek 928,1016,1025, 1036; zie: streke(n)	strunkebrander 954
stekkerd 700	stom 700-704,928	streep 946	strunkebraoden 951
stel 697	stomheid 807	streikie 1027	strunkebraoer 954
stemmeg 791	stommegheid 741	streke(n) 713,1016,1025; zie: streek	struns 818,824,831
stengel 733	stommerd 702	stempel 1015	strunts 818
sterk 935	stommerik 702	stremphäöreg 921	struuk 811
stette 819	stomp 752	stremphäöreg 921	struus 818
steule 992	stomverbaasd 806	streng 1030	struusvogeljacht 995
steune(n) 876	stönderen 876	strep 1008	stuiter 711
steur 728	stönne(n) 875 876	strepn 734	stuk 732,733,763,813, 853,869
steureg 795	stönnebeer 877	streuns 824,831	stumpel 768
steure(n) 988-990	stönnebreur 877	stribbelderi-je 896	stumper 768
stief 776,860,948	stönneken 876	strieden 826,895	stumper(d) 843
stiefkindere 847	stönnekerd 877	striegel 1013	stunderen 925
stiefkop 732	stönnepaoter 876	strikkerd 850,897,1006	stuntele(n) 973
stiefleer 733	stönnepeter 877	striekerd 850,897,1006	stunteleg 700,931
stieke 703	stönnepot 877	striekveer 826	sturen 781,989,990
stiekel 731	stönnerd 877	strienn 895	stutjereg 710
stiekem 809,847,885, 1028,1035	stool 863	striepen 734,989	stuur 729
stiekemerd 1026,1028, 1035	stoot 869	stri-je 895	stuver 739,819
stiems 731	stopnaolde 1052	strik 926	sufferd 702
stiepen 732,872	stoppe(n) 985	strips(e) 1006,1008	suftrien 704,718
stieper 826,986	stoppel 820,853,909	stro 712,996,1033	sukkel 702,714,932
stieperd 733	stoppelmejen 971	stront 732,826,856,945, 1027,1048,1051	sul 702,714,1021
stieperen 732	store(n) 989	strontding 1016	sulleke 715
stier 711	storm 852	strontdink 1016	sulleman 702,714
stikken 882	stote(n) 851,857,886, 987,990,1043	strontdink 734,763,921	sunterklaos 801,948
stil(le) 845,847	stout 1013	stronteige(n)wies: 732	swietslaon 827
stillekes 809,847,1035	stovven 953	stronteri-je 992	sympathiek 830
stinke(n) 946,1038	straampheureg 921	strontgek 835	
stinkerd 946	straank 1015	strontkore 1011	T
stoeke(n) 972	straankerije 1014	strontvlieg 950	taai 948,968
stoekerd 703	straant 942	strontvreg 822	tabak 709,762,811
stoel 882	strabaant 1030	strontzak 1015	tabernakel 785
stoer 791,811,812,831	strabant 822,942,1015, 1018,1030	stronze(n) 827	tak 858
stoetha(r)sken 973	straejen 777	stronzerd 826,829	tale 751
stoethaspel 703,932	straf 1030	stroop 1003	tam 920
stoethaspele(n) 973	stramphäöreg 731,921	stroopkewast 1003	tamperament 1011
stoeven 864	strampheureg 731,764, 921	strooplikken 1002	tand 811
stof 739,855,863	strampheuregen 733	stroopsmere(n) 1002	tande 975
stoffel 703,788	strang 853	strop 713,767,934,1014	tandtargerije 785
stöffel 703	strank 1015 1016	ströppe 946	tang(e) 1018,1027
stok 896,993	straol 752,837	strot 761	tannister 698
stökkelen 1014	straole(n) 789,1039	strotte 733,823	tante 700,733,933,1018
stökken 1050	straote 732,926	strub 733,1013	tao 935,942,948,968
	straatreuper 1015	strubbe 922	

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

taobas 942	teleurgesteld 804	tiedrekken 979	toeterig 900
taofel 897	telle 723	tien 712,864,996	toeteri-j 899
taoj 949,968	tem(p)tatie 785	tier 771	toeves 804
täöj 948,949,968	tem(p)teren 785	tieras 853	toeze 729
taok 933	temen 902	tierderi-je 866	tokkerachteg 1003
taoks 900	temteren 1007	tiere(n) 712,865,892, 899,1002	tokkeren 1003
täözeken 963	tene 856,857,965; zie: tee	tierhannes 866	tolletje 786
targen 785,894	teneer-eslagen 804	ti-je 975	tommelemotse 704
targerd 895	tenthane 819	tik 1008	tomp 941
targeri-je 785	ten-underste-baove 729	tikke(n) 695,1007	tonge 975
targeri-je 894	terdegge 704	timmeren 700	tongen 886
taskont 910	terechte 898,916,986	tinus 703,705,706,932, 948,950	tonneken 969
taskonte 908,979	terechtekomen 1000	tiran 1018	tönneken 969
taskonteri-j 909	terechtwiezing 1006	tirrel 856	toodenken 905
taxieren 731	teruggebleven 953	tirreleg 856	toog 975
tee 1008	terugge-eerzen 924	tit(te) 796,901,948	toogaon 866
tee 855,1008; zie: tene	teruggeholden 832	tobbereg 779	toogeven 1043
teek 790,1033	teruggekrabbelen 924	toddele 888	toogevven 1043
teem 778,904	teruggenemme(n) 1043	toddereg 940	toolaoten 803
teervat 950	terugge-pakken 1043	toedenken 905,907	tooleggen 966
teeuwen 857	terugholdend 831	toef 862	toomeuden 955
tegedraods 922	terugkriege 1043	toegaeve 1043	toomodden 955
tegendraods 706	terugnaeme 1043	toegeve(n) 1043	toonemmen 737
tegenpraoten 921	terugzetten 857	toeja 901	toontjen 970
tegenslag 767	tes(se) 741,1033,1034, 1003	toeke 932,960	tooslaon 743
tegenspradden 994	teumeg 951	toekieken 987	toosmieten 985
tegenspraak 921	teumegganger 954	toeläöchenen 757	toostand 782
tegenstieperen 994	teumeggenger 954	toelerd 876	toostemming 916
tegenvallen 804	teumegheid 953	toen 924	too-tas 961
teggendraods 922	teumen 793,979	toepakken 960	toozeen 742
teggengpraggelen 994	teunen 909	toer 919	top 953
teggenslag 767	teurpaol 870	toerke 973	torrekater 865
teggenspraddeken 994	teurslaegen 761	toestaeke 986	töt-ene-kommen 736,898
teggenspradden 994	teut 980	toestand 736,782	touw 777,958
teje(n) 856	teute 782,910	toestemming 736,916	touwkes 913
teje(s) 857	teute(n) 979	toestemminge 916	töwkes 913
tek 1025	teutebel(le) 980	toestereg 778	traanseneren 785
tekaorgaon 865	teutereg 938	toet 876,901,917	trabant 823,1016
teke 790	tevraeden 730,759	toe-tas 986	trachten 966
tekeergaon 865	tevraeje(n) 759	toete 704,782,843,876, 900	trad 962
tekeergaon 896	tevraene 759	toetebel 771,823,876	traeden 857,1008,1033
tekke 1033	tevraenn 759	toetebellen 888	traeje(n) 857,904
tekke 790	tevreje(n) 759	toetebos 704	traenn 873
tekoorgaon 865	tewaegbrenge(n) 926,927	toeten 727,875,888,979, 1003	tralat 851
teksereg 857	tewaegbrengen 926,927	toeterd 876	tralater 798
teks(t) 724,725,734,736, 756,834,904	tezen 893	toetereg 779,782	tralieje 980
teks(t)achteg 857	tied 698,729,762,797, 809,980		traliejen 979
teksten 858,903			traliekonte 951
teleur-esteld 804			trammelant 784,798,991
			trankiel 792,810

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

<i>transeneren</i> 893	<i>tuntelegheid</i> 932	<i>ummeziens</i> 968	<i>uuthuzeg</i> 763
<i>traog</i> 696,949	<i>tuntelen</i> 969,971,979,985	<i>ummezwonk</i> 724	<i>uutkafferen</i> 893
<i>traon(e)</i> 881	<i>tuntelkonte</i> 932,980	<i>umslag</i> 979	<i>uutkeime</i> 739
<i>traonen</i> 881	<i>tuntelpot</i> 932,980	<i>umstaand</i> 797	<i>uutkenne(n)</i> 744
<i>träötel</i> 876	<i>tunteltriene</i> 932,980	<i>umstand</i> 797,798	<i>uutkeren</i> 1007
<i>trappen</i> 857	<i>tuntelwark</i> 973	<i>umzichteg</i> 942	<i>uutkieke(n)</i> 742,807,848, 946
<i>trechter</i> 732	<i>tureluurs</i> 813	<i>umzons</i> 1001	<i>uutkienen</i> 721
<i>treitere(n)</i> 785,894	<i>turen</i> 1025	<i>umzonst</i> 1001	<i>uutkieze(n)</i> 910
<i>treiterkop</i> 895	<i>tuteleg</i> 782	<i>underdoems</i> 1035	<i>uutkomste</i> 805
<i>trekhaok</i> 870	<i>tuten</i> 725	<i>understebaove(n)</i> 809	<i>uutkraomen</i> 730
<i>trekke(n)</i> 862,873-875, 879,924,960,975, 1005,1031,1037	<i>tutta</i> 910	<i>understebovven</i> 809	<i>uutlaoten</i> 751
<i>treure(n)</i> 772	<i>tuttelpot</i> 782	<i>unneuzel</i> 700	<i>uutleg</i> 751
<i>treureg</i> 767,782	<i>tuttemeier</i> 985	<i>unzel</i> 1023	<i>uutlegge(n)</i> 750
<i>treuste(n)</i> 845	<i>tutten</i> 979	<i>utertied</i> 712	<i>uutmake(n)</i> 837,838,893, 912,990
<i>treuster</i> 988	<i>tuun</i> 924	<i>uul</i> 700,702	<i>uutnutse</i> 999
<i>treuzel</i> 950,980	<i>tuurhamer</i> 860	<i>uulskuke(n)</i> 701	<i>uutprakkedenken</i> 721
<i>treuzelaar</i> 979	<i>tuurstake</i> 1052	<i>uutblaoze(n)</i> 996	<i>uutprakkezeren</i> 721
<i>treuzele(n)</i> 909,979	<i>tuut-ei</i> 702	<i>uutblinke(n)</i> 917	<i>uutprakkezieren</i> 721
<i>treuzelgat</i> 980	<i>tuutken</i> 790	<i>uutblinker(t)</i> 917	<i>uutpraote(n)</i> 898
<i>treuzelkont(e)</i> 979	<i>twaaif</i> 718	<i>uutblökke</i> 893	<i>uutprobieren</i> 962
<i>treuzelpiet</i> 980	<i>twee</i> 801	<i>uutbrander</i> 1006	<i>uutraekenen</i> 721
<i>triene</i> 704,900	<i>tweeds</i> 741	<i>uutbruje</i> 721	<i>uutrekkenen</i> 721
<i>trientjen</i> 715	<i>tweesproonk</i> 911	<i>uutdelen</i> 918	<i>uutrichten</i> 925
<i>tries</i> 872	<i>twiefelaar</i> 910	<i>uutdenken</i> 721	<i>uutröste(n)</i> 996
<i>triesteg</i> 774	<i>twiefelder</i> 910	<i>uutdertied</i> 729	<i>uutruste(n)</i> 996
<i>triestereg</i> 775,779	<i>twiefele(n)</i> 801,908	<i>uutdoen</i> 753,839	<i>uutruste(n)</i> 996
<i>troela</i> 900	<i>twiefeler(d)</i> 910	<i>uutdoon</i> 838	<i>uutshateren</i> 882
<i>troelala</i> 900	<i>twiefelkont(e)</i> 910	<i>uutduden</i> 751	<i>uutscheiden</i> 985
<i>troetelen</i> 888	<i>twiesprake</i> 896	<i>uutduien</i> 751	<i>uutscheie(n)</i> 985
<i>troos(t)</i> 845	U	<i>uutduije</i> 751	<i>uutschelden</i> 893
<i>trooste</i> 691	<i>ui</i> 712	<i>uutduujleke</i> 751	<i>uutschijter(d)</i> 1006
<i>trooste(n)</i> 845	<i>ulewappert</i> 702	<i>uutduutse(n)</i> 750	<i>uutslakkere(n)</i> 712
<i>trop</i> 944	<i>ulk</i> 698,701,702,946, 1026	<i>uut-elaoten</i> 712	<i>uutslofferen</i> 751
<i>trots</i> 818,824	<i>ulkenstreke</i> 1014	<i>uut-eslaopen</i> 698	<i>uutsluutsei</i> 751
<i>trotoskop</i> 733	<i>um(me)praote(n)</i> 734	<i>uut-evonden</i> 952	<i>uutspoeke(n)</i> 926
<i>trut</i> 704,763,900	<i>umgehangen</i> 960	<i>uutfoetere(n)</i> 893	<i>uutspringen</i> 917
<i>truuk</i> 1036	<i>umhaer</i> 844	<i>uutgedreve</i> 916	<i>uutstaon</i> 737,1031
<i>tugen</i> 925	<i>ummebollen</i> 724	<i>uutgekaokt</i> 697,1028, 1036	<i>uutstekken</i> 917
<i>tuk</i> 790,1034	<i>ummekieken</i> 782	<i>uut(g)ekiend</i> 1036	<i>uutstellen</i> 958
<i>tukke(n)</i> 811,909	<i>ummepres</i> 906	<i>uutgekokt</i> 1028,1036	<i>uutstukke</i> 1014
<i>tukkeren</i> 908	<i>ummeraotie</i> 798	<i>uutgelaoten</i> 712,759	<i>uuttertied</i> 809,813
<i>tumeg</i> 952	<i>ummesmieten</i> 1050	<i>uutgepoept</i> 995	<i>uuttrekke(n)</i> 1025,1033, 1034
<i>tumeggenger</i> 954	<i>ummespres</i> 906	<i>uutgeslaopen</i> 933,1036	<i>uutvaege(n)</i> 739,1007
<i>tuntel</i> 980	<i>ummestaand</i> 798	<i>uutgieren</i> 883	<i>uutvensteren</i> 1007
<i>tuntelderi-je</i> 970	<i>ummestand</i> 797	<i>uuthaolder</i> 787	<i>uutveteren</i> 893
<i>tunteldeuze</i> 980	<i>ummesuns</i> 1001	<i>uuthalen</i> 897	<i>uutvigeliere(n)</i> 721,962
<i>tuntele(n)</i> 973	<i>ummezeen</i> 782	<i>uuthange</i> 761	<i>uutvikelieren</i> 721
<i>tunteleg</i> 804		<i>uuthaole</i> 999	<i>uutvinden</i> 700,946

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

uutvloech(t) 907	vatten 692,962	verdoen 741	ve(r)gisse(n) 741
uutvlooe 1007	vedan 975	verdomme(n) 922	vergissing 741
uutvluch(t) 907	vedangaon 960	verdommeld 809	vergunning 916
uutvraete 926	veerdeg 997	verdoon 741	vergunnink 916
uutwassen 739	veerdegheid 930	verdraegelek 738	verguzen 1031
uutzeuken 910 911	veerten 705,832,953	verdraegen 833,899	verhaegen 782
uutzondering 845	vel 755,823,926,1018, 1019	verdraejd 732	verhaeging(e) 782
uutzuger 999	veldknop 707	verdraejd 763,775,777, 859,862	verhapstukken 925
uutzuke(n) 910,911	velen 737	verdraejden 706	verholde(n) 1010
V	venster 933	verdragen 737,1010	verjemmeren 755
vaalt 1021	verabbelezeren 741	ve(r)dreet 772	verke(n) 945
vaanderhaand 931	verabbezeren 741	verdreid 775,777,922, 931,994	ve(r)keerd 740,777,859, 860
vaanderhaands 931	verachtelek 850	verdreteg 767,774,779, 804,872	verkieken 741
vaeg(e) 710,823,933, 941,985,1008,1018	veraldereerdgheid 868	verdreten 774	verkierd 740
vaele(n) 737	veraldereerdheid 868	verdriet 772,847	verkikkerd 835
vaer(e) 1002,1031	veralderierdheid 868	verdrieteg 767,774	verklaoring 751
vaerke 701,702	veralteraotie 869	verdummeling 1015	verklikken 1045
vaerkesdas 823	veralteratie 868	verduitsen 751	verkloren 751
vaezel 1038	veraltereerd 729,806,809, 867	verduitsen 750	verkloring 751
val 694	veraltereerdgheid 868	verduutsen 751	verklorink 751
valle(n) 977,988,990	veraltereerdheid 730	verduutsken 751	verklungelen 743
vals 859,1024	veralterierd 729,806,809	verdwank 919	verknald 1001
vampres 906	veralterierdheid 868	vere 1002,1050	verkniepen 863
van-expres 906	veralteriergheid 868	vereg 909,997	verknold 1001
vangen 698	verarbeiten 960	verennegen 736	verknoid 1001
vanpres 906	verbargen 793	verezelen 968	verknötteren 769,848
vanpressen 906	verbaze(n) 806	vergaank 985	verknuppen 922
vanpressens 906	verbeeldeg 829	vergaetachteg 717	verkommen 730,928
vaon 860	verbeelde(n) 721,723,824	vergaetebreur 718	verkopen 737,922,926
vaore 742	verbeelding 825	vergaetebuul 718	verkwaken 782
väärhebben 906	verbeelds 829	ve(r)gaete(n) 717,928	verlaank 902
väärhebben 907	verbelen 721	vergaetmuts 718	verlachen 883
väärsmieten 965	verbiesteren 730	ve(r)gaets 717	ve(r)laege(n) 807,808,1041
varke(n) 700,701,732, 744,764,819,916, 945,946,1005	verbieten 863	vergallopiere(n) 741	verlaegenegheid 808
varsseveld 843	verbleven 928	vergalloppere 741	verlakkeri-je 1034
vaskel 844	verbouwereerd 809,814, 867	vergammelen 743	verlakschouwen 790
vasselaovend 796	verbräöjd 1001	vergank 724	ve(r)lange(n) 747,902, 915
vassels 953	verbreujd 1001	vergeduldegen 760	verlangend 902
vaste 738,801,803,907	verbrod 1001	vergeefmes 1016	verlangen(s) 778
vastegheid 803	verbruid 1001	vergeefs 1001	ve(r)laot 782,840
vaste-holde(n) 882	verbruu(j)d 1001	vergefs 1001	verlaote(n) 840,1033
vaste-hollen 909	vercijsen 738	ve(r)getachteg 717	ve(r)leefd 835
vastenaovend 796	verdach 723	ve(r)gets 717	verlegen 1039
vastköppeg 716	verdeffederen 758	vergetsachteg 717	verlengs 902
vat(te) 929	verdeffederinge 758	vergettebuul 718	verlengst 778,902
	verdenken 842	ve(r)getten 716,928,946	verlenkelek 778,835,902
	verdiffendieren 758	vergevves 1001	verlept 784
		vergis 741	

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

verlet 902	verrekt 1016	verteren 825	verzi-jen 990
ve(r)lief(d) 835	verreumen 769	vertestoeweren 743	verzinnen 722,774
verlies 847	verrieden 1048	vertikken 922	verzorgen 782
verloorne 825	verrig 997	vertöchtelek 793,1035	verzörge(n) 782
vermakelek 789	verrinneweren 743	vertragedol 950	verzuke(n) 962
vermake(n) 757,975	verronneweren 743	vertroetelen 888	verzumen 927
vermeujdheid 996	verrot 1011	vertrouwd 840	verzwenzen 743
vermoeden 842	verrukken 965	vertrouwe(n) 840-842	ves(t)jen 862,1002
vermoedbraken 842	verrukt 899	vertrouwelijk 832	vesite 977
vermorrie 690,697,745	verrumen 768	vertuten 903,1016	vet 805,847,918,1025, 1043,1050
vermujenis 996	verschaele(n) 837	vervaeld 761,763	veter 775,790,996
vermuujdheid 996	verschanebrokken 1048	ve(r)vaele(n) 761,893	vetknöpke 857
vernaam 819	verschel 896,992	vervaelend 761, 763,823, 872,990	veu 951
vernachele(n) 1032	verschellen 772,837	vervaelendegheid 761	veuge 976
vernemmen 694	verschering 805	vervaelens 761	veugeltjen 950
vernemsteg 696,748,789, 930,932	verscheten 773	vervaeling(e) 761	veulachteg 980
verneneg 859	verschieten 871	vervat 723	veulebarts 950
vermeuke(n) 790,1032	verschrik(t) 867	verveeld 761	veulebreur 980
vermeukeratief 1035	versieze 738	verveeldegheid 761	veulegat 910
vermeukeri-j 791,1034	verslagen 804	verveeldheid 761	veuleklaos 910
vernijejen 751	verslaon 958	verveelnegheid 761	veulekante 910,932,951, 980
ve(r)niejen 747,768	verslodderen 743	ve(r)velen 761	veulemeister 950
vernieneg 859	versloeten 795	ve(r)velend 760-763,772,872, 977	veulen 739,754,923, 973,979
vernient 859	verslotten 795	verveling 761	veulepeter 910
ve(r)ni-je(n) 747	versluchteren 927	vervleuken 1031	veulepiet 950
verniimsteg 696,932	versmieten 736	vervliemd 872	veulerd 910,932,950,980
vernuchteren 936	versmoren 863	vervluken 1031	veulewark 972
vernuf 689	verspikken 768	verwaand 820,824,826	veur 965,982,998
ve(r)nul 689,690,710	verspinze 768	verwaandheid 825	veuraanmake 984
vernumsteg 696	verspitse(n) 768	verwaarlose(n) 743	veuranmaken 984
vernunftsteg 696	verspöld 843	verwend 778,834	veuranstaond 1045
vernunft 689	verspraeke(n) 923,1048	verwensen 1031	veurbäöjig 822
vernun(ne)f 689	versprekken 923	verwierd 729	veurberaoden 988
vero(r)deneren 919	versta(a)ndeg 690	verwiet 1004 1005	veurdeel 999
veroorzake(n) 926 927	verstaand 689,716	verwiete(n) 1004	veurdrinken 1049
verordeneren 919	verstaandig 726	verwondere(n) 805,926	veuren 998,1008
verpest 1001	verstaken 836	verwondering 806	veurgedruus 798
verpesten 743	ve(r)stand 689,691,693, 697,698,708,726, 734,743,765,930	verwondering 805	veurgelaezen 1008
verplichtinge 919	ve(r)standeg 697,725	verwunden 1031	veurhemme 909
verpoedeld 1001	verstaomiej 689	verzeggen 923	veurhenbouwen 886
verpraoten 734	verstaon 692,833	verzekerd 943	veurhendoon 997
verpruts(t) 1001	versteesmien 689	verzekerden 943	veurhenpleren 886
verraoje(n) 1045	versteld 807	verzekere(n) 803	veurjoorsmeu 996
verraonn 1045	verstokken 972	verzene 834	veurliegen 1039
verraosd 729	verstomp 807	verzeuken 962	veurnaam 819,1045
verrekke(n) 922	verstrieken 1010	verzeumen 927	vernemmen 905
verrekkeling 1013,1026	vertelle(n) 730,751,803,804,912		
verrekken 837			
verrekkeniskop 1027			

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

veurnemmens 905	vitterbaas 939	vli-je(n) 1003	völllebek 1012
veurslag 906	vittereg 937	vli-jend 1003	volste(n) 982,987
veurslaon 906	vitteren 1005	vlo 698,993	vommeleg 940
veurstelle(n) 692,718	vitterklaos 939	vlochterd 973,985	voor 823
veurten 998	vitterkont(e) 939	vlochterege 981	voos 936
veuruutkomme 984	vitterkonte 891,940,1005	vlochteren 972	voot 798,820,979,1050
veuruutschoeven 1002	vitterkul 939	vlook 892	vorchten 815
veurzichtig 848,942	vitterwark 972	vlot 696,697,930,951, 1049	vore 742
veute 903,951,960,1004	vitvod 799	vloten 700	vorstin 814
veutje(n) 943,844,943, 1003	vitvotke 940	vloten 984	vortmake 984
vezichtig 942	vitvotken 969,971	vlug 696,951	vosken 972
viddeken 1005	vitvotkerd 939,972	vluke(n) 891,892	vosse 815
viddekerd 1005	vitvotkerege 937	vluuk 892	vossesta(r) 941
vief 696,936	vitvotkeri-je 972	vluukwoord 892	vot 710
vief 996	vitvotteri-je 797	vod 914	votjen 973
viefduums 935	vizzevazze 907	vodvoegele 970 971	votke 972
viende 898	vlaai 1018	voel 696,699,733,789, 930,933,942,945, 947,949,954,1005, 1019,1036	votken 972
vieraovend 985 986	vlaaie 1004	voelak 1026	votkerd 972
vieren 986	vlaaie(n) 888,1002,1003	voelbekken 892	votkeri-je 972
vies 698,741,867,870, 964,1012,1024,1035, 1044	vlaaiend 1003	voelboks 947,1013,1015	vraden 776,896,1015
viesepetenten 903	vlaaiereg 1003	voelek 698,1016,1026, 1036	vradder 897
vietjen 970 971	vlaaiken 888	voelekerd 698	vrae 792,848,988
vietjewark 971	vlaaikonte 1004	voelen 699,946,1026	vraend 832
vieve 709,710	vlaanderen 802	voel-ender 947,1017	vraendschop 833
viezelemie 875	vlaege 920	voelenpeter 947	vraene 988
viezevazen 799	vlaegel 823,1015,1023	voel-entsen 952	vraete(n) 733,746,763, 853,921,952
viezevazereg 798	vlaegelachtteg 822	voel-entser 947,954,1017	vraoge 748,903,977
vigelante 1048	vlaems 1004	voeligheid 1013	vraog-eersken 749
vigeleren 722,956	vlak 739,1044	voel-in-den-bas 779	vraog-ei 749
vigeliere 956,970	vlakken 946	voelpens 947	vraoge(n) 746,903,910
viguleren 956	vlasse 769	voelzak 947,1013,1015	vraogescheet 749
vijf 996	vlechteren 972	voere 886	vraogestat 749
vinden 898	vleeg 936	voes(t) 921	vraogestetjen 749
vinger 739	vleeg-ende 960	voet 983	vrechtpost 714
vinger 841	vleermoos 959	voetvaeg 918	vreesken 915
vinger 926	vleie(n) 1003	vogel 706	vreg 821,823,859
vinger(s) 722,739,841, 926,930,951,1007, 1008	vleiend 1003	vogel 935	vregheid 822
vinkefluite 952	vleis 953,999	voggel 706,854,1036	vrek 1054
vinneg 864,933,967	vlemen 1002	voggelen 970	vrekkege 1053
vinster 991	vlemend 1003	vöggelerd 971	vrennd 832
viole 917	vlenseken 1003	volen 750	vrendelek 831,833
vitaal 936	vleugel 1033	volhandeg 795	vreselek 782
vitjen 970 971	vleuk(e) 892	volk 841,1021	vretten 718,733,746, 953,1042,1051
vitjevotjen 971	vleuken 891	völle 758	vreulek 771
vitken 970,1005	vleukwoord 892		vreutedeer 966
	vliege 698		
	vliegen 791		
	vliejen 737		
	vliejend 1003		
	vlieteg 943		

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

vreuten 963	vuuldereg 949	waarheid 739	weerstrubbe 921
vreuter 944,966	vuulk 921,1013	woaterpisser 1031	weerstrubbeg 764,921
vreuterd 966	vuur 849,994	war(re) 728	weerumme-kriegen 1043
vrezen 1044	vuurdach 906	wardbaer 853	weet 746,930
vrieg 821	vuurlangsbouwen 886	warderen 849	weetjen 697
vriegeveg 1049	vuurtoren 871	ware 849 851	weg 984
vriejmoedeg 810	vuurzichtig 942	waren 782,849	wegschoestere 919
vriend 832	vuus(t) 921	wark 792,797,945,946,	weigerachteg 922
vriendelek 831	vuusken 847	956,960,962,968,	weigere(n) 922
vrieven 1044	vuut 927,977,1033	969,974,975,978,	wekke 944
vriezen 1044	vuutje(n) 943	979,997,998	weldadig 844
vri-je(n) 888		warkduvel 966	weldaod 844
vri-jpösteg 810		warkelek 1029	weldaodeg 844
vri-jstelle 848	W	warkelekheid 792	weldereg 1049
vrind 705	wa(r)selek 757,762,764	warke(n) 851,865,952,	welstaon 1022
vrind 832	waarderen 849	959,963,966,969,	wendezoete 740
vrindelek 831,833	waarschouwe(n) 750	994	wenneg 899
vro 768	waarschuwen 750	wark-ezel 944,966	wepse 1018
vroete 837	wach(t) 739,743,750,849	warkpeerd 966	wer(re) 728
vrolek 713,771, 771	wachte(n) 849,958,981	warkstelligheid 975	weregen 944
vrollujgedachte 724	waeg 898	warkzaam 967	weren 712,964
vrom 714,715,830,871,	waelde 844	warm 855 862	werg 936
920,921,1018,1020	waer(e)ke 959	war(re) 728	werk 956,974
vrömd 705 706	waereg 943	warselek 784	werkduvel 967
vrömde(n) 841	waerk 961 962,969	waslap 1020	werke(n) 959,963
vromme 1021	waerm 952	wasseldoek 1021	werk-ezel 966
vrommen 714	waerpaol 800	wasse(n) 824,1007	werreg 943
vrommens 715	waerstrubbe 733	wat 693,700,709,712,	westen 946
vrotte 973	waeten 744	747,892,976,996	wete(n) 718,735,744,
vrouw-klets 1047	waezen 1011	water 711,739,740,757,	772,803,911,980,
vrouwleuhaor 925	wagen 863	915,951,992,1021,	1042,1044
vrouwluu-arbeid 960	wakker 946	1024,1039	wette(n) 695,729,744,
vrund 832	walgen 866	waterdosken 709	751,803,807,840,
vrute(n) 963,971	waneg 708,760,764,824,	waterdosker 710	909,911,930,1042
vruter(d) 944,966	890	wateremmer 716	wezel 815,951
vruutduvel 944,966	wanegheid 921	waterrotte 951	wezzel 815
vruutkloot 966	wantrouweg 842	wederwoes 1045	wezzen 1011
vruutkont 944,966	wantrouwewend 842	week 843	wied 741,1049,1050
vuilak 1027,1026	wantrouwereg 842	weekharteg 754,843	wiedes 693,728
vulek 713,1013,1015,	wantrouwig 842	weekzereg 754,816,843	wiedte(n) 832
1024,1036	wanzeune 820	weemeug 754,775	wief 704,1012
vulek-achteg 789	wanzune 820	weemudeg 775	wiefelen 908
vule(n) 754,838,908,	waoge 957	weer 852	wieg 690
1039,1040	waoge(n) 740,810,811,	weerbössel 921	wiek 855
vulerd 910,950	962	weerd 756,757,805,838	wiemesen 908
vuren 998	waoghals 811 812	weeralen 1043	wier(e) 728
vrunkomme 984	waoghalzeg 810	weerhane 858	wierderi-je 797
vuten-ende 913	waor 738	weerkriege(n) 1043	wiereg 771,795,852,943
vutevaeg 918	wäör 738	weerlich 745	wierig 936
vuul 859	waore 849	weerlichtse 1023	wierkriegen 1043

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

wies 692,708,725,728, 745,746,791,834, 992,1006	witten 839	zandhaas 1017	zeumerd 980
wiesbek 1012	wochten 958,981	zanken 896	zeuneg 1051
wieselek 791	woes 1045	zaodkop 915	zeure(n) 914
wiesheid 738,787,791	woest 859	zaol 710	zeurpiet 977
wiesmaken 1033	wolle 1025,1033	zaoterdag 796	zeut 795
wiesneus 749,1012	wonder 705,706,728,806, 901,903	zat 761,797,812,976	zeute 920,921
wiesneuze 749,1012	wonderen 706,747,805, 806	zeelsvergeneugd 769	zeuten 948
wieten 1004	wonderlek 705	zeen 958,962,1005	zeutjes 980
wieze 728,798,807,809, 813,977	woor 738	zeenwen 691	zeutjes-an 943
wiezemoor 727	woord 736,827,896,897, 1001	zeer 773,837,945	zeuve(n)(e) 697,709,819, 873,995
wiezen 707	woorden 896	zege 923,933	zeuvende 879
wij-waoter-pissert 871	woorheid 739	zegge(n) 730,734,739, 745,751,803,804, 837,838,911,912, 919,1005,1007	zeuvensteerne 694
wikken 803	wörgel 932	zeggenschap 912	zeverd 871
wiksbössel 710	worm 702,900	zeibel 991	zevve 718
wikst 697,1036	wörm 843	zeik 730,791,971,996, 1033	zevven 819
wild 820,851,853,854, 859,1027	wörmelen 970	zeike(n) 959,980,1034	zied 844,964,997,998
wildebokse 853	wors(t) 1019	zeikerd 763,817,1053	ziegezagen 979
wildeman 853	wraed 1027	zeikereg 1051,1053	zielepoot 767,843
wilden 853	wreed 822	zeikerig 1051	ziemel 910
wildereg 851	wrieven 1003	zeikstengel 1054	ziemele 908,1005
wilge 736,825	wroete 837	zeikstraol 817	ziemelezeikerd 1005
wille 758,759,770,803, 844,847,905,999	wunderen 806	zeil 860,953	zien 752,840,962, 1023,1038
willeg 795,920,921	wuust 851	zeiverdrol 703	zigeuner 1017
willegheid 795,920	wuuszak 854	zeker 738,801,803	zi-je 1021
willemeuds 906	wuuszakkeri-j 853	zekeregheid 803	zik 926
willemoeds 906	Z	zekeren 910	zin(ne) 719,743,755,756, 760,761,776,793, 803,848,905,915,916
willemonds 906	zabbel 781	zekerheid 803,804	zinneg 795
wille(n) 904,905,922,923	zabelle 963	zele 1020	zinnegheid 757,795
willens 906	zach(t)zinneg 830	zelfriezend 952	zinnegskens 795
wilmoods 906	zacht 830	zellen 959,986	zinnen 756
wind 828,829,1008	zachtaardeg 830	zemel 871,876	zins 905
windbuul 821,826,828, 841,853,924	zachte 976	zemelerd 871	zit 799,853
windgevuilig 855	zachtmeudeg 830	zemmel 692,876	zitte(n) 780,1001
winnen 737	zadel 924,1037	zemmelahteg 692	zitvleis 799
wintermaonden 950	zae 795	zemmeleg 692	zoch 874
wipschinken 707	zaegen 844	zemmelen-zeikerd 817	zoddelen 942
wipsta(ri)t 800	zagamael 724	zemmekraemer 939	zoegen 1039
wis 897	zak 703,736,779,996, 1008,1034,1043	zeniejegheid 755	zoen 886, 887
wisken 960	zakke(n) 717,807,946	zepenriene 711	zoene(n) 886
wispeltureg 857	zakkewasser 924	zepetrutjen 711	zoepen 930
wisse 738,802	zaleg 844	zesteg 899	zoer 745,774,775,872, 968,976,977,1042
wissegheid 803	zalt 827	zet 928,1036	zoerdeeg 779
wisselvalleg 857	zalve 1010	zetten 965,984,986, 1002,1007,1033	zoere(n) 776
wit 836,862	zand 965	zeuken 962	zoerproem(e) 776,779
		zeumen 979	zoerpruum 776

Register van Achterhoekse en Liemerse woorden uut "De mens-D" vervolg

zoeze 703,1020	zunde 872	zwaerlek 976,978	zweulen 963
zoezemikke 703	zundeg 738,774,843	zwak 691,930,936	zweuler 967
zok 703,714	zunderboren 707	zwakhendeg 985	zweuleri-je 968
zolder 959	zunderling 706	zwans 946,1012,1023, 1027, 1047	zwier 858,950,951
zommer 948	zundig 704	zwa(r)t 779,989	zwiet 771
zomp 1050	zuneg 1051,1053	zwarten 839	zwijsen 765
zon 946	zunig 921,943,1051,1053	zwartgat 1005	zwil 964
zonderling 706	zunne 946	zwa(r)tkieker 779	zwiloor 733
zorg 780	zunneken 1002	zwartmaken 1048	zwoege 963
zörg(e) 780,846	zute 920	zwarver 1017	zwogedag 963
zorgelek 782	zuten 1021	zweederhekke 1049	zwonk 985
zörgelek 782	zutphens 829	zweep 767	zwoor 977
zorgen 782	zuut 793,845,920	zweitzuker 947	zwoorde 1004
zörge(n) 782	zuutholt 1025	zwek 971	zwoorheufdeg 782
zorgentriene 782	zuutjes-an 942	zwep 953	zwoormeudeg 779
zöwwelderi-je 968	zuver 738,841,1029	zweppenstok 952	zwoormodeg 779
zöwwelen 963	zuwler 967	zwertkieker 779	zwoormoedig 779
zöwweler(d) 967	zuwwel 950,1051	zwertmaken 1048	zwoormudeg 779
zubbedeesken 871	zuwwelderi-je 968	zwerper 1017	zwoormujeg 779
zubbedeus 871	zuwwelen 963	zwetse 827	zwoor-op-de-hand 779
zuch(t)(e) 874	zuwweler(d) 967	zwetser 829	zwöppe 746
zuchten 874	zwadde 954,1024	zwetskont 924	zwortmaken 1048
zuken 969	zwadden 1024		
zumen 908,979	zwadderi-je 1024		

ALFABETISCH REGISTER VAN STANDAARDNEDERLANDSE WOORDEN

A

aandachtig 743
 aandoen 926
 aandringen 914
 aangrijpen, emotioneel – 754
 aankunnen, iets – 726, 929
 aanleg
 – hebben voor 930
 aanmerking 1005
 –en maken 1005
 aanpakken, iets – 957
 aanpassen
 zich – 898
 zich (niet) kunnen – 899
 aanpraten
 iem. iets – 898
 aanraden 988
 aansporen 914
 aanstaan 756
 het – hem (niet) aan 756
 aanstellen, zich – 899
 aansteller 900
 aanstellerig 899
 aanstellerij 899
 aanstelster 900
 aanstoot
 – nemen 989
 – geven 1047
 aantrekkelijk 902
 aanvaarden 737
 aanwennen, zich – 935
 aanwensel 935
 een – zijn 935
 aanzien
 niet in – 820
 aard 1010
 aardig 830
 aarzelaar 910
 aarzelen 908
 zonder – 909
 aarzelend 909
 abuis
 per – 741
 accepteren 737
 acht
 – slaan op 743
 zich in – nemen 848
 achteloos 839–

achten
 iets (niet) mogelijk – 955
 achterbaks 1028
 achterdochtig 842
 achterlijk 691
 achting 850
 advies 988
 op – van 988
 adviseren 988
 afgunst 847
 – opwekken 847
 afgunstig 846
 – zijn op 846
 afhandig
 – maken 1037
 afkeuren 736
 afmaken
 iets vlug – 972
 afmatten, zich – 965
 afpoeieren 919
 afsnauwen 893
 afstandelijk 831
 – zijn 832
 agressief 863
 akkoord gaan 735
 ambitieus 1045
 angst 816
 angstaanjagend 814
 angstig 814
 angstig 814
 – kijken 816
 arbeid = werk
 arrogant 823

B
 baas 917
 de – spelen 917
 bak 786
 baldadig 1014
 baldadigheid 1013
 balorig 763
 bang 814
 – in het donker 814
 – kijken 816
 – worden 816
 – zijn voor 815
 bangelijk 814
 bangerik 817
 baten 999
 bazig 918

bedoord 794
 bedacht zijn op 723
 bedachtzaam 943
 bedenken 721
 bedoelen 907
 bedoeling 907
 (niet) de – zijn 907
 bedremmeld 807
 bedriegelijk 1035
 bedriegen 1031
 bedrieger 1035
 bedriegerij 1034
 bedroefd 775
 bedroefd
 zich – voelen over 755
 bedrog 1034
 bedwang
 zich (niet) in – kunnen houden 793
 beestachtig 1027
 beetnemen 790, 791
 zich laten – 791
 begeren 905
 begerenswaard 902
 begerig 902
 begin
 een – krijgen 958
 beginnen 957, 958
 opnieuw – 998
 beginselvast 802
 begrijpelijk 693
 begrijpen
 (niet) – 692
 (iem.) 694
 begrip 689
 behagen 756
 beheersen
 (iets) – 917
 zich kunnen – 793
 behelpen, zich – 987
 behoefte
 – hebben aan 902
 behoren
 niet – 1023
 behulpzaam 943, 987
 bekakt 820
 bekend 1045
 – met 752
 bekennen 1042
 bekommeren 782

zich – om 782
 bekonkelen 1037
 bekwaam 726
 belangstelling
 (geen) – tonen voor 838
 belasteren, (iem.) 1048
 beledigd 854
 – zijn 855
 gauw – 855
 beledigen 856
 belezen 746
 belofte 923
 belonen 851
 beloop
 iets op zijn – laten 959
 beloven 923
 bemerken 695
 bemiddelaar 956
 bemind 836
 niet – 835
 benepen 814
 benieuwd 748
 benieuwen 747
 benul 689
 beoordelen 730
 beraadslagen 908
 beraadslaging 908
 bereidwillig 921, 943
 berekend
 – zijn voor 726
 berispen, iem. – 1006
 berisping 1006
 beroemd 1045
 beroemen
 zich – op 828
 beroerd 784
 berokkenen 926
 berouw 774
 – hebben van 774
 – krijgen van 774
 berouwen 774, 1044
 berusten in 737
 bescheiden 829
 besef 689
 beslissen 912
 beslommering 797
 besluit
 een – nemen 912
 besluiteloos 980
 – zijn 980

- besluiten 912
 bespotten 791
 bespotting 791
 betamen
   niet – 1023
 betreft
   wat mij – 724
 betweter 746
 betweterig 746
 betwisten
   de waarheid – 740
 beu, – worden 762
 bevallen 756
 bevel 919
   bevelen opvolgen 919
 bevelen 918
 bevliegig 902
 bevrediging
   – schenken 769
 bevreemden 805
 beweren 730
 bewering 727
 bezadigd 794
 bezig
   onhandig – zijn 973
 bezig
   – zijn 974
 bezighouden, zich – 975
 bezorgd 780
   – zijn 781
   overdreven – 783
 bezwaar 991
   bezwaren hebben 991
   bezwaren maken 991
 bezwaarlijk 978
 bijdehand 932
 bijleggen 898
   meningsverschillen –
   736
 billijken 736
 binnenvetter 863
 bits 933
 blaaskakerij 828
 bleu 807
 blij 767
 blijdschap 768
 blozen 871
 bluf 828
 bluffen 826
 blunder 928
 boekenworm 746
 boeten
   moeten – voor 1043
 bokkig 831
 boos 858
 boosaardig 862
 braaf 1018
 brommerig 889
 brommig 889
 brooddronken 712
 brui
   de – geven aan 985
 brutaal 821
 brutaliteit 822
 bruusk 851
 buitenbeentje 706
C
 capabel 726
 chagrijn 776
 chagrijnig 775
 charmant 834
 chic 869
 commanderen 918
 compliment
   –en maken 1002
 contramine, in de – 764
 correct 834
D
 dag
   voor den – komen met
   744
 dank 850
 dankbaar 851
 dapper 810
 dartel 795
 dartelheid 795
 deftig 819
 deftigheid 820
 degelijk 840
 denkbeelden
   eigenaardige – 724
 denken 723, 802, 841
   ik denk 802
 denkvermogen 689
 depressief 779
 deugdzaam 1018
 deugen 1019
   het deugt 1020
   innerlijk niet – 1011
   niet – 1019
 deugniet 1013
 diender
   dooie – 948
 ding
   domme –en doen 928
 doen 924
   – wat een ander wil 904
   niets – 951
 dol 708
 dom 700
 domheid 704
 domoor 701
 doodmoe 996
 doorgaan (met werken)
   960
 doorgronden, (iem.) 694
 doortastend 942
 doortrapt 1028, 1035
 doorwerken 960
   flink – 964
   rustig – 960
 doorzetten 942, 960
 doorzetter 942
 dralen 908, 979
 dralend 910
 dreef
   goed op – zijn 975
 driftig 863
   – worden 864
   – zijn 864
 driftkop 865, 866
 drijven 915
 droogkomiek 788
 droogstoppel 948
 druk 795, 852
   zich – maken 796
 drukken, zich – 953
 drukte 797, 798
   – maken 797
   koude – 799
 druktemaker 798
 dulden
   iets niet kunnen – 737
 dunken 802
   wat dunkt jou 802
 dupe
   de – zijn 1041
 durfal 811
 durven 957
 dwaas 708
   dwaas streken 713
 dwaasheid 710
 dwarsdrijver 994
 dwarsliggen 764
 dwarsligger 922
 dwingen 955
 dwingerij 915, 955
E
 eenkennig 808
 eens
   het – worden 736
   het – zijn 735
 eenvoudig 829, 976
 eer
   iem. in zijn – laten 850
 eerlijk 1029
   – zijn 1029
 eerzuchtig 1045
 effect
   – hebben 999
 egoïst 999
 eigenaardig 705
 eigenaardigheid 707
 eigenwijs 731
 eigenwijsheid 732
 eigenzinnig 731
 eisen 915
 element
   niet in zijn – zijn 770
 ellende 783
 ellendeling 1012
 ellendig 784
 emotie 755
 emotioneren 775
 enthousiast 759
   – (zijn) over 759
 ergeren, zich – 989
 erkentelijk 851
 ernst 792
   het is – 791
   in – 792
 ernstig 791
 ervaring 930
   – hebben met 930
 evenwichtig 691
 experimenteren (met)
   970

expres 906

F

fatje 820
 fatsoen 1022
 fatsoenlijk 1022
 feeks 933
 feestnummer 713, 770
 fel 864
 felheid 865
 fielt 1035
 flansen
 iets in elkaar – 972
 flater 928
 flauw 707
 flikflooiën 1002
 flink 810, 914
 foefje 1036
 foeteren 888
 foppen 790
 fopperij 791
 forceren 955
 fout 740
 – gaan 1000
 frans, vrolijke – 771
 fuifnummer 770
 fut 936

G

gang
 aan de – zijn 974
 op – komen 975
 zijn – gaan 989
 zijn – laten gaan 989
 gare, halve – 710
 gat
 in de gaten hebben 694
 in de gaten houden 742
 geaarzel 909
 gebeten 860
 gebieden 919
 gebrek
 in –e blijven 1001
 gedachte
 op de – komen 724
 gedachten 723
 van – veranderen 724
 gedachtengang 724
 gedrag 1010
 baldadig – 1013

gedragen, zich – 1010
 geduld 794
 geduldig 794
 gedupeerd 1041
 gedwee 920
 geëmotioneerd 775
 geestdriftig 759
 geestig 786
 gegrinnik 885
 gehaast 981
 gehannes 973
 geharrewar 896
 gehecht, – zijn aan 834
 geheugen 716
 gehoorzaam 920
 gehoorzaamheid 920
 gehoorzamen 920
 gehuil 880
 gehumeurd 776
 goed – zijn 778
 slecht – 777
 slecht – zijn 776
 gejaagd 981
 gek 708
 voor de – houden 790
 gekibbel 896
 gekijf 1006
 gelasten 919
 geleerd 726
 geliefd 836
 gelieg 1039
 gelijk 740
 – hebben 740
 geloven 727
 geluier 953
 geluk 764
 – hebben 765
 gelukkig 766
 geluksvogel 765
 gemak
 op zijn – 980
 gemakkelijk 975
 gemartel 967
 gemeen 1024
 gemoedsrust 755
 gemopper 890
 gemunt
 het – hebben op 837
 gênant 808
 geniep

in het – 1035
 genoeg
 – hebben van 762
 – krijgen van 762
 genoegdoening 1043
 genoeggen 769
 – hebben in 758
 een – doen 758
 met veel – 758
 gepest 894
 gepeuter 970
 geplaat 894
 geploeter 967
 gepoch 828
 gepruil 873
 gepruts 970
 geraakt, licht – 855
 gereed 997
 gereserveerd 831
 geruststelling 792
 gesar 894
 geslepen 1035
 gesloten 794
 gesteld, – zijn op 834
 gesteun 877
 getob 780
 getreiter 894
 gevaarlijk 955
 geval
 een moeilijk – 977
 gevat 786
 gevlei 1004
 gevoel 754
 gevoelig 754
 gewaarworden 695
 gewillig 921
 – zijn 921
 gewisheid 803
 gewoonte 934
 rare –en 934
 gezicht
 een lelijk – trekken 874
 gezwoeg 967
 giechelen 884
 gierig 1053
 – zijn 1054
 gierigaard 1054
 gijntje 786
 ginnegappen 884
 gissen 987

glimlachen 883
 gluiperig 1028
 gniffelen 884
 gnuiven 884
 goed
 iets – kunnen 930
 goedig 1021
 goedkeuren 736
 goeierd 1020
 gok 957
 grap(je) 786
 –jes maken 787
 uit/voor de – 787
 grapjas 788, 1016
 grappenmaker 788
 grappig 788
 grappigs, iets – 786
 grienen 878
 grijns 885
 grijzen 885
 gril(len) 903
 grillen hebben 858
 grinniken 884
 groen 704
 grondig 941
 grootspraak 828
 guitig 789
 gunst 844
 in de – komen bij 844
 in de – staan bij 844
 (iem.) een gunst
 bewijzen 844

H

haaibaai 1018
 haast, 982
 – hebben 982
 – maken 984
 haasten, zich – 983
 haastig 981
 – zijn 981
 hals
 zich iets op de – halen
 927
 halsstarrig 731
 hand
 iets onder –en nemen
 975
 in de – liggen 973
 handelen 958

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

gelijk – 925	dat hoort niet 1023	jokkebrok 1040	knap 869
handig 930	houden, – van 834	jolig 771	kniesoer 873
– zijn 930	huichelaar 1031	joligheid 771	knorrig 778
handigheidje 1036	huichelachtig 1031	juist 738	knuffelen 887
hanteren 973	huilebalk 880	K	knutselaar 971
hard 830	huilen 878	kaart, van de – 728	knutselen 969
hardhandig	huilerig 880	kalm 792	knutselwerk 971
– te werk gaan 943	hulp 987	– blijven 794	koeioneren 918
hardnekkig 732	humeur 778	het – aan doen 793	koel 831
hart	humeurig 777	kalmte 794	komen
op het – drukken 1004	hunkering 902	kalverliefde 835	het komt er op aan 938
haten 836	I	kammeraad 832	komisch 789
hautain 823	idee	karakter 1010	kommer 773
hebzuchtig 1050	– geen – hebben van 724	slecht – 1011	konkelen 1037
heerszuchtig 917	idiot 710	zwak van – 1021	kook, van de – 728
heftig 800	ijdel 819	karweitje 961	kool
het gaat er – aan toe	ijver 945	kleine –s doen 961	op hete kolen zitten 853
800	ijverig 943	kattekwaad 1013, 1014	koppig 731
heftigheid 865	impulsief 725	– uithalen 1014	kopschuw 814
heimelijk	inbeelden, zich – 721	kennen 752	korzelig 775
– plezier hebben 770	inborst 1010	kennis	krachtig 936
heimwee 778	inderhaast 982	– hebben van 746	krankzinnig 708
hekel 836	inluisteren	kernen 901	krankzinnige 691
een – hebben aan 836	heimelijk – 898	keuze 911	krankzinnigheid 691
held 814	informeren 746	een goede – maken 912	kras 936
heldin 814	inhalig 1050	kibbelen 895	kregel 778
helleveeg 933	initiatief	kibbelziek 896	krenken 856
helpen 986	het – nemen 958	kiezen 910	kreunen 877
een beetje – 986	innerlijk 1011	moeten – 911	kribbig 778
elkaar – 986	inschikkelijkheid 922	kijfachtig 1006	krijgen
herinneren, zich – 718	inspannen, zich – 964	kijfster 1006	iets voor elkaar – 925
herinnering(en) 719	inspanning 968	kijven 892, 1006	(iets) voor elkaar – 929
herkennen 752	intelligent 696	kinderachtig 707	voor elkaar – 999
herrieschopper 854	intensief 743	kittig 933	kul
heug, tegen – en meug	interesseren 837	klaar 997	flauwe – 1014
757	intiem 832	– zijn (met werken) 997	kundig 726
hinder 991	intrigant 1037	klaarstaan	kunnen 929
– ondervinden van 990	intrigeren 1037	voor iem. – 943	kunst
hinderen 990	introvert 794	klagen 875	de – verstaan 929
hoeden	invloed	klager 876	rare –en 903
zich – voor 848	– geen – hebben 913	kleingeestig 708	kunstenmaker 904
hoeven, niet – 919	inwendig 1011	kleinzerig 816	kuren 903
honend, – lachen 885	inwilligen 923	klikken 1045	– hebben 904
hooghartig 823	J	klikspaan 1045	kus 886
hoogmoedig 823	jachtig 981	kloppen	kussen 885
hoogte	jaloers 846	het klopt 1020	kwaad 858
op de – zijn van 744	jaloerie 847	klungelen 971	– worden 862
hoop 805, 839	janken 878	kluns 932	– zijn 860
hopen 805		klusje 961	– zijnde 860
horen			– zijn over 861

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

- iem. – maken* 862
zich – maken 862
kwaadaardig 862
kwaadheid 863
   zijn – onderdrukken 863
kwaadspreken 1048
kwajongen 1014
kwajongensstreken 1014
kwalijk
   – *nemen* 1021
kwellen 785
kwelling 785
kwetsen 857
kwewel 871
kwiek 937
kwinkslag 786
- L**
- labiel* 691
lachbui 883
lachebek 883
lachen 881
   hartelijk – 881
   het – niet kunnen
     inhouden 883
   honend – 885
   schalks – 885
   schamper – 885
   smadelijk – 885
   vals – 885
lamlendig 784
lammelimg 1012
langdradig 948
lanterfant 951
lanterfanter 954
last
   – *hebben van* 990
   – *veroorzaken* 991
laster 1048
lasteren 1048
lastig 976
lastpost 977
ledigheid 953
leedvermaak 847
   – *hebben* 847
leeghoofd 724
leep 1035
lef 810
lelijk 870
letten, – op 742
- leugenaar* 1039
leuk 788
levendig 936
levenslustig 768, 771
liederlijk 1024
lief 833
liefde 835
liefdesverdriet 773
liefje 834
liegen 1037
lijden 784
listig 1035
logisch 728
lolbroek 713
lollig 788
loochenen 740
loom 945
lospeuten 970
loven, iem. – 1002
lui 945
luieren 951
luiheid 946
luiwammes 946
lukken 999
lust 757
   een – zijn 770
- M**
- maken*
   niets mee te – hebben
     839
maken 956
   proberen te – 956
mal 708
   ben je – 899
maling
   – *hebben aan* 989
malligheid 786
manhaftig 810
manier 956
   geen – van doen 956
manipuleren 955
mannenwerk 960
martelen 966
medelijden 842
   – *hebben met* 843
medelijgend 843
meehelpen 986
meelijwekkend 843
meester
- *zijn over (iets)* 917
   de kunst – zijn 929
meevallen 805
meewerken 986
   zo goed mogelijk – 960
menen 802
menens
   het is – 791
mening
   – *vragen* 724
   als – hebben 724
mensenschuw 809
merken 694
minachtend 850
   – *e opmerking* 850
minzaam 831
mis 740
misleidend 1035
mislukken 1000
moe 994
   – *zijn* 995
moed 810
   de – laten zakken 813
moedeloos 813
   – *worden* 813
moedig 810
moedwillig 906
moelijk 976
moelijkheid/-heden 991
   – *hebben* 992
   – *veroorzaken* 991
   de – overwonnen
     hebben 993
   in – komen 993
   zijn – oplossen 994
moeite 978
   – *doen* 966
   – *hebben met* 979
   het is de – niet waard
     979
   met – 979
   zonder – 976
moeten 1010
mogelijk 955
   het is – 955
mogen 916
mooi 869
mooiprater 924
mop 786
mopperaar 890
- mopperen* 888
mopperig 889
- N**
- nadenken* 723, 725
   zonder – 725
naïef 704
nalaten 927
   iets niet kunnen – 928
nalatig 928
nauwgezetheid
   het vereist – 938
neerleggen
   zich – bij 737
neerslachtig 779
negeren 752
nemen
   het (niet) nauw – 939
nerveus 692
netjes 834
nietsnut 1017
nieuws 747
nieuwsgierig 748
nijdig 858
nonchalant 839
nojpes
   in zijn – zijn 778
nukken 903
nukkelig 732
nummer
   iem. op zijn – zetten
   nurks 778
nut
   geen – hebben 971
- O**
- onaangenaam* 762
onachtzaam 839
onbeheerst 820
onbeholpen 931
onbehouden 851
onbenul 812, 821, 823
onbeschoft 821
onbesuisd 851
onbetrouwbaar 841
   – *zijn* 841
onbezonnen 851
onbezorgd 783
   – *zijn* 783
onbuigzaam 731

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

- ondankbaar 851
 onderbroekenlol 787
 ondernemen, iets – 958
 onderscheiden 752
 ondersteboven 809
 onderzoeken 962
 ondeugend 1014
 ondoordacht 943
 oneerlijk
   – handelen 1029
 onenig 896
 onenigheid 896
 onervaren 930
 onevenwichtig 691
 onfatsoenlijk 1023
 ongeduldig 795
 ongedurig 853
 ongehoorzaam 920
 ongeïnteresseerd 838
 ongeluk 766
   per – 907
 ongelukkig 766
 ongerief 991
 ongevoelig, – zijn 755
 ongezeglijk 921
 ongezeglijkheid 921
 onhandelbaar 731
   – zijn 852
 onhandig 931
   – zijn 931
 onhandigheid 932
 onhebbelijk 762
 onheilspellend 767
 onmogelijk
   het –e willen doen 926
 onnozel 704
   –e hals 705
   zich – voordoen 705
 onoplettend 743
 onopzettelijk 907
 onrustig 799
   – zijn 799
   zich – gedragen 799
 onrustig 852
 onschuldig 1041
   – zijn 1042
 onstuimig 851
 ontevreden 760
 ontfutselen
   geheimen – 1037
 onthouden 716
 onthutst 809
 ontroerd 775
 ontroeren 775
 ontstemd 860
 onttrekken
   zich – aan 953
 ontzien, iem. – 848
 onverschillig 838
 onverstandig 691
   –e dingen 691
 onvriendelijk 831
 onwillig 763
 onzeker 804
   – zijn 804
 onzekerheid 804
   in – verkeren 804
 oordelen 730
 op
   – zijn 995
 opbreken 1044
 opdragen 919
   met nadruk – 1004
 opgeruimd, – zijn 771
 opgewekt 771
 opgewonden 853
 ophebben, veel – met
   834
 ophef 828
 opheldering 751
 ophitsen 897
 ophouden 985
 opinie
   volgens mijn – 724
 opletten 742
   niet – 743
 oplichten, iem. 1033
 oplichter 1035
 oplichterij 1034
 oppassen 742, 849
   pas op 849
 opperen 906
 opponeren 991
 opportunist
   – zijn 999
 oprecht 1029
 opruien 898
 opscheppen 826
 opschepperig 828
 opschepperij 828
 opschieten (met het
   werk) 984
   niet – met werken 985
 opschudding
   – verwekken 869
 opspelen 865
 opstand
   in – komen 922
 optreden
   beslissend – 912
 opvliegend 865
 opvrolijken, iem. – 771
 opwinden, zich – 862
 opzet
   met – 906
   zonder – 906
 opzettelijk 907
 orde
   het is in – 1020
   het zal wel in – komen
   926
 overdadig 1050
 overdenken 725
 overdrijven 1040
 overgevoelig 754
 overhaast 982
 overleg 908
 overleggen 908
 overmoedig 812
 overstuur 728
   – raken 730
 overtuigd 801
   – zijn van 801
 overtuigen 734
 overtuiging
   als – hebben 803
 oververmoeid 996
 overwegen 723
 overweging 723
P
 parmantig 820
 passen
   niet – 1023
 pech 766
 pechvogel 767
 peinzen 725
 permitteren 925
 perplex 809
 pessimist 779
 pesten 894
 pestkop 895
 peuteraar 971
 pienter 690, 696
 piet snot
   voor – 1001
 pietje
   – secuur 939
 pietluttig
   – doen 708
 pijp
   naar iemands –en
   dansen 904
 pit
   er zit – in 936
 plaaggeest 895
 plaagziek 895
 plagen 893
 plagerig 895
 plan
   het – opvatten 906
   van – zijn 905
 plezier 769
   – maken 770
   met veel – 758
 ploeteren 964
 pochen 826
 pocher 828
 poets
   een – bakken 1031
 populair 836
 potentiaat 1018
 praten
   naar de mond – 1003
 precies 937
   (niet) – zijn 938
 prettig 771
   niet – vinden 772
 priegelen 971
 priegelig 972
 priegelwerk 972
 prijzen 1002
   iem. – 1002
 prikkelbaar 831
 proberen 962
 probleem 991
   geen problemen hebben
   met 991
 profiteren (van) 998
 profiteur 999

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

- pruilen* 872
pruiler 874
pruilerig 874
pruillip 873
prutsen 969
prutser 971
prutswerk 971
- R**
- raad* 988
radeloos 813
   – worden 813
   – zijn 814
raden 987
reageren 839
   niet – op 839
recalcitrant 763
rechtschapen 1018
rechtvaardig 1030
redden, zich – 987
rede, tot – brengen 691
rede 689
redenaar 727
redeneren 726
redetwisten 895
regelaar 913
regelen 913
rekenen op 723
rekening houden met 723
rem, ad – 786
reprimande 1006
resoluut
   niet – 910
revanche 1043
roddelaar 1046
roddelaarster 1047
roddelen 1046
roekeloos 812
rondkijken
   nieuwsgierig – 749
rondneuzen 749
rotvent 1025
routine 930
royaal 1049
   – (kunnen) zijn 1049
   – leven 1050
   te – zijn 1050
rumoerig 852
rust 792, 800
   – noch duur hebben 800
- iem. met* – laten 988
rusteloos, – zijn 853
rustig, – blijven 794
rustig 792
   zich – houden 793
ruw 851
- S**
- saai* 947
samenwerken
   moeilijk – 1011
sarren 894
sas, in zijn – zijn 771
schaamteloos 821
schade
   geen – kunnen
   berokkenen 1001
schalks, – lachen 885
schamen, zich – 760
schamper 850
   – lachen 885
schande 1049
schat 834
schaterlachen 881
schelden 892
   de huid vol – 892
scherpzinnig 696
schik, in zijn – zijn met
   768
schikken
   in der minne – 898
   zich – 899
   zich – in 737
   zich (niet) kunnen – 899
schimpen 1031
schipperen 956
schrande 690, 696
schrik
   van – 868
   van de – *bekomen zijn*
   868
schrikken 867
   erg geschrokken zijn
   868
schuchter 808
schuld 1042
   de – krijgen 1042
   de – geven 1042
schuldig
   – zijn 1042
- schuw* 808
secur 937
   – zijn 937
sentimenteel 754
serieus, het is – 791
sikkeneurig 778
slag
   aan de – *moeten gaan*
   915
slagen 1000
slecht 1024
slim 690, 696
slimmerik 698, 1036
sloddervos 940
sloofje 967
sloom 948
slordig 940
sluw 1035
smaak 757
smachten 902
smadelijk, – lachen 885
smeelap 1025
smeken 903
smoesje 907
snaaks 1014
snakken, – (naar) 902
snappen, (niet) – 692
snauwen 893
snedig 786
sneer 1031
snel van begrip 696
sneu 872
snik
   niet goed – 709
snikken 880
snotneus 823, 1012
snugger 696
sparen, iem. – 848
speels 795
speelsheid 795
spijt 774
   – hebben van 774
spijten 774
spirit
   fighting – 937
spontaan 725
spot
   de – *drijven met* 791
staat
   in – zijn 929
- stakker* 843
standje 1006
   een – krijgen 1008
   iem. een – geven 1008
standvastig 794
stapelgek 712
statig 820
steek
   een – *onder water geven*
   897
stekelig 831
stemming, vrolijke – 771
sterk 935
   niet – 936
steunen 876
   iem. – 987
stiekem 1035
stiekemerd 1035
stijf 831
stijfkop 732
stoer 811
   – zijn 811
stoken 898
stom 700
stommeling 701
stommititeit 928
stomverbaasd 806
   – zijn (over iets) 807
storen 988
   iem. niet – 988
   zich – aan 989
stoten
   voor het hoofd – 856
stout 1013
stoutmoedig 810
   – zijn 811
streek
   domme – 928
   van – 728
streken
   dwaze – 713
   gemene – 1025
   guitige – 1016
streng 1030
stug 831
stuk, van zijn – 728
stumper 843
stuntelig 931
stuurs 775
succes

- hebben 999
suf 945
suffen 743
sufferd 701
sukkel 701, 843
sul 714
sullig 715
sympathiek 830
- T**
taai 948
talmen 908, 979
tegendraads 763
tegenslag 766
tegenstaan 837
tegenwerken 994
tegenwerping 991
–en maken 991
tegenzin, met – 757
tekeergaan 865
teleurgesteld 804
– zijn 804
temperament 1011
terechtwijzen, iem. –
1006
terugdeinzen
nergens voor – 811
terughoudend 831
terugtrekken, zich – 923
tevergeefs
het is – 1000
tevreden 759
teweegbrengen 927
thuis
zich – voelen 935
tijd
(geen) – hebben 981
met de – meegaan 724
tijdsspanne
– waarin gewerkt wordt
960
timide 807
tobben 966
– over 779
tobber 780
toegeven 1042
toekomstperspectief 805
toelachen 883
toeschietelijk 930
weinig – 930
- toestemmen 737
toestemming 736, 916
– geven voor 737
– krijgen 916
toeval 765
toezegging
op een – terugkomen
923
tolerant 738
tolereren 737
totstandbrengen 925
traag 949
– van begrip 695
traan 881
treffen
maatregelen – 958
treiteren 894
treuren 772
treurig 872
treuzelaar 979
treuzelen 979
troost 845
troosten 845
trots 818
– zijn (op) 819
een –e houding
aannemen 819
truc 1036
tweedracht 896
twijfelaar 910
twijfelen 908
twist 896
twistend 896
twistziek 897
- U**
uilskijken 701
uit
– zijn op 903
uitblinken 917
uitbrander 1006
een – krijgen 1008
iem. een – geven 1008
uitbundig 712
uitdenken 721
uitgelaten
zich – gedragen 712
uithuilen 880
uitkienen 721
uitkiezen 910
- uitkijken 742
uitleggen 750
uitmaken
het maakt niet uit 839
uitputten 996
zich – 965
uitrekenen 721
uitrusten 996
uitscheiden (met het
werk) 985
uitschelden 893
uitsloven, zich – 965
uitslover 965
uitsluitsel 751
uitspoken 926
uitstellen 958
uitvlucht 907
uitvoeren 925
uitvoeren, iets – 926
uitzoeken, iets – 962
- V**
vagebond 1017
vals, – lachen 885
valsaard 1025
vaststellen 695
veeleisend, – zijn 916
verachtelijk 850
verachten, iem. – 850
verachting
met – 850
verbaasd 807
– zijn (over iets) 807
verbazen 805
zich – 806
verbazing 806
het wekt – 806
verbeelden
zich veel – 824
verbeelding 825
verbijsterd 809
verbijsteren 730
verbouwereerd 729, 867
verbruid
het – hebben 1001
verbruiken
werkende – 960
verdenken 842
verdraagzaam 738
verdragen
- elkaar – 1010
iets niet kunnen – 737
verdriet 772
– hebben van 773
verdrietig 880
– zijn 775
verdwaasd 729
vergeetachtig 717
– zijn 718
–e persoon 718
vergen
te veel van iem. – 915
vergeten, (niet) – 716
vergissen, zich – 741
vergissing 741
per – 741
verguizen 1031
verheugen 768
zich – op 768
verkeerd 740
verkiezen, niet – 736
verklaren 750
verklaring 751
verlangen 902
verlangend
– zijn naar 902
verlegen 807
verlegenheid 808
verliefd 835
verlof 736
verlokkend 1003
vermaak 758
vermaken, zich – 757
vermanen 750
vermetel 811
vermoeden 803, 841
vermoedend, niets – 723
vermoedigheid 996
veronachtzamen 743
verongelijkt 873
verontwaardigd 860
veroorloven 925
veroorzaken 926
veroorzaakt worden
door 927
verplichten
niet verplicht zijn 919
verplichting 919
verrichten 925
verschieten

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

van kleur – 871	vinden	vrezen 815	– zijn 707
verschrikt 867	– van 803	vriend 832	werk 960
verstaan	vinnig 932	vriendelijk 831	aan het – gaan 975
de kunst – 929	vitaal 936	vrijheid	aan het – moeten gaan
verstand 689	vitten 1005	de – van iem. beperkt	915
(geen) – hebben van	vitter 1005	hebben 916	aan het – zijn 959
689	vitziek 1005	vrolijk 771	lichamelijk zwaar – 968
verstandhouding	vleien 1002	vrolijkheid 771	licht – 968
een goede – hebben	vleiend 1003	vrouwenwerk 960	onhandig werk 973
1010	– vragen 1003	vurig 864	slecht – 973
verstandig 690, 725	vleier 994	vurig 937	slordig – 973
versteld	vleierig 1004	W	taai – 968
– staan van 807	vleierij 1004	waaghals 811	zinloos – doen 971
verstrooid 743	vlijt 945	waagstuk 957	werken 959
vertrouwelijk 832	vlijtig 943	waakzaam, – zijn 742	hard kunnen – 964
vertrouwen 839	vloek 892	waakzaamheid 743	hard – 962
geen – hebben in 840	vloeken 891	waar 738	hard willen gaan – 964
niet kunnen – 840	vlot 951	voor – houden 727	moeilijk – 961
niet – 841	vlug 936, 951	waarderen 849	moeten gaan – 960
niet te – 841	voelen 754	waarheid 739	netjes – 969
vervelen 761	voet	(iem.) de – zeggen 739	onbegonnen – 962
zich – 761	op grote – leven 1050	waarschuwen 750	onhandig – 973
vervelend 762	voetveeg 918	walgen 866	slecht – 972
– vinden 763	voldoening	– van 866	slordig – 972
– doen 763	– schenken 769	wanhopig 813	snel – 951
verveling, uit – 761	volgens	wantrouwig 842	veel – 961
vervloeken 1031	– mij 803	wantrouwen 842	zwaar – verrichten 962
verwaand 823	volhouden 942	war, in de – 728	werker
– zijn 824	voorbereid zijn op 723	warhoofd 730	harde – 966
–e kwast 825	voorbereiding	warhoofdig 730	slordige – 973
verwaandheid 825	–en treffen 958	wars	werkgraag 966
verwaarlozen 743	voordegehouderij 791	– zijn van 836	weten 744
verwachten	voorjaarsmoe 996	wederdienst	– wat men wil 909
iets niet – van iem. 955	voortliggen, iem. 1039	een – bewijzen 987	nergens van weten 745
het is niet te – 955	voorstaan	weemoedig 775	te – komen 745
verwachting 805, 839	zich laten – op 828	weerspannig 763	veel – 744
verward	voorstel 906	wegblijven 974	zeker – 744
– van geest 730	een – doen 906	wegjagen 919	wijs 690, 725
verwensen 1031	voorstellen 906	wegsturen 919	niet goed – 709
verwerken	het stelt niets voor 827	weifelaar 910	van de – 728
iets (psychisch) – 738	voortmaken 984	weigerachtig 922	wijsmaken
verwijt 1005	voortouw	weigeren 922	iem. iets – 1033
verwijten 1004	het – nemen 958	weldaad	wil 905
verwonderen 805	voortzichten	een – zijn 844	wild 812, 851
verzekeren 803	goede – hebben 805	weldadig 844	– optreden 853
verzinnen 721	voorzichtig 942	– zijn 844	in het –e weg 812, 853
iets – 1039	vreesachtig 814	weloverwogen 943	zich – gedragen 852
verzorgen 782	vrek 1054	wennen 935	wildebras 853, 854
verzorging 782	vreugde 768	wereldvreemd	willen 904
verzuimen 927, 974			wispelturig 857

Register van Standaardnederlandse woorden uit "De mens-D" vervolg

woede 863	– (wat men weet) 745	(geen) – hebben (in)	zorgelijk 782
zijn – onderdrukken 863	zeker 801	756	zorgen 782
woesteling 853	– weten 801	naar de – 756	zucht 874
wraak	zekerheid 803	zijn – hebben 904	zuchten 874
– nemen op (iem.) 1043	er bestaat geen – over	zijn –nen zetten op 904	zuinig 1051
wreed 1027	804	zinloos, – zijn	– zijn 1051
wrevel 776	voor de – 804	zoen 886	zwaarmoedig 779
wrevelig 775	zelfverwijt 1005	zoenen 885	zwak 936
wrok 837	zenuwachtig 692	zonderling 706	– van karakter 1011
Z	zenuwen 691	zorg 783	zwakbegaafd 691
zachtzinnig 830	zich – voelen 766	–en hebben over 781	zwakzinnig 691
zedeloos 1024	zielsblij 768	geen –en hebben over	zwier
zeggen	– zijn (over/met) 768	783	aan de – zijn 770
	zin 755	zich –en maken 781	zwoegen 962

bezorgd	780	verwaande kwast	825
zorgen	782	opscheppen	826
ellende	783	pocher	826
lijden	784	eenvoudig	829
kwellen	785	zachtzinnig	830
kwelling	785	aardig, sympathiek	830
geestig	786	vriendelijk	831
grap(je)	786	afstandelijk	831
grappig	788	vertrouwelijk, intiem	832
komisch	789	kameraad, vriend	832
guitig	789	lief	833
voor de gek houden	790	houden van, gesteld	
ernstig	791	zijn op	834
rust	792	liefde	835
rustig, kalm	792	verliefd	835
geduld	794	hekel	836
speels	795	wrok	837
druk	795	interesseren	837
drukte	797	niet reageren (op)	839
onrustig zijn	799	vertrouwen	839
het gaat er heftig		vermoeden	841
aan toe	800	achterdochtig	842
overtuigd zijn van	801	verdenken	842
denken, menen	802	medelijden	842
verzekeren	803	medelijdend	843
zekerheid	803	stumper	843
teleurgesteld zijn	804	weldadig	844
hopen	805	gunst	844
verwonderen	805	troosten	845
(stom)verbaasd	806	troost	845
verlegen	807	jaloers	846
schuchter	808	leedvermaak	847
onthutst	809	ontzien	848
moedig	810	zich in acht nemen	849
moed	810	waarderen	849
stoutmoedig	810	schamper, minachtend	850
durfal	811	dank	850
stoer	811	belonen	851
roekeloos	812	onstuimig	851
roekeloze kerel	812	woesteling, wildebras	853
moedeloos	813	beledigd	854
radeloos	813	wispelturig	857
held	814	kwaad, boos	858
heldin	814	zich kwaad maken	862
bang	815	kwaadheid	863
bangerik	817	driftig	863
trots	818	driftkop	865
deftig	819	opspelen, tekeergaan	865
onbeheerst	820	walgen (van)	866
onbeheerste kerel	821	schrikken	867
brutaal	821	mooi	869
brutale kerel	823	chic	869
verwaand, hoog-		lelijk	870
moedig	823	kwezel	871

2. uitingen en gevolgen van gevoelens

blozen	871
sneu	872
pruilen	872
zuchten	874
zucht	874
een lelijk gezicht	
trekken	874
klagen	875
klager	876
steunen	876
kreunen	877
huilen	878
traan	881
lachen	881
glimlachen	883
grinniken	884
grijnzen	885
kussen	885
kus	886
knuffelen	887
mopperen	888
mopperaar	890
vloeken	891
vloek	892
schelden	892
uitschelden	893
plagen	893
redetwisten	895
ophitsen	897
bijleggen	898
uitingen van berusting	899
uitroepen van verba-	
zing	899
ben je mall	899
zich aanstellen	899
aansteller	900
aanstelster	900
kermen	901

HOOFDSTUK 7 WILLEN

1. het verlangen

begerig	902
snakken (naar)	902
smeken	903
grillen	903

2. het willen

willen	904	zwak, niet sterk	936	(geen) tijd hebben	981
van plan zijn	905	vitaal	936	haastig	981
met opzet	906	precies	937	haast	982
zonder opzet	907	pietje secuur	939	zich haasten	983
bedoeling	907	slordig	940	opschieten (met het	
uitvlucht	907	grondig	941	werk)	984
overleggen	908	volhouden	942	de brui geven aan	985
aarzelen	908	doorzetter	942	ophouden (met het	
twijfelaar	910	voorzichtig	942	werk)	985
uitkiezen	910	behulpzaam	943	helpen	986
kiezen	910	ijverig	943	hulp	987
keuze	911	lui	945	raden	987
beslissen	912	luiwammes	946	storen	988
regelen	913	saai	947	zich ergeren	989
aandringen	914	taai	948	hinderen	990
aansporen	914	traag	949	ongerief	991
eisen	915	vlug	951	moeilijkheden	991
mogen	916	snel werken	951	tegenwerken	994
toestemming	916	niets doen, lanterfan-		moe	994
uitblinken	917	ten	951	vermoeidheid	996
heerszuchtig	918	dwingen	955	(uit)rusten (na het	
voetveeg	918	mogelijk	955	werk)	996
commanderen	918	gevaarlijk	955	klaar	997
gebieden	919	schipperen	956	opnieuw beginnen	998
bevel	919			profiteren (van)	998
verplichting	919	3.2 verwezenlijking		succes hebben	999
gedwee	920	maken	956	het is tevergeefs	1000
gehoorzamen	920	manier	956	in gebreke blijven	1001
gehoorzaam	920	durven	957	het verbruid hebben	1001
gewillig	921	beginnen	957		
weigerachtig	922	uitstellen	958	3.3 de handeling in het	
weigeren	922	werken	959	oordeel van anderen	
inwilligen	923	proberen	962	prijzen	1002
beloven	923	hard werken	962	vleien	1002
mooiprater	924	zich inspannen	964	op het hart drukken	1004
		harde werker	966	verwijten	1004
		gezwoeg	967	aanmerking	1005
		netjes werken	969	kijven	1006
		prutsen, knutselen	969	uitbrander	1006
		zinloos werk doen	971	berisping	1006
		priegelen	971		
		slordig werken	972	HOOFDSTUK 8 MORAAAL	
		onhandig werken	973	1. plicht	
		verzuimen	974	moeten	1010
		aan de gang (zijn)	974		
		gemakkelijk	975	2. morele houding, karakter	
		eenvoudig	976	zich gedragen	1010
		lastig	976	aard, karakter	1010
		lastpost	977	snotneus	1012
		bezwaarlijk	978	stout	1013
		moeite	978		
		treuzelen	979		
		op zijn gemak	980		

kattekwaad	1013	streng	1030	3. goede naam, eer, slechte naam	
guitige streken	1016	schimpen	1031		
nietsnut	1017	huichelaar	1031		
vagebond	1017	vervloeken	1031	bekend	1045
haaibaai	1018	bedriegen	1031	ambitieuus	1045
potentaat	1018	stiekem	1035	klikken	1045
deugdzaam	1018	listig	1035	roddelen	1046
deugen	1019	intrigieren	1037	aanstoot geven	1047
het deugt	1020	liegen	1037	(iemand) belasteren	1048
goeierd	1020	leugenaar	1039	schande	1049
kwajijk nemen	1021	overdrijven	1040	royaal	1049
fatsoenlijk	1022	gedupeerd	1041	hebzuchtig	1050
gemeen	1024	onschuldig	1041	zuinig	1051
gemene streken	1025	bekennen	1042	gierig	1053
smeerlap	1025	wraak nemen	1043		
beestachtig	1027	moeten boeten	1043		
wreed	1027			registers	
doortrapt	1028			register van	
achterbaks	1028			dialectwoorden	1056
eerlijk	1029			register van	
oprecht	1029			Standaardnederland-	
rechtvaardig	1030			se woorden	1099

BIELAOGE 1

ANVULLENDE LIESTE VAN DIALECTLITERATUUR, IN 'T WALD OP-ENOMMEN

Disse lieste is 'n aanvulling op de "Lieste van dialectliteratuur" uut De mens en de weerd-B, blz. 407-413. Kiek veur andere aanvullingen in de delen De mens-C, blz. 680, De mens-B, blz. 534 en De mens-A, blz. 249.

Heuvel IV	N Acht 1902 Heuvel, H.W. <i>Aantekeningen 1902</i> (handschrift; part. bezit).
Heuvel VI	N Acht 1905 Heuvel, H.W. <i>Aantekeningen 1905</i> (handschrift; part. bezit).
Heuvel XI	N Acht 1908 Heuvel, H.W. <i>Aantekeningen 1908</i> (handschrift; part. bezit).
Loman 3	Vars 1884 Loman, H. <i>Op het Korenhof</i> (handschrift Staring Instituut 1884).
Loman 4	Vars 1889 Loman, H. <i>Kosters Sientje</i> (handschrift Staring Instituut 1889).
Telge 3	sHe 1993 Aanvulling op Telge 3, Henk Harmsen, m.m.v. A.H.G. Schaars <i>'n Trop Barghse weurd</i> , blz. 192 - 208 (Stokkum 1993).
Telge 12	Gen 1999 Wim Winands †, m.m.v. Jan van Aoken, Riek Erinkveld, Jan Gruwel en Lex Schaars <i>Woorden en weurd uut de grune grensgemeente Gendringen</i> (Doetinchem 1999).
Van Velzen 10	Gaa 1976 Herman van Velzen <i>Un mens vindt zien weg</i> (Doetinchem 1967).
Van Velzen 11	Gaa veur 1974 Herman van Velzen <i>Van 'n old huus en van mensen</i> (Almere/Enschede 2003).